חסידות · חב״ד

שערי עבודה

רבי אהרון הלוי הורוביץ

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

שערי עבודה

רבי אהרון הלוי הורוביץ

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/שערי-עבודה/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

הקדמה 6
שער ראשון 30
פרק א 30
פרק ב 31
פרק ג 33
פרק ד 35
פרק ה 36
פרק ו 37
פרק ז 40
פרק ח 42
פרק ט 45
פרק י 46
פרק יא 48
פרק יב 50
פרק יג 52
פרק יד 54
פרק טו 57
פרק טז 58
פרק יז 60
פרק יח 63
פרק יט 64
פרק כ 66
פרק כא 68
פרק כב 69
פרק כג 72
פרק כד 75
פרק כה 79
פרק כו 82
פרק כז 85
פרק כח 87
פרק כט 90
פרק ל 91
פרק לא 93
פרק לב 95
פרק לג 98
פרק לד 101
פרק לה 104
שער שני 107
פרק א 107
פרק ב 109
פרק ג 112
פרק ד 114
פרק ה 116
פרק ו 118
פרק ז 120
פרק ח 123
פרק ט 125
פרק י 127
פרק יא 130
פרק יב 132
פרק יג 133
פרק יד 135
פרק טו 137
פרק טז 139
פרק יז 141
פרק יח 144
פרק יט 146
פרק כ 149
פרק כא 153
פרק כב 156
פרק כג 157
פרק כד 160

פרק כה 163
פרק כו 167
פרק כז 169
פרק כח 170
פרק כט 173
פרק ל 175
פרק לא 178
פרק לב 180
פרק לג 183
פרק לד 186
פרק לה 188
פרק לו 190
שער שלישי 192
פרק א 192
פרק ב 197
פרק ג 199
פרק ד 202
פרק ה 205
פרק ו 208
פרק ז 211
פרק ח 214
פרק ט 217
פרק י 219
פרק יא 223
פרק יב 226
פרק יג 229
פרק יד 231
פרק טו 233
פרק טז 235
פרק יז 238
פרק יח 241
פרק יט 245
פרק כ 247
פרק כא 249
פרק כב 252
פרק כג 255
פרק כד 257
פרק כה 259
פרק כו 262
פרק כז 265
פרק כח 266
פרק כט 268
פרק ל 270
פרק לא 272
פרק לב 275
פרק לג 277
פרק לד 280
פרק לה 283
פרק לו 286
פרק לז 289
פרק לח 291
פרק לט 293
פרק מ 296
פרק מא 298
שער רביעי 302
פרק א 302
פרק ב 305
פרק ג 307
פרק ד 310
פרק ה 312
פרק ו 315
פרק ז 317
פרק ח 319
פרק ט 322

פרק י 325
פרק יא 328
פרק יב 331
פרק יג 333
פרק יד 335
פרק טו 339
פרק טז 341
פרק יז 344
פרק יח 347
פרק יט 348
פרק כ 351
פרק כא 354
פרק כב 356
פרק כג 359
פרק כד 361
פרק כה 364
פרק כו 366
פרק כז 368
פרק כח 370
פרק כט 373
פרק ל 377
פרק לא 380
פרק לב 383
פרק לג 386
פרק לד 388
פרק לה 390
פרק לו 392
פרק לז 395
פרק לח 398
פרק לט 400
שער חמישי 402
פרק א 402
פרק ב 405
פרק ג 407
פרק ד 411
פרק ה 414
פרק ו 417
פרק ז 421
פרק ח 423
פרק ט 425
פרק יא 430
פרק יב 432
פרק יג 435
פרק יד 437

הקדמה

הקדמה הכוללת שרשי העבודה אשר עליהם אדני החבור הזה מיוסדים בביאורי הדברים בפרטיות הנה כתיב וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי"ה הוא האלקי"ם בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד בזה המקרא כולל כל בחינות העבודה כי בבחינת העבודה יש שלשה בחינות בחינה ראשונה הוא הדעת שהוא לידע ולהבין ולהשכיל באמיתית מציאותו וביחודו יתברך ולהתבונן ברוממותו אשר הוא יתברך מרומם ומתנשא ברוממות אין קץ מערך העולמות ומתייחד בכל העולמות ביחודו יתברך והוא יתברך אחד בהם ועל זה נאמר דע את אלק"י אביך וכן הוא אומר הלא היא הדעת אותי וכמו שכתוב השכל וידוע אותי וכו' ויתרון דעת החכמה תחיה בעליה וכדומה לזה מקראות הרבה וכן בדברי רבותינו זכרונם לברכה גדולה דעה וכו' וכל מי שאין בו דעה וכו' ודעת חסרת מה קנית כו' ודדא ביה כולא ביה כו' וכן בזוהר הקדוש פקודא קדמאה למנדע ליה וליחדא ליה וכן הרמב"ם והסמ"ג מנאו בראשונה לידע שיש שם אלו"ק וכו' וליחדו כו' ועל זה נאמר וידעת היום ובחינה השניה הוא הלב שהם המדות אשר בלב היא האהבה והיראה ורעותא דליבא שהוא לאהבה את הוי"ה ולדבקה בו על ידי האהבה להיות נמשך נפשו אל הוי"ה ולדבקה בו ולעורר פחד הוי"ה בלבו ולירא מפניו וליבטל אליו יתברך מצד הפחד והיראה ולמסור נפשו להוי"ה על ידי רעותא דלבא ועל זה נאמר ואהבת את הוי"ה אלקי"ך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך ומקראות על זה רבו מלספר הן המה הכתובים שבמשנה תורה לאהבה את הוי"ה אלקי"ך ולדבקה בו ומה הוי"ה אלקי"ך שואל מעמך כי אם ליראה את הוי"ה וכו' ולאהבה אותו וכו' וכן ומל הוי"ה את לבבך וכו' לאהבה את הוי"ה וכו' וכן ובחרת בחיים וכו' לאהבה את הוי"ה אלקי"ך וכו' וכן בנביאים וכתובים כמו שכתוב כי כל לבבות דורש הוי"ה וכו' וכן נאמר בכל לבי דרשתיך כו' יחד לבבי כו' וכדומה להן אשר מורים על עיקרית העבודה שהיא בלב וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה רחמנא לבא בעי וכן אם כיון לבו וכו' וכן בזוהר הקדוש מפליג בעבודת הלב על אהבה ויראה במקומות רבים כמו בואתחנן ואהבת דבעי בר נש לאתקשרא ביה ברחימותא עלאה דכל פולחנא דבעי בר נש דיפלח ברחימו דלית לך פולחנא כמו רחימותא דקודשא בריך הוא וכן על פסוק וכל חכם לב וכו' רעותא קדמאה סליק על לבא ועל דא וכל חכם לב דייקא וכן בכמה מקומות רבו מלספור וכן המחברים כמו הרמב"ם והסמ"ג מנאום במצות הראשונות ועל זה נאמר והשבות אל לבבך דייקא. ובחינה שלישית היא המעשה בעסק התורה ומצות בפועל ממש כמו שכתוב והיו הדברים האלה וכו' וכן ושמרת ועשית את החוקים האלה וכן לשמור מצותיו

וחוקותיו ומשפטיו וכו' וכדומה לזה מקראות הרבה בתורה ובנביאים ובכתובים ובדברי רבותינו זכרונם לברכה המורים על עיקרית העבודה במעשה דווקא כמאמר הכתוב היום לעשותם וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים וכן מבואר בדברי רבותינו זכרונם לברכה שתורה היא חיי עולם ותפלה חיי שעה וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה סוף מעשה במחשבה תחילה וכן בזוהר הקדוש בעובדא תליא מלתא בכמה מקומות כי עיקר תכלית בריאות העולמות הוא בשביל העשיה דווקא בפועל כי על ידי התורה והמצות הוא עיקר גילוי אלק"ותו יתברך בפועל ממש ועיקר תכלית הכוונה היה לגלות אלק"ותו יתברך בפועל ממש ועל זה נאמר בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד כי על ידי המעשה נגלה אלק"ותו יתברך אפילו על הארץ מתחת שאין עוד מלבדו ברוך הוא ובבחינות אלו נברא האדם בהשכל ובינה ומדע שהמה במוחין ומדותיו שהמה בלב שהוא האהבה ויראה ורעותא דלבא שעל פי מדות אלו הוא התנהגות כל האדם וכח פעולת העשיה שבזה מוציא מאוויי לבו להתגלות המעשה והן הנהגות שבאדם שהמה כח המעשה דהיינו שאחר שנגמר אצלו על פי מדותיו להתמשך לאיזה דבר נעשה לו הסכם חזק לגמור הדבר בפועל ממש על ידי בחינת נצחון והודיה והתקשרות לגמור הפעולה וראשית כל התגלות הפעולות בא מקודם בהתגלות המוחין שהם החכמה ובינה והדעת לידע ולהבין עצם הדבר וענינה ומהותה איך ששייך לנפשו ומהמוחין נתפעל הלב להתמשך ולהתקשר באהבת הדבר הזה ולהרחיק ההיפוך להיות לרצון בלב ומהלב מתעורר לפעול הדבר בפועל ממש והנה עיקר החיות הוא בלב שהם המדות שמהלב נמשך רוח החיות בכל האברים ואפילו המוח חיותו הוא מהלב כידוע לחכמי הניתוח ולכן נקראו המדות שבעת ימי הבנין שהגוף נבנה מהם כי כל התנהגות פעולת הגוף הם רק על ידי המדות מה שאוהב או ההיפוך כן נמשך בהפעולה והמוח הוא רק להנהיג המדות להשכיל השייך לנפשו וההיפוך בזה נתעורר החפץ על פי ההשכלה וכן פעולת המעשה הוא רק על ידי המדות שהם המוציאים חפץ המדות לידי פעולה:

והנה כמו שהשלשה בחינות האלו שבאדם שהם בבחינת חיות הגוף הגשמי שהוא בחינת נפש הבהמיית המחייה את הגוף אשר על ידי שלשה בחינות אלו הוא כל הנהגות הגוף כן הם כל הבחינות האלו בבחינת נפש האלק"ית דהיינו להשכיל ולהבין יחודו יתברך במוחו ולהתפעל במדותיו באהבה ויראה ורעותא דלבא להיות נכספה וגם כלתה נפשו לדבקה בו יתברך בדביקה וחשיקה וחפיצה בהתלהבות הלב לצאת ממאסר חיות הגשמי ולדבקה בו יתברך ועל זה נאמר רוח בני האדם העולה היא למעלה וידוע שרוח הוא בלב ומזה ההתפעלות יבא לידי פועל המעשה לקשר נפשו בהוי"ה בפועל ממש

על ידי התורה ומצות והנה כל הבחינות האלו שבנפש האלוק"ית גלוי כל בחינותיה הוא על ידי התלבשותה בנפש הבהמיית אבל בנפש האלוק"ית בעצמותה ומהותה הרי הם כלולים בכח אחד כי שרשה ואחיזתה היא בכחו יתברך וחלק ממנו ממש כמאמר הכתוב כי חלק הוי"ה עמו כמו שהוי"ה ברוך הוא הרי הוא כח אחד לבד בלי התחלקות ומיוחד בכל הבחינות לכח אחד כן הנשמה אשר נלקחה מכחו יתברך ואחוזה בשרשה הוא כח אחד דהיינו שיש בכחה כל הבחינות אבל מצד היחוד הרי היא בטילה ומתכללת ביחודו יתברך ולכן מבואר בעץ חיים ובספר הקדוש של אדונינו מורינו ורבינו נשמתו עדן שהנשמה בעצמה אינה צריכה תיקון מצד מהותה רק עיקר ירידתה בגוף הוא לברר הנפש הבהמיית שהיא מנוגה להפכה להקדושה ולברר כל בחינותיה אשר בנפש הבהמיית כל בחינותיה לחלק יצאו כי היא מסטרא דפרודא מצד חלק הרע שבה הנגלה בבחינת נפרד גמור אשר לכן באה נפש האלוק"ית מלובשת בנפש הבהמיית בכדי לברר הטוב שבה ולאחדה ביחודו יתברך ולהסיר הרע הגמור ומצד זה נגלו גם כן כחות הנשמה בפרטיות השלשה בחינות הנזכרים לעיל בשכל ומדות ומעשה והנה עיקרה של נפש הבהמיית היא מצד המדות ולכן נקראת בהמות כמו הבהמה שאין לה דעת ועיקרה ומהותה הוא מדותיה וכל הנהגותיה הם על ידי מדות כן עיקרה של נפש הבהמיית שהיא חיות הגוף הגשמי עיקרה היא מצד המדות וכל הנהגות צרכי הגוף הם על ידי שאוהב מה ששייך לחיותו ושונא ההיפוך ומתדבק ברעותא דלבא אל החפץ ופועל בכלי המעשה על ידי הנצחון וההתקשרות לכל דבר שחפץ להביאו לידי פועל הגם שבאדם אפילו בנפש הבהמיית שלו יש גם כן שכל ומדות והמדות שבו נפעלים על פי שכלו והבנתו לאהוב או להיפוך עם כל זה המדות שבו הם העיקר והשכל הוא טפל אל המדות כי כל שכלו הוא לצרכי גופו או חיותו מה שנצרך לנפשו ובמה שמדותיו חפיצים בזה הוא מתבונן בשכלו כי גם בבהמה שאין לה דעת עם כל זה יש לה איזה דעת מה שתאהוב וכו' ושתשמור עצמה מהדברים המזיקים לה ולברוח מהם ולרדוף אחרי מזונותיה ויש לה הכרה כמאמר הכתוב ידע שור קונהו וחמור אבוס בעליו וכן בדברי רבותינו זכרונם לברכה נמצא האי תורא פקחא הוא וגם יש שור חרש שוטה נמצא שיש לה גם כן דעת רק שהדעת הוא רק מצד מדותיו וכן בנפש הבהמיית שבאדם הגם שיש לו שכל ובינה להשכיל צרכי גופו ובהתחכמות במשא ומתן ובשאר ענינים אבל כל השכל וההתחכמות הוא הכל מצד מדותיו איך להשלים חפצו ותאותו וצרכי גופו נמצא כל עיקרה הם מדותיו ולכן נקראו המדות שבעת ימי הבנין שכל הגוף נבנה מהם ומתנהג על ידם וכן בכלל כל בריאת העולמות היה על ידי המדות וכל התנהגותם

הוא על ידי מדותיו יתברך וכל פרטי ההתחלקות הנמצאים בעולם וכל המציאות שהם בעולם הם רק על ידי המדות ועל זה נאמר ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל ומזה הם כל צרכי העולם וכל התאוות ורצונות שהם מסטרא אחרא הכל על ידי המדות כידוע ולכן הם שבעים אומות נגד המדות אשר כל מדה כלולה מעשר ולכן השבעה מדות עולים לשבעים וכנגדם הם שבעים נפש דקדושה שהוא מבני ישראל לבררם ולהפכם אל הקדושה וכן הוא בפרט בנפש הבהמיית יש שבעים מדות דסטרא דפרודא שהוא מבחינת הקליפה וסטרא אחרא שלחלק יצאו לאהוב דווקא דבר הנפרד ומדותיה מתחלקים לחלקים אין שיעור לאהוב כל מה שעיניו רואות ולשנוא ההיפוך וכן כעס ותאוות וכו' וכן נצחון כו' ואין צריך להאריך בזה כי הכל ידוע רק שהעיקר הוא להבין שכל החילוקים הוא מנפש הבהמיית בפרטים לאין שיעור ולזה באה הנפש האלוק"ית במדותיה שהם שבעים נפש דקדושה לברר את מדות הבהמיות לאחדם בהוי"ה ולקשרם אל הקדושה ולהפוך כל פרטי התחלקותה לקשרם בקישור אחד במדותיה שהם מקדושה והנה עיקרה של הנפש האלוק"ית הוא מצד המוחין דהיינו שעיקרה היא חכמה שהיא כח מה שהוא הביטול כי בטילה תמיד לשרשה בכח אחד כי היא מושרשת ואחוזה בכחו יתברך אשר בכחו יתברך כל הבחינות מאוחדים לכח אחד בלבד שהוא בחינת אצילות שהוא בחינת שם הוי"ה ברוך הוא ובחינת הוי"ה ברוך הוא עיקרו הוא בחינת חכמה וידוע ליודעי ח"ן שבכלל העולמות נקרא אצילות בחינת חכמה כי אצלו יתברך כל בחינת העולמות המה מתייחדים אצלו לכח אחד לכן הנשמה אשר היא חלק מכחו יתברך כמאמר הכתוב כי חלק הוי"ה עמו היא מאוחדת בכחו יתברך ולכן עיקרה הוא בחינת חכמה אך עם כל זה היא כלולה גם כן מכל בחינות המדות רק מצד עצם הביטול הרי כל המדות כלולים בכח אחד ובירידתה בהתלבשות בנפש הבהמיית הרי מוכרחת להתלבש באופן הנפש הבהמיית בכדי שתוכל להפכם ולכן שבע מדותיה הכלולים בכח החכמה מתלבשים בנפש הבהמיית אבל החכמה אינה באה מלובשת במדות הבהמיות ולכן עיקר משכן הנשמה היא במוח כדי שעל ידי בחינת המוח שהוא החכמה ובינה והדעת תוכל להפך את מדות הנפש הבהמיית כי לכן נקראים המדות בהמיות מצד שאין להם שכל ודעת ולכן נמשכים אחרי הגילוי בבחינת נפרד כי על פי חכמה דהיינו להשכיל שורשם ועיקרם של כל בחינת העולמות הרי אין להם מציאות בפני עצמם ואין להם קיום אפילו רגע אחד אשר באמת העולמות אינם בבחינת מהות מצד עצמם כי הכל הוא כחו יתברך לבדו אשר באמת אין זולתו יתברך ואין עוד מלבדו כלל וכל בחינת העולמות המה רק מצד ההסתרה שנגלו ליש ודבר לגבי

דידן אבל באמת הכל הוא כחו לבדו יתברך בלי שינוי כלל כי כל המציאות נמצאים מאמיתות המצאו ואין נמצא זולתו יתברך והוא הממציא כל המציאות כי אין הדבר עושה את עצמו והוא יתברך הפועל אותם מאין ואפס ממש נמצא מוכרח להיות תמיד כחו בהמציאות ואלו היה סר כחו יתברך אפילו רגע היו חוזרים לאין ואפס כבתחילה ובכחו יתברך חס ושלום לתאר איזה חילוק ונפרד או איזה מהות בלעדו רק מצד ההסתרה נגלו לגבי דידן ליש ודבר נפרד אשר על כן על פי חכמה והשכלה באמיתותו יתברך הרי כל המציאות בטלים אליו יתברך רק מה שנמשכים אחרי היש והנפרד הוא מצד חסרון החכמה להשכיל בעיקרית איך שהוא למעלה רק שנמשכים אחרי הגלוי ולכן נאמר ימותו ולא בחכמה כי בחינת ההתגלות נקרא בחינת מיתה ושבירה שהוא הסתלקות החיות האלק"י ואינם רואים רק הגלוי של העולמות הנערכים לגוף בלא חיות ועל זה נאמר ורוח הבהמה היורדת היא למטה שהולכת אחרי הגלוי הנקרא מטה אבל הנפש האלוק"ית שבחינתה היא מחכמה על זה נאמר רוח בני האדם העולה היא למעלה דהיינו להעלותם לעילתם וסיבתם של העולמות מאין מוצאם אשר בהתגלות החכמה בהמדות אשר הכל הוא כחו לבדו יתברך בזה יתהפכו ויתבררו המדות של הנפש הבהמיית להתדבק אליו יתברך ולהתכלל ביחודו יתברך על ידי בחינת המדות דהיינו לאהבה את הוי"ה וליראה אותו וכו' ועל זה מבואר בזוהר בחכמה אתברירו ועל זה נאמר החכמה תחיה בעליה:

והנה הגם שעיקר בירור המדות של נפש הבהמית הוא על ידי נפש האלוק"ית שהיא בחינת חכמה עם כל זה החכמה עצמה אינה בגלוי בבחינת הבהמיות רק המדות שבחכמה המה בגילוי כי אם היה גילוי החכמה עצמה שהוא הביטול העצמי הרי לא היה קיום למדות הבהמיות בכלל כי היו בטלים במציאות לגמרי והנה עיקר הכוונה היתה מאתו יתברך לגלות יחודו יתברך דווקא מצד היש ומצד ההיפוך ואילו היה הגלוי בבחינת ביטול גמור הרי היה חוזר למקורו אשר על כן הביטול הוא רק על ידי המדות שבחכמה דהיינו שהתגלות החכמה הוא בבינה דהיינו להבין הביטול שבמדות דהיינו על ידי ההתבוננות ברוממותו יתברך וביחודו בעולמות מצד כחו יתברך בזה מתעוררים המדות שבחכמה שהיא הנפש האלוק"ית המלובשים בנפש הבהמית להפך גם כן את מדות הנפש הבהמית לבטלם אליו יתברך ולקשרם אל יחודו יתברך והנה עיקר הבינה הוא מצד המדות המלובשים בבחינת מדות הבהמיות בבחינת יש ודבר נפרד כי בינה הוא להתבונן בהדבר ולחקור אחר מוצאו ועיקרו של הדבר מאין הוא וכחו ופעולתו והתחברותו ולהעלותו ולקשרו אל מקורו אבל בעצם אחד אין שייך בחינת בינה וכמאמר

הכתוב שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה אשר מצד ההתגלות הנקרא אלה מתבונן מי בראם ומאין התהוותם דהיינו מצד שמתבונן ברוממותו יתברך אשר אינו בערך העולמות ומרומם עליהם ברוממות אין קץ אשר אין זולתו יתברך אשר על כן מאין הם התגלות העולמות בבחינת גבול ויש ועל ידי התבוננות זו מבטל היש אליו אבל שלא מצד העולמות בבחינת התגלות אין שייך בינה כי מצד כחו יתברך הרי הוא ביטול עצמי שלא בבחינת התבוננות לכן עיקר הבינה הוא מצד היש ולכן נקראת בינה יש ונקראת אם הבנים כי מבינה זו מתפעלים המדות להתדבק בשורשם ובינה זו היא התגלות החכמה שהוא הביטול העצמי והיא ההשכלה האמיתית שהוא כחם של המדות ולכן על ידי בחינת חכמה ובינה יכול להפך גם כן את מדות נפש הבהמיות דהיינו שעל ידי בינה זו מתעוררים הפנימיות של המדות שהם מדות הנפש האלוק"ית המלובשים במדות הבהמיות אשר מצד הפנימיות הוא הכל כחו יתברך ולכן על ידי המוחין מתבררין המדות והנה עצם הביטול אי אפשר להתגלות במדות כמבואר לעיל ולכן החכמה שבנפש האלק"ית אינה באה בגלוי המדות רק מצד הבינה אשר על כן מבואר בספר הקדוש של מורי ורבי נשמתו עדן אשר נפש הבהמיית מלבשת את נפש האלוק"ית עד הבינה והבינה בכלל אבל החכמה אינה באה בהתלבשות כלל והנה הגם שמבואר לעיל שעל ידי החכמה ובינה מתבררים בחינות נפש הבהמיית עם כל זה הם נקראים כמו כלים שעל ידי כחם ובחינתם הוא היכולת לברר את נפש הבהמיית אבל עם כל זה צריך התעוררות לעורר את החכמה ובינה כי הכלים בעצמם אינם יכולים לפעול מצד עצמם רק למשל האומן שפועל פעולתו על ידי הכלים כן החכמה ובינה המה רק כלים שעל ידם יכולים לפעול הפעולה וכמשל מאדם שהוא חכם ומבין אם לא יהיה לו רצון לעורר להחכמה ולהעמיק בכוונתו הרי לא יתגלו חכמתו ובינתו וישארו סתומים במוחו רק אם יתעורר ברצונו לעורר כחותיו להעמיק בחכמתו ובינתו אז על ידי החכמה ובינה יוציא לאור פעולותיו ומאין הוא ההתעוררות הוא מהרצון המתגלה בדעת כי ידוע שהדעת הוא חיצוניות הכתר שהוא הרצון ועל ידי הדעת הוא התעוררות הרצון וגילויו והרצון הוא הראשית לכל והוא המעורר לכל כי אם לא יהיה לו רצון לאדם להשכיל ולהבין הרי לא יתעוררו ההשכלה וההבנה בעצמם והנה הרצון הוא בכח הנפש המתקשר עם כלי הנפש המתפשטים בגוף והקישור הזה הוא בחינת פלא ואינו בערך התגלות כי הוא למעלה מכלי הנפש ואינו בערך השגה והבנה אך התגלות הרצון זה הוא בהדעת והדעת הוא התפשטות החיות בכל כלי הנפש והגוף אשר הכלים מרגישים החיות המתקשר בהם והוא המעורר את כל הכלים לפעול פעולתם דהיינו על ידי התעוררות

בחיות הנפש לאיזה דבר שחפץ בכח הנפש בזה מעורר החכמה והבינה להשכיל הדבר שחפץ ולהעמיק ולהרחיב בבינתו ועל ידי החכמה והבנה האלו מתעוררין כלי המדות לפעול פעולתן והתעוררות חיות של המדות הוא גם כן על ידי הדעת דהיינו מה שמשכיל ומבין הדבר הטוב הדעת הוא מעורר את המדות להתמשך לפי החכמה וההבנה כמאמר הכתוב ויתרון דעת החכמה תחיה בעליה הגם שעיקר החיות הוא מהחכמה שהיא כחם של המדות אבל הכח הוא מוסתר אבל לא בפועל בהתגלות המדות כי חכמה היא בחינת שכל הנעלם כמאמר הכתוב ואת צנועים חכמה והתגלות החכמה בבחינת חיות הוא על ידי הדעת והדעת הוא מחבר חכמה ובינה שיהיה התגלות החכמה בבינה ובינה היא המולדת כחם של המדות בגילוי על ידי הדעת וכמבואר בעץ חיים שיש דעת עליון המזווג חכמה ובינה ויש דעת תחתון שהוא למטה מחכמה ובינה והוא דעת המחבר חכמה ובינה וממשיכם למדות וראשית התגלות הדעת הוא בחסד וגבורה שהוא אהבה ויראה והוא הנקרא דעת דבין כתפין ואחר זה הוא הדעת המתפשט בכל גופא כמאמר הכתוב ובדעת חדרים ימלאון והדעת בעצמו אינו בחינת כלי כלל רק שהוא קיבוץ כל כחות המדות שהם בחינת הכתר שלהם דהיינו כח הפלא שבמדות לכן נקרא הדעת נשמה לכל הספירות והכל מבואר בעץ חיים עיין שם וכמו שהוא בבחינת חיות גשמי כן הוא בחיות האלק"י אשר על ידי הדעת הוא התעוררות הרצון שהוא נקודת הלב שבכל נפש שהיא בחינת יחידה שבנפש דהיינו כח הפלא שבכל נפש מישראל אשר בכחו למסור נפשו על קידוש השם ושורשו הוא מכח הפלא ועל ידי העמקת הדעת מעורר כח הרצון להתגלות בחכמה ובינה להשכיל ולהבין רוממותו יתברך וביטול כל העולמות אליו יתברך בכלל וכח נפשו וגופו בפרט ובהתגלות החכמה ובינה עדיין אינם רק כלים להשכיל ולהבין ברוממותו יתברך וביחוד ובביטול כל הנבראים אליו יתברך על ידי בחינת כח מה שבנפש אבל בכדי שירגישו המדות בהשכלה והבנה בהתפעלות הלב אשר זהו תכלית המכוון דייקא לברר המדות והנה המדות מצד מהותם אינם בערך השכלה והבנה ורחוק ערכם מהשכלה והבנה ולכן נקראו המדות טבעיות ובהמיות ובהמה אינה בערך לקבל שום השכלה והנה בכדי שיתגלו כלי החכמה ובינה בהרגשת המדות לעורר האהבה לפי ההשכלה וההבנה להתגלות הביטול אליו יתברך מצד המדות הוא גם כן על ידי הדעת כי שורש המדות שבנפש האלוק"ית שהוא הטבעית שבה לכסוף לעלות למקורה ושורשה אשר על זה נאמר רוח בני האדם העולה היא למעלה הם מכח הרצון שבנפש כמאמר הזוהר זעיר אנפין בעתיקא אחיד ותליא אשר זעיר אנפין הוא מצד המדות אשר על כן על ידי הדעת אשר הוא התגלות הרצון בזה מתייחדין החכמה

ובינה והמדות לכח אחד ומתפעלים ומרגישים הביטול אליו יתברך על ידי המדות לפי ההשכלה וההבנה והתגלות המדות בפועל כלי המעשה שיעשו כלי המעשה בפועל מה שחפץ במדותיו אשר מצד בחינתם רחוקים זה מזה כי זהו רוחניות בבחינת חיות הלב והמעשה הוא פועל גשמי שהם הידים ורגלים גם כלי הדיבור שהם מצד כלי הגוף הגשמי הוא גם כן על ידי הדעת כנזכר לעיל שהוא המביא הרגשת המדות ומחברם בכלי המעשה להיות כלי המעשה מרגישים בפועל ממש החפץ אשר בלב להביאו לידי פעולה לפי המדות כי באמת שורש כלי המעשה הוא דייקא מעצם הרצון כמאמר רבותינו זכרונם לברכה סוף מעשה במחשבה תחילה שהוא תחלה למחשבה שהוא חכמה וגבוה במעלה ממדת החכמה ולכן תיכף כשנעשה הסכם אצל האדם שיעשה המעשה אזי פועלים כלי המעשה ברגע אחד מזה נודע שהמעשה שורשה הוא מהרצון שאם היה קבלת המעשה בסדר ההשתלשלות דהיינו שמחכמה ובינה יתפשט להמדות ומהמדות יתמשך לכלי המעשה היה איזה עיכוב עד שיתעוררו כלי המעשה אבל באמת שורשם הוא מהרצון אך אף על פי כן גילוי הרצון מוכרח להיות מקודם במוחין ומהמוחין למדות ומהמדות למעשה ולכן תיכף כשנגמר הרצון על פי ההשכלה והבנה מתעוררים תיכף המדות והמעשה ברגע אחד והכל הוא על ידי הדעת המקשר וממשיך ההרגשה בכל כלי המעשה ועל זה נאמר ובדעת חדרים ימלאון נמצא הדעת הוא העיקר והנשמה של כל הבחינות ועל כן כשתעיין בעץ חיים תמצא שהדעת הוא שורש המדות וקיומם וחיותם וכמו שמבואר בספר הקדוש של אדונינו מורינו ורבינו נשמתו עדן שהדעת הוא קיומם של המדות וחיותם כי עיקר הדעת הוא הרגשת החיות ועיקר ההרגשה הוא בלב:

והנה פעמים מבואר שעיקר ההבדלה בין אור לחושך ובין אמת לשקר ובין טוב לרע הוא רק על ידי הדעת ולכן תקנו הבדלה בחונן הדעת וכמאמר הכתוב גם בלא דעת נפש לא טוב דהיינו שבא בתערובת וממילא נשמע שעל ידי הדעת נתברר הטוב וכל עיקר הציווי בתורה הוא על הדעת כמו שכתוב וידעת וכו' דע את אלק"י אביך הלא היא הדעת אותי. ופעמים מבואר שיניקת הרע הוא מהדעת ולכך נקרא עץ הדעת טוב ורע וההתבררות הוא על ידי החכמה כמאמר הזוהר בחכמה אתברירו. אבל הענין הוא כי הדעת הוא ההרגשה בלב מצד המדות. והנה הנפש האלוק"ית היא מלובשת בנפש הבהמיית והנה מצד ההלבשה הלא בבחינת הרגשה שמרגיש חיות אלק"י במדות הרי יש בהרגשה זו הרגשת עצמו שהוא המתפעל והוא האוהב מצד זה נקרא הדעת שהוא ההרגשה טוב ורע דהיינו שיש בהרגשה זו הביטול אליו יתברך על ידי האהבה ויש גם כן בהרגשה זו להרגיש היש שלו שהוא האוהב וכל זה הוא מצד הרגשת המדות שלא בהתגלות החכמה

שבנפש האלק"ית בהמדות אבל כשהדעת מעורר החכמה שהוא הביטול העצמי אליו יתברך אשר על פי החכמה וההשכלה אין זולתו כלל והוא נמצא בכחו יתברך לבדו בכל העולמות בזה מתבטל היש אליו יתברך כי על פי החכמה הרי היש בטל אליו יתברך ולכן בחכמה אתברירו דווקא אבל עם כל זה התגלות החכמה הזו היא על ידי הדעת כי כבר ביארנו לעיל שהחכמה היא רק כח הביטול בבחינת השכלה אבל התגלות החכמה הזאת שהוא הביטול הוא על ידי הדעת דהיינו שירגיש הביטול העצמי בבחינת חיות ממש ולכן בזה ההרגשה הוא ההבדלה דהיינו שעל ידי שמרגיש הביטול לזולתו בזה מבחין ההיפוך כשמחשיב עצמו ליש אשר הוא היפוך הביטול ובהרגשה זו מבדיל בין טוב לרע ומברר האמת מן השקר וכמו בחיות גשמי שהרגשת הטוב והערב לנפש הוא על ידי הרגשת החיות שבזה מרגיש גם כן היפוך הטוב וכמאמר הכתוב יוסיף דעת יוסיף מכאוב כי כל מי שמרגיש יותר חיותו בהרגשה מרגיש יותר ההיפוך כן הוא בבחינת דעת אלק"י שהוא להרגיש הביטול אליו יתברך בזה מרגיש היפוך הביטול שהוא היש וכל מה שירגיש יותר חיות אלק"י ירגיש יותר ההיפוך ובזה הוא ההבדלה אבל אם אינו מרגיש חיות אלק"י בבחינת הרגשה ממש אינו מרגיש גם כן ההיפוך וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה אין שוטה נפגע ואין בשר המת מרגיש באיזמל: הגם שבחכמה הוא ההתבררות אבל מאחר שאין מרגיש החכמה בבחינת חיות כלל איך יברר ועל זה נאמר ויתרון דעת החכמה תחיה בעליה דהיינו על ידי יתרון הדעת דייקא באה החכמה לכלל חיות ואז החכמה מבררת להיות בבחינת ביטול עצמי ועל ידי הדעת הוא הרגשת הביטול ובכח החכמה זו הדעת הוא המבדיל וכן מבואר בזוהר הקדוש אית למנדע טוב ולמנדע רע ולאהדרא גרמיה לטוב ובבחינת דעת יש שני בחינות אחד הוא להבדיל הטוב מן הרע ולדחות הרע בבחינת לאכפייא ושנית הוא להפך את המדות הבהמיות דייקא לקדושה שהוא לאהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא וכמאמר הכתוב וידעת היום והשבות אל לבבך דייקא שהוא שני הלבבות וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה על בכל לבבך בשני יצריך. והנה הגם שביארנו שהנשמה משכנה במוח היינו שהתגלותה היא בחינת החכמה המתגלית בבינה אבל עיקרה היא בנקודת הלב דייקא שהוא הרצון שבנפש רק שמצד הרצון אינה בערך ההתגלות ולכן נקראת כח הנשמה שבבחינת רצון יחידה דהיינו שכחה היא יחידה בלא התמשכות לאיזה דבר כי היא אינה בבחינת כלי הגם שהחכמה הוא כח הביטול היא גם כן אינה בבחינת כלי כידוע ליודעי ח"ן דהיינו שאין כלי כנגדה בגוף כמבואר בעץ חיים שמהנשמה ולמעלה שהיא בינה אין כלי בגוף כנגדה כי חכמה היא רק כח בלבד עם כל זה נקראת כלי כי מחכמה ולמטה נערכים דייקא בשם

כלים כי החכמה מאין תמצא והיא בכלל הנאצלים וכל הנאצלים המה בחינת כלים כידוע ליודעי ח"ן רק שהיא נערכת לכח הכלים שהוא השכל הנעלם ולכן הוא נקרא חיה דהיינו שכל החיות הוא מחכמה והתגלות החיות היא בבינה על ידי הדעת כמבואר לעיל אבל הרצון הוא מקור החיות ואין לו התגלות כלל רק על ידי הדעת מעורר כח הפלא שהוא הרצון שהוא בחינת המקיף להיות מתקשרים כל המדות בכח אחד ולכן על ידי הדעת ששורשו הוא מהרצון יכול להפך גם כן את נפש הבהמיית לטוב כידוע מאמר הכתוב כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי דהיינו שמצד בחינת המקיף מתקשרים שתי הנשמות לכח אחד ממש כי מצד הרצון אין אחיזה להרע כלל כי הרצון הוא מצד אמיתית כחו יתברך אשר אין זולתו כידוע רק אחיזת הרע הוא מצד הכלים שהם המדות מצד ההסתרה ולכן על ידי הדעת כשמעורר נקודת הלב שהוא הרצון בזה יכול להפך אפילו מדות הבהמיות כי מצד הרצון הכל הוא כחו יתברך לבדו ולכן עיקר הנשמה היא גם כן מצד הלב דייקא רק שבתחילת עבודה מוכרח להיות התגלות הרצון על ידי החכמה שהוא הביטול על ידי השכלה והבנה בכדי לברר את הטוב ולהבדילו מן הרע על ידי הדעת כנזכר לעיל ועל זה מבואר בחכמה אתבירו ועל זה נאמר דע את אלק"י אביך ועבדהו בלב דהיינו אביך הוא בחינת חכמה כידוע ליודעי ח"ן ולחברו בבינה על ידי הדעת שנקראת אלקי"ך כידוע ליודעי ח"ן ולהמשיכו בביטול המדות וזהו דע את אלק"י אביך וכו' ואחר שמברר ומבדיל הטוב מן הרע אז יתקשר על ידי הדעת למעלה מן החכמה והבינה רק להתבטל אליו יתברך מצד העצם שהוא נקודת הלב דהיינו לבטל כל המדות מצד שרשם בבחינת פנימיות הלב כמבואר לעיל ששורש המדות שבלב הוא מהרצון שהוא נקודת הלב ועל זה נאמר וידעת היום היום נקרא העצם שהוא למעלה מחכמה והבנה לידע שאין זולתו כלל מצד עצמותו ברוך הוא והשבות אל לבבך דייקא אפילו הנפש הבהמיית ודי למבין:

נמצא כשתעיין על כל הדברים האלה המבוארים בהשכלה אמיתית אשר אין לנטות מהם למבין בשיקול הדברים אשר מיוסדים על שרשי הקבלה האמיתית תבין שעיקר הוא הלב והוא מקור לכל בחינות העבודה רק שהלב בלי ידיעה הוא לא טוב כמאמר הכתוב גם בלא דעת נפש לא טוב ולכן נאמר גם בלא דעת הגם שראשית הציווי הוא על הדעת ומה גם שמשמעותו שהוא ריבוי ונוסף על העיקר והוא מצד שעיקר הדעת הוא לעורר הלב כנזכר לעיל לכן אל יעלה בלב האדם שיעבוד עבודתו רק על ידי הלב בלי דעת על זה נאמר גם בלא דעת וכו' והוא מצד שני בחינות אחד הוא שעיקר הלב הם המדות אהבה ויראה ודביקות הנפש וזה אי אפשר בלי ידיעה כלל כי איך יאהוב הדבר

שהוא רחוק ממהותו בערכים אין קץ אשר הוא יתברך נשגב מכל רעיון והשגה ומכל שכן שאינו נופל התדבקות על שני מהותים רחוקים ומובדלים בגדרם והפכים מנגדים כי הוא יתברך מושלל מכל השגה ותוארים והוא יתברך בלי גבול והנפש היא בעלת גבול ויש בבחינת התחלקות אבל על ידי הידיעה הוא מעורר יחודו יתברך על ידי החכמה ובינה מכחו הפלא ומצד היחוד תוכל לשער אהבה ויראה ודביקות כהתייחדות חיות גשמי עם כלי הגוף שהם בשר אשר רחוקים בגדרם באין ערך זה לזה רק על ידי כחו הפלא המקשרם ומצד הקישור מתייחדים ומרגיש הגוף בשרי חיות רוחני ומתכלל בהחיות ובטל אל החיות והחיות הוא העיקר והנה חיות הנפש עם הגוף גשמי הוא נברא מתחילה באופן זה על ידי כחו הפלא אבל חיות האלק"י תלוי בהתעוררות על פי יגיעת העבודה והתעוררות זו אי אפשר כי אם על ידי החכמה ובינה ועיקרם הוא הדעת המקשרם כנזכר לעיל וכמאמר הכתוב הנזכר לעיל דע את אלק"י אביך דייקא שנית הוא הגם שידמה בדעתו שיעורר הרצון בלבו על ידי בחינת האמונה שהוא יתברך רב ושליט ויאמין שהוא לבדו עם כל זה אם היה נפש האלוק"ית בלי הלבשה היה יכול להיבטל מצד עצם הרצון אבל באמת עיקר הנפש האלוק"ית באה מלובשת בנפש הבהמיית כי כל עיקרה הוא לברר את נפש הבהמיית ועיקר הבירור הוא על ידי החכמה ובינה המתקשרים בדעת הרי באהבה ודביקות הזו יש בה תערובות מצד היש שמרגיש שהוא האוהב כי מצד נפש הבהמיית הרי נגלה העולם והגוף גשמי בבחינת יש ובחינת יש נקרא רע ונפרד כי עיקר הוא הביטול אליו יתברך וכמו שהוא יתברך מיוחד בכח אחד כן יהיה הביטול אליו יתברך שיהיה התגלות יחודו וכשרואה דבר זולת מיחודו דהיינו שמרגיש את עצמו למהות הרי הוא היפוך היחוד ועוד זאת שבלי הדעת ביחודו יתברך אשר כל העולמות מתייחדים אליו יתברך כיחוד הגוף עם הנשמה מצד כחו הפלא אשר כל העולמות כלא חשיבין וכו' הרי לא יכול לבטל היש שלו כמאמר הכתוב אין אדם שליט ברוח לכלוא את הרוח כי אין חבוש מתיר עצמו מאחר שאינו מבין בחינת האין שהוא היפוך היש ועוד שלא ירגיש חסרונו וידמה לו שהוא שלם כי הדעת הוא מבדיל בין אור לחשך כי מחמת ידיעת האור יבין חסרון החשך כמאמר הכתוב יוסיף דעת יוסיף מכאוב אבל בלי דעת אינו מרגיש מכאובו וריחוקו מהוי"ה אך על ידי החכמה ובינה המתגלים על ידי הדעת בזה הוא מבדיל הטוב מן הרע וירגיש בנפשו ריחוקו מהוי"ה ובזה יהיה נשבר לבו לבטל היש שלו ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה אם אין חכמה אין יראה דבלא חכמה אינה מכונה בשם יראה כלל וכן הוא במעשה הגם שעיקר בריאת העולם היה בשביל הפועל במעשה על ידי התורה ומצות וכמאמרם זכרונם לברכה סוף מעשה במחשבה

תחילה עם כל זה עיקר המכוון של התורה והמצות הוא לגלות אלקו"תו יתברך אשר אפילו מצד היש אין עוד מלבדו שהוא הביטול מצד עצם רצונו יתברך ולגבי רצונו יתברך אין היש מסתיר לגביה כי קמיה כחשיכה כאורה וכל עיקר הוא התעוררות של האדם בביטול רצונו לגמרי אליו יתברך כמאמר רבותינו זכרונם לברכה בטל רצונך מפני רצונו יתברך בזה מעורר כח הרצון מאתו יתברך אפילו מצד היש וכל זה הוא אחר שמבטל היש שלו לגמרי על ידי הדעת והמדות ומברר את נפש הבהמיות גם כן להיבטל לרצונו יתברך על ידי זה מעורר רצונו יתברך דייקא מצד פועל המעשה שיהיה נגלה אלק"ותו יתברך בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד אבל כל זמן שאינו מברר על פי החכמה והדעת להבדיל בין הטוב ובין הרע ולדחות הרע מן הטוב ולהפך מדותיו שהם נפש הבהמיות אליו יתברך גם כן שיתבטל ממדותיו אליו יתברך הרי כל התנהגות פעולותיו הם על ידי מדות הנפש הבהמיות הגם שההתעוררות הוא מצד נפש האלוק"ית עם כל זה היא באה מלובשת בנפש הבהמיות שהיא בבחינת היש ואיך ימשיך רצונו יתברך בבחינת אין עוד כי היש הוא עוד וכו' הגם שעושה רצונו יתברך על פי אמונה בבחינת מצות אנשים מלומדה עם כל זה הפעולה נפעלת בבחינת גשמיות ועל זה מבואר ברעיא מהימנא אורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרחת לעילא רק נשארת מלובשת למטה אפילו לומד התורה ועושה המצוה עם כל זה נשארת מלובשת בגשמיות העשיה אפילו עושה בשביל קיום רצונו יתברך רק שהיא בלי כוונה בבחינת מצות אנשים מלומדה ומכל שכן שמאחר שלא ביטל היש שלו הרי כל מדותיו המה מלובשים בנפש הבהמיות בבחינת נוגה שהיא היורדת למטה לחפוץ דווקא הגלוי לא ימלט מפניות גשמיות וחפצו בשביל עצמו או איזה פניות אחרות וכמבואר ברעיא מהימנא כל טיבו דעבדין לגרמייהו הוא דעבדין הב לן סליחה וכפרה וכו' הגם שאמרו רבותינו זכרונם לברכה לעולם יעסוק אדם בתורה וכו' אפילו שלא לשמה הוא בכדי שמתוך שלא לשמה יבא לשמה אבל כל זמן שלא הגיע עדיין לעסוק לשמה הרי עדיין אינו מתחבר הלמוד הזה אל הקדושה אשר על כן קדם לעסק התורה ומצות בפועל הידיעה וההתפעלות של כל המדות למסור נפשו על התורה וכמו שהוא בפרשה ראשונה שבקריאת שמע אשר קודם לכל הוא שמע ישראל שהוא הבינה והדעת ביחודו יתברך ומזה יגיע להתפעלות הלב בהרגשת המדות להבטל אליו יתברך ולדבקה בו ואחר כך הוא והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום וכו':

ומכל זה תבין שכל שלשה הבחינות האלו מחוברים ומקושרים זה בזה וזה תלוי בזה ובחינה האחת אינו מועיל בלי התחברות חברתה וכן שני הבחינות בלי השלישית וכו' וכולם צריכים זה לזה כי כמו שמבואר לעיל אשר בחינת הלב אי אפשר בלי קדימת

הדעת וגם פועל המעשה אי אפשר בלי קדימת שני הבחינות הנזכרים לעיל ככה ויותר על זה ההשכלה וההבנה בלי המדות שבלב המה ממש אינם פועלים כלום אחד הוא כי כל עיקר ההשכלה וההבנה הוא בשביל המדות לבררם ולהפכם והתגלותם הוא דווקא על ידי הדעת שהוא ההרגשה לבטל כל מדותיו אליו יתברך והמה רק כמו כלים להפך על ידיהם המדות ומאחר שאינו ממשיך החכמה וההבנה בהרגשת החיות שמצד המדות הרי אינם בכלל חכמה והבנה כלל כי עיקר החכמה הוא להרגיש הביטול כי להשכיל בחינת עצמותו יתברך הרי הוא מרומם מעלות אין קץ מחכמה כי לית מחשבה תפיסא ביה כלל ועיקר החכמה הוא יחודו יתברך בעולמות ובטילותם אליו יתברך ועיקר הביטול הוא בבחינת מדות וכל ההתקשרות וההתדבקות הוא דייקא על ידי המדות ועיקר הבירור הוא דייקא מצד המדות כי החכמה ובינה המה באים רק בבחינת תוספות כידוע ולכן ראשית ההתגלות היו בחינת המדות כמאמר הכתוב כי אמרתי עולם חסד יבנה וכמאמר הכתוב ואלה המלכים וכו' כי עיקר המכוון היה בשביל התדבקות האדם אליו יתברך על ידי המדות וכן מבואר בעץ חיים שתחילת הולדת זעיר אנפין שהוא עיקר התגלות העולם הוא רק בעל שש קצוות והחכמה ובינה הוא להמשיך מוחין להמדות ולבטלם על ידי הדעת ולבררם וגם להפך המדות דייקא מצד היש שהוא לברר מדות של נפש הבהמיית כי בחכמה אתברירו וכמו שמבואר לעיל אז נקראו בשם חכמה והבנה מצד הביטול הנתגלה במדות והבינה היא המולדת המדות כמאמר הכתוב אם הבנים וכמאמר תיקוני זהר בינה ליבא והתגלותם הוא על ידי הדעת הגם שעיקר הולדת המדות הם מבינה אבל ידוע ליודעי ח"ן שמיסוד אימא נעשה דעת לזעיר אנפין דהיינו שמהתקשרות ההתבוננות של העצם להבין הביטול של כל בחינות העולמות יהיה נעשה דעת לזעיר אנפין שהוא הרגשה בבחינת זעיר אנפין שהם המדות אבל החכמה ובינה בלי התפעלות ביטול המדות הרי והמדע לבטל מדותיו אליו יתברך והנה כמו שבמדות הבהמיות כל מדותיה היא דווקא בהרגשה מצד היש כן בהתבררותה אל הקדושה והפיכתה אליה היא דווקא מצד ההרגשה ועל ידי הדעת הוא מבדיל אשר על כן מבואר בזוהר הקדוש הירהור לא עביד מידי כי בחינת חכמה כזו היא נקראת רק הירהור ועוד זאת שבינה נקראת אם הבנים ובזוהר מכנה הבינה בלשון אימא כמו שאם אינה נקראת רק מצד ההולדה כן עיקר הבינה כל שמה היא מצד ההולדה אהבה ויראה ולכן נקראת אימא אבל הבינה שאינה מולדת אהבה ויראה אינה נקראת בשם אימא וגם אינה נקראת בשם בינה כלל ואינה רק מחשבה בעלמא כי עיקר הבינה היא מצד הלב כמאמר התיקונים בינה ליבא ובה הלב מבין דייקא ולכן נקראת בינה שהוא בן י"ה

כמבואר באדרא זוטא ובכתבים כי בן הוא הולדה הוא מצד י"ה שהוא מצד עצמותו לא מצד התפשטותו בעולמות רק מצד העצם ולזה זכה משה לבינה שהולדה של ביטולו והתקשרותו היה מצד העצם כי לא הבין העולמות לדבר נפרד אבל תבונה הוא ההולדה מצד ו"ה דהיינו מצד המשכתו יתברך בעולמות בבחינת התגלות היש ולבטל על ידי התבוננות ביחודו יתברך כל העולמות בכלל ומדותיו בפרט לכן בתבונה הם אותיות ו"ה וכן אותיות בן ובת שהוא דייקא מצד המדות ובחינת תבונה זו נעשית מוחין לזעיר אנפין ומיסוד שלה הוא הדעת דזעיר אנפין ונצח הוד שלה מתפשטים בגוף הזעיר אנפין שהם המדות לכן עיקרם של ישראל סבא ותבונה הם דייקא מצד המדות וזהו ההתבוננות והעבודה שבכלל העולם: ולכן מבואר בעץ חיים שבזמן הזה ואפילו בזמנים הקודמים לא היו מי שיעלו מיין נוקבין עד הבינה עד שיבא משיח אז יעלו מיין נוקבין עד הבינה ודי למבין כי כל עיקר העבודה בעתים הללו הוא דייקא לברר בירורי נוגה ועיקר בירורי נוגה הוא דייקא לברר המדות ולהפכם וכמבואר באגרת הקודש של אדונינו מורינו ורבינו נשמתו בגנזי מרומים על מה שמבואר בפרי עץ חיים גבי תפלה שלכן היא עיקר העבודה בעיקבות משיחא לברר כי כעת בבחינת עקביים הוא עיקר לברר הנוגה אשר על כן על ידי אכילה ושתיה של האדם נעשה דם בחלל השמאלי שבלב ומהדם מתלהב לבו להוי"ה בקריאת שמע ותפלה בדביקות אהבה ויראה ומזה נתבררה הנוגה של נפש הבהמיית עיין שם נמצא עיקר העבודה הוא להפך המדות ולבררם על ידי החכמה בינה דעת אשר מזה מובן לכל בן דעה שעיקר החכמה בינה דעת הוא מצד בירור המדות דייקא אבל החכמה בינה דעת שלא בהתפעלות המדות אינם נערכים לחכמה בינה דעת כלל:

והנה כתיב הגו סיגים מכסף ויצא לצורף כלי כי כמו הכסף מוצאו הוא מן העפר ובכדי להוציא הכסף מן העפר מוכרחים ליקח העפר אשר הכסף בתוכו ולהתיכו בכור להסיר ולהבדיל העפרורית ממנו בכדי להוציא הכסף מתוכו אשר מקודם היה הכסף מעורב בהעפר אשר לא ניכר ונגלה הכסף אבל על ידי ההיתוך בכור נבדל העפר ונשאר הכסף וכשרוצים לברר את הכסף לכסף נקי מתיכים אותו עוד בכור להסיר הסיגים המעורבים בו ולהבדילם ממנו וככה עושים כמה פעמים והנה בתחילה מוכרחים להוציא דייקא העפר אשר בו מעורב הכסף ואי אפשר להוציא הכסף בלבדו כי אם לא יוציאו העפר עם הכסף הרי לא יוציאו הכסף לעולם וישאר בעפר ואחר שהוציאו אותו עם העפר אז מבדילים ומבררים הכסף מן העפר על ידי היתוך הכור כן הוא ממש בעבודה כי הנפש האלק"ית באה מלובשת בנפש הבהמיית ומתערבת בו עד שלא נגלית רק הנפש הבהמיית רק שבתוכה מוסתר כח הנפש האלוק"ית כי כבר ביארנו לעיל שהנפש

האלק"ית אין לה גילוי כלל כי אם על ידי מדות נפש הבהמיית דהיינו המדות כמו האהבה בלב הגשמי מצד הדם שבתוכו אשר התהוות הדם הוא על ידי אכילה ושתיה הוא חיות הגוף הגשמי רק שבתוך האהבה הזאת מוסתר כח האלק"י וכן במוח הגם שמשכן הנשמה הוא במוח הוא משכן בלבד דהיינו שראשית התגלותה היא במוח אבל המוח עצמו וכן השכל שבמוח גם כן הוא על ידי חיות נפש הבהמיית דייקא מצד חיות גשמי שמצד אכילה ושתיה יש לו שכל ואם לא יאכל אדם לא יהיה שכלו חזק אשר על כן בעת העבודה העיקר הוא לגלות כח האלק"י לבררו דהיינו שיהיה הביטול אליו יתברך מצד האלק"ית ולהיות כל מדותיו להוי"ה לדבקה בו וראשית ההתעוררות הוא על ידי התלבשות המדות המלובשים בנפש הבהמיות כי כח האלק"י אינו בבחינת התגלות כלל ולכן ראשית הדעת והבינה והמדות הם רק מצד נפש הבהמיית ומצד הנפש הבהמיית היא האהבה וכל המדות ובהם מעורב מדת הנפש האלוקי"ת דהיינו שיש באהבה זו לדבקה בו וגם יש באהבה זו הרגשת עצמו ואחר שמעורר האהבה אז על ידי הדעת הוא מבדיל דהיינו להסיר מאתו הרגשת עצמו ולהרגיש האהבה לדבקה בו יתברך וכל שמתחזק אצלו האהבה מבדילו יותר עד שתשאר האהבה נקיה בלי תערובת לכן ראשית ההתפעלות הוא דייקא מצד היש והבירור הוא אחר זה שכל מה שיעמיק דעתו ביותר ביחודו יתברך יסורו מאתו התערובות שבו אבל כשלא יעורר האהבה מצד היש הרי לא תתגלה לעולם האהבה מצד הנפש האלוק"ית ותשאר האהבה בהסתרת והלבשת הנפש הבהמיית באופן שלא תתגלה האהבה לעולם וכמשל מעפר הכסף הנזכר לעיל כי אם לא יוציא העפר שהכסף מעורב בתוכו משאר העפר לא יתגלה הכסף כן אם לא יתעורר באהבתו בהרגשתו מצד היש שהיא הבהמית אזי תשאר הנפש האלוק"ית מוסתרת ומלובשת בהמדות ולא יהיה גלוי לעולם בביטול האלק"י רק שיהיו כל מדותיו רק מצד הבהמיות ויש ולזה ההתבררות היה עיקר הכוונה שיתגלה אלק"ותו יתברך דייקא מצד ההסתרה ומצד ההיפוך כי זה הוא עיקר הגילוי כמאמר הכתוב יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור מן החושך לכן התגלות הנפש האלוקי"ת היא דייקא מצד הבהמיות מצד ההיפוך לכן באה מלובשת בה ולכן מוכרח להיות ההתעוררות דייקא מצד ההסתרה ואחר שבאה ההתעוררות אז מסיר ההסתרה ובאה הדביקות בו יתברך מצד האמת והנה גם בהסתרה הוא כחו יתברך רק מצד ההסתרה לא נגלה אבל כשמסיר ההסתרה אז יכול להפוך גם כן כח היש שהם ההרגשה שבמדות הנפש הבהמיית אליו יתברך וכל מה שמעמיק דעתו ביותר מסיר ההסתרה ביותר עד שתשאר האהבה להוי"ה

לבדו ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה אם אין יראה אין חכמה דהיינו שבלא ביטול המדות אינה חכמה כלל:

ובזה תבין גודל טעותם וחסרון דעתם של המרחקים התפעלות הלב בהרגשה כי אומרים מאחר שהלב מרגיש בעבודה הרי יש בה הרגשת היש אשר אדרבה נהפך הוא שכשאין הלב מתפעל כלל הרי ישארו מדות הנפש הבהמיית בתקפם בהרגשת היש מצד הרע והנפש האלוקי"ת לא תתגלה לעולם כמשל מהעפר הנזכר לעיל אבל בהתפעלות הלב באהבת הוי"ה הגם שמרגיש היש גם כן באהבה זו הדעת הוא המבדיל שיהיה בהרגשה מצד הביטול להתכלל ביחודו ויסיר ההרגשה שמצד עצמו וטעותם בא לפי ששמעו שלא יהיה בהתפעלות המדות תערובת ההרגשה מצד עצמו רק שתהיה הרגשה מצד האלק"ית ועל ידי הדעת המבדיל דהיינו שכוונתו הקדושה היה שתהיה העבודה על דרך זה דהיינו שיהיה עיקר ההתבוננות בעבודה בכדי להתפעל בלב דייקא באהבה ויראה ואחר שנתפעל תהיה העבודה להסיר הרגשת היש מצד עצמו להחשיב עצמו ליש מצד האהבה או שארי הרגשות באיזה פניה רק להרגיש הביטול מצד האמת וזו היא המלחמה העקרית בעבודה ועל זה אמרו שעת צלותא שעת קרבא והמלחמה זו היא בבינונים כל ימיהם ובצדיקים כל אחד לפי עבודתו ככה מבטל הרגשת היש שלו להסיר התערובות ובזה נבדלין במדריגותם שכל מי שיכול לבטל יותר היש שלו ותהיה אהבתו והתדבקותו וביטולו יותר נקי נבדל במדריגותו יותר וכל צדיק יש לו מלחמה וכאשר כתבתי בחיבור הזה משמו של אדונינו מורינו ורבינו הקדוש נשמתו עדן על פסוק והסירותי מחלה מקרבך שלגמרי אין מי שיסיר אותה רק הקדוש ברוך הוא מסיר אותה ולכן מוכרח האדם למות בכדי להסיר היש לגמרי עיין שם ועל זה נאמר כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא הכל מצד הרגשה זו ולא זכה לזה אדם כי אם משה רבינו עליו השלום ונשמות הגבוהות אשר היו הבאים במדריגותו בחינת מה בביטול גמור ועליו נאמר ותרא אותו כי טוב הוא וכל זה העבודה והמלחמה הוא דייקא מצד ההתפעלות אבל אם לא יתפעל איך יעשה מלחמה מאחר שנשארה כולו מוסתרת בנפש הבהמיית שהיא בחינת רע ושומו שמים על זה אשר בכל עניני עולם הזה וחפצו ותאוותו הוא בכל הרגשותו בבחינת יש נפרד גמור אשר לכן נקרא נוגה קליפה וסטרא אחרא ובעבודה אסור ההרגשה והן הן המכבין נר העבודה ובאמת אדרבא כל ימיו של אותו הצדיק היה דווקא כל תורתו רק על אופן ההתפעלות דייקא ואדרבא היה מרגלא בפומיה בעת אשר היה מבאר איזה ביאור מתורתו הקדושה להקדים כמה הקדמות ולהעיר כמה הערות שכל דבריו הקדושים שמבאר יהיו באופן שיתעורר הלב בהתלהבות בחפץ ותשוקה להוי"ה

בכלות הנפש ואם לא יתעורר הלב מזה אזי לחנם הם הדברים שמדבר כי כל עיקר ההשכלה הוא רק מצד קישור העולמות ויחודם אליו יתברך להבטל אליו כי מצד עצמותו ברוך הוא שלא בבחינת יחוד וביטול העולמות הרי הוא אינו בערך שכל ומדע כלל אך גם זה היה מעיר שהלב בלי ידיעה גם כן לא טוב מצד תערובת היש כמבואר לעיל על פי מאמר הכתוב לא יחפוץ כסיל בתבונה כי אם בהתגלות לבו וכמבואר בזוהר הקדוש פרשת תרומה על פסוק צאנה וראנה בנות ציון בעטרה וכו' אשר קודם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה חפץ גם כן הסטרא אחרא להשתתף ביחוד הזה ובכדי להבדיל הסטרא אחרא שלא תבלבל היחוד מכרזו פוקו למיחמי ולאסתכלא ביקרא דמלכא וסטרא אחרא לא ניחא לה למיחמי ביקרא דמלכא כי לא יחפוץ כסיל בתבונה כי אם בהתגלות לבו ובזה נבדל סטרא אחרא מהקדושה וכאשר נבדל הסטרא אחרא אז נעשה היחוד והוא מטעם המבואר לעיל כי מאחר שהנפש אלוק"ית מלובשת בנפש הבהמיית כשמתעורר באהבה ודביקות להוי"ה בזה ההתעוררות מעורב גם כן הרגשת אהבתו שהוא האוהב ורוצה להדבק אליו בשביל הרגשת עצמו אשר על כן בכדי להסיר הרגשה הזאת נצרך להתבונן מקודם באסתכלא ביקרא דמלכא אשר בהתבוננותו ברוממותו יתברך שלא בבחינת עולמות הרי אין זולתו כלל ומצד עצמותו יתברך הרי היש בטל לגמרי כי כל התגלות היש הוא רק מצד ההעלם וההסתר כי מצד ההסתרה נתגלה היש לגבי דידן בבחינת נפרד גמור שהוא הסטרא אחרא אבל לגביה יתברך אין הצמצום וההסתר מעלים לפניו כלל אשר על כן בהתבוננות זאת בטל היש ונבדל הסטרא אחרא על ידי התבוננות זו כי אינו חפץ בתבונה דהיינו להבין רוממותו יתברך מצד אמיתותו כי מצד אמיתותו הרי אין ליש מקום כלל מצד ביטולו להמקור והוא אינו חפץ רק ההתגלות שמצד הלב שמצד המדות שבלב יש לו גם כן אחיזה כי עיקר אחיזת הרע הוא מצד הלב מצד התלבשות ותערובות הטוב עם הרע אבל מצד ההבנה בהעצם אין לו מקום להתגלות היש ובזה ההתבוננות נבדל היש שהוא הסטרא אחרא ואחר שנבדל אז יהיה ההתבוננות דווקא מצד יחודו יתברך בעולמות בכדי להתפעל מזה באהבה ותשוקה להתכלל ביחודו יתברך ולדבקה בו על ידי הלב שהוא עיקר הכוונה בשביל האהבה והדביקות בו יתברך על ידי הלב וההתבוננות ביקרא דמלכא הוא רק להבדיל היש מצד התבוננות הזו ועדיין לא נתעורר הדביקות מצד היחוד אשר לזה הוא עיקר הכוונה אשר על כן סדרו אנשי כנסת הגדולה פסוקי דזמרה ויוצר אור קודם קריאת שמע שהוא סידור שבחיו של הקדוש ברוך הוא איך שהוא מרומם מערך העולמות ואשר כל העולמות אין תופסים בו יתברך לאיזה מהות בכדי לבטל היש הנגלה בעולמות ואחר שמבטל גילוי

העולמות אז הוא העיקר לייחדו אפילו מצד העולמות בכדי שעל ידי התעוררות היחוד זה יתעורר בהאהבה והדביקות אליו יתברך כי עיקר האהבה הוא דייקא מצד היחוד מצד העולמות בזה יצדק האהבה והדביקות אבל מצד עצמותו ברוך הוא שלא בערך העולמות לא יצדק בחינת האהבה כי כל אהבה הוא התדבקות רוחא ברוחא ומאחר שהוא אינו בערך השגה איך תשוער האהבה והדביקות בדבר שאינו ידוע ומושג כלל וגם מצד ביטול היש לגמרי מי הוא האוהב והדבוק אבל מצד ההתייחדות אפילו מצד העולמות שהוא אחד עם בחינת העולמות בכלל ומצד חיות גופו בפרט בזה שייך האהבה והדביקות אשר על כן התפעלות הלב בלי ידיעה יש בה תערובות אבל על ידי ההתבוננות והידיעה מסיר התערובת אבל עם כל זה עיקר הוא הלב דייקא כאשר מבואר כי עיקר עבודה הוא בקריאת שמע ותפילה שהוא לעורר יחודו בקריאת שמע ולהמשיך היחוד בתפילה על ידי האהבה וההתדבקות וכאשר יבואר בהחיבור הזה בשעריו ובפרט בשער התפילה.

והיה אדונינו מורינו ורבינו נשמתו עדן מסביר זה על פי משל ממלך בשר ודם בהראותו יקר תפארת גדולתו כולם באים לראות בכבודו אפילו עבד ושפחה ומוכה שחין אשר הם רחוקים מהמלך בתכלית הריחוק ואינם באים להתחבר עם המלך רק לראות כבודו אבל אותן הבאים לחדרי המלך והיכלו הם באים ונכנסים בכדי להתחבר אל המלך ולבקש מאת המלך חסדו וגם באים בכדי לעשות ציווי המלך ורצונו והנה הנכנסים לחדרי המלך אם לא יהיו מסתכלים תחלה בגדולתו ורוממות מערכם בריחוק עצום ידמה להם בעת התחברותם עם המלך שהמלך הוא בערכם ויחשיבו עצמם גם כן למהות ונערכים בערכו של המלך בהתחברותם אבל מצד התבוננותם בגדולתו בטל ערכם נגד המלך ומבטלים רצונם לגמרי. כן הוא בעבודת הוי"ה אשר העיקר הוא היחוד להתאחד עם הוי"ה ולהתקשר אליו יתברך על ידי האהבה והדביקות בו ולהבטל אליו יתברך לעשות רצונו יתברך אך קודם התבוננות היחוד צריכים להתבונן ביקריה וגדולתו ורוממותו מערך עולמות בערכים אין קץ אשר כל העולמות בטלים אליו יתברך וכלא ממש חשיבי כנזכר לעיל ובהתבוננות זו לא יהיה חפץ מצד עצמו כלל בכדי להתחבר עמו או לראותו להמשיכו יתברך בעולמות בכלל ובנפשו בפרט מצד ריחוק ערכו מהמלך להתחבר עמו או לבקש מאתו כמו המשל הנזכר לעיל כי גם עבד המוכה שחין בא לראות כבוד המלך אשר הוא אינו בערך התחברות עם המלך כנזכר לעיל כי אם רק להתבונן בגדולתו בלבד בכדי שעל ידי בינה זו יתבטל אליו לגמרי כי אם יהיה תחילת התבוננות ביחודו יתברך איך שהוא נמצא בכל העולמות ומתאחד בהם ויהיה לו חפץ להדבק בו יתברך יחשיב עצמו לאיזה ערך עמו יתברך ומצד זה רוצה להתחבר עמו להעריך אותו יתברך בערך

העולמות ויחשיב היש שבו מצד התגלות העולמות בכלל ובחיות גופו בפרט להתאחד אליו מצד מהותו בבחינת יש דייקא מצד בחינת הכסיל שהוא נפש הבהמיית המלבשת את הנפש האלוק"ית והנפש הבהמיית כל חפצה להתגלות שבה מצד מהותה בעצמה ליחד למטה ולא להבין העיקר והשורש מאין התהוותה ולאיזה כוונה. וזהו לא יחפוץ כסיל בתבונה. לכן להתבוננות ביחודו יתברך והתקשרותו בעולמות בכדי להיות נפשו שוקקה לדבקה בו ולהמשיך אור הוי"ה ויחוד בנפשו בכדי להתכלל ביחודו ולהבטל אליו לעשות רצונו מוכרח להיות מקודם ההתבוננות לאסתכלא ביקרא דמלכא בלבד ולא לחפוץ שום דבר כי אם לגלות רוממותו יתברך בשביל ביטול היש הנגלה ולהפשיטו מגשמיות היש ואחר זה הוא התבוננות ביחודו יתברך דייקא לעורר האהבה ולהתקשר אליו יתברך ולכנוס בחדריו להתבטל לרצונו יתברך ולעשות מצותיו כי זהו העיקר כל זה שמעתי מפיו הקדוש של אדונינו מורינו ורבינו נשמתו עדן והארכתי בזה מצד שרבים נטו מדרך השכל ולמדו מזה שכל עיקר יהיה רק ההתבוננות בלי התעוררות הלב כלל ותולין בוקי סריקי באדונינו מורינו ורבינו רחמנא ליצלן מדעת כזה כי זה הוא נגד התורה אשר על פי תורה עיקר הוא הלב כמו שמבואר לעיל מזה והדעת הוא רק לברר הלב לכן בכל מקום אשר תמצא דעת בכתוב תמצא אצלו התעוררות הלב דייקא כמו וידעת היום והשבות אל לבבך וכן שמע ישראל שהיא ההבנה והדעת ביחודו יתברך סמוך לזה תיכף ואהבת וכן דע את אלק"י אביך ועבדהו בלב וכו' ועוד זאת כי כל עיקר הדעת הוא מצד אשר הוא עיקר המדות וקיומם ולכן לא בא הצווי רק על הדעת ולא על החכמה וההבנה וכו' אבל האהבה ויראה והדביקות מוזכר כמה פעמים לבד בלא קדימת הדעת כמו ואהבת את הוי"ה אלוקי"ך בפרשת עקב וכן מה הוי"ה אלקי"ך שואל מעמך כי אם ליראה את הוי"ה וכו' ולאהבה וכן ומל הוי"ה אלקי"ך את לבבך לאהבה וכו' וכן ובחרת בחיים וכו' לאהבה וכו' וכן בנביאים וכתובים כמה מקראות שמעוררים רק מצד הלב כמו ועבדתם את הוי"ה בכל לבבכם וכן כי כל לבבות דורש הוי"ה וכן יחד לבבי וכו' מצד שעיקר הוא הלב כי כל התדבקות והביטול הוא דייקא מצד מדות שבלב וכל עיקר העבודה בבחינת לאכפייא לסטרא אחרא ולהפכא הכל הוא בלב:

והנה הגם שכתבתי לעיל בשם אדונינו מורינו ורבינו נשמתו עדן שהעבודה הוא לברר הרגשת היש מצד עצמו עם כל זאת היו כל דבריו הקדושים תמיד לקרב הלבבות ולאמת כל ההתפעלות של כל אחד ואחד לפום שיעורא דיליה שבל יפול לב האדם עליו מאחר שעיקר העבודה וההתפעלות יהיה באופן להסיר הרגשת עצמו שבעבודה בכדי שלא יהיה התערבות טוב ורע אשר על כן יחוש שההתפעלות שמתפעל יש בה גם כן הרגשה

מצד עצמו ואהבתו היא בחינת דמיון ואינה מבוררת כל צרכה ואינה אמיתית אשר על כן לא יתבונן בשביל התפשטות שיהיה נרגש האהבה בלב אשר על כן היה מאמת כל האהבות ובל יחוש לדמיון וכאשר כל ספרו הקדוש מיוסד על פסוק כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו וכאשר יראה המעיין בספרו הקדוש אשר כל דבריו הם לקרב ההתפעלות של כל אחד ואחד בכל האופנים ולא לרחק חס ושלום וכאשר פירוש מורי ורבי נשמתו עדן הפסוק יונתי תמתי כי יונה הוא לשון אונאה אשר על כן בל יחוש לעבודתו שהיא מאונה באיזה תערובת כי הגם שהיא מאונה אף על פי כן היא תמימה הגם שצריך לברר הרגשתו כל זה נצרך לידיעה בכדי שידע כל אחד ואחד בנפשו כפי ערך עבודתו לפי ערכו להסיר התערובת לפי ערך שכלו וכל זה היא העבודה ומלחמה זו היא בתפילה ובמלחמה פעמים יכול לנצח ופעמים אינו יכול לנצח וכי בשביל זה לא יעשה מלחמה כלל נמצא יתגבר שכנגדו לגמרי וישאר תחת ידי הסטרא אחרא לגמרי שהיא הנפש הבהמיות וגם הניצוח זה הוא לכל אחד לפי ערכו שיש כמה מדרגות לאין מספר דהיינו מה שלפי דמיון העובד הוא מסיר הרגשת עצמו לגבי הגבוה ממנו במעלה נחשב זה הרגשה גמורה מצד עצמו כי יש מדריגות לאין מספר שכל ביטול ההרגשה של התחתון במדריגה נחשב להעליון ממנו להרגשה גמורה כמאמר הכתוב וביד הנביאים אדמה ומבואר ברעיא מהימנא דאיהו נחית לכל חד וחד כפום דמיון דיליה והנה הדמיון הוא הבחינת הרגשה שעדיין לא ביטול היש שלו בשלימות רק ביטולו הוא לפי דמיונו אף על פי כן נחית קודשא בריך הוא בעצמו בבחינת הדמיון כמו הנביאים שרק משה רבינו עליו השלום היה בביטול ההרגשה בעצם ולכן היתה נבואתו באספקלרייא המאירה אבל כל הנביאים היתה נבואתם באספקלרייא שאינה מאירה שהשגתם היתה בהתלבשות בחינת יש רק שהיו מבטלים לפי דמיון שלהם ואף על פי כן נאמר בהם וארא את הוי"ה ממש ובודאי היה ערך ביטולם לגבי ביטול של משה רבינו עליו השלום בבחינת הרגשת היש ואף על פי כן נגלה הוי"ה ברוך הוא ממש בבחינת אופן ביטולם שהוא בחינת הדמיון וכן תדין מזה לכל המדריגות שלמטה מן הנביאים ומכל שכן בכל נפש מישראל שכל אחד ואחד לפי דמיונו הוא אמת כי לזה היה תכלית הבריאה שיתגלה אלק"ותו יתברך דייקא מצד הדמיון כי תכלית כל הבריאה הוא לגלות אלק"ותו יתברך אפילו מצד היש ומצד היש יש מדריגות לאין מספר רק מצד אמיתית הכל הוא אמת כי הדמיון הוא גם כן כחו יתברך הנחית בבחינת דמיון דכל אחד ואחד וכמבואר ברעיא מהימנא באריכות ובחיבור הזה יתבאר בביאור יותר ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה לא עליך המלאכה לגמור ואין אתה בן חורין להבטל

ממנה דהיינו שהאדם הוא מוכרח תמיד בעבודתו לייגע את עצמו יגיעה עצומה דייקא ביגיעת הנפש עם הבשר בכדי לגלות אהבתו המוסתרת בהתגלות הלב על פי התבונה והדעת ולא עליו לגמור שיהיה בשלימות רק כל אחד ואחד לפי ערכו:

נמצא אחרי הדברים האלה יתבאר היטיב לכל משכיל ומעיין שכל השלשה בחינות הנזכרים לעיל נצרכים כולם דייקא ומאוחדים זה בזה דהיינו שנצרך הידיעה להשכיל ולידע ולהבין בכדי להנהיג המדות ולבררם וגם התעוררות הלב אשר בזה הוא תלוי כל העבודה שהיא מקור בחינת הביטול להוי"ה והדביקות בו יתברך ובה הוא כל הבירור של המדות הבהמיות לבטלם ולהכניעם ולהפכם וכל עיקר העבודה הוא להביאה לידי פועל המעשה על ידי עסק התורה והמצות אשר לזה היה עיקר הכוונה מאתו יתברך וכל בריאות העולמות הוא רק לגלות אלק"ותו יתברך דייקא בפועל בעשיה גשמיית כמאמר הכתוב בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד וסוף מעשה במחשבה תחילה וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה בראשית ברא וכו' בשביל התורה שנקראת ראשית נמצא המדות בלי קיום התורה ומצוות בפועל גם כן לא יתכנו ולא בא לתכלית הכוונה כי עיקר הלב והמדות הוא בשביל ביטול היש ולגלות אלק"ותו מצד היש ועיקר גילוי אלק"ותו יתברך הוא דייקא בתורה ובמצות שבזה נגלה רצונו ממש ואיהו ורצונו חד ממש וההתדבקות שבלב הוא רק הארה בבחינת דמיון כי לית מחשבה תפיסא ביה כלל וכאשר יבוארו הדברים האלו בהחבור הלז אשר על כן נאמר למען תירא את הוי"ה אלקי"ך לשמור את כל חוקותיו כו' ואחר ואהבת נאמר והיו הדברים האלה וכדומה לזה מקראות הרבה ובזוהר אורייתא וקודשא בריך הוא כולא חד ובאורייתא ברא קודשא בריך הוא עלמא וכמאמר הכתוב אם לא בריתי יומם ולילה אשר היא התורה חקות שמים וארץ לא שמתי ועם כל זה התורה והמצות בלי הלב גם כן לא יתכנו ולכן דרשו רבותינו זכרונם לברכה בראשית ב' ראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית ובשביל התורה שנקראת ראשית ומגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל דייקא דהיינו מצד התעוררותם בעבודה באהבה ויראה וביטול היש ומסירות נפשם כמו שיתבאר אם ירצה השם באריכות נמצא כל הבחינות אחידים ומאוחדים ואחד בלי חבירו לא יצליח דהיינו המעשה בלא המדות והידיעה וכן המדות בלי ידיעה ומעשה גם כן לא יצליח וכן השכלה והבנה בלי התפעלות המדות וקיום המעשה ולא עוד כי התעוררות הלב בלי הדעת הגם שהאהבה אינה נקראת אהבה כלל בלי ידיעה כמבואר לעיל וגם באה בהתערבות עצום בלי בירור כנזכר לעיל עם כל זה ההתעוררות הוא מצד אהבה מסותרת שבלב כל אחד ואחד רק שבאה בתערובת וגם הוא מוטעה בזה שהוא האוהב בלי ידיעת העצם שאוהב

דהיינו יחודו יתברך אך עם כל זה היא התעוררות ויכול בהתעוררות זו לסור מרע לשבור תאוות גשמיות הגמורים הגם שבפנימיות לא יוכל להפך ולברר כנזכר לעיל וכן בעסק התורה ומצות כשאדם לומד על פי אמונה בקבלת עול מלכות שמים בלי התבוננות ובלי התעוררות המדות עם כל זה פועל רצונו יתברך בהעסק הזה רק שלא פרחת לעילא ונשארת למטה בעשיה וכן בעשיית מצוה בלי כוונה היא כגוף בלי נשמה על כל פנים עושה הגוף וכן אפילו עוסק שלא לשמה מזה יבא לשמה כי המאור שבה יחזירו למוטב וכאשר מבואר זה בספר הקדוש ליקוטי אמרים אבל השכלה והבנה בלי התפעלות הלב אינה פועלת כלום ולא עוד שאינה נקראת בשם הבנה וידיעה כלל כמו שמבואר לעיל: **את** כל זה נתתי אל לבי אשר התבוננתי בעם בני ישראל החפצים ליראה את הוי"ה ולעבוד עבודתו להתדבק אליו יתברך אשר לא רבים יחכמו לברר ולחבר עקרית העבודה בכל הבחינות האלו יש מי שתופס הידיעה לעיקר מצד הטעם שעל פי הידיעה הוא עיקר ההתבררות ומזה מרחיק התפעלות הרגשת הלב ויש מי שתופס הלב לעיקר מצד שכל עיקר העבודה היא דייקא מצד הרגשת הלב ומרחיק הידיעה כמבואר לעיל ויש מי שתופס המעשה לעיקר דהיינו עסק התורה ומצוות ומרחיק שתי הבחינות הקודמים ובאמת זה בלי זה לא יתכנו כאשר מבואר לעיל וזה הוא אשר הגיעני לחבר החיבור הזה בו ביארתי כל פרטי העבודה בדרכיה להורות לעם הוי"ה דרך הוי"ה לבאר בביאור רחב כל בחינה ובחינה מהשלשה בחינות הנזכרים לעיל על פי שרשי הקדמות שקבלתי מאדונינו מורינו ורבינו נשמתו עדן בביאור אלו הדברים ברוח קדשו אשר היה מבורר בגודל חכמתו ובעוצם בינתו על פי הופעת רוח הוי"ה אשר הופיע עליו לבאר בביאור שרשי אמיתית הדברים כמו שניתנו בסיני ממש על פי אמיתית תורתינו הקדושה אשר היא מלאה עטין כמבואר בזוהר הקדוש וכאשר ביאר בספרו הקדוש ליקוטי אמרים אשר שם מבאר כל אופני העבודה והידיעה והתפעלות ועסק התורה ומצוות אבל הוא זכרונו לברכה לא גלה בהרחבת הדברים בעיקרם וסתם הדברים רק גילה הפרטים על פי שורשם בעמקות גדולות ועל פי שרשים האלו תיכן ולימד דעת את העם להורות להם הדרך אשר ילכו בה והמעשה אשר יעשון אך מצד הסתרת הדברים בלי הרחבת הביאור לא רבים יחכמו לעמוד על עקרית כוונתו ושורש הדברים בעמקותם ויתדמו להם הדברים פשוטים ואשר העצות המבוארים בתוכו הוא לכלל העולם ולא אל המבינים המחוכמים בעיניהם ואשר באמת כל דבריו הקדושים המה מיוסדים על אדני פז שרשי הקבלה האמיתית הנובעים ממקור מים חיים וממקום קדוש יהלכו ויורדים ממקום גבוה למקום נמוך להסביר לאיש כפי שכלו והבנתו לאחוז בדרכים האלו ולעבוד עבודתו

תמה כל חד וחד לפום שיעורא דיליה וכאשר לי גלוי וידוע ועיני ראו גודל היגיעה שהיה לו בעת אשר חיבר ספרו הקדוש אשר בעומק חכמתו ובינתו היה מברר מכל הדברים הקדושים המבוארים בעץ חיים ובפרי עץ חיים ועל פי הדברים האלו חיבר חיבורו הקדוש על פי אופני פרטי ההשתלשלות והכוונות המבוארים בספרים הקדושים הנזכרים לעיל אשר על כן על כל הדברים המבוארים לעיל שנסתי את מתני ויצאתי מחוץ לגדרי לבאר ולגלות דברים הסתומים אשר סתם בספרו הקדוש ולבארם בביאור כיד הוי"ה הטובה עלי ובעזר השם וישועתו אחלה לבאר על פי שרשי הדברים אשר קבלתי מפה קדשו זכרונו לברכה וכל החיבור הזה מיוסד על ספרו הקדוש לקוטי אמרים וגם נקרא ספר הבינונים ועל כן קראתיו לספר הזה בשם ספר עבודת הבינונים וחלקתיו לחמשה שערים שער הראשון הוא לבאר שורש היחוד של העולמות והתקשרותם אליו שמתכללים בהתכללות עצום כאשר הוא אצלו יתברך בבחינת אצילות הנקרא בחינת אדם כמאמר הכתוב ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם אשר כל בחינת העולמות מתכללים ומתייחדים אצלו יתברך וכל בחינות היחוד בפרטיות וגם איך נמצאים כל ההתקשרות וההתכללות של כל הבחינות האלו באדם התחתון גם כן בכל הבחינות כעין ההתכללות והיחוד שלמעלה כי האדם נקרא עולם קטן וכמאמר הכתוב נעשה אדם כו' וכל הפרטים אשר יעבוד עבודתו בהם וקראתיו בשם שער יחוד זעיר ונוקבין שהוא בחינת יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה: ושער השני קראתיו בשם יחוד הנשמות כי בו יתבאר שורשם של הנפש האלוק"ית והנפש הבהמיית והתחברותם ויחודם זה בזה על פי עבודת האדם אשר על פי עבודתו תתברר הנפש הבהמיית ותתהפך אל הקדושה על ידי הנפש האלוק"ית בהתאחדותה עם הנפש האלוק"ית ושער השלישי קראתיו בשם שער התפלה כי שם יתבארו פרטי העבודה אשר יעבוד אותם האדם בהתבוננות והידיעה והתפעלות הלב באהבה ויראה ודביקות הנפש בהוי"ה על ידי עבודת הקריאת שמע ותפילה. ושער הרביעי קראתיו בשם שער התורה והמצות כי שם יתבאר שרשי כוונת וידיעת עסק התורה ומצוות שהיא עיקרית הכוונה מאתו יתברך לגלות אלק"ותו יתברך בפועל המעשה. שער החמישי קראתיו בשם פתח התשובה לבאר שורש התשובה ופרטיה: והנה לא נתתי אל לבי לבאר פרטי העצות כי על פרטי העצות סמיכתי הוא על ספרו הקדוש של אדונינו מורינו ורבינו נשמתו עדן אשר בספרו הקדוש ביאר כל העצות בפרט לכל חד וחד כפי ערך עבודתו וכן אני מזהיר לכל החברים המקשיבים לקולי לעסוק תמיד בספרו הקדוש של מורי ורבי נשמתו עדן ויהיה שגור בפיהם כל הכתוב בספרו הקדוש בכל הפרטים הכתובים אחר זה יעסקו בספר הזה ובזה יתבאר להם

עומק כוונתו בדבריו הקדושים כי כבר כתבתי שכל ספרי זה מיוסד על ספרו הקדוש הגם שלא הזכרתי דבריו הקדושים כי אם במקומות מועטים. כבר התנצלותי אמורה בפתח ומבוא השערים מהחלק הראשון מהפיוס שפייס רבי יעקב בר אידי את רבי יוחנן ושם מבואר גם כן התנצלותי אשר לא מחכמה יתירא דאית בי נכנסתי לבאר דברים כאלו העומדים ברומו של עולם ולא נעלם ממני מיעוט ערכי רק סמיכתי על אמיתת הדברים הם יעידו על עצמם למעיין אשר המה ברורים ומבוארים למבין אין בהם נפתל ועקש חס ושלום וברורים המה כשמלה וממקום קדוש יהלכו נובעים ממקור מים חיים מאור תורתו הקדושה של אדונינו מורינו ורבינו נשמתו עדן מתרומיות מדותיו של רבינו הקדוש נשמתו עדן אשר נתתי את נפשי ולבי עליהם לעמוד על אמיתת הדברים בשורשם וידוע מאמר רבותינו זכרונם לברכה קבל הדברים ממי שאמרם ועשה בהם לשם וכו' ואל תסתכל בקנקן וכו' ומובטחני שכל החפץ באמת לדרוש הוי"ה ולעיין בהדברים שיפתחו לו שערי אורה ודרך ישרה לתקן דרכיו לפניו ולהלהיב לבו בתשוקה וחפיצה לעבוד עבודת הוי"ה ולהתקשר ביחודו יתברך ולהבטל אליו יתברך על ידי עסק התורה ומצות להתקשר בחכמתו ורצונו יתברך להמשיך רצונו בפועל ממש על ידי המעשה כל חד וחד לפום שיעורא דיליה והגם שהדברים המה עמוקים מצד שרשם אך בעזר השם הסברתי אותם והמשכתים ממקום גבוה למקום נמוך להיות בהם תפיסה והשגה לכל אחד ואחד כפי הבנתו הגם שיש דברים בהחיבור הזה שאינם שווים לכל נפש כי אם למשכילי עם כמו בהתחלת השער הראשון יש בהשער הנזכר לעיל גם כן דברים מובנים לשאינם מבינים גם כן דהיינו התכללות כל הבחינות שבאדם דלתתא וכן בכל שער ימצא בהם דברים למבינים ויש גם כן דברים השווים לכל נפש דרך כלל בהוי"ה בטחתי שימצא כל אחד מבוקשו להתהלך בהם לפני הוי"ה באור החיים:

ויהא רעוא מקמיה שיכנסו הדברים בלב החפצים לדרוש את הוי"ה ולעבדו לעורר את לבבם הטוב להטות לבבם אליו ולעבדו בכל לבבם ונפשם ועל ידי זה יעוררו הטוב ממקור הטוב להשפיע טובו וחסדו הגדול ורחמיו המרובים על עם בני ישראל למהר להחיש לגאלינו להאיר אורו יתברך עלינו בהתגלות כהבטחתו יתברך אז יבקע כשחר אוריך וכו' ולא יכנף עוד מוריך וכו' וכל ההבטחות שיקויים בנו במהרה ובימינו תוושע יהודה וירושלים כעתירת הדורש טוב לבית ישראל ומתדבק באהבת עובדי הוי"ה בכל לב:

הצעיר **אהרן** בן לאדוני אבי מורי הרב **משה הלוי** זכרונו לברכה לחיי העולם הבא:

שער ראשון

פרק א

שער יחוד זעיר ונוקבין ותורת האדם וקראתיו בשם שער יחוד זעיר ונוקבין שהוא בחינת יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה

הנה כבר נתבאר בחלק הראשון שרשי היחוד בכלל ובפרט בעזר השם עתה בירורתי כללים ופרטים השייכים לעבודה ונוסף על זה פרטים רבים בכדי לבאר שורשי יחוד העבודה בעזר השם היות שנתבאר בשערים הקודמים שורש יחוד העולמות איך שהמה מיוחדים בכוחו יתברך בלי שום שינוי ופירוד חס ושלום ואשר כל הנמצאים המה נמצאים מאמיתיות המצאו בכל פרט ופרט וכח עצמותו יתברך לא סר מהם מכל חלוקי הכוחות הנמצאים ואף על פי כן לא אשתני בהון ולא אתרבי בהון וכאשר היה לבדו יתברך קודם שנברא העולם בלי שום חילוק כוחות כי אם כוחו לבדו פשוט בתכלית הפשיטות הגם שכל כוחות הנמצאים המה כמוסים בכוחו יתברך אף על פי כן אין לתאר ולהעריך אלו הכוחות למהות כוחות מחולקים אפילו בהעלם דהעלם כי אם שהכל הוא כוחו לבדו יתברך פשוט בתכלית הפשיטות ושוה בתכלית ההשוואה כן אחר בריאות העולם והוויות הכוחות בבחינת חלוקים ונבדלים בריבוי כוחות לאין מספר ובבחינת שינוי הכוחות בשינויים רבים עד אין קץ לא אשתני על ידי הכוחות האלו חס ושלום ולא אתרבי בהון ולא נחלקו חס ושלום לכוחות נבדלים כי אם הכל הוא כוחו לבדו יתברך בלי שום שינוי מצד כח השוואתו יתברך הנתגלה על ידי בחינת כתר שהוא הפלא דהיינו שיהיו נמצאים בכוחו יתברך לאין קץ פרטים ואף על פי כן יהיו מיוחדים בתכלית היחוד בלי שום שינוי כלל כמבואר לעיל באריכות אשר ממש לא אשתני כוחו העצמי יתברך כי אם הכל הוא כח אחד לבד ולא סר כח השוואתו יתברך מכוחות הדרגין והספירות שהם מקור לכוחות המתחלקים בבריאה יצירה עשיה אלא הכל כח אחד מיוחד לבד ודבר זה הוא על ידי כוחו הפלא המחבר שני הפכים בנושא אחד שמצד התמשכותו יתברך בכל פרט מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין הכל בכוונה מיוחדת:

ואין דבר נעלם מנגד עיניו והכל בדקדוק בכל פרט אשר אין כח דומה לחבירו ואף על פי כן יהיה כח אחד לבדו יתברך בלי שום השתנות כלל וכלל ובחינת היחוד הזה נקרא בשם יחוד האצילות דהיינו כל הכוחות כאשר המה אצלו יתברך המה הכל כח אחד בלבד כמאמר הכתוב גלמי ראו עינך ועל ספרך כולם יכתבו ימים יוצרו ולא אחד בהם וכמבואר בשערים הקודמים דהיינו הגם שיש בחינות ספירות וימים המה המשכות יוצרו שבאו בבחינת הצטיירות כל מהות אף על פי כן הוא אחד בהם והנה יחוד הזה

שהוא בבחינת אצילות נערך לשתי בחינות דהיינו כוחו יתברך כאשר המה נערכים לגבי עצמותו יתברך שהמה הכל כח אחד בלבד בלי שום שינוי כלל וזה נקרא קודשא בריך הוא וזעיר אנפין ושם הוי"ה ברוך הוא ויחודא עלאה אשר נאמר אני הוי"ה לא שניתי כלל מצד עצמותו יתברך כנזכר לעיל:

והנה מאחר שכל תכלית כוונתו יתברך היה בכדי לגלות שלימותו דהיינו שיהיו נגלים כל הכוחות האלו בבחינת פרט דווקא בבחינת התחלקות כי מצד כוחו יתברך בעצמותו הרי לא ניתנו לחלק כלל מצד התאחדותו יתברך בעצם ונושא אחד בלי שום הבדל כלל כמבואר בשערים הקודמים וכל עיקר הכוונה היה לגלות שלימותו מצד הגילוי מוכרח להיות נגלה כל פרט ופרט דווקא בבחינתו בכדי שעל ידי זה יתגלה שלימותו יתברך ואחדותו בהם כאשר יתבאר למטה וכח זה הוא ההיפוך מאחדות כי לחלק יצאו דווקא אך אף על פי כן אפילו כח הגילוי כאשר הם אצלו יתברך בחינת אצילות הכל הוא כח אחד לבד מצד שלימותו יתברך והשוואתו אשר אינו בערך דרגין כלל ואשר לא נודע מהותו יתברך שני ההפכים המה הכל כח אחד והנה כח הגילוי אשר בכחו יתברך נקראת מדת מלכותו יתברך כי מלכות הוא גילוי כי אין מלך בלא עם כידוע ונקראת נוקבא כמו שהנוקבא היא מקבלת מהדכורא שהיא בחינת מקבלת כל הכוחות שבכוחו יתברך לגלותם ונקראת יחודא תתאה שהוא יחוד של תתאין כאשר יתבאר ונקראת שכינה ואדנ"י שכינה על שם התגלותו יתברך להיות שוכן בבחינות דרגין מחולקים והתגלותו יתברך בהם על ידי בחינת אדנות כאשר יתבאר:

פרק ב

והנה הגם שנערכים לשתי בחינות דהיינו קודשא בריך הוא ושכינתיה אבל מצד אצילות לית אפרשותא ביניהם כלל כי אם כח אחד לבד שהוא עצמותו יתברך אשר נושא שתי הבחינות בכוחו לבדו בלי שום הבדל כלל כמאמר הכתוב אני הוי"ה הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן שמדת מלכותו יתברך שהוא בחינת הגילוי נקראת שם כי כל שם מורה על זולת כי למשל אדם לעצמו אינו צריך שם ואין שייך בו בחינת שם כלל כי אם שהזולת יקראהו בשמו וגם שם הוא תואר המגלה את הכלל כמו למשל אדם שהוא חכם או גבור בכח דהיינו שיש בכוחו חכמה וגבורה אבל בעודנו בכוחו הכל הוא כח אחד אבל כשנתגלה חכמתו מכוחו או הגבורה אז על ידי התגלות זו נגלו כוחותיו בכל פרטיהם כן כביכול מדת מלכותו שהיא הגילוי מכוחו דהיינו להתגלות כל הכוחות בבחינות פרטיהם אשר מצד כח עצמותו הכל הוא כח אחד בלבד אבל על ידי ההתגלות בזה יתגלו כל כוחותיו יתברך בבחינת פרט וכל גילוי לא תתארהו אלא מצד הזולת דהיינו שיהיו

נגלים בבחינת יש דווקא אשר הכל הוא מהמדה הזו לכן נקראת שם ונקראת כבוד כי כל כבוד הוא לבר ולזולת כידוע:

והנה הגם שאין זולתו יתברך ואין לתאר אליו זולת וגם אין לתאר אצלו כח התחלקות נמצאת מדה זו הוא בבחינת היפוך אליו יתברך אך מצד כוחו הגדול אשר לא נודע מהותו כל יכול להיות כולל שני הכוחות לאחדים כמו שמבואר לעיל אשר כל כוחות הפרטים דייקא המה הכל בכח עצמותו יתברך ואף על פי כן מצד כח השוואתו יתברך ומהותו אשר לא נודע הוא כח אחד לבד לכן כל יכול לחבר שני הכוחות האלו בכח אחד לבד על ידי כוחו הפלא ועל זה אמרו שניהם משתמשים בכתר אחד דהיינו כח הדרגין שבעצמותו יתברך שנערכים לכח אחד הנקרא קודשא בריך הוא והוי"ה ברוך הוא וכח גילוי הדרגין דווקא בבחינת פרט והתחלקות וזולת הנקראת שכינה המה הכל בבחינת פלא אחד שהוא כל יכול להאציל הכוחות האלו ושיהיו באחדות אחד ועל זה נאמר אני הוי"ה שהוא קודשא בריך הוא כנזכר לעיל ושמי שהוא הגילוי בבחינת מלכות הכל הוא בלי פרודא כלל וכבודי שהוא התגלותו לאחר לא אתן מאחר שאין זולתו כלל וכל זה הוא בבחינת אצילות דהיינו כוחות האלו הנערכים מצד כח עצמותו יתברך המתגלה בכל הכוחות האלו בבחינת אחדות וקישורי כל הכוחות בהתאחדות גמורה מצד כוחו הפלא ואפילו כוחו המגלה כל הכוחות בבחינת התחלקות הכל הוא אחד ואני הוי"ה הוא שמי ממש כנזכר לעיל:

אבל מצד שעיקר הגילוי הוא בכדי להיות התגלות גמורה לכן מדת מלכותו יתברך שהוא הגילוי היא המגלה כוחות האלו בבריאה יצירה עשיה בבחינת הסתרה דהיינו להסתיר יחוד הכוחות בכדי שיהיו נגלים בבחינת כוחות מחולקים בכדי לגלות הכוחות בבחינת נפרד ומצד הגילוי הזה נשתנו ונתרבו הכוחות והדרגין בבחינת ריבוי ושינוי ולכן נקראת שושנה דאשתניאת מגוונא לגונא דהיינו שמצד הגילוי נעשה השינוי בבחינות נבראים ונוצרים ונעשים וכל השינויים המה הכל על ידי הגילויים כי אינו דומה התגלות שבמלאכים דבריאה להתגלות מלאכים דיצירה ואינו דומה ההתגלות שבמלאכים דיצירה כההתגלות שבבחינות צבא השמים וכן ההתגלות שבצבא השמים להתגלות שבעשיה הגשמיית וכן בכל בחינה ובחינה הרי המה מחולקים כי מצד התגלות הבריאה אין מהות דומה לחבירו וכל התחלקותם הוא על ידי בחינת ההתגלות שכל אחד נגלה ממנו אופן אחר ומהות נבדל ממהות השני אבל כוחם של כל הנבראים דהיינו כוחם וחיותם של מלאכים דבריאה בכל אופני חילוקיהם והבדלם וכן מלאכים דיצירה וכן בצבא השמים ועשיה הגשמיית אפילו בעפר ודומם הגשמי הכל כח אחד להם בלבד

שהוא כוחו יתברך הכולל כל הכוחות ופרטיות כל העולמות וכל הנמצאים בכח אחד דהיינו שהגם שכח התחלקותם של כל הנבראים מוכרח להיות בכוחו גם כן בבחינת הבדל כל פרט ופרט בדקדוק כמאמר הכתוב כולם בחכמה עשית ולך הוי"ה החסד ונקרא בהמדות האלו אשר הוא כביכול נקרא חכם וחסדן וגבור ונצחן מארי קרבייא והוד יוצרינו יתברך נמצא שכל הכוחות הם בכח עצמותו אך אף על פי כן הכל כח אחד להם שהוא עצמותו יתברך בלי שינוי ופירוד וריבוי חס ושלום כי אם הכל כח אחד להם ומדת מלכותו היא המגלית כל הכוחות הכלולים ומתאחדים בכוחו יתברך לכל כח וכח בפרט על ידי מדת צמצומה והסתרתה בבחינת הגילוי ולכן נקראת תמונת כל שבחינת מלכותו יתברך דהיינו החיות הנגלה בכל פרטי הנבראים הוא תמונת הכוחות הכלולים בכוחו יתברך והיא דמיון דכולא שנותנת ציור ודמיון לכל כח ומבדלת בין כח לכח על ידי הסתרתה בבחינת גילוי שלא יהיה הגילוי באופן אחד כי אם בכמה מיני חילוקים והבדלים על ידי התנשאותה ולכן נקראת מדה זו בשם מלכות כמו למשל ממלך בשר ודם שאין גילוי פנימיות מדותיו דהיינו חסדו וגבורתיו שוה לכל כי לשריו מתגלה בגילוי יותר מהגילוי שנתגלה לעבדיו ולעבדיו נתגלה יותר מהגילוי שנתגלה להמון עם ואין שוה גילוי מהותו אליהם אבל מצד מהות עצמו הוא מהות אחד כמו כן כביכול נקראת מדת מלכות בבחינת גילוי הנבראים בבחינות כליהם אבל מצד עצמותו יתברך המהוה לכל הנבראים הכל הוא מהותו לבדו ועל ידי כח הגילוי הזה נגלו כוחות הכלולים בו לבחינות נבדלות וכמאמר הכתוב לך הוי"ה הגדולה וכו' לך הוי"ה הממלכה דהיינו מדת הגדולה והגבורה וכו' דהיינו כל הכוחות והמדות הם לך הוי"ה דהיינו שבטלים ונכללים במהותו יתברך בכח אחד בבחינת הוי"ה ברוך הוא בלי שינוי ועוד זאת לך הוי"ה הממלכה אפילו כח המלכות שהוא הגילוי גם כן הוא לך שהוא כוחו יתברך בלי שינוי כלל כמבואר לעיל כי אם והמתנשא על ידי מדת התנשאות כנזכר לעיל בזה הוא ההתגלות לכל לראש:

פרק ג

והנה מדת מלכותו יתברך שהיא הגילוי שורשה מאוד נעלה כמבואר בשערים הקודמים שנקראת הפלא ופלא דהיינו שאין לדמות הגילוי ממלך בשר ודם שהעם המה מהותים נבדלים בגופים מחולקים אז נופל הלשון מלך שהוא הגילוי אליהם ושייך בזה השתנות מצד המקבלים אשר אינו דומה הגילוי משר לעבד וכדומה לזה מצד שהמקבלים המה מהותים נבדלים ממהותו אבל הקדוש ברוך הוא הלא אין זולתו יתברך ואין מהות נבדל ממנו והכל הוא עצמותו יתברך לבדו כי אפס בלעדו ואם כן איך הוא האופן לתאר

בעצמותו יתברך ממש גילוי שהוא מורה על זולת ועוד זאת שישתנה הגילוי בנבראים והלא כח הנבראים עצמם במהותם מאין הוא אשר הכל הוא כוחו לבדו איך תעריך מהות אחר חס ושלום ואף על פי כן נגלים למהותים נבדלים ויהיה משתנה בהם הגילוי כח זה הוא הפלא ופלא וכמבואר בהגה"ה בשער הראשון:

ושורש זה הוא מכוחו יתברך אשר לא נודע מהותו כלל אשר מצד מהותו יתברך אין לתאר שום מהותים וכוחות אפילו בבחינת יחוד כי יחוד הוא מצד הנגלה של כל הכוחות האלו בעולמות אשר כל הכוחות נפעלים ממנו יתברך נקרא יחוד שאף על פי כן המה באחדות אחד בכוחו וכל זה השיעור הוא מצד התגלות העולמות לגבי דידן אבל שלא בבחינת העולמות הנגלים לנו כי אם מצד מהותו לבדו אין לתאר אותו כלל שיהיו בכחו יתברך חס ושלום כוחות מובדלים ולומר שהכחות מתאחדים בכחו לכח אחד כי מאחר שהוא לבדו יתברך הרי חס ושלום לתאר אצלו יתברך שום חילוק כחות וכמבואר בשערים הנזכרים לעיל:

אך מצד הנגלה בבריאה שהוא הבורא ויוצר הכל וכולם בחכמה עשית בוודאי הכל הוא מכח עצמותו יתברך הנשגב ונעלם מכל רעיון נמצא מוכרחים להיות כל הפרטים באופנם ודמיוניהם דווקא וקומתם ובחינתם באופנם הכל בכוחו אשר לא נודע מהותו ומצד אשר לא נודע מהותו כלל לא נוכל להשיג באיזה אופן המה כל הכוחות האלו אצלו יתברך ושם הוא שורש ההבדל דייקא בין כל דרגא ודרגא בכל פרט אך חס ושלום לתאר ההבדל כמו שאנו משערים מצד הבריאה כי אם באופן אשר לא נודע ולא מושג בשום השגה ורעיון ומשם הוא שורש המלכות ושם הוא בחינת נקיבה תסובב גבר דהיינו כוחו יתברך הנקרא קודשא בריך הוא וזעיר אנפין והוי"ה ברוך הוא הוא מצד שעלה ברצונו להתגלות כוחו יתברך בבחינת גילוי הנזכר לעיל:

והנה הגילוי כאשר הוא בעצמותו יתברך אינו יכול להתהוות ממנו שום מהות כי אם שהכל הוא מהותו יתברך לבדו ובכדי שיתגלה שלימותו יתברך היה הצמצום בבחינת כוחותיו יתברך לכוחות נחלקים ואף על פי כן המה אחד מצד השוואתו יתברך מצד כוחו הפלא ואז מגלה הכוחות האלו על ידי כוחו יתברך הנשגב והנסתר מכל רעיון בבחינת הבדלים גמורים להיותם נפעלים בבחינת דמיון ובבחינת תמונה בכדי להתגלות על ידיהם כח השוואתו נמצא מדת מלכות הזאת נעלה שרשה מאוד ועל זה נאמר אשת חיל עטרת בעלה שהיא בחינת הגילוי ובחינת הנוקבא המקבלת כל הכוחות להתגלות על ידה לבריאה יצירה עשיה וליתן להם גבול ומדה ודמיון לכל כח וכח הנכללים ומאוחדים בבחינת זעיר אנפין הנקרא בעלה אשר משפיע במדה זו אבל היא שורש להם

כנזכר לעיל ולכן מלאכים שואלים בגינה איה מקום כבודו וכמבואר ברעיא מהימנא כד סלקת סלקת עד אין סוף וכד נחתת נחתת עד אין תכלית וכד סלקת כלא סלקין עמה ויתבאר לקמן אם ירצה השם וזכור זה:

פרק ד

והנה כל זה הוא מצד שורשה שלא בערך המתגלה אבל בבחינת המתגלה היא מקבלת מכל הכוחות האלו ולמטה מכל אלו הכחות המתאחדים הנקראים זעיר אנפין אבל כבר ביארנו שבבחינת אצילות אין להבדילם במהותים מובדלים חס ושלום כי אם הכל כח אחד להם כי באצילות מתגלה כח עצמותו יתברך אשר מצד כח עצמותו יתברך הכל הוא לבדו כנזכר לעיל וכמאמר הכתוב הנזכר לעיל אני הוי"ה הוא שמי בלי פרודא כלל ועוד זאת שבבחינת הוי"ה כתיב אני אשר אני הוא מורה על גילוי כידוע ובבחינת שמי כתיב הוא שהוא כח נסתר מטעם המבואר לעיל:

אבל אף על פי כן מצד כוחות הנגלים בערכינו אשר אין לדמות הגילוי בבחינת כוחות מובדלים בכחו יתברך המתאחד באין שום הבדל כלל משערים אנו בכח האצילות שהוא כוחו מצד הדרגין גם כן קבלתה ממנו בבחינת נוקבא ובבחינת סוף דרגין והיא ה' שניה דאותיות הוי"ה ברוך הוא המתאחדת עמו יתברך בעצם וכח אחד ונקראת סופא דדרגין וכמו למשל כח הדיבור שבנפש אשר הכח הזה הוא למטה מכח המדות והחכמה שבנפש כי המה מהות עצמות הנפש וכח הדיבור הוא רק בחינת גילוי הנפש הגם שבכלל הכל הוא כח הנפש כן בחינת מלכותו יתברך נקראת דבר הוי"ה כי על ידה מתגלים כוחותיו יתברך כי מדותיו יתברך המה גבוהים במעלה מבחינת הגילוי כי המה מהותו בעצמו וכח הגילוי הוא רק לגלות כח מהותו יתברך הגם שגם כח הגילוי הוא כוחו יתברך אבל בבחינת כוחו יתברך שבהמדות הרי נערך בחינת הגילוי שבכוחו יתברך שהיא מלכותו לבחינת כח התחתון והמקבל מהכוחות האלו ונקראת עששיתא דמלקטא כל נהורין כי כח זה היא המקבלת כח המדות שבכוחו יתברך בכדי לגלותם ובזה מתראים כל הכוחות האלו על ידי הגילוי הזה לבחינת כוחות מחולקים כי היא המבדלת בין כל כח וכח ועל ידיה נגלים כל הכוחות האלה כמאמר הזוהר איהי בין כל ספירה וספירה כי שלא מצד הגילוי הלא הם הכל כח אחד בלבד אך על ידי הגילוי מגלין כוחותיהם בבחינת הבדל והנה הגם שבאצילות חס ושלום לתאר איזה הבדל בין הכוחות כי שם הוא גילוי אין סוף בעצמותו אשר הכל הוא כח אחד אך ההערכה הוא מצד כוחו יתברך כמו שאנו מעריכים חסד וגבורה הגם שאצלו אין מדות כלל כי אם מצד העולמות כן גילוי כוחותם זה הנקרא בשם מלכות אנו מעריכים גם כן מצד

הבריאה ובחינת הבדל כוחם הכל הוא מצד המתגלה אבל באמת הכל הוא כח אחד מיוחד בהם הן מצד המדות והן מצד הגילוי הכל הוא כח עצמותו יתברך באין שינוי כלל רק מצד המתגלה בבריאה יצירה עשיה אנו מעריכים כוחות האלו מצד עצמותו יתברך אבל באמת הכל הוא כח אחד והשינויים המה לגבי דידן וכמו למשל מכח הנפש אשר כלולים בה כל הכוחות השכל והמדות וכח הדיבור גם כן אבל הבחינות האלו המה בכח הנפש לכח אחד אשר אין לחלקם כלל והנה כל הדברים אמורים בכח הדיבור שבכח הנפש הכל הוא כח אחד אבל בדיבור הנגלה הוא חלוק ומובדל ממהות הנפש בהבדל עצום כי הנפש היא כח רוחני והדיבור הוא כח גשמי הנרגש בכלי הגוף שהוא חמשה מוצאות הפה גשמיים אך מצד התקשרות הנפש עם הגוף מתגלים כוחות נפשו על ידי כלי הדיבור ובכח ההתקשרות יש כח בכלי הדיבור אשר המה אינם בגדר השכלה ומדות לדבר השכלה ומדות וכל חפצו מתגלה בהדיבור:

פרק ה

והנה בבחינת הדיבור הזה הגם שבהתגלותו אין להעריך אותו בערך כח הנפש והוא בבחינת הבדל לגמרי לכן יכול להסתיר כח הנפש מצד הבדלתו ממהותו דהיינו שיכול להסתיר רצונו וחכמתו ומדותיו בכלי הדיבור ולדבר ההיפוך מה שאין כן המדות הכלולים בכח הנפש בעצמה שם לא שייך הסתרה כי לא תוכל לאהוב היפוך רצונה או להסתיר כח אהבתה בעצם הנפש מצד התאחדות כוחותיה בעצם אחד אבל הדיבור אשר לחלק יצא לכן יכול להסתיר חפצו ומדותיו בהדבור בהיפוך מדותיו לכן אין להעריך ערך הדיבור לערך הנפש אך בערך אחד גדלה מעלתה מכוחות הנפש במדות וכח הדיבור אשר בכוחה כי על ידי הדיבור נפעלה כח הנפש מה שלא תפעול בכח מדות הנפש כי בהסתרה שעל ידי הדיבור נגלה עצם רצון הנפש אשר מצד עצם הרצון המכוון בכדי להבין על ידי ההסתרה עצם רצונו:

וגם ידוע שהדיבור מעורר הכוונה ומוסיף חכמה וגם צירוף אותיות הדיבור נעשה ברגע אחד ושיהיו חמשה מוצאות הפה שהם אינם בערך השכלה ואף על פי כן יהיה בהם כל ההתגלות האלה כל אלה מורים על בחינת הדבור אשר שורשו נלקח ממהות הנפש הגבוה מהמשכתה בתוך כלי הגוף כן הוא כביכול מדת מלכות כאשר יצאה בהתגלותה בבריאה יצירה עשיה לפועל ממש הוא נקראת דבר הוי"ה דהיינו שנגלו כל הברואים למהות נבדל על ידי אותיות הדבור המצמצמים ומסתירים התגלותו יתברך על ידי אותיות אשר מצירוף האותיות נתגלה כפי מהות הצירוף וישתנו הנבראים לפי צירוף האותיות אשר הם מצמצמים התגלותו יתברך להיות נגלה כל בריאה ובריאה באופן

נבדל ומהות אחר ממהות חבירו והנה בבחינת דיבור זה שהוא מלכותו יתברך נגלה גם כן ההיפוך דהיינו סטרא אחרא המסתיר רצונו יתברך ולהיות נגלה היפוך רצונו והכל על ידי אותיות הדיבור כמו שכתוב ומלכותו בכל משלה ואתה מחיה את כולם אפילו סטרא אחרא בכלל ורגליה יורדות וכו' דהיינו להתגלות ההיפוך מצד כוונת רצונו הנסתר לכן בחינת דיבור הוא נתגלה להבדלה גמורה מכח מדותיו יתברך אשר המה מאוחדים באחדות אחד ובהדיבור יצא לחלק ולא עוד שבכוחו יתברך אי אפשר לתאר חס ושלום ההיפוך כי הכל הוא כוחו לבדו יתברך ובבחינת הדיבור נגלה ההיפוך בזה הוא למטה ממהותו יתברך שבאצילות:

אבל כאשר תעמיק בשורש הדיבור הרי גבהה מעלתו מכח המדות שבכוחו יתברך ומכח הגילוי שבכוחו כי מאחר שאין זולתו ואין לתאר אליו יתברך דבר שחוץ ממנו ודבר נפרד מאתו יתברך כל שכן וקל וחומר לתאר ההיפוך ממנו חס ושלום שלא תחייב זה בשום שכל שיהיה נמשך מאתו יתברך הזולת והנפרד וההיפוך רק שורשו הוא מכוחו יתברך אשר לא נודע ומושג כי אם מחמת כוחו יתברך הנשגב מכל רעיון כל יכול להסתיר בהסתרה גדולה זו וכמאמר הכתוב ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא דווקא דהיינו שני הסתרות הסתרה אחת בבחינת אצילות שהיא גם כן בחינת הסתרה בכלים דאצילות אבל בבחינת אצילות שם נתגלה יחודו יתברך אך אף על פי כן היא הסתרה מאחר שהוא יתברך אינו בערך כלים ומדות כלל ושיהיו בחינת כלים בכוחו יתברך אפילו בבחינת יחוד נחשב גם כן להסתרה והסתרה שניה שלחלק יצא ממש בבחינת נפרד היא הסתרה להסתרה ובחינת הסתרה זו הוא ביום ההוא דהיינו התגלות הנקרא יום אשר אינו בערך השגה כלל שהוא בחינת ההוא ודי למבין והוא תכלית כוונתו יתברך בשביל ההסתר הזה שעל ידי בחינת ההסתר הזה יתגלה שלימותו יתברך בכל הדרגין וכמו שיתבאר לקמן אם ירצה השם:

פרק ו

והנה כוחם של זעיר ונוקבין שהם בבחינת יחוד האצילות כמבואר לעיל שזעיר אנפין הוא בחינת קודשא בריך הוא דהיינו שיתגלו בחינת כלים ומדות בבחינת מקור להתחלקות ואף על פי כן יהיה אחד בהם בלי שינוי ונוקבא הוא בחינת שכינה דהיינו כח ההתגלות של הכוחות והדרגין בבחינת כל כח וכח לבדו ואף על פי כן הוא בבחינת יחוד אחד אשר שני הבחינות המה הפכים כמבואר לעיל ואף על פי כן יהיה כח אחד כמו שכתוב אני הוי"ה הוא שמי ביחודא חד כח המוליד לאלו הכוחות מאין סוף יתברך אשר אין להעריך אותו יתברך לשום כח התחלקות כלל ומאחר שממנו יצאו מוכרחים

להיות בכוחו יתברך אשר הוא יתברך הוליד לאלו הכוחות ומאחר שאין לייחס אליו יתברך הכוחות האלו ומחמת שלכל דבר המתגלה מוכרח להיות לו כח המולידו מצד שני ההערכות האלו מעריכים כח המוליד לאצילות הנקראים אבא ואמא שהם חכמה ובינה עילאין דהיינו חכמה נקרא אבא שהוא כח מ"ה והוא הנקרא אין ובינה נקרא כח היש דהיינו שנתגלה מעצמותו יתברך כח ומקור להאין והיש שבכח שלימותו יתברך כי מצד שלימותו יתברך כל מה דהוה ודעתיד למהוי הכל הוא בכח אין סוף יתברך אבל חס ושלום לתאר שם איזה כח מצד השוואתו יתברך אשר הוא כוחו לבדו אך מצד התכללותו יתברך מכל העולמות אמת הוא שמצד עצמותו הוא בהשוואה גמורה אף על פי כן מצד שלימותו הרי יש בכוחו השלם מריש כל דרגין ועד סוף כל דרגין ואפילו כח ההיפוך והכל אצלו בהשוואה וכמבואר בחלק הראשון בשערים הקודמים:

וכאשר היה הרצון מאתו יתברך לגלות שלימותו המשיך כח האין וכח היש שבכוחו יתברך על ידי כוחו הפלא לשתי כוחות האלו דהיינו מקור לכח היש ויחודו יתברך בהם הנקראים אבא ואמא הנובעים מכתר שהוא הפלא ועל ידי הפלא נובעים מכח עצמותו יתברך אלו הכוחות כי כדי שיהיה מקור לכוחות אלו הוא על ידי פלאותיו יתברך שאינו מושג איך יהיה מקור לכוחות אלו מצד השוואתו יתברך אבל המקורים האלו המה נובעים מעצמותו יתברך על ידי בחינת הפלא ונקראים המקורים האלו בשם שערות כמו השערה הנמשכת מהמוח שאינה ערך להמוח ששם הוא גילוי השכל והשערות המה ממש כמו דומם לגבי השכל שבמוח אך אף על פי כן ממנו המה נמשכים והמשכתם הוא על ידי גלגלתא המסתיר להמוח ככה כביכול מקורות האלו הנובעים מעצמותו יתברך המה נחשבים לגבי עצמותו יתברך כמו שערות מצד שאין לתאר אליו יתברך אפילו בחינת מקור להכוחות מצד רוממות מעלת השוואתו יתברך אשר אינו בערך דערך דרגין כלל אבל אף על פי כן הם נמשכים מאתו יתברך על ידי בחינת פלא שהוא כתר הנקרא גלגלתא ובחינות מקורים האלו נקראים אבא ואימא שהם המולידים לזעיר ונוקבין דהיינו כח היחוד הדרגין נמשך מאבא וכח גילוי הדרגין נמשך מאמא שהוא מקור היש והנה המקורים הנזכרים לעיל מאחר שהמה נמשכים מאין סוף יתברך מכח השוואתו יתברך אשר אצלו כח הדרגין בהשוואה גמורה לכן כחדא נפקין וכחדא שריין דהיינו כח האין וכח היש נערכים בערך אחד מצד השוואתו יתברך אבל כאשר היה ההולדה מהם כח הדרגין בהתגלותם מהעלם אל הגילוי היה מקודם התגלות כח המדות ויחודם דהיינו מדת גדולתו וגבורתו ותפארתו יתברך ואחר התגלות כח המדות האלו בבחינת יחודם והתקשרותם אז נגלה מדת מלכותו יתברך שהוא כח הגילוי המדות בבחינתם לגלות כל

כח מהם בבחינת הבדל כח מהותם אבל אף על פי כן המה עדיין חס ושלום לא יצאו לחילוק ופירוד כי אם כוחם של הדרגין מצד קישור האין סוף יתברך בהם אפילו אחר התגלותם כי כל מוליד מוליד בדומה לו כמו שכוחם ומקורם של המדות הנקרא אצילות שהמה אבא ואמא כחדא שריין בלי פרודא כלל מצד כח האין סוף יתברך בבחינת פלא כנזכר לעיל:

כן אפילו אחר גילויים לא סר מהם כוחו יתברך בבחינת אין סוף לקשרם ולייחדם בכוחו הפלא אבל אף על פי כן אין להדמות ולהעריך אחדותם בבחינת זעיר ונוקבין לאחדותם שבמקורם שהם אבא ואמא כי מצד אבא ואמא אין להעריך בחינת מדות מחולקים כלל וגם אין להעריך כח הגילוי שהוא כח היש לבחינת כח אחר כי אם שהם מקורות להדרגין וגילוי היש אבל באמת המה עצם אחד שהוא גילוי כחו יתברך בבחינת כוחות האלו בבחינת פלא אך אף על פי כן אין להעריך את הכח הזה כי אם כח עצמותו יתברך לבד הכולל שני הכוחות האלו בעצם ונושא אחד אך הגם שכחות האלו הם מכח אין סוף ברוך הוא אף על פי כן מאחר שאין סוף בעצמותו יתברך אין לתאר ולהעריך אותו כלל בערך זה כמבואר בשערים הקודמים:

ולכן ההתגלות של כח זה שמצד העולמות מכוחו יתברך הוא פלא לכן נערכו התגלות כחות האלו כמו שערה לגבי עצמותו יתברך אך אף על פי כן הוא כוחו יתברך שעדיין לא יצא לחלוק דרגין כלל אך מצד שאנו מתארים אין סוף יתברך הנמשך בכח זה שהוא בחינת אבא ואמא לכן נקרא מקור להתגלות כח הדרגין וגילויים בכדי לגלות שלימותו לכן בבחינת אבא ואמא נערכים לבחינת אחד ממש וכחדא נפקין וכחדא שריין אבל בבחינת זעיר ונוקבין שם הוא התגלות כוחות הדרגין וכח גילויים בבחינת כוחות וכלים ומדות גמורים אך אף על פי כן מצד כח השוואתו יתברך בבחינת פלא הוא מייחדם ומתאחדים ומתקשרים כשלהבת הקשורה בגחלת והם עשר ספירות בלי מ"ה שהמה בלי מהות מושג דהיינו שהגם שניתן לשער אליו יתברך כוחות מחולקות אבל בלי מהות מושג כלל וחכים ולא בחכמה ידיעא כמבואר לעיל:

ואז ניתן לחלק מצד יחוד כח הדרגין בעצמותו הנקרא יחודא עילאה וזעיר אנפין ומצד כח גילוי הדרגין אשר דייקא לחלק יצאו אך אף על פי כן כח אחד להם וכח זה נקרא נוקבא ומלכות וכח הגילוי הזה נגלה על ידי מדת תפארתו יתברך כמו למשל בהבדל מאדם שמחמת מדת התפארות שבו אם חכם בחכמתו או גבור בגבורתו ובכדי להתפאר בחכמתו או בגבורתו מגלה מהותו או בחכמה או בגבורה נמצא הגילוי הזה הוא מהתפארות שבו ככה כביכול אחר שאנו מתארים הולדת מדותיו שהם הגדולה

והגבורה והתפארת ומדת תפארתו הוא לגלות גדולתו ויחודו יתברך אשר אין זולתו מצד מדה זו מקבלת מדת מלכותו שהוא הגילוי וכמבואר באדרא רבה אפיק מבין חדוי חד גלגלתא וכמבואר בעץ חיים שמלכות ראשית גילויה הוא מהחזה דזעיר אנפין ששם הוא מדת תפארתו יתברך:

פרק ז

והנה אל יקשה לך המבואר בעץ חיים שבצאת הזעיר אנפין היתה מדת מלכותו דבוקה בעטרת יסודו ובמקום אחר מבואר שיצאת בבחינת נקודה אחת ומקומה תחת יסוד דזעיר אנפין וגם פעם מבואר שמקומה התמידי הוא במקום נצח הוד יסוד דזעיר אנפין וכאן מבואר שעיקר התגלותה הוא מחזה דזעיר אנפין שהוא תפארת דזעיר אנפין אשיבך מילין בזה להשכילך בינה דהיינו מצד שעיקרה העומדת לגילוי כוחותיו יתברך ואחדותו הוא מצד תפארת כנזכר לעיל לכן מצד ההתעוררות של ההתגלות מעריכין גילוי מדת מלכותו שהיא מצד התפארת כנזכר לעיל אבל גילויה בפועל היא ביסוד שהוא סוף ההשפעה וכמו למשל מחכם הרוצה להשפיע חכמתו להמקבל תחלת התעוררות של המשפיע הוא ההתפארות בכדי להתפאר בחכמתו ומבחינת התפארות זו נתעוררה אצלו ההשפעה להשפיע לגלות חכמתו להמקבלים אבל בעת גילוי השפעת חכמתו להמקבל מוכרח להתקשר מקודם לבחינת המקבל בהתקשרות ועל ידי ההתקשרות נגלה השפעתו להמקבל אבל כאשר אינו מתקשר בהתקשרות להמקבל בבחינתו של המקבל אינו נגלה השפעתו וההתקשרות להמקבל בא לו מצד נצח והוד שהם בחינת כליות יועצות איך להשפיע ולהתקשר מעצם חכמתו לחכמת המקבל כי חסד גבורה תפארת המה נערכים בגוף ההשפעה דהיינו חסד הוא האהבה וההמשכה של החכמה מכחו והגבורה הוא לחלק ההמשכה באופן המקבלים איך להסבירם בפרטיות כמו שכתוב אתה פוררת כו' דהיינו לפרר פרטי אופני החכמה בכל פרט ופרט ומבחינות אלו בא למדת התפארות להתפאר מהחכמה אשר מזה היה תחלה ההתעוררות לגילוי חכמתו כנזכר לעיל:

והנצח הוא לבר מגופא דהיינו שההמשכה הנזכר לעיל נעשית בחיזוק אצלו להמשיך על ידי בחינת הנצחון והוד הוא המוסכם אצלו באיזה אופן ימשיך ומהם מקבל בחינת יסוד שהוא התקשרות להשפיע להמקבל לכן המה נקראים לבר מגופא נמצא גילוי השפעתו נגלית דווקא מצד ההתקשרות שהוא היסוד לכן תיכף כשבא לו מדה זו שהיא ההתקשרות אז בבחינת התקשרות זו נגלה השפעתו להמקבל וזהו כשתעריכו בבחינתו בעצמו אזי הגילוי של השפעתו דבוקה בהתקשרותו וכשתעריך כח חכמת המקבל אשר

בכח התקשרותו של החכם שאליו יתפשט הגילוי הלא אין להעריך חכמת המקבל אשר בכוחו רק לנקודה אחת העומדת תחת התקשרותו להתקשר אליו וכל ההערכה הנזכר לעיל הוא מצד כח מדותיו של החכם המשפיע אשר מכוחם נתגלית ההשפעה אבל אחר שמשפיע למקבל מוכרח להיות תמיד חיזוק והסכם להשפיע להמקבל כי אם לא יהיה לו הסכם חזק להההשפעה תמיד תחסר השפעתו כי הגם שיש לו התקשרות אך מצד ההתקשרות בעצמו אם לא יהיה לו הסכם חזק להשפעתו לא ישפיע אליו כי אם יהיה טרוד בעיונו במהות חכמת עצמו כן הוא למשכיל למעלה שכח גילוי יחודו יתברך הנקראת נוקבא שורש קבלתה והתעוררות הגילוי ממהותו יתברך הוא על ידי מדת תפארתו כנזכר לעיל:

אבל במדת תפארתו הוא רק התעוררות לגילוי אבל עצם כח הגילוי הוא אחר התגלות מדת נצח שהוא חיזוק להמשכתו יתברך שהוא חסדו וגדולתו יתברך והוד הוא ההודאה שהוא ההסכם של התגלותו יתברך במדותיו לגלותם ועל ידי זה בא היסוד שהוא התקשרות כל מדותיו לאחד בכדי לגלות יחודו יתברך לכן נקרא יסוד כליל שית בקרטיפא חדא דהיינו ששם מתקבצים חסדו וגבורתו ותפארתו ונצחו והודו כולם בהתקשרות אחד ומחמת התקשרותם זה נגלה כח הגילוי מהמדות נמצא יש ביסוד שני בחינות אחד הוא התקשרות המדות מצד עצמם ואחד הוא ההשפעה לגלות מדותיו יתברך בבחינת גילוי בבחינת נבראים על ידי מדת מלכותו יתברך על ידי התקשרות זו כי כל עיקר המדות המה בשביל הגילוי שהיא המלכות דהיינו לגלות יחודו יתברך על ידי מדותיו נמצא כי כל עיקר המדות המה בשביל גילוי כי לעצמו יתברך אין שייך כלל מדות לכן בבחינת התקשרות זו נגלית מדת מלכותו בבחינתו השניה שהוא לגלות יחודו יתברך בבחינת נבראים שהיא העטרה ובחינת התקשרות הגילוי הזה נקרא עטרת יסוד דהיינו גילוי ההשפעה וכמבואר בעץ חיים שיסוד יש לו שני פרקין דהיינו שני הבחינות הנזכרים לעיל דהיינו ההתקשרות מצד עצם המדות אשר בכחו יתברך הוא פרק ראשון המחובר להגוף שהם המדות שעיקר ההתקשרות הוא מצד מדת תפארתו יתברך ותפארת נקרא גופא ופרק השני הוא הגילוי וההשפעה הנמשך מצד התקשרות זה בחינה זו נקרא עטרה:

לכן בבחינה זו נתגלה כח הגילוי ממנו יתברך וכל זה הוא מצד בחינת זעיר אנפין בעצמו שהם כח המדות ביחודם יש בכוחם זה הגילוי אבל עדיין הגילוי הזה מקושר במדותיו לבחינת אחד ממש אבל הגילוי הנגלה בכוחו יתברך שיבא לידי פועל למי יהיה הגילוי דהיינו שיתגלו מדותיו יתברך בבחינת פרטים בבריאה יצירה עשיה דווקא כנזכר לעיל

אז יצא הגילוי לחלק במהות בפני עצמו מהמדות ואינם נערכים בערך אחד כי כח המדות הם כאשר המה מיוחדים בעצמותו יתברך בלי שינוי הנקרא הוי"ה יתברך ויחודא עילאה וכח הגילוי הזה הוא דווקא לגלות מדותיו בפרט בבחינת התחלקות מצד הנבראים ואז נערך כח הגילוי הזה שהוא מדת מלכותו יתברך לנקודה העומדת תחת היסוד וכל זה הוא בעת אצילותם כשתעריך אצילותם מהמאציל ברוך הוא מוכרחים להעריך בבחינה זו אבל אחר אצילותם דהיינו אחר בריאת עולם אשר השפעתו חס ושלום לא סר אפילו רגע מלהתגלות בעולמו מקום הגילוי הזה שהוא מדת מלכותו יתברך הוא בנצח הוד יסוד דזעיר אנפין דהיינו שיהיה תמיד הסכם חזק להשפעתו כמאמר הזוהר הקדוש על פסוק ושלשה עדרי צאן רובצים עליה רובצים תמיד שהם הנצח הוד יסוד כידוע ובזה יצדקו כל אופני קבלת המלכות המבוארים בעץ חיים וזכור והבן זה מאוד כי הוא הקדמה כללית לעבודה כאשר יתבאר אם ירצה השם:

פרק ח

והנה קודם שנתחיל בביאור פרטי העבודה צריך עוד להבינך הקדמה אחת הוא ענין פנים ואחור אשר מבואר בדברי רבותינו זכרונם לברכה אדם וחוה ד"ו פרצופין נבראו בבחינת אחור באחור דבוקים בבחינת פרצוף אחד עד שנסרן הקדוש ברוך הוא לשני פרצופים מחולקים והחזירן פנים בפנים וגם פליגי בה תרי אמוראי חד אמר פרצוף וחד אמר זנב ומבואר בעץ חיים בשער הנסירה שבעת הולדתם של זעיר ונוקבין מאבא ואימא יצאו אחור באחור דבוקים בכותל אחד ואחר זה היה בחינת הנסירה ואז אחר הנסירה בכדי לעשותה פרצוף בפני עצמה היה מוכרח מקודם לתקן פרצופה בבחינת אחוריים ואחר תיקון פרצופה בבחינת אחור בכדי להחזירה עם זעיר אנפין פנים בפנים נעשית נקודה אחת תחת יסודו ומתגדלת עד שנחזרת להיותה דבוקה פנים בפנים וגם מבואר שם הטעם שביציאתם דבוקים אחור באחור כי בעת צאתם בלי תיקון היה חשש ופחד מהקליפות שלא יתאחזו באחוריים לכן היו דבוקים אחור באחור אבל אחר התיקון אז אין פחד מאחר שנתקנה וזה היה בעת הבריאה ואחר הבריאה תלויים אלו הבחינות על ידי עבודת התחתונים כמבואר בעץ חיים שם:

והנה להבין זה נקדים להבין ענין אחור ופנים כי פנים נקרא עיקר המהות והמכוון ממנו ואחור נקרא המסתעף להמכוון בכדי להתגלות המכוון כמו למשל שקונה סחורה והולך בדרך לקנות הסחורה עיקר המכוון שלו הוא כדי להרויח ממון אשר זהו פנימיות ועיקרית חפצו אבל בקניית הסחורה ונסיעתו לדרך אין חפצו ורצונו בזה מצד עצם הסחורה או לנסוע בדרך כי אם היה יכול להרויח ממון בלי קניית הסחורה ובלי נסיעה

אין לו חפץ בהסחורה כלל וכל שכן בהנסיעה מצד עצמה אך מצד שלא יכול להרויח בלתי קניית הסחורה מוכרח הוא לקנות הסחורה נמצא הוא אצלו בחינת אחוריים כמאן דשדי בתר כתפיה שהוא לו למשא וכן הוא בכל דבר שעיקר המכוון הוא הפנים והמסתעף להמכוון הוא בחינת אחוריים נמצא בבחינה זו הפנים הוא התקשרותו בעצם הדבר דהיינו להרויח ממון וההתגלות בעסקו הוא טפל לו ולאחוריים נחשבו לו ויש אופן אחר שהפנים שלו הוא בהתגלות פעולותיו ועצם הדבר טפל לו דהיינו המלך אשר עיקר חפצו ומדותיו הוא בהתגלות מלכותו ובהתפשטותו בכבודו ובמלחמתו לנצח שונאיו זהו כל חפצו ועיקר כוונתו אך התגלות כבודו אי אפשר כי אם על ידי גבורתו אשר בכוחו ועל ידי עשרו כי מצד גבורתו הוא מנצח שונאיו ובעשרו יכול להוציא הוצאות על כלי מלחמתו והוצאות שריו ועבדיו וכל המצטרך וכל עיקר התגברותו והוצאותיו הוא בכדי להתגלות כבודו וכן הוא בכל מי שמתנהג בגדולה וכבוד בהוצאות רבות כדי להתכבד נמצא העושר והגבורה וחכמתו הוא טפל לגבי התגלותו הנגלה בעסקיו ובמעשיו נמצא זה היפוך מבחינה הנזכר לעיל אשר העיקר הוא בשביל העצם ועסק המעשה הוא הטפל ובחינה הזאת שהוא בחינת המלך העצם דהיינו גבורתו ועשרו הוא טפל ועסק המעשה דהיינו ללחום מלחמתו ולכבוש מדינותיו הוא העיקר כן הוא כביכול בבחינת זעיר ונוקבין כי בחינת זעיר אנפין עיקר המכוון הוא לחבר ולקשר כוחות כל הנמצאים בבחינת אצילות בבחינת יחוד עצום לחברם בבחינת מאצילם ברוך הוא ולהתכלל עילא ותתא ומכל סטרין ביחודא חד בלי שינוי ואצילות בחינת הכלים שהם הספירות שהוא בחינת אצילותם מכחו יתברך הוא בחינת טפל כי אצילות הכלים שהם חכמה בינה דעת ומדות הוא כדי שעל ידם יתגלה יחודו יתברך שאין עוד מלבדו כי מצד עצמותו הרי אינו בערך גילוי כלל כי אינו בערך השגה כלל כמאמר הזוהר ורעיא מהימנא כי אין סוף ליה ביה רשימו כלל וכו' וברעיא מהימנא מאן דאשתמודע ליה קדם בריאה אסור לרשמא ליה בשום אות ונקודה אפילו קוצו של יו"ד וכל היחוד הוא מסטרא דנחית לאמלכא על בריין איקרי הוי"ה כמבואר בחלק הראשון בשערים הקודמים:

ולכן היה אצילות הספירות בגין דישתמודעון ליה אשר בהון איקרי אחד כי על ידם הוא התגלות האין סוף יתברך בעצמותו וכמו למשל הנפש של אדם מצד הנפש אין לה גילוי כלל כי אם על ידי פעולת הגוף נגלה פעולת הנפש נמצא העיקר היא התגלות הנפש שבכלי הגוף וכלי הגוף המה טפלים למהות הנפש דהיינו כשאדם מדבר עם חבירו הגם שכל עיקר הגילוי של חבירו הוא על ידי כלי הדיבור או על ידי כלי המעשה וכלי הראיה והשמיעה עם כל זה עיקר כוונת דיבורו והתחברותו הוא בשביל הפנימיות דהיינו לגלות

רצונו והשכלתו וחפצו במדותיו על ידי הדיבור וכל כלי הגוף אינו נחשב למהות כלל מצד הפנימיות אשר הוא העיקר וכלי הגוף שהם ראיה ושמיעה ודבור הם טפלים לעיקר רצונו בבחינת הנפש כן כביכול הספירות נקראים פעולתו יתברך שעל ידם מתגלה כח יחודו יתברך ועצמותו המתגלה בהם נמצא שבהתפשטותו בהתגלותו בהם העיקר הוא כוונתו יתברך שעל ידי הכלים יתגלה עצמותו ברוך הוא כי בלי כלים אין מקום להתגלות שלימותו יתברך לכן בחינת הכלים בעצמם המה טפלים וכמאמרם זכרונם לברכה נודע מצד פעולותיו אבל בבחינת מלכותו יתברך אשר כל עיקרה היא לגלות כבודו יתברך בתתאין ודווקא בבחינת חילוק דרגין בבחינת ריחוק והבדל גמור כמאמר הכתוב הנה שם הוי"ה בא ממרחק מרחוק הוי"ה נראה לי ולמען ספר שמי בכל הארץ וכמו והגידו את כבודי בגוים וייראו גוים את שם הוי"ה אשר כל עיקר הכבוד הוא לזולתו וכד אתכפייא סטרא אחרא אסתלק יקרא דקודשא בריך הוא נמצא עיקרית מדת מלכותו הוא דווקא מצד גילוי הדרגין והפעולות וההיפוך ויחודה ובטילותה אליו יתברך בבחינת יחוד המדות היא בחינת טפל כידוע ומבואר לעיל כמה פעמים ששורש המלכות שהוא הגילוי שרשו מאוד נעלה וכל עיקר הכוונה היה בשביל אנא אמלוך וכמאמר הכתוב כל הנקרא בשמי ולכבודי כו' אך גילוי כבודו יתברך על ידי מדת מלכותו יתברך שהוא לגלות כחו יתברך אפילו בבחינות הנבראים אי אפשר להיות כי אם על ידי יחוד הדרגין כי בלא יחוד הדרגין הרי ההרחק וההבדל גדול שבין אין סוף יתברך לבחינת הגבול אשר נבדלו בגדרם בשני הפכים ממש וכל שכן סטרא אחרא שהוא ההיפוך הגמור לכן בכדי לחברם דהיינו שיהיה נגלה דווקא התגלותו יתברך בכל בחינות העולמות הנגלים בבחינת יש ונפרד וכמאמר הכתוב כי הוי"ה הוא האלקי"ם בשמים ממעל וכו' מוכרח להיות הגילוי על ידי מדותיו יתברך שהם הכלים והספירות בכדי לייחד כל חילוקי הדרגין שבבחינת גבול אליו יתברך מצד יחודו יתברך בהם על ידי כוחו הפלא שלא יהיה בהם שום שינוי כמו שכתוב אני הוי"ה לא שניתי בכדי לבטל העולמות אליו יתברך ולקשרם ביחודו יתברך ואז נגלה כבוד אלוק"ותו יתברך אפילו מצד הגילוי ובזה מחבר גם כן הגילוי אליו יתברך ביחודא חד בלי פרודא כמו שכתוב אני הוי"ה הוא שמי ועל ידי זה יתגלה האין סוף יתברך אפילו בבחינת התחתונים בבחינת ריחוק דייקא וכמו שיתבאר אם ירצה השם בשערים הבאים אשר על כן מצד מדת מלכותו יתברך הפנים שלה ועיקר מהותה הוא דווקא הגילוי ודווקא בבחינת ריחוק והבדל ובחינת יחוד הדרגין המה טפלים אליה ולאחוריים נחשבו לה:

פרק ט

לכן כאשר יצאו זעיר ונוקבין בבחינת הולדה מאבא ואימא כמבואר לעיל אשר יצא כוחם של זעיר ונוקבין בהתגלות אחד וכמבואר בזוהר כד נפיק נפקת נוקבא עמיה וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה דו פרצופין נבראו דהיינו שיצאו מכוחו יתברך אשר בכח השוואתו יתברך ושלימותו הגדול כל מה דהוה ועתיד למהוי הכל הוא בכוחו יתברך מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין אך אצלו יתברך הכל בהשוואה גמורה וכמבואר לעיל אשר מוכרח להיות בכוחו יתברך כל הנמצאים בכל פרטיהם דייקא ואף על פי כן מצד השוואתו יתברך אין להעריך אלא כוחו לבדו יתברך הנמצא בכל המציאות שבעולם ולכן מצד הולדת אבא ואימא לכוחות אלו מהעלם אל הגילוי דהיינו יחוד הכוחות לייחדם בכח אחד שהמה בחינת אצילות שהוא בחינת זעיר אנפין וגילוי הכחות לגלותם לבריאה יצירה עשיה להיות נגלים בבחינת נבראים בפרטיהם בבחינת גילוי היש בבחינת חילוק והבדל שהיא מדת מלכותו יתברך כנזכר לעיל:

שני הבחינות האלו נתגלו ונולדו מאבא ואימא המתגלים מכח השוואתו יתברך כמבואר לעיל ויצאו שני הכוחות לאחדים הגם שהמה מהופכים אך מצד כוחו הפלא הוא בלי פרודא כלל לכן התגלותם היא בבחינת אחור באחור דהיינו למשל כשאדם עומד אחור באחור עם חבירו הרי הפנים מהופכים זה לצד זה וזה לצד אחר ההיפוך ממנו כן כביכול בחינת יחוד מדותיו יתברך הנקרא זעיר אנפין והתגלותם הנקרא מדת מלכותו יתברך פניהם מהופכים דהיינו שעיקר בחינת הזעיר אנפין הוא דווקא בבחינת יחוד עצום אשר לא נגלה שום דבר הזולת חס ושלום ושום חילוק והבדל רק להבטל ולעלות לשרשם ומקורם שהוא אין סוף ברוך הוא ובחינת יחוד הנמשך בהכלים הוא בחינת דרגין מתחלקין דהיינו היחוד הנמשך בכלים שהוא על ידי חכמה והבנה ומדות אך הגם שחכמה ובינה ומדות המה כלים וכל כלי הוא מורה על התחלקות אך מצד כחו הפלא מתייחדים בחינת יחוד זה שעל ידי כלים הוא בחינת אחוריים ועיקר מדת מלכותו יתברך ופנים שלה הוא עיקר מהותה הוא לגלות דווקא בבחינת חילוק דרגין כנזכר לעיל והוא היפוך מפנים של זעיר אנפין אבל בבחינת אחוריים המה אחד כי אחוריהם המה יחודו יתברך הנמשך בהכלים דהיינו על ידי חכמתו וחסדו וגבורתו יתברך בבחינה זאת המה שוים כי לבחינת זעיר אנפין שעיקרו בכדי להתגלות יחוד עצמותו יתברך דהיינו שאין זולתו כלל כמו שהוא בעצמותו יתברך אבל מצד שאי אפשר להתגלות עצמותו יתברך כי אם על ידי חכמה וחסדו וגבורתו וכו' כמאמר הנזכר לעיל נודע מצד פעולותיו נמצא יחודו יתברך הנמשך על ידי המדות והכלים נחשבו לו לבחינת אחור וכן במדת

מלכותו יתברך אשר עיקרה להתגלות בבחינת ריחוק והבדל אך ההתגלות אי אפשר להיות כי אם על ידי הספירות ויחוד הנמשך בהם דהיינו ביטולם של הנבראים ויחודם שהוא על ידי חכמה והבנה והתקשרות המדות נמצא יחוד הכלים לאחור נחשב לה וכאשר תסתכל תבין שבבחינת אחוריים המה דבוקים בכותל אחד ממש דהיינו בבחינת יציאתם מהבינה יצאו לכח אחד בלי פרודא כלל דהיינו כח היחוד והגילוי בלי פרודא כלל מצד כוחו הפלא ודיבוקיהם הוא בבחינת כלי הספירות שיש בהם כח הגילוי וכח היחוד בכח אחד דהיינו יחודם לאין סוף ברוך הוא על ידי הכלים כנזכר לעיל נמצא שבבחינת אחוריים המה הכל מהות אחד אבל בבחינת הפנים דהיינו עיקר מהותם המה מהופכים כי פנים דזעיר אנפין המה פונים למעלה לעלות לשרשו ופנים דנוקבא פונה למטה לגלות היש בבחינת עולמות ועל זה נאמר רוח בני האדם העולה היא למעלה שהוא זעיר אנפין הנקרא אדם כידוע הוא בחינת מ"ה ורוח הבהמה היורדת היא למטה שמדת מלכות נקראת בהמה שהיא שם ב"ן כידוע שעיקר מהותה הוא להמשיך כח עצמותו ברוך הוא דייקא למטה ודי למבין והבן מאד:

פרק י

והנה כל הבחינות המבוארים לעיל דהיינו דיבוקה בעטרת יסוד זעיר אנפין ונקודה תחת היסוד ומקומה שבנצח הוד יסוד וקבלתה מהחזה כל אלה הבחינות נהוגים הן בבחינת פנים והן בבחינת אחוריים וכמבואר בעץ חיים כי בעת העיבור היתה בסוד פסיעה לבר והלבישה את עטרת יסודו ואחר הלידה נעשית לנקודה תחת יסוד גם כן בבחינת אחור ואחר כך נתגדלה עד מקום הנצח הוד יסוד ונתגדלה יותר עד החזה אשר שם התחלתה ונתגדלה יותר עד המוחין להיותם שוין בקומתן והכל אחור באחור ואחר הגדלות הנזכרים לעיל ננסרה מאתו לחזור פנים בפנים ואז יהיו כל הבחינות האלו המבוארים לעיל בבחינת פנים בפנים דהיינו תחילה נעשית נקודה תחת יסוד ואחר זה נתעלית עד נצח הוד יסוד ואחר זה נתעלית עד החזה ואחר זה נתעלית עד מוחין שלו להיותם שוין בקומתן והכל פנים בפנים ולהבין כל אלו הבחינות הנה פסיעה לבר הוא למשל מאדם שעיקרו עומד במקומו אך אושיט הפסיעה לבר כן בעת שהיה כוחם של המדות ויחודם שנקראו זעיר אנפין בבחינת עיבור במעי אמא אשר אז לא נתגלו מאתו כי אם הנצח הוד יסוד דהיינו אופן הרגשת המדות וחילוקיהם ויחודן כאשר הוא בבינה שהוא בבחינת הבנתו יתברך מצד מהותו כמו למשל אדם שמתבונן לעשות איזה דבר ונעשה הסכם בבינתו לעשות באופן זה וההסכם שבבינתו נקרא נצח הוד יסוד דהיינו בחינת נצחון והסכם שיהיה דווקא באופן זה נקרא נצח הוד וההתקשרות שמתקשר

בבינתו נקרא יסוד כן הוא כביכול קודם שנגלה המשכתו יתברך בבחינת התמשכות העולמות היה כח זה מוסתר בבינתו כביכול דהיינו להתגלות בבחינת חסד וגבורה וכו' כדי לגלות יחודו יתברך ובבחינת בינתו הוא ההסכם נקרא בחינת נצח הוד יסוד דהיינו כביכול להבין כל ההתמשכות אשר יתגלו אשר מצד הבנה עיקר הוא ליחד כל הכוחות ביחודא חד וההבנה הוא מצד עצם כל כוחות המתחלקים אשר בכוחו יתברך אשר המה מיוחדים ועדיין לא יצאו לידי פעולה בפועל המדות לגלות חסדו וגבורתו ותפארתו:

ואז מצד בחינת עיקרם של המדות כאשר המה מיוחדים עדיין לא נגלה כוונתו יתברך במדותיו אשר עיקרם עומד לגלות אלקו"תו יתברך בכל הנמצאים בשמים ממעל ועל הארץ וכו' כמבואר לעיל כי אם שנגלו מהותם של המדות בעצמם המוסתרים בבינתו יתברך אבל גילוי כוונת המדות שהוא לגלותם בבחינת בריאה יצירה עשיה עדיין לא נגלה הגילוי במהותו כי אם ברמיזה שנרמז בהם הגילוי לעולמות אבל בחינת הגילוי בטל לגמרי לגבי עיקרית המדות ויחודם במאצילם אשר העולמות המה כלא חשיבין קמיה ואינו בערך עולמות כלל רק מצד שעיקר המדות המה לצורך גילוי הרי יש בהם כח הגילוי גם כן אבל הוא בהסתר כמו רמיזה בעלמא ואז נקרא אושיט פסיעה לבר כמו למשל מלך בשר ודם אשר ממשלתו במדינות גדולות ומתגלה בהם ובתוך המדינות יש גם כן כפר קטן ששם יהיה גם כן התגלותו כי ממילא בהתגלותו בגדולתו נכלל גם כן ההתגלות להכפר כי בעת התגלותו בהמדינות יהיה התגלותו גם כן להכפר הקטן אבל מצד מהות גדולתו בכלל הרי הכפר קטן אינו בערך למהות גדולתו בכלל אך אף על פי כן נרמז בהתפשטות גדולתו גם כן התפשטותו להכפר אבל אחר צאתו להמדינות לגלות בו גדולתו ומלכותו עליהם ולהראות ביטולם אליו אז בהתגלות זה אשר נחית לפרט הרי הכפר היא גם כן בכלל הפרטים שמתגלה אליהם אבל מצד קטנות מהות הכפר הלא קטון הוא בעיניו באין ערוך לגילוי גדולתו במדינות הגדולות אבל מאחר שנתגלה בהכפר ומוצא בה דבר השייך למלכותו ולרצונו מתמשך יותר בגילוי ונחשבת לו יותר וכל שמוצא בה התגלות השלמת חפצו בה יותר מתגלה בה יותר ונערכת אליו בחשיבות יותר עד שמוצא בהכפר שבה יהיה נגלה שלימות מלכותו יותר מהשלמת התגלותו במדינות אז מחמת השלמת מלכותו בה הרי גילויו נחשבת לו יותר מהתגלותו במדינות וכנזכר לעיל:

ומתקשר בה בעצם רצונו כן הוא כביכול למשכיל למעלה כי בעודם בבחינת עיבור שהמה בכח הבינה דהיינו הבנת של כל הנמצאים בכלל הרי העיקר הוא התגלות יחודם של כל הדרגין וקישורם במאצילם ברוך הוא ואשר על ידם יתגלה יחודו יתברך

ואז התגלותו בעולמות התחתונים בבחינות בריאה יצירה עשיה הלא כאין נחשבו לגבי עצם הגילוי בבחינת אצילות ששם התגלותו יתברך בבחינת אין סוף אך עם כל זה מצד שבמדותיו יתברך עיקר התגלות של כחו יתברך על ידי חסדו וגבורתו הוא דייקא על ידי גילוי בעולמות נרמז בהמדות גם כן גילוי אבל בדרך כלל יחשב גילוי דבריאה יצירה עשיה כלא נגד גילוי מדותיו יתברך בבחינת אין סוף לכן אז הוא פסיעה לבר אבל בצאת המדות לפועל אז נתגלו חסדו וגבורתו ותפארתו אז נתגלה במדת תפארתו גילוי מלכותו בבריאה יצירה עשיה אבל אף על פי כן מחמת קטנות הגילוי בבחינת עולמות אשר כאין נחשבו לגביה היא כמו נקודה תחת יסוד ואחר התגלותו הלא נגלה עיקר כוונת בריאת העולמות בכדי לגלות שלימותו ובלא התגלות לעולמות בריאה יצירה עשיה לא נתגלה שלימותו אז הגילוי בהנצח הוד יסוד אך עדיין גילוי העולמות שהם בחינת גבול אינן ערך להתגלותו בבחינת אין סוף לכן מקומה אז בנצח הוד יסוד כמו למשל אדם שנצרך להתגלות בדבר זר ורחוק ממהותו אשר מחמת זה אין לו חפץ בהתגלות לבו בבחינת אהבה להמשכה זו אך מחמת שרואה בדעתו שנצרך לו הדבר מתחזק בנצחונו והסכם חזק להתקשר בהדבר כן הוא כביכול כי עדיין גילוי העולמות בבחינת זר וריחוק הגבול מבלתי בעל גבול אבל מצד שהמה נצרכים לגלות השלמתו יתברך בהם מתגלה אליהם בבחינת נצחון וכו' וכנזכר לעיל וכאשר נתגלה יותר השתוותם של העולמות והתקשרותם בו אז נגלה אליהם בבחינת התגלות מדותיו בבחינת התפארות וככה הוא העליות לפי ערך התגלות חפצו והשלמתו והשתוותם אליו עד שנעשו שוין בקומתן דהיינו שיתמשך מבחינת חכמתו לחכמת גילוי העולמות:

פרק יא

והנה כל בחינות היחוד וההתקשרות ההוא נקרא אחור באחור כמבואר לעיל כי היחוד זה הוא בבחינת מעין דהיינו היחוד הנמשך בתתאין הוא בכדי לחבר הגילוי שבבחינת בריאה יצירה עשיה אליו ולהדמותם ביחודא חד מעין יחודו וכמאמר הזוהר כגוונא דאינון מתייחדין לעילא אוף הכי איהי אתייחדת לתתא ברזא דאחד למהוי חד לקבל חד דהיינו שיהיה נגלה יחודו יתברך בבחינת יחודא עילאה לייחד גם כן הדרגין בערכם מעין יחודו יתברך דהיינו שיהיו בטלים לגביה יתברך וזהו נקרא יחודא תתאה ולכן דייק הזוהר חד לקבל חד דהיינו שהיחוד בבחינת תתאין היא לקבל חד בבחינת יחודא עילאה אבל המה שני בחינות רק שזהו מעין ולכן הוא ברזא דאחד כי בחינת האחד מצד אמיתיתו הוא ברזא שהוא סוד שלא נגלה עצם יחודו יתברך רק על ידי בחינת הדרגין:

והנה בבחינת יחודא תתאה יש כמה בחינות כאשר הביטול היא בכללות דהיינו בבחינת עול מלכות שמים בבחינת אמונה נקרא נקודה תחת יסוד דהיינו שככה גם כן התקשרות יחודו יתברך בכלל בבחינת התקשרות וכאשר בחינת יחודם של תתאין בהתבוננות בגדולתו בכדי להתקשר אליו יתברך אז מתעוררין גם כן מדותיו יתברך בבחינת נצח הוד יסוד להתקשר לבחינת מלכותו שהוא הגילוי על פי הסכם חזק וכאשר באו על ידי התבוננותם אהבה ויראה ורעותא דלבא אז כביכול נתעוררו כח מדותיו להתקשר בבחינת גילוי השפעתו בבחינת תפארתו וכאשר מתבוננים יותר דהיינו שמבינים אחדותו יתברך אשר אין זולתו כלל בבחינת אני הוי"ה לא שניתי אז כביכול מתאחד ומתקשר חכמתו ובינתו ודעתו שבבחינת יחודא עילאה בבחינת חכמה בינה דעת שביחודא תתאה במהות אחד ואז מדותיו יתברך עם הגילוי שהוא מדת מלכותו יתברך שווין בקומתן אבל כל זה נקרא אחור באחור כי עדיין אינם נגלים מהות אחד כי אם כגוונא דלעילא ולמהוי חד לקבל חד דייקא כנזכר לעיל אבל לא בבחינת יחוד ממש כי אם במעין ודמיון כמאמר הכתוב וביד הנביאים אדמה כי בבחינת יחודא תתאה נקראת מדת מלכותו יתברך בשם כ"ה דהיינו שנותנת דמיון בבחינת יחוד הנבראים להתייחד כעין יחודא עילאה אבל לא ממש ביחודא חד דהיינו התגלות יחודו במלאכים מחנה מיכא"ל וגבריא"ל שבטלים אליו יתברך אבל בטילותם ויחודם אליו יתברך אינם בעצם היחוד כי המה נראים מצד מהותם ליש גמור אך שבטלים ליחודו יתברך וכמו שכתוב וצבא השמים לך משתחווים שמהותם העיקרית נראים לבחינת יש רק שבטלים אליו יתברך ומתייחדים לאחד וכענין היחוד שבהיכלות שמתקשרים דא בדא ומשתלבין דא בדא כעין יחוד שבאצילות אבל לא בערך יחוד האצילות במהותו אשר בבחינת אצילות איהו וחיוהי וגרמוהי חד ממש באופן שאינם נגלים למהות בפני עצמם ולכוחות מחולקים כי אם מתייחדים כל הכחות לכח אחד בעצמותו אבל הם נערכים במהותם לבדם לכחות מחולקים כי אם שמתייחדים בכחותיהם בבחינת ביטול ולכן נקרא יחוד הזה בבחינת אחור באחור כי עיקרו של יחוד האצילות בבחינת זעיר אנפין המה ממש ביחוד אחד פונים למהות עצמותו יתברך באין מהות נבדל כלל וכל בחינת הערכות כליהם שהמה חכמה ומדות המה להם בבחינת אחוריים וכמבואר לעיל ובחינת יחודם בבריאה יצירה עשיה עיקר מהותם הוא החילוק דרגין במהותם של כל אחד ואחד כי אם שמתקשרים ביחודו יתברך בכדי להשוות יחודו יתברך בבחינת כליהם בערך התגלותם מצד הבדלתם בגדרם אשר רחוקים זה מזה כי אם יחודם הוא בבחינת הארה לבד אבל

לא בעצם דהיינו שמאיר אור יחודו עליהם לייחדם בערכם על ידי שורשם שהמה הכל אחד אבל לא בגילוי מהותם.

והנה כל תכלית כוונת הבריאה הוא למהווי אחד באחד ממש ולא בבחינת חד לקבל חד כו' דהיינו שיהיו משתווים ממש כאשר המה מצד אמיתיותם בשרשם בכחו השוה הרי כל הנמצאים ממנו הכל הוא בהשוואה גמורה נמצא בעצם המה הכל אחד מצד אמיתיותו יתברך אשר אין עוד מלבדו והנה בכדי לייחדם אחד באחד הנקרא פנים בפנים דהיינו שיתגלה הפנימיות של מדת מלכותו יתברך יחוד זה נעשה על ידי התגלות כחו הפלא אשר מצד הפלא המה הכל מהות אחד ממש כחו יתברך בעצמותו וכח הגילוי שבעצמותו כח אחד להם דהיינו כחו לבדו יתברך אך מקודם צריך לייחדם בבחינת אחור באחור דהיינו להמשיך יחודו יתברך בבחינת גילוי הנבראים ולהדמותם אליו יתברך בבחינת ביטולם כי אם לא יהיה החיבור והזיווג בבחינת אחור באחור תחילה הנה מאחר שבחינת הגבול הוא בבחינתו בבחינת נפרד ונבדל ממהות יחודו יתברך מצד התגלותם אשר לחלק יצאו דייקא המה אינם בערך לקבל יחודו יתברך בבחינת פנים בפנים אשר המה בגילוים מהופכים ממש אשר על כן צריך הכנה מקודם לעשותם כלים בביטולם זה בכדי שלא יהיו מתגלים לנפרדים גמורים כי אם לגלות יחודו בהם אשר אינם מהות נבדל באמת ולהיותם בטלים ממהותם שבבחינת נפרד ואז יהיו כלים לקבל אור יחודו יתברך בפנימיות ממש למהוי אחד באחד:

פרק יב

והנה בבחינות יחודא עילאה ויחודא תתאה אשר המה חד לקבל חד התקשרותם בבחינת אחור באחור הוא בכותל אחד דהיינו מחמת הבנתם במקורא ושרשא דכולא אשר אין זולתו לכן מתחברים ומתבטלים מחמת גילוי אור יחודו עליהם תמיד אבל במהותם בעצמם עדיין נחשבו למהות בפני עצמם ובטילותם הוא מחמת התגלות אור יחודו עליהם מחמת התדבקותם ליחודו יתברך ואז נקראים טפלים ליחודו יתברך אבל בכדי שיהיו כלים לקבל יחודו פנים בפנים נצרך להשתנות כליהם של הנבראים אפילו בבחינת מהותם בעצמם ושיהיו כלי מוכן לקבל יחודו יתברך בעצמותו ושלא יהיו כליהם בבחינת יש מסתירים ליחודו יתברך כאשר המה ממש באצילות בכליו אשר אין הכלים מסתירים לגביה יתברך כלל ולא שני בהם כלל ולא נתרבה חס ושלום על ידיהם כי אם הכל אחד ממש כן יהיו כלי הנבראים ממש כלים ליחוד עצמותו באופן שלא יסתירו כליהם כלל מצד כוחו הפלא אשר יתגלה עליהם המחבר שני הפכים לאחד ממש כמו באצילות אשר לזה נצרך הנסירה כי ביטולם מצד התגלות אור יחודו עליהם הרי אינם

בטלים במהותם העצמי כי אם מצד התגלות יחודו עליהם אבל במהותם בלתי ההתגלות הרי נערכים למהות נפרד ונבדל וכמשל הבן שבטל אל אביו ומבטל מדות ושכל הקטנות שלו להתדמות לאביו מצד התקרבות שכלו ומדותיו של אביו אליו בהתגלות ובטל שכלו ומדותיו אליו אבל עדיין מהותו לא נתהפך מקטנות שכלו דהיינו שכשלא יתגלה אביו בשכלו ומדותיו ישאר בקטנותו וכאשר אביו רוצה לנסותו בביטול מהותו מצד עצמותו אזי מסתיר אביו שכלו ומדותיו ממנו כדי שיהיה ביטולו לאביו מצד שכלו ומדותיו בעצמו וכאשר מבטל שכלו ומדותיו בבחינת מהותו בעצמו אז על ידי זה נעשה כלי לקבלת מהות אביו העיקרי וכמבואר במשל הנזכר לעיל מהמשפיע ומקבל כן כביכול בבחינת ביטול הנבראים על ידי גילוי יחודו יתברך עליהם עדיין לא נגלה ביטול מהותם של הנבראים במהותם ואז כביכול מסתיר פניו מהם בבחינת דורמיטא בכדי שיהיה אופן ביטולם של הנבראים מצד אמיתיות הדבר אשר אין זולתו כלל ושיהיו מתגלים במהותם לבדם ואף על פי כן לא יהיו נפרדים חס ושלום כי אם בטלים מצד אמיתיותו יתברך וכאשר יתבאר אם ירצה השם בביאור אמת ויציב שאחר קריאת שמע.

ואז מצד ביטולם זה נעשו כלי על ידי התעוררותם זו לקבל אור יחודו יתברך פנים בפנים כי בהתעוררותם זו אשר בטלים באמיתיותו מעוררים כוחו השוה בבחינת פלא אשר שם המה משתווים ממש מצד עצמותו לעשותם כלי מוכן לגמרי שלא יסתירו כליהם כלל כי אם שיהיו כלים לעצמות יחודו יתברך באופן בחינת אצילות וכאשר יתבאר אם ירצה השם בביאור יחוד התפילה באריכות ואז בחזירתם פנים בפנים מוכרח להיות בחינת מלכות שהיא גילוי יחוד הנבראים בבחינת נקודה תחת יסוד דהיינו להתבטל ממהותם בדרך כלל בבחינת נקודה כמבואר לעיל כדי שעל ידי זה תהיה מוכן להתפשטות כליה באופן אחר ולהתגדל כמוהו פנים בפנים ממש באין הבדל כלל מצד גילוי כח עצמותו על ידי כתרו שהוא הפלא ובבחינת יחוד הזה יש בו כל בחינות הגדלות המבוארים לעיל בנצח הוד יסוד ובחסד גבורה תפארת ושוין בקומתן ואז נקרא יחוד פנים בפנים דהיינו שעיקרה של מלכות שהוא גילוי הבריאה יצירה עשיה פניה למעלה דהיינו להתקשר לעצמותו יתברך ועיקרו ופניו של בחינת זעיר אנפין שהוא כוחו יתברך המתמשך במדותיו מכח עצמותו הוא למטה כדי להשפיע בתחתונים שהוא עיקר כוונתו יתברך בבריאה ועל ידי זה נתוסף גילוי אור עצמותו יתברך בכלים שהמה מדותיו כמשל הנזכר לעיל יותר ממה וכו' ותלמיד מחכים את רבו כו' דהיינו מחמת חפצו יתברך להתגלות אשר זהו עיקר הכוונה לגלות יחוד עצמותו באין הבדל אז כביכול נתוספו אורות בכלים וזהו סוד תוספת המוחין הנמשכים על ידי התפילה וסוד ישמעאל בני ברכני כי בזה

נתרבו ונתגדלו המוחין אך קודם לזה צריכין להתתקן בבחינת פרצוף אחוריים כנזכר לעיל כי אם יהיה תחילה פנים בפנים אזי מצד שלא נתקנו אחוריים להאיר בהם יחודו יתברך הרי מצד התחלקותם בבחינת הבדל יתאחזו בהם החיצונים דהיינו שיתראה מהם ההיפוך לגמרי מצד הבדלתם:

כי מצד חצוניותם שהוא בחינת אחוריים המה אינם בגדר הפנימיות כלל ולכן כאשר יהיה הפנים של מדת מלכותו יתברך למעלה כאשר הוא בעצמותו במקורה ושורשה אשר מצד מקורה אין שייכות כלל להיות חילוקי דרגין ומצד התגלותה בבחינת כלים המה עיקר לחילוק הדרגין וכמבואר במשל מהמשפיע ומקבל או במשל הבן עם אביו כי כאשר לא יחבר מהותו למהות אביו בבחינת התדמות לפי כלי המקבל כי אם מצד פנימיותו אזי מחמת הבדל מהותו בבחינת קטנות הרחוק מערך מהות המשפיע או מערך אביו כנזכר לעיל אזי יהיו הכלים בהבדל גמור ועוד זאת שאפילו בפנימיות לא יהיה כלי לקבלה כלל מצד כליו שהם רחוקים מגדר המשפיע כן הוא כביכול במדת מלכות כנזכר לעיל וזהו מה שמבואר בעץ חיים כי אם היו יוצאים פנים בפנים היה פחד מהקליפות שלא יתאחזו באחוריים ודי למבין אבל בהתדבקותם בבחינת אחור באחור הרי מתחברים הכלים במעין ודוגמא לכליו בבחינת יחוד עצום להאיר בהם יחודו יתברך בבחינת יחודא תתאה ואז על ידי נסירה נעשו כלי בביטול מהותם בעצמם גם כן על ידי הארת היחוד הנזכר לעיל שנתגלה מכוחו הפלא אשר שרשם בשם הכל אחד ואז יכולת בכלי הנפרדים להבטל אפילו במהותם עצמם ואז אין פחד מהקליפות אדרבא כי נגדלו אחוריהם להתגלות יחודו עליהם בפנימיות ולהכלל ביחודו האמיתי ודי למבין:

פרק יג

והנה הגם שמבואר לעיל שכל עיקר הכוונה הוא בבחינת פנים בפנים כי בחינת פנים היא גדולה מבחינת אחוריים אבל באמת בבחינה אחת אחוריים גדולים מהפנים כמבואר בעץ חיים בשער פנים ואחור וכמאמר הכתוב אחרי הוי"ה אלקיכ"ם תלכו כי העיקר הוא לתקן בחינת אחוריים ואז יהיו בחינת האחוריים גדולים מהפנים וכמאמר הכתוב בכלב ויהושע כי מלאו אחרי הוי"ה וזה נחשב להם למעלה גדולה יותר מכל ישראל שהיו במדבר שנאמר עליהם פנים בפנים דבר הוי"ה עמכם ואף על פי כן לא זכו ליכנס לארץ ישראל מצד שלא מלאו את האחוריים אבל כלב ויהושע מצד שמלאו אחרי הוי"ה זכו למעלה גדולה ליכנס לארץ ישראל והענין הוא כי בבחינת פנים בפנים עדיין לא נגלה אור עצמותו יתברך בבחינתו יתברך כאשר הוא לבדו כי אם הגילוי הוא בבחינת יחוד מדותיו ובזה נגלה עליהם אור עצמותו ולכן נקרא פנים כמו למשל באדם

שכל פנימיותו נגלה על ידי הארת פניו אם לאהבה או להיפוך אם לדין או לרחמים או לשמחה ולעוצב הכל נגלה על ידי הפנים אבל באחוריים לא נגלה ממהותו כלום כי אם הכלים בלבד:

והנה בהארה היוצאה על ידי הפנים הלא לא נגלה מהות עצמו של האדם כמו שהוא בכח נפשו אשר שם המה בעצם כח רוחני ובבחינת חיות גמור כי אם בבחינת הפנים נגלה חסדו וגבורתו וכן חכמתו כמו שכתוב חכמת אדם תאיר פניו בבחינת כלי הפנים אבל לא בעצם אך אף על פי כן מתקשר בחבירו פנים בפנים וכמשל המלך שמראה לעבדיו פנים צהובים בזה הוא התחברותם וכן בהיפוך הכל נמשך על ידי הפנים כן הוא כביכול התגלותו יתברך בבחינת יחודו יתברך הוא נקרא בחינת פנים דהיינו שעל ידי הכלים יתגלה יחוד עצמותו יתברך בהתגלות פניו העליונים בבחינת יאר הוי"ה פניו אליך וכמבואר בשער האנפין כי כאשר מאיר פני אריך אנפין בפני זעיר אנפין דהיינו שהתגלותו יתברך הוא על ידי בחינת פלא דהיינו שנגלה כח השוואתו יתברך אשר הוא שוה עילא ותתא אז היחוד הוא פנים בפנים דהיינו שנתגלה פנימיותו יתברך הכולל כל הדרגין אשר כל יכול להתמשך מריש כל דרגין עד תחתית כל דרגין בהתגלות אחת על ידי זה נתגלו פנימיות גילוי העולמות אשר בבחינת פנימיות הכל הוא עצמותו יתברך ואין ההסתרה כי אם בבחינת כליהם בבחינת חצוניות המסתירים לגבי דידן להיותם נגלים בבחינת יש אבל לפניו יתברך אין צמצום והעלם מסתיר לפניו וכאשר מתגלה אור פניו יתברך בבחינת אריכא דאנפין אז נתגלה בבחינת פנימיות של כל העולמות ואז נעשו לאחדים בבחינת פנימיותם ומתבטלים ומתאחדים באור פניו יתברך:

והנה כל זה הוא בבחינת כלים הוא החילוק בין פנימיותם וחצוניותם אבל באמת כאשר הוא מצד עצמותו יתברך הלא בחינת הכלים בעצמם הכל הוא עצמותו יתברך ולגבי עצמותו יתברך אין לתאר פנימיות וחצוניות מאחר שהוא לבדו ואין זולתו כלל אין לתאר אליו יתברך פנימיות וחצוניות ועל זה אמרו הוא מקומו של עולם כי עולם המה בחינת הכלים המסתירים הכל הוא עצמותו יתברך והוא מקומם ממש וכמו שכתוב ומתחת זרועות עולם ותולה ארץ על בלימה דהיינו שכח כל הכלים בעצמותם הוא מכוחו של הקדוש ברוך הוא בעצמותו דייקא ואדרבא בבחינת כלים שם הוא עיקר התגלות עצמותו יתברך אשר אינו בערך גילוי והמשכה כלל וכידוע ששורשם של הכלים הוא גבוה מהאורות שבתוכם לכן המקיף הוא דייקא על חצוניות הכלים ואור פנימי הוא בתוך הכלים וידוע שהמקיף אין ערך להפנים כי המקיף מצד גדולת אורו אינו יכול להתגלות בבחינת פנימיות של הכלים מצד עומק ההשגה אשר לא ניתן לשום השגה כמו שכתוב

השמים ושמי השמים לא יכלכלוך וכמו למשל מחכם גדול אשר עמקות שכלו רחוק הוא מגדר המקבל להשיגו וכשרוצה לגלות עצם חכמתו מוכרח להסתיר שכלו בכמה מיני אופנים וצמצומים ומשלים בכדי שעל ידי צמצומים האלו יאיר מעין חכמתו להמקבל: והנה ההארה אשר מאירה דרך הצמצומים האלו המה רק בחינת הארה מעין חכמתו אבל לא עצם חכמתו אבל בבחינת כלי הצמצום ובבחינת המשל מוכרחים להיות הכלים האלו על פי עצם חכמתו ממש כי אם לא יהיו נלקחים מעצם חכמתו לא יהיה ההתגלות של הארת חכמתו אפילו במעין וכמבואר לעיל שכל מה שהוא חכם ביותר יכול לצמצם ולהסתיר יותר ולהמשיל משלים הרבה כי מצד עומק חכמתו שיודע עיקרית כל הדברים כל הנמצא בעולם המה אצלו בהשוואה וכמבואר בכמה מקומות וכאשר נאמר על שלמה המלך עליו השלום ויחכם מכל האדם וידבר שלשת אלפים משל וידבר על העצים ועל האבנים דהיינו שהיה ידוע לו שורשם של העצים והאבנים אשר מזה יכול להמשילם לעיקרית החכמה אבל אדם אחר שאינו יודע עיקרית החכמה הרי מצד הרחק והבדל של העצים והאבנים בבחינת פנימיותם ובבחינת כליהם לא ניתנו להעריכם ולהדמותם נמצא שכל מה שנסתר יותר נלקח ממקום גבוה יותר לכן המקיף דהיינו מה שאינו יכול להתגלות על פי המשכה והשגה הוא מתגלה בבחינת הכלים אבל הוא בבחינת מקיף וכמבואר בעץ חיים שבחינת עתיק אשר בבחינת פנימיות אורו הוא בבחינת פנימי מכל הפרצופים וכל הפרצופים המה בבחינת הלבשה זה בתוך זה עד שנמצא כי עתיק הוא בתוך כולם ופנימי מכולם אבל בבחינת המקיף הוא חיצון מכולם כי מקיפו מקיף על כל המקיפים דהיינו כי בחינת מלכות הוא גילוי יחודו יתברך בבחינת נבראים השגתם הוא על פי יחוד הכלים שהוא זעיר אנפין ובחינת זעיר אנפין הוא בפנימיותו ויחוד בחינת הדרגין מלביש את יחוד הכלים כאשר המה בעצמותו וכן בחינת יחוד שבבחינת כלי הזעיר אנפין מלביש את אריך אנפין דהיינו שכח יחודם הוא מצד גילוי כחו הפלא בתוכם המקשרם ומייחדם בכח השוואתו יתברך ובחינת אריך שהוא בחינת מקור היחוד שבבחינת נאצלים מלביש את עתיק שהוא בחינת התגלות בכח אין סוף שאינו בערך כלים כי אם השוואתו יתברך שמתגלה בתוך הפלא וכמבואר בשערים הקודמים ויתבאר אם ירצה השם בחלק השני יותר בביאור:

פרק יד

אבל בבחינת המקיפים הוא בהיפוך כי אור הזעיר אנפין שהוא יחוד הכלים בבחינת יחודא עילאה אשר המה יחודו יתברך בעצמותו הלא בחינת יחוד הכלים בעצמותם אינם יכולים להתגלות בבחינת יחודא תתאה שהוא גילוי יחוד הנבראים כי אם יחוד

זעיר אנפין הוא מקיפם מכל צד שלא יהיו נתגלים לבחינת נפרד ושיהא יכול להאיר בתוכם יחודו מצד הבדלת כליהם אבל באמת הבדלת כליהם המה רק מצד ההסתרה אבל בעצם הכל הוא בבחינת עצמותו כמו שכתוב אני הוי"ה הוא שמי בלי פרודא כלל מצד כח זה הוא עושה כליהם הכנה לקבל אור היחוד בבחינתם וכידוע שהמקיף הוא שמירה מן החיצונים כי מצד הסתרתם וחילוקי הדרגין הלא נגלים לבחינת יש בכל פרט נמצא שבזה יכולים להתאחז החיצונים אבל מצד המקיף דהיינו כח עצם יחודו יתברך אשר מצד עצם יחודו יתברך המה מתאחדים בעצם כח הנסתר של אלו הכלים דוחה את החיצונים ועוד זאת שעושה אותם כלי לקבל אור יחודו יתברך בבחינת פנימיותם ועל כח יחודו יתברך בבחינת כלים שהם הספירות אשר אצלו לאו מכל אילין מדות כלל ואין שייך בו יתברך מדות אך מצד כוחו הפלא נעשים מדות דהיינו שמאיר עליהם אור השוואתו יתברך בבחינת פלא שיהיו מתגלים בבחינת כח חילוק דרגין וכמבואר לעיל: ולכן כח זה הפלא הרי אינו נגלה בכלי המדות בבחינת התגלות כי אם היה מתגלה הלא לא היו נערכים בבחינת כלים כלל כי אם כחו הפלא הוא בבחינת מקיף עליהם דהיינו שאין לתאר כלים מצד עצמותו ואופני הכלים בבחינתם של כל אחד ואחד דהיינו חכמה וחסד מפני איזה טעם יהיה נמצא החכמה והחסד באופן זה דייקא והתקשרותם זה בזה הכל הוא בבחינת פלא אשר לא תושג זה בבחינת השגה בבחינת פנימיות יחודם המתגלה בתוכם דהיינו קישורם ויחודם הנגלה בבחינת פנימיות החכמה והחסד אשר נגלה בתוכם יחודו יתברך כי אם כח כליהם הוא בבחינת פלא וכח נסתר והוא מצד רצונו יתברך שאינו מושג בשום חכמה ושכל נמצא כח זה הוא מקיף עליהם ועל כח הפלא הזה שהוא רצונו יתברך מקיף בחינת עתיק שהוא רישא דלא אתידע דהיינו כי אמת שכל הבחינות הנזכרים לעיל המה מצד רצונו יתברך בבחינת פלא אבל הרצון הזה שהוא הפלא אינו בבחינת השגה כי איך לתאר אליו רצון המורה על איזה התפעלות בבחינת השתנות בכחו יתברך גם בחינת פלא לא יתואר כי אם על שני בחינות דהיינו למשל התקשרות הנפש עם הגוף הוא בבחינת פלא כמאמר ומפליא לעשות שמקשר הגשמיות ברוחניות אשר המה אינם בגדר אחד ורחוקים ונבדלים באין ערך זה לזה ואף על פי כן מתקשרים הוא פלא וכן המה כל הפלאים בקישור העולמות ובהתגלותם הוא בחינת פלא איך יתהוה הגבול מבלתי בעל גבול:

וכמו שכתוב נפלאים מעשיך נמצא כל הפלא הוא מצד שני בחינות מהופכים ואף על פי כן יתקשרו אבל מאחר שהוא לבדו יתברך ואין לתאר אליו יתברך שום בחינה מצד כוחו יתברך אשר הוא לבדו יתברך אי אפשר לתאר אליו יתברך אפילו בחינת פלא וגם איזה

רצון נמצא כח הפלא הזה אינו מושג ולא ידיעא מקור מוצאו כי אם מצד כח השוואתו יתברך אשר לא נודע ולא קיימא לאודעא נתגלה מאתו כח הפלא נמצא כוחו זה מקיף לכח הפלא וכח זה נקרא עתיק יומין דהיינו שנעתק מבחינת יומין שהוא ההתגלות שהוא אינו בערך ידיעה כלל אפילו לתארו בשם פלא וכמאמרהכתוב הממני יפלא כל דבר כי בחינת פלא סובל שני פירושים דהיינו כי פלא הוא לשון מכוסה כמו כי יפלא ממך דבר וכתרגומו ארי יתכסי וגם פלא הוא פלאות דהיינו שיהיו שני הפכים בנושא אחד הוא פלא ובאמת שני הפירושים הן אחד כי מצד הכיסוי שאינו מושג הוא פלא דהיינו מצד הסתר כוחו יתברך בבחינת בריאת העולמות הנגלים ליש הוא פלא איך יהיה נגלה מאין סוף יתברך אשר אין זולתו ואיך יהיה נגלה ממנו הזולת נמצא כל הפלא הזה הוא מצד ההסתרה של בחינת כלים הנגלים לגבי דידן אבל לגביה יתברך אשר לפניו נגלו כל תעלומות מצד כחו השוה והשלם אשר אינו בערך העולמות כלל ואינו בערך ידיעה כלל ולפניו נגלו כל תעלומות לכן אין פלא אצלו כלל:

וזהו מה שאמר הממני יפלא כל דבר מצד כי אני הוי"ה אלק"י כל בשר שהוא כח של כל בשר אפילו בבחינת חיצוניותם דייקא הכל הוא עצמותו יתברך לכן הממני יפלא כל דבר דהיינו שלא נכסה מאתו שום דבר כי הכל הוא עצמותו יתברך לכן אינו אצלו פלא כלל נמצא שדווקא כל היותר חיצון שבכלים הוא בחינת עתיק שאינו בערך פלא ומקיפו מקיף על כל הבחינות הנזכרים לעיל דייקא ובחינת המקיף שלו הוא דייקא על חיצוניות יותר כי מקיף הזעיר אנפין שהוא יחודו יתברך אין לתארו כי אם מצד היחוד דהיינו כשהעולמות מתייחדים כח יחוד הזה הוא בחינת מקיף ונסתר דהיינו שעל ידי חכמה והבנה בבחינת השגה אי אפשר להשיג עצם יחודו ונשאר בבחינת מקיף וזה שאי אפשר להתגלות בבחינת כלים בבחינת פנימיות נשאר בבחינת מקיף כל זה הוא בעת היחוד בבחינת השגת כל אחד ואחד בבחינת שיעורא דיליה אבל שלא בעת היחוד הרי נגלים העולמות בבחינת יש ואין לתאר שיחודו יתברך שאינו יכול להתגלות בתוך הכלי נשאר מקיף מאחר שהכלי היא אינה בערך היחוד כלל הרי אין לתארו בבחינת מקיף כמו למשל החכם המשפיע חכמתו להמקבל כל מה שיכול המקבל לתפוס בשכלו נקרא פנימי ומה שאינו יכול להשיג נקרא בחינת מקיף עליו אבל מי שאינו מקבל ואינו תופס השכל של החכם ואינו מתחבר אל החכם אין שייך לומר שעצם החכמה של החכם מקיפו מאחר שרחוק ממנו לגמרי וכן הוא בנמשל ממש כנזכר לעיל:

אבל מקיף של אריך אנפין שהוא הפלא הוא דייקא מצד הכלים בעצמם וכמו שכתוב נפלאות עשה נפלאים מעשיך דהיינו שהתגלות כח המקיף הוא דייקא בבחינת חיצוניות

הכלים והתגלות זה המקיף הוא מצד פעולת הכלים מכוחו יתברך והתהוותם מאין ליש אבל עצם הכלים עצמם אשר המה מכוחו יתברך בעצמותו השווה שלא בבחינת פלא כאשר תעיין יותר ותעמיק יותר בכח השוואתו יתברך אשר אין שייך פלא כי מחמת כחו אשר אינו בערך ידיעה הוא יתברך שוה בכל ואין פלא לנגדו הכלים מחמת כח השוואתו יתברך נמצא שכח זה נגלה מקיפו בבחינת הכלים דייקא אשר שורשם הוא מעצמותו יתברך הוא כל יכול מצד כח השתוותו יתברך בהשוואה גמורה אשר מצד שורשם המה הכל בבחינה אחת ממש ואיך ומה הוא בבחינת ידיעה לא קיימא ולא אתיידע כלל ושורש בחינת זה העתיק הוא ממלכות דאין סוף יתברך בסוד מה שכתוב מלכותך מלכות כל עולמים כי שורש הכלים הם מצד מלכות כידוע שהכלים של בריאה יצירה עשיה הוא על ידי כח מלכותו יתברך בבחינת מלכות דאצילות דהיינו שמתארים הגילוי בבחינת כלי האצילות הנקרא בשם זעיר אנפין אשר מצד בחינת הכלים דאצילות המתייחדים ביחוד אחד לכן כח גילוי הכלים בבריאה יצירה עשיה מקבלת מאלו הכלים ובחינת יחודם הוא למטה מבחינת הכלים דאצילות אבל שורש גילוי הכלים הוא מצד גילוי עצמותו יתברך הנקרא בשם מלכות דאין סוף יתברך שהוא גילוי עצמותו יתברך מצד כח השוואתו יתברך ודי למבין:

פרק טו

אשר על כן מכל המבואר לעיל תבין שבחינת האחוריים שהם הכלים בעצמם כל מה שמוסתר בהם אור הפנים יותר שורשם נעלה וכל תכלית בריאת העולם היה בשביל גילוי בחינת האחוריים דהיינו שיתגלה כח השוואתו יתברך דווקא בבחינת תיקון האחוריים האלה ולמלאותם דהיינו שיתגלה על ידיהם גילוי כבודו יתברך אשר אין עוד מלבדו ואז יתגלה אור המקיף עליהם ואז ישתוו כל הפרצופים בהשוואה אחת כי יתחבר אור פנימי באור המקיף לכן כל עיקר העבודה האמיתית הוא לתקן בחינת אחוריים ועל זה נאמר וחכם באחור ישבחנה בבחינת אחור דייקא ישבחנה לבחינת גילוי מלכותו יתברך שעל ידי תיקון אחוריים יהיה לה שבח שעל ידי בחינת מלכותו יתגלה עצם רצונו יתברך אשר לזה היה עיקר הבריאה סוף מעשה במחשבה תחילה ולכן כל השלימות הוא על ידי תיקון הנזכר לעיל:

ולכן עיקר התיקון הוא על ידי תורה ומצות מעשיות דייקא שכל עבודתם הוא בבחינת מעשה דווקא ובבחינת כלים דייקא וכל התורה כולה הכל בבחינת המעשה דווקא ועוד זאת שבתורה הוא כל בחינות חיצוניות שגילויה אפילו בבחינת סטרא אחרא בבחינת

אסור ומותר כשר ופסול וטומאה וטהרה וגזילה וגניבה וטענות שקר אשר נגלה רצונו בהם ועל ידי זה מתבררים בחינת אחוריים דייקא:

ולכן נאמר דייקא אחרי הוי"ה אלקיכ"ם תלכו אחרי דייקא וכן בחינת ארץ ישראל כל מצות התלויות בה הוא דייקא בבחינת ארץ בבחינת הסתרה בבחינת הכלים דייקא ולכן דור המדבר שהיה יחודם בבחינת פנים בפנים דהיינו מצד גילוי יחודו דהיינו שתיקנו כליהם שיהיה התגלות יחודו יתברך בבחינת פנים בפנים ויתאחדו מצד הפנימיות על ידי המקיף של זעיר ונוקבין שהוא התגלות אור פנים של אריך אנפין שהוא כוחו הפלא המחבר האין והיש על ידי בחינת אבא ואימא אשר כחדא נפקין וכחדא שריין שיהיו מתאחדים יחוד עצמותו יתברך שבהכלים בבחינת זעיר אנפין וגילוי יחודו בבחינת מלכות שהוא יחוד הכלים שבבחינת גבול ויש בבחינות נפרדים מצד התגלות כח הפלא שהוא מצד כוחו השוה כל יכול להשוות שני הבחינות ביחד להיות גילוי הכלים מקבלים פנימיות יחוד הכלים בבחינת יחודא עילאה:

אבל עצם הכלים איך שאינם בבחינת יחוד דהיינו מצד מהות עצמם דהיינו שיתגלה רצונו יתברך בבחינת הסתרת הכלים שהוא מקיף אריך אנפין המתגלה בחצוניות הכלים דווקא בחינה זו לא תיקנו אשר על כן לא יכלו ליכנס לארץ ישראל כי ארץ ישראל הוא גילוי רצונו יתברך דייקא בבחינת הכלים ושם יהיה רצונו דייקא דהיינו ששם היא הביטול בבחינת עשיית כלים דייקא בחיצוניותם מצד גילוי כחו הפלא עליהם שבטלים אפילו בבחינת עשיה אפילו בלא טעם ודעת שהוא מצד היחוד כי אם מצד מי שאמר ונעשה רצונו למעלה משכל והבנה כי מצד כוחו השוה יתברך כל יכול אפילו להתגלות בבחינת כלים ואיך הוא התגלותו הוא בחינת פלא לכן הביטול הוא בבחינת אחוריים דייקא וזה שנאמר בדור המדבר כי לא מלאו אחרי כי אם בכלב ויהושע נאמר כי מלאו אחרי הוי"ה כי ביטולם היה מצד כח עצמותו למעלה מהשגה והבנה בבחינת יחוד כי אם מצד הפלא כנזכר לעיל בזה מלאו אחרי הוי"ה דייקא:

פרק טז

והנה בכניסתם לארץ היה התיקון בבחינת אחוריים על ידי קיום התורה והמצות הנהוגים בה בבחינת עשיה דייקא על ידי קיום רצונו בבחינת פלא אבל עדיין לא היה שלימות גמור כי בבחינה זו לא נגלה כי אם המקיף של בחינת אריך אנפין שהוא מקיף חצוניות כלים דהיינו שהגם שבבחינות הכלים נגלה בחינת יש גמור אף על פי כן לא היו מבדילים ומפרידים הכלים מעצמותו יתברך להיות נראים לבחינת מהות אחר מצד הסתרתם כי אם האמינו שעצמותו יתברך הוא בבחינת הכלים דווקא הגם שעל פי

חכמה והבנה הרי הכלים בבחינת גבול אין להם ערך לכחו יתברך הבלתי בעל גבול אך מצד ביטולם לרצונו יתברך שהוא בחינת פלא שהוא כל יכול להתחבר ולהשתוות בלתי בעל גבול עם הגבול ולהתחבר ולהשתוות אליו בבחינת פלא כמו שכתוב מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח וכן נאמר המגביהי לשבת המשפילי לראות כי מצד גדולת כחו יתברך שלא נודע כל יכול וכו':

לכן התחברות זה הוא פלא אבל הכלים עצמם נתראו להם בבחינת גבול רק מצד עוצם ביטולם בבחינת אמונה שלמעלה מן הדעת היו ממשיכים רצונו יתברך אפילו בבחינת גבול אבל המשכתו יתברך לא היה נגלה אליהם כביכול אבל עיקר הכוונה היה שלא יתראו הכלים מצד עצמם למהות נבדל כלל מצד כח השוואתו יתברך אשר מצד עצמותו יתברך לא שייך לומר לשון פלא מצד שאין עוד מלבדו אשר על כן בבנין בית המקדש היה גילוי עצמותו יתברך בבחינת פלא דהיינו בבית קודש הקדשים אשר שם היה גילוי שכינתו דהיינו מבין כנפי הכרובים שהכרובים היה עצמם מבחינת דומם שהם מזהב ואף על פי כן היה בהם חיות מצד התגלות כוחו השוה עליהם וההתגלות זה היה בבחינת פלא מצד הבדל המהות שאינו בערך לקבל חיות ואף על פי כן היה בהם חיות אלק"י והוא מצד הפלא אבל עם כל זה עדיין לא היה הגילוי בשלימות כי בבחינת גילוי המהות עצמו לא נתגלה עדיין עצמותו יתברך כי אם מצד ההתחברות בבחינת שוכן בתוכו שהוא גילוי אור אין סוף ברוך הוא הנגלה בבית המקדש בבחינת חיות בהכלים:

אבל עם כל זה הכלים עצמם היה התגלותם בבחינתם שהם זהב וכסף על כן לא היה שלימות גמור הגם שהיה גילוי שלימותו דהיינו ההתגלות אפילו בבחינות הכלים שהוא מצד כח שלימותו יתברך השווה לכן כל יכול להתגלות אור אין סוף ברוך הוא בבחינת חיות בהכלים ממש הגם שהכלי אינה בערך קבלת החיות אך מצד פלאותיו יתברך אשר קמיה שווין וכו' יהיה נמשך ההתגלות אפילו בכל הדוממים אבל עם כל זה הגילוי היה רק בבחינת חיות דהיינו שהכלי בעצמה יתגלה בה חיות אלק"י אשר לא נראו הכלים במהות נפרד אבל עצם ההתגלות היה על ידי הכלי כמו התגלות חיות הנפש על ידי כלי הגוף אשר כלי הגוף מצד התגלותם נגלו בבחינת גוף לכן בימי שלמה היה גילוי עיקר השלימות דהיינו דקיימא סיהרא באשלמותא בלי שום חסרון כי סיהרא הוא מלכותו יתברך היא ההסתרה בבחינת היש אשר מצד בחינת פנים בפנים אין נגלה כח שלימות שבה מצד עצם הכלי רק מצד גילוי אור יחודו יתברך בבחינת זעיר אנפין כנזכר לעיל:

ואז עיקר קבלת כוחה הוא מהשמש שהוא בחינת זעיר אנפין שהוא יחודו יתברך אבל בימי שלמה לא היה קבלתה מצד היחוד שהוא השמש כי אם שנגלה בכח היש עצמו

שהם הכלים גילוי עצמותו יתברך על ידי כח הפלא שהוא בחינת אריך אנפין בבחינת חיות ממש אבל אף על פי כן היא בחינת סיהרא שהיא בחינת מקבל בבחינה נבדלת אך קבלתה היה מצד אריך אנפין שהוא כח הפלא אשר על כן היה חורבן בית המקדש והוצרך לבחינת גלות כדי לברר בחינת הכלים בעצמם בבחינתם שלמעלה מבחינת פלא כידוע כי כל ירידה הוא צורך עליה דהיינו שבחינת ירידה הוא שיתגלו בחינת הכלים בעצמם בלי התגלות אור היחוד וגם שלא יתגלה אפילו כח הפלא כמו שכתוב אותותינו לא ראינו וכן נאמר אבותינו ספרו לנו פועל פעלת בימיהם בימי קדם אבל בעינינו לא ראינו כי לא נגלה כחו יתברך בבחינת פלא ולא נגלו כי אם כח הכלים לבדם ואף על פי כן יהיו בטלים לעצמותו יתברך על ידי לאכפייא ועל ידי עבודת ישראל שכעת בגלות דווקא מתוך העוני ומתוך ההסתרה דייקא אשר לא נגלו פלאותיו יתברך וגם אור יחודו יתברך אינו בגילוי בעת הגלות כי אם שנגלו בחינות אחוריים לבדם בזה נגלה כח עצמותם של הכלים דייקא:

כמו שכתוב והפיץ הוי"ה אתכם בעמים וכו' ובקשתם משם את הוי"ה אלקיכ"ם משם דייקא מצד העמים וההסתרה וכן נאמר בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד הוי"ה אלקי"ך דהיינו מחמת בחינת צר שלא נגלה כלל כנזכר לעיל ולכן ומצאוך כל הדברים האלה דהיינו התגלותו יתברך הן בבחינת יחוד הן בבחינת גילוי רצונו יתברך בבחינת פלא יהיה דווקא מצד אחרית הימים שהוא סופא דדרגין ומצד אחרית הימים ושבת עד הוי"ה אלקי"ך וגם מאמר הכתוב ומאופל ומחושך עיני עוורים תראינה דייקא מצד החושך שהוא מניעת אור יחודו יתברך והאופל הוא מניעת הפלא כי באופל באו אותיות פלא מהופכים ומצד זה דווקא עיני עוורים תראינה עצמותו יתברך וכמאמר הכתוב לכן הנני יוסיף להפליא את העם הזה הפלא ופלא לכן בזה יתגלה כח עצמותו יתברך מצד הכלים בעצמם ואז לעתיד יתגלה כח עצמותו באין הסתר כלל אפילו מצד הכלי דהיינו שלא יתראו הכלים בגשמיות בהתגלות המקיף בבחינת עתיק יומין ודי למבין:

פרק יז

והנה על בחינת ירידה זו שהוא בחינת הגלות מבואר בעץ חיים שבחינת מלכותו יתברך שהיא בחינת נוקבא דזעיר אנפין בזמן הגלות כל תשע ספירותיה המה יורדים בבריאה יצירה עשיה ומלובשים בבחינת הסתרה ולא נגלה ממנה כוחה שבבחינת אצילות כי אם בחינת כתרה ועל זה נאמר לעולם הוי"ה דברך נצב בשמים דהיינו דברך שהיא בחינת מלכותו יתברך שנקרא דבר הוי"ה נצב בשמים שהוא בחינת זעיר אנפין בלי פרודא

שאינה יורדת בסתר המדריגות כי אם בחינת הכתר שלה שהוא נגלה תמיד בבחינת כח היחוד שבאצילות אבל תשע ספירותיה שמהחכמה ולמטה המה מלובשים בבחינת הסתרה בבחינת גלות עד שרגליה יורדות מות דהיינו סטרא אחרא ומלובשת בהם כדי לבררם:

ופעם מבואר בעץ חיים בהיפוך שבחינת מלכות דמלכות היא נשארת בבחינת היחוד שבאצילות וכל תשע ספירותיה וגם כתרה בכלל כולם יורדים בבחינת הלבשה בסתר המדריגות והם תרתי דסתרי אהדדי והתירוץ מבואר שהחילוקים האלו המה בבחינת מ"ה וב"ן שמצד המ"ה שלה הכתר הוא בבחינת אצילות ושאר ספירותיה המה בבחינת גלות ומצד הב"ן הוא בהיפוך ולהבין זה הנה ידוע ומבואר בעץ חיים שבכל בחינה שבעולם מוכרח להיות שני הבחינות מ"ה וב"ן דהיינו מ"ה הוא מהותו של הבחינה וב"ן הוא גילוי הנגלה בבחינת המתגלה של המהות דהיינו למשל מאדם אשר מהותו הוא כוחו ומהותו של אדם אשר נערך בהכח הזה לבחינת מדבר ולא בחינת חי ודומה לזה שהוא מהות האדם וכחו בבחינת עצם חיות נפשו אשר מצד עצם הנפש היא בכחם של כל אברי הגוף בלי שינוי נקרא מ"ה וגילוי הנגלה הן בבחינת גופו ותוארו הן גילוי שכלו ומדותיו אשר מצד התגלותם המה בחינות מחולקים נקרא בחינת ב"ן:

והנה בחינת מ"ה הוא בחינת מהותו הוא כח הכולל כל שכלו ומדותיו ומחשבתו ודיבורו וב"ן הוא גילוי שכלו ומדותיו וכו' ושני הבחינות המה כלולים מעשר הבחינות אשר לא תמצא פחות מהם ולא יותר מהם רק שהעשר הבחינות שבבחינות מ"ה הוא מהותם העיקרית של העשר וכוחם אשר מצד המהות בא הגילוי לקראם בשם שכל ומדות דהיינו כחם של השכל ומדות ומחשבה דיבור ומעשה ובחינת ב"ן הוא גילויים בפועל ביציאתם לפועל השכל והמדות.

והנה ככה הוא בכל הבחינות עד אין קץ ואין כאן מקום ביאורם בפרטיות בחינתם ויתבארו אם ירצה השם במקומם אבל בדרך כלל מוכרח להיות בכל דבר הנפעל בעולם שני בחינות אלו.

והנה בבחינת מלכותו יתברך אשר עיקרה לגלות כל הכוחות בבחינת יש בבחינת גילוי דייקא בכל פרט מוכרח להיות בכח הגילוי הזה איך שהוא בכוחו יתברך שני הבחינות דהיינו מהות של גילוי כוחות הדרגין וגילוי של כח היש אשר בבחינת מלכותו יתברך.

והנה מצד מהות כח היש הרי אין להפרידם חס ושלום מעצמותו יתברך אשר הוא יתברך כוחם ומהותם של כל הנבראים ואפילו בבחינת גילוי כוחם בבחינת יש הכל הוא לבדו יתברך ולא יצאו לחלק חס ושלום כי אין להיש מהות אחר כי אם כוחו יתברך

ולכן לא נערך השבירה בבחינת מ"ה שהוא מהות כח היש כי כל מהותם הוא מצד כוחו יתברך בעצמותו ובחינת ב"ן שבמלכות היא בחינת גילוי היש בבחינתם של כל אחד ואחד ובבחינת התגלותם הרי המה מתגלים לנפרדים גמורים אשר לכן היה בהם בחינת שבירה מצד התגלותם כי מצד ההתגלות המה שני הפכים ממש עם כח יחודו יתברך וכאשר יבואר אם ירצה השם בביאור השבירה והתיקון אך בבחינת התיקון ניתקן שאפילו בחינת הגילוי לא יהיה נערך לגילוי נפרד על ידי מ"ה החדש המתגלה מכח עצמותו יתברך אשר אינו בערך דרגין כלל וכאשר יתבאר לקמן אם ירצה השם.

והנה בזמן הגלות הרי לא נגלה בגילוי היחוד כי אם כוחו יתברך שעל ידי בחינת מלכות נגלה בבחינת כוחות היש שהוא בבחינת הסתרה גמורה להיות נגלים כל העולמות בבחינת יש ונפרד והנה הגם שמבואר שמצד בחינת מ"ה אין לתאר אליו השבירה וכן ההסתרה אך אף על פי כן מצד הירידה בבחינת ב"ן שהוא ההתגלות בבחינות הסתר הנבראים מוכרח להיות הבחינה מ"ה גם כן בבחינת גלות כי לא תמצא ב"ן בלא מ"ה דהיינו מהותו יתברך שבבחינת מהות הכוחות המתגלים בבחינות נפרדים אשר מהוום תמיד בבחינות כוחותיהם של בחינות הנבראים וכוחם וחיותם שהמה הכל מכוחו יתברך וכביכול מתמשך ויורד שכינתו יתברך בבחינת גלות ולהחיותם דייקא בבחינת נפרד אשר מכחו יתברך הוא עיקר קיומם של בחינות הנפרדים במהותם הנגלה דייקא נקרא גם כן בחינת מ"ה שבמלכותו יתברך שעל ידה מתגלה בבריאה יצירה עשיה והוא גם כן בבחינת גלות אבל בחינת הגלות הוא אינו כי אם מחכמה שבמ"ה ולמטה דהיינו שנגלה בחינת מהות ההשכלה והבנה בבחינת השכלת היש הגמור והוא מצד שהחכמה הוא בבחינת גלות דהיינו שמצד החכמה והבנה נראים לנפרדים אבל מהותו יתברך שבבחינת הגילוי מצד רצונו יתברך שהוא בחינת הפלא הוא הכל מהות אחד עם כח עצמותו יתברך המתגלה בבחינת יחודו יתברך בבחינת אצילות באין הבדל כלל אשר מצד כח הכתר שהוא הפלא הלא אין להעריך כל המהותים אפילו בבחינת הנבראים לכח אחר חס ושלום כי אם מצד ההשכלה והבנה נראים למהות אחר אבל לא מצד כוחו הפלא אבל מצד ב"ן שהוא הגילוי בפועל היש בבחינת הגלות אינו נגלה פלאותיו יתברך כמאמר הכתוב אותותינו לא ראינו הגם שהוא עושה פלא אבל המה נסתרים בבחינת טבע כמו שכתוב לעושה נפלאות גדולות לבדו:

דהיינו שהוא לבדו יתברך עושה פלאות אבל אינם נגלים בבחינת העולמות לכן בחינת הכתר שהוא הפלא וכל הספירות דהיינו חכמה וחסד כולם המה באים מלובשים בבחינת גילוי העולמות בבחינת נפרד גמור אבל בחינת המלכות שבה שהוא הגילוי

בלי שום שכל ומדה זה לא נסתר בבחינת גלות כי דרך כלל נגלה שמכוחו באו כל הנבראים והוא יתברך מהווים ועל ידי הנבראים נגלה מציאותו יתברך שהוא המציא אותם אך בחינות פלאותיו יתברך וההשכלה והבנה כולם באים מלובשים כנזכר לעיל הגם שבכל הברואים נגלו פלאותיו יתברך כי כל הנבראים לא יחייבם השכל אך אף על פי כן התגלות הפלא הוא בא בהלבשה בגשמיות הכלים אבל עצם הפלא לא נתגלה כמאמר הכתוב אותותינו לא ראינו רק התגלות הפלא נגלה על צד האמונה בלבד שהוא בחינת מלכות שבמלכות ואפילו האומות מודים שהוא יתברך בראם רק שקורין לו אלקא דאלקיא וכל הבחינות שהם פלאותיו וחכמה ובינה וכו' ירידתם הוא לצורך עליה כנזכר לעיל בכדי לברר כח היש שהם הכלים שעל ידי בחינת הכלים עצמם יתגלה עצמותו יתברך כמבואר לעיל וכמאמר הכתוב ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה שהוא בירור הרפ"ח ניצוצין של הכלים לחברם לאחד שיהיה בחינת טרף ומזון כמבואר לעיל שזהו תכלית הבירור ודי למבין:

פרק יח

והנה כל עיקר העבודה שבבחינת הגלות הוא לתקן האחוריים האלו שהוא בבחינת ב"ן כמו שכתוב הסתר אסתיר פני ביום ההוא אשר לא נגלה כי אם בחינת האמונה בלבד לכן כל העבודה בבחינת גלות הוא רק מצד בחינת האמונה אך אף על פי כן אפילו בבחינת הגילוי הזה מוכרחים להיות כל הבחינות המבוארים לעיל על ידי עבודת התחתונים לחברם מקודם בבחינת אחור באחור בבחינת קטנות וגדלות ובבחינת פנים בפנים בבחינת קטנות וגדלות אחר זה נצרך לתקן בבחינת אחוריים כי אם לא יקדמו הבחינות הנזכרים לעיל הרי לא יתוקן האחוריים לעולם ואדרבא מצד האחוריים לבדם בבחינת התגלותם הרי המה נגלים לנפרדים גמורים אשר בהם מתאחדים בחינות הקליפות וסטרא אחרא דהיינו להפרד מיחודו ואחדותו יתברך על ידי גילוי היש כי אם אחרי שקדמו כל הבחינות הנזכרים לעיל אז יש כח לתקן אפילו בבחינות אחוריים אך החילוק וההבדל שבין הבחינות ההם כאשר היו בזמן שבית המקדש היה קיים אשר היו כל הבחינות הנזכרים לעיל בבחינת התגלות גמורה:

וכעת בזמן הגלות גילוי כל הבחינות ההם הוא על ידי בחינת המלכות שבמלכות שהוא בחינת האמונה דהיינו שהגם שביארנו לעיל שכעת בגלות לא נגלה יחודו יתברך כי אם בבחינת אמונה אבל בבחינת הגילוי הזה יש בו גם כן כל הבחינות עשר ספירות דהיינו כחו הפלא והשכלה והבנה ובחינות אחור באחור בבחינת קטנות וגדלות ובחינת הנסירה בבחינת פנים בפנים בכל בחינות הקטנות והגדלות אבל כל הבחינות נקראים

בבחינת אמונה דהיינו שאין להעריך ההתבוננות והביטול של כל אלו הבחינות הן בפנים והן בבחינת אחור כמו שהיה בזמן הבית אשר היו משיגים ממש על פי השכלתם והבנתם וביטולם אלק"ותו יתברך וכעת כל אלו הבחינות המה בבחינת הסתרה בבחינת אמונה דהיינו שאפילו בעת ההתבוננות והביטול לא נגלה בבחינת השגה בביטול עצמי כי אם בבחינת הארה שמאיר בכל נפש אדם מעין גילוי יחודו יתברך וגם כל ההתפעלות של הנפש במדותיה בבחינות אהבה ויראה הכל הוא במעין ודוגמא להביטול העצמי בבחינת התגלות האהבה לבד מיחידי סגולה הצדיקים הגדולים אשר בכל דור ודור להם הוא ההתגלות כמו בזמן הבית אבל בכלל הנשמות הוא בבחינת הסתר ואינו נגלה כי אם במעין כו':

אך אף על פי כן מצד הכוונה הכל אחד כי בחינת העבודה שבבחינת הזעיר אנפין הוא גם כן על פי האופן כאשר היה בעת התגלותם כי מצד עצמותו יתברך הכל אחד ועוד זאת שבהתעוררות הזה הוא מעורר יותר אתערותא דלעילא שכל הכוונה הוא דווקא שיתגלה בבחינת מלכותו דייקא בבחינת הגילוי לבד אשר לזה היה עיקר כוונת ההסתרה כמאמר הכתוב המסתיר פניו מבית יעקב וכמו משל מאב המסתיר התגלותו בבחינת פנימיות מבנו בכדי שיהיה הבן רץ אחריו כי בזה יהיה נגלה רצון בנו ומדותיו מצד מהותם בעצמם להתקשר אל אביו אשר בהתגלות פנימיותו אל בנו לא היה נגלה התקשרותו מצד מהות מדותיו כי אם התקשרותו היה מצד גילוי אביו אליו:

והנה הגם שאין לדמות ערך התקשרות מדותיו של בנו בעת הסתרת פני אביו לעת ההתגלות כי בעת ההתגלות היה הבן משווה מדותיו בערך גילוי אביו אליו אבל התקשרותו שבבחינת הסתרה ההתקשרות הוא בערך קטנות שכלו ומדותיו אף על פי כן נגלה בו יותר התקשרות אמיתיותו דהיינו שמתקשר אל אביו אפילו בבחינת קטנות מדותיו כן הוא כביכול אשר בעת התגלותו יתברך בזמן הבית הרי היה נגלה ההתקשרות ביתר שאת ויתר עז בבחינת נפשם של כל אחד ואחד בערך הגילוי הנגלה מכוחו יתברך אבל בעת הגלות אשר לא נגלה מכוחו יתברך כי אם בבחינת הסתרה לכן הביטול הנגלה בבחינת כל נפש מישראל הוא גם כן בערך הנגלה בבחינת הבריאה שהוא בחינת אמונה הנזכר לעיל אך אף על פי כן בבחינה זו נגלה עצם התקשרותם מצד מהות עצמם המקושרים מצד אמיתית ודי למבין:

פרק יט

והנה אחר ההקדמה הזאת הכוללת כל הבחינות המבוארים לעיל בבחינת יחודם של זעיר ונוקבין ועליותם בבחינת פנים בפנים ואחור באחור וקטנות וגדלות נצרך עוד לבאר

הקדמה כוללת בבחינת אדם הכולל כל אלו הבחינות אשר כל אלו הבחינות המבוארים לעיל כולם המה לצורך האדם ועל ידו נעשה כל אלו היחודים וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה וחייב אדם לומר בשבילי נברא העולם כי כל העולמות אין לתאר מצד עצמותו יתברך אשר הוא מושלל מכל אלו הבחינות ואינם שייכים אליו יתברך הגם שממנו הכל אבל כל התהוותם של אלו הבחינות הכל המה לצורך עבודת התחתונים וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה אין למעלה לא פנים ולא אחור ולא קימה ולא ישיבה ולא עורף ולא עיפוי ולא ימין ולא שמאל דהיינו למעלה נקרא בבחינת עצמותו יתברך ולמטה נקרא בבחינת העולמות שהם לצורך התחתונים כי מצד שלימותו אין לתאר שום בחינה כי כל אלו הבחינות נכללים בבחינת שלימותו יתברך אשר אין בערך לומר עליו שום מהות בעולם וכל הדברים האמורים בכוחו יתברך הכל הוא לגבי דידן וכמו למשל בהבדל מחכם גדול אשר בכח חכמתו הגדולה כל מה שיושכל בכל המציאות המה הכל בחכמתו על צד היותר שלם אבל בכדי להשפיע מחכמתו ולגלותה מוכרח להיות כלול בכוחו כמה מיני אופני השפעות בכמה מיני אופני צמצומים והמשכות:

והנה שלא בעת השפעתו הרי כל הבחינות ואופני השפעתו כלולים במהותו בבחינת עצם חכמתו אשר כל מיני ההשפעה הכלולים בכוחו בטלים ונכללים בהתכללות עצום עד שלא תמצאם כלל בערך חכמתו אבל בעת השפעתו נתגלה מאתו על ידי התעוררות המקבל וכפי התעוררותו של המקבל ככה יתעורר מכוחו ההשפעה בבחינת המקבל אבל בבחינת עצמו הכל הוא מהות אחד ככה כביכול כל הבחינות המבוארים לעיל הרי הגם שכל הבחינות ההם הם בכוחו יתברך אף על פי כן שלא בבחינת התגלות השפעתו יתברך לעולמות הכל הוא כח אחד לבד מבלי שתעריך אליו כל אלו הבחינות באיזה מציאות רק הוא כוחו לבדו יתברך וכל הבחינות הנזכרים לעיל נכללים בכוחו יתברך בתכלית השלימות באופן שלא תמצאם כלל בכוחו יתברך באלו המציאות כי אם בבחינת אתערותא דלתתא בבחינת התחתונים ככה יתעוררו כל אלו הבחינות מכוחו יתברך ולכן כל אלו הבחינות נערכים מצד האדם ולכן כל הבחינות ההם קריאתם בשם אדם דהיינו שאפילו מחשבה קדומה לכל הקדומים הנערכים בשם עולמות אין סוף שמצד המאציל ברוך הוא נקרא גם כן בשם אדם קדמון וכן באצילות נקרא זעיר אנפין בשם אדם כי כל עיקר בחינתם המה מצד האדם אבל לא מצד המאציל ברוך הוא בעצמותו יתברך אשר נאמר עליו כי לא אדם הוא וכמבואר בשער השני מאמר האידרא

בגין דדיוקנא דאדם הוי דיוקנא דעילאין ותתאין דאתכללו בי' וכו' אתקין עתיקא קדישא תקונוי ותקונא דזעיר אנפין בההוא דיוקנא ותקונא וכו' עיין שם פירוש כל המאמר:
דהיינו כי כל עיקר הכוונה בגין לאשלמא עילא ותתא וכמבואר שם וכל דא למה בגין לאשתלפא ולעיילא ביה סתים דסתימו עילאה עד סופא דכל דרגין דהיינו שעיקר כוונת בריאת עולם היה מאתו יתברך כדי לגלות שלימותו יתברך כי כמו שמצד שלימותו הרי הוא כולל מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין בהשוואה גמורה מה דהוי ומה דעתיד למהוי וכח הגבול ולמעלה מן הגבול הם אצלו יתברך הכל בהשוואה גמורה בכח האין סוף ברוך הוא בתכלית הפשיטות כי אם שהכל הוא בכוחו יתברך בדרך סתירה וגניזה באופן שאין לנו עסק בנסתרות איך הם כל הדרגין בכוחו ואף על פי כן הוא פשוט בתכלית הפשיטות ושוה בתכלית ההשוואה ועל זה נאמר אני הוי"ה ראשון ואת אחרונים אני הוא אני הוא ממש שהוא עצמותו ברוך הוא וכמבואר לעיל מאמר רבותינו זכרונם לברכה נמלך בנשמתן של צדיקים וכו' וכל דיוקנין הוו קמיה קדם דברא עלמא וכמבואר בזוהר הקדוש כל נשמתין דצדיקיא גניזין קמיה ואסתכל באורייתא וברא עלמא והלא קודם בריאת עולם אשר נקרא יחיד קודם כולא אסור לצייר ליה בשום אות ורמיזא ולית ביה רשימו כלל ולא תליא ביה שאלתא כלל ואיך אמר נמלך בנשמתן של צדיקים או צייר קמיה כל דיוקנין וכדומה לזה אסתכל באורייתא וברא עלמא אשר באורייתא המה כל פרטיה ודקדוקיה ואותיותיה אשר חס ושלום לתאר בכוחו יתברך איזה אות ואפילו רשימו ואיזה מהות אחר בלעדו אלא כמבואר לעיל שהוא מצד כח שלימותו אשר לא נודע מהותו כל עילאין ותתאין כולם המה מאמיתיות המצאו ומוכרחים להיות כל הנפעלים בכוחו יתברך אבל הם בדרך סתירה וגניזה אשר אסור להרהר ולדבר ולחשוב חס ושלום איזה חילוק דרגין אפילו בהעלם כי אם שכל הכוחות המה בהשוואה גמורה אצלו ואיך ובאיזה אופן הוא כמו שלא נודע מהותו כך לא נודע השתוותו יתברך עם הדרגין כי אינו בערך ידיעה והשגה כלל ולא תליא ביה שאלתא כלל כי נשגב מכל רעיון וכמבואר בשערים הקודמים בביאור גדול:

פרק כ

והנה כאשר עלה ברצונו הפשוט לגלות שלימותו דהיינו שיהיה נגלה כל השתוות הדרגין שבכוחו יתברך אפילו מצד הנגלה ומצד התתאין בבחינת גילוי הדרגין בבחינת כל אחד ואחד ואף על פי כן יהיו משתווין וכמאמר הכתוב בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד ולאשתלמא עילא ותתא ומכל סטרין כי כח השוואתו יתברך כאשר הם בכוחו יתברך הרי הם אינם בערך גילוי כלל לכן תכלית הכוונה היה בשביל אנא

אמלוך שהוא בחינת מלכות דאין סוף ברוך הוא דהיינו שהגילוי הוא משלימותו יתברך ולזה היו כל הצמצומים והשבירה בכדי לגלות כח הדרגין והתיקון היה בכדי לקשרם ולחברם ולייחדם בכדי לגלות על ידיהם כח השוואתו יתברך והוא עיקר בריאת האדם ועל זה נאמר נעשה אדם בצלמינו כדמותינו דהיינו שכביכול פעל באדם כל כוחות התכללות עילאין ותתאין והתקשרותם והתאחדותם זה בזה בבחינת נגלה מצד הדרגין שיהיו נכללים בבחינת אדם כל הבחינות מריש כל דרגין עד תחתית כל דרגין בבחינת התכללות והתייחדות ועל ידי האדם הזה יהיה נגלה כח השוואתו וכאשר נגלה באדם גשמי התכללות והתאחדות הנפש עם הגוף אשר אינם בערך אחד כלל ורחוקים בערכם זה מזה ויש בו שכל ומדות ומחשבה דבור ומעשה ופרטים לאין קץ ודרך כלל המה אדם אחד ככה יש בכוחו השתלשלות עד אין קץ וכלולים בו עילאין ותתאין כאשר יבואר לקמן:

ולכן מבואר באידרא בגין דהאי דיוקנא דאדם אתכללו ביה עלאין ותתאין אתקין עתיקא קדישא תקונוי ותקונין דזעיר אנפין בהאי תקונא דהיינו מצד שעיקר הכוונה היה בבריאה שיהיה התכללות מצד הנגלה שיהיה נגלה כח ההשוואה כנזכר לעיל כביכול עביד תקוניה גם כן בזה האופן וכמו למשל מצד חשק האב ורצונו להתקשר אל בנו ולחברו אליו ולהדמותו בכל תנועותיו אצלו מצמצם שכלו הגדול על אופן בנו הגם ששכל ומדות בנו המה רחוקים ממנו בגדרם זה מזה באין ערך משווה שכלו ומדותיו מעין חכמת ומדות בנו בכדי להדמותו אליו ומתמשך מעצם שכלו אשר בערכו להשתוות אל בנו בכדי להתאחד ולהתכלל עמו כן הוא כביכול בנמשל כי מצד רצונו יתברך יהיה השוואתו יתברך והתכללותו נגלה אפילו מצד הדרגין הגם שאצלו אין לתאר ערך דרגין כלל ואין להעריך אצלו חס ושלום שום חילוק דרגין כי אם מצד חפצו ורצונו לגלות כח השוואתו אפילו מצד הדרגין כביכול אתקין עתיקא קדישא תקוניה דהיינו עתיקא הוא חפצו ורצונו יתברך שמצד עצמותו אשר אינו בערך דרגין כלל ותיקונוי דזעיר אנפין דהיינו להתמשך במדות ושכל בערך העולמות ולייחדם בכוחו יתברך השווה בערך עולמות וזה נקרא זעיר אנפין על שם כי נער ישראל ואוהבהו כמשל הנזכר לעיל שמצד חשק אביו אל בנו נעשה גם כן כמו נער במדותיו דהיינו שכשמתמשך במדות בנו הרי אביו נעשה במדותיו כמו נער דהיינו שיש לו תענוג ממה שבנו מתענג ויש לו אהבה מה שבנו אוהב הגם שבערכו הוא רחוק מהמדות האלו בתכלית הריחוק כי אם מצד החשק הנזכר לעיל להדמות בנו אליו כנזכר לעיל מצמצם את עצמו כנזכר לעיל כן כביכול נקרא זעיר אנפין דהיינו כביכול שמצמצם כח השוואתו יתברך מצד ערכו האין סוף

ברוך הוא אשר הוא אינו בערך דרגין כלל להמציא אצלו מדות מצד הדרגין וזהו כי נער ישראל ואוהבהו וזהו אתקין תיקונוי ותקונין דזעיר אנפין בהאי תקונא בגין להשוות כח הדרגין בהשוואה גמורה אפילו מצד הדרגין שיהיה בהשוואה גמורה כאשר יהיה גילוי ההשואה זאת לימות המשיח כמאמר הכתוב ונשגב הוי"ה לבדו ביום ההוא וכן נאמר כי עין בעין יראו באופן שיהיה נגלה כח השוואתו בהשוואה אחת מצד כוחו ומצד הדרגין לא יהיה נגלה כי אם כוחו לבדו כמאמר הכתוב עין לא ראתה כו' כמבואר לעיל וכמשל הנזכר לעיל:

כי עיקר צמצום האב אל בנו להדמותו אליו ולהעלות בנו לעצם מחשבתו שיהיו שוין ממש ואז יהיה הבן בהשוואה עם אביו כן כביכול עיקר הצמצומים הם כדי לגלות כח השוואתו יתברך אפילו מצד היש ולעתיד לבא נאמר ולא יכנף עוד מוריך דהיינו שלא יהיה נגלה בבחינת כנף ולבוש שהם הצמצומים ועתה תלוי זה בעבודת האדם ולכן נקראים כל הבחינות האלו בשם אדם ממש והכל מצד מחשבתו הקדומה בבחינת השוואת הדרגין לגלותם כאשר המה בכוחו יתברך ולכן נקרא מחשבתו הקדומה גם כן בשם אדם אבל מצד עצמותו ברוך הוא שלא בבחינת עולמות נאמר כי לא אדם הוא כי בחינת אדם הוא אינו כי אם מצד גילוי הדרגין אבל אצלו יתברך חס ושלום לתאר איזה כח חילוק דרגין כלל כי אם הכל הוא עצמותו ברוך הוא לבדו:

פרק כא

והנה הגם שנתבאר לעיל שאתקין תקונוי בהאי אדם וכמשל האב עם הבן אל ידמה המעיין שיש אצלו חס ושלום איזה חילוק והבדל בין בחינת עצמות אין סוף ברוך הוא בין בחינת תקונו בשם אדם כמו שבמשל האב המתמשך אל בנו הרי אין לדמות מהות אביו עצמו בערכו לבחינת התמשכותו ובעת התמשכותו הרי מרגיש בעצמו השינוי כי כבר הקדמנו בשערים הקודמים כי אין המשל דומה לנמשל מכל צד כי רק בזה הוא משל כי מרוב חשקו להתדמות אל בנו ולהתאחד עמו מצמצם חכמתו בבחינת קטנות בנו בכדי להתאחד עמו כן כביכול בכדי להתגלות כח השוואתו בבחינת עולמות להשוותם ביחודו על ידי בחינת ישראל שנקראו אדם כביכול מתארים אנו הצמצום מכוחו יתברך אשר אינו בערך דרגין ועולמות כלל ומתארים אנו הצמצום גם כן בבחינת זעיר אנפין כמאמר הזוהר פרשת בלק איהו קדישא ורב ועילאה על כל עלמין אזעיר נהוריה וקמיט קדושתיה לגביה דבר נש למעבד רעותיה וכל הערכה זו היא לגבי דידן כאשר נגלה אלינו בבחינת קטנות כן מתארים אנו התפשטותו יתברך בעולמות בבחינת קטנות אבל באמת אין להמשילו חס ושלום לאדם המתמשך אל בנו או רב לתלמידו אשר המה בעצם

נבדלים במהותם והתפשטותם אפילו בבחינת עצמם המה גם כן על ידי גוף ונפש אשר המה בחינות נבדלות אבל כביכול אין סוף ברוך הוא הרי אין זולתו והוא לבדו ואין עצם נבדל מעצמותו יתברך וכל הנפעלים נמצאים מאמיתיות המצאו אם כן איך תעריכו חס ושלום לאיזה שינוי כי אם כל הצמצומים המה לגבי דידן וכמבואר לעיל כי איהו תפיס בכולהו עלמין ולית מאן דתפיס ביה:

והנה הגם שנחית לחילוק דרגין שיהיו נגלים בבחינת יש כמו שנגלים בבחינת עולמות להיות נגלה בחינת יש גמור אשר זה הוא גם כן מכוחו יתברך אך איהו תפיס בכולהו עלמין להיות נגלים ממנו כל הפרטים בבחינת גבול ואף על פי כן לית מאן דתפיס ביה לאיזה שינוי חס ושלום ואיך ובאיזה אופן הוא נעתק מהשגתינו וכמבואר בשער השני בענין עתיק שנחלק לשני בחינות והכל הוא בחינה אחת דהיינו שהוא ממוצע בין המאציל לנאצלים דהיינו שיש בכוחו שני הבחינות אחד מצד המאציל ברוך הוא אשר אין להעריך דרגין כלל בערכו יתברך וגם ערך כל הדרגין שנפעלו ממנו ואף על פי כן הם אחד כן אפילו בבחינת התגלות זעיר אנפין דהיינו בבחינת צמצום וקטנות הנערך בבחינת עולמות אין להעריך בו איזה שינוי בבחינת צמצום זה:

פרק כב

ועל זה מבואר באדרא רבה קדישא כללא דכל מילין עתיקא דעתיקין וזעיר אנפין כלא חד כלא הוה כלא הוי כלא יהא לא ישתני ולא משתני ולא שנא אתתקן בתקונין אלין כו' דהיינו שעתיקא דעתיקין נקרא אין סוף ברוך הוא שהוא עתיק מעתיקין דבחינת אצילות שנחלקו לשני בחינות עתיק ואריך אנפין שנקראו עתיקין והוא ברוך הוא נעתק מהן כי עתיקין דבחינת אצילות נקראו מצד השוואת הדרגין מצד המאציל ברוך הוא ומצד הנאצלים כנזכר לעיל אבל אין סוף ברוך הוא הוא נעתק מהם שאין להעריכו בערך דרגין כלל וזעיר אנפין הוא כוחו המתמשך בבחינת דרגין כלא חד בלי שום שינוי כלל כמו שהוא בערך המאציל אין סוף ברוך הוא שלא בבחינת הדרגין ככה הוא בבחינת צמצומו מצד הגבול והעולמות. כלא הוה מקודם בריאת עולם כלא הוי בהתגלותו בבחינת עולמות וכלא יהא לעתיד שיתגלה השוואתו ברוך הוא לכן ביאר להלן עוד ואי תימא מה בין האי להאי כולא הוא במתקלא חדא אבל מינן אתפרשן אורחוי כו' וכמבואר בשער השני מחלק הראשון ביאור המאמר:

וזהו המבואר באדרא זוטא קדישא ובגין דעתיקא קדישא אתרשים בתלת אוף הכי כל שאר בוצינין דנהרין מיניה כלולין בתלת עוד עתיקא אתרשים בתרין כללא דעתיקא בתרין הוא כתרא עילאה דכל עילאין רישא דכל רישין וההוא דהוי לעילא מן דא דלא

אתיידע כך כל שאר בוצינין סתימין בתרין עוד עתיקא קדישא אתרשים ואסתים בחד והוא חד וכולא הוא חד כך כל שאר בוצינין מתקשרן ומתהדרין בחד ואינון חד עד כאן לשונו:

דהיינו פירוש הדברים כמבואר לעיל כי בדרך כלל הם שלשה הערכות הערכה אחת הוא מצד המאציל ברוך הוא אשר אין להעריך אותו בערך דרגין כלל ואף על פי כן המה בכוחו יתברך אבל הם בבחינת השוואה גמורה ושניה הוא מצד כוחו יתברך בבחינת דרגין שהוא הנקרא זעיר אנפין והערכה שלישית הוא מצד התכללותם והשתוותם אצלו ברוך הוא בבחינת השוואה אפילו מצד הנאצלים בבחינתם וכולם הם בכח אחד בבחינת המאציל ברוך הוא בהשוואה כנזכר לעיל:

ודרך כלל נערכים כל אלו הבחינות בבחינת כתר דהיינו כוחו שמצד המאציל ברוך הוא שאין להעריכו בערך דרגין כלל ואף על פי כן כוחם אצלו יתברך אבל הוא בבחינת השוואה נקרא עתיק ורישא דלא אתיידע דהיינו כח השוואת הדרגין בערך המאציל ברוך הוא אשר המה בחינת השוואה גמורה ובחינה השניה הוא כח השוואתו יתברך שבבחינת הנאצלים דהיינו להתחבר בהשוואה אפילו בבחינת הנאצלים בבחינתם הוא מצד כוחו הפלא והוא נקרא כתרא ובחינה שלישית הוא התגלותו יתברך בבחינת זעיר אנפין דהיינו לצמצם השפעתו כביכול בבחינת קטנות בבחינת המקבלים לייחדם בבחינתם דייקא אך אף על פי כן אינו משתנה בהם והוא גם כן על ידי כוחו הפלא וזהו נקרא רישא תליתאה שהוא חכמה סתימאה שממנו נובעים כל תקוני זעיר אנפין על ידי בחינת שערות להיות נגלים לגבי דידן בבחינת חכמה גלויה והם הכל מכוחו יתברך בכל פרט ואף על פי כן לא סר מהם כח השוואתו ונקרא כח מה כאשר המה בכוחו סדרם ופרטיהם של כל אחד ואחד נקרא זה מוחא סתימאה דהיינו שהגם שנערך לבחינת חכמה שהוא בחינת התחלקות אך איך הוא לא ידיעא ונקראת חכמה זו נעלמה מעין כל חי וזהו גם כן פלא ולכן מצד ההערכה הזאת כל בוצינין דנהרין מיניה שהוא כל הבחינות המתגלים ביה הכל נכללים ונערכים בבחינת שלשה הערכות אלו דהיינו מקורם והתגלותם והשתוותם והמה ראש תוך סוף וסימן אתה סתר:

וכל הבחינות המה הכל בתלת דהיינו הן מצד חכמה בינה דעת חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד המה מצד מושכל ומורגש ומוטבע והן מצד הקווין המה הכל שלשה חכמה בינה דעת חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד עוד עתיקא אתרשים בתרין כי דרך כלל המה רק שני פלאים דהיינו פלא אחד מצד המאציל ברוך הוא איך להעריך ערך הדרגין בכוחו ופלא השני איך יתחבר השוואתו אפילו בבחינת דרגין כי דרך כלל אין להעריך

כי אם שני פלאים אלו והוא כתרא ועתיק שהוא רישא דלא אתיידע שבשני הבחינות האלו נקרא ממוצע בין המאציל לנאצלים ברוך הוא דהיינו שיש בו כח המאציל וכח הנאצלים בבחינת השוואה אחת כך כל שאר בוצינין סתימין בתרין דהיינו סתים וגליא שלהם הנקראים אורות וכלים וגם דרך כלל עיקרם של הספירות הם שנים כי עיקרם המה חכמה ובינה ודעת הוא המחברם:

וכן עיקר המדות המה חסד וגבורה כמאמר הזוהר רישא דמלכא בחסד וגבורה אתתקן וכו' עוד עתיקא קדישא אתרשים ואסתים בחד והוא חד וכולא הוא חד כך כל שאר בוצינין מתקשרין ומתהדרין בחד ואינון חד ולכאורה יש בו יתור לשון למבין אבל באמת יובן למעיין כל דיבור ודיבור בדקדוק גדול דהיינו אתרשים ואסתים בחד קאי על עצמות המאציל אין סוף ברוך הוא אשר לא נערך בבחינת שלשה הערכות הנזכרים לעיל כי כל שלשה הערכות הנזכרים לעיל והראשין הנזכרים לעיל המה הכל מצד בחינת העולמות אך הבדל הבחינות ההם בהערכתם הוא כאשר נעריך את כח העולמות כאשר המה בכח המאציל ברוך הוא אשר המה בהשוואה גמורה ואיך הוא לא אתיידע כלל דהיינו שאיך להעריך אליו בחינות דרגין ובחינת רצון להתמשך אליהם זהו לא אתיידע כלל וזהו נקרא רישא דלאו רישא דהיינו שנקרא רישא אבל לאו רישא כי אין להעריך אותו בערך עולמות כלל וכמבואר בשער השני מחלק הראשון וכמו למשל בהבדל ממלך גדול המתמשך לדבר הקטן שבקטנים אשר רחוק מערכו ואין להעריך איזה ידיעה וטעם להמשכתו זאת אבל אף על פי כן אנו רואים שנתמשך אבל לא ידיעא ומושג כלל באיזה טעם לרצונו:

והנה אחר שנתמשך ורואים התחברותו מוכרחים אנו להעריך לו איזה רצון מצד הנגלה שיש לו טעם כמוס בזה השייך למהותו כן כביכול בהבדל עד אין קץ אשר אין סוף ברוך הוא אין להעריך אליו איזה ערך כלל לבחינת אצילות העולמות אך אף על פי כן הם נמשכים ממנו ולכן נקרא רישא מצד התמשכותו אליהם אבל הוא לאו רישא דהיינו שאין להעריך אליו רישא שהוא איזה ערך להתמשכות כי לכל דבר הנגלה נצרך להיות ראשית המכוון אבל מצד שאין להעריכם כלל לגבי כוחו יתברך באיזה ערך נקרא לאו רישא ולא ידיעא מה בההוא רישא כנזכר לעיל אבל מאחר שנתמשך באלו הדרגין אין להעריך הדרגין והעולמות באיזה ערך אחר חוץ ממנו כי אם שמוכרחים להיות בכוחו בהשתוות אך איך ומה הוא לא ידיעא ומסתמא יש לו מכוון סתום אבל אינו מושג ונקרא זה פלא ולכן עתיקא אתרשים ואסתים בחד דהיינו בעצמות אין סוף ברוך הוא אשר אין להעריך אליו בחינת דרגין כלל אפילו בבחינת השוואה ואף על פי כן מוכרחים להיות

בכחו האין סוף ברוך הוא בבחינת עצמותו אבל הם בדרך סתירה וגניזה והוא נקרא אתרשים ואסתים בחד דהיינו שבחינת השוואתו יתברך בבחינת העולמות הכלולים אצלו בכח השוואה גמורה המה בבחינת רשימו בכוחו יתברך כח השוואתו זה דהיינו שכח השוואה זו הוא בכוחו יתברך כי הכל הוא מכוחו אבל מצד שאין להעריך בחינת הדרגין אצלו כלל נקרא אתרשים ואסתים בחד והן הן עשר ספירות הגנוזות במאציל ברוך הוא שהם בדרך סתירה וגניזה אשר אין לנו עסק בהם כלל להעריכם אצלו אפילו בבחינת השוואה אך אף על פי כן המה בכחו ודי למבין והבן:

ומצד שאתרשים ואסתים בחד אם כן הוא חד אפילו מצד הערכת השוואתם והכל הוא עצמות אין סוף ברוך הוא והערכת השוואתם הוא מצידינו אבל לגביה אינם נערכים כלל ולכן מבאר עוד וכולא הוא חד דהיינו אפילו כשתעריכו בבחינת השוואתו בבחינת הנאצלים בערכם הכל הוא עצמותו ברוך הוא לבדו בלי שום שינוי כלל כך כל שאר בוצינין שהם כוחות המתגלים שהמה בבחינת זעיר אנפין מתקשרין ומתהדרין בחד דהיינו מאחר שהכל הוא מעצמותו ברוך הוא לכן מתקשרין ומתהדרין בחד אפילו מצד בחינתם בבחינת יחוד והתקשרות הדרגין בבחינת יחוד זעיר אנפין ואינון חד בעצם דהיינו שהכל הוא המאציל ברוך הוא לבדו באמת וכל ההערכות האלו המה הכל לגבי דידן אבל כד תסתכל בהון כולא הוא חד לא שני ולא משתני ולא ישתני כי אם הכל הוא עצמותו ברוך הוא וכל ההערכות הנזכרים לעיל אשר אנו מעריכים בשינוי והבדל בחינתם הכל הוא מסטרא דילן כי מסיטרא דילן שניא ומנן אתפרשין אורחוי אשר מכל הנזכר לעיל תבין עצם היחוד אשר הכל הוא לבדו יתברך אפילו מצד העולמות הגם שכל הבחינות האלו המה בכוחו יתברך אבל אצלו המה הכל נערכים בכח אחד הן מצד עצמותו ברוך הוא והן מצד כוחו שבגילוי הדרגין הכל הוא כוחו לבדו ברוך הוא בלי הבדל כלל ואיך הוא כמו שלא נודע מהותו כך לא נודע התחברותו ועל זה נאמר ושור שחקים גבהו ממך דהיינו שאינו נערך בבחינת אדם כאשר המה לגבי דידן כי אם צדקת מה תתן לו וכו' כי אצלו יתברך הכל בהשוואה גמורה:

פרק כג

והנה עתה נבאר כל הבחינות המבוארים לעיל מציאותם והתכללותם באדם התחתון אשר עליו נאמר נעשה אדם בצלמינו כדמותינו והאדם נקרא עולם קטן דהיינו שיש בו כל בחינות העולמות וכולם נכללו בבחינת אדם זה הנה כתיב וייצר הוי"ה אלוקי"ם את האדם ודרשו רבותינו זכרונם לברכה על וייצר שהוא בשני יודין שהוא יצירה דעילאין ויצירה דתתאין דהיינו שבחינת האדם התחתון כולל עילאין ותתאין דהיינו שבבחינת

אדם יש שני נשמות כידוע דהיינו נפש אלוק"ית ונפש הבהמיות ונפש האלק"ית הוא מבחינת עילאין שהוא מבחינת יחודא עילאה שהוא בחינת הוי"ה ברוך הוא כמאמר הכתוב כי חלק הוי"ה עמו אשר מצד הוי"ה ברוך הוא הרי כל העולמות מתכללים ביחודו יתברך בלי שינוי כמאמר הכתוב כי אני הוי"ה לא שניתי כי אין העולמות תופסין בו יתברך לאיזה שינוי חס ושלום כמו שעד שלא נברא העולם היה הוא לבדו יתברך כן הוא לבדו יתברך אחר בריאת העולמות כי באמת אין זולתו יתברך אפילו מצד העולמות אשר לא נתרבה חס ושלום ולא נשתנה מצד העולמות ואינם דבר נוסף עליו חס ושלום כי הכל הוא כחו לבדו יתברך והשינוי הנראה בעולמות הוא רק מצד המקבלים שהוא לגבי דידן כמבואר לעיל:

כן ניתנה נשמה באדם מכח יחודו יתברך להיות תמיד עולה למעלה להתכלל ולהתקשר ביחודו יתברך שלא תהיה בבחינת נפרדת ושלא יהיה הגוף והעולמות תופסים אצלה למהות נפרד ותמיד כיסופה והשתוקקותה לעלות למקור שרשה להתכלל ביחודו יתברך ועל זה נאמר רוח בני האדם העולה היא למעלה וכח הנפש הזאת היא גם כן כוללת כל כחות הגוף בבחינת כלים דהיינו חכמה בינה דעת ומדות ומחשבה דיבור ומעשה אבל כל הבחינות האלו נכללים בה בכח אחד בלי התחלקות כלל כמו שבחינת הוי"ה ברוך הוא שהוא בחינת זעיר אנפין הוא כולל העולמות לכח אחד על ידי בחינת הספירות שהם חכמתו ובינתו ודעתו ומדותיו יתברך וכולם מתייחדים אצלו לכח אחד בלי שינוי ואיהו וחיוהי חד ואיהו וגרמוהי חד על ידי כחו הפלא כן הנשמה שבאדם שהוא נקרא עולם קטן מתכללים ומתייחדים כל הבחינות אצלה לכח אחד מצד כח הפלא שהוא בחינת רצון הנפש הנקרא נקודת הלב והיא נלקחה מבחינת פנימיות העולמות כמאמר הכתוב ויפח באפיו נשמת חיים ומבואר בזוהר מאן דנפח מתוכו נפח דהיינו מפנימיותו יתברך כמו למשל באדם אשר יש בו כלי הגוף גשמיים ויש בו כח הרוחניות ומחייה את הגוף וכשהוא מנשם ומנפח הוא מצד הרוח אשר בקרבו ולא מצד כלי הגוף החיצוניות כן כביכול אשר כלי העולמות בבחינת חיצוניות שנגלו בבחינת כלים כמו כלי הגוף כמו השמים ושמי השמים וכל צבאם וכח התהוותם להיות נגלים ליש נקרא חיצוניות העולמות וכוחו יתברך המחיים ומהווים בלי הפסק ובלי שינוי הנקרא הוי"ה ברוך הוא הוא בחינת פנימיות העולמות והנשמה ניתנה באדם מכח פנימיות העולמות ובחינה שניה שבאדם היא הנקראת נפש הבהמיות היא המתפשטת בכלי הגוף להחיותם בבחינת חיצוניות אשר מצידה הוא נגלה הגוף ליש ונפרד וכל כליו הוא בפרודא דהיינו חכמה ובינה להשכיל ולהבין צרכי גופו ובחינות העולמות בבחינת

יש ונפרד וגם מדותיו הוא דייקא לצרכי יש ונפרד לאהוב הדבר הצריך לגופו כו' וכן מחשבה דיבור ומעשה שלה הכל הוא בבחינות נפרדים נפש הזאת נלקחה מבחינת אלקי"ם שהוא בחינת הצמצום בבחינת הסתרה ששורש הצמצום הזה הוא מבחינת מלכותו יתברך המסתרת כחו יתברך בבחינת בריאה יצירה עשיה עולמות הנפרדים להיות נגלים כל כחות ההתחלקות בבחינת נפרדים מצד שעיקר כוונתו יתברך היה לגלות יחודו יתברך דייקא מצד העולמות ואלו לא היתה ההסתרה הזאת בבחינת חילוקי הדרגין והעולמות בבחינת כלים נפרדים לא היה מקום לגילוי יחודו יתברך כן בחינת נפש הזאת היא המסתרת כח נפש האלוק"ית בבחינת כלי הגוף בכדי שעל ידי ההסתרה יתגלה יחוד נפש האלוק"ית על ידי חכמתה ובינתה ומדותיה כו' והיא נלקחה מבחינת אלוקי"ם ועליה נאמר ורוח הבהמה היורדת היא למטה וכידוע שבכלל נקראת מדת מלכותו יתברך המתפשטת בבריאה יצירה עשיה בשם בהמה שהוא שם ב"ן:

והנה כמו שנתבאר לעיל שבבחינת אצילותא לית אפרשותא בין קודשא בריך הוא ובין שכינתיה כמאמר הכתוב אני הוי"ה הוא שמי בלי פרודא כי כח יחודו יתברך וכח גילוי יחודו שהוא בחינת זעיר ונוקבין הכל הוא כחו לבדו יתברך כן הוא כח נפש האלוק"ית וכח נפש הבהמיית הכל הם כח אחד שהוא כחו יתברך כמאמר הכתוב כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי דהיינו שני הנשמות אני עשיתי שהמה כח אחד בלבד מצד שורשם רק הענפין מתפרדין מצד הגילוי אשר מצד הגילוי רוח בני האדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה היורדת היא למטה אבל מצד שורשם הוא הכל אחד כי באמת הוי"ה הוא אלוקי"ם שאפילו כח הצמצום שבבחינת עולמות הכל הוא כחו יתברך לבדו כן בחינת הנשמה הנלקחה מבחינת הוי"ה וכח הנפש הבהמיית הנלקחה מבחינת אלוקי"ם המה כח אחד וביחודא חד רק מצד הגילוי המה בחינות הפכים והתחלקותם הוא מצד בחינת הכלים שהוא מבחינת החכמה והבינה והמדות המתגלים בכלי הגוף אבל מצד רצון הנפש שהוא נקודת הלב המה כח אחד לבד ועיקר התחלקותם הוא מבחינת הבינה ולמטה דהיינו בהתגלות השכל והבנה נגלו לשני בחינות אבל מצד כח החכמה שהוא כח מה המה כח אחד רק שאין בינה בלא חכמה שהוא כח המשכיל את היש לכן נערכו ההתחלקות הללו גם כן מצד החכמה אבל באמיתות החכמה שהוא כח מ"ה שהוא כחם האמיתי הנמשך מצד הרצון הוא הכל כח אחד לכן דרך כלל עיקר מהות הנפש אלוק"ית היא מבחינת חכמה ועיקר מהות הנפש הבהמיית היא מצד הבינה ועל זה נאמר בן חכם ישמח אב ובן כסיל תוגת אמו כי עיקר נפש האלוק"ית הנקרא בן חכם

ישמח אב שאב הוא כח החכמה כידוע ובן כסיל שהוא מצד הבהמיות היא תוגת אמו שהוא הבינה הנקראת אם:

והנה כח הנפש האלוק"ית היא באה מלובשת בבחינת נפש הבהמיית כי נפש האלוק"ית בכחה לבדה אינה בבחינת גילוי רק היא כח הכוללת כל הבחינות לכח אחד והתגלותה היא רק מצד בחינת נפש הבהמיית והלבשתה הוא מבחינת בינה ולמטה כמבואר בספר הקדוש ליקוטי אמרים שהיא מלובשת עד החכמה ולא עד בכלל ולכן בכלל נקרא כח הנפש האלוק"ית בשם חכמה וכח הנפש הבהמיית בבחינת בינה וידוע שבבחינת חכמה הוא הוי"ה ברוך הוא כמאמר הכתוב הוי"ה בחכמה וכו' ושם אלוקי"ם הוא בינה וכידוע שהתלבשות אור אין סוף הוא בחכמה שהוא מצד בחינת כח מ"ה שהוא הביטול האמיתי שהוא בבחינת התכללות כל העולמות בכחו יתברך לכח אחד שדרך כלל נקרא חכמה עולם האצילות אשר שם הוא גילוי אין סוף ברוך הוא בלי שינוי והסתרה והוא הוי"ה ברוך הוא ובחינת בינה היא בבחינת בריאה ששם הוא התגלות עולם הנפרדים כמאמר הזוהר אימא מקננת בבריאה כן הוא בדרך פרט שבחינת נפש האלוק"ית שורשה הוא מבחינת הוי"ה ברוך הוא שהוא מבחינת אצילות והוא בחינת חכמה האמיתית שבנפש ונפש הבהמיית היא מבחינת אלוקי"ם שהוא בחינת בינה שבבחינת בינה הנקרא אלוקי"ם הוא בחינת התגלות הנפרדים בבחינת כלי הגוף:

פרק כד

והנה כתיב וייצר הוי"ה אלוקי"ם את האדם כי וייצר הוא לשון התקשרות מלשון צרורים ומקושרים כי שורשם של שני הנשמות המה מקושרים כי הוי"ה הוא האלוקי"ם באמת אשר מצד כחו יתברך הכל הוא כח אחד כמבואר לעיל וזהו מצד אמיתיותם ושורשם כמאמר הכתוב ואמת הוי"ה לעולם אבל מצד התגלותם המה נתגלים בבחינת התחלקות ועיקר הכוונה היתה מאתו שיהיו מקושרים אפילו מצד הגילוי כמאמר הכתוב וידעת היום והשבות אל לבביך דייקא שני הלבבות להשיבם על ידי הדעת לבחינת רצון וקישור אחד מצד כי הוי"ה הוא האלוקי"ם כי הדעת הוא ההתקשרות האמיתי אל יחודו יתברך שהוא ההכרה והרגשה ביחודו יתברך אשר מצד הדעת שהוא ההכרה האמיתית הרי באמת אין זולתו שהכל הוא כחו לבדו יתברך כי העולמות אינם מציאות מצד עצמם כי הוא יתברך הממציאם בכחו יתברך ואין נמצא בעולם בלתי מציאותו יתברך ובלעדו המה אפס ממש נמצא מצד הדעת וההכרה הכל הוא כחו לבדו יתברך ולכן הדעת הוא המקשר כל כלי הספירות שמהם הוא התחלקות העולמות והוא מקשרם לכח אחד והתגלות הדעת הוא מכחו הפלא יתברך שהוא בחינת כתר וכל ההתגלות הנגלה

בעולמות בבחינת פירוד הוא מצד חסרון הדעת ולכן נקרא בחינת מלכותו יתברך שהיא המסתרת כח יחודו יתברך בבריאה יצירה עשיה להתגלות בבחינת יש נקראת בבחינת בהמה שהיא למטה מן הדעת וכאשר הוא בכלל כן הוא בפרט באדם אשר בחינת נפש האלוק"ית היא מכח יחודו יתברך ובחינת נפש הבהמיית היא מבחינת נפרד דייקא ולכן נקראת נפש הבהמיית מצד שהיא למטה מן הדעת כבהמה שאין לה דעת אבל כשיעמיק דעתו הרי הם מתקשרים לכח אחד כי מצד הדעת וההכרה הרי הכל הוא כחו יתברך אשר אין זולתו ובבחינת דעת זה מהפך מדות הבהמיות לבחינות מדות נפש האלוק"ית להתכלל ביחודו יתברך והדעת הזה בא מכח הרצון שבנפש אשר בכח הרצון המה הכל כח אחד בלבד כמבואר לעיל וזהו וידעת היום שיום הוא ההתגלות האמיתי שהוא בחינת הרצון ודי למבין ואז והשבות אל לבביך ואז נתגלה כח החכמה שהיא הנפש האלוק"ית להיות נמשך בביטול האמיתי אליו יתברך ועל זה נאמר ויתרון דעת החכמה תחיה בעליה דהיינו על ידי יתרון דעת נגלה החכמה שהיא כח נפש האלק"ית להחיות את בחינת כלי הנפש הבהמיית בחיות האלוק"י:

והנה כל עבודתינו הוא להמשיך דעת לנוקבא כמבואר בכתבים דהיינו דרך כלל הוא להמשיך דעת לחיות העולמות הנמשכים לבריאה יצירה עשיה בבחינת נפרדים אשר מדת מלכותו יתברך מסתרת בבריאה יצירה עשיה להחיותם בבחינת נפרדים כמאמר הכתוב ואתה מחיה את כולם ועל ידי העבודה של ישראל ויחודם שמייחדים העולמות אליו יתברך בזה ממשיכין דעת לנוקבא שהיא מדת מלכותו יתברך ודרך פרט הוא באדם להמשיך דעת לבחינת נפש הבהמיית שהיא מסותרת בכלי הגוף להחיותו בבחינת נפרד בבחינת נוגה ועל ידי העבודה ממשיכין דעת לנפש הבהמיית ויתבאר עוד מזה לקמן אם ירצה השם:

והנה כתיב כי לא המטיר הוי"ה אלוקי"ם על הארץ ואדם אין לעבוד את האדמה דהיינו הגם שבאמת הוי"ה הוא אלוקי"ם בלי פרודא כלל זהו מצד אמיתיותו ברוך הוא אבל מצד הגילוי הרי לא נתגלה יחודם כי על מנת כן היתה הבריאה בבחינת הסתרה בכדי שיתגלה על ידי ההסתר הזה גילוי כבודו ויחודו יתברך ועיקר הגילוי הוא על ידי התעוררות עבודת האדם בכח התכללותו מבחינת הוי"ה אלוקי"ם יש בכחו לעבוד את האדמה שהיא בחינת ההסתרה שהיא מבחינת מלכותו יתברך שהיא נקראת אדמה שהיא בחינת דמיון כי בחינת מלכותו יתברך נקראת דמות ודמיון דהיינו שהיא מדמית כל פעולת הנבראים בכל בחינתם אשר כלולים בכחו יתברך לכח אחד וכל הנמצא בעולם התחתון שהוא בחינת ההסתרה יש כנגדו בעולם העליון שהוא יחודו יתברך רק על ידי ההסתרה

נגלו בפועל במעין דמעין והארה דהארה עד שנגלו ליש ודבר בפני עצמו ועל ידי עבודת האדם מדמין הצורה ליוצרה ומחברים ומייחדים וממשיכין אלק"ותו יתברך בכל פעולת הנבראים על ידי עבודתם בקריאת שמע ותפילה לייחדו ועל ידי המשכת רצונו יתברך דייקא בבחינת יש וגבול על ידי התורה ומצות כאשר יבואר בשערים הבאים:

ועל ידי עבודתם זה מייחדים שני השמות שהם הוי"ה אלוקי"ם אפילו בבחינת הגילוי על ידי כח התכללותם ועוד זאת שאפילו כל בחינות העולמות אפילו ביחודא עילאה שהוא בחינת זעיר אנפין ואבא ואימא ואריך ועתיק כולם הם בכח האדם התחתון ובשבילו הם כל הבחינות ועל שמו נקראו בשם אדם כי מצד עצמותו ברוך הוא אין לתאר אליו יתברך שום בחינה וכמבואר ממשל האב שמצמצם חכמתו בכדי להתחבר עם בנו הרי מוכרח לפנות ממחשבתו ערך השכלת עצמו אשר הוא אינו בערך קבלת בנו ומוכרח בתחילה לברור בחכמתו לפי ערך חכמת עצמו איך להתמשך אליו ובאיזה אופן ולהיות לו רצון להמשכתו זה ואחר כך מצמצם שכלו בערך התאחדותו עם בנו נמצא כל בחינות הצמצומים האלו אפילו מה שמשכיל בעצם חכמתו שלא בערך השגת בנו כי אם בערכו אף על פי כן מצד שהחכמה זו הוא בשביל ההתמשכות לבנו החכמה ההיא גם כן על שם התאחדות בנו יחשב וכשבנו משים דעתו ורצונו וחכמתו ומדותיו להתאחד ולהתחבר עם אביו אזי מתעורר אביו בכל הבחינות בכדי להתמשך אליו ואם הוא להיפוך דהיינו כשפונה לעסקי עצמו הרי כל ההמשכות האלו נתבטלו אצל אביו כן כביכול כל בחינות הצמצומים השייכים להעולמות הכל הוא בכדי להתמשך ולהתגלות בבחינת כל הנבראים לגלות שלימותו יתברך וכל זה הוא בשביל האדם המעוררם אשר דרך כלל נקראת ההמשכה הזאת בשם אצילות ובשם זעיר אנפין וכמו שנתבאר לעיל כביכול שמתצמצם בבחינת קטנות דהיינו בחכמה ובינה ומדות ולכלול כל בחינת הדרגין לכח אחד ולכן נקרא זעיר אנפין אדם כידוע וכל ההתמשכות הזאת הוא בשביל ישראל שנקראים גם כן אדם כמאמר רבותינו זכרונם לברכה אתם קרויים אדם אשר בכחם של ישראל לעורר ולהמשיך אלוק"ותו יתברך בבחינת יחוד אשר הם עיקר בחינת אדם שהוא זעיר אנפין דהיינו התכללות כל הכחות אשר בכחם ומצדם נקרא זעיר אנפין אדם כי מצד עצמותו אין לתארו בשום בחינה וכח מכחות ההתגלות ועליו נאמר כי לא אדם הוא רק מצד בחינת ישראל שהוא נמשך בכחם נקרא אדם כביכול וזעיר אנפין:

והנה הגם שכל הבחינות אשר קדמו לבחינת זעיר אנפין דהיינו אבא ואימא עילאין ואריך אנפין ועתיקא קדישא אשר הם שורש האדם והמה נערכים מצד המאציל ברוך הוא דהיינו מכח שלימותו יתברך בעצמו אשר אינם בערך חכמה והבנה ומדות אשר

נמשכים בזעיר אנפין שהם מצד הדרגין שהוא בחינת צמצום בזעיר אנפין כי המה בערכו יתברך אף על פי כן כולם באים לצורך המשכה זו ולכן בהתעוררות האדם בעבודתו ויחודו הרי מעורר כוחו יתברך שבבחינת אצילות הדרגין וממילא מתעוררים אלו הבחינות הקודמים לאצילות עד שמעוררים כח אין סוף ברוך הוא בעצמותו כי כל הבחינות הנזכרים לעיל כולם באים בשביל יחוד הזה כמשל הנזכר לעיל ולכן הכל תלוי בעבודת האדם התחתון כי ביחודו מעורר כל הבחינות הגם שהתעוררות האדם הוא בשביל לייחד העולמות אליו יתברך על ידי החכמה ובינה והדעת ומדות אשר בזה מעורר בחינת זעיר ונוקבין אבל עצמותו ברוך הוא שלא מערך הדרגין דהיינו בחינת אריך ועתיק ואדם קדמון הלא אין לו בהם השגה כלל אך אף על פי כן מאחר שכל הדרגין ההמה באו לכח המשכת היחוד הזה ממילא יגיע התעוררות הנזכר לעיל אליהם וזהו המבואר בעץ חיים כי אין בכוחינו להעלות מיין נוקבין אלא עד זעיר ונוקבין וזעיר ונוקבין מעלים מיין נוקבין לאבא ואימא ואבא ואימא לאריך אנפין ואריך אנפין לעתיק ועתיק לאין סוף ברוך הוא דהיינו מחשבתו הקדומה ברוך הוא המתכללת בעצמותו ברוך הוא בבחינת רצונו הפשוט והקדום כי כל הבחינות האלו המה נמשכו מעצמותו ברוך הוא בבחינת צמצומים והעלמות והכל הוא בשביל כוונת עבודת האדם והאדם בעבודתו מעורר כל הבחינות האלו:

וזהו מאמר רבותינו זכרונם לברכה כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה כל העולם דייקא כל שהוא בכלל העלם הכל הוא לצורך פעולת האדם כי מצד עצמותו ברוך הוא אין לתאר שום בחינה מאלו הבחינות לא בחינת חכמה ומדות ורצון ותענוג ואפילו מחשבה קדומה אין להעריך מצד עצמותו ברוך הוא מאחר שהוא פשוט בתכלית הפשיטות ואין כח נמצא זולתו וכל אלו הבחינות מורים על איזה כח ומהות החפץ בו ומתענג ממנו ומחשב בהדבר איך להמציאו לפועל אשר כל אלו הבחינות חס ושלום לתאר מצד עצמותו ברוך הוא אשר אין כח זולתו ואין צריך לשום דבר ואשר הוא שלם בכל השלימות ושוה בתכלית ההשוואה וכל אלו הבחינות מורים על איזה חסרון חס ושלום רק מצד שעלה בחפצו ורצונו הפשוט לגלות שלימותו אנו מתארים כל אלו הבחינות ואיך תמצא רצון בבחינת פשוט זה לא קיימא שאלתא ביה כלל ואסור לחקור ולדרוש על זה כלל ואין לנו עסק בזה כלל רק מצד הגילוי הנגלה מוכרחים לתאר שברצונו ברוך הוא נפעלו כל הנפעלים ונמשכו כל ההמשכות כי כל העולמות המה בכוונה ורצון מאתו יתברך אבל איך הוא לא ידיעא ולא קיימא לאתיידע ועוד זאת אפילו אחר כל התגלות כל המשכות האלו חס ושלום לתאר בו איזה שינוי או להעריך אליו המדות והחפץ

והרצון והתענוג שהם אצלו כמו חס ושלום באדם אשר יש לו מדות ורצון ותענוג חס וחלילה להרהר בזה הגם שבוודאי יש בכחו יתברך כל אלו הבחינות כי על פי הבחינות האלו המה פעולות כל העולמות והוא יתברך המצמצם ונמשך בהם בכל פרט ופרט אך באיזה אופן לא ידיעא ולא קיימא לאתיידע וכל אלו הבחינות הנאמרים הוא רק לגבי דידן בבחינת הנגלה וכאשר מבואר זה בחלק הראשון:

וכל אלו הבחינות המה רק בשביל ישראל שהם עלו במחשבה ובפעולתם ועבודתם ויחודם המה ממשיכין כל הבחינות האלו והם המעוררין כל הבחינות האלו על ידי בחינת ההתגלות שכאשר מייחדים ומבטלים אליו יתברך את עצמם וכל העולמות ועושים רצונו יתברך מעוררים כל הבחינות האלו להיות נמשך בהם אין סוף ברוך הוא בכל הפעולות האלו בכחו השוה ברוך הוא והם גורמים היחוד של אין סוף ברוך הוא בכל המשכות האלו להתמשך בהם בכח השוואתו ברוך הוא בבחינת רצון ותענוג בלי שום שינוי והסתרה כביכול כי לפניו נגלו כל תעלומות ולכן אין בכחינו להעלות מיין נוקבין אלא עד זעיר ונוקבין כי בחינת זעיר ונוקבין המה מצד פעולות העולמות הנגלים לגבי דידן אבל ממילא כשאנו מייחדים בחינת הגילוי אליו יתברך ממילא נתעוררו כל הבחינות שקדמו להגילוי באופן נסתר והכל הוא על ידי התעוררות האדם:

פרק כה

ולכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה שיראה האדם את עצמו כאלו כל העולם כולו תלוי בו כי הכל הוא בשביל האדם אבל לגביה אין העולמות פועלים בו כלום ועל זה נאמר אם צדקת מה תתן לו אבל עם כל זה מצד שבאמת על פי רצונו הקדום נמשכו כל ההמשכות בכדי לגלות שלימותו הרי חס ושלום אם אינם עושים רצונו יתברך הרי כביכול המה מסתירים ומנגדים לרצונו לכן פגמם גדול ולכן אפילו בהפגם מבואר בכל ספרי הקבלה כי אין הפגם מגיע אלא לזעיר ונוקבין דהיינו מצד הגילוי כנזכר לעיל אבל עם כל זה כמו שבעשיית רצונו יתברך ממילא נתעוררו כל הבחינות האלו עד עצם רצונו ברוך הוא כן חס ושלום להיפוך גורם חס ושלום להתגלות כל הבחינות ועל זה נאמרו כל הפסוקים הכתובים לא באלף ונקראים לו בוא"ו כמו שכתוב ולא נתכנו עלילות ולא אנחנו ולא צר וכו' וכדומה להם אשר מצד עצמותו ברוך הוא לא צר ולא אנחנו ולא נתכנו עלילות הם באל"ף דהיינו שאין לתאר לגביה ברוך הוא כל אלו הבחינות מצד עצם השוואתו ברוך הוא ושלימותו הגדול אבל מצד ההמשכה לגבי דידן כביכול לו צר ולו אנחנו כו' וכמבואר זה באריכות בחלק הראשון בשער האנפין ובשער אורות וכלים אשר על כן כל עבודתינו הוא להמשיך אורות בכלים כי כל אלו הבחינות המה נקראו בחינת כלים

שהמה כלים להמשכת אור אין סוף ברוך הוא בהם וכל הכלים האלו המה בבחינת אדם הכולל כל אלו הכלים וכל בחינות הכלים המה בשביל גילוי אלק"ותו יתברך וכל התוספת והגירעון שבאלו הכלים הכל הוא על ידי האדם:

והנה כמו למשל באדם הגשמי הרי הכלים המה בערך נבדל ממהותו ואינן פועלים בעצם האדם רק שעל ידם פועל פעולתו ורצונו בהם כן כל אלו הבחינות המה כביכול אינם נוגעים לעצמותו ברוך הוא רק שעל ידי בחינת הכלים האלו מתמשך אור אין סוף ברוך הוא בכל העולמות אך אף על פי כן אין לדמותו חס ושלום לאדם בכליו אשר הכלים המה באמת מהות נבדל ממנו ועל ידי הכלים יש בהאדם בעצמו שינויים והתפעלות כשנגמר חפצו על ידי הכלים או בהיפוך והוא צריך להכלים כי בלתם לא ישלים חפצו ורצונו נמצא פועלים הכלים גם כן בעצם נפשו אבל אצלו יתברך אין לתאר חס ושלום הכלים למהות נבדל ושיהיו פועלים בו איזה שינוי חס ושלום כי אם לגבי דידן נערכים לכלים ועל זה נאמר לאיש כמוך רשעך ולבן אדם צדקתיך שהכל הוא מצד האדם אבל עם כל זה מצד שרצונו יתברך היה דווקא להגילוי לגלות אור אין סוף ברוך הוא כביכול כל התיקונים וכל הפגמים נערכים כביכול אליו יתברך ואיך הוא באיזה אופן לא ידיעא כמו שלא נודע מהות פעולותיו מאחר שבחינת ההסתרה לגבי דידן גם כן הוא מצד עצמותו ברוך הוא וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה שכינה בתחתונים צורך גבוה:

ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה בזמן שאדם מצטער שכינה מה הלשון אומרת קלני מראשי קלני מזרועי כי שכינה היא התפשטות אור אין סוף ברוך הוא להתמשך בבחינת גילוי עולמות וכן בעשיית רצונו יתברך נוסף כביכול תענוג וההשפעה כמאמר ישמעאל בני ברכני וישראל נקרא מצד בחינת לי ראש שבעבודתם כביכול ממשיכין מוחין ועושים כביכול ראש אליו יתברך להיות נמשך בתחתונים ואיך יהיו שני הבחינות נמצאים אצלו יתברך דהיינו שיהיה לו רצון וחפץ ותענוג אשר אין להעריך כל אלו הבחינות אצלו יתברך ואף על פי כן יהיו אצלו כל הבחינות ויהיו משתווים בהשוואה שני הבחינות זהו לא ידיעא ועל זה נקרא עתיק יומין שהוא נעתק מכל אלו הבחינות שהם בחינת יומין ואף על פי כן נקרא עתיק בבחינת תענוג שמקבל תענוג מכל אלו הבחינות ולכן נקרא רישא דלא אתיידע דהיינו שהוא בוודאי רישא שהוא ראש לכל הפעולות ומתמשך בהם אבל לא אתיידע מה בההוא רישא ונקרא רישא דלאו רישא כו' רק מה שנמשך בבחינת התגלות מההוא רישא דהיינו רצונו יתברך הנמשך בכל הבחינות נקרא אתיידע דהיינו לגבי דידן אתיידע כי הוא יתברך נודע מצד פעולותיו אשר כל הפעולות הם על פי רצונו יתברך ואיך לתאר אליו רצון הוא באמת פלא ולכן רצונו יתברך נקרא פלא ונקרא אין

ומהפלא הזה נערכו כל המדות וחכמתו ובינתו ודעתו יתברך הנקראים ראש העולה מכל זה שכל הפעולות המה דייקא מצד האדם כי בבחינת האדם נכללו כל הבחינות מבחינת עולמות הסתומין ובחינת עולמות הגלויים ובחינת עולמות הסתומין הוא מכח הנשמה אשר נמשכה מכח יחודו יתברך שהוא בחינת הוי"ה ברוך הוא ועולמות הגלויים המה מצד נפש הבהמיית שבאדם:

ועל זה מבואר בזוהר הקדוש קודשא בריך הוא סתים וגליא אורייתא סתים וגלייא וישראל סתים וגלייא וכמו שאצלו יתברך הסתים וגליא המה אחד ומקושרים בתכלית הקישור מצד כחו הפלא כן נאמר באדם אחור וקדם צרתני דהיינו שמתקשרים אצל האדם אחור הוא מצד הגילוי וקדם הוא מצד שרשו שהיא הנשמה והוא על ידי כוחו הפלא אשר על זה נאמר ישראל עלה במחשבה שהם למעלה מבחינת מחשבה שהוא חכמה שחכמה נקרא מחשבה וזהו ותשת עלי כפיך כמבואר בלקוטי אמרים של הקדוש הרב המגיד נשמתו עדן אל תקרי כפיך אלא כפיך בקמץ שהוא בחינת כתר כידוע ועל זה נאמר נעשה אדם בצלמינו כדמותינו שבצלמינו הוא מבחינת עלמין סתימין שנקרא בחינת זעיר אנפין וכדמותינו הוא מבחינת עלמין דאתגליין שהוא בחינת מלכותו יתברך שנקראת דמות שמגלית כל הכחות הסתומים בבחינת דמיון בבחינת נבראים על ידי כח הסתרתה ושורש העלמין סתימין ועלמין דאתגליין אשר אין לתאר אצלו עלמין כלל הוא בחינת כתר שהוא בחינת פלא אשר שם העלמין סתימין וגלויים הכל כח אחד:

ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה שניהם היו משתמשין בכתר אחד ושורש זה הפלא הוא ממחשבתו הקדומה אשר אין להעריך כל אלו הבחינות אליו יתברך ואף על פי כן מכחו יתברך נמשכו לכן נקרא מחשבתו הקדומה גם כן אדם קדמון שהכל הוא מצד בחינת האדם כנזכר לעיל ובחינת אדם קדמון זה נערך מבחינת המאציל ברוך הוא ונכלל בכלל העולמות שהוא בחינת כתר של כל העולמות אך הגם שהוא המאציל ברוך הוא אף על פי כן אין להעריך לגבי עצמותו ברוך הוא שלא מצד בחינת העולמות לאיזה ערך:

ועל זה מבואר ברעיא מהימנא כתרא עילאה הגם דאיהו אור צח ומצוחצח וכל נהורין מתחשכין קמיה אף על פי כן אוכם הוא קדם עלת העלות מצד שאין לתאר אל עצמותו ברוך הוא שום בחינה אך אף על פי כן הוא מעצמיות המאציל ברוך הוא ואיך הוא אין לנו בו השגה לכן אסור לדבר בפנימיות אדם קדמון הזה רק מצד הנגלה ממנו שהוא מצד הנגלה בעולמות שהכל הוא ממחשבתו הקדומה יתברך ומחשבתו הוא מעצמותו ברוך הוא אשר מצד עצמותו ברוך הוא אין לתאר שום המשכה כלל רק מצד פעולות העולמות הנגלים וכמבואר מזה בחלק הראשון עיין שם רק בכאן ביארתי זאת לידע ולהבין עד

היכן התעוררותו של האדם מגיע הן לטובה הן חס ושלום להיפוך גודל הפגם אשר מזה יתפעל האדם לעבוד עבודתו וכו' אשר ממש כל העולמות האלו וכל הבחינות המה תלויים הכל בהתעוררות האדם בכל אדם בפרט דייקא כי כל אדם פועל בהתעוררותו ועבודתו כל בחינות המשכות האלו הן לטוב וכו' ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם:

פרק כו

והנה דרך כלל האדם שהוא הכולל כל בחינות העולמות הוא מצד התקשרות שתי הנפשות כנזכר לעיל וזהו דרך כלל אבל דרך פרט יש בכל בחינה ובחינה מהנשמות הנזכרים לעיל כמה פרטים דהיינו הנשמה האלק"ית נחלקת לחמשה בחינות נפש רוח נשמה חיה יחידה דהיינו כמו שבכללות האצילות המה נערכים לחמשה פרצופים דהיינו מלכות שבאצילות היא נקראת נפש דאצילות וזעיר אנפין נקרא רוח ובינה נקרא נשמה וחכמה נקרא חיה ואריך אנפין נקרא יחידה וכולם המה בבחינת אצילות שהוא יחודו יתברך כן בכל נשמה יש חמשה בחינות אלו וכולם מבחינת אלוק"ות דהיינו כמו שבבחינת מלכותו יתברך שהיא עיקרה לגילוי בבחינת בריאה יצירה עשיה אף על פי כן היא עיקרה בבחינת אצילות ונקראת דרך כלל נפש דאצילות והיא ה' שניה שבשם הוי"ה ברוך הוא אשר בכלל בחינת הוי"ה הוא עולם האצילות ועיקר האצילות הוא בחינת זעיר אנפין כידוע אף על פי כן מדת מלכותו דבוקה בו ונכללת ביחוד אחד עמו אשר על זה נאמר אני הוי"ה הוא שמי בלי פרודא כי מסטרא דאצילותא לית אפרשותא בין קודשא בריך הוא ובין שכינתיה כי הגילוי הוא גם כן מכחו בעצמותו ברוך הוא בלי שום פירוד חס ושלום אלא הכל הוא כח אחד שהוא כחו לבדו יתברך כן יש בבחינת נשמה הנשרשת באצילות גם כן בחינת ההתגלות בבחינת האלוק"ית והוא כח גילוי הנשמה כי עצם הנשמה הוא כח אחד מכחו יתברך הכוללת כל הכחות דהיינו נפש הוא כח התגלותה בגוף בבחינת חיות בכלי הנגלה בכלי הגוף אשר היא כללות החיות האלק"י ורוח המה מדותיה שהוא בבחינת לב ונשמה היא כח השכלתה שהוא במוחין ונשמה לנשמה שבה הוא בחינת כח מה שהיא חכמה שהיא כחה של הנפש האלק"ית שאינה בבחינת הלבשה בבחינת כלים ויחידה היא רצון הנפש נקודת הלב:

והנה כמו שבחינת מלכותו יתברך יש בה שני בחינות אחד הוא התקשרותה ויחודה באצילות בכחו יתברך ביחודא חד ושניה הוא בירידתה לבריאה יצירה עשיה להחיות העולמות הנגלים בבחינות נפרדים בבחינת הסתרה ובירידה יש בה גם כן שני בחינות אחד הוא להחיות העולמות בבחינת קדושה למהוי מתכללת עילא ותתא ביחודא חד

דהיינו לייחד העולמות בבחינת יחודא תתאה להעלות ולקשר כל העולמות אליו יתברך בבחינת הנבראים דהיינו בשרפים ואופנים וחיות אשר כולם מתקשרים אליו יתברך ובטלים תמיד אליו יתברך ומדת מלכותו יתברך נעשית נשמה להם כמאמר הכתוב היא מתהלכת בין החיות ובחינה שניה הוא התלבשותה בבחינת נגה לברר מתוכה מבחינת חיצוניות העולמות שהוא בחינת קליפה וסטרא אחרא לברר הטוב מתוכה ולאהפכא חשוכא לנהורא כמאמר הכתוב ותתן טרף לביתה ולדחות הרע הגמור ובחינת זאת נקראת ירידה בגלות להחיות הסטרא אחרא וההיפוך כדי לברר מתוכם הקדושה וכידוע ליודעי ח"ן אשר ירידתה זו היא צורך עליה אשר כל עיקר הכוונה היתה מאתו יתברך לגלות אלק"ותו יתברך דייקא מצד ההיפוך וכמו שנתבאר זה בחלק הראשון ויתבאר עוד לקמן אם ירצה השם בשערים הבאים כן יש בבחינת נפש האלוק"ית גם כן שני הבחינות שהם שלשה בחינה אחת הוא כח ההתגלות שבה מצד עצם כח הנפש המתקשרת בבחינת היחוד האמיתי ויש בה גם כן התפשטותה בחיות נפש המתפשטת בגוף הנקראת נפש הבהמיית ובבחינה הזאת יש בה גם כן שני הבחינות הנזכרים לעיל דהיינו לגלות יחודו יתברך על ידי כלי הגוף דהיינו להשכיל ולהבין בגדולתו יתברך וביחודו כל אחד כפי שיעורא דיליה ולהתפעל באהבות ויראות ובמחשבה דיבור ומעשה להבטל אליו יתברך אשר על ידי כלי חיות הנפש המתפשטים בכלי הגוף בבחינת חיות הגוף נגלו פעולת הנפש אלק"ית כי עצם הנפש האלק"ית הרי אינה בבחינת התגלות בבחינות כלים כי היא כח האלק"י בבחינת כח אחד המתכללת ומתייחדת בכחו יתברך רק על ידי כלי הנפש שמתפשטת בבחינת חיות נפש הבהמיית המחיית את הגוף נגלו כחותיה:

והנה בחינת נפש הבהמיית הזאת היא מבחינת בהמה דקדושה אשר היא מכללות בחינת מלכותו יתברך הנקראת בשם בהמה שהוא שם ב"ן והוא נשמת הבריאה יצירה עשיה ובהם היא מתגלית על ידי הכלים דבריאה כו' ובחינה השניה היא הנשמה המתלבשת בבחינת נפש הבהמיית בבחינת נגה דהיינו בבחינת חצוניות שהם חיות הגוף הגשמי בצרכי אכילה ושתיה ותאוות הגוף בדברים המותרים וממנה יונקים תאוות האסורים כידוע והתלבשות הזאת היא בבחינת ירידה לצורך עליה דהיינו בכדי להפוך מדות הבהמיות אל הקדושה לאהפכא חשוכא לנהורא דהיינו להפך האהבות מצד הבהמיות אל אלק"ותו יתברך וכן כל המדות וגם לברר מחשבה דיבור ומעשה על ידי התורה והמצות ולדחות הרע הגמור בשמירת מצות לא תעשה ולהתגבר בלב נגד תאוות הרעות חס ושלום ובבחינת התלבשות הזו הוא הנקרא בחינת טוב ורע כמבואר בעץ

חיים אשר כל הנשמות יצאו כלולים מטוב ורע לא מצד שורש הנשמה חס ושלום כי עליו נאמר לא יגורך רע רק מצד כח התלבשותה שבבחינת כח התלבשותה יש בה שיתופא דטוב ורע דהיינו בכח התגלותה של הנשמה שהוא לגלות אלק"ותו יתברך דייקא מצד החיצוניות בזה הוא ירידתה לברר הטוב מהרע ולאהפכא חשוכא לנהורא ובבחינה זו היא מתחברת עם נפש הבהמיית שמצד נוגה והיא בחינת נפש דנשמה המשתתפת בגופא ובבחינה זו תוכל לחטוא אפילו בחינת נפש האלק"ית כמאמר הכתוב ונפש כי תחטא הנפש החוטאת דהיינו מצד ההתגלות כי היא בחינה המתחברת עם הנפש הבהמיית והיא הנקראת עץ הדעת טוב ורע כמו שבכללות העולם מדת מלכותו יתברך היא הנקראת עץ הדעת טוב ורע כידוע לכל המעיינים בספרי הקבלה האמיתית כי עיקרה היא מצד ההתגלות בבחינת העולמות ובבחינת ההיפוך וכל עיקר ההתגלות הוא דווקא מצד ההיפוך ולגלות אלק"ותו יתברך דווקא מצד היש ומצד הנפרד בבחינת סטרא אחרא ולכן בכח התגלות הזה גם כן נכלל הוא בחינת הרע ולא שיהיה בבחינת התגלות הזאת רע חס ושלום כי הגילוי הזה הוא מכחו יתברך ובכחו יתברך אין לתאר רע חס ושלום כי לא יגור במגורו רע:

ועליו נאמר וכבודי לאחר לא אתן וכל כבודה בת מלך פנימה כי מצד אמיתיותו יתברך הכל הוא לבדו יתברך אפילו כל הבחינות התגלות הכל הוא עצם כחו יתברך רק מצד שבהתגלות הזאת הוא הכוונה להתגלות דייקא בבחינת יש לכן מעריכים בבחינה הזאת בחינת רע ובבחינת התגלות הזאת היא מתחברת ומתלבשת בבחינת נוגה ורגליה יורדות וכו' כי אם לא מצד בחינה הזאת הרי אין להיש שום חיות והתהוות כלל מאחר שאין זולתו ואין עוד מלבדו יתברך איך יתהווה הזולת והנפרד במהות לבדו רק מצד כח התגלות זה יש להם התהוות חיות כמאמר הכתוב ואתה מחיה את כולם ואפילו סטרא אחרא ואל תקרי מחיה אלא מהווה כי מצד הכוונה הזאת הוא יתברך מהווה אותם ולכן נקראת עץ הדעת טוב ורע הגם שפעם מבואר בעץ חיים שעץ הדעת הוא מתחיל מחזה דזעיר אנפין הוא מצד שמשם הוא יניקת הרע דהיינו מכחו יתברך אשר כולל חסד וגבורה דהיינו כח ההתמשכות וההסתרה מכח זה הוא יניקתם של הסטרא אחרא גם כן אבל חס ושלום להעריך בכחו יתברך רע אשר עליו נאמר לא יגורך רע וזעיר אנפין בכלל נקרא עץ החיים שאצלו יתברך הכל ביחודא חד רק שהם יונקים מבחינות הגבורות אבל עיקר עץ הדעת טוב ורע הוא מבחינת ההתגלות וכאשר תעיין בעץ חיים תבין שעיקר התחלת מדת מלכותו יתברך הוא מהחזה:

פרק כז

והנה על בחינת התגלות זו שהוא בחינת נפש שהוא בחינת מלכותו יתברך עליה נאמר סוף מעשה במחשבה תחלה אשר שורשה מאד נעלה ומחמת שרשה הגבוה תוכל לירד מטה מטה ולהתחבר ולהתקשר עם ההיפוך הגמור כידוע שכל היותר גבוה במעלה יכול לירד יותר למטה והוא מצד עצם רצונו יתברך אשר אצלו יתברך שווין המעלה והמטה וכח הגבול עם למעלה מהגבול הכל הוא כחו לבדו יתברך ועצם רצונו יתברך הוא דווקא מצד המטה לאהפכא חשוכא לנהורא ובחינת נפש הזאת שהיא בחינת המשכה וירידה להעולמות שורשה היא מכתר כידוע לכן יכולה להתגלות ולהתחבר עם בחינת היש דייקא ולהחיותו ולהוותו כנזכר לעיל מצד שהוא למעלה מחכמה והבנה אבל מצד החכמה והבנה הרי לא יושג שיתהווה מאתו יתברך ההיפוך כי אדרבה על פי החכמה והבינה הרי מצד השכלה והבנה והדעת מכרעת שאין נמצא בלעדו יתברך ואין הדבר עושה את עצמו ואין מהות זולתו לאשר שהכל הוא יתברך פעל ועשה ואין זולתו ואין מהות בלעדו כי יוצר הכל הוא לכן ההשכלה והדעת לא יחייבו להתגלות היש ולכן בבחינת זעיר אנפין שהוא יחודו יתברך הנמשך בחכמה והבנה עליו נאמר לא יגורך רע ושם אין להם אחיזה רק מצד ההתגלות כנזכר לעיל אשר בבחינת ירידתה והתלבשותה בעולמות נקראת בהמה שהיא למטה מן הדעת בזה היא מתחברת בבחינת יש ומחיית את היש בבחינת סטרא אחרא ושורשה היא מלמעלה מן הדעת הנקראת בהמה רבה שהיא שם ב"ן שלפני האצילות שהוא בחינת כתר:

ולכן עיקר העליה והירידה תלוי בבחינת מלכותו יתברך כד סלקת סלקת עד אין סוף וכד נחתת נחתת עד אין תכלית וכן הוא בפרטיות בנפש האדם עיקר התחברותה בנפש הבהמיית שמצד הגוף הוא על ידי בחינת נפש שבהנשמה שהיא כח המתפשטת בבחינת גילוי והתלבשותה בבחינת נפש הבהמיית כי עיקר ירידת הנשמה הוא בשביל לגלות אלק"ותו יתברך דייקא מצד הגילוי ולכן בזה היא מתחברת עם חיות הגוף הבא מצד נפש הבהמיית שהיא מנוגה ולכן בחינת הנפש היא נתנה תחלה באדם ואחר שנתקנה הנפש אז בא הרוח גם כן ואחר כך הנשמה וכו' כידוע ולכן בבחינת נפש הזאת תלוי החטא כמבואר לעיל על פסוק ונפש כי תחטא וכו' כי מצד הרוח שהוא עצם המידות דנשמה הרי היא תמיד מתדבקת בשורשה ביחודו יתברך כמאמר הכתוב רוח בני האדם העולה היא למעלה כי מצד הרוח היא תמיד בבחינת עליה בהתקשרות יחודו יתברך אשר משם שורשה ולכן כל הפגמים הם דווקא מצד הנפש מצד שעיקרה של הנפש היא מצד הגילוי כנזכר לעיל ובבחינת גילוי הרי נתאחז הרע כי מצד הגילוי הוא

דייקא מצד היש ובחינת היש הוא בבחינת נפרד הנקרא רע ויש בו גם כן טוב והעיקר הוא להפכו לטוב ולכן בבחינה זה מעורב טוב ורע ולא מצד נפש האלוק"ית בעצמה הוא הרע רק מצד התגלותה כמבואר לעיל בבחינת נפש הכללית היא בחינת מלכותו יתברך וכידוע ליודעי ח"ן שלאחר מיתה הנפש נשארת בקבר והיא המצטערת בעונש וצער הגוף אבל הרוח הוא רק משטטא ולית ליה נייחא אבל אינו משתתף בגופא כמו הנפש כי באמת הגם שביארנו כי עיקר הפגמים הם בנפש עם כל זה ידוע שהפגם מגיע גם ברוח ובנשמה כידוע בזהר ובעץ חיים רק בבחינת נשמה לנשמה היא בבחינת הסתלקות רק החילוק הוא שבנפש החטא נדבק בה בעצמה אבל בבחינת רוח ונשמה אין הפגמים נדבקים בהם רק שהמה בבחינת גלות כמו שהוא במדת מלכותו יתברך שהיא בחינת נפש הכללית שבה תלוי כל הפגמים כמבואר בכמה מקומות בזהר ובכתבים.

שפעם מבואר שהפגם הוא בזעיר ונוקבין שמגיע עד זעיר ופעם מבואר חובין מגיעין עד אמא דהיינו כי במלכותו יתברך שעיקרה הוא מצד גילוי אלק"ותו יתברך דוקא בחינת חיות העולמות בבחינת נפרד לכן כשמהפכים בחינת היש לקדושה אז נגלה אלוק"ותו יתברך אפילו מצד הגילוי וכשחס ושלום הוא בהיפוך הרי החיות אלק"י הנגלה להחיות הנבראים מחייה ההיפוך והנפרד הרי כביכול פוגמים בגילוי חיות אלק"י יתברך להמשיך החיות הזה לסטרא אחרא רחמנא ליצלן אבל בבחינת זעיר אנפין שהוא מדותיו יתברך הרי אצלו אין מסתיר היש להיות תופס בו יתברך לשינוי כי לא יגור במגורו רע כי הרע אינו רק מצד ההסתרה אבל אצלו יתברך אין צמצום מסתיר לפניו יתברך אבל עם כל זה מצד שעיקר מדותיו יתברך דהיינו חסדו וגבורתו המה רק מצד הגילוי מצד כוונתו יתברך לגלות אלוק"ותו כי אצלו מצד עצמותו אין לתאר אליו מדות כלל אפילו בבחינת יחוד רק כביכול שנחית לבחינת מדות בכדי לגלות שלימותו יתברך וכשאין נשלם כוונתו יתברך הרי כביכול פועלים מדותיו יתברך ההיפוך דהיינו חיות העולמות אשר הוא יתברך מהווים ומחיים נמצא נגלה על ידי מדותיו יתברך ההיפוך הגם שלגביה אין מסתירים ואין פועלים בו שינוי עם כל זה מצד הגילוי הלא מדותיו יתברך המה בהיפוך וזהו חייביא מהפכין רחמי לדינא דהיינו שמדותיו יתברך המה דווקא מצד הרחמים להמשיך אלוק"ותו ויחודו יתברך בחיות אלק"י והמה מהפכין אותו לצמצומים והסתרות בבחינת דין:

ולכן על זה נאמר העבדתני בחטאתיך הוגעתני בעוונתיך כביכול למשל מי שמתייגע לפעול רצונו ונעשה היפוך רצונו הוא מתייגע בעמלו לריק וכמשל מאב המתמשך לבנו בחכמתו ומדותיו ומתקשר עמו כדי לחברו אל רצונו ולהתאחד עמו ואם בנו עושה היפוך

רצונו ואדרבה בהתחברות אביו אליו הולך בשרירות לבו הרי המדות והתחברות של אביו אליו המה מתייגעים הגם שאצל אביו לא נשתנו מדותיו ולא המשיך הבן אחריו מדות אביו אל ההיפוך אף על פי כן מדותיו אינם במנוחה ומוכרח להתמשך אליו במדותיו בעל כרחו כך הם כביכול במדותיו הגם שאצלו יתברך לא נעשה שינוי במדותיו ותמיד יורד השפע וההמשכה על פי מדותיו יתברך לכוונתו יתברך אך כביכול מאחר שלא נשלם חפצו ורצונו יתברך כביכול נאמר העבדתני בחטאתך הוגעתני בעוונותיך ולכן נאמר הצדיק אבד ומבואר בזוהר שאבד למטרוניתא ומשפיע באתר דלאו דיליה וזהו הפגם מצד ההשפעה אבל לא מצד העצם:

פרק כח

וכן מצד הבינה אשר עיקר הבינה היא מצד ההולדה דהיינו בן ובת שהוא בכלל זעיר ונוקבין שהוא יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה ובפרט נקרא אהבה ויראה וכאשר כביכול לא נשלם היחוד אז הפגם עולה גם כן עד אימא ועל זה נאמר בן כסיל תוגת אמו דהיינו כשהבן כסיל הוא בחינת אדם בליעל דהיינו כשנתגלו המדות בהיפוך הוא תוגת אמו אבל עם כל זאת אין הפגם מגיע לה בעצמה כי בינה נקראת עלמא דחירות רק דינין מתערין מינה אבל בעצמה היא כולה רחמים כי מצד הבינה שהיא ההשכלה האמיתית גילוי אין סוף ברוך הוא אשר נגלה בבחינת בינה שהוא ההתבוננות הרי יבין שאין זולתו כי מצד ההתבוננות לא ישוער איזה מהות בלעדו כביכול רק הרע בא מצד חסרון הבנה כמאמר הכתוב כי גוי אובד עצות המה ואין בהם תבונה וכמו שכתוב עמי לא התבונן וכן נאמר כי לא עם בינות הוא וכו' לכן מצד עצם הבינה אין לתאר רע חס ושלום רק מצד שנחית לבינה שהוא להשכיל איזה מהות וגם להשכיל את הנפעלים איך שהם נפעלים מאתו יתברך והתהוותם והתקשרותם וכחם כי עיקר הבינה היא מצד היש כמאמר הכתוב מי ברא אלה שעיקר ההתבוננות הוא דייקא מצד אלה וקיימא לשאלא ולא למנדע ולכן כאשר מתבונן בעיקרית היש כמאמר הכתוב שאו מרום עיניכם אדרבה מתוך היש יבא לעמקות התבונה להבין יותר גדולתו ורוממותו יתברך אשר אין זולתו אפילו מצד היש ואשר מצד רוממותו כל יכול וכנזכר לעיל:

אבל כשאינו מתבונן בהמקור רק בהפעולה הרי על פי שכל נגלה היש להיפוך ורחוק מאור אין סוף ברוך הוא ולכן ממנה דינין מתערין מכחה אבל לא חס ושלום בעצמותה ולכן נאמר בן כסיל תוגת אמו דהיינו שלא נשלם כוונת הבינה כמשל אדם שיש לו יגון שלא נשלם חפצו באיזה דבר הגם שהדבר עצמו אינו נוגע לעצמותו רק מצד חפצו להשפעה אבל בעצם אינו נוגע לו וכו' וכל הפגמים אלו הם הכל מצד הגילוי בבחינת

השכלה ומדות נערכים אלו הפגמים וכל אלו אינם נערכים כי אם מצד העולם דייקא וכידוע שבחינת מלכות נקראת עלמא תתאה ובינה נקראת עלמא עלאה וגם זעיר אנפין נקרא עולם כמבואר בכוונות שבינה נקרא מלך העולם שהיא מלך של זעיר אנפין שנקרא עולם כי אין עולם בלי ו' קצוות כידוע ובזוהר פעמים נקרא בינה עלמא עילאה וגם זעיר אנפין נקרא לפעמים עלמא עילאה הכל לפי הענין כידוע למבינים וכל ההעלם הוא לגבי דידן אבל לגבי אמיתיותו יתברך שהוא כחו לבדו יתברך שלמעלה מהשכלה ומדות הרי הכל הוא כחו לבדו יתברך ובכחו יתברך אין לתאר בחינת עולם כי הכל הוא כחו לבדו יתברך וכל המציאות בטלים ממש אליו יתברך אשר אין להעריכם לאיזה מהות ולכן אין לתאר בכחו יתברך שום פגם רק מצד מעשה התחתונים אשר לא טובים אשר המה מחשיבים להיש בבחינת נפרד לא נתגלה כחו האמיתי יתברך:

ולכן נקרא בבחינת הסתלקות דהיינו שאינו מתגלה אבל כשעושין רצונו יתברך ומבטלים היש אליו יתברך הרי על ידי מעשיהם נגלה כחו האמיתי יתברך ולכן נאמר בן חכם ישמח אב כי בבחינת שמחה זו יש לו יתברך גם כן שמחה בהתגלות כח עצמותו ברוך הוא בבחינת עולם אבל בהיפוך אין לו יתברך שום פגם מאחר שהמה אינם נערכים אליו יתברך לאיזה מציאות ולכן בבחינת חכמה הוא הנקרא נשמה לנשמה דכללות העולמות אין מגיע הפגם רק שהחכמה הוא בבחינת הסתלקות מבחינת התגלות העולמות וכל שכן בחינת רצונו יתברך שהוא כחו הפלא אשר מצד הפלא הוא לבדו יתברך ואין להעריכם אפילו בבחינת כח כי מצד חכמה שהוא בחינת חיות כמאמר הכתוב והחכמה תחיה שהוא כביכול נחית בבחינת חיות העולמות אך כל העולמות בטלים לכח החיות שבהם באופן שאינם נערכים אליו לאיזה מהות אך אף על פי כן החיות הוא מצד העולמות ולכן גורמים הסתלקות החיות כביכול כמאמר הכתוב ימותו ולא בחכמה הגם שלכחו יתברך אין נוגעים כלל אף על פי כן הסתלקות זה גם כן לפגם יחשב כי טבע הטוב להטיב להשפיע חיות ובעוונותיהם גורמים הסתלקות כחו יתברך האמיתי אבל בבחינת כתר שהוא פלא הרי אין להעריכו יתברך לשום כח והמשכה מצד העולמות אפילו בבחינת חיות רק שהוא מקור החיים:

ולכן נקרא יחיד בלי שיתוף כלל כי אין אלקי"ם עמדי וקמיה כחשיכה כאורה ונקרא מקור החיים וכמו שהוא בכללות כן הוא בפרטות בבחינת נפש האלוק"ית שעיקר הפגם הוא בנפש מצד ההתחברות הגמור בהתלבשותה בנפש הבהמיית אבל בחינת הרוח שהוא עיקר נפש האלוק"ית שהם המדות הם אינם מתחברים עם נפש הבהמיית רק מצד שמבחינת מדות האלק"ית המה כל התנהגות מדות הבהמיות כי המה עיקר החיות

רק מצד ההסתרה הרי המדות משפיעים באתר דלאו דילהון רק בהיפוך והמדות המה בבחינת גלות ולית לון נייחא כמאמר הכתוב הנזכר לעיל העבדתני בחטאתיך הוגעתני וכו' אבל לא שיהיו המדות של נפש האלק"ית מתהפכין לאהוב את היש חס ושלום רק שהם בגלות כנזכר לעיל וכן הנשמה שהיא מצד הבינה היא גם כן מצד שהולך אחר שרירות לבו להשכיל ולהבין את היש הגשמי והשכל הזה הוא נשפע מכח השכל שבהנשמה יש מזה יגון להנשמה להשכל האמיתי אבל לא חס ושלום שהשכל בעצם ישכיל את ההיפוך ממש וכמו שמבואר בכללות כך הוא בפרטיות דהיינו שאינו מתבונן בעצם אבל מצד ההתבוננות בעצם בודאי אפילו קל שבקלים לא יגיע לו מצד עצם ההשכלה היש ותאוות גופו לילך אחריהם רק מצד שאינו מתבונן בהמקור רק בהגילוי על כל זה לפגם תחשב להנשמה גם כן שמצד כח השכל משכיל ההיפוך ולכן עונש הנשמה שאין מניחין אותה לילך למקומה להבין מקורא ושרשא דכולא ולהתענג בהשכל הזה מנועם הוי"ה אבל בחינת חכמה שבנפש דהיינו כח המשכיל שהוא עצם הביטול אין לו התחברות כלל בבחינת הפגם רק שהוא בבחינת הסתלקות:

ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות שהוא היפוך החכמה כי אם היה לו כח המשכיל באמיתית לא היה בא לידי עבירה כי כח המשכיל הוא עצם חיות אלק"י אשר הרע שם בטל בתכלית ולכן בכח כל איש ישראל למסור נפשו על קידוש השם בכח זה וכמבואר בספר הקדוש של מורינו ורבינו נשמתו עדן שהנפש הבהמיית מלבשת את נפש האלוק"ית עד החכמה ולא עד בכלל כי החכמה אינה באה בהלבשה בנפש הבהמיית כי הוא כחו לבדו באמיתיותו יתברך אשר אין זולתו אשר שם היש בטל בתכלית הביטול במציאות רק בשכל ומדות יש להיש גם כן איזה מציאות רק שמצד הקדושה נגלה יחודו יתברך דייקא על ידי היש ונודע מצד פעולותיו ולכן יכול להסתיר אבל מצד כחו יתברך שלמעלה מן ההשכלה הרי הוא לבדו יתברך:

וכל שכן בבחינת נקודת הלב שהוא רצון הנפש הרי אין להעריך היש אפילו בבחינת איזה מציאות דהיינו התקשרות נפש האלק"ית שמצד הפלא הרי הוא רק בחינת יחידה דהיינו שאין להעריך אותה אפילו בבחינת חיות רק שהוא מקור החיים כי מצד עצם הרצון הרי אין זולתו כלל ולא שייך לומר אפילו בחינת ביטול כי בחכמה שהוא בבחינת חיות מעריכים היש בבחינת ביטול הרי היש הוא איזה מהות רק מצד עצם הביטול הרי בטל לגמרי אבל בבחינת רצון אין להעריך כלל להיש איזה מציאות לומר שהוא בטל כי הוא אין ממש ולכן כשאדם מתנהג על פי שכל יכול לחטוא אבל כשבא למעלה מן

השכל דהיינו כשרוצים להכריחו ליפרד מהוי"ה אזי יתעורר רצון הנפש אשר מצד הרצון הרי אין נערך גופו וחיותו לאיזה ערך ושורש החכמה והרצון המה בחינה אחת כידוע:

פרק כט

ולכן נקרא לפעמים החכמה מאין תמצא ולפעמים קוראים המקובלים החכמה עצמה לאין כי כח הביטול האמיתי הוא על ידי כחו הפלא ולכן אין הפגם מטי לשניהן כי כל הפגמים הוא רק מצד בחינת עולם כנזכר לעיל ולכן כל הדברים תלוים בתשובה על ידי הבינה על ידי ההתבוננות עיקרא ושרשא דכולא ומצד התבוננות זו יעלה ויגיע למעלה מן ההבנה שהוא מצד כחו יתברך בבחינת חכמה ומתהפכים מזדונות לזכיות להפוך כל המדות אליו יתברך ולבטלם אליו יתברך על ידי החכמה ומשם יגיע לנקודת הלב שהוא כחו הפלא אשר מצד כחו הפלא הכל הוא עצמותו ברוך הוא לבדו ומתהפכים הצירופים להמשיך בהם אור אין סוף על ידי בחינת החכמה כי על ידי החכמה שהוא כח מה נשתנו הצירופים מרעה לטובה כי בכחו יתברך כולם בטלים ונכללים בבחינת אין כי בחינת חכמה לא נשתנית כנזכר לעיל כי הכל הוא כחו לבדו יתברך:

והנה לפעמים נאמר בתיקונים גם בזוהר אם חובין מטו עד חכמה ועד כתר הגם שמבואר לעיל כי אין הפגם מגיע לשם אך באמת הגם כי הפגמים שפוגמים הכל הם מצד העולמות מצד בחינות השייכים לעולמות והנה הגם שחכמה וכתר אינם בבחינת עולמות אף על פי כן בחינתם הם מצד העולמות אבל עצמותו ברוך הוא שלא מצד העולמות שם אין שייך פגם כלל ולכן גם בכתר וחכמה שייך פגם והן האפיקורסין והמינים אשר כופרים בעיקר מצד ההשכלה אשר מגיע להם מצד השכל להכחיש התגלות אלוק"ותו ויחודו יתברך בעולם ועל פי השכל מגיע להם שהעולם הוא בחינת נפרד ועזב הוי"ה את הארץ הרי הם מכחישים בכחו יתברך וברצונו יתברך שהוא בחינת פלא לכן הם פוגמים גם בבחינת חכמה ורצון שבנפשם להפריד כח נשמתם לגמרי כי במדה שאדם מודד בה מודדין לו ולכן הם אבודים לגמרי ונכרתו ממקורם ואינם ממשיכים כחו יתברך ורצונו הנמשך בנפשם וחיותם הוא מאחוריים דאחורים ולכן הם פוגמים גם כן במדות האלו כי אותן שהולכים אחרי תאוות לבם הוא רק מצד שלא ישימו לב להתבונן אבל כשמשימים לב להתבונן אזי יבינו שכחו יתברך הוא לבדו ואין זולתו ולכן הפגם שלהם הוא רק מצד הגלוי והמדות של נפש האלוק"ית הם רק בבחינת גלות אבל בעצם הרי הם מאמינים שאין זולתו לכן על ידי ההבנה מעלים נפשם למקור שרשם לכח הביטול כנזכר לעיל אבל הכופרים הנזכרים לעיל הרי הפרידו את עצמם מכחו

יתברך ומרצונו וכמבואר בפרי עץ חיים שברכת המינים תקנוהו ביבנה להמשיך כתר ולתקנו מצד שהמינים פגמוהו:

ועליהם נאמר כי תולעתם לא תמות לכן אצלם אין הדבר תלוי בתשובה שהיא מצד הבינה לבא אל בחינת החכמה ונקודת הלב כנזכר לעיל מצד שהמה פגמו בזה כנזכר לעיל אך אף על פי כן אין לך דבר שעומד בפני התשובה דהיינו על ידי צעקה אל עצמותו ברוך הוא למעלה מבחינת השכלה כי מצד עצמותו ברוך הוא הרי אין זולתו כלל ואין להעריך אותו יתברך בבחינת רצון וחכמה ואצלו יתברך אין שייך פגם כלל כי בבחינת מדות אפילו בחינת חכמה ורצון שהוא מצד המשכתו יתברך לבחינות עולמות שם שייך לומר כשפוגמין בזה הרי כביכול מסתלקין הבחינות האלו ואינן מאירים בנפשם אבל מצד עצמותו ברוך הוא הרי אין זולתו כלל והוא יתברך שווה בכל המציאות ואין להעריך שום פגם אליו ובבחינת תשובה זו אין לך דבר שעומד בפני התשובה אין לך דבר דייקא כי דבר הוא ההתגלות דהיינו התגלותו יתברך מצד השתלשלות הספירות מבחינת כתר עד מלכות הכל נקרא בחינת דבר ולכן כשהתשובה הוא מצד הבינה בעצמותו ברוך הוא הרי לגביה יתברך אין דבר כלל כי הכל הוא עצמותו לבדו ברוך הוא ולכן אין הדבר מעכב לעמוד בפני התשובה ודי למבין:

וזהו טעותו של אחר שלא רצה לשוב בתשובה מטעם ששמע הכרוז שובו בנים שובבים חוץ מאחר כי אחר הגיע לו על פי השכלתו שיש שני רשויות לכפור באחדותו יתברך אשר על כן לא היה יכול לשוב על ידי הבינה והשכלה מצד נקודת הלב שהוא בחינת הרצון שבנפשו שהיא מקור האמונה מצד שפגם בה אבל באמת תשובתו על ידי צעקה היה מועיל בודאי דהיינו מצד עצמותו ברוך הוא אשר נמצא בכל המציאות שלא בבחינת השכלה ושלא בבחינת פלא כי הוא יתברך למעלה ממדת פלא כמאמר הכתוב הממני יפלא כל דבר כי אצלו יתברך אין שייך פלא כי בחינת פלא הוא מצד ההתגלות אשר בההתגלות הוא פלא ההתהוות מאין ליש וזהו בבחינת עולמות הנגלים לנו אבל מצד אמיתיותו הוא שוה בכל ואין זולתו יתברך אפילו מצד היש בכחו השוה וכל המציאות נמצאו מאמיתת המצאו ולכן בתשובה וצעקה והתעוררות זו אל עצמותו ברוך הוא שלא בבחינות התגלות העולמות אין לך דבר שעומד בפני התשובה:

פרק ל

והנה דרך כלל חמשה הבחינות האלו המה נמשכים בבחינת מלכיות דהעולמות דהיינו נפש היא מעשיה ורוח הוא מיצירה ונשמה מבריאה ונשמה לנשמה הוא מבחינת אצילות ויחידה היא מכתר דאצילות שהוא מלכות דאדם קדמון אבל עם כל זה בכל עולם

ועולם הם נחלקים לחמשה בחינות אלו דהיינו בעשיה נפש הוא ממלכות דעשיה ורוח מזעיר אנפין דעשיה ונשמה מבינה דעשיה וחיה מחכמה דעשיה ויחידה היא מכתר דעשיה ועוד זאת שאפילו בכל בחינה ובחינה מאלו הבחינות יש בה חמשה בחינות הנפש דהיינו בנפש עצמה אפילו מעשיה יש בה חמשה בחינות הנזכרים לעיל ונפש היא המדרגה התחתונה היא המשתתפת בגופא בבחינת חיות הגוף כנזכר לעיל והוא בחינת נצח הוד יסוד מלכות דנפש ורוח הוא מדותיה שבלב שהוא חסד גבורה תפארת ונשמה שלה משכנה הוא במוח שהוא בחינת בינה וחיה מחכמה שבה ויחידה שהיא נקודת הלב היא מכתר שבה ואלו הבחינות מתחלקים לכמה פרטים באופנים אין קץ ואי אפשר להאריך באלו הפרטים והמבין יבין מעצמו ועיין מזה בספר הגלגולים ובמפתח הנשמות וכידוע ליודעי ח"ן ובכל פרט ניתן הכח לעורר בעבודתו ותורתו ויחודו את כל הבחינות ולכן כל ישראל ערבים זה בזה הגם שנשמותיהן נחלקים לכמה אופנים יש מעשיה שבעשיה ויש מעשיה ויש נשמות מיצירה ויש נשמות מבריאה ויש נשמות מאצילות ובכל עולם יש בהם פרטים לאין מספר כנזכר לעיל אף על פי כן משורש אחד נלקחו ואב ומקור אחד להם אשר כל הנשמות בכלל נקראו אדם אחד ולכן נברא אדם יחידי שכל הבחינות היו נכללים בו לאחד ולהורות שכל הבחינות הם אחד ממש וכמו למשל באדם הגשמי אשר נחלק לכמה אברים ובכל אבר יש פעולות ואופנים לאין מספר ואף על פי כן המה הכל מהות אחד וכל אבר בכל פעולה פרטיית שלו מעורר את כל האדם כן הנשמות הגם שאית מנהון דתליין בידין ואית מנהון דתליין ברגלין וכו' כמבואר בתיקונים אף על פי כן שורשם אחד ומתאחדים באדם דלעילא שהוא בחינת זעיר אנפין שהוא כחו יתברך בבחינת זעיר אנפין דאצילות הנקרא אדם מצד התכללותו יתברך בכל חילוקי ופרטי העולמות:

והנה הנשמות האלו הגם שנחלקים באברים מיוחדים עם כל זה יש בכל אחד ואחד כל הבחינות ובזה מתחברים הנשמות לאחד ולכן צריכים הנשמות לבא בגלגול לקיים כל אחד ואחד דווקא כל התורה והמצות ולא די לו בקיום התורה והמצות של שארי נשמות ולכן כל הנשמות שווין בהתעוררותם ואין חילוק אלא מצד הגלוי וכמו למשל בהבדל מאדם שיש לו כמה בנים ויש מהם חכמים ויש מהם בעלי מדות ויש מהם בעלי מעשים אף על פי כן מתמשך להם ומתצמצם להם בכל מהותו רק להחכמים מתגלה בגלוי יותר ולשאר מתצמצם יותר כפי ערך קבלתם אבל מהות המשכתו ורצונו נמשך לכולם בשוה וכל אחד לפי ערכו אם עושים רצונו הרי מעוררים עצם רצונו להתמשך להם בכל אחד ואחד כפי ערכם רק שבההתגלות המה מחולקים וגם בקבלת תענוג הוא

מקבל תענוג מבנו החכם יותר בהרחבה ולפעמים יכול להתגלות התענוג דייקא בהקטן כשמתאמץ מאד להשלים רצון אביו כן תלמוד מזה בהנשמות אשר כולם נמשכים מעצם רצונו יתברך כל אחד לפי ערכו ועוד זאת אשר אי אפשר להמשילו כביכול לאדם אשר חכמתו ומדותיו המה מחולקים ומשתנים ומרגיש בהם בכל בחינה בערך בחינתו אבל אצלו יתברך שהוא כביכול לא משתני ואי אפשר לחלק הדרגין אצלו יתברך הרי אצלו הכל שווים ולא משתני חס ושלום בהתפעלות מחילוקי דרגין וכולם נסקרים בסקירה אחת ואין להעריך בו שינוי התעוררות הגדול מהקטן כי בכולם הוא רצונו יתברך בשווה ואצלו יתברך הכל שווין אך עם כל זה הגילוי הוא בערכם של כל אחד ואחד ועל זה מבואר בדברי רבותינו זכרונם לברכה אל תהי בז לכל אדם מטעם ואל תהי מפליג לכל דבר לעשות הפלגה בבחינת הדברים ודי למבין כי אצלו יתברך הכל בהשוואה ולכן אמרו זכרונם לברכה לא עליך המלאכה לגמור ולא אתה בן חורין להבטל ממנה והדברים ארוכים בזה וכמו שמעורר בהטוב כמו כן חס ושלום בהיפוך מעורר ופוגם בבחינות אלו ולכן העונשים על המצות שוים בכל אדם הן שיהיה צדיק גמור ונשמה גדולה בין שיהיה מן הנשמות התחתונות שבתחתונות עונש אחד להם לעוברים על המצות וגם בקיום המצות שוים בהתעוררות לעורר רצונו יתברך כי מכין ועונשין על ביטול מצות עשה לגדול שבגדולים ולקטן שבקטנים הכל בשווה רק בההתגלות המה חלוקים ובקבלת השכר כל אחד מקבל לפי הכלי שלו ודי בזה כי כמעט יצאנו מן הענין:

פרק לא

ונחזור לענינינו אשר הנפש היא המדריגה התחתונה שבנפש האלוק"ית היא המשתתפת בגופא ומתחברת עם הנפש הבהמיית ומתלבשת בה והנה הגם שהיא בחינה תחתונה עם כל זה סוף מעשה במחשבה תחלה כי העיקר הוא לתקן הנפש ולבושיה וכל עיקר ירידת הנשמה לגוף הוא בשביל לברר בחינת הנפש הזאת עם הנפש הבהמיית המשתתפת בה מצד נגה ועיקר בירורה הוא על ידי התורה והמצות מעשיות כמבואר בעץ חיים כי עיקר ירידת הנשמה בגוף הוא לברר בחינת הצלם שהם תרי"ג אברי הנפש המתפשטים בחיות הגוף כי תכלית הבריאה היא דייקא מצד הבירורים דהיינו שיתגלה אלק"ותו יתברך דווקא מצד היש להיות לו דירה בתחתונים לכן עיקר הנפש הוא לברר כח חיות הגוף הנמשך מהשבירה על ידי קיום תורה ומצות ולבושיה הם על ידי מצות מעשיות והרוח והנשמה באים בסוד תוספות בבחינת סיוע להעלות בחינת הנפש עם לבושיה בקיום התורה והמצות בעליה אחר עליה כל אחד ואחד לפי מדריגתו כי אורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרחת לעילא דהיינו להפשיטה מלבושיה הגשמים ולדבקה באור החיים

אבל העיקר הוא הנפש כנזכר לעיל ועם כל זה הגם שהעיקר הוא לברר הנפש על ידי תורה ומצות מעשיות עם כל זה אי אפשר בלי קדימת העבודה בתפילה ויחוד בכדי לדבקה אליו יתברך ולהעלותה מלבוש הגס והעב שהיא בחינת נגה הנגלה לבחינת נפרד גמור כי אז ביחודה תעורר על ידי המצות עצם רצונו יתברך אבל כשהיא בבחינת גלות בבחינת ההיפוך האיך תעורר רצונו יתברך מצד ההיפוך ובזה יש גם כן כמה בחינות ויתבארו אם ירצה השם בשער התורה ומצות:

והנה כמו שנפש הכלליית שהיא בחינת מלכות דאצילות שורשה מאד נעלה כמבואר כמה פעמים ונקראת כתר מלכות כן בחינת נפש הזאת שורשה מרצון שבנפש אשר על כן מצד שורשה זה תוכל לירד ולהתחבר עם נפש הבהמיית כי בהרצון שתי הנפשות המה עצם אחד כמאמר הכתוב כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי דהיינו בשורשם שרוח מלפני מעצם הפנימיות נקודת הלב אשר שם הוא בחינת עטיפה בבחינת מקיף שמקיף ועוטף את כל הבחינות לכח אחד משם הם שני הנשמות כי החילוק הוא רק מצד ההמשכה וההסתרה המתגלים בשכל ומדות אשר שם חכמה ובינה נחלקים לשני בחינות ובמדות הוא רוח בני האדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה היורדת היא למטה ומשם מתחיל עץ הדעת טוב ורע בבחינת הבדל ופירודים אבל מצד הרצון שהוא בחינת יחידה הכל הוא כחו לבדו יתברך לכן בשורש זה תוכל לירד ולהתחבר עם הנפש הבהמיית וירידה זו היא צורך עליה כי על ידי ההתחברות תעלה ותגיע לעצם נקודת הלב כידוע שבבחינה אחת נפש האלוק"ית גבוה במעלה מנפש הבהמיית ובבחינה אחת נפש הבהמיית גבוה מנפש האלוק"ית אשר על כן ירידת הנשמה בגוף הוא לצורך עלייתה דייקא כי על ידי בחינת נפש הבהמיית תעלה ותגיע למקור שורשה שלמעלה מן השכל והבנה כי קודם ירידתה היתה מתכללת ביחודו יתברך הנמשך בחכמה והבנה אבל בבחינת ירידתה תעלה למעלה מבחינת החכמה והבנה ותתדבק בשורשה בעצמותו ברוך הוא ועל זה נאמר וידעת היום והשבות אל לבביך דהיינו שישיב הלבבות לאחדים ובזה יש שני משמעות אם להשיב לב נפש הבהמית אל לב נפש האלוק"ית לאחדים אם להשיב לב נפש האלוק"ית לבטל נפש הבהמיית אבל באמת שניהם צודקים כי בתחילה צריך להשיב ולהפך לב נפש הבהמיית להפוך מדותיה ולקשרם ביחודו יתברך עם בחינת נפש האלוק"ית כי בבחינתה בעצמה הרי מדותיה יצאו לחלק לנפרד גמור לכן העבודה היא לייחדה בבחינת הנפש האלוק"ית אבל אחר זה אדרבה עיקר הוא להמשיך יחודו יתברך דייקא מצד היש בבחינת גלוי דייקא כי לזה הוא עיקר הכוונה וכן התורה והמצות עיקרם הם דווקא מצד היש בפועל ממש ולכן אז צריך להשיב לב נפש

האלוק"ית ללב של נפש הבהמיית להיותה יורדת דייקא למטה להמשיך גלוי אלק"ותו יתברך דייקא למטה אך תחילה צריך עליות העבודה להעלות נפש הבהמיית ממעשה הסטרא אחרא שהוא הנפרד הגמור ואחר כך לחברה אל הקדושה:

פרק לב

והנה כמו שהוא בכללות הולדת זעיר ונוקבין שהיו מתבררים המלכים שנשברו והיו בבחינת עיבור במעי אימא ואז היתה המלכות בסוד פסיעה לבר ואחר ההולדה היתה נקודה תחת יסוד ואחר זה היתה עמידתה נגד נצח הוד יסוד דזעיר אנפין ואחר כך עלתה עד החזה עד שנעשית שוין בקומתן וכל אלו הבחינות היו בבחינת אחור באחור ואחר כך ננסרה והיה עיבור שני בבחינת פנימיות ונתעלית בכל הבחינות הנזכרים לעיל בבחינת פנים בפנים עד שנעשו שווין בקומתן בבחינת פנים בפנים וכמו שנתבאר לעיל בביאור רחב כן הוא העבודה בבחינת פרטיות בעבודת האדם אשר בחינת נפש האלק"ית היא מדת מלכות דנפש האלוק"ית אשר היא בבחינת ירידה והתלבשות בנפש הבהמיית בבחינת שבירה צריך להעלותה מקודם מהרע הגמור בבחינת הכנעה ושפלות בדרך כלל להשפיל גופו ולהכניעו ולסור מההיפוך על ידי תשובה ולב נשבר בקריאת שמע שעל המטה למסרה בבחינת פיקדון להעלותה ממאסרה כמו שכתוב בידך אפקיד רוחי ובקומו צריך לקבל עליו אמונתו יתברך בסתם ודרך כלל כמאמר הכתוב חדשים לבקרים רבה אמונתיך כמו שבכללות מלכות דאצילות היורדת בכל לילה לברר ניצוצין מתוך הסטרא אחרא כמאמר הכתוב ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה שהם הרפ"ח ניצוצין כידוע ליודעי ח"ן:

ובבוקר היא מעלת מיין נוקבין מהניצוצין הנזכרים לעיל לחברם ולהעלותם אל הקדושה ולייחדם ביחודו יתברך כן ממש בפרטיות בנפש האלוקי"ת על ידי התשובה כנזכר לעיל ועל ידי הפקדת הרוח אליו יתברך בזה מעלה הניצוצין מנפש האלוק"ית אשר ירדו בתוך הסטרא אחרא ממעשיו ומחשבותיו אשר לא טובים של כל היום ועמהם מעלה גם כן מכחות נפש הבהמיית שהיא מנוגה ומתבררים על ידי כללות השכינה שהיא בחינת מלכות דאצילות אשר היא כוללת כל נשמות ישראל בכח התעוררות הזה כי היא נקראת אימא תתאה והיא כנסת ישראל שהיא כח הגלוי של אין סוף ברוך הוא בבחינת בריאה יצירה עשיה ובה נאחזים כל נשמות ישראל ונכללים בה בבחינת עיבור בכל לילה ובבוקר היא המחזרת נשמות בכדי להעלותם בבחינת עיבור במעי אימא עילאה שהיא הבינה ואחר כך יהיו כל הבחינות הנזכרים לעיל וכל הבחינות הנזכרים לעיל הם על ידי עבודה בקריאת שמע ותפלה ועל זה נתקן כל סדר התפלה דהיינו תיכף בקומו נתקנו

הברכות אלק"י נשמה וכל הברכות על הסדר הוא לעורר כח אלק"י להוציאה ממאסרה על ידי המשכת אור הוי"ה ברוך הוא על נפשו אשר כל הברכות הם על זה פוקח עורים מתיר אסורים זוקף כפופים וכן כל הברכות הכל לעורר כח אלק"ותו בהמשיך אור הוי"ה על נפשו להוציאה ממאסר הגוף האסור בנפש הבהמיית בבחינת נוגה ואחר כך הוא להעלותם בבחינת עיבור במעי אימא דהיינו על ידי ההתבוננות באמונה אמיתית שהוא יתברך עיקרא ושרשא דכל עלמין וכל העולם הזה אינו עולה בשם כלל כי בתחילת ההתבוננות מצד שהנפש מלובשת בהגוף וצריך לבטל הגוף מצד ההתבוננות והאמונה באלק"ותו יתברך אשר הוא עיקרא ושרשא דכל עלמין ואין עולמות הגשמיים תופסים לאיזה מהות נגדו בכדי לבטלם ממהותם בבחינת גשמיותם הגם שעיקר ההתבוננות הוא בשביל תיקון גופו והעולמות ואיך שהעולמות נכללים בכחו יתברך עם כל זה הם אינם נערכים באיזה מהות כלל ועיקר ההתבוננות הוא למעלה בבחינת אין סוף ברוך הוא ולא בעולמות תחתונים כמאמר הכתוב שאו מרום עיניכם דייקא ובחינה זו נקרא עיבור במעי אימא דהיינו שסתומים בבינתו ערך העולמות ובטילותם אליו יתברך ואשר המה כאין נחשבו ואז בחינת גילוי העולמות הם בבחינת פסיעה לבר דהיינו שבבחינת ההתבוננות הזו המה נכללים גם כן כי מוכרח לבטל עצמו והעולמות בהתבוננות זו דהיינו להתבונן שהוא יתברך עיקרא ושרשא דכל עלמין וכולם בטלים אליו וכלא חשיבי לגביה ואף על פי כן מצד שעיקר ההתבוננות הוא למעלה שהוא רוממותו יתברך ממילא בטלים גופו והעולמות בהתבוננות זו ונקרא בחינת ביטול העולמות כמו פסיעה לבר כמו שמבואר לעיל המשל ממלך בשר ודם אשר מצד ממשלתו במדינות רבות וביטולם אליו נכלל גם כן ביטול הכפר כן בההתבוננות ברוממותו ובגדולתו יתברך אשר אין ערוך אליו יתברך ומרומם עד אין קץ נכלל גם כן ביטול העולמות נגד רוממותו יתברך אשר אין זולתו אך הם בחינת טפל דטפל כי העולמות כולם הם כלא חשיבי לגביה יתברך והוא כמו פסיעה לבר כי בתחלה עיקר הוא להתבונן בעצם רוממותו יתברך בכדי שלא יהיו העולמות תופסים לאיזה מהות והוא מה שסדרו רבון כל העולמים וכו' מה אנו וכו' כל הגוים כאין נגדו וכו':

דהיינו שהוא יתברך רבון כל העולמים ועיקרא ושרשא דכולא ולבטל ההתגלות לאין ואפס רק העיקר הוא אשרינו מה טוב חלקינו וכן הם הקרבנות להעלות שרשם של העולמות והגילוי יהיה נשרף על המזבח בבחינת ביטול גמור וכן הקטורת הכל הוא לעורר שרשם של העולמות אך ממילא נכללים ביטול כל בחינות העולמות אבל הם רק בדרך מעבר מבלי משים דעתו עליהם בפרט ואחר זה הוא ברוך שאמר והיה העולם

הוא בחינת הולדה דהיינו ההתבוננות הוא בבחינת התהוות העולם עשה בראשית וכו' דהיינו שמתבוננים במהות העולמות גם כן דהיינו שהוא יתברך מהווה ומחיים ומקיימם אך שהם בטלים לגבי גדולתו יתברך ובהתבונן בערך גדולתו יתברך ובערך קטנות העולמות אשר אין להעריכם אליו יתברך ובטלים נגדו אך אף על פי כן באו לבחינת גילוי דהיינו שמתבונן במהות העולמות והביטול הוא מצד הגילוי דהיינו מצד מציאות העולמות מתבונן בשרשם של העולמות שהוא אין סוף ברוך הוא וזהו נקודה תחת יסוד דהיינו התקשרות העולמות וביטולם אל התקשרותו יתברך המה כנקודה בלי הרחבה בהעולמות רק בדרך כלל וכמו שהנקודה אין לה התפשטות כן התבוננות זה הוא דרך כלל אשר כל העולמות בטלים ומתקשרים ואחר ברוך שאמר המה פסוקי דזמרה הוא להודות ולהלל על ידי שירי דוד עליו השלום להבין גדולתו יתברך על ידי פעולות העולמות אשר בזה נתגלה רוממותו יתברך כמאמר נודע מצד פעולתיו וגם להתבונן בביטולם אליו יתברך ובתשוקתם לעלות ולידבק בשורשם:

וזהו בהרחבה יותר בכל פרטי העולמות כמו הללו את הוי"ה מן השמים וכל צבא השמים לך משתחווים והתבוננות הזה הוא רק בבחינת הודאה לבד דהיינו שמודה שכל העולמות בטלים אליו יתברך אבל לא בבחינת יחוד והתקשרות כי עדיין נגלו העולמות לבחינת מהות נבדל רק שעל ידי ההודאה והנצחון מתחזק להתבונן בשרשם של העולמות אשר מכחו יתברך נתהוו ובטלים אליו וכוספים לעלות לשרשם והם פסוקי דזמרה ואז מקומה הוא בבחינת נצח הוד יסוד ולכן יש בהם הודאה בראש והודאה בסוף דהיינו מזמור לתודה שקודם פסוקי דזמרה וא"ל ההודאות שבסוף פסוקי דזמרה ואחר זה הוא יוצר אור ואהבת עולם הוא לעורר המדות שהם בחינת יראה ואהבה ובחינת יראה הוא ביוצר אור דהיינו להתבונן בביטולם ויראתם של המלאכים והשרפים וחיות ואופנים אשר כולם משמיעים ביראה יחד בקול דברי אלוקי"ם חיים ומלך עולם ואחר זה אהבת עולם לעורר האהבה אליו יתברך ואז מקומם של גילוי העולמות עולים עד החזה שהם חסד וגבורה אהבה ויראה ואחר כך בקריאת שמע הוא להעלות את העולמות אליו ולייחדם ממש ביחודא חד באופן שאין העולמות מהות נבדל ממנו יתברך רק שהם מתאחדים ביחוד עצום על ידי שמע ישראל שהוא יחודא עילאה ועל ידי ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד שהוא יחודא תתאה כי בכל אלו הבחינות הקודמים הרי היו נגלים העולמות למהות נבדל רק שהם בטלים אבל בבחינת יחוד הרי הם אינם מהות נבדל כלל והם מיוחדים אצלו יתברך בלי שינוי באופן שהוא יתברך אחד בהם ואינם מהות נבדל וכגוונא דאינון מתייחדין לעילא אוף הכי איהי אתייחדת לתתא ברזא דאחד אפילו

מצד הגילוי ואז נקרא הגילוי שווין בקומתן עם יחודו האמיתי שהוא יחודא עילאה ולכן בשמע שהוא יחודא עילאה הם שית תיבין ובברוך שם כבוד מלכות לעולם ועד שהוא יחודא תתאה הם גם כן בשית תיבין:

פרק לג

והנה כל הבחינות האלו ביטולם ויחודם הוא בחינת אחור באחור דהיינו כי ביטולם זה והתאחדותם אליו לאחוריים תחשב כי על כל פנים נערכים העולמות לאיזה מהות רק שמתאחדים אליו מצד כחו הפלא אבל עם כל זה המה בבחינת שני מהותים רק שנעשו לאחדים מצד ששורשם בבחינת יחוד הם מתאחדים גם כן וביטולם הוא גם כן בבחינת אחור דהיינו ביטול העולמות והתקשרותם אליו והתקשרותו יתברך אל העולמות והתאחדותו יתברך עם העולמות המה נחשבים לאחוריים כמשל מלך גדול המתאחד עם אדם פחות הגם שמתקשר עמו ומתאחד עמו הרי לנגד גדולתו של המלך אינו בערך אחד עמו ואך אף על פי כן מתאחד עמו לאיזה טעם עמוק אבל ההתחברות וההתאחדות מצד הבדל ערכם למה נחשב הוא וגם ההתאחדות הוא לא מצד עצם האדם הזה רק מצד כוונתו העמוקה וגם התחברותו של האדם עם המלך לאחוריים תחשב לו כי עיקר התחברותו הוא שעל ידי זה יפעל רצונו מהמלך ובזה יתנשא ממהותו אבל עיקר הוא מהותו בעצמו אשר מצד מהותו הוא נבדל ממהות המלך רק ההתחברות הוא מצד איזה טעם אבל אינו התחברות גמור לאחדים ממש כן כביכול התחברותו והתאחדותו יתברך עם העולמות על ידי בחינת היחוד שהוא יחודא עילאה ויחודא תתאה המה בחינת אחוריים כי מצד עצמותו ברוך הוא הרי אין לתאר עולמות כלל וכלא חשיבי גביה רק מצד עצם כוונתו יתברך לגלות שלימותו מתצמצם בבחינת דרגין ומתקשר ומתאחד עם בחינת חילוקי הדרגין בבחינת עולמות נמצא ההתקשרות הזאת הוא בבחינת אחוריים משני טעמים אחד הוא מצד ריחוק ערכו מערך העולמות ואחד הוא שלא זה הוא עיקר כוונתו יתברך כי עיקר הכוונה הוא לגלות שלימות השוואתו יתברך אשר אין עוד מלבדו כלל ובבחינת יחוד הרי העולמות המה בחינת מהות לבד בבחינת יש רק מצד התאחדותם אליו יתברך נעשו לאחדים וגם התקשרות גילוי העולמות בכלל והאדם בפרט הלא עיקרם הם מהותם בעצמם רק שעל ידי ההתחברות יצאו מהשפלתם וירידתם הנגלים למהות יש ונפרד ומתקרבים ומתאחדים אל אור יחודו יתברך והעיקר הוא בכדי להאיר אור יחודו יתברך בנפשם ולהתכלל באורו יתברך נמצא עיקרם ומהותם עדיין לא נתבטלו רק שחפצים להנות מאורו ולדבקה בו ולהבטל אליו בכדי לקשר נפשם אליו ולהאירם מאור החיים אבל עם כל זה עיקר מהותם הוא בשלימות רק שבטלים

על ידי ההתאחדות נמצא עיקר הוא מהותם בלבד וההתקשרות הוא בשביל הפעולה להתדבק באור החיים נמצא התדבקותם זה גם כן לאחוריים נחשב להם וכמאמר הכתוב ואני קרבת אלקי"ם לי טוב דהיינו שקרבת אלוקי"ם הוא בשביל להאיר הטוב בנפשו ולכן עיקר הוא מהות נפשו והקרבת אלהי"ם הוא בשביל לי טוב וכמו שנתבאר בפרקים הקודמים ביותר ביאור ולכן עד אמת ויציב הכל הוא לתקון פרצוף אחור דנוקבא בבחינת אחור באחור כמו שמבואר בעץ חיים כי כל הביטול הזה נקרא בבחינת אחוריים מטעם הנזכר לעיל ומטעם המבואר בפרקים הקודמים על פי משל מהמשפיע ומקבל:

והנה כל אלו הבחינות נקראים בחינות חיצוניות ואחוריים דהיינו שמצד הנגלה הרי נגלו העולמות לבחינות יש ונפרד ומהות זולת ומסתירים לבחינת אין סוף ברוך הוא באופן הריחוק כי אין סוף ברוך הוא בלתי בעל גבול ואינו בערך השגה ותפיסה כלל ואינו מערך הגבול והעולמות נראים בבחינת גבול ויש ולכן מצד השכל והבנה אין להעריך את בחינות הנבראים אליו יתברך רק מצד כחו יתברך הפלא הוא יתברך מתאחד בהעולמות ובטלים אליו יתברך אבל כאשר תעמיק בפנימיות העולמות הרי אין זולתו יתברך אפילו מצד העולמות כי הכל הוא כחו לבדו יתברך והוא יתברך מקומו של עולם כי אין להעריך התפשטותו בעולמות להתפשטות הנשמה בגוף כי הגוף הוא מהות נבדל מהנפש כי זה בשר וזה רוח ובריאותם המה ממהותים נבדלים מצד הבריאה כי הגוף נוצר כו' אביו ואמו והקדוש ברוך הוא נותן בו הנשמה וכאשר הארכתי בזה במקום אחר אבל עצמותו ברוך הוא הלא קודם הבריאה היו העולמות אפס מוחלט ולא היה אלא הוא בלבד כמאמר רבותינו זכרונם לברכה עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד והיה כמוס בעצמותו ברוך הוא בתכלית ההשוואה נמצא התהוות העולמות הוא מעצמותו ברוך הוא כמאמר הכתוב נוטה שמים לבדי רוקע הארץ מאיתי דווקא וכל גילוי העולמות למהות נבדל הוא לגבי דידן מצד הצמצום וההעלם אבל אצלו יתברך אין צמצום והעלם מעלים לפניו ואדרבה סוף מעשה במחשבה תחלה אשר כביכול ראשית ההתפשטות מאור עצמותו ברוך הוא היה בכדי לגלות שלימותו יתברך דייקא מצד סופא דדרגין והיא בחינת מלכותו יתברך נמצא מצד האמת הרי עצמותו דייקא נגלה אפילו מצד העולמות ואין העולמות נערכים מצד עצמם לאיזה מהות כלל ולכן בבחינה זו עיקר העבודה להמשיך אור אין סוף ברוך הוא דייקא בבחינת היש להיות נגלה כבוד הוי"ה דווקא בבחינת גלוי היש והעבודה זו נקראת בחינת פנים בפנים דהיינו שבבחינה זו נתגלה עיקרית הכוונה בפנימיותו יתברך הן מצד כחו יתברך והשפעתו בעולמות הנמשך על ידי מדותיו יתברך בבחינת יחודא עילאה דהיינו שנתגלה עיקר כוונתו יתברך בבחינת עולם והן מצד

גילוי העולמות שהיא מדת מלכותו יתברך המסתתרת בבריאה יצירה עשיה אשר נגלים לבחינת יש ועל ידי בחינת עבודה זו נגלה פנימיות היש ובבחינה זה מתייחדים פנים בפנים דהיינו הפנים העליון שהוא מצד השפעת אור אין סוף מצד יחודא עילאה נגלה אור עצמותו ברוך הוא שבבחינת הכלים שהם החכמה ובינה ומדות וגם פנים התחתון שהוא ביטולם של הנבראים והעולמות אליו בכלל וביטולו של נפש האדם וגופו בפרט נגלה פנימיות הביטול אשר מצד הפנימיות נעשו שני הבחינות לאחדים ממש ביחוד עצום מה שאין כן בבחינה ראשונה הלא לא היה התגלות יחודו יתברך רק על ידי בחינת חכמה בינה דעת ומדות:

והנה מצד חכמה והבנה הרי אינו נגלה עצמותו ברוך הוא כי לית מחשבה תפיסא ביה והשמים ושמי השמים לא יכלכלוהו דהיינו השמים המה מדותיו יתברך הוא יחודא עילאה ושמי השמים הוא בחינת חכמה שהוא ביטולם של המדות והתאחדותם על ידי השכלה לא יכלכלוהו דהיינו שאי אפשר להם להעשות כלים לאור עצמותו ברוך הוא רק שהוא יתברך נחית בדרגוי להתאחד על ידי מדות ומתייחד בהם בבחינת אור בכלי בבחינת נפש וגוף ונודע מצד פעולותיו אבל עצמותו ברוך הוא לא נתגלה על ידי מדות וכן הביטול של העולמות על ידי יחודא תתאה הרי הם נגלים למהות בפני עצמם רק שמתאחדים ובטלים ליחודו יתברך נמצא לא נתגלה הפנימיות של אין סוף ברוך הוא רק על ידי כלים מכלים שונים דהיינו שהתגלות אור אין סוף ברוך הוא הוא על ידי בחינת כלים בבחינת יחודא עילאה וביטול העולמות היא מדת מלכותו יתברך הוא גם כן על ידי כלי המלכות שהם כלי ההסתרה ולכן נקרא בחינת יחוד זה בבחינת חיצוניות ואחוריים שהוא בחינת גופא בגופא הגם שביחוד זה גם כן יש בחינת אחור באחור ויחוד פנים בפנים יתבאר אם ירצה השם בשערים הבאים:

אבל דרך כלל נקרא בחינת יחוד זה אחור באחור ובחינה זה נקרא בחינת יעקב בבחינת דעת מלבר כידוע שבחינת יחוד יעקב נקרא גופא בגופא כמבואר בזוהר אבל בבחינת יחוד שמצד פנימיות הרי מתדבקים פנים בפנים ממש דהיינו שנתגלה מצד הפנימיות הגם שיחוד זה הוא גם כן על ידי כלים עם כל זה נתגלה פנימיותו יתברך על ידי הכלים ויחוד זה הוא בשמונה עשרה הוא תפילה כי בשמונה עשרה הוא בחינת יחוד פנים בפנים כידוע שבשמונה עשרה הוא לגלות פנימיותו יתברך להמשיך גלוי עצמותו ברוך הוא דייקא בבחינת עולמות מלמעלה למטה וזהו ברוך אתה הוי"ה שברוך הוא לשון בריכה הנמשך ממקור החיים להתגלות בבחינת אתה שהוא הגלוי הוי"ה ברוך הוא שהוא שם העצם הוא עצמותו ברוך הוא בבחינת גלוי גמור ויהיו מתייחדים הוי"ה

יתברך עם בחינת אתה ביחודא חד ולכן לא נאמר בברכה זו מלך העולם כמו בשאר ברכות הגם שבכל הברכות הוא גם להמשיך אלק"ותו יתברך אבל ההמשכה הוא על ידי בחינת מלך העולם שהיא מדת מלכותו יתברך בבחינת העלם והסתר דהיינו שלא נתגלה עצם פנימיותו רק על ידי התלבשות והסתרה אבל בתפלה הוא התגלות פנימיותו יתברך בלי הסתרה ולכן ביטול העצמי הוא בתפלה ולכן הוא בחשאי כמו שכתוב וקולה לא ישמע כי קול הוא המשכה ממהות למהות שהוא על ידי קול אבל בעצם אחד אין שייך קול ולכן עיקר התפילה הוא בחינת משה כמאמר הכתוב תפילה למשה כי משה הוא דעת מלגאו שהוא בחינת יחודו הפנימי בבחינת מה וכמו שיתבאר זה אם ירצה השם בשערים הבאים ובפרט בקונטרס סדר יחוד התפלה אם ירצה השם:

פרק לד

ולכן תיכף אחר קריאת שמע אומרים אמת ויציב כדי לעורר מדת אמיתיותו יתברך אשר מצד אמיתיותו הוא יתברך שוה בכל הדרגין אפילו בעולמות התחתונים כמאמר הכתוב ואמת הוי"ה לעולם וכמו שבבחינת יחוד אחור באחור שהוא התחלת התפלה ההתחלה הוא על ידי בחינת אמונה דהיינו ההתבוננות הוא על עיקרא ושרשא דכולא איך שהעולמות נכללים ובטלים בביטול גמור והעיקר של ההתבוננות הוא מצד מעלה כמאמר הכתוב שאו מרום עיניכם ואז נקרא מלכות בסוד פסיעה לבר כמבואר לעיל כן עתה התחלת התגלות הפנימיות הוא גם כן על ידי אמונה מצד אמיתיותו יתברך וההתבוננות הוא מצד מטה לאמת שאין זולתו יתברך אפילו מצד בחינת העולמות אשר בכל בחינת העולמות אין זולתו יתברך והעולמות המה בטלים אפילו מצד ההתגלות דהיינו שכחו יתברך בעצמותו הוא דייקא בבחינת העולמות ובבחינה זו שהוא גלוי אלק"ותו יתברך שמצד העולמות דייקא העיקר הוא להתבונן בעצמותו ברוך הוא שלא בערך העולמות ונכללים בזה גילוי העולמות שהעיקר הוא לגלות אור עצמותו ברוך הוא מצד כלי העולמות אבל בתחילה צריך להתבונן בעקרא ושרשא דכולא וגילוי עצמותו יתברך שבבחינת העולמות הוא בבחינת העלם והסתר שהוא בבחינת עיבור ואז מדת מלכותו יתברך שהיא גלוי אלק"ותו יתברך שמצד היש היא בבחינת טפל בבחינת פסיעה לבר ובגאל ישראל אז היא נתגלית למהות העולמות דהיינו להתבונן בהגלוי עצמו שמצד העולמות איך שהם בטלים ומתקשרים אליו מצד עצמותו ברוך הוא בדרך כלל ואז היא נקודה תחת יסוד על דרך שנתבאר לעיל ובברכות ראשונות היא נגד נצח הוד יסוד לכן בברכות הראשונות שהם שלשה אבות שהם נגד שלשה מוחין חכמה בינה דעת הוא לעורר את נצח הוד יסוד כי התגלות נצח הוד יסוד הם על ידי המוחין כמאמר

הכתוב עטרת זקנים בני בנים וזהו וזוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם כי על ידי זכירת חסדי אבות שהם המוחין בזה מביא גואל שהוא בחינת יסוד לבני בניהם הם נצח והוד ובשתיים עשרה ברכות אמצעיות הם התגלות המדות שהם חסד גבורה תפארת הכל מצד הפנימיות להמשיך גלוי אלק"ותו יתברך בדעת ובתשובה ובסליחה ורפואה וכנזכר לעיל שהם מצד המדות בבחינת רחמים כידוע ליודעי ח"ן:

ובשלש אחרונות הוא התגלות יחוד פנים בפנים שוין בקומתן וכמבואר בכוונות שבשים שלום הוא היחוד האמיתי בבחינת שוין בקומתן הגם שאחרונות המה בחינת נצח הוד יסוד כידוע שרצה הוא נצח ומודים הוא הוד ושים שלום הוא יסוד כן הוא שבבחינת שלש ברכות אחרונות נגדל פרצוף זעיר אנפין ונוקבא ונגמר בשלימות כמשל אדם שעומד על רגליו אז נגלה קומתו בשלימות מה שאין כן כשיושב אז לא נגלה קומתו בשלימות וגם אינו יכול לפעול פעולתו בישיבה בלבד אבל כשעומד על רגליו הרי נגלה קומתו בשלימות ופועל פעולת שכלו ומדותיו בשלימות וכידוע ומבואר בעץ חיים שסדר עלייתם של זעיר ונוקבין בבחינת הולדתם ממעי אימא הרי הם בבחינת תלת גו תלת דהיינו שלא נתגלה אלא בחינת נצח הוד יסוד ואחר זה על ידי יניקה נעשו שש בחינות וניתוספו חסד גבורה תפארת בפרצופם ואחר זה באו המוחין ואז נשלם קומתן וכמו שהוא בכלל בבחינת זעיר ונוקבין כן הוא בבחינת עליית הנוקבא ביחודא עם זעיר אנפין ומובן זה ממשל מאדם כשעלה ברצונו לעשות איזה פעולה מוכרח להיות לו הסכם בשכלו על ידי שמתבונן בהדבר שהיא נצרכה לנפשו וגם באיזה אופן תהיה הפעולה ועל ידי זה נגמר אצלו בהסכם לפעול הפעולה ההיא ואחר זה יש לו תשוקה ואהבה להפעולה עד שנמשך בהפעולה בכל שכלו ומדותיו ואז נתחזק ההסכם שלו בתוספת חיזוק ביתר שאת מההסכם הראשון אשר בהסכם הראשון עדיין לא בא לידי פעולה רק שנעשה אצלו הסכם להפעולה אבל בהסכם האחרון אשר נמשך בהסכם זה על ידי מדותיו ושכלו בפרטיות הפעולה אז על ידי הסכם זה עושה הפעולה בשלימות ובזריזות:

ואז בא ההסכם הנזכר לעיל לידי גילוי כן הוא בבחינת עבודה אשר בשלש ראשונות שהם חכמה בינה דעת נתגלו בחינת נצח הוד יסוד להבטל ולהכלל באור אין סוף ברוך הוא ולהמשיך אור אין סוף ברוך הוא מעילא לתתא להיות גלוי אלק"ותו יתברך דייקא מצד היש והסכם זה בבחינת נצח הוד יסוד הוא על ידי התעוררות חכמה בינה דעת דזעיר אנפין שהוא יחודו בכדי שיהיה לו הנצחון וההודאה וההתקשרות להמשכה זו אבל עם כל זה אינו נגלה עצם ההמשכה כי אם שנעשה ההסכם על ידי ההבנה וכו' ועל ידי השתיים עשרה ברכות האמצעיות אז נגלו מדותיו להמשכה זו וחפצו ואהבתו להמשיך

גלוי אור אין סוף ברוך הוא ויחודו למטה ובשלש האחרונות נגלה ונגמר ההסכם בפועל ובהתקשרות אמיתי אל גלוי המשכת אלק"ותו יתברך בביטול העצמי אליו יתברך באופן שלא יהיה לו רצון מצד עצמו ומצד היש רק בכדי לגלות אלק"ותו יתברך ואז נתגלו הנצח

[1] **וזהו** סוד מה שכתוב ונגה כאור תהיה קרנים מידו לו ושם חביון עוזו כידוע מאמר רבותינו זכרונם לברכה שאור שנברא ביום הראשון היה אדם מביט בו מסוף העולם עד סופו וכמאמר הזהר הקדוש פרשת בראשית ויאמר אלוקי"ם יהי אור כו' דא איהו נהורא דברא קודשא בריך הוא בקדמיתא כו' והוא נהורא דאחזי קודשא בריך הוא לאדם קדמאה והוה חזי ביה מסייפי עלמא עד סייפי עלמא וכו' אר"י אור דברא קודשא בריך הוא בעובדא דבראשית הוה סליק נהוריה מסייפי עלמא ועד סייפי עלמא ואתגניז מאי טעמא אתגניז בגין דלא יתהנון מיני חייבי עלמא והוא טמיר לצדיקייא כו' ההוא נהורא נפיק מגו חשוכא דאתגלפא בקליפוי דטמירא דכולא עד דמההוא נהורא דאתגניז אתגליף בשביל חד טמירא לחשוכא דלתתא מאן חשוכא דלתתא ההוא ראיקרי לילה כו' ועל דא תנינן מאי דכתיב מגלה עמוקות מני חושך רבי יוסי אומר אי תימא מחושך סתים אתגליין הא חזינן דטמירין אינון כל אינון כתרין עלאין כו' אלא כל אינון טמירין עילאין לא אתגליין אלא מגו ההוא חשוכא דאיהו ברזא דלילה עד כאן לשונו פירוש כי אור הראשון הוא התגלות אור עצמותו יתברך המתגלה בכל העולמות בשווה שהוא מכח השוואתו יתברך אשר הוא שוה בכל הדרגין הגה"ה אשר אצלו יתברך אין צמצום מעלים לפניו וסוף מעשה במחשבה תחלה באין הסתר כלל דהיינו דייקא כח היש הוא בעצמותו ברוך הוא באין הבדל כלל וכל עיקר כוונתו יתברך לגלות אלוק"ותו יתברך בסופא דדרגין אך ראה שאין העולם כדי להשתמש בו עמד וגנזו לצדיקים וכמאמר הזוהר הקדוש והוא טמיר לצדיקייא דהיינו שהסתיר אורו יתברך בצמצומים רבים עד שיתגלה היש בבחינתו דייקא מצד ההסתרה ובבחינת ההיפוך כי אם היה מתגלה כחו אשר ביש כביכול בבחינת התגלות הוו חייבי עלמא מתהניין מיניה כי חייבי עלמא הוא שאינם בטלים אליו יתברך אלא הולכים אחר הגילוי בשרירות לבם וכיון שהיה מתגלה כחו יתברך בבחינת היש בגילוי הרי היו מחשיבים ליש מצד שהיה נגלה אצלם כחו יתברך ולכן היו כל ההסתרות עד שיהיה נגלה היש גמור בלי התגלות כחו דייקא ועל ידי עבודת הצדיקים המבטלים היש מהפכים חשוכא לנהורא דייקא מבחינת ההיפוך על ידי שמכפיין לסטרא אחרא ומהפכין חשוכא לנהורא באהבה רבה למעלה מן הטעם ודעת ומוסרין נפשם על התורה להמשיך רצונו יתברך בתורה ומצות דייקא בבחינת יש אשר לזה היתה כוונתו יתברך להתגלות דייקא בסוף מעשה ולברר מתוך ההיפוך על ידי אתכפייא ואתהפכא וזהו הגה"ה פירוש הזוהר נהורא דאחזי קודשא בריך הוא לאדם קדמאה דייקא שהוא כח השוואתו יתברך מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין בהשוואה גמורה לכן רגלי אדם קדמון היו מסתיימין בקרקע עשיה דייקא כי זהו עיקר כוונתו יתברך והוא נקרא מחשבה קדומה ועל זה נאמר סוף מעשה במחשבה תחלה וזהו מצד כחו יתברך השוה בכל הדרגין וכנגד זה נברא אדם הראשון אשר היה בכחו להשוות כל הדרגין והעולמות אליו יתברך ולהשוותם מצד ההתגלות ועל זה נאמר נעשה אדם בצלמינו כדמותינו ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה כי אדם הראשון בעת בריאתו היה קומתו כנגד כל העולם וכשחטא נתמעט קומתו כי אחר חטא היה בחינת הסתרה ולא היה ביטולו ויחודו אליו יתברך רק על ידי החכמה שהיא בחינת מאה אמה ודי למבין והבן וכדי שלא יתהנו חייבי עלמא להחשיב היש מצד גילוי אורו יתברך ומה גם שעיקר כוונתו יתברך בשביל התגלות היש היו מתהניין מזה ולכן היתה ההסתרה אשר מצד ההסתרה הלא היש הוא למטה מכל ההתגלות עד שנתגלה ליש גמור ונפרד אשר רחוק בכמה מיני ריחוקים מאור אין סוף ברוך הוא עד שנתגלה לנפרד גמור והוא הבחינת נוגה אשר מצד ההתגלות נקראת קליפה הגם שעיקר כוונתו יתברך בההתגלות שבזה יהיה נגלה כח עצמותו בהשוואה גמורה הגה"ה שיהיה בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד וכמבואר לעיל נתאווה הקדוש ברוך הוא להיות לו דירה בתחתונים דייקא כי בבחינת היש הוא עיקר גילוי כבודו יתברך אשר בזה נתגלה עצמותו ברוך הוא מה שלא נתגלה בעולמות עליונים שהוא החכמה והבינה והמדע אשר לית מחשבה תפיסא ביה כלל ושם הוא התגלותו בבחינת אור שהוא הארה אבל לא עצם ההתגלות אבל בבחינת היש הרי נתגלה עצמותו ברוך הוא כי בבחינת היש הרי הוא בגילוי ממש דהיינו שכל המתגלה הרי הכל הוא מאמיתת המציאו כי אין זולתו כלל אך אף על פי כן מצד ההסתרה הנקראת חשך הרי היש הוא למטה מכל הררגין עד שיהיה יכול להתגלות בבחינת נפרד אך טמיר לצריקייא אשר בעבורתם מסירין ההסתרה על ידי מסירות נפש ואתערותא דלתתא ועל ידי התורה והמצות כנזכר לעיל אשר בזה מעלים מיין נוקבין אל עצמותו ברוך הוא דווקא מצד היש וההיפוך ועל ידי זה ממשיכין מיין דוכרין ממקורו כביכול להיות נגלה כבודו יתברך בבחינת היש דייקא כמאמר הכתוב וכבוד הוי"ה מלא את המשכן דייקא בגילוי היש

הוד יסוד בפועל[1]: ודי למבין והנה ביאור הדברים האלה באריכות יתבארו אם ירצה השם בקונטרס סדר התפלה:

פרק לה

ואחר התפילה הוא הסתלקות המוחין בכדי לתקן האחוריים כמו שנתבאר לעיל כי עיקר הכוונה בבריאות העולמות שהיתה מאתו יתברך וכן ירידת הנשמה בגוף הוא לתקן האחוריים דייקא כמאמר הכתוב אחרי הוי"ה אלקיכ"ם תלכו ונאמר כי מילאו אחרי הוי"ה דהיינו דייקא לתקן החיצוניות שיהיה נגלה עצם רצונו יתברך מצד החיצונית מצד מהותם בעצמם דייקא כי כל הגילויים הנזכרים לעיל שהוא התגלות הביטול הן

ולכן לא יכול משה לבא אל המשכן כי בחינת משה הוא בחינת הדעת לא היה יכול להשיג זה בבחינת הדעת שבחינת גילוי כבודו יתברך שבבחינת יש הוא מעצמותו ברוך הוא שלמעלה מן הטעם והדעת והוא הגה"ה דייקא מצד ההסתרה והוא מאמר זוהר הקדוש ההוא נהורא נפיק מגו חשוכא דאתגלפא בקליפוי דטמירא דכולא דהיינו שנתגלף כחו יתברך המוסתר בקליפוי שהוא לשון קליפה בבחינת הסתרה בבחינת יש שהוא כח היש אשר בכחו יתברך שהוא במחשבה קדומה והוא השורש מטמירא דכולא שהוא עצמותו ברוך הוא שהוא מקור כח הגבול והיש המשתווה בכח השוואתו ברוך הוא הנקרא טמירא דכולא ולכן נקרא בקליפוי שהוא כביכול כח הגבול בבחינת התגלותו אשר בו שורה עצמותו יתברך מוסתר בתוך הגבול ולכן נקרא קליפוי שעל ידי הקליפה הוא גילוי הפרי וקיומו והאוכל נגנז בו אבל חס ושלום שיהיה אצלו יתברך שום הסתרה כי אצלו יתברך הכל בהשוואה גמורה עד שמההוא נהורא דאתגניז אתגליף בשביל חד לחשוכא דלתתא שהוא בחינת מלכותו יתברך שהוא כח המסתיר עד שיתגלה היש ליש גמור אך אף על פי כן אתגליף בבחינת הסתרת היש שביל חד מאור הראשון דהיינו כחו יתברך שבבחינת היש לכן מבאר מאי דכתיב מגלה עמוקות מני חושך אי תימא מחושך סתים אתגליין הא חזינן דטמירין אינון כל כתרין עלאין כי חושך סתים הוא בחינת כחו הפלא שלא בא לכלל השגה והבנה כלל ולכן נקרא חושך מצד מניעת ההשגה ולכן אמר איך אתגלי זה מאחר שאינו בערך התגלות ובערך השגה כלל אלא כל אינון טמירין עילאין לא אתגליין אלא מגו ההוא חשוכא דאיהו ברזא דלילא דהיינו דייקא מצד התגלות היש כשמהפכין אותו ומבטלין אותו וממשיכין רצונו יתברך על ידי התורה ומצות בזה נתגלה כחו יתברך דייקא שלמעלה מהשגה והבנה שהוא רצונו יתברך ושעשועא דמלכא הנקרא עתיק שהוא כח השוואתו ברוך הוא ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה היכן גנזו גנזו בתורה דייקא שהוא עצמיות רצונו ברוך הוא שנגלה דייקא בבחינת יש אשר כל התורה כולה נתלבשה ונתגלית דייקא בבחינת גבול ויש וכל אלו ההתגלות הוא דייקא על ידי בחינת נוגה וכשהיא בבחינת הסתר בבחינת נפרד אזי נקראת קליפה שהוא מסתיר כנזכר לעיל אבל כשמבררין אותה על ידי היחוד והביטול ומסירות נפש להוי"ה ועל ידי התורה ומצות שהוא דייקא בבחינת יש אז נקראת נוגה שהוא לשון אור וזיו ובהירות דהיינו שמגלית כל אינון טמירין עלאין ועל ידי זה נגלה אור הראשון ממש אך כעת אינו בגילוי גמור כי עדיין לא נתברר בשלימות רק בעשיית התורה ומצות נגלה על ידי עשייתם רצונו יתברך אבל הגילוי הזה עדיין מלובש בבחינת יש רק שנגלה רצונו בהיש אבל לעתיד יהיה גילוי גמור כמאמר הכתוב ונגלה כבוד הוי"ה וראו כל בשר דייקא ועין בעין יראו ועל זה נאמר ונוגה כאור תהיה שהנוגה תהיה כאור הראשון ממש דהיינו שיהיה נגלה על ידה אור הראשון ממש אך אף על פי כן לא יתבטל גילוי היש כי אדרבה זה היה עיקר כוונתו יתברך שיהיה נגלה כבודו יתברך דייקא בבחינת היש רק גילוי היש יהיה באופן אחר לא כמו עתה כי אז לא יהיה בבחינת גשמיות כידוע הגה"ה ובאור הראשון שהוא כח השוואתו יתברך הרי היה משתווה בהשוואה גמורה היש אבל לעתיד לבוא יהיה התגלות בחינת יש ואף על פי כן יתגלה בעצמותו ברוך הוא וזהו קרניים מידו לו שהוא קרני ההוד כמו למשל מאור גדול כשמביטים בו יוצאים ממנו כמין קרניים וכמאמר הכתוב כי קרן עור פני משה כן כביכול יהיה גילוי לתתא בבחינת יש מהגילוי שבכח עצמותו ברוך הוא בבחינת קרניים שיהיה היש מאיר מהתגלות עצמותו ברוך הוא בבחינת היש דייקא וזהו ושם חביון עזו כידוע שחביון עזו הוא התורה כי התורה נקראת עוז ?יוחביון הוא בחינת ההסתרה מלשון חבי כמעט כו' כי זהו התורה בעצמה אשר היא מעצמיות רצונו יתברך ונתגלית בבחינת יש דייקא ומאיר עצמיות רצונו ברוך הוא בבחינת היש ודי למבין והבן מאוד:

בבחינת אחור באחור והן בבחינת פנים בפנים הוא מצד יחודו יתברך הנגלה שבזה בטלים העולמות והיש בהגלות אור שכינתו יתברך בכל ההתגלות וממילא בטל היש מצד האור אבל עיקר הכוונה היא שיהיה נגלה כבודו יתברך אפילו מצד היש בבחינתו שלא על ידי התגלות האור כי באמת היש מצד מהותו הוא גם כן עצמותו ברוך הוא כמאמר הכתוב הנה מקום אתי שהמקום והגבול הוא אתו יתברך:

וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה הוא מקומו של עולם הוא דייקא מקומו דהיינו שקיום היש מצד ההסתרה הוא דייקא מצד עצמותו ברוך הוא לבדו ולכן בכדי לגלות הביטול מצד היש בבחינת הסתרתו דייקא דהיינו לבטל עצמו וגופו והעולמות מצד היש בעצמו לא מצד גלוי האור זהו בחינתו של דוד המלך עליו השלום שהוא אתקין נהורא אוכמא הוא הביטול אליו יתברך מצד השחרות שהוא מצד ההסתרה כמאמר הכתוב אלקי"ם אל"י אתה אשחרך דהיינו שאפילו מצד השחרות היה בטל אליו יתברך ולכן נאמר צמאה לך נפשי כמה לך בשרי בארץ ציה ועיף בלי מים דהיינו בלי התגלות המשכה הנקרא מים וכן הוא אומר מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כלה שארי ולבבי דהיינו שהכיסוף והביטול שלו לא היה על ידי בחינת שמים שהוא יחודא עילאה ועל ידי בחינת הארץ שהוא יחודא תתאה רק מצד אמיתותו יתברך היה כלה שארו ולבבו וכמשל בהתקשרות הבן אל אביו וביטולו אליו יש שני אופנים אחד הוא שבטל מצד התקרבות אביו אליו ומתדבק אליו באהבה עזה מפני זה מבטל רצונו לגמרי אל רצון אביו אבל אם לא היה גלוי אהבתו של אביו והתקשרותו האמיתי אליו אינו ידוע אם היה בטל אליו מצד עצמו ומהותו:

ושנית שבטל אליו אפילו שלא בגלוי אהבתו והתקרבותו אליו ואפילו בהסתר פניו ממנו אף על פי כן הוא בטל אל רצונו לגמרי זה מורה על אמיתית חפצו ורצונו והתקשרותו אל אביו יותר מהראשון והנמשל מובן מאליו כי מצד הסתלקות המוחין והסתר פניו ואף על פי כן יהיה הביטול אליו יתברך זה מורה על עצם הביטול ובזה נגלה עצם אלק"ותו יתברך על ידי בחינת היש בבחינת הסתרתו לכן אחר התפילה הוא הסתלקות המוחין בכדי שיהיה בטל מצד היש וחיצוניות לכן תיכף אחר התפילה אומרים לדוד אליך הוי"ה נפשי אשא הוא כדי לעורר מדתו של דוד המלך עליו השלום כו' בכדי שעל ידי זה יהיה בטל אליו יתברך מצד היש דייקא לתקן בחינת אחוריים דייקא והתגלות הביטול הזה הוא על ידי התורה ומצות אשר כל התורה נמשכה דייקא בבחינת גבול ויש בפועל ממש וכן עיקר עשיית המצות הם דייקא בבחינת מעשה להתקשר אליו יתברך ולהמשיך רצונו יתברך דייקא מצד החיצוניות והיש וזהו עיקר תקון הנפש הנמשכת ומשתתפת

בגופא דייקא בבחינת חיצוניות בכדי לברר חיות הנפש הבהמיית ולבושיה דייקא מצד הגוף אך בביטול זה אי אפשר מבלי שיקדים לו בחינת הביטול שמצד היחוד וההתגלות בבחינת אחור באחור ופנים בפנים כנזכר לעיל:

ואחר זה על ידי התורה ומצות ממשיכים גלוי אלק"ותו יתברך אפילו בבחינת יש ומתקנים בחינת החיצוניות מצד ההתגלות אך כוונתו יתברך היה להתגלות אלק"ותו יתברך אפילו מצד ההיפוך בבחינת אחוריים דאחוריים דהיינו בבחינת סטרא אחרא לכן הוצרך להיות ירידה יותר דהיינו באכילה ושתיה ועסק משא ומתן אשר זה הוא ירידה בנפרד גמור והוא בכדי להיות הביטול אפילו מצד הנפרד הגמור ובזה הוא גילוי אלק"ותו יתברך ושלימותו יותר וכד אתכפייא סטרא אחרא אסתליק יקרא דקודשא בריך הוא וכמו שכתוב אם תוציא יקר מזולל כפי תהיה דייקא מצד ההיפוך ולהפכא חשוכא לנהורא ומרירא למתיקא דייקא אשר על כן הוצרך לירידה זאת בכדי להיות עליה יתירה אך ביטול זה אי אפשר כי אם בהקדים הביטול על ידי התורה ומצות ודברים אלו יתבארו אם ירצה השם בביאור רחב בשערים הבאים ובקונטרס סדר התפילה אם יזכני הוי"ה לגמרו ויהיה בעזרי בזה ארחיב הדבור בפרטיות בכל בחינות סדר התפילה אם ירצה השם ועתה אין כוונתי בשער הזה כי אם לגלות שרש האדם ועבודתו אשר כל העולמות תלויים בהתעוררות האדם והתדמותו לבחינת אדם דלעילא עד רום המעלות אשר כל ההמשכות וההתגלות של כל בחינות המשכות העולמות תלויים באדם בהתעוררותו ובפעולותיו במעשיו אשר בעבודתו כל אחד ואחד לפום שיעורא דיליה מעורר ממש כל בחינות המשכות מאור אין סוף ברוך הוא ולהמשיך אין סוף ברוך הוא בעצמו ובהיפוך חס ושלום פוגם בכל העולמות וגורם הסתלקות אור אין סוף ברוך הוא חס ושלום כי באמת הכל הוא אין סוף ברוך הוא לבדו בכל הפעולות הנמשכים בעולמות ובבחינת אדם כי אין זולתו יתברך והוא פעל ועשה את הכל וקורא הדורות מראש וממשיכם עד תחתית כל הדרגין כי הכל הוא כחו לבדו יתברך לכן אין פעולה הנפעלת בעולם לריק חס ושלום ועושה רושם הן לטוב וכו':

וכמאמר הכתוב את כל צעדי תספור ומגיד לאדם מה שיחו ועל זה נאמר מי כהוי"ה אלקינ"ו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ כי מצד רוממותו יתברך הוא אין סוף אשר אי אפשר להשיגו בשום השגה בעולם וזהו מצד ההתגלות אבל מצד האמת אין זולתו ואפילו בכל העולמות התחתונים הרי הכל הוא כחו לבדו יתברך לכן המשפילי לראות בשמים ובארץ כי שמים וארץ שווין אצלו יתברך בהשוואה גמורה וזהו דווקא מצד הוי"ה אלקינ"ו מצד ישראל שנמשכים מצד פנימיות ומצד אמיתותו

יתברך אבל מצד החיצוניות דהיינו מצד הגילוי הוא רם על כל גוים ברוך הוא כי המה נמשכים מהסתר פנים מבחינת צמצומים ולכן הוא מרומם עליהם ואומרים איך יעורר האדם הגשמי את הוי"ה ברוך הוא מצד שהמה נמשכים מצד הפירוד וההתגלות אשר מצד ההתגלות הרי לית מחשבה תפיסא ביה כלל ולכן אמר פרעה מי הוי"ה אשר אשמע בקולו מאחר שאינו מושג איך יכול לשמוע בקולו לכן שואלים אומות העולם טעם למצות מה אכפת להקדוש ברוך הוא באכילת חזיר או בלבישת שעטנז מצד שהם מבחינת הפירוד הגמור הנגלה על ידי ההסתרה ולכן מחשיבים עצמם למהות ויש בפני עצמם כמאמר הכתוב האומרת בלבבה אני ואפסי עוד אבל ישראל שנמשכו מהפנימיות אשר מצד הפנימיות ומצד האמת אין זולתו כלל אפילו מצד הגילוי והוא יתברך שוה בכל העולמות בתכלית ההשוואה ולכן נקראו חיים כמאמר הכתוב ואתם הדבקים בהוי"ה אלקיכ"ם חיים כו' ולכן נאמר מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל דייקא:

סליק שער הראשון:

שער שני

פרק א

שער יחוד הנשמות שער שני

והנה אחר שנתבאר לעיל שורש היחוד שהוא יחודו יתברך בהעולמות בכלל ויחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה וגם נתבאר התכללות האדם אשר נכלל בבריאת האדם כח יחודו יתברך בכדי לגלות כח יחודו יתברך בבחינת גילוי ולהיות מתדמה אליו יתברך בכל פרטי היחוד ולדמות צורה ליוצרה עתה נבאר פרטיה אשר יעבוד האדם עבודתו בהם והלוכו בקודש להתהלך לפני הוי"ה ולהורות הדרך אשר ילך בה האדם ולשמור דרך הוי"ה לדבק נפשו אליו יתברך ולדבקה ביחודו יתברך על ידי העבודה אשר יעבוד. הנה כתיב כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי הנה כבר ידוע הכתוב בעץ חיים ובספרו הקדוש של אדונינו מורינו ורבינו זכרונו לברכה נשמתו עדן אשר נפשות של כל אדם מישראל נחלקים לשתי נפשות נפש אחת היא הנקראת נפש אלוק"ית ובחינת נפש השנית היא הנקראת נפש הבהמיות ונבאר מקודם ענין הנפש דהיינו שהנפש ומהותה היא כח החיות המחייה את גוף האדם מראשו ועד רגלו וכל גוף האדם הוא ממולא מכח החיות הזה ואין אבר פנוי מחיות הנפש והנה החיות שבו אין להעריכה באיזה גשם וגם אין להעריך אותה בבחינת מקום וגם באיזה התחלקות ושום ערך מערכי הגוף רק היא כח אחד רוחני הנמשך מהבורא ברוך הוא אשר יצר את האדם ונפח בו

נשמת חיים שיהיה הגוף חי על ידי הנפש לחיות את הגוף בכל פרטי אבריו של האדם אשר נפעלו בו מהבורא ברוך הוא אשר יצר אותו בציור אבריו וגידיו באבריו הפנימים והחצונים אשר כל הצטיירות כל פרטי אבריו המה הכל בחכמה ובכוונה מהבורא ברוך הוא בבחינת כלי הגוף ומשך בו כח רוחני וחיוני מכוחו יתברך להוציא לאור והתגלות פעולת כל אברי אדם לפעול פעולתם על ידי הנפש לכן כאשר הנפש מתפשטת בגוף ומחייהו מתחלקת גם כן בבחינת חיות לאין קץ לפי בחינת כלי הגוף של אדם לחיותו בכל הפרטים וראשית התגלות של הנפש והתחלקותה הוא במוח האדם אשר נתגלית בתלת חללי דמוחא ונתחלקת בחכמה ובינה ודעת של אדם להיות משכיל ומבין ויודע עצם מהותו וכל עניני גופו וכל הצטרכותו ולהשכיל כל דרכיו והנהגותיו השייך אליו ומהמוח נמשכה אל כלי הלב להחיותו ולהיות פועל על ידי ההשכלה וההבנה והידיעה מדות שהם אהבה וכו' דהיינו לאהוב הדבר שמשכיל בנפשו הנצרך לו ושייך אליו ולשנא ההיפך המנגד לחיותו והצטרכותו ולהיות לו רצון להדבר שנצרך לו ולהיות לו נצחון והתקשרות כו' ומהלב נמשך חיות נפשו בבחינת התלבשות באותיות המחשבה והדבור לחשב ולדבר מה שהוא בשכלו ומדותיו לגלותם בפועל בבחינת כלי גשמיות הגוף וגם נמשך החיות בכלי המעשה בפועל ממש להיות היד והרגל פועלים פעולת הנפש בפועל ממש בגשמיות אברי הגוף והנה השכל והמדות נערכים בעצם החיות.

כי המה כלולים בכח אחד בלי התגלות כלל כי אם שבמוח יש כח השכל ובלב הוא כח המדות אשר עדיין לא באו לכלל גילוי והמחשבה דיבור ומעשה הם נקראים לבושי הנפש כי כל גילוי החיות שבנפש באים מלובשים בבחינת גשמיות הגוף הן באותיות המחשבה הרי הם נרגשים בפועל ממש במחשבתו של אדם באותיות ממש הנרגשים מצד כלי הגוף רק שהמה לא נפעלו בהתגלות גמורה אל זולתם אבל באדם עצמו הרי הם מורגשים ובדבור נרגשים יותר בכלי הגוף על ידי הקול וחמשה מוצאות הפה אך הגילוי שלהם עדיין אינם בפועל גמור כי מהמחשבה ודבור לא נגמר בהם הפעולה רק שמתוך כליהם הרי נגלה יותר מהות הנפש כי בהם נגלה השכלה וכח רוחני וכו' אבל כאשר נתגלה בכלי המעשה הרי נגלה בפועל גמור מצד כלי הגוף וחיות הנפש נסתר בו עד שאין נגלה כי אם גשמיות עשיה רק שעל ידי המעשה אשר יעשה נגלה רצון הנפש אבל בגילוי הזה לא נגלה מהות הנפש בבחינת רוחניות כלל וזהו לבוש השלישי של הנפש העב יותר מהלבושים הנזכרים לעיל וכל ההתגלות של הנפש הוא על ידי הכלים של הגוף אשר יש בחינת כלים פנימים בגוף אשר הם מקבלים בבחינת חיות הנפש כמו המוח לב וכבד שבבחינת כלים האלו מתפשטת מהות הנפש בבחינת חיות ובכלים

החצונים התגלות הנפש הוא בבחינת הלבוש אבל זה הוא מצד ההתגלות בהכלים נקרא זה בבחינת חיות וזה בבחינת לבושים אבל מצד עצם הנפש הרי היא כח אחד לבד המחיית את הגוף בשוה והנה הגם שהנפש היא כח אחד בלבד שאינו מושג אף על פי כן מוכרח להיות בכוחה כל בחינות פרטי התחלקות שמצד הגוף וכמו שיש תרי"ג בחינות בגוף כן מוכרח להיות תרי"ג בחינות בהנפש ומאלו התרי"ג נמשכו פרטים לאין מספר. וכל התחלקות שבבחינת הגוף הוא הכל מצד הנפש כי הם כלים להתגלות על ידיהם פרטי הנפש דהיינו העין הוא כלי להתגלות כח הראות שבנפש וכן החוטם לגלות כח הריח. וכדומה להם וכן בכלים פנימים דהיינו המוח הוא כלי לגלות כח השכל שבנפש והלב הוא כלי לגלות כח המדות שבנפש נמצא מוכרח להיות כל הבחינות האלו בכח הנפש אך שבנפש המה כלולים בכח אחד והתגלות כחותיה הוא על ידי כלי הגוף:

פרק ב

והנה בחינת הנפש הזה היא מכחו יתברך אשר המשיך מכחו יתברך כח החיות וכמאמר הכתוב ויפח באפיו נשמת חיים וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה הקדוש ברוך הוא נותן בו נשמה ובכח החיות הזה כלולים כל הכחות האלו וכל הכוונה מאתו יתברך הוא בכדי שיתגלה על ידי כח הזה רצונו יתברך דייקא בבחינת העולמות על ידי בחינת נשמתו של כל אחד ואחד על ידי עבודה ויחודם של כל אחד ואחד ועל ידי עשיית רצונו יתברך בתורה ומצות כי זה כל תכלית בריאת האדם אשר על כן נכלל בכח הזה הנמשך בגוף האדם הנקרא נפש כל פרטי עבודת האדם כל ימי חייו בכדי שיתגלה על ידי כח הזה יחודו יתברך ורצונו וחכמתו כל אחד ואחד לפי הנכלל ונקצב בכח הנפש הזה וכח הגילוי של הנפש הוא על ידי כלי הגוף ולכן פעל ועשה הבורא ברוך הוא הגוף בכל אבריו בבחינת הצטיירות אברי הגוף לפי אופני פרטי כוחות הנפש הכלולים בכוחה לכח אחד באופן שיהיו כלים לקבלה להתגלות על ידיהם כל כוחות הנפש ואין פרט בהגוף אשר לא נעשה על פי חכמתו יתברך בכל אבריו וגידיו וקישורי אברי הגוף על פי אופן כח כל האברים וגידים שבקשורי הכוחות הרוחנים הכלולים בכח הנפש לכח אחד אשר יצר את האדם בחכמה ומקשרם על ידי כוחו הפלא כמאמר ומפליא לעשות שהוא קישורם ויחודם זה בזה שיהיו כלי הגוף מתאחדים עם כחות הנפש הכלולים בה לבחינה אחת וזהו מצד פלאותיו יתברך אשר אצלו יתברך הם בהשוואה הגשמיות עם הרוחניות כמאמר הכתוב אשר עשיתי בסתר רוקמתי בתחתיות ארץ גלמי ראו עיניך ועל ספרך כולם יכתבו ימים יוצרו ולא אחד בהם דהיינו כח עשיית גוף האדם עם כח נפשו הוא בסתר המדריגות ומזה רוקמתי בכל פרטי הגוף בכל אבריו וגידיו וכל השטח

של הגוף הוא נרקם בתחתיות ארץ אשר על כן גלמי ראו עיניך ועל ספרך כולם יכתבו דהיינו כח כל התכללות הגוף עם הנפש אשר בחינת ההתכללות נקרא גולם כידוע ואז ימים יוצרו דהיינו על ידי כח התכללות כל פרטי הגוף נצטיירו כוחות הנפש שנקראו ימים ולא אחד בהם דהיינו שכחו יתברך בבחינת פלא מאחדם ומקשרם ולכן כתיב לא באלף שההתאחדות הוא על ידי האלף שהוא הפלא נמצא שורש הגוף עם כח הנפש המה במקורם בכחו יתברך מצד הפלא המה משתווים אבל בבחינת גילוי המה רחוקים בגדרם ומצד כחו הפלא הוא מקשרם ומייחדם לאחדים:

והנה עיקר כוונתו יתברך בכדי לגלות אלוק"ותו יתברך דייקא בתחתונים מבחינת קישור הנפש עם הגוף וכל פעולתם הוא נמשך מכוונתו והנה בכח כוונתו יתברך יש שני בחינות בחינה אחת הוא כוונתו יתברך הנמשכה מעצמותו יתברך ומתחברת ומתייחדת אליו יתברך ובחינה שניה שבכוונתו יתברך הוא גילוי התחברותו ויחודו בבחינת התגלות והתחברות בבחינת היש דייקא שיהיה נגלה יחודו יתברך דייקא מצד הכלים דהיינו מצד הגוף בכדי שיהיה נגלה יחודו יתברך דייקא בתתאין אשר על כן נאמר כי בצלם אלוקי"ם עשה את האדם דהיינו שכלל בבחינת אדם גשמי בבחינת הגוף בכל פרטי אבריו כביכול להדמות בכל פרטי אבריו וגידיו וכל הצטיירותו וקישורו כעין ודוגמת התקשרותו ויחודו יתברך בכל כוחותיו יתברך המתייחד בהם לכח אחד בבחינת אצילותו יתברך כמבואר בחלק הראשון ובפרט בשער הראשון:

והנה מצד שכוונתו יתברך הוא דייקא מצד תתאין דהיינו לגלות יחודו בגילוי היש ולהיות התגלות דייקא בבחינת נפרד שהוא מנגד ליחודו כדי לאהפכא חשוכא לנהורא ומרירא למתיקא ולאכפייא לסטרא אחרא נמצא מוכרח להיות כוונה בכח המשכתו זה מקודם להתגלות היש וההיפך דייקא בכדי שיתהפך כנזכר לעיל על כן מוכרח להיות בכח המשכתו יתברך זה ובכח הצטיירות זה שני בחינות דהיינו בחינה אחת הוא אופן כוונתו מצד פנימיותו יתברך הנמשכת מכח יחודו יתברך בכל כחות העולמות כאשר הם מתייחדים אצלו יתברך הנקרא בחינת אצילות ובחינה זה שהוא מצד יחודו יתברך היא הנקראת נשמה והיא הנקראת נפש אלוק"ית דהיינו כח אלוק"ות ממש המתחברת ומתייחדת עם כוחו יתברך ונמשכת מיחודו יתברך ועל זה נאמר כי חלק הוי"ה עמו כי היא ממש חלק ממנו יתברך מכח יחודו ובחינה השניה שבכח המשכתו יתברך הוא להתפשט ולהתצייר בבחינת היש שהוא הגוף בכדי לחיותו בבחינתו ממש שהוא בבחינת נפרד גמור ושיהיה כל כחות ההצטיירות אשר הם בכחו יתברך נפעלים בכל חיות אברי הגוף מעין כח ההצטיירות שבכחו יתברך ובחינה זו נקראת רוח הבהמה

ונפש הבהמיות להיות יורד למטה דייקא בבחינת חיות הגוף להתגלות השכל והמדות ומחשבה דבור ומעשה מצד חיות הצטרכות הגוף דייקא מצד היש שהוא היפך היחוד ומנגד להיחוד:

והנה כל בחינה מאלו נתחלקו לשני בחינות דהיינו בחינה הראשונה הנקראת נשמה ונפש אלוק"ית יש בה שני בחינות דהיינו בחינה הראשונה היא כאשר היא דבוקה בשורשה בעצמותו יתברך אשר היא נכללת בעצמותו ברוך הוא וביחודו ובטילה ממש אליו יתברך ובחינה שניה היא כח התכללותה בבחינת יחוד מצד הגוף להיות כל כחות אברי הגוף נכללים בכח הנשמה ביחודא חד אבל בכוחה המה הכל אחד ביחוד עצום אפילו מצד כח הגוף כמו שבכללות יחודו יתברך הרי כל כח העולמות המה מיוחדים בכחו יתברך בלי שום שינוי כלל מצד כחו הפלא כמו שנתבאר בשערי החלק הראשון ונשנו בשער הראשון מחלק הזה ככה בפרט בכח הנשמה הזה נכלל כח הגוף בבחינת כוחה ביחודא חד בלי שום שינוי אך אף על פי כן נחלקת לשני בחינות כמו שבאצילות נחלקו בשני בחינות יחוד דהיינו אריך אנפין וזעיר אנפין אשר אריך אנפין הוא כחו יתברך הנמשך מעצמותו ברוך הוא בעולמות ומתחבר ממש לעצמותו ברוך הוא באופן שכל העולמות אינם נערכים לבחינת כח נבדל מצד כחו הפלא וזעיר אנפין הוא כח יחודו יתברך מצד העולמות דייקא בכל חלוקי הדרגין בכל פרטיהם ואף על פי כן מתייחדין אצלו יתברך בלי שום ריבוי ושינוי והוא היודע וכו' ובאמת הוא הכל כחו יתברך לבדו בין בבחינת אריך אנפין בין בבחינת זעיר אנפין כמאמר האידרא הוא זעיר אנפין הוא עתיקא כולא חד כו' כי אם אורחין מתפרשין ומסטרא דילן שניא כמבואר בשערים הקודמים כן הוא דרך פרט בבחינת נפש האלוק"ית הנמשכת מכחו יתברך יש בה שני בחינות האלו ומתהדרין לחד דהיינו בחינה הראשונה ביטולה והתייחדותה במקורה ממש ובחינה שניה היא התכללות כח הגוף הנכלל בכוחה בבחינת יחוד גמור בלי שום שינוי ומבחינת כח זה היא הנמשכת בבחינת חיות הגוף להתחבר ולהתייחד אליו ובחינה הראשונה היא הנקראת ישראל עלה במחשבה ונקראת יחידה שבנפש שהוא רצון הנפש ובחינה שניה היא מצד כח התכללות הגוף היא הנקראת חכמה ומדות שבכח הנפש אבל באמת הכל הוא כח אחד מכחו יתברך בלי שום שינוי כלל כי אם שנחלקת לשני הבחינות מצד גילוי בגוף כמו שיתבאר למטה ובחינה השניה היא גם כן נחלקת לשני בחינות דהיינו בחינה ראשונה היא כאשר יורדת למטה להחיות הגוף בבחינת נפרד גמור ובבחינת ההיפך ממש שהיא בחינת סטרא אחרא ובחינה שניה שבכח הנפש הזו היא לחבר בחינת חיות שמצד הנפש ולקשרה אליו דהיינו שיכול

להבין על ידי שכל הנמשך בגוף להחיותו בבחינת יש ישכיל ויבין יחודו יתברך ועל ידי המדות הנמשכין בלב לאהוב היש והנצרך אל הגוף שהוא היש יהיה בכח מדה זו לאהבה את הוי"ה ולירא מפניו ולכוף את מדותיו שהם מצד הגוף בשביל יראתו יתברך ולהפוך מדותיו אליו יתברך ולכן בחינת נפש הזו הנקראת נפש הבהמיות נקראת בלשון חכמי הקבלה בחינת נוגה הכלולה מטוב ורע:

והנה כל הארבע בחינות האלו התחלקותם הוא מצד הגילוי כי בבחינת הגילוי הנתגלה בבחינת חיות הגוף היא הנקראת נפש הבהמיות ומצד כחו יתברך הנמשך מיחודו יתברך כנזכר לעיל היא הנקראת נפש אלוק"ית אבל מצד אמיתותו יתברך הכל הוא כח אחד מכחו יתברך הנכלל מכל הבחינות האלו בכח אחד וכוונה אחת כי אצלו יתברך שוין כל הכחות בהשוואה גמורה ועוד זאת אפילו הגוף הגשמי בכל הצטיירות אבריו הגשמים הכל הוא מצד כחו לבדו יתברך הכולל את הכל ואצלו יתברך הכל הוא בהשוואה אך כחו יתברך אינו בבחינת גילוי כלל וכח זה הוא הנקרא מקיף הסובב את כל הגוף ומה שבתוכו הכל בהשוואה וברצונו יתברך נפעלו כל אלו הבחינות:

פרק ג

והנה עיקר גילוי החיות הנגלה בהגוף הוא מצד חיות נפש הבהמיות אבל נפש האלוק"ית אינה בערך גילוי החיות כלל כי היא רק כח הנסתר בכח חיות הנפש הבהמיות ומלובשת בה והנה ההלבשה הזאת והתחברות כח הנשמה עם כח נפש הבהמיות היא מצד כח התכללות הנפש האלוק"ית מכל כחות הגוף הנכללים בכוחה ביחודא חד בכח זה היא מתחברת עם כח הטוב שבנפש הבהמיות להיות מתלבשת מצד הטוב שבה אבל כח הנשמה עצמה כאשר היא בכח מצד המקור הנקראת בחינת רצון הנפש כמו שנתבאר לעיל אינה באה בבחינת התלבשות כלל והיא בבחינת מקיף ובבחינת נקודת הלב אשר היא למעלה משכל האדם אשר נמשך מצד חיות הנפש הבהמיות וכמו כן את זה לעומת זה כח הרע שבנפש הבהמיות היא בבחינתה לבדה שנפש אלוק"ית אינה מתלבשת בה כי אם כאשר כופין ומהפכין את הרע לטוב על ידי כח הרצון שבנפש אז מאיר אור הנשמה אפילו מצד בחינת הרע כאשר יתבאר לקמן אם ירצה השם:

והנה כתיב וייצר הוי"ה אלקי"ם את האדם וייצר הוא בשני יודין יש בזוהר הקדוש שלשה פירושים פירוש ראשון הוא שצר צורה בגו צורה פירוש שני הוא להורות על שתי יצירות יצירה דעילאין ויצירה דתתאין פירוש שלישי הוא יצירה דטוב ויצירה דרע פירוש ראשון הוא על כח הנשמה הנקראת נפש אלוק"ית אשר נצטיירת מכחו יתברך בבחינת יחוד והתכללות אפילו מצד כח הגוף אשר כל הצטיירות כח הגוף הוא מצד כח היש

שיהיו נכללין בכחה ביחוד אחד בהתחברות עצום והתכללות זה הוא מכח התכללות הנפש במקורה ושרשה בעודינה בכח רצונו יתברך הנמשך מכחו השוה אשר בכח רצונו יתברך נצטיירו כחות הנשמות בכל פרטיהם בכח אחד בהשוואה גמורה וכמאמר הזוהר הקדוש עד דלא אברי עלמא כל רוחין דצדיקייא הוו גניזין במחשבה קמיה כל חד וחד בדיוקניהון וגם מאמר רבותינו זכרונם לברכה נמלך בנשמתן של צדיקים וברא עלמא:

והנה כל הצטיירות כח הנשמה כאשר היא במקורה הוא מצד כוחה הגנוז והנעלם מצד כח השוואתו ברוך הוא כמבואר בחלק הראשון בשער האנפין והצטיירות שמצד כח הגוף הוא דייקא מצד כח היש והגבול ונפרד אשר שני בחינות הצטיירות המה מהופכים ומנגדים אבל מצד כחו יתברך הפלא צר צורה בגו צורה וכל זה הוא מצד כח הנשמה אשר בכוחה מתכללים ומתייחדים כל כוחות הצטיירות הגוף וכמו שהוא בכללות כאשר מבואר בחלק הראשון מאמר האידרא על וייצר צר צורה בגו צורה שהוא אריך וזעיר אנפין עיין שם כן הוא (בפרטיות) בבחינת הנשמה מצד הגוף כי הכל הוא בחינה אחת כי לזה נקרא האדם עולם קטן שיש בו כל הבחינות שהם מצד הכלליות פירוש שני שהוא יצירה דעילאין ויצירה דתתאין הוא על שני הבחינות נפשות המתחברין זה עם זה ויצירה דעילאין היא על כח הנשמה הנצטיירת בכח היחוד ויצירה דתתאין היא על נפש הבהמיות היורדת למטה לארץ הנצטיירת בבחינת תתאין שהוא כח היש והנפרד מעין כח הציור שבנפש אלוק"ית ובבחינת יצירה זו מתחברת עם נפש אלוק"ית ופירוש השלישי שהוא יצירה דטוב ויצירה דרע הוא מצד כח נפש הבהמיות לבדה הכלולה מטוב ורע יצטייר ממנה כח הטוב דהיינו כח המעורר בחינת הטוב שלה וגם יצטייר ממנה כח הרע שבה והם הנקראים יצר טוב ויצר הרע כי הבחינות המבוארים הם רק כחות דהיינו שיש בכח חיות הנפש המתפשטת בהגוף כח מצד נפש אלוק"ית וכח מצד הבהמיות ודרך כלל הוא כח אחד מכחו יתברך הנערך לבחינות כחות האלו:

והנה עיקר הכוונה היתה מאתו יתברך כדי לגלות אלוק"ותו יתברך על ידי הכחות האלו דהיינו שיתגלה יחודו יתברך על ידי גילוי היחוד שמצד הנשמה בבחינת חיות הגוף שמצד הבהמיות דהיינו מצד הטוב שבה וגם כן היתה כוונתו יתברך בכדי להפוך הרע לטוב אשר על כן כביכול נתן באדם כח המעורר הטוב והוא יצר הטוב הנמשך מהטוב שבנפש הבהמיות כדי לחברה ולייחדה בכח הנשמה אשר מתלבשת בה וגם ניתן באדם כח המעורר הרע שבנפש הבהמיות בכדי לכפותו ולהפכו וכח הזה הוא נמשך מכח הרע שבנפש הבהמיות והוא הנקרא יצר הרע והם נקראים שלוחי הנפש והם שני המלאכים המלווין לאדם ונמצאים אצלו שהם נצטיירו מכח נפש הבהמיות זה מצד הטוב שבה וזה

מצד הרע אבל בחינת נפש אלוק"ית אינה צריכה להתעוררות ואינה בערך התעוררות כלל כי בחינתה אינה בכלל גילוי בבחינת חיות רק שהוא בחינת כוונתו יתברך המוסתר בבחינת החיות ותמיד היא דבוקה בשורשה בלי שום פירוד כלל והיא בעצמה אינה צריכה תיקון ושום עבודה בעולם כמבואר בספרו הקדוש של אדונינו מורינו ורבינו נשמתו עדן כי אם כל עיקר ירידתה הוא בכדי לקשר ולחבר חיות הנמשך בגוף שהיא נקראת נפש הבהמיות בכדי לייחד חיות הנפש הנמשך בהגוף אליו יתברך ולהפך בחינת הרע שבגוף למקורו לכן בבחינת היצירה שנקרא יצר טוב ויצר הרע הם רק מצד נפש הבהמיות שהבורא ברוך הוא ברא ויצר הכחות האלו לעורר את האדם ומצד שני הכחות האלו ניתנה הבחירה לבחור בטוב ומאוס ברע ולהפך את הרע לטוב:

פרק ד

והנה תכלית כוונת בריאת העולם בכלל וירידת הנשמה בגוף בפרט הוא כדי לברר נוגה לברר הטוב שבה ולדבקה בו יתברך על ידי כח הנשמה הניתן באדם המתלבשת בבחינת הטוב שבנוגה ולהפריד הרע הגמור על ידי סור מרע שהוא לאכפייא סטרא אחרא שהם השלש קליפות הטמאות לגמרי שיונקים מהרע שבנוגה ולהפך הרע שבנוגה לקדושה שהוא לאהפכא מחשוכא לנהורא ומרירא למתיקא דהיינו להפך מדות הנפש הבהמיות ולדבקה בקדושה אבל הנשמה עצמה אינה צריכה תיקון כי בחינת הנשמה היא נמשכת מיחודו יתברך אשר כל הכחות אצלו מיוחדים לכח אחד מצד כחו הפלא כמאמר הכתוב ויפח באפיו נשמת חיים ומאן דנפח מתוכו נפח דהיינו מפנימיות העולמות אשר בבחינת פנימיות דהיינו בדרך כלל אשר הוא יתברך כולל כל כח העולמות בכחו לכח אחד ממש כמבואר בשערים הקודמים כן הנשמה נמשכה מיחודו יתברך אשר כל כחות הגוף נכללים בכחה ומיוחדים אצלה ביחוד עצום הגם שמוכרחים להיות כל כחות הגוף בכחה ואשר מצד כחה נצטיירו כל כחות ופעולות הגוף אבל אצלה הם מיוחדים אבל בבחינת התלבשותם בבחינת הגוף הרי נגלו לכחות מחולקים בבחינת יש ועיקר הכוונה הוא מאתו יתברך שיתייחדו אפילו כח חיות הנמשך בכל פרטי כחות הגוף וגם בחינת הגוף בעצמו בבחינת גשמיות יהיו כלים לחיות הנשמה באופן שיתגלה על ידי כחות הגוף יחודו יתברך אשר אין עוד מלבדו ברוך הוא ויהיה השראת אלוק"ותו ושכינתיה יתברך על אברי הגוף דייקא:

והנה הגוף והחיות אשר נמשך בתוכו להחיותו הוא מבחינת נוגה שעדיין לא נתבררה בירור גמור כמו הנשמה כי הלא ידוע שכל עיקר גילוי אלוק"ותו יתברך בבחינת עולמות הוא מבחינת בירור מלכים שנשברו כמאמר הכתוב ואלה המלכים אשר מלכו בארץ

אדום לפני מלך מלך לבני ישראל דהיינו כדי שיהיה מלך לבני ישראל שהם הנשמות של בני ישראל אשר על ידי הנשמות של בני ישראל הוא גילוי יחודו יתברך היה מתחילה בחינת שבירה דהיינו שיהיה נגלה בבחינת היש וההיפוך המנגד ליחודו יתברך ובחינת שבירה הוא הסתלקות אור אין סוף ברוך הוא בכדי שיהיו נגלים בבחינת יש גמור ונפרד כי עצמות אין סוף ברוך הוא אינו בערך גילוי כלל וגם אין שייך גילוי אצלו ברוך הוא מאחר שאין זולתו איך יתואר אליו גילוי כידוע אשר כל גילוי הוא לזולתו לכן היה השבירה להיות נגלה היש והזולת ואז היה התיקון דהיינו שהמשיך כחו הפלא להיות התגלותו יתברך בבחינת יחוד אפילו מצד היש והזולת לאחדם בכחו יתברך אשר כל יכול כו' כמבואר בשערי החלק הראשון:

והנה בבחינת הבירור יש דרך כלל שלשה בחינות בחינה ראשונה היא בחינת אצילות דהיינו כל הכחות היש והגבול המתייחדים בכחו יתברך ביחוד עצום בלי שום שינוי כלל כמאמר הכתוב אני הוי"ה לא שניתי והוא מצד אמיתת כחו יתברך הנמצא בכל העולמות ואף על פי כן אין העולמות תופסים בו לשינוי כלל והוא הנקרא יחודא עילאה ובחינה שניה שבבירור הוא הנברר מבחינת היש מבחינת המלכים שנשברו בבחינת קדושה שבשלשה עולמות בריאה יצירה עשיה דהיינו שבבחינת העולמות הלא נגלה בחינת היש אבל בטלים אליו יתברך כל אחד ואחד בבחינתו כמו מחנה מיכא"ל ומחנה גבריא"ל זה ביטולו על ידי אהבה וזה ביטולו על ידי יראה ותגבורת האש וכן בדומיהם בכל כחות הנמשכים בבריאה אשר יש כמה אופנים שונים רבוא רבבות מדריגות עד אין קץ יש שביטולם על ידי השכלת יחודו יתברך והוא בחינת עולם הבריאה ויש שביטולם מצד אהבה ויראה טבעיים והם הנקראים חיות הקודש והוא בחינת עולם היצירה ויש שביטולם בבחינת עשיית פעולתם בבחינת לעשות רצון קונם והיא בחינת עולם העשיה והוא ביטול צבא השמים והגלגלים רוחניים וגשמיים ובירור זה הוא על ידי מדת מלכותו יתברך הנגלה עליהם ונקרא בחינת יחודא תתאה דהיינו שהיחוד שלהם הוא בבחינת תתאין דהיינו שנגלו לעולמות ובחינת נבראים ואף על פי כן מתייחדים בבחינתם ביטול בכל אחד ואחד לפי אופנם ויחודם ונקראים בבחינת לבוש על הגוף כמו למשל באדם שהגוף שלו עם החיות שבתוכו הרי הם ביחוד גמור באופן שאין לחלק ולהפריד מהות הגוף מהחיות בשום חילוק והבדל וכל הגוף מלא מהחיות תמיד בלי הפסק כלל: אבל הלבוש שעל הגוף הגם שבעוד הלבוש על האדם הלא דרך כלל נגלה לאדם אחד והלבוש גם כן מתייחד עמו אך אף על פי כן הוא מהות נבדל מהאדם ואם רוצה מפשיטו ובעת פשיטותו כשהוא בפני עצמו הרי אין ערך ושייכות למהות הלבוש עם מהות

האדם כן בחינת עולמות בריאה יצירה עשיה המה נקראים לבוש לגבי עולם האצילות כי בבריאה יצירה עשיה לא נתגלה היחוד כי אם על ידי לבוש ההשכלה ולבוש המדה אשר המה בחינת יש ואור יחודו יתברך נגלה על ידי לבושיהם אבל ההשכלה והמדה בעצמותה ומהותה היא דבר נבדל ממהותו כי כשלא נגלה על ידי ההשכלה ומדות יחודו יתברך הרי אין להעריכם באיזה ערך לגבי יחודו יתברך כי לית מחשבה תפיסא ביה כלל ואין להעריך אליו מדות אשר הוא מושלל מערך מדות כי אצלו יתברך לאו מכל אילין מדות כלל ואדרבה כשלא נגלה על ידיהם יחודו יתברך הרי הם בחינת זר ונפרד גמור אבל כשנגלה על ידי ההשכלה והמדות יחודו יתברך הרי הם מתדבקים אליו יתברך ונעשו לאחדים וכמאמר הכתוב כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו כו' וכמאמרם זכרונם לברכה רבי יוחנן קרי למאניה מכבדותי:

פרק ה

ובחינה שלישית שבבירור היא בחינת נוגה הנבררה ממלכים שנשברו להיות ממוצעת בין הקדושה ובין הסטרא אחרא שהיא חיות כל הנבראים הטהורים ומותרים דהיינו חיות כל העולם בכלל ובכל פרטי הנבראים אשר הם חיים וקיימים ונגלים בבחינת יש דהיינו פרטי כל הצומחים ובעלי חיים הטהורים וכל פרטי הנאות ותענוגים ואהבות ויראות המתפשטים בעולם הן מאכילות ושתיות וכו':

וכן בהשכלת חצונית כמו חכמת הטבעית וחכמת התכונה וכל החכמות אשר המה נבררים מהרע גמור שבבחינת שבירה אבל עדיין לא נתבררו לטוב גמור ולכן כל אלו הבחינות נקראו דברים המותרים דהיינו כי לשון מותר הוא שאינו קשור בדבר כמו מתיר אסורים ומותרים ועומדים בכדי שיהיה היכולת בהם לחברם לאיזה צד שירצה דהיינו אם יתקשרו לקדושה יהיו מיוחדים לקדושה דהיינו למשל אם אדם יהפך כל מדותיו ושכלו שמצד חיות נפשו הנטבע בו להשכיל ביחודו יתברך ולאהבה אותו וכן כשאוכל ושותה יהיה כוונתו להפך חיות המאכל אליו יתברך:

וכן בכל הנאותיו ותענוגיו יביט בפנימיות הדבר דהיינו כח הוי"ה המחייהו ולא ילך אחר החיצונית וכן בכל החכמות הטבעים ידע ויבין מזה חכמתו יתברך והתקשרותו בעולמות וכן על ידי חכמת התכונה ישכיל ויבין מזה גדולתו יתברך והתקשרות כל הבחינות זה בזה על ידי כח יחודו יתברך הרי כל הבחינות הנזכרים לעיל יהיו מקושרים ומיוחדים אליו יתברך ויהיה נגלה אלוק"ותו יתברך על ידי כל הבחינות ואם חס ושלום יעשה בהיפך דהיינו שישתמש בכל השכלתו ומדותיו לצורך חיות הגוף בבחינת יש ולמלאות תאוותו בבחינת חצונית ולילך אחר שרירות לבו וכן בכל החכמות ישכיל

החכמות בבחינת התגלות בבחינת נפרד מבלי הביט בפנימיות הדברים לקשרם אליו יתברך הרי הם מקושרים בבחינת סטרא אחרא ולכן עיקר הבחירה הוא בבחינה זו היא בחינת נוגה שהיא כלולה מטוב ורע והיא הממוצעת בין סיטרא דקדושה ובין רע גמור שהם סיגי מלכים שלא נתבררו כלל והם השלש קליפות הטמאות לגמרי שהם מאכלות האסורות ותאות אסורות ובעלי חיים הטמאים וחכמות המנגדים לאלוק"ות כמו חכמת מצרים וחכמת החוקרים הכופרים ביחוד אשר המה לא נבררו כלל מתוך השבירה להיות נגלים בהיפך הגמור והם אסורים לסטרא אחרא באופן שאי אפשר להעלותם אל הקדושה ועליהם נאמר סור מרע הסר רגליך מרע כי בחינתם אינו יכול להתברר להפכם לקדושה כי אם על ידי לאכפייא לסטרא אחרא ולסור מדרכם כמאמר הכתוב בני אם יפתוך חטאים אל תאבה וכל בחינתם וקיומם וחיותם הוא רק בשביל לאכפייא הגם שיש בחינות אפילו בבחינת סטרא אחרא גם כן בבחינת העלאתה הוא להוציא בולעם מפיהם שיתהפכו לקדושה דייקא מבחינת סטרא אחרא דהיינו ניצוצות הקדושה שנפלו בשבירה כמו שנאמר וינצלו את מצרים שהגלות של ישראל שהיו במצרים להוציא בירורים דווקא ממצרים. שהם הרע גמור כמו הגרים המתגיירים ודומיהם שהם דווקא הנשקעים בשלש קליפות הטמאות וכמו אברהם אבינו שיצא דווקא מתרח וכדומה לזה נשמות גדולות הנשקעים להוציא דייקא מתחת רשותם כמבואר בספר הגילגולים:

וכמו דוד המלך עליו השלום שאמר ובחטא יחמתני אמי והוא סוד מי יתן טהור מטמא וגם כן בבחינת בעלי תשובה גדולה אשר מעלתם עדיפי מצדיקים גמורים עם כל זה אין עלייתם על ידי בחינת העבודה בבחינת בחירה לבררם דהיינו שיאכל חס ושלום אדם איזה איסור כדי לברר או לחשב ולהרהר באיזה דבר איסור ופשיטא חס ושלום לעשות מעשה זר כדי לבררם אלא עיקר תכלית העבודה לסור מדרכם ולברוח בכל היכולת כי אם כל בירורם הוא שלא על ידי הדעת כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה לא היה דוד ראוי לאותו מעשה כי אם להורות תשובה כו' וכן יש נשמות גדולות מאוד שמושקעים בתוך הרע בכדי לעלות על ידי תשובה גדולה והם מכבשי דרחמנא וכל זה הוא בכוונה עליונה שיהיה התגלות אלוק"ותו יתברך דווקא על ידי ההיפוך הגמור כמאמר הכתוב וידעו מצרים כי אני הוי"ה ויראו גוים את שם הוי"ה אבל כל זה נעשה מלמעלה אבל חס ושלום שיבחור האדם מעצמו כדי לבררם כי כל הבחירה הוא להיות מואס ברע ולסור ממנו ולכן הנוגה היא ממוצעת בין הקדושה ובין הסטרא אחרא כשאדם הולך חס ושלום אחרי שרירות לבו ובוחר ברע שמצד הנוגה בבחינת היתר מזה יבא לידי איסור

וכל עיקר הוא לבחור בטוב ולמאוס ברע גמור ובחינת הרע שבנוגה הוא רק להפכא דייקא אל הקדושה:

פרק ו

והנה מבואר בעץ חיים שבבחינת נוגה הזאת יש שני בחינות דהיינו בהתכללותה מטוב ורע בכלל יש בחינה שכולו טוב דהיינו מהחזה ולמעלה ויש בחינת התערבות טוב עם הרע שהוא מהחזה ולמטה דהיינו חכמה בינה דעת וחסד וגבורה שבנוגה המה מתדבקים אל הטוב הגמור ומהחזה ולמטה שם הוא ההתערבות הטוב עם הרע וביאור הדבר כי בחינת נוגה הוא התגלות הנגלה בכל העולמות המתגלים לבחינת יש:

והנה בבחינת התגלות הזאת יש שני בחינות בחינה ראשונה הוא המכוון והחכמה בינה דעת שבכל הנבראים הנגלים ליש והתנהגותם בבחינת חסדו וגבורתו אשר כל הנפעלים נפעלו על ידי חכמתו יתברך בכל פרטי התנהגותם ואופנם והתקשרותם אליו יתברך הכל על פי הכוונה הוא הטוב שבהגילוי הזה וכאשר יתבונן האדם בכל העולמות מאין נתהוו ושורש הנהגתם ופעולתם יבין שהכל מאתו יתברך והוא המהווה ומקיימם בכל פרט ואין דבר שחוץ ממנו יתברך וכולם נפעלים על ידי כחו יתברך וכחו הוא מתקשר בהם ומתייחד בהם מזה יגיע לאדם הדביקות אליו יתברך ואדרבה מהתגלות זה יתפעל האדם ביראה ובאהבה ובתשוקה לצאת ממאסר הגוף להבטל אליו ולהתקשר ביחודו יתברך:

וכמאמר הכתוב שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה המוציא במספר צבאם כו' וכמאמר הכתוב כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך כו' וכדומה לזה מקראות אין מספר וכמאמר דוד המלך עליו השלום ברכי נפשי את הוי"ה הוי"ה אלוק"י גדלת מאוד הוד והדר לבשת עוטה אור כשלמה נוטה שמים כו' המקרה במים עליותיו כו' אשר כל ההתפעלות הוא דייקא על ידי הגילוי בבחינת התגלות היש מזה יגיע לאדם בהתבוננותו בעיקרם ושרשם של הנפעלים בזה יתגלה אליו רוממותו וגדולתו יתברך אשר אין חקר ויחודו בהם וכל התגלות יחודו יתברך הוא דייקא על ידי גילוי העולמות כי שלא בבחינת התגלות העולמות אין שום תפיסא והשגה בו יתברך וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה נודע מצד פעולותיו וגם מאמר וכי אפשר לדבקה בו אלא הדבק במדותיו דהיינו בבחינת המשכתו יתברך בבחינת התנהגות העולמות על ידי המדות שהם חסדו וגבורתו ותפארתו וכאשר נגלה לאדם על ידי התבוננותו חסדו וגבורתו יתברך הנפעלים בעולם תדבק נפש האדם להתכלל אליו יתברך על ידי חסדו וגבורתו לכן בבחינת התגלות של העולמות הנגלים בבחינת יש אשר בחינה זה הוא עצם הנוגה מהחזה ולמעלה דהיינו בהבנת והשכלת

חסדו וגבורתו יתברך בעולמות הוא כולו טוב והוא מה שנאמר במרכבת יחזקאל ממראה מתניו ולמעלה כו':

ובחינה שניה שבנוגה הוא מהחזה ולמטה דהיינו הגילוי הנגלה בעולמות מצד הגילוי הגמור בלי משים לב להבין עיקרם ושרשם רק שאינו רואה רק הגילוי לבד אשר בבחינת גילוי נראים ליש גמור ונפרד בזה הוא התערבות טוב ורע דהיינו הן במושכלות הן במדות דהיינו במושכלות הוא חכמת הטבעים וחכמת צבא השמים אשר לכולם יש הערכה וסדר על פי חכמת חצוניות בכוחם ותנועתם והתקשרותם זה בזה הן בדוממים ובצומחים בהרכבתם זה עם זה והן בבעלי חיים ובבחינת מדברים והן בבחינת מערכת השמים אשר לכולם יש השכלה בכחם וטבעותם מצד החצוניות וכן במדות יש מדת החסד והגבורה המתנהגים על פי טבע כדרך ארץ להתנהג במדות ישרות בחסד וגבורה בהנהגה ישרה אשר הטבע מחייבם להתנהג כך והן בהנאות אכילה ושתיה ושארי הנאות אשר נסדרו בטבע בהם הוא הטוב מעורב ברע ובהם הוא הבחירה אשר יש בבחינת גילוי הזה שני בחינות או להפכם לטוב או להיפך חס ושלום:

כי כאשר גובר הטוב שבהם יכולים להפכם אל הקדושה וכן חס ושלום בהיפך כשמגביר הרע הגמור דהיינו לילך אחר היש הגמור ואחרי תאות לבו ממש וגם בהשכלתו שישכיל אשר כל עיקר התנהגות העולמות הם רק על פי טבע שטבעם מחייבם חס ושלום הרי מפריד ההתגלות בבחינת פירוד גמור ומזה יכול לבא לידי קליפות הגמורות דהיינו לתאוות האסורות רחמנא ליצלן ולכפור ביחודו יתברך כמאמר פרעה לי יאורי ואני עשיתני וכמאמר אני ואפסי עוד וכמאמר סנחריב אחריב בכף פעמי כו' וכאשר יתבאר לקמן בזה באריכות ועל בחינה שניה זה נאמר ביחזקאל וממראה מתניו ולמטה וכמבואר בעץ חיים והוא הצלם שראה נבוכדנאצר שהוא בחינת נוגה זו כמאמר הכתוב ראשה דדהב טב חדוהי ודרעוהי די כסף שהוא הטוב שבנוגה מעוהי וירכתיה די נחש כו' הוא בחינה שניה מחזה ולמטה שהוא התערבות טוב ורע וכידוע שנחושת הוא מתערובות הטוב עם הרע ולכן נקרא נחושת על שם נחש והוא המבואר בזוהר הקדוש תרומה אצטבע בההוא גוון למיזן לון דהיינו כביכול שנתגלה בחינת גילוי העולמות על ידי בחינת ההתגלות למיזן לאינון טורי דפרודא עיין שם ועיין בעץ חיים ולכן בהתגברות הטוב דהיינו שעל ידי מדותיו הטבעים והנאותיו כאשר יהפכם לקדושה שיעלה הנאות העולם ליהנות מהפנימיות המחיים שהוא אור הוי"ה ויחודו וכן על ידי השכלת הטבעית ישכיל גדולתו יתברך ויחודו מהפכם אל הקדושה ממש וכן חס ושלום כאשר יגביר הרע על נפשו יהפכם לרע גמור אבל כשאינו מגביר שום צד כי אם שהוא מתנהג על פי

טבעיות וכן השכלתו הוא בטבעיות אז נקרא התערבות טוב ורע ויתבאר לקמן אם ירצה השם ביותר ביאור:

פרק ז

והנה מבחינת נוגה זו היא התבררות כל העולמות ובחינת נוגה זו היא בכל העולמות בעשיה וביצירה ובבריאה ובאצילות ובבריאה יצירה עשיה יש בבחינת נוגה שני הבחינות מהטוב ורע כנזכר לעיל אבל באצילות הוא הכל טוב כמבואר בעץ חיים ולהבין זה הנה ידוע שבכל הנמצאים בעולם יש שני בחינות דהיינו מהותו וכוחו שבכל בחינה ובחינה ובחינת הנגלה של כל בחינה דהיינו למשל בצומח יש בו כחו של הצומח וחיותו שבכוחו ויש בו גם כן הנגלה וכן הוא בחי ומדבר יש בחינת כוחם ומהותם ויש בהם התגלותם בכלי הגוף שלהם אשר על ידי כלי הגוף מתגלים כחותיהם:

והנה כח הזה אינו בבחינת התגלות כלל כי אם כל עיקר התגלותם הוא על ידי כלים המגלים חיותם כמו בנפש האדם אשר הנפש מצד כחה אינה בבחינת התגלות כלל וכל עיקר התגלותה הוא מצד פעולת כלי הגוף ובחינת כח הזה נקרא מ"ה שהוא המהות ובחינת הגילוי נקרא ב"ן:

והנה כן הוא בערך כלל העולמות התפשטותו יתברך בהם בבחינת חיותם וקיומם אשר הכל הוא מכחו יתברך הרי כחו יתברך אינו בבחינת גילוי כי הלא אין בו תפיסא כלל כי אם התגלותו הוא על ידי כלי העולמות ונודע מציאותו ולא מהותו וידיעת מציאותו הוא מצד הגילוי שנגלו עולמות אשר הוא המחיים ומהווים ומקיימם על ידי העולמות נגלה כחו יתברך אבל עצמותו ברוך הוא שהוא מהותו אינו בבחינת גילוי כלל ולכן בכדי שיתגלה אלק"ותו יתברך הוצרך להיות בחינת שבירה ותיקון דהיינו שיתגלה בחינת היש בבחינת נפרד ועל ידי התיקון נתגלה אלוק"ותו על ידי בחינת היש וכמבואר בשערי החלק הראשון נמצא כל ההתגלות הוא דייקא על ידי כח היש ועל ידי גילוי כח היש נגלה כחו יתברך דהיינו כשנתגלה יחודו בביטול היש אז שייך לומר שנגלה כחו יתברך כשמבטלין כל העולמות אליו יתברך ונגלה אלוק"ותו בכל הפרטים נגלה על ידי העולמות שאין עוד מלבדו אשר מוכרח מקודם להתגלות בחינת עוד ועל ידי היחוד של ישראל וביטולם להוי"ה נתגלה שאין עוד אבל אם לא יתגלה העוד איך שייך להתגלות של אין עוד:

והנה גילוי היש הוא בחינת נוגה ועל ידי בחינת היש שבנוגה נגלה אלוק"ותו יתברך בבחינת ביטולם ובחינת היש הוא הרגשת הביטול ויחודו יתברך כי בלא בחינת היש אין שייך לומר אפילו בחינת יחוד מאחר שהכל הוא כחו לבדו יתברך אשר על כן עיקר גילוי

יחודו יתברך הוא דווקא מצד ההיפוך וההסתרה כמאמר הכתוב ואלה המלכים וכו' אשר על כן כל גילוי יחודו יתברך ואלוק"ותו המתגלה בעולמות הכל הוא דווקא מצד היש אשר על כן אפילו בבחינת אצילות דהיינו כח כל העולמות כאשר הם בכחו יתברך גם כן אינו אלא מצד בחינת היש הנגלה בעולמות רק בעולמות המה נגלים לבחינות מחולקים ונפרדים אבל אצלו יתברך המה מיוחדים דהיינו שמתמשך בעצמותו ברוך הוא בכל בחינות העולמות בלי שינוי ופירוד נמצא מוכרח להיות כח היש בכחו יתברך כדי שעל ידי כח היש יהיה מתקשר ומתגלה בכל העולמות אבל שלא בבחינת היש שבכחו אינו נופל שם גילוי כלל אפילו בבחינת אצילות מאחר שבאמת אין עוד מלבדו ואין זולתו ואינו בערך גילוי כלל ולכן כח היש הוא כביכול כח התעוררות גילוי עצמותו ברוך הוא להתגלות בכל העולמות אבל אצלו הוא בבחינת יחוד גמור כי אצלו יתברך אין מסתיר היש להיות נגלה בבחינת מובדלת:

והנה כח היש שבכחו יתברך הוא נקרא בחינת נוגה שבאצילות אבל הוא כולו טוב מטעם שאין היש מסתיר לגביה ונכלל ביחוד גמור מצד כחו הפלא והנה בחינת נוגה שבאצילות נקרא בחינת עור כמו שעור האדם הוא מקיים כל אברי הגוף וכל כליו ועל ידו מתמשך בהם הנפש אבל בלתי העור אין קיום לכליו כלל כן הוא בחינת נוגה דאצילות שהוא כח היש שבעולמות הוא המקיים כל כלי האצילות דהיינו חכמה ובינה וחסד וגבורה שבכחו יתברך להיות מתגלים בכל העולמות כי בחינת החכמה ובינה והמדות המה רק כחות הכלולים בכחו יתברך אבל אינם בבחינת גילוי אבל על ידי כח היש באים בבחינת גילוי אבל באצילות הכל הוא עצמותו ברוך הוא בבחינת אין סוף ואין העולמות מסתירים לגביה יתברך מצד אמיתותו אשר אין עוד מלבדו ואין זולתו יתברך וזהו נוגה דאצילות ונוגה דבריאה הוא הביטול הנגלה על ידי השכלה בגדולתו יתברך:

והנה ההשכלה בעצמה אינה אלא כח לבד אבל גילוי ההשכלה והרגשתה הוא על ידי בחינת היש נקרא נוגה כי יש מי שישכיל כי על עצם אחד לבד אין שייך גילוי כלל והנה בבחינת השכלה יש שני בחינות דהיינו להשכיל יחודו יתברך מצד העצם ובחינה שניה הוא להשכיל העולמות והיש איך שהוא בטל אליו יתברך נמצא מוכרח להיות בהשכלה בחינת היש בהתגלות והנה הבטול הנגלה על ידי בחינת היש הרי הוא טוב גמור אבל בחינת היש עצמו שבהשכלה שהם כלים שבהם נתגלה כח ההשכלה הרי בכלים האלו יש בחינת רע שהוא בחינת נפרד אבל בביטולו הוא טוב גמור אבל עם כל זה אפילו בבחינת הביטול הרי יש איזה אחיזה לבחינת היש המתגלה בהביטול דהיינו הרגשת הביטול הרי בחינת ההרגשה נגלית לבחינת נפרד כי אינו בבחינת יחוד גמור

כמו שהוא בבחינת אצילות כי בבחינת נבראים נגלים לבחינת יש רק שהם בטלים על ידי השכלתם:

והנה בחינת הביטול הנמשך מהיש הם בחינת קדושה גמורה אבל הכלים שעל ידם נגלה הביטול יש בהם מעט בחינת הרע אבל בבריאה הטוב הוא הרוב והרע בטל במיעוטו והוא סוד ובמלאכיו ישים תהלה כי עדיין יש בהם בחינת יש ובחינתם נברר מבחינת נוגה שהוא בחינת היש ובחינת יצירה ששם הם המדות שם הוא חציו טוב וחציו רע כי במדה כמו אהבה לאיזה דבר הנה באהבה זו יש שני בחינות בחינה ראשונה הוא הדבר שאוהב אותו ומתקשר אליו באהבתו ובחינה שניה הוא מי שאוהב כמשל מי שאוהב איזה דבר הערב יש בזה האהבה שני בחינות ראשונה שאוהב אותו מצד העריבות שבו ובחינה שניה הוא שאוהב את עצמו בכדי שיתדבק העריבות אליו בכדי שינעם לנפשו כן הוא האהבה אליו יתברך מצד עריבות נעימות אלוק"ותו יתברך נפשו חפצה להדבקה בעריבות נעימות ידידותיו נמצא יש בזה שני בחינות ראשונה הוא ההתקשרות מצד עריבות אלוק"ותו יתברך ובחינה שניה הוא מצד חפץ נפשו בהעריבות נמצא הוא חציה מצד אלוק"ותו יתברך וחציה מצד היש שלו החפץ לדבקה בו:

והנה כאשר מבטל כל בחינת היש שלו על ידי אהבה זו הרי היא בחינת קדושה גמורה אבל כשחפץ מצד נפשו הרי יש בזה תערובות היש יותר ולכן נקרא יצירה עץ הדעת טוב ורע כמבואר בעץ חיים שבחינת מט"ט הוא מסטרא דטוב ורע שהוא חציו טוב וחציו רע וכמבואר ברעיא מהימנא ובתיקונים שמסטריה הוא בחינת כשר ופסול טמא וטהור איסור והיתר ולא חס ושלום שיהא בבחינת קדושה דיצירה שהוא בחינת מט"ט בעצמו רע חס ושלום כי אם שבבחינת יצירה הוא ההבדלה בין קודש לחול ובין טומאה לטהרה ובין אסור ומותר כי שם הוא התגלות הרע שהוא היש גמור אשר על כן צריך להפרידו ולהפריד היש מהקדושה ושיהיה כל עיקר הביטול הנמשך על ידי המדות אליו יתברך ולהתגבר על בחינת היש אבל הביטול הנמשך על ידי ההשכלה דהיינו מצד שמשכיל יחודו הרי אין הרע אלא בבחינת טפל ועל ידי הביטול במסירות נפש שהוא אור יחודו יתברך המאיר בבריאה מבטל בחינת היש לגמרי ובעשיה הוא רובו רע כי בעשיה הוא הביטול מצד התגלות העשיה הנגלית בבחינת מערכת השמים הנגלים ליש גמור הרי היש שם הוא בתגבורת יותר והביטול הוא בבחינת מיעוט ולכן צריך התגברות יותר שלא יסתיר היש כי אם לבטלו בבחינת יחוד כי שם יכול לינק הסטרא אחרא יותר מצד הגילוי הנגלה ליש גמור נמצא נוגה זו היא הנוהגת בכל העולמות וכל בחינות העולמות דקדושה המה נגלים על ידי בחינת הנוגה:

פרק ח

ועל זה נאמר ביחזקאל והנה רוח סערה כו' ענן גדול ואש מתלקחת ונוגה לו סביב ומתוכה כעין החשמל כו' ומתוכה דמות ארבע חיות כי שלשה בחינות הראשונים המה הרע הגמור הנגלה לדבר נפרד שהם שלש קליפות הטמאות לגמרי ונוגה לו סביב דהיינו שסביב הרע שהוא כח היש הוא הבחינת נוגה שממנו מתבררים בחינת אלק"ות בבחינת קדושה ולכן נאמר מתוכה דייקא דהיינו מתוך בחינת היש הוא החשמל שהוא כח המקיים התגלות אלק"ותו יתברך ומתוכה דמות ארבע חיות דהיינו בטולם באהבתם ויראתם וכן כל העולמות המה הכל נבררים מבחינתה ובחינת נוגה בעצמה היא כח היש בעצמו ולכן היא כלולה מטוב ורע כי הטוב שבה הוא מה שנגלה אלוק"ותו ויחודו יתברך על ידי בחינת התגלות היש והרע שבה הוא היש והטוב שבה הוא בחינת דכורא שבה והרע שבה הוא בחינת נוקבא כידוע שבחינת דכורא הוא הכח של כל דבר ומהותו ונוקבא הוא גילוי המהות והוא בחינת מ"ה וב"ן ולכן בכח היש הוא שנגלה על ידו יחודו יתברך והוא הטוב שבה והנוקבא שבה הוא גילוי היש הנגלה הוא בחינת התערבות טוב ורע כנזכר לעיל והוא סוד התנינים הגדולים לויתן ובת זוגיה שעליהם קיימא עלמא ודי למבין והבן ולכן מבחינת נוגה הזאת הם כל דברים המותרים כמו הצומחים ובעלי חיים הטהורים וחיות נפשות הבהמיות של ישראל וכן כל החכמות הטבעיים הן בטבעית העולם הגשמי הזה והן במושכלות כמו חכמת התכונה ושארי חכמות אשר המה עדיין לא נתבררו אל הקדושה ועומדות להתברר ונפש כל הצומחים האסורים כמו ערלה וכלאים ובעלי חיים הטמאים ומאכלות האסורות וחכמת החצוניות המכחישים אלוק"ות כמו כשפים וחכמת האפיקורסים ושל עובדי כוכבים ומזלות ודומיהם ונפשות עובדי עבודה זרה המה מהקליפות הטמאות לגמרי כמבואר בעץ חיים ובליקוטי אמרים ונוגה היא הממוצעת בין הקדושה ובין השלש קליפות הטמאות לגמרי:

והנה מבואר בזוהר הקדוש פרשת ויקהל דבר אחר גדול ההוא חשוכא גדול כיון דכסי כל נהורין ולא אתחזיין קמיה איהו גדול ושליט על עובדין דעלמא ואש מתלקחת דהא אשא דדינא קשיא לא אעדי מניה לעלמין ונוגה לו סביב אף על גב דכל האי קיימא ביה נגה לו סביב מהכא אוליפנא דאף על גב דלית סטרא דא אלא סטרא דמסאבא נגה לו סביב ולא אצטרך ליה לבר נש לדחייא ליה לבר מאי טעמא בגין דנגה לו סביב סטרא דקדושה דמהימנותא אית ליה כו' עיין שם:

דהיינו אפילו השלש קליפות הטמאות לגמרי אית ליה סטרא דקדושה דמהימנותא כי התהוותם ובחינת הסתרתם להיות מנגד לגמרי הוא הנצרך לקדושה כי כל עיקר

ההסתרה הוא בשביל הגילוי דהיינו על ידי כפייתם בבחינת סור מרע וגם המה רצועה לאלקאה וגם בכדי להוציא בולעם מפיהם על ידי לאהפכא חשוכא לנהורא או בסוד מי יתן טהור מטמא כמבואר בזוהר הקדוש טהור דנפקא מגו טמא וכו' וכמבואר בסתרי תורה דפרשת ויצא בזמנא דיעקב שלימא מגו עאקו דארעא דרשו אחרא בגו דרגין נוכראין דחה לכולהו ובריר חולק עדביה ואחסנתיה נהורא מגו חשוכא וחכמתא מגו טפשותא ואוקיר ליה למאריה כד הוה קאים בגו רשותא דאל זר על דא כתיב לא עתה יבוש יעקב כו' והוא כל ירידת ישראל להגלות כדי לבררם הן באתכפייא הן באתהפכא ולכן נאמר ונגה לו סביב סביב דייקא דהיינו שבפנימיותם המה שלש קליפות הטמאות לגמרי ואי אפשר להעלותם אל הקדושה וחס ושלום לעבוד עבודתו בכדי לאכפיים או להפכם רק סביב יש להם נוגה דהיינו עיקר התהוותם הוא לצורך גבוה אבל זה הוא רק בבחינת כוונתו יתברך הנסתרת כמו על ידי גלות או חס ושלום שנזדמן לאדם פועל רע בלי כוונה או כמו מעשה דשמשון וכמו בשבע שנים שכבשו אשר הותר להם קדלי דחזירי או כמוהם כמה אופנים אשר הם כבשי דרחמנא וכמו ענין הארון שנשבה בידי פלשתים הוא כדי להוציא בולעם מפיהם כמו שמבואר בגלגולים על פסוק אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים דהיינו לפעמים אפילו צדיק עושה איזה חטא בכדי לברר מתוך הקליפה כמאמר הכתוב כי אדם אין צדיק בארץ כו' ועל זה נאמר רגליה יורדות וכו' ומלכותו בכל משלה כו':

נמצא דרך כלל יש שלשה בחינות בבחינת נוגה דהיינו נגה שסביב הקליפות הטמאות הוא עיקר כדי לבררם ובחינת נוגה הממוצעת והיא המפסקת בין הקדושה ובין הסטרא אחרא ובחינה שלישית הוא הנברר מנגה לקדושה והוא הנקרא חשמ"ל כמבואר בזוהר פרשת ויקהל הנזכר לעיל וכד האי נגה עאל לגו ואפריש בין ערלה ובין מקדשא כדין אקרי חש"מל חש ואתגלייא מל רזא דאת קיימא דלא אתעכב מלאתגלאה מגו ערלה דהיינו כשנגה נכללת בקדושה אז נגלה גילוי האלוק"ות מגו ערלה כי באמת הכל הוא מכחו יתברך כי אם מצד ההסתרה בבחינת ההיפך נגלה לסטרא אחרא ולכן כאשר עדיין בחינת היש לא נברר אז קיימא ערלה דהיינו ההסתרה לגמרי שהוא בחינת סטרא אחרא אבל כאשר נברר היש ונגלה התקשרותו יתברך ויחודו בכל הדרגין ועל ידי בחינת היש נגלה אלוק"ותו יתברך בבחינת ביטול היש והתדבקותו אזי אתגלייא את קיימא דהיינו ברית שהוא התקשרות האין סוף בעולמות אשר כל עיקר הבריאה היה דווקא שיתגלה אלוק"ותו יתברך דייקא בבחינת היש והגבול והוא ענין הברית שהוא כריתת הברית

בחינת בלתי בעל גבול עם בחינת בעל גבול מצד כחו הפלא דהיינו שיתגלה דווקא על ידי בחינת עולמות:

והנה כל זמן שלא נתברר מתוך השבירה אז נגלה להיפך גמור בבחינת מנגדת להקדושה אבל כשנברר היש שהוא בחינת נוגה והוא כד עאיל לגו דייקא דהיינו שנתעלה לבחינת קדושה אז נדחה הסטרא אחרא ונגלה התקשרותו יתברך ואז נקראת נוגה זו בחינת חשמל ובחינת חשמל זה הוא לבוש לגילוי אלוק"ותו יתברך והוא הלבוש לכל ארבע עולמות בריאה יצירה עשיה כי כמו למשל שעל ידי הלבוש נגלה האדם והנה הלבוש הוא דבר נפרד מהאדם אבל כשהוא לבוש בלבושיו אזי הוא אדם אחד בכלל עם לבושיו ואדרבא שנתכבד על ידי לבושיו כן נגלה אלוק"ותו יתברך על ידי הביטול בבחינת היש דייקא אשר היש מצד התגלותו הוא נפרד גמור ועל ידי ביטולו והפיכתו אל הקדושה נגלה על ידו יחודו:

פרק ט

והנה באצילות הלבושים הם בחינת עור כי באצילות הכל הוא כח אחד דהיינו שכח היש מתאחד אצלו ברוך הוא לכח אחד ממש לכן נקרא עור כמו שעור האדם הוא מחובר עם האדם לעצם אחד כן התחברות כח היש עם כחו יתברך לכח אחד ממש אף על פי כן נקרא לבוש לגבי עצם כחו יתברך מצד עצמותו ברוך הוא אפילו בבחינת הכלים אשר איהו וחיוהי וגרמוהי חד בהון כי אפילו כח הגבול שבכחו יתברך הכל הוא עצמותו ברוך הוא אבל גילוי היש שבכחו הרי מצד הגילוי נערך לכח נפרד אבל אצלו יתברך גם גילוי היש מתחבר עמו ומתאחד בכחו יתברך וכל עיקר האצילות הוא בכדי לגלות דווקא בבחינת נפרד בבחינת גילוי ולכן כל הכלים דאצילות שהם גוף הספירות שהם חכמתו ובינתו ודעתו וחסדו כו' כולם הם לצורך הגילוי אך אצלו הם מיוחדים לכן עור שהוא הגילוי מחבר ומקשר כל הכלים לאחדים דהיינו שיהיו כולם משפיעים להגילוי ודי למבין אבל בבריאה יצירה עשיה אשר שם הוא הנגלה לבחינת יש גמור בבחינת התחלקות נקרא חשמל הזה בחינת לבוש גמור כי שם נגלה ליש גמור בבחינת נפרד וכאשר נכלל בקדושה דהיינו על ידי הביטול והתקשרות ביחודו יתברך אז נגלה על ידי בחינת היש גילוי אלוק"ותו יתברך ודייקא על ידי היש בזה יתגלה יותר כי מצד עצם ההתחברות אין שייך גילוי כי כל גילוי הוא לבר דייקא ולזולת אבל בעצם אחד אין שייך גילוי כן כביכול מצד עצם יחודו יתברך אין שייך גילוי כי למי יתגלה אשר הוא אחד באמת אבל מצד גילוי יחודו בבחינת היש שם נגלה דייקא יחודו על ידי בחינת לבושי היש והן החשמלים שבבריאה יצירה עשיה ולכן חשמל בגימטריא מלבוש כמבואר בעץ

חיים והוא הטוב המתברר מנוגה ולכן כל עיקר הבריאה הוא לתקן אלו הלבושין דייקא וזהו מה שכתוב כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו כי כל הנקרא בשמי הוא באצילות הוא ההתקשרות האמיתי שהוא כל כידוע שכל הוא ההתקשרות שהוא מקשר אפילו הנקרא בשמי אשר שמו הוא הגילוי כי אצלו יתברך מתקשר ומתייחד אפילו הגילוי אליו אבל בבריאה יצירה עשיה נקרא הגילוי בחינת לבוש וזהו ולכבודי כמאמר רבותינו זכרונם לברכה רבי יוחנן קארי למאניה מכבדותא ודי למבין:
והנה החשמל זה הוא לבוש לבריאה בבחינת לבוש ההשכלה וביצירה הוא לבוש המדות ובעשיה הוא לבוש המעשה והוא הנקרא מחשבה דבור ומעשה של כל העולמות אשר הם נקראים לבושים ועצם ההשכלה ועצם המדות ועצם כח העשיה הם נקראים אלוק"ות גמור שהוא כחם ובטולם מצד עצמות אלק"ותו יתברך המתלבש בבחינת לבושים אלו והגם שכל הבחינות אפילו האלוק"ות שבכל העולמות מתברר דייקא מתוך היש כמו שנתבאר לעיל אך התבררות בחינת כח היש שהוא הכל כחו לבדו יתברך אפילו בבחינת היש דהיינו כל חיות בחינת היש הכל הוא חיות אלק"ית כי הוא יתברך המהווה ומחיים ומקיימם וכל הבחינות הן מצד ההשכלה הן מצד המדות הן מצד העשיה הכל הוא כחו לבדו יתברך אבל כל זמן שלא נתברר דהיינו שהוא בהסתר מצד הצמצום וההסתרה לא נגלה כחו יתברך והוא הנקרא קליפה כמו שקליפה מחפיא על המאכל ומסתירו הגם שהמאכל הוא בתוך הקליפה אף על פי כן לא נגלה המאכל כי הקליפה מסתירתו:
והנה העיקר הוא המאכל כו' כן חיות אלק"ית הנמשך בכל העולמות מצד השבירה שהוא ההסתרה אז אינו נגלה כחו יתברך על ידי בחינת היש גמור המסתיר אבל כשמתברר מתוך הקליפה דהיינו שמסירים ההסתרה נגלה כחו יתברך ומתברר בבחינת יחוד גמור בבחינת אלוק"ית ממש שהוא כחו יתברך המחייהו בבחינת יש ומתברר בבחינת אלוק"ית בבחינת אצילות בבחינת ביטול גמור בבחינת יחוד העצמי ובבחינת בריאה הוא מצד השכלת יחודו יתברך וביצירה מצד המדות ובעשיה מצד העשיה וכולם המה כח אלוק"י ממש מצד כל כח חילוקי הדרגין אשר אצלו יתברך כל חילוקי הדרגין ביחוד גמור וכל בחינת התחלקות הוא מצד היש כי אצלו יתברך מצד עצמותו הכל הוא כח אחד אבל עיקר הכוונה מאתו יתברך היא כדי שיתגלה אלוק"ותו יתברך בכל הפרטים והתגלות זה אינו נגלה כי אם מצד ההיפך כמאמר הכתוב ויתרון החכמה מן הסכלות כו' כמו למשל באדם שהוא חכם בכח ומשכיל אמיתת הענין הרי הוא בכחו לכח אחד בכלל שמשכיל הדבר שכן הוא אבל בכדי שיתגלה פרטית חכמתו אינו נגלה

כי אם מן הסכלות שהוא היפוך החכמה כמו שמקשה איזה קושיא להסתיר חכמתו להיות לו למנגד מזה נגלה פרטיות חכמתו לתרץ הקושיא:

והנה התירוץ הוא מתרץ על פי עצם חכמתו איך שהוא במקור חכמתו ועל פי עצם חכמתו הוא מתרץ אבל בכדי להסיר הקושיא בערך המקשה הרי מוכרח להסבירה ולתרץ אפילו בערכו של המקשה נמצא על ידי זה נגלה כל פרטיות חכמתו כן הוא כביכול בנמשל כי כאשר חפץ לגלות אלוק"ותו יתברך אשר אין זולתו ואין עוד מלבדו: והנה קודם בריאת העולם היה הכל כח אחד לבד שהוא אין סוף ברוך הוא אשר לכן היה השבירה שיהיה נגלה היש ומנגד אליו יתברך אשר יהיו נגלים דייקא ליש ונפרד אשר על כן על ידי התיקון דהיינו שמגלה יחודו יתברך אפילו בכח היש אז יתגלה כח יחודו בכל הפרטים והנה כח גילוי היחוד הוא מצד עצם יחודו יתברך ומעצם יחודו נגלה עצם יחודו יתברך בכל הפרטים על ידי השכלה ומדות ומעשה לפי אופן היש המסתירו ולכן מבואר בעץ חיים שהמובחר עלה באצילות ומה שלא יכול להתברר בבחינת אצילות נתברר בבחינת בריאה כו' דהיינו שתכלית כוונתו יתברך שיהיה נגלה יחודו יתברך אפילו בבחינת פרטים והבחינת פרטים לא יכלו לעלות באצילות ששם הוא היחוד הגמור וביטול העצמי וכאשר נתבאר זה בחלק הראשון בשער קטנות וגדלות:

והנה זה הבירור הוא הנברר מבחינת הנוגה כמבואר לעיל דהיינו כחו יתברך שבבחינת היש כאשר הוא בכחו יתברך ביחוד עצום על ידי כח הפלא ובירור השני הוא שיתגלה אלוק"ותו יתברך אפילו בבחינת גילוי היש שהוא בחינת ההסתר שהוא בחינת הקליפה אשר מצד הגילוי הוא נגלה דייקא לבחינת היש והכוונה מאתו יתברך שיתגלה אלוק"ותו יתברך בבחינת גילוי דייקא דהיינו שיהיה נגלה ליש ואף על פי כן יהיה בטל אליו יתברך ובחינת בירור זה הוא נקרא חשמל דהיינו מקליפה נתהפך ללבוש אשר בבחינת קליפה היא בבחינת הסתר גמור ומנגד להקדושה עתה יהיה בחינת לבוש בבחינת התחברות אל הקדושה וזהו עיקר תכלית הבירור:

פרק י

והנה בבחינת בירור זה יש שני אופנים דהיינו כמבואר בזוהר הקדוש על מה שכתוב אל גנת אגוז ירדתי כי באגוז יש קליפה החיצונה שהיא קשה ואי אפשר להשיג האוכל כי אם על ידי שבירת הקליפה החיצונה ויש קליפה דקה שסביב האוכל ונדבקת אליו ונאכלת עם המאכל אך כשנתייבש האוכל אז הקליפה ההיא נפרדת מהאוכל כן יש בבחינת בירור החיות האלוק"י מתוך הקליפות הנה הקליפה הקשה הם הקליפות הטמאות אשר המה מנגדים לגמרי להקדושה אין להם תקנה אלא שבירה דהיינו לאכפייא ולסור מהרע

לגמרי אבל בחינת נגה הגם שהיא גם כן בחינת קליפה כי גילוי היש הוא נגלה לנפרד אבל כשמהפכין אותה ומתבררת אז נכללת גם כן בקדושה ונעשית לבוש אל הקדושה בבחינת התחברות גמור אבל כשאינה מתבררת היא גם כן קליפה נפרדת ונגלית ליש גמור בבחינת נפרד:

והנה כל הבירורים המה כמשל האגוז הנזכר לעיל אשר בתחלת צמיחתו והתגלותו המאכל מחובר עם הקליפה לאחד וכל מה שגדל יותר נבררת ונבדלת המאכל מהקליפה ונתברר האוכל לאט לאט מתוך הקליפה עד שנגמר בישולו אז נעשה הקליפה קשה ונבדלת מן האוכל לגמרי אבל האוכל בעצמו אי אפשר לו להיות נגלה בצמיחתו בלי הקליפה כן הוא כל בחינת התבררות הקדושה הוא דייקא מן ההיפוך כי גילוי אלוק"ותו יתברך אי אפשר להתגלות כי אם מצד ההסתרה כי מצד עצמותו יתברך אינו בערך גילוי כלל ולכן קליפה קדמה לפרי כמאמר הכתוב ואלה המלכים כו' ואחר הבירור אז נפרד הרע גמור בבחינת נבדלת ונגלה חיות אלוקו"תו יתברך מלובש בבחינת נוגה אשר על כן הקליפות גוברים ומתחזקים כי עדיין לא נתברר הטוב מהן לגמרי ולעתיד כשיתברר לגמרי אז כתיב ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ:

והנה עתה עיקר הבירור לברר מהם והבירור הוא על ידי קליפת נוגה אשר על ידה הן כל הבירורים ולכן כל הפרטים מגילוי אלוק"ותו ויחודו יתברך הוא על ידי בחינת ההיפוך שהוא הקליפה אבל מצד עצמותו ברוך הוא לבדו הרי אי אפשר להתגלות פרטים כי אין זולתו כלל ועל זה נאמר יצב גבולות עמים למספר בני ישראל כי על ידי גבולות עמים שהם הקליפות באו בני ישראל לבחינת מספר דהיינו הקדושה באה לבחינת פרטים וכמו שנבאר לקמן אם ירצה השם וכל הבירורים הם על ידי כחו יתברך בבחינת אצילות אשר אצלו יתברך המה הכל ביחוד עצום ונתבררים כל הבחינות מהיש הן מצד הכח של היש שהוא כחו אשר ביש הן מצד הלבושים שהוא גילוי היש נמצא יש בבחינת הבירור שני בחינות אחד הוא לברר כח היש אשר בבחינת היש לחברו וליחדו אל הקדושה לכח אחד ממש וזהו על ידי עבודת ישראל בקריאת שמע ותפלה במסירת נפשם להוי"ה על יחודו יתברך ובחינה שניה הוא לברר בחינת לבושים שהוא גילוי היש והוא על ידי התורה והמצות אשר כל התורה והמצות מלובשים דייקא בבחינת גבול ובבחינת גילוי היש דייקא כידוע אשר עיקר התורה הוא באיסור והיתר כשר ופסול וחייב וזכאי הוא לשבור הקליפה הגסה והוא אסור פסול טמא וחייב ולברר גילוי היש לחברו אל הקדושה בבחינת לבוש ממש והוא מותר וכשר וטהור וזכאי ועל ידי המצות מעשיות מתהפכים

אל הקדושה ממש דהיינו בקלף של תפילין וצמר של ציצית ואתרוג ודומיהם אשר המה נגלים ליש גמור ועל ידי התורה ומצות מתבררין:

והנה כל בחינת יניקת הרע הוא דייקא מהלבושין שהוא בחינת גילוי היש שהוא הנוגה כי על ידי זה יונקים גם מפנימיות הקדושה כי מצד הלבושים שהוא הגילוי נגלה לבחינת יש גמור לכן יש להם אחיזה לעשותו בחינת נפרד גמור וכשחס ושלום גילוי היש הוא נגלה ליש גמור יכולים גם כן להיות להם אחיזה בכחו יתברך אשר בכח היש בבחינת השכלה ומדה והנה הגם שהלבושים הם בתחתית הדרגין ולמטה מכחו יתברך אשר בבחינת כח היש אבל בשורש הלבושים המה גדולים מבחינת היש בעצמו כי כל הבחינות שביארנו הוא הכל כאשר נגלים לנו בבחינת חיותו יתברך הנמשך בעולמות לגבי דידן וכל אלו הדרגין הן בבחינת אצילות ובריאה יצירה עשיה הוא הכל בבחינת אין סוף יתברך המתלבש ולגבי דידן נקראין פנימיות ולבושין וקליפות אבל באמת מצד אמיתותו יתברך הרי אין לתאר שום בחינה נבדלת מאתו יתברך כי יוצר הכל הוא ואין זולתו יתברך כלל כי אם מצד ההסתרה אשר הם לגבי דידן המה נראים להתגלות וכל החילוקים וההבדלים המה לגבי דידן אבל אצלו יתברך הכל הוא בהשוואה גמורה ואדרבה כח הגילוי שיהיה נגלה לבחינת יש הוא מצד כחו הגדול אשר כל יכול להסתיר ולהעלים שיהיו נגלים לבחינת יש וכמשל כל מי שהוא יותר חכם יכול יותר להסתיר ולהעלים בבחינת משל ולהסתיר חכמתו בבחינת ההיפוך דייקא והוא מצד שלימות חכמתו כך הוא כביכול מצד שלימותו יתברך יכול להסתיר שיהיה נגלה בבחינת היש ובבחינת ההיפוך והוא מצד רצונו יתברך לגלות שלימותו והתגלות השלימות הוא מצד הנגלה:

והנה הצמצום וההסתר הוא לגבי דידן אבל לגביה יתברך אין צמצום והסתר מעלים לפניו יתברך ולכן כל בחינת המקיפים היא על הלבושים דייקא כי בחינת מקיף הוא כחו הנסתר אשר לא נגלה בבחינת פנימיות כי אם מקיף עליו מלמעלה ולכן כל הקליפות עמידתם הוא בין הפנימים ובין המקיפין כי בבחינת פנימים המה בחוץ בבחינת חצונית אל הקדושה הן בבחינת לבושים המלבישים את הקדושה הרי הם בבחינת לבוש והוא בבחינת בירור גילוי היש כמו שנתבאר לעיל הן בבחינת קליפות שלא נתבררו הם סובבים את הקדושה בבחינת חצוניות אבל מצד המקיף המקיף הוא סובב עליהם דהיינו שכח עמידתם וקיומם הוא מצד המקיף שהוא בכחו הנסתר אשר כל יכול להסתיר אפילו בבחינת ההיפוך ומנגד ממש לכן המקיף הוא עליהם וכשמתעורר בחינת המקיף הוא דוחה את הקליפות ושורה על בחינת הלבושים דייקא:

פרק יא

והנה דרך כלל יש בכל העולמות אשר המה נבררים מבחינת השבירה שלשה בחינות אחד הוא התבררות כחו יתברך המוסתר בבחינת יש להחיותו שהוא חיות של כל דבר הנמצא בעולם אשר כחו יתברך הוא המחיים ומקיימם ואלו היה חס ושלום הסתלקות כחו מהם אפילו רגע היו חוזרים למקורם והיו בטלים במציאות לגמרי והנה כל זמן שהוא בבחינת שבירה דהיינו שהסתיר כחו יתברך בבחינת הסתר גמור בבחינת יש ונפרד הרי כחו יתברך הוא בבחינת הסתר גמור ממש בהיפוך המנגד אל יחודו יתברך ולכן אחר הבירור דהיינו התגלות כחו יתברך שבכל בחינה ובחינה מהעולמות על ידי כל הבחינות שבעולמות נגלה כח יחודו יתברך כמאמר נודע מצד פעולותיו דהיינו על ידי כל ההתגלות הנפעלים בחכמה ובמדות כאשר נגלה שורשם שהוא אין סוף ברוך הוא על ידי החכמה ועל ידי המדות ומתייחדים אליו ביחוד גמור הרי כל כחות הנבראים נכללים ביחודו יתברך:

והנה בחינת בירור הראשון הוא בחינת עולם האצילות שהם החכמה בינה דעת ומדות של האצילות אשר הם כחם של כל הנבראים המתנהגים בחכמתו ומדותיו וכאשר מתייחדים אליו ביחוד גמור דהיינו שלא נגלה על פי חכמה ומדות כי אם אין סוף ברוך הוא ומתייחד בהם באופן שלא נגלה על ידי פעולתם כי אם עצמותו ברוך הוא ולא שום פעולה אחרת ואיהו וחיוהי וגרמוהי חד בהון ממש כיחוד הנפש עם הגוף אשר אין פעולה מהגוף בלתי כח הנפש והעיקר הוא הנפש והגוף בטל אליו ממש כן הוא ביחוד מדותיו יתברך הנפעלים כאשר הם לגביה אינם יוצאים לשום פעולה אחרת כי אם שהם כלולים בכחו לכח אחד ממש זהו הנקרא עולם האצילות אך הגם שאינו נגלה כח אחר חס ושלום כי אם כחו בלבדו אף על פי כן נקרא עולם כי התגלותו זה הוא על ידי פעולות העולמות שהם חכמתו ומדותיו יתברך אבל כחו בעצמותו הרי הוא אינו בערך התגלות כלל ואין זולתו כלל ואפס בלעדו והתגלותו יתברך הוא על ידי העלם והסתר בבחינת חכמה ומדות בזה הוא מתגלה:

והנה אצלו יתברך אין לתאר אליו חכמה ומדות כלל כמבואר בשערים הקודמים ולכן מדותיו אלו אין לתאר אליו כי אם מצד הסתרת ההיפוך מצד גילוי היש שם הוא תואר החכמה והמדות ולכן כל מדותיו יתברך וחכמתו ובינתו הם נתבררים מתוך השבירה אבל התבררות שלהם הוא בחינת יחוד גמור ולכן נקראו גופא כי תואר חכמה ומדות אין להעריך אל עצמותו יתברך כי אם כערך גופא לגבי נשמתא:

וכמו שהגוף מצד ערכו הוא גדר נבדל מהנפש אשר אין להעריך אותם בערך ויחוס אחד כלל רק מצד כחו הפלא מקשרם ומייחדם לאחדים ביחוד גמור כן אין להעריך אליו יתברך חכמה ומדות ומצד גדרם הוא רחוק מהם יותר מערך ריחוק הגוף מהנפש רק מצד כחו הפלא הוא מקשרם ומייחדם לאחדים ונתייחד בהם ממש ביחוד עצום וכמו שהולדת הגוף הוא מאב ואם והקדוש ברוך הוא הוא נותן בו נשמה כן המדות האלו הנקראים גופא המה מתבררים מתוך השבירה והוא על ידי אבא ואימא כי אבא נקרא חכמה דהיינו כחו יתברך שבבחינת היש אשר כל בחינת היש הוא מכחו יתברך ואמא נקרא בינה דהיינו כח כל הצטיירות היש כאשר הוא בכחו יתברך כל בחינה ובחינה מהנפעלים בעולם בכל פרט ופרט וסדרם ואופנם והנהגתם כמו למשל בהבדל מאדם בשר ודם כשרצונו להתמשך לאיזה דבר הרחוק מגדרו בשביל שיש אצלו איזה חפץ וכח התחברות בזה הנה בעת התמשכותו בחפצו לאותו הדבר הרי הוא מתמשך דרך כלל מצד כח התחברותו לאותו הדבר ואחר שמתמשך שם בבחינת כלל מצייר בהבנתו איך ובאיזה אופן יחובר אליו ובאיזה אופן יתמשך ואיזה פעולה תהיה לו ומצד הבנה הזאת מתמשך במדותיו לפעול הדבר ההוא כרצונו כן כביכול אשר מצד השבירה הרי נגלה היש לדבר נפרד וזולת באין ערוך לגביה בערכים אין קץ ואדרבה בחינת היש מצד התגלותו הוא בחינת מנגד אך כל זה הוא מצד ההסתרה אבל מצד אמיתותו הכל הוא כחו יתברך כי אין זולתו אשר על כן כאשר המלכים שנשברו מעלים מיין נוקבין להתחבר למקורא ושרשא דכולא המשתווה בעצמותו מזה כביכול נעשה ברצונו להתחבר ולהתייחד עם בחינת היש דייקא אפילו בבחינת התגלות ועל ידי רצונו יתברך נתעורר כחו יתברך שבבחינת היש אשר מצד כחו יתברך הלא היש אין מהות בלעדו ומצד ההסתרה אין להעריך היש בבחינת התחברות אליו ואדרבה הם שני הפכים ואזי נתעורר בינתו יתברך דהיינו איך לפעול היש ולהתחבר עמו באופן שלא יסתיר גילוי היש בכל האופנים והבינה הזו היא התגלות השוואתו יתברך ושלימותו אשר מצד שלימותו יתברך הרי הוא כולל כל הכחות מה דהוי ומה דעתיד למהוי מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין בהשוואה אחת לכן הכח הזה נתגלה בבינתו יתברך להתמשך בבחינת כלי היש בבחינת יחוד גמור ולכן התגלות עתיק הוא בבינה כי בחינת עתיק הוא כח השוואתו יתברך המשתווה עם היש ובינה זו היא המולדת את בחינת הזעיר אנפין שהם החכמה ובינה והמדות אשר מצד היש עם נוקבא שהוא התגלות היש לכן הולדת זעיר ונוקבין הוא מבחינת אבא ואימא ממש והקדוש ברוך הוא שהוא בחינת אריך אנפין נותן בו

נשמה דהיינו שמתמשך בבחינת החכמה והמדות שהוא זעיר אנפין בבחינת אין סוף ממש ודי למבין והבן מאוד:

פרק יב

והנה הגם שנתבאר שהחכמה ובינה ומדות הם נערכים לגופא וכח המולידם לבחינת אבא ואימא חס ושלום להעריך איזה מהות גוף או איזה מהות אחר כמו למשל באדם כי אין להמשילו חס ושלום לאדם אשר באדם הגוף הוא באמת מהות נבדל ממנו והולדתו מאבא ואימא הרי הם גם כן בחינות נבדלות אבל אצלו יתברך חס ושלום להעריך מהות בלעדו או חס ושלום כח אחר שהוא אבא ואימא כי הכל הוא כחו לבדו יתברך בלי שום שינוי והבדל כלל:

והנה על זה מבואר בתיקונים במאמר פתח אליהו זכור לטוב וכמה גופין תקינת להון דאתקריאו גופין לגבי לבושין דמכסיין עליהון דהיינו מה שהספירות אתקריאו גופא הוא מצד בריאה יצירה עשיה שהמה נקראין בחינת לבושין כי בבריאה יצירה עשיה הלא נגלה היש למהות נבדל בבחינת יש גמור רק שמתבטל אל יחודו יתברך ונכלל בו ולכן המה מלבישים ליחודו יתברך שבבחינת אצילות דהיינו חכמה דבריאה מלבשת לחכמה דאצילות כי חכמה דאצילות הוא עצם הביטול כאשר הוא בכחו וגילוי הביטול הזה הוא מצד חכמה דבריאה כי בוודאי מוכרח להיות כח החכמה זו בכחו יתברך שאם לא כן מי נתן חכמה מצד הבריאה ובאמת הוא החכם בבחינת הבריאה וכן הוא בחסד דבריאה אשר הוא יתברך בעל החסד ומכחו הוא נפעל החסד הזה נמצא מוכרח להיות בכחו יתברך החכמה והבינה והחסד וכו':

והנה מצד שאין להעריך אליו יתברך חכמה ובינה ומדות הרי אין להעריך את אלו הבחינות אליו יתברך כי אם כגופא לגבי נשמתא שהוא אין סוף ברוך הוא והם מהות נבדל ממנו ואין להעריך אותם כי אם מכח היש שנתיחד ונתחבר בחיבור וקישור ויחוד עם כחו יתברך בבחינת אין סוף ברוך הוא וכל זה הוא מצד הלבושין נקראו המדות גופין אבל באמת איהו וחיוהי חד ואיהו וגרמוהי חד בהון ממש בלי שום שינוי כלל דהיינו הגם שיש בכחו יתברך כל המדות אבל הם מתייחדים אצלו יתברך באין הבדל ושינוי כלל ואיך ובאיזה אופן זה לא נודע לנו כלל כי כמו שלא נודע מהותו יתברך כן לא נודע יחודו יתברך באיזה אופן הוא כי כח היחוד הזה הוא פלא ולכן לא נקראו גופין כי אם לגבי לבושין דמכסיין עליהון לכן אמר ואתקריאו בתיקונא דא חסד דרועא ימינא דהיינו שהספירות אתקריאו בתיקונא דא כי תקון הוא לבוש כידוע התרגום של לא ילבש גבר כו' לא יתקן גבר בתקוני כו' לכן נקראים בתיקון זה דהיינו מצד הלבוש

נקרא חסד דרועא ימינא כו' אבל לא מצד כחו יתברך וכמבואר בסוף המאמר דין איהו גבורה משפט איהו רחמי כו' כולא לאחזאה איך אתנהיג עלמא בדין ובמשפט אבל לאו דאית לך צדק ידיעא דאיהו דין כו' ולאו מכל אלין מדות שמה שנקראים מדות וגופא הכל מצד הבריאה אבל מצד כחו יתברך אין לתאר אליו מאילין מדות כלל אך עם כל זה כח אלו הכחות הנמצאים אצלו יתברך להיות נמשך על ידם בבריאה יצירה עשיה הוא הכל מבירורי המלכים שנשברו כי שלא מצד הבירור אין לתאר המשכתו יתברך בבחינת עולמות כלל אפילו בבחינת יחוד מאחר שאין זולתו ולכן יש בחינת נוגה גם כן נגד אצילות כמו שנתבאר לעיל:

שעיקר הבירורים הם מנוגה כי נוגה הוא כח גילוי היש אבל באצילות הוא כולו טוב כי אפילו בחינת גילוי היש הוא נכלל בכחו יתברך ביחוד עצום ולכן באצילות נקרא עור כמו עור המחובר לגוף בהתחברות גמור וביחוד אחד ועוד זאת שכל קשורי אברי הגוף הוא על ידי עור כן מתארים בחינת כח גילוי היש שבכחו לבחינת עור מצד התחברות והתדבקות גמור וגם כח כל המדות שבכחו המקושרים ומיוחדים בכחו יתברך הוא על ידי בחינת עור שהוא נוגה ונקראת חשמ"ל כמו שנתבאר לעיל וטעם שלפעמים נקראת חשמ"ל ולפעמים בחינת נוגה תמצא בעץ חיים בשער החשמל ובשער הנוגה: נמצא שיש באצילות שני בחינות בירור בירור אחד הוא מצד כחו יתברך שבבחינת היש ושני הוא מצד הלבוש שהוא גילוי היש אבל באצילות מתחבר ומתייחד הכל לאחדים בבחינת יחוד עצום ושורש שני הבירורים הוא בחינת מ"ה וב"ן שמ"ה הוא כחו יתברך שבבחינת יש וב"ן הוא גילוי היש ועיקר הבירורים הוא משם ב"ן כידוע ליודעי ח"ן:

פרק יג

ובירור המתברר בשלשה עולמות בריאה יצירה עשיה הוא גם כן נחלק לשני בחינות דהיינו ביטול היש בבחינת מהותו שהוא על ידי השכלה שיהיה נכלל ביחודו יתברך על פי ההשכלה שהוא כח ההשכלה ובחינה השניה הוא גילוי ההשכלה שהוא היש הנגלה אך גילוי ההשכלה היא בחינת לבוש כי בבחינת השכלה הרי נגלה היש בהתגלות גמור כי ההשכלה הוא בחינת יש כי בבחינת אין אין נופל שם השכלה כלל כי הוא ביטול גמור בעצם אבל הביטול הנמשך על ידי ההשכלה הרי יש מי שמשכיל:

והנה בהשכלה עדיין גילוי היש בהרגשה מועטת כמו למשל באדם שמשכיל איזה דבר טוב הרי התקשרותו לאותו דבר הוא מצד עצם הדבר שמשכיל שמוכרח להיות כך והדבר הוא טוב מצד העצם אשר אין לנטות ממנו והשכלתו מכריחתו להדבק בהדבר ההוא הרי העיקר הוא מצד השכלתו העצמית והתדבקותו אל הטוב מצד עצמו הוא

הטפל כן כביכול ביטול הנמשך על פי השכלה מצד הבנתו שאין עוד מלבדו ואשר כל העולמות המה בטלים אצלו מצד השכלה זאת מתבטלים ומתכללים ביחודו נמצא עיקר הביטול הוא מצד עצמותו וביטולם של הנבראים הוא בחינת טפל לכן בבריאה ששם נגלה השכלתו יתברך הוא רובו טוב ומעוטו רע ולא שיהיה בעצם הקדושה רע חס ושלום רק מצד שבהשכלה הוא מוכרח להיות גם כן גילוי היש ומי שבטל הרי מצד גילוי היש יכול להתאחז בחינת הרע ובבחינת יצירה ששם הוא התגלות מדותיו דהיינו להדבק בו באהבה וביראה וכו' שם הוא יותר נרגש היש כי בבחינת אהבה הביטול הוא לא מצד אהבה כי אם מצד שהוא אוהב הדבר השייך לנפשו למשל כי מצד שהוא ערב לנפשו ושייך אליו מצד זה הוא מתדבק נמצא בבחינת אהבה יש שני אופנים אופן אחד הוא מצד העצם אשר הוא ערב ואופן השני מצד שהוא ערב לנפשו כן הוא כביכול התגלותו יתברך בבחינת מדות ביצירה יש בבחינת ביטול והתדבקות על ידי המדות אהבה כו' שני בחינות אחד הוא מצד אהבת העצם שהוא הטוב ושנית הוא מצד אהבת עצמו שרוצה להדבק בהטוב מצד שהוא טוב לנפשו לכן ביצירה הוא חציו טוב וחציו רע ולא חס ושלום שיהיה הרע בהטוב בעצמו דהיינו בהאהבה וביראה עצמה כי באמת הביטול שמתבטל על ידי אהבה ויראה הרי הוא טוב גמור כמו הביטול של המלאכים שהגם שביטולם הוא על ידי אהבה ויראה כמו מחנה מיכא"ל ביטולם הוא על ידי אהבה ומחנה גבריא"ל ביטולם הוא על ידי יראה אף על פי כן מחמת אהבה הנגלה בו מבטל מהותו ומהפך היש שלו על ידי אהבתו לגמרי וכן בבחינת היראה הגם שביראה הוא שני מהותים דהיינו מצד העצם ומצד עצמו שהוא ירא אך אף על פי כן מצד התגברות היראה אשר בבחינת גבריא"ל הרי הוא בטל לגמרי באופן שמבטל בחינת היש שלו שלא נחשב אצלו לכלום נמצא מצד הטוב הוא כולו טוב אבל מצד שעיקר הביטול הנגלה ביצירה הוא דייקא על ידי הרגשת היש הרי נגלה כח היש ביצירה ובהתגלות כח היש יכול להתאחז בחינת הרע בהיפך להיות אוהב את עצמו דייקא:

וכידוע שביצירה הוא בחינת מט"ט מצד הטוב ובחינת סמא"ל מצד הרע אך במט"ט נתהפך כולו לטוב אפילו צד הרע שהוא היש נתהפך לטוב ובסמא"ל הוא ההיפך אפילו הטוב שבו נתהפך לרע ובעשיה שכל הביטול הוא בבחינת עשיה הוא רק מצד העשיה כמשל מצד מורא מלך בשר ודם מבטל את עצמו ומקבל עליו עולו נמצא עיקר הוא היש שלו רק מצד מוראו ועולו מבטל את עצמו כן הוא בעשיה אשר נגלה כבודו יתברך בבחינת עשיה גשמיות כמו צבא השמים שבטלים ומשתחווים לו אבל הם בעצם נרגשים ליש גמור נמצא היש שלהם עיקר רק שהם מבטלים היש מצד מוראם וביטולם אבל

כל הביטול הוא בבחינת יש גמור לכן בעשיה רובו רע ומעוטו טוב וגם כן כנזכר לעיל לא שיהיה חס ושלום הרע בטוב שבעשיה כי מצד הטוב הוא טוב גמור דהיינו הגם שהביטול הוא באופן העשיה אבל מצד ביטולו מבטל עצמו לגמרי מכל וכל ואדרבה כאשר יתבאר לקמן שעיקר גילוי כבודו יתברך הוא הביטול מצד העשיה רק מצד שבעשיה הוא הרגשת היש גמור אשר על כן הרע גובר אשר יכולים להחשיב עצמם ליש גמור ואלקו"ת כמאמר פרעה לי יאורי וכמו סנחריב ונבוכדנצר כמאמר הכתוב אני ואפסי עוד שהוא קליפה דעשיה ואחיזתם הוא מצד שבעשיה נגלה היש הגמור ולכן היה עבודתם להמזלות מצד שהשפעתו יתברך על ידי המזלות הוא בהלבשה ביש גמור בהסתרה עצומה לכן היו מחשבים להיש שלהם הנגלה ובטלים אליהם אבל הצבא השמים בעצמם המה בטלים ביטול גמור אליו יתברך:

והנה עיקר הכוונה הוא מאתו יתברך שיהיה נגלה כבודו יתברך בבחינת השכלה ומדות ועשיה דייקא אשר על כן היו הצמצומים אבל מצד הגילוי הרי יכול להתאחז ההיפוך כי את זה לעומת זה עשה אלקי"ם כי כל עיקר גילוים הוא מצד ההיפך דייקא מצד הבירור וזהו תכלית הכוונה אשר על כן בעולמות בריאה יצירה עשיה הם נקראים לבושים אפילו מצד הטוב כמאמר הכתוב לכבודי בראתיו כו':

פרק יד

ודרך כלל נקראו הלבושים מחשבה דיבור ומעשה מחשבה הוא בחינת לבוש הבריאה והדבור הוא בחינת לבוש היצירה ומעשה הוא לבוש העשיה כי השכל בעצמו הוא רק מהות ההשכלה בבחינת כח והמחשבה מגלה ומלביש את ההשכלה על ידי אותיות המחשבה ובחינת מחשבה נקראת בריאה ששם הוא הביטול מצד ההשכלה באור אין סוף:

והנה כח ההשכלה אינו נגלה כי אם על ידי אותיות המחשבה אשר הם כלים לגילוי ההשכלה והן הן הרוחין והנפשין אשר הם בהיכלות דבריאה שהם המלאכים דבחינת בריאה אשר כל גלוייהם הוא על ידי אותיות והם הצירופים של המלאכים כגון מיכא"ל גבריא"ל רפא"ל אוריא"ל ובכל בחינה מאלו יש להם מחנות מלאכים בצרופים רבים אין מספר כמאמר הכתוב אין מספר לגדודיו ובתוך אותיות נגלה ההשכלה וכח ההשכלה בעצמה היא נשמה דבריאה שהוא אלוק"ות גמור הנמשך בההשכלה וכן הם אותיות וצירופים גם כן במדות שהם דחילו ורחימו שכליים דהיינו בחינת האהבה והיראה והפחד הנולד מההשכלה אשר המה גם כן נגלים על ידי אותיות המחשבה וכמשל בהבדל מאדם שכשיש לו איזה אהבה לדבר מצד שמשכיל על דבר טוב האהבה היא

במחשבתו שמחשב תמיד מה שאוהב ובחינת דבור הוא גילוי המדות לפועל למשל לדבר מה שחפץ באהבתו והיפוך מה ששונא וגם מהות הדבור מקבל מהמדות כן כביכול התגלות מדותיו בבחינת יצירה ששם הוא התגלות מדותיו יתברך שהוא חסדו וגבורתו ותפארתו גילוי מדותיו הוא כביכול על ידי אותיות הדבור ולא שיהיה ביצירה דבור גשמי רק למשל כמו שבדבור באדם יוצא לפועל מחשבתו ומדותיו כי במחשבה הם סתומים כן כביכול יוצאים פעולת מחשבתו שביצירה הם המלאכים שהם שלוחי ההשפעה בבחינת הנהגת העולמות בבחינת גילוי חסדו וגבורתו ועיקר גילוי חסדו הוא ביצירה ולכן נקרא יצירה ששם מצטיירים כביכול כל הכחות לפועל בדין ובחסד וברחמים ולכן ביצירה הוא בחינת מט"ט שהוא שרו של עולם שעל ידו הוא גילוי הנהגת העולם ושם הם חיות הקודש שהם חיות אש ממללות כמבואר בדברי רבותינו זכרונם לברכה:

ולכן גילוי הנבואה הוא ביצירה ושם הוא המראה דהיינו גילוי אלוק"ותו יתברך על ידי מדותיו כמאמר הכתוב וארא את הוי"ה הוא מראה דמות כבוד הוי"ה ששם הוא בחינת גילוי ולא גילוי גמור בגשמיות כי אם הצטיירות הרוחני אשר היה נפעלת בהנביא לבד משה רבינו עליו השלום שהיתה נבואתו מעולם הבריאה ולכן ביצירה שם הוא הלבוש היותר בגילוי ובעשיה התגלותו יתברך הוא על ידי בחינת עשיה שהוא פעולת העולמות הנגלים בבחינת עשיה כמו הגלגלים וצבא השמים אשר מהם אינו נגלה אלוקו"תו יתברך כי אם על ידי בחינת עשיה גמורה אבל ההשכלה והמדות אינם נגלים בעשיה כי אם באופן העשיה דייקא נגלה אלוק"ותו יתברך כמו למשל באדם שנגלה חיות הנפש שבו על ידי כלי המעשה:

והנה כלי המעשה הם כלי הגוף שאינו נגלה כי אם גשמיות הגוף אבל מתוך המעשה אשר עושה נגלה בכלל חיות הנפש המחייהו כן אין נגלה אלוק"ותו יתברך כי אם על ידי העשיה הגשמיות בפועל ממש אבל על ידי העשיה נגלה חיותו יתברך המחייה והמקיים וזהו הלבוש היותר עב וכל החילוקים הנזכרים לעיל הוא מצד הלבושים הנגלים לגבי דידן אבל כחו יתברך הן בבריאה הן ביצירה והן בעשיה הכל הוא כחו לבדו וכמו למשל באדם כל חילוקי הנפש בבחינת התגלות הוא בבחינת הלבושים דהיינו במחשבה נגלה באופן היותר דק ונעלם ובדבור הוא התגלות יותר בלבוש גשמי ובלבוש המעשה נגלה כחות הנפש בלבוש יותר גשם ועב אבל מצד כח הנפש המחייה את כל הגוף הרי הוא כח אחד לבד מהנפש המחייה ומתלבש בכל אלו הבחינות כן כביכול כל פרטי החילוקים הם מצד הגילוי אבל מצד האמת הכל הוא כחו יתברך המתלבש באלו הלבושים וכמו שנתבאר בחלק הראשון שבבחינת אלוק"ות דארבע עולמות הכל הוא

אחד והן הן הספירות דאצילות והן הן הספירות דבריאה יצירה עשיה אשר על כן לא נמנו כי אם עשר ספירות ולא ארבעים כי הכל הוא כחו לבדו כמו למשל בהבדל מאדם כי בכח חכמתו אשר בכח הנפש מזה משכיל בהשכלה שבמוחו ומתנהג על ידי הכח הזה במדותיו ובפעולת המעשה והכל הוא על ידי כח החכמה שבנפשו ואין החילוק אלא מצד ההתגלות והצמצום אשר מתצמצם בהם כן כביכול כל כח התנהגות העולמות והתפשטותו בהם הוא הכל על ידי כחו יתברך בבחינת הספירות דאצילות ובכח זה מתפשט בבריאה יצירה עשיה ואין ההבדל בהם אלא מצד ההתגלות וצמצומו יתברך אשר מתצמצם בהם:

פרק טו

והנה בבחינת לבושים אלו יש שני בחינות הלבשה הלבשה אחת הוא ביטולם של העולמות אליו יתברך כל אחד לפי בחינתו אשר הביטול אליו יתברך הוא נגלה על ידי הלבשה בבחינת היש הנגלה בבחינת העולמות הבטלים אליו יתברך הן מצד ההשכלה הן מצד המדות והן מצד ביטול העשיה ובחינה זו כולו טוב אפילו מצד היש ובזה נגלה כבודו יתברך בבחינת התגלות שהוא דייקא מצד היש ובחינת לבוש זה הוא תמיד בבחינת התחברות והתדבקות ולבוש זה הוא מהטוב שבנגה והוא הנקרא חשמ"ל והלבשה שניה הוא כשמתלבשים בבחינת הנגה אשר היא כלולה מטוב ורע דהיינו מה שנתברר מהיש שבנגה שהם בחינת דברים המותרים הן בבחינת השכלה הן בבחינת מדות והן בבחינת מעשה אשר עדיין לא נתבררו לקדושה רק שהן מותרים ועומדים וכשמעלים ומקשרים אותם אל יחודו יתברך דהיינו בהביט בהם בפנימיות ומבטלים הדברים המותרים אליו יתברך דהיינו על ידי אכילה ושתיה מעלים הטעם אליו יתברך ועובד בהכח ההוא את הוי"ה וכדומה לזה אז נתעלית נוגה לקדושה ומלבשת את הקדושה וכידוע ליודעי ח"ן סוד מאמר רבותינו זכרונם לברכה בענין המלאכים המתחדשים בכל יום כמאמר הכתוב חדשים לבקרים כי יש מלאכים שהמה ברורים כבר והם נקראו ואשר משרתיו כולם אהובים כולם ברורים כו' ויש מלאכים המתבררים בכל יום והוא מאמר יוצר משרתים והתבררותם הוא על ידי מדת מלכותו יתברך המתלבשת בבחינת נוגה לבררם אל הקדושה כמאמר הכתוב ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה כי ביתה הם המלאכים והמחנות דכל עולם ובכל יום מתבררים אל הקדושה ונעשים בחינת לבוש:

והנה ידוע שיש לבושין דשבת ולבושין דחול ולבושין דשבת הם המתכללין תמיד ביחודו יתברך בהתגלות נועם הוי"ה בבחינת תענוג מכח עצמותו ברוך הוא אשר הוא

כולל עילאין ותתאין בהשוואה אחת ומתאחדין ממש לאחד ולבושים דחול הוא על ידי הבירורים שהוא על ידי עבודת ישראל כמו שיתבאר לקמן והנה שני הבחינות נקראו לבושים כמו שעל ידי הלבוש נגלה האדם ועיקר הוא האדם והלבושים טפלים לו והוא מתכבד בהם כן על ידי בחינת הלבשות שהוא מבחינת נגה נגלה אלוק"ותו יתברך על ידי הלבושים ובזה נגלה כבודו:

והנה כשמתכללים ביחודו יתברך נקראים לבוש אבל חס ושלום כשלא נתכללו ביחוד כי אם נגלים ליש ודבר בפני עצמם שלא נגלה על ידי הנגה גילוי אלוק"ותו יתברך נקראת קליפה כמו הקליפה שעל האוכל הרי היא מסתרת לגמרי את האוכל ואינו נגלה כלל הגם שהמאכל בתוכו אבל מצד הקליפה אי אפשר להשיג המאכל כן כשבחינת נגה אינה נכללת בקדושה הרי הוא מסתיר את אלוק"ותו יתברך השוכן בתוכו ומחיה ומהווה את היש אפילו בדברים המותרים כשהולכים אחר הגילוי לבד אך בחינת קליפת נגה אינה קליפה קשה כל כך כי יכולים להעלותה בתשובה קלה כמו שיתבאר לקמן אבל שלש קליפות הטמאות לגמרי המקבלים מבחינת נגה אשר הם משיורי מלכים שלא נתבררו כלל המה קליפות גמורות שאי אפשר להם לעולם להתגלות בבחינת לבוש כי עיקר תקנתן היא שבירתן כמאמר רבותינו זכרונם לברכה כלי חרס שבירתן היא טהרתן או כדי להוציא בולעם מפיהם כמו רות ונעמה שבאו מעמון ומואב וכדומיהם שהם הנשמות הגדולות המושקעות בתוכן והנשמות ההם נשמרים בתוכם כמו האוכל הנשמר בתוך הקליפה והוא מכבשי דרחמנא או כמו בעלי תשובות גדולים אשר על ידי תשובתן מהפכים מזדונות לזכיות:

וכן הם כל הגליות לברר מתוכם כל הטוב שמושקע בתוכם וכמו הארון שישב בשדה פלישתים שהוא הכל לברר מתוכם הקדושה ויש בזה בחינות לאין קץ ולכן כל ההתבררות שמתוכם הלא הם בטלים לגמרי הן בניצוצות היוצאים מתוכם ונתעלו אל הקדושה בהסיר הקליפה מהם לגמרי וכן בבעלי תשובה שמהפכים זדונות לזכיות הרי הם נכללים בקדושה ממש אבל לא שהקליפות בעצם יעשו לבוש אל הקדושה חס ושלום כי אם בהוציא מתוכן המאכל שהוא הקדושה הרי הם נזרקים לגמרי וכשמתהפכים ממרירא למתקא הרי אין מהותם נמצאים במציאות כלל אבל בחינת נגה הרי היא עצמה נכללת בקדושה ונעשית לבוש ממש כמו הבירור שמבררים מתוך המאכל דהיינו כשמבררים הנאת המאכל אל הקדושה דהיינו שעל ידי הנאה זו יתדבק אל פנימיות אלוק"ות אשר בתוכו הרי הנאת המאכל נעשה לבוש ותענוג אלוק"י מתלבש בתוך הנאת המאכל ומזה תלמוד לכל הבירורים דהיינו שאם על ידי השכלה החצונית בא אל השכלה

פנימית הרי ההשכלה החיצונית נעשית לבוש שעל ידה נתגלה השכלת אלוק"ותו יתברך וכן כל בחינת המצות המה דייקא בבחינת בירורי נגה כמו האתרוג אשר עיקר גדולו הוא מנגה כידוע וגם קלף של תפילין וצמר של ציצית ותרומה ומעשרות וקרבנות שהם מבהמות וכדומה להם אשר עיקר גידולם מנגה ונעשים לבוש אל רצונו יתברך וכל עיקר הבירור הוא מנגה שתעשה לבוש אל הקדושה והלבוש שרשו מאוד נעלה וכאשר יתבאר לקמן מסוד חלוקי דרבנן הנעשה מהתורה ומצות שהוא בחינת הצלם אשר עיקרו הוא מהבירור שבנוגה וממנו נעשה לבוש להנשמה:

פרק טז

והנה להבין שורש הקליפה וקיומה והתהוותה מאין הוא מאחר שאינה באה בבחינת התלבשות הקדושה מאין הוא חיותה וקיומה כי הלא ידוע שכל חיות העולם הזה הכל ממנו יתברך כמאמר הכתוב ואתה מחיה את כולם שהוא הכל על ידי כחו יתברך המסתתר ומתלבש בכל העולמות בבחינת הסתרה שיהיו נגלים ליש אבל באמת הכל כחו לבדו יתברך המתלבש בלבושים אלו אשר נקראו לבושים לגבי דידן אבל הסטרא אחרא שהם הקליפות הגמורות אשר הם היפך הקדושה ומנגדים ממש ואינם נעשים לבוש מאין הוא חיותם וגם להבין הטעם שכמעט כל עיקרי הנשמות הגבוהות יצאו דווקא מהקליפה כמו אברהם אבינו עליו השלום שיצא מתרח וכמאמר רבי אלעזר בזוהר הקדוש על פסוק מי יתן טהור מטמא לא אחד וכמו נשמת דוד המלך עליו השלום ונשמת רבי עקיבא עליו השלום וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה מבני בניו של סיסרא כו' ומבני בניו של סנחריב ומבני בניו של המן ודומיהן וגם להבין הטעם שמקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אין יכולים לעמוד ובעלי תשובה המה המהפכים הרע גמור לטוב אך הענין הוא כי הלא ידוע שכל תכלית כוונתו יתברך בבריאות העולמות שיהיה התגלות אלוק"ותו יתברך בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד וכמאמר הזוהר הקדוש למהוי מתכלל עילא ותתא ומכל סיטרין דייקא דהיינו שיתגלה אלוק"ותו יתברך דייקא מצד ההיפוך וכמאמר הכתוב הנה שם הוי"ה בא ממרחק ששם הוי"ה הוא התגלותו יתברך יהיה דייקא מצד הריחוק וכמאמר הכתוב וראו כל העמים כבודו והגידו את כבודי בגוים וידעו מצרים כי אני הוי"ה ויראו גוים את שם הוי"ה והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי לעיני גוים רבים וכדומה להם מקראות עצמו מספר אשר כולם מורים שעיקר כבודו יתברך הוא דייקא מצד הריחוק:

והנה כל התורה ניתנה דייקא לישראל כמו שכתוב בראשית ברא כו' בשביל ישראל שנקראו ראשית קודש ישראל להוי"ה ראשית תבואתו ומי גוי גדול אשר לו אלוקי"ם

קרובים אליו ואתם הדבקים בהוי"ה וכמעט כל התורה היא מורה דייקא אשר ישראל הם העיקר ואשר בהם הוא תכלית הכוונה מאתו יתברך בבריאת העולם אך באמת יש שני אופנים בכוונתו יתברך כוונה האחת הוא בשביל גילוי אלוק"ותו יתברך בבחינת גילוי ממש שיהיה נגלה יחודו יתברך בתחתונים וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה נתאווה הקדוש ברוך הוא להיות לו דירה בתחתונים שיהיה נגלה אלוק"ותו יתברך דייקא בבחינת היש ובחינה זו הוא בבחינת התלבשותו יתברך בבחינת עולמות בריאה יצירה עשיה כמאמר הכתוב כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו והתגלות זו הוא על ידי עבודת ישראל בביטולם והתקשרותם אליו יתברך בקריאת שמע ותפילה כאשר מייחדים אותו בבחינת יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה וממשיכים רצונו יתברך בתורה ומצוות בתפילין וציצית ואתרוג ודומיהן שהם דייקא נגלים בבחינת יש שם יהיה גילוי אלוק"ותו יתברך דייקא ובזה נגלה כבודו יתברך אשר אין זולתו כלל אפילו על הארץ מתחת אין עוד ובזה נגלה כח שלימותו יתברך וכח השוואתו אשר אין עוד מלבדו אפילו בבחינת יש וכוונה השנית הוא שיתגלה אלוק"ותו יתברך מן ההיפוך דייקא שלא בבחינת הלבשה כלל והוא על ידי סטרא אחרא וקליפות שהוא לאכפייא לסטרא אחרא כמאמר הזוהר הקדוש כד אתכפייא סטרא אחרא אסתלק יקרא דקודשא בריך הוא וגם לאהפכא חשוכא לנהורא ומרירא למתקא דייקא ושיהיה גילוי אלוק"ותו יתברך שלא בבחינת הלבשה דייקא כידוע שכל דבר הגבוה נמשך יותר למטה כן הוא כביכול בבחינת חיות העולמות יש שני בחינות בחינה אחת הוא כמאמר הכתוב כולם בחכמה עשית דהיינו על פי סדר השתלשלות שדא הוא לבושא לדא ומוחא וכו' דהיינו חכמתו ובינתו יתברך המתפשט בכל הנבראים ומתלבש בכל העולמות בבחינת חכמתו ובינתו ומדותיו יתברך ואין לך כל נברא שלא נעשה על פי כוונה מאתו יתברך והוא יתברך מתמשך בהם ואין דבר במציאות שלא נמצא מאמיתת המצאו לכוונה ידועה:

והנה הגם שגם בחינת התלבשותו יתברך הוא גם כן למעלה מחכמה והבנה כי החכמה לא תחייב במציאות העולם והתקשרותם זה לזה והתהוותם וחיותם הכל הוא בבחינת פלא והחכמה עצמה היא בחינת פלא כמאמר הכתוב והחכמה מאין תמצא אף על פי כן הן הן פלאותיו יתברך לצמצם כביכול את התגלותו יתברך להסתירו בבחינת התלבשות העולמות אבל זה הוא בחינת פלא שבא בבחינת התלבשות שהוא בחינת השתלשלות על ידי בחינת חכמה וטבעם של כל הנבראים הנסדרים על פי חכמה והבנה ועל ידי חכמתו ובינתו ודעתו מתקשרים ומתייחדים הנבראים אליו יתברך ובחינה השנית הוא בחינת פלאותיו יתברך שלא באו בבחינת התלבשות כלל כמאמר הכתוב לעושה נפלאות

גדולות לבדו דייקא דהיינו שאינו בערך ידיעה והשגה כלל אשר כל יכול בכחו הגדול להוות ולקיים ההיפוך הגמור אשר יהיו נגלים ההיפוך והמנגד ממש לגילוי אלוק"ותו יתברך שהם בחינת הקליפות המנגדים ממש לאלוק"ותו יתברך והתהוותם הוא למעלה מהשכלה והבנה אשר לא תושג על פי חכמה מאחר שבאמת אין זולתו ואין עוד מלבדו ואפס בלעדו שיהיה נגלה דייקא העוד והיש והמנגד ומחשיבים עצמם ליש גמור ואינם בטילים אליו יתברך כמאמר פרעה לי יאורי ואני עשיתיני וכמאמר הכתוב האומרת בלבבה אני ואפסי עוד וכמאמר סנחריב (מל"ב י"ח ל"ה) ומי בכל וכו' ואשר באמת חיותם והתהוותם הכל הוא מכחו יתברך ואלו היה הסתלקותו יתברך מהם אפילו רגע היו כלא היו כמאמר הכתוב כל הגוים כאין נגדו כו' ובחינה זו הוא למעלה מן החכמה ואינה בבחינת הלבשה כלל ושורשם הוא מצד רצונו יתברך לגלות שלימותו יתברך דייקא מצד ההיפוך בזה נגלה יותר שלימותו כמו למשל ממלך בשר ודם אשר כל עיקר התגלות גדולתו הוא דייקא מצד הריחוק כי אם יהיה לו בנים הרבה לא נקרא מלך עליהם כי אם דייקא אותם שאין להם שייכות עמו ומושל עליהם בזה נודע גודלתו וכן ממשלתו במדינות הקרובות עדיין לא יתגלה כבודו כל כך אבל כשמושל על איים רחוקים נתגלה כבודו ביותר וכשיש לו שונאים ומנגדים ומנצח אותם בזה יתגדל יותר הגם שאין המשל דומה לנמשל מכל צד כי במלך בשר ודם המה מובדלים באמת אבל הקדוש ברוך הוא הרי אין זולתו אבל בזה הוא המשל כי כל עיקר התגלות הוא דייקא מריחוק ומההיפוך אשר על כן עיקר גילוי שלימותו יתברך אשר אין עוד מלבדו הוא דייקא מצד הריחוק וההיפוך אך איך לתאר אליו יתברך הריחוק וההיפוך מאחר שאין זולתו יתברך ואין עוד מלבדו איך יהיה התגלות ההיפוך זהו באמת פלא שאינו בערך השגה:

פרק יז

ולכן מבואר בפרי עץ חיים ששורש פרעה היה יניקתו מאחוריים דכתר והנה פרעה הוא ראש הקליפה איך יהיה שורשו מכתר שהוא רצונו יתברך אך באמת שורש הרע שיהיה יכול להתגלות בחינת ההיפוך הוא דייקא מבחינת רצונו יתברך שהוא הכתר כי אם שהוא מאחוריים דהיינו שלא לזה ההתגלות היה עיקר רצונו יתברך כי עיקר רצונו היה בכדי לאכפייא ולאהפכא ושיהיה נגלה על ידה כבודו יתברך כמאמר הכתוב בזאת תדע כי אני הוי"ה ונאמר בעבור זאת העמדתיך וגומר ולמען ספר שמי בכל הארץ בעבור זאת דייקא כידוע שזאת הוא התגלותו יתברך דווקא בבחינת יש כמבואר במקום אחר ובחינת קיומו הוא למעלה מן הדעת לכן מבואר בזוהר הקדוש פרשת בא (לד.) בסוד התנינים אשר פרעה נקרא התנין הגדול שמשה הוה דחיל למקרב לגביה דקא

חמי ליה משתרש בשרשין עילאין כי משה הוא בחינת הדעת ועיקר הדעת הוא בחינת היחוד דהיינו לגלות יחודו יתברך בבחינת כל העולמות ולקשרם אליו יתברך ולבטלם אליו בביטול והתאחדות גמור שהוא התגלותו יתברך בבחינת התאחדות והתלבשות העולמות על ידי הבנת יחודו יתברך בכל בחינת הנבראים ולהפך כל המדות אליו יתברך שהוא ענין הדעת לכן ירא למקרב לגביה כי שורשו למעלה מן הדעת שהוא מבחינת פלא דהיינו כח התהוותו הוא מבחינת פלא לכן אי אפשר להפכו על ידי בחינת משה שהוא הדעת עד שאמר לו הוי"ה בא אל פרעה וזהו כי אני דייקא הכבדתי את לבו ואני הוא בהיפך אתוון אין והוא למען שתי אותותי אלה בקרבו דייקא כידוע ליודעי ח"ן שבחינת אלה הוא מבחינת התגלות ההיפוך כמאמר הכתוב אלה אלוקיך ישראל ואומר על אלה אני בוכיה ויעקב אבינו עליו השלום אמר מי אלה על מנשה ואפרים וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה שראה שיצאה ממנו ירבעם שעשה העגלים ואמר אלה כו' וכמאמר הכתוב אלה אזכרה כו' אשר אלה הוא התגלות היש גמור הנגלה בבחינת ההיפוך וכל עיקר הכוונה הוא שיתגלה אלוק"ותו יתברך דייקא על ידי גלוי ההיפך וזהו למען שתי אותותי אלה שהם אותיות אלה על ידי התהפכותם כמבואר במקום אחר:

וזהו שכתוב ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל שהם אלה המלכים דייקא שהם ההיפך והם בחינת מלכים שנשברו בבחינת נפילה דהיינו שחיותם וקיומם הוא שלא בבחינת גילוי אלוק"ותו יתברך על ידם כי הם בבחינת שבירה כמשל כלי שנשברה הרי אינה יכולה לקבל כלום או כמו דבר שנופל ממקום גבוה למקום נמוך הלא אין ביניהם התחברות כלל כך כח התהוותם וקיומם הוא שלא בבחינת קבלה שיהיה נתפס ונתגלה בהם גילוי אלוק"ותו וגם כן הם בבחינת נפילה שלא נראה בהם התחברות כלל ושורשם הם לפני מלך מלך לבני ישראל שהוא בחינת התיקון אשר התגלות בני ישראל הם בבחינת הלבשה שהוא הבחינת תיקון כידוע ליודעי ח"ן כמו שנתבאר מעט מזה בחלק הראשון לכן שורשם הוא יותר גבוה מבחינת התיקון לא שהם עצמם ח"ו גבוהים כי המה כאין ואפס והמה בתחתית הדרגין בבחינת אבדון כמאמר הכתוב כי הנה רחקיך יאבדו ואומר כי הנה אויבך יאבדו כי אם שורש כוונת התהוותם הוא גבוה כי שורש כוונתם שיסתלק יקרא דקודשא בריך הוא וכמאמר הזוהר הקדוש שהבאתי לעיל חכמתא מגו טפשותא ואוקיר לשמא קדישא בגו רשותא דאל זר כו':

וכדומה מזה הוא שורש התהוותם ולכן אותן נשמות הגבוהות ששורשם מכחו הפלא יתברך שלא היו יכולים לבא בבחינת התלבשות כי שורשם היה דייקא להתגלות אלוק"ותו יתברך ושלימותו מתוך ההיפך דייקא כמו אברהם אבינו עליו השלום אשר

עליו נאמר המקרא מי יתן טהור מטמא וכמו נשמת דוד המלך עליו השלום אשר יצא מרות המאביה וכמו שנאמר עליו ובחטא יחמתני אמי וכדומה לזה נשמות הגדולות שזכרתי לעיל התגלותם הוא דייקא מצד ההיפך וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה על משה רבינו עליו השלום שתמה על מיתתו של רבי עקיבא והשיבו שתוק כך עלה במחשבה כי שורשו היה מלמעלה מן המחשבה שהוא חכמה וזהו ענין בעלי תשובות הגדולים אשר הם גבוהים מצדיקים גמורים אשר עליהם נאמר מקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד כי בשעת רשעתם אשר היו תחת יד הקליפות היו למטה מבחינת לבושים שהוא על פי חכמה והבנה כמאמר רבותינו זכרונם לברכה אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות שהוא הסתלקות החכמה שהחכמה היא בחינת חיות כמאמר הכתוב והחכמה תחיה:

כי עיקר החיות הוא מהחכמה אשר על ידי החכמה כביכול מחיה את כל העולמות כי התלבשות אור אין סוף הוא בחכמה ורשעים בחייהם קרויים מתים כי הקליפות נקראים מתים כי אור אין סוף לא נמשך בהם בבחינת חיות על ידי התלבשות החכמה כמו שנתבאר לעיל כי קיומם הוא למעלה מן החכמה בבחינת שורשם והם עצמם המה למטה מן החכמה ולכן עלייתם הוא דייקא על ידי תשובה עילאה שהיא גם כן למעלה מן החכמה דהיינו למעלה מן הכלים כי חוזרים על ידי תשובתם למקורא ושרשא דכולא בבחינת צעקה מנקודת הלב שלמעלה מן החכמה שמואס בנפשו ולא חפץ בחיים הגשמיים ויוצאים מנרתיקם לדבק בשרשם כמו מעשה דרבי אלעזר בן דורדייא אשר אמר שמים וארץ בקשו עלי רחמים והשיבו לו עד שאנו מבקשים רחמים עליך נבקש רחמים על עצמינו כי כתיב כי שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה וכן הרים וגבעות וכו':

כי מתחלה רצה לעשות תשובתו על ידי בחינת הלבושים דהיינו שמהפך מדותיו הרעים מעבירות חמורות אשר הם משלש קליפות הטמאות ולהעלותם ולהלבישם בקדושה בבחינת יחוד ובאמת הם אינם יכולים לעלות בבחינת לבושים דהיינו שיתהפכו אל הקדושה בבחינת הלבשה כי כחם הוא ההיפוך גמור ומנגד אל הקדושה וכל עיקר התהוות הקליפות הוא בבחינת ההיפוך לכן בחינתם אינו יכול לעלות אל הקדושה כי לכן נקראו אסור שהם אסורים ביד החיצונים שאין להם עליה מהותם בעצמם כי אם עלייתם הוא כמו שכתוב ובאבוד רשעים רנה רק שהתהפכותם הוא על ידי תשובה שישוב אל מקורו ושרשו שהוא למעלה מהחכמה והבנה והוא התהפכותם כמו שהתהוותם הוא למטה מן החכמה והבנה וקיומם הוא בבחינת פלא שיהיו מנגדים

כמבואר לעיל כן התהפכותם הוא בלמעלה מן הבינה ולכן אמר אין הדבר תלוי אלא בי בי דייקא שהוא נקודת הלב שבבחינת נפשו שהוא רצון הנפש שלמעלה מן החכמה ומדות ואינה בבחינת התלבשות כלל ונקרא בחינת יחידה שבנפש שהוא למעלה מן השכל ובתשובה זו הוא שזדונות נעשו כזכיות דהיינו שמחזיר הכח עצמו שהיה בו בבחינת תאות רעות שלמטה מן החכמה וכאשר מעלה הכח הזה על ידי התגברות עצום בלמעלה מן החכמה בנקודת הלב בזה הוא נושא עון ועובר על פשע ונעשה מפשע שפע כי עיקר השפע הוא מבחינת אין סוף בעצמו שלמעלה מבחינת כלים כידוע:

פרק יח

ולכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה במקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד כי צדיקים גמורים עבודתם הוא בבחינת הלבשה בבחינת יחוד שמייחדים העולמות אליו בבחינת ביטולם כל חד וחד לפום שיעורא דיליה לכן אינם משיגים אלוקו"תו יתברך רק על ידי לבושים אבל עצמותו ברוך הוא אינו בבחינת השגה כלל וכל עבודתם הוא רק על ידי חכמה והבנה ובאמת לית מחשבה תפיסא ביה כלל אבל עם כל זה גם צדיקים הם בעלי תשובה כי על ידי יחודם בבחינת חכמה והבנה באים לאהבה רבה לצאת מנרתיקם וגדרי כליהם כמבואר ברעיא מהימנא על משה רבינו עליו השלום שהוא מארי דתיובתא דאנת אהדרת בתיובתא וכן בכל הצדיקים לפי בחינתם רק מה שנאמר במקום שבעלי תשובה וכו' דהיינו בחינה של בעלי תשובה הוא למעלה מבחינת עבודה שבבחינת חכמה ולבושיה וכל זה הוא בבעלי תשובה הגדולים אשר תשובתם לצאת מגדרי כליהם שיצאה נשמתו בפועל ממש או אפילו שלא יצאה נשמתו ונשארו בחיים רק שתשובתם היה על זה האופן כנזכר לעיל בעלי תשובה כאלו מהפכים זדונות לזכיות אבל יש בעלי תשובה ששבים גם כן בכל לב מצד הדעת והתבוננות בגדולתו יתברך ויחודו ומתחרט באמת על כל מעשיו ושב בתשובה לסור מדרכו הרעה ולהתדבק בקדושה מצד הבנת יחודו יתברך אלו המה למטה מבחינת צדיקים גמורים ואצלם נעשו זדונות כשגגות ועון עצמו אינו נמחק כי אם על ידי מירוק כידוע כי הם אינם מהפכים ממש מצד השורש כנזכר לעיל כי אם מצד הבנת יחודו יתברך ובחינת הרע הגמור אינו יכול לבא בבחינת הלבשה כמבואר לעיל ולכן אינו נמחק כי בשעת חטאו הרי היה נותן חיות לבחינת הרע הגמור והחיות שנשקע בתוכו לא הוציא מתוכו כי בבחינת העלאה בבחינת שיעשה לבוש אינו יכול להתלבש ולשורשו לא הגיע על ידי תשובה זו כי עבודתו היא מצד ההלבשה אבל אף על פי כן נחשבים לו לשגגות כמו שעשה חטא בשוגג שלא בדעת לכן הדעת לא נעשה חיות להרע גמור ועשה זה בלא דעת לכן לא

הכניס כחו כל כך בקליפה ולא נשקע החיות שלו בקליפה כי עיקר חיות האדם הוא הדעת כמו שיתבאר אם ירצה הוי"ה כי בעל תשובה זה על ידי תשובתו הוציא הדעת מתוך הקליפה ונעשה כשגגות ולכן צריך כפרה ומירוק כמו השוגג.

והנה הגם שעיקר התשובה הוא על ידי הבינה כידוע ליודעי ח"ן שבינה נקראת תשובה עילאה ולפי המבואר לעיל נתבאר שהתשובה הוא למעלה מן החכמה והבנה אך יש שני בחינות הבנה הבנה אחת להבין יחודו יתברך בעולמות אשר כל הנפעלים נפעלים מכחו יתברך והוא יתברך מתייחד בהם ובינה זו היא מולדת אהבה ויראה לדבקה בו והוא הנקרא חכמה ובינה דזעיר אנפין כי בחינת זעיר אנפין הוא התמשכותו יתברך ויחודו בעולמות בבחינת כלים ואורות שהם החכמה ובינה הנערכים בבחינת כלים דזעיר אנפין והם נקראו מוחין דזעיר אנפין ובחינת הבנה השנית הוא בחינת בינה עילאה שהיא למעלה מבחינת כלים דהיינו להתבונן בעיקרא ושרשא דכולא מצד אין סוף בעצמו ברוך הוא שלא בבחינת התמשכותו יתברך בבחינת עולמות שהוא למעלה מן החכמה והבנה שבבחינת כלים הוא הנקרא אימא עילאה שהם אבא ואימא עילאין המבואר בזוהר כי אית אבא ואמא סתם ואית אבא ואמא עילאין כי אבא ואמא סתם הם החכמה ובינה הנמשכין בזעיר אנפין דהיינו מצד פעולת העולמות לקשרם ולייחדם והם הנקראים ישראל סבא ותבונה דהיינו להבין ולהשכיל שאין סוף ברוך הוא אינו בערך כלים כלל אבל מצד כחו הפלא מקשרם ומייחדם בבחינת פלא והם המולידים אהבה ויראה לכן תבונה אותיות ב"ן וב"ת והם הנקראים דחילו ורחימו שכליים שהם אהבה ויראה הנמשך מהתבונה והדעת ועל בינה זו נאמר שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה המוציא במספר צבאם כו' דהיינו שאו מרום עיניכם שהוא בחינת כתר וחכמה שהוא להתבונן אשר אין סוף ברוך הוא מרומם מערך עולמות וכלים וראו מי ברא אלה שהוא קיימא לשאלא ולא למינדע איך יהיה אלה שהם כח הגבול והיש מאין סוף ברוך הוא המרומם ונעלה מערך העולמות ומערך הגבול ואיך נפעל הגבול והיש מבלתי בעל גבול ושיהיה נתגלה בבחינת זולת ונפרד מאחר שאין זולתו אך המוציא במספר צבאם שזהו קיימא לשאלא ולאתבא דהיינו שעל ידי כחו הפלא מתייחד עם העולמות בבחינת הספירות ויחודם כאשר מבואר בחלק הראשון בשער הראשון ויתבאר עוד מזה לקמן אם ירצה השם:

והנה בחינת בינה הזו הוא המבואר בעץ חיים שתפארת דבינה כתר לזעיר אנפין ונצח הוד יסוד מלכות של אבא ואמא מתמשכין בזעיר אנפין להיות לו מוחין הוא הנקרא ישראל סבא ותבונה אבל בינה עילאה הוא גוף הבינה שהוא ההבנה בעיקרא ושרשא

דכולא שלא בערך התלבשותו יתברך בעולמות אשר אין העולמות נערכים לגביה באיזה ערך אשר אין לתאר אליו כלים כלל מצד עצמותו ברוך הוא כי כל הערכת הכלים הם מצד העולמות אבל אצלו יתברך לאו מכל אילין מדות כלל ומצד בחינת בינה זו הוא האור חוזר לעלות מגדרי הכלים ולשוב אל מקורא ושרשא דכולא אשר באמת אין זולתו כלל וכולא קמיה כלא חשיבה וכמאמר הכתוב מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כלה שארי ולבבי והוא ענין כלות הנפש לצאת מגדרי הכלים והאורות וחפצם ותשוקתם לצאת מגדרי הכלים היא הנקראת תשובה עילאה ולכן כל המקיפים הם מבינה דייקא וכל המקיפים של הבינה הזו הוא מצד אור חוזר שמתעורר בחינת המקיף ממקורא ושרשא דכולא שאינו מתמשך בבחינת פנימיות כלים דהיינו מצד אמיתותו יתברך אשר אין זולתו אשר אצלו יתברך אין מסתיר כלל ולכן בבחינת מקיף זה דוחה חצונים ואדרבה מוציא בולעם מפיהם להשיב כח החיות הנמשך בהחיצונים לאין סוף ברוך הוא על ידי בחינת תשובה עילאה שהוא הבינה עילאה זו וזהו תשובה מאהבה שהוא בחינת אהבה רבה הנולד מזה הבינה שלמעלה מן השכלה והבנה אשר על כן חכמה ובינה עילאין הם אינם בבחינת הלבשה והם אינם נערכים מבחינת כלים והם הנקראים חיה ויחידה שהוא בחינת הכתר אשר שלשתם אינם בבחינת כלים כמבואר בעץ חיים שכנגד חיה ויחידה אין כלים בבחינת גופא הן בפרט באדם הן בכללות העולמות הוא הנקרא אדם שהוא זעיר אנפין:

פרק יט

והנה עוד זאת אפילו כל בחינות הלבושים המתבררים מנגה אשר הם בחינת החשמ"ל כמו שנתבאר לעיל הם מצד הבינה עילאה זו כמבואר בעץ חיים שבינה עילאה מלבשת לזעיר ונוקבא תחת רגליהם כדי שלא ינקו מהם החיצונים והיא המלבשת לכל בחינות הקדושה והיחוד של שלשה עולמות בריאה יצירה עשיה כידוע ששורש הלבושים המה גבוהים במעלה מבחינת יחודו יתברך הנמשך בבחינת כלים שהם החכמה והבינה והחסד וגבורה כי היחוד הנמשך על ידי הכלים הוא רק לפום שיעוריה דלהון בבחינת קבלת הכלים הן במושכלות הן במדות ההתדבקות וההתייחדות בהם המה בערך הכלים אבל בחינת הלבוש הרי הוא מהות נבדל מהעצם שלא בבחינת התייחדות כמו לבוש שאינו מתייחד עם הגוף כי הוא דבר זר במהות נבדל מהאדם ואינו מתדבק בבחינת חיות וכשאדם לובשו הרי הוא מחובר עמו ומתכבד על ידו כן הם כביכול היחוד שמתייחד בבחינת חכמה ובינה בבחינת מדות המה מתייחדים ביחוד גמור באופן שאין לתאר שום חילוק דרגין אצלו כי הוא יתברך מתייחד בהון בלי שינוי כלל אבל בחינות לבושים

הם נגלים בבחינת יש מחולקים בבחינת הבריאה אף על פי כן המה בטלים אליו יתברך אשר בבחינת החכמה והבנה המה הפכים מנגדים ליחודו יתברך אשר מצד היחוד הרי אין לתאר חס ושלום בחינת נבדל ממהותו ובבחינת הבריאה הרי נגלים דייקא בבחינת גילוי היש אך מצד שרשם הנעלה אשר אצלו יתברך הגבול עם למעלה מהגבול בהשוואה גמורה והוא מצד שלימותו יתברך הכולל ריש כל דרגין עם תחתית כל דרגין בהשוואה אחת לכן נעשים לבוש להיחוד ולזה היה תכלית הכוונה דייקא שיתגלה אלוק"ותו יתברך לזולתו דייקא מצד הזולת אך זהו מצד שורשם אבל בבחינתם הנגלית הרי יש בהלבושים אחיזה להקליפות כי מצד גילוי היש הרי נגלה למהות נפרד ויכול להיות על ידי זה נפרד גמור חס ושלום והסטרא אחרא יהיה יכול לינק חס ושלום מהקדושה שהוא יחודו יתברך הנמשך בבחינת עולמות בבחינת חיות על ידי הכלים שהם החכמה ובינה ועל ידי הגילוי יכולים החיצונים לינק חס ושלום מחכמה ובינה של היפך היחוד אשר לכן בינה עילאה מלבישתם כי מצד בינה עילאה היא הבנת שורשא דכולא אשר אין זולתו כלל אפילו מצד היש שהוא למעלה מהחכמה והבנה הנמשך בעולמות בזה דוחה החיצונים והם הם הבחינות חשמלים דכל העולמות שהם מצד הבינה:

והנה יש גם כן בחינות לבושים מצד הזעיר אנפין ונוקבא שהתגלות היחוד הוא גם כן דייקא על ידי לבוש דהיינו דייקא מצד היש כמבואר לעיל שכל בחינות העולמות המה נבררים דייקא מצד בחינת היש והם ברורי נגה אשר מתבררים על ידי התהפכות מדות נפש הבהמיות על ידי התבונה והדעת בגדולתו יתברך וביחודו ונעשים לבוש למדות נפש האלק"ית הגם שמצד הפנימיות הרי מתכללים מדות נפש הבהמיות עם מדות נפש האלק"ית ביחוד גמור עם כל זה התגלות המדות הם על ידי כלי הלב והדם אשר התהוותם הוא על ידי אכילה ושתיה ובהם מתלבשים המדות אבל בלבושים אלו יכול להיות חס ושלום אחיזת חצונים דהיינו שירגיש בעצמו ליש מצד האהבה וגם בעת שאינו מתדבק אליו יתברך יכולים המדות לאהוב ההיפוך אבל בלבוש הבינה עילאה אין להם אחיזה כלל מצד התגלותו יתברך מבחינת שרשא דכולא אשר אין עוד מלבדו אפילו בבחינת היש הגמור ועל בחינת הלבוש הזה שורה בחינת צלם דאבא ואמא שהם המקיפין שהוא כח כל היש הנמשך מכחו יתברך אשר על זה נאמר אך בצלם יתהלך איש שהוא סוד נעשה אדם בצלמינו כדמותינו ומהצלם הזה בורחים חיות רעות שהם החצונים כמבואר בדברי רבותינו זכרונם לברכה ובזוהר הקדוש כשנשתלם צלמו של האדם אין יכולים חיות רעות למקרב לגביה כמו בדניאל שפחדו נפל על האריות מצד השלמת צלמו כי צלם הוא כח ודפוס כמו למשל שעל ידי בחינת הדפוס נעשה הכלי

באופן הדפוס וכמו כן כביכול שכל העולמות בכלל והאדם בפרט אשר הכל הוא כחו לבדו יתברך אשר נמשך בכל העולמות על פי מחשבתו וחכמתו הסתומה אשר אין פרט בעולם ובפרט באדם שאין נעשה על פי כוונה מאתו יתברך בבחינת מחשבה קדומה כדי שעל ידו יתגלה עצם אלוק"ותו יתברך בכל הפרטים ובבחינת התגלות נגלים לבחינות נפרדים אבל כשמתייחדים כל העולמות אליו יתברך בכלל ובאדם בפרט אשר מהפך כל חכמתו ומדותיו אליו יתברך אפילו מצד היש ועושה רצונו יתברך במעשה ודיבור ומחשבה בבחינת הלבושים ודוחה הרע ואדרבה מהפך אותו לטוב אז נגלה על ידי כל הפרטים כחו יתברך בבחינת התגלות מבחינת שרשא דכולא ואז נקרא צלם ודמות כלומר שבו יתגלה עצמותו יתברך בבחינת רצונו הקדום ובבחינת מחשבתו הקדומה אשר על כן אין להחיצונים אחיזה כלל מצד התגלות עצמותו ברוך הוא והדברים אלו ארוכים מארץ מדה ויתבארו מעט זה אם ירצה השם לקמן בענין פרטי העבודה:

ובחינה זו באה על ידי בינה עילאה דייקא אשר היא המלבשת לכל בחינות העולמות אבל כשעדיין אין הרע מתברר ומתהפך לגמרי דהיינו כשלא נתגלה בחינת מלבוש הבינה כי אם עבודתו הוא מצד התבוננות יחודו יתברך בבחינת חכמה והבנה מצד התמשכותו יתברך דהיינו שמעריך היש למהות רק מצד התבוננותו אשר כל העולמות נפעלו מכחו יתברך והוא מתייחד בהם ועל ידי זה מבטל היש שלו על ידי אהבה ויראה מצד התבוננות זו שהוא מצד התמשכותו יתברך בבחינת עולמות אין הצלם נשלם כי אם צדי"ק דצלם שהוא הנצח הוד יסוד דבינה הנמשכת בבחינת מוחין לזעיר אנפין כמבואר בעץ חיים נמצא אין היש בטל מצד העצם דהיינו מצד הבנתו עיקרא ושרשא דכולא בבחינת אהבה רבה לצאת מגדרי הכלים אשר הכלים אינם מסתירים כלל לגביה כי אם מצד ההתבוננות מבחינת עולמות מצד בחינת דביקות נפשו שהוא אהבת עולם שהוא לאהבה את הוי"ה אלוקי"ך כי הוא חייך שהיא העבודה שמצד הדעת שהוא התחברות ועדיין יש להיש אחיזה דהיינו כשמסתלקין המוחין ואינו מתבונן הרי היש הוא בתוקפו ואפילו שאינו סר מהתבוננות בכל רגע אף על פי כן יש אחיזה בבחינת היש מאחר שלא נתבטל לגמרי והוא ענין צדיק ורע לו כמבואר בספר הקדוש של אדונינו מורינו ורבינו עליו השלום נשמתו עדן והוא ענין הבינוני ויש בזה חילוקים לאין מספר ובחינה זו נקרא חשמ"ל מצד זעיר ונוקבא שלא נתגלה בחינת לבוש הבינה עילאה כי בבחינת התגלות הלבוש דבינה עילאה הוא הנקרא צדיק גמור שהוא צדיק וטוב לו כמו מעלת משה רבינו עליו השלום כמו שכתוב ותרא אותו כי טוב הוא וכמו בדוד המלך עליו השלום נאמר בו וטוב רואי וכדומה להם הצדיקים הגמורים אשר מהפכים הרע הגמור

שהם בבחינת מואס ברע והם מבני עליה אשר המה מועטים והם יכולים לברר הניצוצות אפילו מבחינת השלש קליפות הטמאות לגמרי כאשר יבואר לקמן אם ירצה השם:

פרק כ

והנה הכלל העולה מכל הדברים האלו שבבחינת כלל העולמות הם שלשה בחינות דהיינו בחינת קדושה גמורה ובחינת נוגה ובחינת סיגי מלכים שלא נתבררו כלל מתוך השבירה והם השלש קליפות הטמאות לגמרי והנה בחינת הקדושה שבכל העולמות הוא אלוקו"תו יתברך המתמשך בכל העולמות והיא הביטול העצמי אל אין סוף ברוך הוא אשר הביטול הזה הוא נחלק לארבעה עולמות אצילות בריאה יצירה עשיה ובאצילות הוא הביטול העצמי בבחינת יחוד עצום אשר בבחינת אצילות אין היש מסתיר לגביה יתברך כי הכל הוא כחו לבדו יתברך ולא יצאו לחילוק והבדל הדרגין כלל דהיינו כח כל העולמות כאשר הם בכחו יתברך אשר איהו וחיוהי וגרמוהי חד בהון הגם שבבחינת הביטול הזה הוא גם כן נערך דייקא מצד היש ומצד בחינת הבירור כמו שנתבאר לעיל כי שלא בבחינת היש אין נופל לשון ביטול כלל מאחר שאין זולתו כי אם הביטול הוא דייקא מכח התגלות היש אך אף על פי כן המה כלולים בכחו לכח אחד ולכן בחינת אצילות דרך כלל נקרא חכמה ונקרא יו"ד דשם הוי"ה ברוך הוא כי חכמה הוא כ"ח מ"ה שהוא כח הביטול בבחינת מ"ה שהוא שלא בהרגשה כלל רק שהכל המה כלולים בכח אחד ונקרא גם כן יו"ד כי כמו שהיו"ד הוא נקודה אחת בלי התפשטות אורך ורוחב כן הביטול שבבחינת אצילות הוא כח אחד לבד שכל העולמות כלולים בכחו לכח אחד והביטול הזה נמשך על ידי כחו הפלא שהוא בחינת כתר דאצילות וזהו הקוץ שעל היו"ד המרמז לבחינת הפלא לכן הוא רק קוץ כי בבחינת כתר עדיין לא בא לכלל אותיות כי הוא הנמשך מהמאציל ברוך הוא אשר אינו בבחינת כלים ואותיות אבל רמיזא אית ביה דהיינו מאין נמשך כח הביטול שיהיה בחינת יש ואף על פי כן המה הכל כח אחד הוא על ידי כחו הפלא ולכן הוא הקוץ של יו"ד לרמז על בחינת הפלא אבל מצד עצמותו ברוך הוא שלא בבחינת התגלות העולמות אסור אפילו לרמזא ליה בקוצו של יו"ד כי מצד המאציל ברוך הוא שלא בבחינת העולמות הלא לית ביה תפיסא והשגה כלל וכמבואר בחלק הראשון עיין שם:

ובחינה שניה שבביטול הוא הביטול הנמשך על ידי ההשכלה ביחודו יתברך דהיינו בבחינת בריאה שהוא ההסתרה שנגלה כחו יתברך בבחינת היש בבחינת נגלה אבל מצד ההשכלה וההתבוננות שהוא הבורא את הכל וממנו נפעלו ואין דבר זולתו יתברך ומתבונן ביחודו יתברך שכל הנפעלים מתיחדים בכחו יתברך ומצד ההתבוננות בטלים

כל הנבראים אליו יתברך והביטול הזה הנמשך מצד ההשכלה הוא גם כן בחינת אלוקו"ת המתגלה על ידי הבינה ודרך כלל נקרא עולם הבריאה בינה כמאמר הזוהר הקדוש אימא מקננא בכרסיא והיא הנקראת ה' ראשונה דשם הוי"ה ברוך הוא כי כמו הה"א יש לה אורך ורוחב והתפשטות כן הביטול הנמשך על ידי דהבינה והשכלה זו הוא מצד הבנת התפשטותו יתברך בעולמות ואין דבר שחוץ ממנו והוא יתברך מתייחד בכל הפעולות מצד זה הוא בטל אליו יתברך ולכן הביטול הזה הוא אלוקו"ת גמור שהביטול הוא מכחו יתברך ונכלל בכחו רק שהביטול זה הוא הביטול שמצד ההשכלה והוא מה שנתברר מבחינת היש הגמור שהוא כחו יתברך שבבחינת היש להיות נגלה יש אך כשמשכיל על דבר היש מבין שבחינת היש הוא גם כן מכחו יתברך ומתבטל על ידי הבינה זו והתגלות כחו יתברך שבבחינת אצילות נגלה בבחינת השכלה ומתמשך כחו זה דייקא בבחינת השכלה והוא שהכלים דאצילות עוברים בבריאה דרך מסך שהוא הפרגוד המפסיק בין עצם הביטול להיות נגלה השכלת הביטול אשר לזה היה כוונתו יתברך שיתגלה כחו דייקא בבחינת גילוי זה:

לכן בחינת מלכותו יתברך שהוא עיקר הרצון להגילוי ולכן נקראת כתר מלכות היא הבוקעת את המסך להיות עובר דרך מסך זה הכלים דאצילות שהוא התכללות כחם של הנבראים ויחודם במאצילם ברוך הוא לבחינת כח אחד ממש להיות נגלה ביטול הזה אפילו מצד ההשכלה נמצא הוא עצם הביטול שבאצילות רק שנגלה בבחינת הבנה והשכלה וההבנה וההשכלה מתחברים אצלו לכח אחד מצד כחו הפלא גם כן כי כמו שבאצילות מתייחדין כח הדרגין אצלו יתברך לכח אחד מצד כחו הפלא כן מתייחדין הדרגין גם כן בבחינת השכלה אצלו לכח אחד לכן כח הביטול הזה הנמשך על ידי ההשכלה הוא גם כן אלוק"ות גמור והן הן עשר ספירות דאצילות והן הן עשר ספירות דבריאה שהוא יחודו יתברך מצד כחו באמיתותו יתברך רק החילוק הוא בבחינת התגלות כי בבחינת אצילות אינו בערך התגלות כלל כי אם ביטול העצמי ובבריאה הוא הביטול בבחינת התגלות אבל בעצם הביטול הזה הוא כחו יתברך לבדו המתגלה מצד ההשכלה וביצירה הוא התגלות מדותיו יתברך דהיינו הביטול הנמשך על ידי המדות שהם אהבה ויראה ודומיהן דהיינו שיהיה ביטולם של הנבראים מצד אהבה ומצד היראה כי מצד האהבה הוא עצם הנכסף אל יסודו שהוא הביטול הנמשך על ידי אהבה להתדבק אליו יתברך מצד האהבה ולהבטל אליו מצד היראה בהתגלותו יתברך בעולם היצירה בכח מדותיו הכלולים בו יתברך בכח אחד אשר אצלו יתברך החסדים והגבורות ביחוד עצום:

ובכדי לגלות החסד וגבורה שבכחו יתברך הוא גם כן על ידי מסך שבין בריאה ליצירה כי בבחינת בריאה שהוא הביטול הנמשך על ידי ההשכלה הרי המדות כלולים בכח ההשכלה ולא נגלו המדות בבחינתם ובכדי שיתגלה ביטולו יתברך בבחינת אהבה ויראה שהם המדות לכן יש מסך מפסיק בין בריאה ליצירה ועל ידי המסך הזה עובר כחו יתברך שבבחינת אצילות המתגלה בבחינת בריאה להיות נגלה בבחינת יצירה לכן בבחינת יצירה יש שני מסכים שהם שני בחינות הסתרות הסתרה אחת הוא להסתיר כח הביטול דבחינת אצילות והסתרה השנית הוא להסתיר ביטול הנמשך על ידי בחינת השכלה ועל ידי בקיעת מלכות דאצילות שהוא רצונו יתברך לבחינת הגילוי היא הבוקעת מסך הבריאה וכן הגילוי הזה הוא מתלבש בבחינת הביטול הנתגלה בבחינת הבריאה והוא הנקרא מלכות דבריאה שהוא רצונו יתברך הנתגלה בבחינת ההשכלה להיות נגלה כחו יתברך בבחינת ביטול המדות אליו יתברך ועל ידי בקיעה זו עוברים הכלים דאצילות המתגלים בבחינת בריאה שהוא כח הביטול מצד יחודו יתברך בבחינת העולמות להיות נגלה בבחינת המדות שהוא היצירה כי המדות לא יוכלו לקבל כח האצילות בעצמם כי אם על ידי מסך הבריאה כי המדות שהם אהבה וכו' עיקר התגלותם הוא על ידי הבנה והשכלה כי האהבה לאיזה דבר מוכרח לידע מהות הדבר שרוצה להדבק בו וליבטל אליו כנראה בחוש שאפילו בקטן שכל הנהגתו היא על פי מדותיו אף על פי כן מוכרח להיות איזה השכלה לאהבתו:

והנה המדות בעצמם הם טבעיות אליו הנמשך מכח עצם נפשו אך אף על פי כן עצם כח נפשו לא נתגלה כי אם על ידי השכלה והבנה כן כביכול ביטול בחינות הנבראים אליו ואהבתם להתדבק אליו הוא על ידי התגלות ההשכלה שהוא להשכיל ביחודו יתברך מזה מתבטלים אליו בהתגלות אהבתם ויראתם והנה עצם אהבתם וביטולם הוא הכל מכחו יתברך אבל התגלותם הוא על ידי בחינת הבריאה דהיינו כחו יתברך נתגלה על ידי בחינת השכלה ואז נתעורר אצלם הביטול באהבתם מכחו יתברך ממש המתגלה בהם ולכן זעיר אנפין מקנן ביצירה כי זעיר אנפין הוא כח התכללות שבכחו יתברך שמצד מדותיו יתברך אבל אצלו יתברך הכל הוא כח אחד והתגלות כחו זה הוא בבחינת יצירה ששם התגלות כחו יתברך בבחינת ביטול המדות הם חסד וגבורה ותפארת שהם אהבה ויראה ודומיהם ולכן היצירה הוא וא"ו משם הוי"ה ברוך הוא כי וא"ו הוא שש קצוות שהם המדות שהם בכחו ביחוד אחד התגלותם הוא בבחינת יצירה וגם וא"ו הוא בחינת המשכה כידוע שהמדות הם הכל בבחינת המשכה כי בבחינת אצילות אשר הכל הוא כח אחד נקרא בשם יו"ד כנזכר לעיל:

ובבריאה הביטול הוא על ידי התפשטות אורך ורוחב שהוא ההשכלה בבחינת ביאור כמו למשל אדם שמשכיל ומתבונן מהותו של הדבר ושורשו ואיכותו איך הוא לכן עדיין לא נגלה שם המשכה כלל אבל במדות נמשך נפשו אחר הדבר הזה או ממשיך הדבר אליו מצד האהבה כן הוא כביכול התגלות הנמשך בבחינת מדות דהיינו ביטולם של הבנראים אליו יתברך הוא שנמשכים אליו יתברך וגם בחינת כחו יתברך נמשך בהנבראים לגלות בהם עצם הביטול והביטול הנמשך מעשיה הוא הביטול של הגלגלים וצבא השמים אשר כחו יתברך הוא המנהיגם ומכח זה מתבטלים לעשות רצון קונם בסיבובם ובמהלכם כמאמר הכתוב וצבא השמים לך משתחווים וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה השמש עומד במזרח ומשתחוה למערב וכמאמר הזוהר על הכוכבים ומזלות דאינון רהטין למעבד רעותא דמאריהון וכן אפילו בעשיה הגשמיות הלזו בכל הנבראים הגשמים המה מתנהגים על פי הכח אשר ניתן בהם מהבורא ברוך הוא הן בדומם הן בצומח אשר כל גדוליהם הוא הכל מכחו יתברך וכן כל הבעלי חיים אינם מתנהגים כי אם על פי כחו בבחינת סדר הנבראים וכולם הנהגתם על פי כחו יתברך ולית מאן דנפיק מרשותיה לבר רק האדם מישראל להם ניתנה הבחירה ולכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה אם תזוח דעתו אמור לו יתוש קדמך כי היתוש היא מתנהגת על פי רצונו אבל האדם יכול להיות עובר רצונו יתברך חס ושלום וגם כח זה ניתן לו מאת הבורא ברוך הוא לכוונתו בכדי שיתגלה על ידו אלוקו"תו יתברך ובבחינת עשיה הוא שלשה מסכים דהיינו המסך שבין אצילות לבריאה ומסך שבין בריאה ליצירה ועוד מסך שבין יצירה לעשיה כמו שנתבאר לעיל:

כי כל ההתגלות הנגלה באלו העולמות הכל הוא כחו לבדו יתברך אבל בכדי שיהיה נגלה כל אחד ואחד בבחינתו מוכרח להסתיר הגבוה ממנו כי אם לא יהיה ההסתרה מהגבוה הרי לא תתגלה הדרגא התחתונה והנמוכה ולכן כל התנהגות העשיה הוא על ידי התלבשות כחו יתברך בבחינת יצירה בבחינת מדותיו ומהם הם כל פעולות העשיה לכן יש מסך בין יצירה לעשיה כדי שיתגלה העשיה בפועל ממש והמלכות דיצירה בוקעת המסך ומתגלה בבחינת ביטול העשיה ובה מלובש בחינת ביטול הנגלה בבריאה ובבריאה מלובש עשר ספירות דאצילות שהוא יחודו יתברך אבל כשתעיין היטיב הכל הוא התגלות הביטול מצד כחו יתברך לבדו כמו למשל בהבדל מאדם אשר בכח נפשו כל כחות הנפש המתפשטים בגוף כולם הם כלולים בכח נפשו לכח אחד וכשנתגלה כחו בבחינת השכלה אז נתגלה כח הנפש על ידי ההשכלה וכשנתגלה כח הנפש במדות נתגלה כח הנפש באופן המדות וכשנתגלה בבחינת עשיה גשמיות דהיינו

בפעולה ממשית בהילוך ובמישוש הרי נתגלה כח הנפש על ידי המעשה וכשתסתכל הכל הוא כח הנפש בעצמה המתגלה הן בהשכלה הן במדות הן במעשה הכל הוא כח הנפש בעצמותה רק החילוק והבדל הוא בהתגלותה לפי אופן ההתגלות נגלית כחה כן הוא כביכול בהתגלותו יתברך בכחו בבחינת בריאה יצירה עשיה אשר הכל הוא כחו לבדו יתברך ואין החילוק רק מצד התגלותו יתברך לכן בעשיה הוא גילוי מלכותו יתברך שהיא ה"א תתאה משם הוי"ה ברוך הוא שבעשיה הוא עיקר הגילוי בפועל ממש וכל מדת מלכות הוא רק בשביל הגילוי ועיקר הגילוי הוא בעשיה דייקא:

פרק כא

ובחינה שניה שהיא בחינת נגה שהיא העומדת להתברר להעשות לבוש אל הקדושה ולהיות נכללת בקדושה ממש אשר על ידי נגה הוא התגלות והנה עיקר בחינת נגה הוא הרגשת כל דבר דהיינו למשל באדם יש בכחו החכמה והמדע אשר כח הנפש והוא שלא בהרגשה וכל זמן שלא באה להתגלות הרי הוא חכם בכח כו' אבל כשבאה החכמה לידי גילוי הרי הוא מרגיש חכמתו וכן מדותיו אשר יש לו כל המדות בכח וכל זמן שלא באו לידי גילוי הרי הם בכחו נעלמים אבל כשבא לגלות מדותיו הרי הוא מרגיש אהבתו וכן כל הבחינות והנה כל זמן שהם עדיין בכחו הרי אינו מרגיש המדות הגם שהם בכחו אבל אינו נגלה מהמדות התפעלות כלל אבל כשבאו להתגלות הרי הוא מתפעל במדותיו ומרגיש בהם נמצא הרי יש בהגילוי שני בחינות אחד הוא ההתגלות מכח ומהעלם אל הגילוי להיות משכיל איזה השכלה או לאהוב איזה דבר ובחינה שניה שמרגיש בהשכלתו וכן באהבתו ומתפעל מההשכלה עצמה ומאהבתו ומרגישה:

והנה התפעלותו והרגשתו זה הוא בא מצד המנגד דייקא כי בעצם אחד אין שייך התפעלות כלל דהיינו בעצם ההשכלה כאשר היא בכח נפשו אינו בערך התפעלות רק כשבא להתגלות כליו במוחו אשר כלי הגוף אינם בערך השכלה אז מרגיש השכלתו וכן כשהיה לו איזה אופן בתחלה שלא היה לו התחברות עם זה ועל ידי השכלתו מתחבר עם זה או היה לו איזה דבר שרחוק מהשגתו ועל פי שכלו השיג זה או שהיה לו איזה דבר המנגד אליו ועל ידי השכלה הפכה לרצונו מתפעל מזה וכן הוא במדות כשמתמשך לאיזה דבר באהבה או ביראה או בגבורה וכדומה או שמתקצף על איזה דבר הרי הוא מרגיש באהבתו כו' אבל האהבה בעצם אינה בהרגשה כלל כמו שאנו רואים בחוש שאדם אוהב עצמו יותר מחוץ ממנו אף על פי כן אינו מרגיש ומתפעל מאהבת עצמו ואינו בערך הרגשה כלל אבל אהבתו אל בנו הרי הוא מרגישה ומתפעל מצד שאהבתו מתפשטת למהות וגוף אחר וכל אהבה שהיא בבחינת ריחוק מהותו שם הוא התפעלות

יותר דהיינו כשמתקשר באהבתו לאיש אחר באהבת רעים מרגיש ומתפעל מאהבה זו יותר מהאהבה שאוהב את בנו הגם שהאהבה שאוהב את בנו היא עצם האהבה אשר אין לדמות האהבה לאהבת רעיו אף על פי כן מצד התקרבותו תמיד אליו בהתדבקות תמיד אין האהבה בהרגשה כל כך וגם כן אינו מתפעל מאהבתו כל כך רק כשבנו מתרחק ולא ראה אותו זמן רב אז התעוררות אהבתו בגילוי יותר וזהו בא גם כן מצד הריחוק ולכן הרגש האהבה הוא לבנו הקטן יותר מלבנו הגדול כי מצד קטנות בנו הקטן הוא אינו בגדר אחד עם מהותו ושכלו רחוק משכלו ומדותיו המה בבחינת ריחוק ממדותיו ולכן מרגיש בגילוי אהבתו אבל לבנו הגדול אשר הוא משתווה עמו בערך אחד אינו מרגיש בגילוי אהבתו כל כך הגם שבעצם האהבה אוהב את בנו הגדול יותר ואהבתו בשלימות יותר והראיה לזה כי אם יהיה לו איזה צער הן בחולי או בשאר צער הרי הצער יותר מבנו הגדול מצער בנו הקטן ואף על פי כן נרגשת גילוי האהבה יותר לבנו הקטן וכן הוא בהשכלה כל שמשכיל איזה דבר הרחוק מהשגתו מתפעל בהשכלתו יותר דהיינו כשמתרץ איזה קושיא חזקה או משכיל איזה דבר פלא או יכול להפך איזה מהות דהיינו למשל לעשות מעפר זהב וכדומה לזה לשנות המהות אזי מתפעל יותר:

והנה אם משכיל איזה דבר עמוק מצד השכלתו הקרובה ורגילה אליו אינו מתפעל כל כך וכל אלו הדברים יבין המבין שכן הוא דהיינו הרגשה והתפעלות הוא דייקא לדבר הרחוק ממהותו וכל שנתקרב אליו ביותר תתמעט ההתפעלות עד שאהבה שאוהב את עצמו אינה בבחינת התפעלות כלל ובבחינת עצם האהבה כל דבר שקרוב אליו ביותר שם הוא עצם אהבתו ביותר נמצא דרך כלל כל בחינות הן בהשכלה הן במדות נתחלק לשלשה בחינות דהיינו עצם ההשכלה שהוא כח ההשכלה או כח המדה ובחינה השנית הוא גילוי השכלה והמדה ובחינה שלישית הוא הרגשות השכלה והמדה וההתפעלות מהם עתה מזה יובן למשכיל למעלה בהתגלות אלוק"ותו יתברך יש השלשה בחינות הנזכרים לעיל דהיינו הביטול העצם מצד עצמותו שהוא אלוק"ותו יתברך המתמשך בכל הארבע עולמות בריאה יצירה עשיה שהוא כחו יתברך שבבחינת יחוד האצילות וכחו יתברך הנגלה בבחינת ביטול היחוד בבחינת השכלה שהוא כח הביטול מצד כח ההשכלה שהוא אלוק"ותו יתברך המתמשך ומתגלה בעולם הבריאה דהיינו שמתייחד בבחינת השכלה להיות נמשך ביטול גמור בבחינת השכלה וכן הוא ביצירה שהם המדות שהם כוחות מדותיו יתברך שהוא כח הביטול אשר מצד כח המדות וכן במעשה שהוא עולם העשיה ובחינה השנית הוא גילוי הביטול הנגלה בכל ארבע עולמות אצילות בריאה יצירה עשיה דהיינו גילוי יחודו יתברך שבבחינת אצילות אשר התייחדותו יתברך

בבחינת עולמות הוא שנגלה יחודו יתברך על ידי בחינת העולמות והדרגין כי בעצם כחו יתברך אין נופל לשון יחוד כי הוא עצם אחד כי אם היחוד הוא מצד שכל העולמות וכל הבחינות הנמצאים בעולם המה בבחינת התחלקות ואף על פי כן הוא יתברך מתייחד בהם וגילוי יחודו יתברך שהוא מצד ההשכלה הרי גילוי הביטול ויחודו יתברך נגלה מצד ההשכלה וכן גילוי הביטול והיחוד הנגלה ביצירה מצד מדותיו יתברך הרי הביטול והיחוד נגלה מלבוש המדה דהיינו שההשכלה והמדה המה מהותים נבדלים שהוא העצם של ההשכלה ועצם המדה הרי הם מהותים נבדלים רק שעל ידם הוא גילוי הביטול וכן בעשיה בעולם המעשה אשר העשיה והביטול שעל ידי העשיה נגלה בלבוש העשיה ובחינה השלישית הוא הרגשת הגילוי דהיינו התעוררות וההתפעלות הנמשך מהשכלת היחוד וכן מאהבתו אליו וכן בחינת העשיה הוא ההתגלות בכלי עשיה אשר הכלים מרגישים הגילוי דהיינו בעשיה שהוא ביטול האופנים והגלגלים וצבא השמים אשר כולם מרגישים ביטולם אליו יתברך וכן הוא ביצירה ששם החיות אשר המה מתפעלים ומרגישים מביטולם כמאמר והאופנים וחיות הקודש ברעש גדול מתנשאים לעומת השרפים וכן בבריאה הוא הרגשת השכלתם וביטולם על ידי השכלתם כמאמר הכתוב שרפים עומדים ממעל כו' וקרא זה אל זה כו' והקריאה הוא בחינת הרגשה כי כל קריאה הוא לבר כידוע ולכן נאמר וינועו אמות הסיפים מקול הקורא:

והנה בחינת הגילוי וההרגשה הוא הכל מצד היש הנגלה בבחינת יש גמור והבדל הבחינות הוא על ידי הגילוי וההרגשה כי בעצם אחד אין שייך גילוי והרגשה ולכן כל הגילוי וההרגשה הוא בא דייקא מהבירורים מבחינת היש הנברר מהשבירה לכן על ידי היש הוא הגילוי וההרגשה מצד שהם לחלק יצאו ולכן על ידם נגלה יחודו יתברך בכל העולמות והנה בחינת היש הזה המתברר להעשות לבוש דהיינו שיהיה נגלה על ידו יחודו יתברך אשר לזה היה עיקר הכוונה בשביל גילוי כבודו יתברך הוא הנקרא נוגה כי פירוש נוגה הוא לשון זיו כמו שהזיו הוא מהמאור וכו' שהזיו ואור אינו מתייחס כי אם אל החושך כשמאיר הזיו בחשך אז האורות מאירים בחשך עד שעל ידי האור יכול לראות גם כן בחושך אבל אם לא היה חשך כלל לא היה שייך לקרותו בשם אור כלל וכמאמר הכתוב כיתרון אור מן החושך כן הוא נוגה הוא ההתגלות שמצד ההסתרה שהוא היש שהוא בחינת חשך והסתר ועל ידי נוגה נגלה יחודו יתברך אפילו מצד היש שמאיר אורו יתברך בבחינת ההסתרה:

פרק כב

והנה נוגה הזאת היא נהוגה בכל הארבע עולמות אצילות בריאה יצירה עשיה והנה באצילות הנוגה היא כולה טוב כי הנוגה שבאצילות היא כביכול הרגשת יחודו יתברך בכל הנפעלים בעולם כי הוא יודע את כל המפעלים ומרגיש בהם כמאמר הרמב"ם זכרונו לברכה שבידיעת עצמו הוא יודע כל הנבראים וכמאמר הכתוב וישמע אלקי"ם את נאקתם ויזכור אלקי"ם את בריתו וכו' וידע אלקי"ם נמצא שעיקר הידיעה הוא כביכול מצד וישמע ששמע את צעקתם כביכול שהרגיש את צערם לכן מזה וידע וכו':

וכל עיקר הדעת הוא ההרגשה מהדבר שחוץ ממנו כי בעצם אחד אין שייך דעת כמו שנתבאר בחלק הראשון בשער השני ויתבאר לקמן אם ירצה השם אבל אצלו יתברך מאחר שאין דבר שחוץ ממנו כביכול והוא מיוחד בכל הנפעלים בכחו יתברך בבחינת יחוד עצום ולכן אין הנבראים מוסיפין בו ריבוי ושינוי מצד כי אין זולתו כלל ולכן אפילו הגילוי וההרגש מתחבר עמו יתברך ביחודא חד כמו שמבואר במשל הנזכר לעיל שהאדם מצד התאחדות והתחברות אין הרגשת אהבת גופו ועצמו בבחינת התגלות הגם שההרגשה שמצד עצמו היא יותר בהרגשה הרבה באין ערך מהרגשת אהבתו לזולתו אף על פי כן מצד התאחדות אינה מתגלית והמופת הוא מההיפוך אם חסר איזה דבר מהצטרכות או מהיזק או שארי ענינים מרגיש הצער יותר הרבה מהרגשת הצער של זולתו הגם שאוהבו באהבה גדולה אך אין המשל דומה לנמשל מכל צד כי באדם הרי גופו בגדר נבדל מערך נפשו הרי הנפש מרגשת בצער הגוף וגם מתפעלת בדבר טוב בהרגשת השמחה אבל אצלו יתברך הרי אין היש דבר נבדל ממהותו חס ושלום ולכן אין לתאר אליו יתברך התפעלות והרגשה כלל הגם שבוודאי מרגיש ומתפעל מכל פרט ופרט אבל ההרגשה זאת מתדבקת אליו יתברך בעצם ונושא אחד ואיך הוא זה האופן לא ידיעא לנו כמאמר הכתוב החקר אלו"ה תמצא אם עד תכלית שדי תמצא הגם שבחינת שדי הוא ההתקשרות בכל הפעולות בפרטיהם אף על פי כן לא תמצא תכליתו כמאמר רעיא מהימנא איהו תפיס בכולהו עלמין ולית מאן דתפיס ביה וכמבואר בחלק הראשון עיין שם:

אשר על כן נגה שבאצילות הוא כולו טוב דהיינו שאינה בבחינת נפרד מאתו יתברך אבל בשלש עולמות בריאה יצירה עשיה אשר בהם הוא הגילוי בבחינת יש גמור שבבריאה יצירה עשיה אינו נגלה אלוקו"תו יתברך בבחינת יחודו רק על ידי הסתרה דהיינו שאינו נגלה יחודו יתברך רק בבחינת הלבשה בבחינת הנבראים שעל ידי ביטולם נגלה יחודו יתברך הרי שם נגלה כח היש בבחינת הרגשה ממש דהיינו שבחינת הנבראים מרגישים

ביטולם והתאחדותם אליו יתברך וכל התגלות ביטולם הנגלה מצד התלבשות בבחינת יש היא מצד בחינת נגה אשר גילוי הרגשה להיות נרגש בבחינת יש היא מנגה כמבואר רק שהיש בטל ומתאחד ביחודו יתברך לכן בבחינת הרגשתם זה יש התערבות טוב ורע דהיינו בטולו של היש אליו יתברך הוא הטוב וכח היש בעצמו שהוא ההרגשה יש מי שבטל ומרגיש ביטולו הוא התערבות רע דהיינו שנגלה למהות נפרד וכל בחינת נפרד הוא בחינת רע שהוא היפך היחוד וכל עיקר הטוב הוא עצם היחוד:

והנה מצד הטוב דהיינו בביטולם של הנבראים אליו יתברך הלא הם מבטלים אפילו ההרגשה דהיינו שאינו מחשיב ההרגשה למהות נפרד וזולת חס ושלום ואדרבה על ידי ההרגשה מרגיש יחודו באמת ובטל אליו יתברך מצד ההרגשה ואז בבחינת הרגשה זו נגלה אלוקו"תו יתברך דייקא ואז ההרגשה נעשית לבוש ממש אל גילוי אלוקו"תו יתברך ומיוחדת אצלו יתברך לאחדים הגם שעצם ההרגשה הוא בחינה גילוי היש הלא נגלה לדבר נבדל אבל על ידי ביטולו הרי מתאחד אליו יתברך כמו למשל בלבוש גשמי הרי הלבוש הוא דבר נבדל מהאדם וכשהוא בפני עצמו הרי אין לו שייכות והתחברות אל מהות האדם ורחוק מגדרו אבל כשהאדם לובשו הרי הוא מתחבר ממש עם האדם וכל מהותו נגלה על ידי לבושו ונערך בכלל האדם בלי הבדל כלל כמו כן כביכול אשר בחינת היש הנגלה בבחינת השכלה ומדות הרי ההשכלה או המדה הוא מהות נבדל מעצמותו יתברך אשר הוא יתברך אינו בערך שכל ומדה בבחינת גילוי כלל אבל כשנגלה יחודו יתברך על ידי ההשכלה ומדות עד שמתבטלים אל יחודו יתברך בביטול גמור ואינו נגלה על ידם כי אם עצם יחודו יתברך הרי כביכול נגלה כבודו ויחודו יתברך על ידם ומתחברים אל עצמותו ברוך הוא בחיבור ויחוד אחד וגילוי ההשכלה ומדות שבבריאה יצירה עשיה נקראת בחינת חשמ"ל:

פרק כג

והנה מבואר פירוש של חשמ"ל וקריאתו בשם חשמ"ל הוא חיות אש ממללות וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה עתים חשות ועתים ממללות דהיינו עתים חשות מצד בטולם בעצם ועתים ממללות מצד גילוי יחודו יתברך הנגלה על ידם ודי למבין ועתים האלו הם בכל רגע ממש בנושא אחד דהיינו מצד גילוי אלוקו"תו יתברך על ידם אשר מצד יחודו יתברך הלא נגלה באמת שאין זולתו כלל לכן הם חשות ומצד הגילוי הנגלה על ידם הם ממללות דהיינו שיחודו יתברך נגלה דייקא על ידי ההשכלה כי מצד עצמותו ברוך הוא אינו בערך גילוי כלל כי אין שייך גילוי מצד כחו יתברך אשר אין זולתו כלל

וזהו כשהדבור יוצא מפי הקדוש ברוך הוא הם חשות וכשאין הדבור יוצא הם ממללות דהיינו למשל כשהחכם משפיע להמקבל בכדי להבינו עצם כוונתו:

והנה כשהמקבל מעמיק ומתקשר בעצם כוונת רבו בפנימיות כוונתו על ידי ההשכלה ואינו מתבונן בהשכל בעצם רק עיקר עיונו הוא להבין עצם הכוונה על ידי ההשכלה ועיקר הוא הכוונה הנגלה בהשכלה וההשכלה עצמה היא אצלו בחינת מעבר לבד נמצא השכלה בטילה לעצם המכוון וההשכלה אינה בחינה נבדלת מעצם המהות כי אם מחוברת ומתקשרת בעצם הכוונה בלי פירוד וכמו למשל מי שנותן דעתו בעסק להרויח ממון ומחמת עוצם התקשרות נפשו בחיות נפשו להרויח ממון מתחכם בכמה מיני התחכמות איך להרויח:

והנה בעת התקשרות זה עיקר התקשרותו הוא בהרווחת הממון ואינו מרגיש ההתחכמות בעת העמקת דעתו בהממון וההתחכמות היא טפילה ובחינת מעבר לרצונו המתקשר להרויח הממון וכמו כן המתקשר בעצם כוונת רבו על ידי ההשכלה אינו מרגיש ההשכלה מצד עצמה כי אם עיקר התקשרותו הוא בפנימיות כוונת רבו הנגלה על ידי ההשכלה וההשכלה נעשית טפילה ובחינת מעבר להכוונה ומתקשרת בהכוונה בחבור עצום ויש מי שאינו מתקשר בעצם הכוונה כי אם בההשכלה בעצמה להבין השכל אך מצד הבנת השכל משכיל שכוונת רבו הוא באופן זה הנגלה על פי השכל נמצא אצל מקבל זה עיקר הוא ההשכלה ועיקר הרגשתו הוא בהשכלה רק שעל ידי ההשכלה מבין גם כן כוונת רבו וכן יובן מזה בהתקשרות המדות שהם אהבה וכו' כאשר עיקר כוונתו הוא להתקשר בהעצם רק שההתקשרות הוא נגלה על ידי מדותיו נמצא המדה היא טפילה אליו ובטלה להעצם ויש שמצד מדותיו שהוא אהבתו לדבר מצד זה מתקשר אליו נמצא עיקר הרגשתו הוא בהמדה רק שעל ידי המדה מתקשר לאותו דבר כן הוא כביכול בנמשל כשהביטול הוא מצד עצם התקשרות יחודו יתברך בכלות הנפש אליו מצד העצם להתכלל וליבטל אליו יתברך אך עצם יחודו יתברך לא נגלה רק על ידי ההשכלה ביחודו יתברך ולכן מתקשר בההשכלה ביחודו יתברך אבל עיקר הוא יחודו יתברך וכן התקשרותו בבחינת הרגשה הוא רק יחודו יתברך וההשכלה היא רק בחינת מעבר להתגלות יחודו יתברך ואינו מרגיש בההשכלה וכן בהמדות מצד עצם התקשרותו אליו יתברך מתפעל באהבה ואינו מרגיש באהבה מצד עצמה זהו כשהדבור יוצא מפי הקדוש ברוך הוא דהיינו שנגלה עצמותו יתברך על ידי בחינת הדבור שהוא התגלותו יתברך בעולמות אז ההשכלה הנגלה בבחינת בריאה המה בטלים ממש ואינם נרגשים למהות בפני עצמם ואז הם חשות בבחינת ביטול גמור אבל כשאין הדבור יוצא

מפי הקדוש ברוך הוא דהיינו שלא נתגלה כי אם ההשכלה לבדה דהיינו גילוי ההשכלה הנגלה להשכיל יחודו יתברך דהיינו שעל ידי ההשכלה יהיה נגלה יחודו ואז עיקר ההתקשרות הוא בהשכל רק שעל ידי השכל מתגלה יחודו ובטל אליו על ידי ההשכלה אז הם ממללות דהיינו שאז נגלה מהותם שהוא ההשכלה:

וזהו בחינת חשמ"ל ולכן פעם נקרא בחינת חשמ"ל הזה בחינת עור כמשל עור הדבק עם האדם בהתחברות עצום ועל ידי העור נגלה מהות האדם ואין העור נחשב למהות נבדל כלל ממהות האדם ופעם נקרא לבוש דהיינו שהגם שעל ידי הלבוש הזה בעודנו מלובש בו נתחבר עם האדם והאדם מתגלה על ידי הלבוש אף על פי כן הלבוש הוא בחינת נבדל מהאדם ועוד זאת שמעלת האדם נגלה על ידי הלבוש וכשמעיינים בהאדם מעיינים ומבינים בהלבוש איזה לבוש לבוש בכדי שעל ידי זה יהיה נגלה מעלת האדם על ידי הלבוש כן הוא כביכול כשעיקר התקשרותו הוא אל עצם יחודו והשכלה הוא בחינת מעבר כנזכר לעיל נקרא בחינת עור שהוא מחובר בעצם אחד עם יחודו יתברך באופן שאין להבדיל כלל ההשכלה לאיזה מהות נבדל אבל כשעיקר הוא ההשכלה רק שעל ידי ההשכלה נתגלה יחודו יתברך נקרא השכלה הזאת בחינת לבוש שהוא מהות נבדל וגם עיקר העיון הוא בהשכלה ולפי אופן ההשכלה ככה הוא התגלות יחודו יתברך כשמשכיל בדקות יותר יתגלה יותר יחודו וכשהשכלתו אינה כל כך בדקות אינו נגלה כל כך עצם יחודו יתברך בבירור כל כך וזהו לכבודי בראתיו כו' שהוא מאניה מכבדותיה שהוא התגלותו יתברך על פי אופן ההשכלה וכן יובן גם כן למשכיל התגלותו יתברך על ידי המדות הוא גם כן בשני אופנים האלו בחינת עור ובחינת לבוש ובחינת לבוש זה הוא הנקרא טוב שבנגה שהוא ממראה מתניו ולמעלה שהוא הנקרא לבוש ופעמים נקרא בבחינת חשמ"ל הוא כאשר ההתקשרות הוא בבחינת עור כנזכר לעיל וזהו ומתוכה כעין החשמ"ל ודי למבין:

והנה באופן אחד גדלה מעלת העור מהלבוש מצד עצם ההתחברות כנזכר לעיל שבבחינת עור מתקשר ומתאחד ממש מה שאין כן על ידי בחינת הלבוש הרי בא התגלות יחודו יתברך בבחינת הלבשה ובאופן אחד גדלה מעלת הלבוש מהעור כי בבחינת ההתחברות הרי לא נגלה פרטיות ההשכלה מצד עצם התחברותו לבחינת יחודו יתברך ובבחינת לבוש דהיינו גילוי ההשכלה הרי נגלה פרטיות ההשכלה ביחודו יתברך ולזה היה עיקר הכוונה שיתגלה דייקא גילוי יחודו בכל הפרטים והאופנים כי זהו כבודו שיתגלה אלוקו"תו יתברך עילא ותתא ומכל סטרין וכשהעיקר הוא הביטול אל שורשו וההשכלה או המדה הוא בבחינת מעבר ובבחינת טפל הרי מצד ההתדבקות אל העצם

הרי אינם נגלים כל הפרטים שבהשכלה ובהמדה מצד עצם התדבקותו להעיקר אבל כשהביטול הוא על ידי ההשכלה ועל ידי המדה הרי נגלו כל הפרטים שבההשכלה ובהמדה אשר על כן נקראו ממללות דהיינו כמו שעל ידי הדבור נגלה כל פרט ותיבה בצירופים כן נגלה על ידי ההשכלה והמדה כל בחינת ההשתלשלות בכל הפרטים גם ממללות הוא מלשון וקטפת מלילות בידך דהיינו שנפרכין ונתפררין לפירורים דקים כמו שכתוב אתה פוררת בעזך ים וכמאמר הזוהר על פסוק מי ימלל גבורות הוי"ה סגיאין אינון גבוראן וכו' דהיינו על ידי הגבורות נגלו כל הפרטים בבחינת פירור ההשפעה בכל פרט ועל ידי זה נגלה כבודו יותר בהתגלות אך עם כל זה צריכים להתעלות אל מקור הביטול על ידי בחינת עור שהוא החשמ"ל כנזכר לעיל:

פרק כד

והנה בחינה הזאת שהוא גילוי ההשכלה והמדה והמעשה נתחלקת לשני בחינות אחד הוא כשנגלה כבודו ויחודו יתברך על ידי ההשכלה והמדה והמעשה ובחינה שניה היא עצם ההשכלה ועצם גילוי המדה והמעשה דהיינו שלא נגלה הביטול על ידם ובחינה הראשונה נקרא טוב שבנגה שהוא ממראה מתניו ולמעלה ובחינה שניה הוא התערבות טוב ורע ונקרא ממראה מתניו ולמטה דהיינו שיש בהשכלה ובמדה זו שני אופנים וכשנתדבקו על ידי השכלה ומדה זו אליו יתברך אז נהפך לטוב וכשחס ושלום ינטה מדרך הטוב דהיינו להשכיל ולאהוב היש אז נקרא רע והם הדברים המותרים אשר יכול ללקחם לאיזה צד שירצה כמבואר לעיל ויתבאר עוד לקמן אם ירצה השם:

והנה בחינה זו שהוא ממראה מתניו ולמטה נתחלקת גם כן לשני בחינות בחינה אחת הוא עצם המדה ועצם ההשכלה דהיינו כח ההשכלה להשכיל בבחינת יש וכח המדה הוא לאהוב כל דבר וכח המעשה ובחינה שניה הוא לבוש ההשכלה ולבוש המדה ולבוש המעשה דהיינו באדם יש בכח נפשו החיונית והטבעית אשר נקראת נפש הבהמיות יש בה עצם המדה שהוא כח האהבה ויש בה התלבשות האהבה בגילוי הרגשתה לאיזה דבר תתפשט האהבה אם לאכילה או ללבוש או לאיזה דבר חפץ שם מתלבשת האהבה כי הלבוש שמצד הבהמיות אינה אלא מצד הרגשה ממשית דווקא הנגלה לעין כל והצריך לחיות נפשו דייקא בבחינת גילוי וכן הוא בהשכלה להשכיל הדבר הנרגש בפועל וכל שאינו מרגיש בפועל בבחינת היש הממשי לא תושכל אצלו וכן בלבוש המעשה היא המתלבשת בכלי הגוף בפועל ממש לראיה ושמיעה וריח ודיבור ומשמוש והילוך הכל הוא בפועל גמור וכל שאינו נרגש בפועל ממש אינו רואה ואינו שומע וכו' כי כן היתה

הבריאה מאתו יתברך להתגלות דייקא בלבושים האלו לכוונת התגלותו יתברך בפועל ממש כאשר יתבאר לקמן אם ירצה השם:

והנה הלבוש מצד הגילוי הוא הנקרא רע גמור שבנוגה שכל ההתלבשות הוא דווקא ביש גמור וכל בחינת היש גמור הוא נקרא רע מצד הנפרד כי אם שעל ידי התהפכות יתהפך לטוב וכן הוא ברקיעים וצבא השמים אשר יש בהם כח סיבובם ומהלכם מצד טבעיותם הנטבע בהם בבחינת הנהגת העולם ויש בהם הלבוש שהוא המתלבש בגופם של הרקיעים ובכוכבים ובצבא השמים אשר נגלים ליש ודבר ממשי בבחינת יש גמור ונגלים נפרדים גמורים וכן הוא ביצירה ששם הוא הכחות המשפיעים להעולם שהוא ההטבעה שבכל העולם שהוא כחם וטבעם של כל הנבראים אשר לכל אחד יש מלאך המשפיע לכל טבעית הנבראים הן בדוממים ובצומחים ובחיים ובמדברים הן לחסד או לגבורה אשר מהם הוא כחם של כל הנבראים אשר מצד התגלות טבעם של כל אחד ואחד מתנהגים על פי מדותיו יתברך אך שבאים בבחינת הסתרה להחיות היש הגמור מצד הטבע שבכל אחד ואחד יש בהם גם כן כח ההטבעה ולבוש ההטבעה אשר יש להמלאכים שביצירה גם כן לבוש רוחני אוירי אשר בהם הוא ההלבשה להתפשט בכל נברא וכן יש בבריאה שהוא השכלות לחכמת הטבעית כל האופנים הנזכרים לעיל השכלת גופו וגידולו וסיבובו ומהלכו אשר לכן נקראו בחינת רע שבכל עולם ועולם אך הרע שבכל עולם אינם מתדמים זה לזה כי בעשיה הוא רובו רע וביצירה חציו טוב וחציו רע ובבריאה הוא רובו טוב ומעוט רע כי ההשכלה נדבקת יותר אל עצם המכוון יותר מבמדות ובמדות מבחינת מעשה כמו שנתבאר לעיל:

כי בהשכלה הרי משכיל גילוי אלוקו"תו יותר ועיקר הגילוי הוא השכלת הבורא ברוך הוא רק שבזה ההשכלה יש גם כן להשכיל היש של כל נברא אבל ביצירה שהם המדות יש מדות מצד הקדושה שהם חיות הקודש ויש מדות מצד ההיפך ומצד העשיה הוא רובו רע כי עיקר הוא התגלות היש בהרגשתו וממשו שהוא עיקר הנגלה ליש גמור רק שיש בהם קדושה שהוא ביטולם כמאמר הכתוב וצבא השמים לך משתחוים אבל עיקר התגלותם הוא בבחינת הנהגתם בבחינת גשמי ויש גמור בבחינת נפרד וכמו באדם החי אם משכיל איזה דבר בחכמה שהוא טוב הרי מצד ההשכלה הוא קרוב יותר אל אמיתת הטוב והמכוון אך בהשכלה זו יש גם כן השכלת הדבר בעצמו בחיצוניותו דהיינו שרואה איזה כלי שעל ידי הכלי יופעל דבר הטוב המכוון ואם הוא חכם יבין על עיקר המכוון מהכלי והכסיל יביט בחכמת הכלי בעצמה אך אף על פי כן נקל לבא אל המכוון אבל המדה שהיא בלי השכלה כי אם שאוהב הרי יש בה אהבה כאשר מצד עצם המכוון

ויש בה אהבה מצד החיצוניות מאחר שהיא רק תשוקה לבד בלי השכלה ובמעשה הרי עיקר הנגלה הוא במעשה ולכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות כי מצד החכמה לא תחייב איך יבוא להתמשך אחרי תאות לבו כי מצד החכמה הרי הוא מבין העיקר איך שהכל הוא מאתו כי אם מצד חשק ואהבה והתאוה אינו נותן דעתו להעמיק ולהבין העיקר ומזה בא לידי ההיפך וככה הוא כביכול בבחינת העולמות אשר מצד השכלה שהוא הבריאה הלא נגלה בהשכלה שאין הדבר עושה עצמו רק אם אינו משים דעתו ושכלו להבין המקור ואינו משכיל רק ההתגלות בבחינת הבריאה נקרא רע אבל הרע שבה מועט והטוב הוא מרובה אבל בבחינת היצירה שהוא הטבע כמו שיש טבע לכסוף אליו יתברך כן יש טבע לכסוף אל ההיפך מצד הטבע הנטבע בה לכן הוא חציה טוב וחציה רע אבל בעשיה הרי נגלה ליש גמור והיש בהתגלותו הוא מצד הרע הגמור רק שמאמין שהכל הוא מהבורא ברוך הוא ובטלים אליו יתברך אבל עיקר ההתגלות הוא ביש גמור ולכן מצד כח הנגלה בהתלבשות העולמות הוא הנקרא רע כי מצד הגילוי אשר עיקר הגילוי הוא מצד היש אי אפשר להפכו אל הקדושה כי הגילוי הנגלה בעולמות הוא ההיפך הגמור המנגד אל הקדושה: ועל זה מבואר בעץ חיים שהמלאכים דעשיה שהם המתלבשים בעשיה הם מצד הרע כי כל בחינת לבוש העשיה הוא עיקר להתגלות היש גמור בבחינת נפרד כי לכאורה הוא תימה רבה איך נקראים רע גמור הלא כולם לא נבראו אלא לעשות רצון קונם שהם הכוכבים והמזלות והגלגלים והשמש והירח אשר כולם בטלים למאמרו וכולם אומרים שירה ומתבטלים אליו יתברך אבל באמת בבחינת פנימיותם הרי הם עושים רצון קונם אבל בבחינת התגלותם שהוא בבחינת יש גמור וכל כחם הוא בבחינת יש ונפרד התגלותם דווקא בבחינת יש ונפרד גמור וכחם המה גם כן להתנהגות היש בבחינה הזאת הם נקראו בבחינת רע דהיינו שמהותם הוא דייקא לגלות היש אבל חס ושלום שמצד אמיתותם יהיה רע חס ושלום כי מצד העצם הכל הוא כחו לבדו יתברך המנהיגם ובטלים למאמרו כי אם מצד פעולתם והתגלותם הם נקראים רע ולכן עובדי כוכבים ומזלות ממשיכים מהם כחות היש ומחשיבים אותם לכח בפני עצמו וקורין אותם אלוק"ות מצד כחם שביש ומהם הוא כל סדרי הטבעת היש הן בהשכלות רעות הן בתאוות רעות כן כן הטביע בהם הבורא יתברך לכוונתו יתברך להפכם לטוב ולכן נקראו המלאכים שבהם בחינת רע דהיינו הכחות שנטבע בהם אבל חס ושלום לא מצד עצם הבריאה אשר בראם הבורא ברוך הוא בכוונה מיוחדת יקרא אליה רע כי מפי עליון לא תצא הרעות כי באמת הכל הוא כחו לבדו יתברך בשמים ממעל ועל הארץ מתחת

ולית מאן דנפיק מרשותיה לבר כמאמר הכתוב וכמצבייה עבד בחיל שמיא ודיירי ארעא ולא איתי דימחא בידיה וכולם בטלים למאמרו והשמש אומרת שירה עומדת במזרח ומשתחוה למערב וכן כל צבא השמים וכן כל הנבראים כי באמת יוצר הכל הוא ואין דבר שחוץ ממנו חס ושלום כי אם ההתגלות הנגלה מהם בבחינת יש הוא הנקרא רע וזהו לגבי דידן שהוא מצד ההסתרה אבל מצד עצמותו ברוך הוא הכל הוא כחו לבדו רק ההתגלות הוא הנקרא רע וכל עיקר הכוונה הוא להפכו אל הטוב:

פרק כה

והנה בבחינת התהפכותם יש שני בחינות אחד הוא מצד הכח דהיינו בכח ההשכלה ובכח המדות ובכח המעשה הוא בחינת מותר הנזכר לעיל דהיינו אם מהפך כח ההשכלה לפנימיות וגם האהבה שבכוחו לאהוב הפנימיות וכן כח חיות הגוף ליבטל אליו יתברך נקרא בחינת טוב וההיפך כשהולך חס ושלום אחרי החיצוניות הוא נקרא רע אבל מצד הלבוש אי אפשר להתהפך מצד ההשכלה או האהבה לבדה כי כל עיקר התהוות הלבושים המה דייקא מצד היש שיהיה נגלה דייקא היש ואיך יהפך היש גמור אליו יתברך אשר הוא אינו בערך היש לכן כל עיקר התבררותם של הלבושים המה דייקא על ידי תורה ומצות מעשיות אשר המה דייקא בבחינת יש ובהם הוא רצונו יתברך דווקא מצד היש כי כל הבחינות הנזכרים לעיל בחילוקיהם והבדלם הוא הכל מצד הסתרה כמו שנגלו לגבי דידן אבל מצד עצמותו ברוך הוא הרי כל הנפעלים הוא הכל עצמותו ברוך הוא כמאמר הכתוב אתה עשית את השמים וכו' ואתה מחיה את כולם כי הוא כביכול העושה שגם העשיה הגשמית הכל הוא מכחו יתברך וגם חיותם הוא מכחו יתברך וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה הוא מקומו של עולם וכל העולמות תלוים בזרועו של הקדוש ברוך הוא ואין שום מציאות בעולם שלא נפעלו מכחו יתברך בעצמותו ואצלו יתברך אין מסתיר היש כלל ולא יגורך רע כתיב ואין רע יורד מלמעלה כי הוא יתברך שוה בכל הנמצאים בתכלית ההשוואה ואלו היה חס ושלום הסתלקות כחו יתברך אפילו רגע אז היו כל העולמות בטלים לגמרי אפילו בבחינת גשמיותם ואי אפשר לומר כי אלו היה הסתלקות חיותו מאתם היו העולמות נשארים בלי חיות רק הגשמיות היה נשאר אשר לא כן הוא כי היה בטל אפילו הגשמיות ויש הגמור והיו כלא היו מזה נראה שעצמותו ברוך הוא דייקא אפילו בכלים הגשמים והיש רק מסטרא דילן נראה ליש ונפרד בבחינת רע דהיינו כשהתחתונים אינם מעוררים בביטולם ויחודם בבחינת התדבקות החיות אליו יתברך שיהיו בטלים ומתקשרים ומתאחדים אליו הרי הנגלה הוא בחינת רע ויש גמור אבל כשמבטלים ומייחדים העולמות אליו יתברך בזה מעוררים כח

עצמותו ברוך הוא שבכח היש להמשיך בהם רצונו יתברך שהוא התורה והמצות שהם עיקר רצונו ברוך הוא שלא בבחינת הלבשה בבחינת גילוי ובכח זה מהפכים אפילו בחינת הלבושים שהם היש גמור אליו יתברך וכאשר יתבאר עוד לקמן בפרטיות:

וזהו תכלית הכוונה מאתו יתברך להיות נגלה כבודו יתברך אפילו בתחתית הדרגין כמאמר הכתוב בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד ולכן כל עיקר התורה ומצוות הוא דייקא מצד היש אבל בבחינת התגלותם הרי נגלים ליש גמור כמבואר לעיל וכל זמן שלא נתברר בחינת היש נקרא בחינת רע וכל הבחינות המבוארים לעיל הוא הכל מבחינת נוגה שנקראו לבושים וכל הלבושים הוא הכל מבחינת נוגה רק שבבחינת לבושים עצמם יש כמה בחינות יש לבוש שמתדבק יותר אל העצם עד שמתחבר אל העצם ויש לבושים שעל ידם נגלה אלוק"ותו יתברך בהתחברותם וביטולם ביחודו יתברך והם הנקראים לבושים דקדושה ויש לבושין דחול שבהם מתלבשת מלכותו יתברך שהוא התפשטות גילוי אלוק"ותו יתברך בבחינת הסתר בעולמות בששת ימי המעשה דהיינו מה שמבררים על ידי העבודה בהתהפכות המדות מבחינת היש שהוא בחינת נוגה והם בדרך פרט כשהמדות מנפש הבהמיות מתהפכין ומתכפיין ומתבטלין אליו יתברך וגם מה שמבררים על ידי אכילה ושתיה ומשא ומתן ודומיהן שהם נקראים לבושים דחול ויש עוד לבושין גשמים שהם גילוי החיות להחיות היש דייקא בבחינת יש גמור להיות נגלה דווקא בבחינת יש:

ועל זה נאמר אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם והתבררות לבושים האלו היא על ידי תורה ומצות מעשיות וכשמתבררין דהיינו על ידי לימוד תורה לשמה בבחינת מסירות נפש על התורה ועשיית המצוה בביטול לרצונו יתברך אז נקראו לבושין שפירין ונהירין אבל אם עושין מצות אנשים מלומדה ולומד תורה גם כן בזה האופן בבחינת יש אז התורה חוגרת שק דהיינו שנתגלית בלבושים בבחינת יש גמור וכל זה הוא בבחינת עשיית רצונו הגם שהמה בבחינת לבוש שק כנזכר לעיל אף על פי כן נקראים לבוש אבל חס ושלום כשאינם מבטלים היש והולכים אחרי תאות לבם בבחינת התגלות היש אפילו בדברים המותרים אינה נקראת בשם לבוש כלל כי אם נקראת בשם קליפה והיא קליפת נוגה דהיינו כמו שהקליפה היא מסתרת את האוכל לגמרי ואין האוכל נראה כלל הגם שנמצא בהקליפה כן בהתגלות היש לבדו שלא בביטול אליו יתברך הרי הוא מסתיר לגמרי לחיות אלוק"ות שבתוכו ונקראת קליפה אך אף על פי כן נקראת נוגה שביכולה להתהפך מקליפה ללבוש על ידי תשובה על ידי שחוזר לעשות רצונו יתברך כמו שנתבאר שהיא נקראת קליפה הדקה שעל האוכל אשר לפעמים נאכלת עם האוכל

שלפעמים יכול להתעלות היש הגמור אל מקורו להיות נגלה דייקא עצמות אור אין סוף ברוך הוא על ידי בחינת היש שהוא על ידי עסק התורה והמצות כראוי ועל זה נאמר פתחת שקי ותאזרני שמחה ולכן קריאתה בשם נוגה כי כשמתבררת אז הוא התגלות אור אין סוף ברוך הוא בכל המציאות אשר לזה היה תכלית כוונתו יתברך להתגלות דווקא בתתאין ועל זה נאמר ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם כי עיקר התגלות אין סוף ברוך הוא הוא דייקא מצד היש כידוע שהמקדש והמשכן היו מדוממים וצומחים שגידולם הם מבחינת נוגה כידוע ובהם הוא גילוי שכינתו יתברך דייקא מה שלא נתגלה על ידי היחוד והביטול בבחינת עולמות עליונים שהוא על ידי החכמה והבינה כמאמר הכתוב השמים ושמי השמים לא יכלכלוך כי הוא יתברך אינו בערך חכמה ומדע ולית מחשבה תפיסא ביה כלל אבל בבחינת היש הרי עצמותו ברוך הוא מתגלה בבחינת היש דייקא כשנתברר:

[2] אף על פי שאמרו רבותינו זכרונם לברכה שתפילת ערבית רשות הגם שהיא העיקרית כבר תירץ בזה בזוהר הקדוש פרשת חיי שרה על שאלת ההוא גברא לרבי שמעון בר יוחאי עליו השלום הא בקדמיתא אבות תקנום להני צלותא ומה דאתקינו אברהם ויצחק הוא עיקרא ומה דאתקין יעקב דאיהו שבחא דאבהן אמאי איהי רשות ולא עיקרא כהני אמר רבי שמעון הא אתמר אבל תא חזי הני תרי זמנין דתרי צלותא לאו אינון אלא לחברא ליעקב בעדביה כיון דאתחברו דא בדא אנן לא צריכין יתיר דכיון דאתייהיבת אתתא בין תרין דרועין ואתחברת בגופא לא אצטריך יתיר הגה"ה ועל דא אנן בעינן לאתערא תרין דרועין בגין דתתייהיב ביניייהו וכיון דאיהי ביניייהו גופא ואתתא מילייהו בלחישו דלא לאדכרא ובגין כך יעקב משמש במרום תנינן מאי במרום כמה דאת אמר ואתה מרום לעולם הוי"ה פירוש כי הני תרי זמנין דצלותא הוא מצד החסד והגבורה והנה בחינת החסד הוא להמשיך אור הוי"ה ויחודו יתברך בבחינת כלים דהיינו שיתגלה יחודו יתברך אפילו מצד העולמות בבחינת המשכה ממקום גבוה למקום נמוך מצד התפשטותו יתברך בערך הכלים והעולמות שיהיו חיים בבחינת חיות מאור פני מלך חיים כי עיקר הכוונה מאתו יתברך הוא בכדי לגלות אלוק"ותו יתברך והנה הגילוי הוא רק מצד הסתרה והעלם שיהיו העולמות נגלים ליש ומהותים נבדלים כי אין גילוי אלא לזולת נמצא מוכרחים להיות העולמות נגלים בבחינת גבול ויש אך בחינת התגלותם רחוקים מאור פניו יתברך אשר אינו בערך גילוי והשגה ואשר באמת אין זולתו יתברך והמה נגלים דייקא לזולת אשר על כן על ידי מדת חסדו יתברך המשיך אור יחודו יתברך דייקא בבחינת הכלים לייחדם שיהיו מתאחדים ומתבטלים כיחוד הגוף עם הנפש אשר הנפש אינה בערך הגוף ואינם בגדר אחד רק מצד ההתקשרות נמשכה הנפש בערך כלי הגוף ומתאחדת עם הגוף להיות נמשך חיות הנפש בכלי הגה"ה הגוף בערך הכלים והתקשרות הזה הוא מכחו הפלא ומצד החסד שבהפלא מתמשך לפי ערך כלי הגוף כן הוא כביכול מתמשך בחסדו הגדול בכל העולמות בערך כלי העולמות ומתייחד בבחינת התאחדות בבחינת חיות על ידי כחו הפלא שהוא כתר בחינת עתיק ומתמשך בערך כלי העולמות ומתייחד עמהם בבחינת חסד שבפלא שהוא הכתר אבל כלי העולמות נגלים למהות נבדל רק מצד התאחדות בטלים ומתייחדים אליו וזה היה בחינת אברהם שהיה ממשיך גילוי אלוק"ותו יתברך בעולמות ומאחד העולמות אליו יתברך באופן שהיה ביטולם אליו בערך הכלים ושורש החסד הזה הוא הנקרא חסד דעתיק שהוא כחו הפלא ונמשך בחסד עולם לכל חד וחד לפום שיעורא דיליה ואברהם היה מעורר כחו הפלא על ידי מסירת נפשו להמשיך החסד הזה בחסד עולם לכל חד וחד לפום שיערא דיליה והנה תכלית הכוונה היה שיהיה גילוי אלוק"ותו יתברך כמו שהוא בעצמותו יתברך שלא בערך הכלים דהיינו שיהיה נגלה על ידי הכלים דייקא בחינת למעלה מן הכלים והעולמות וזהו על ידי מדת הגבורה שמדתה הוא לעלות ולא לירד דהיינו טבע עצם הנכסף אל יסודו להעלות העולמות אל מקורם ושרשם וזה היה מדת יצחק שהיה בחינת רשפי אש דהיינו לבטל עצמו וכל העולמות כמו הגה"ה שהם בשורשם בבחינת בלי גבול ולכן שורשו

היה גבורה דעתיק כי זהו גם כן מבחינת פלא שיהיו העולמות בחינת בעלי גבול בטלים בבחינת בלי גבול והוא מכחו הפלא הכל יכול להשוותם והנה שני הבחינות המה הפכים מנגדים כי מדת אברהם הוא דייקא להמשיך הגילוי דייקא בערך הכלים כי כן הוא תכלית הבריאה שיהיו העולמות בבחינת גילוי דייקא והגילוי אי אפשר להיות כי אם מצד הכלים ובחינת יצחק הוא להיפוך דהיינו לבטלם למקורם שלא יהיו נגלים כלל בבחינת כלים ויש ושני הבחינות המה מוכרחים דהיינו שיהיו העולמות דייקא בבחינת גבול ויש כדי שעל ידי הגבול יתגלה כחו יתברך בבחינת בלי גבול וגם מוכרח להיות הבחינה השנית דהיינו שיהיה אופן ביטולם בבחינת למעלה מן הגבול כי בגילוי הזה הנגלה על ידי הכלים הרי לא נגלה עצם הגילוי מאין סוף ברוך הוא רק לפי ערך הכלי ועיקר הכוונה שיהיה נגלה עצמותו ברוך הוא דייקא כמו שהוא לבדו בלתי בעל גבול כן יהיה מצד הגבול כמאמר הכתוב בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד דהיינו שיהיה הגילוי שוה כמו שהוא בבחינת שמים ממעל ששם הוא גילוי כבודו יתברך בבחינת הוי"ה ברוך הוא מצד העצם בלי שינוי כן יהיה הגילוי על הארץ מתחת בבחינת הגה"ה גבול דהיינו שיהיה הגילוי שאין עוד ומצד הכלים הרי נגלו העולמות לעוד רק שמתבטלים ומתייחדים והנה כח המחבר שני הבחינות ומכללם הוא על ידי כחו יתברך הסובל שני הבחינות לכח אחד והוא קו המיצוע שהוא עצמותו ברוך הוא דהיינו שיהיו נגלים העולמות דייקא לבחינת יש ואף על פי כן יהיה נגלה עצמותו ברוך הוא אפילו מצד היש כי אצלו שוין היש והגבול עם האין והבלתי בעל גבול והוא מדת יעקב כנזכר לעיל ולכן ממילא על ידי שני אופני היחודים על ידי שני התפילות כמו שנתבאר לעיל ממילא נתגלה בחינת יעקב דהיינו שמזה נגלה כחו יתברך אפילו מצד היש וזהו דתרין צלותין לאו אינון אלא לחברא ליעקב בעדביה דהיינו ששני בחינות העבודה הוא רק שעל ידי זה יהיה גילוי אלוק"ותו יתברך אפילו מצד היש והעולמות שזהו עיקר מדת יעקב שהוא יוד עקב כמבואר לעיל דהיינו להמשיך ביטול העצמי בעקב וזהו לחברא ליעקב בעדביה כי עדביה הוא הנקרא גורל כמאמר הכתוב יעקב חבל נחלתו וחבל הוא פירוש גורל כמו חבלים נפלו לי בנעימים וכמו וימדדם בחבל מלא החבל להחיות כו' ומבואר בזוהר שהפיל עליהם גורלות כי בחינת יעקב שהוא יוד עקב שהוא גילוי עצמותו ברוך הוא הוא בחינת גורל כי כמו שהגורל הוא אינו בבחינת טעם ודעת דהיינו שאינו מגיע הגה"ה לו החלק הזה מצד החיות רק שזכה בגורל כן הוא כביכול התגלות אלוק"ותו יתברך בבחינת העולמות והתקשרותו והתאחדותו הוא שלא בדרך השתלשלות שיחוייב זה על פי חכמה רק שכך עלה במחשבה לפניו יתברך שהוא למעלה מן הטעם ודעת המושג וכמו שהוא מלמטה למעלה הביטול אליו יתברך מצד הגוף והיש הוא למעלה מן הטעם ודעת כן התגלות אלוק"ותו יתברך בבחינת יש הוא למעלה מן הטעם ודעת המושג רק מצד כחו השוה אשר אינו בערך השגה כלל וזהו חבלים נפלו לי בנעימים שהוא בחינת דוד המלך עליו השלום אשר עיקר ביטולו היה מצד היש שהיא בחינת מלכותו יתברך ואשר בבחינת מלכותו יתברך בחר בה הוי"ה ליקח לו לחלקו להיות גילוי אלוק"ותו יתברך דייקא מצד מלכותו יתברך כמאמר הכתוב ויבחר בדוד עבדו וזהו לא מצד הטעם ודעת המושג ולכן אמר חבלים נפלו לי שהוא לשון גורל שהוא למעלה מן הטעם ודעת וזהו בנעימים שהוא נועם הוי"ה שהוא בחינת עתיק שהוא בחינת התענוג שמקבל דייקא מגילוי אלוק"ותו מצד היש דייקא וכן אנו אומרים בכל יום מה נעים גורלינו שגורלינו הוא מצד נעימות כנזכר לעיל וזהו יעקב חבל נחלתו שבחינת יעקב הוא חבל שהוא הגורל להיות נחלתו שהוא ההשפעה מאין סוף ברוך הוא והנה בחינת יעקב מבריח מן הקצה אל הקצה דהיינו קצה הגה"ה הראשון שהוא הביטול לאין סוף ברוך הוא מצד העצם וקצה התחתון לגלות אלוק"ותו יתברך אפילו מצד היש ולכן חיבר תרין עלמין שהוא יושב אוהלים בחינת לאה ובחינת רחל שהוא עלמא דאתכסייא ועלמא דאתגליא וזהו לחברא ליעקב בעדביה כי על ידי תרין צלותין הנזכרים לעיל מחברין ליעקב גורליה כמו שנתבאר לעיל שלבחינת יעקב קדמו בחינת אברהם ויצחק ומצד שני הבחינות האלו היה מבריח מן הקצה אל הקצה וזהו מאמר הזוהר כיון דאתחברו דא בדא אנן לא צריכין יתיר דהיינו שעל ידי שני בחינות העבודה אתחברו דא בדא כנזכר לעיל אנן לא צרכין יתיר כי אם להבטל אליו מצד המצוע שהוא רעותא דליבא כי באמת הכל הוא לבדו יתברך ואין זולתו אפילו מצד היש רק שמצד ההסתרה נעשו בבחינת ריחוק בחינת עלמא דאתגלייא מעלמא דאתכסייא אבל בעצם הכל הוא חד אבל כיון דאתחברו זה עם זה הרי ממילא המה מחוברים ומיוחדים על אופן הראשון וכמו למשל אב ובנו שנתרחקו זה מזה בתכלית הריחוק לכן בכדי לקרבם זה לזה הוא על ידי ממוצעים וסרסרים לקרב לבבם דהיינו להמשיך אהבת האב אל בנו ולב הבן להיות בטל אל אביו והנה הממוצעים מקרבים על ידי שממשיכים בדברים המושכים את הלב לקרבם לפי ערכם אבל אחר התקרבותם זה עם זה נתקרבו בעצם כמו שהיה קודם הריחוק באמת עלמא עילאה ועלמא תתאה כחד שקולים כי הבל הוא עצמותו ברוך הוא בלי שום הבדל רק שמצד ההסתרה המה רחוקים זה מזה הגה"ה בתכלית הריחוק ולכן על ידי מדת אברהם ויצחק נתקרבו זה לזה הגם שהקירוב שעל ידי בחינתם הוא עדיין אינו בעצם הקירוב כי על ידי מדת אברהם אבינו עליו השלום היה ההתקרבות בערך כלים דהיינו המשכתו יתברך בבחינת יחוד בבחינת עולמות כמבואר לעיל ועל ידי מדת יצחק היה רשפי אש לצאת מנרתקי הכלים לעלות אל שורשם אך אף על פי כן מצד בחינתם נתקרבו

פרק כו

נמצא העולה[2] מכל המתבאר שדרך כלל נערך כל חיות העולמות בארבע בחינות שהם חמשה דהיינו חיות אלוק"ותו יתברך המתמשך בכל העולמות להווים ולחיים ולקיימם תמיד בלי הפסק וזהו כלים ואורות שבכל העולם שהוא חכמה ובינה וחסד וגבורה שהם הכלים ואור אין סוף שבתוכם אשר איהו וחיוהי וגרמוהי חד בהון והוא עשר ספירות של כל עולם שהוא אלוק"ות גמור שבכל העולמות והן הן עשר ספירות דאצילות והן הן עשר ספירות דבריאה יצירה עשיה וחילוקי שמותם אשר יקראו אשר נשתנו בשמותם אשר לזה יקראו עשר ספירות דאצילות וזה נקרא עשר ספירות דבריאה כו' הוא רק מצד העולמות אבל לגביה יתברך הכל הוא כח אחד שהוא כחו יתברך לבדו המתמשך בכל

וכיון שנתקרבו ונתאחדו הרי נתגלה עצמותו ברוך הוא בבחינת היש באופן העצם כאשר הוא מצד האמת ולכן נקראו תרין דרועין דהיינו כמו שעל ידי הדרועין מביא אדם הדבר החפץ אליו דהיינו איזה מאכל הערב לנפשו או איזה חפץ אשר נפשו חפיצה מצד שנוגע לעצם הנפש והנה בלא הדרועין הלא הדבר רחוק ממנו אבל על ידי הדרועין מקרב הדבר אליו וכיון שנתקרב אצלו הרי נשלם חפצו מצד העצם כן הם בחינת האבות אברהם ויצחק המה בחינת תרין דרועין שהם מקרבין כח העולמות שמצד היש אליו יתברך אבל כיון שנתקרבו אליו יתברך הרי נגלה כח עצמותו ברוך הוא מצד העצם וזהו עם כל דא אנן בעינן לאתערא תרין דרועין דהיינו שאנחנו צריכין לעורר שני בחינות הקירוב שהם שני התפילות בגין דתתייהיב ביניהו דהיינו בכדי להעלות ולקרב מדת מלכותו יתברך שהוא התגלותו יתברך שמצד היש ועשיה ומייחדין אותה על ידי תרין דרועין כנזכר לעיל וכיון דאיהי ביניהו גופא ואתתא דהיינו גופא הוא בחינת יעקב שהוא עצם הביטול מצד עצמותו ברוך הוא ואתתא שהיא נוקבא שהוא בחינת היש המקבל גילוי אין סוף בעצמותו מילייהו בלחישא דלא לאדכרא דהיינו שלא להזכיר בחינת הריחוק הנזכר לעיל שמצד ההתגלות רק לילך בתמימות דהיינו שלא יהיה נגלה רק אלוק"ותו בלי שום התבוננות רק מצד האמת לראות כבודו יתברך בלי הסתר כלל כי מאחר שנתקרבו על ידי בחינת מדות הנזכר לעיל הרי נצרך תמיד להיות התגלותו יתברך לבדו ולהיות בטל תמיד וזהו יעקב משמש במרום כי ידוע שמרום הוא כתר דהיינו שהתרוממות של אין סוף ברוך הוא הוא שלא בערך העולמות כי הוא מרומם לבדו כי מתנשא הוא שמנושא במעלה מהנמוך ממנו דהיינו מלך התנשאות שלו שהוא מנושא על העם וכן חכם גדול הוא מנושא מחכם קטן ממנו אבל רוממותו יתברך הוא מרומם לבדו כי כל העולמות המה כלא חשיבין לגביה ואין העולמות תופסים בו כלל איזה מהות ואין זולתו יתברך לכן מדת מלכותו יתברך היא נקראת כתר מלכות כי כחו יתברך שמצד היש הוא גם כן בחינת פלא שהוא בחינת מרום שהוא אינו בערך השתלשלות ובחינת יעקב היה מחבר שני הפלאים בבחינת מרום דהיינו שהיה הביטול שלו למעלה מן הטעם ודעת אל אין הגה"ה סוף ברוך הוא מצד העצם ומצד זה היה מבטל גם כן בחינת עלמא דאתגלייא מצד העצם וזהו יעקב משמש במרום כמה דאת אמר ואתה מרום לעולם הוי"ה כי אתה היא עלמא דאתגלייא מקבלת מבחינת מרום לעולם והחבור הוא על ידי הוי"ה ברוך הוא ודי למבין ולכן תפלת ערבית רשות דהיינו שלא קבעו חובה להמשכת יחודו בבחינה זו כי על ידי שני בחינות הראשונות נמשך ממילא יחודו יתברך בבחינת עצמותו ברוך הוא בבחינת יש רק מי שרוצה לחבר ולייחד בבחינה זו בפרט ולהמשיך התגלות יותר הרשות בידו וכל זה כשאדם עומד תמיד במדריגה זו דהיינו שיש לו בחינת אהבת עולם שנמשכה על ידי מדת אברהם שהוא היחוד מצד הדרגין והכלים כנזכר לעיל וגם יש לו רשפי אש על ידי מדת יצחק כנזכר לעיל ועומד תמיד בשני הבחינות בלי הפסק כמעלת האבות בעצמם אשר היו תמיד דבוקים בו יתברך בשני בחינות הנזכרים לעיל וכמו שמבואר בזוהר חיי שרה על דוד המלך עליו השלום שאמר ערב ובקר וצהרים אשיחה ואהמה כו' כי ערב ובקר וצהרים המה שלשה מיני התפלות ואיהי לא צלי אלא תרי מינייהו דהיינו אשיחה הוא תפלת שחרית ואהמה היא תפלת מנחה כו' אבל מי שאינו יכול להיות דבוק בשני הבחינות האלו תמיד כמעלת האבות ודוד המלך עליו השלום ודומיהם אפילו יכול להיות דבוק על ידי אחד מהבחינות תמיד ומכל שכן לאותם שאין דביקותם תמיד ולפעמים נפסק ההתדבקות להם הוא חובה להתפלל תפלת ערבית בכדי להמשיך הביטול אפילו מצד היש כי בבחינתם לא נתבטל היש לגמרי ונחשב אצלם למהות נבדל שאינם מבטלים אותו בשני הבחינות הנזכרים לעיל אשר על כן האידנא קבעוהו עליהם חובה מטעם הנזכר לעיל ודי למבין והבן:

העולמות בלי שינוי והבדל כלל וכמו שנתבאר לעיל בפרקים הקודמים שדרך כלל כחו יתברך הוא המתמשך בכל העולמות וכשעדיין לא בא בהתגלות בבחינת בריאה כי אם שכל הכחות וכל בחינות העולמות הם בכחו יתברך שלא בבחינת גילוי רק כמו שהם לגביה יתברך נקרא כח העולמות אשר בכחו יתברך עשר ספירות דאצילות וכשנתגלה כחו יתברך בבחינת בריאה שהוא השכלת כל הנבראים נקרא כחו יתברך המתמשך בבחינת בריאה עשר ספירות דבריאה וכשמתמשך ומתגלה בבחינת יצירה נקרא עשר ספירות דיצירה וכן הוא בעשיה אבל כל אלו החילוקים והבדלים הוא הכל מצד גילוי העולמות שהם בחינת הלבושים אבל מצד כחו יתברך הכל הוא כחו לבדו יתברך ועל זה מבואר בתקונים מסטרא דלבושין אשתני מסטרא דלבושין דייקא אבל לא מצד עצם כחו כי כחו יתברך לא נשתנה בכל העולמות כי הכל הוא כח אחד שהוא כחו יתברך ולכן העשר ספירות דכל העולמות שהם הכלים והאורות שהם החכמה והבינה והחסד וגבורה אשר בכחו יתברך אשר הוא מתייחד בהם לכח אחד ממש הוא אלוק"ות ולכן לא נקראו אלא עשר ספירות לבד ולא ארבעים ספירות כי החכמה שבכוחו יתברך שבבחינת אצילות הוא ממש החכמה דבריאה וכן הבינה והחסד וגבורה וכמבואר זה בחלק הראשון ובחינה שניה הוא הלבושים שבכל העולמות דהיינו שעל ידם נתגלה כחו יתברך ויחודו כי עצם כחו יתברך בלי התלבשות אינו בערך התגלות כלל כמאמר הכתוב כי לא יראני האדם וחי כי אם על ידי לבושים הוא התגלותו יתברך והלבושים עיקרם הוא מבחינת היש הנגלה על ידי ההסתרה לבחינת יש ונפרד וכשמתבררין על ידי ביטולם אל יחודו יתברך הרי נגלה על ידם יחודו יתברך ובחינת הלבושים הם נחלקים לשלשה בחינות שהם ארבעה בחינה ראשונה הוא בחינת החשמל שביארנו לעיל שהוא בחינת עור דבוק אל העצם דהיינו כשהביטול הוא בהתדבקות גמור מצד יחודו יתברך מצד דביקותם אל עצם יחודו יתברך על ידי בחינת הלבושים הנזכר לעיל:

דהיינו שהיש מתדבק אל מקורו בבחינת יחוד הרי נקרא לבוש שעל ידה הוא גילוי יחודו יתברך בעולמות אך אף על פי כן מחובר ודבוק אל העצם מצד כח התקשרותו ובחינה שניה הוא בחינת הטוב שבנגה דהיינו שעל ידי כל הבחינות הן בהשכלה ובהמדות ובכח המעשה אשר מצד ההשכלה משכיל יחודו יתברך ומצד המדות יכסוף אליו יתברך ומצד כח המעשה בטל אליו יתברך מצד האמונה וקבלת מלכות שמים והוא נקרא לבוש ממש שאינו דבוק אל העצם כמו לבוש האדם שהוא מובדל מבחינת אדם אך כשלובשו מתחבר עמו כמבואר לעיל:

כן ההשכלה והמדות וכו' המה בחינות נבדלות מעצם אלקו"תו יתברך שהמה הכל מבחינת היש והזולת כי לעצם אחד אין שייך השכלה ומדות כמבואר לעיל וכל ההשכלה ומדות המה הכל מצד העולמות הנגלים בבחינת יש אך מבחינת ההשכלה והמדות מזה משכיל ומתדבק במדותיו אליו יתברך נמצא המה בחינות נבדלים רק שהם מתחברים אליו יתברך ובחינה שלישית שבלבושים הם ההשכלה עצמה והמדות בעצם והמעשה הנגלית בבחינת טבעית עולמות וחיותם והנהגתם בבחינת הטבעה בחיצוניותם והם הנקראים בחינת הרע שבנגה שהוא ממראה מתניו ולמטה אשר הרע זה כלול מטוב ורע דהיינו על ידי הבירור אם מהפכים טבעית ההשכלה וטבעית המדות אליו יתברך דהיינו על ידי ההשכלה החיצונית בבחינת עולמות נגלה למשכיל יחודו יתברך וכחו יתברך שבכל העולמות אשר הוא הממציאם ומהווים ומחיים ומקיימם ועל ידי זה מתפעל במדות הטבעיים להפכם אליו יתברך וכמו בפרט באדם אשר משכיל התגלות העולמות הנגלים בעשיה וברקיעים וגלגלים ובכוכבים ובצבא השמים איך שהם בטלים אליו יתברך ומזה מהפך מדותיו הטבעים גם כן החפצים בחיים הגשמים אליו יתברך ומברר אפילו אכילה ושתיה וכל עסקיו לבטלם אליו יתברך לדבקם אל הקדושה אז נעשים לבושים אל הקדושה והם הנקראים לבושין דחול כי ההשכלה אשר משכיל בפנימיות אלוק"ותו יתברך המתגלה בעולם נקראים לבושי הקודש אבל מההשכלה שבחיצונית נקראין לבושין דחול:

והנה בחינת לבוש הזה נתחלק לשני בחינות דהיינו כח החיות שבבחינות חצוניות שהוא טבע העולם ובחינה שניה הוא כח גילוי היש בעצמו וחיותו הנגלה להיות קיומו בבחינת יש דייקא והנה החיות שבבחינת היש נתברר על ידי עבודה בתפילה ודומה לזו וגילוי חיות שבבחינת גילוי היש בהתגלותו וקיומו זה נברר על ידי התורה ומצות:

פרק כז

והנה בחינת הלבושים האלו המה נתחלקו לשלשה בחינות פעמים נקראו לבושין דחול ופעמים נקראו לבושין דקדרות בבחינת שק שהוא לבוש עב ולפעמים נקראו לבושין שפירין ונהירין אשר בחינה זאת היא העולה על כל הלבושין אשר לכוונה זו ברא הבורא יתברך כל העולמות דהיינו לבושין דחול הם כמו שנתבאר לעיל דהיינו שמתדבק על ידי חיות חצונית העולמות אל יחודו יתברך וכן מברר חיות הטבעי הנמשך בטבע החיות להחיות הגוף בבחינת יש ומבררו אליו יתברך הן בעבודה הן באכילה ושתיה ומשא ומתן ודומיהן וכן כשלומד תורה בדחילו ורחימו כדי לעשות רצונו יתברך שלא יהיה נפרד מיחודו על ידי שמתדבק אל חכמתו ורצונו יתברך הנמשך בבחינת עולמות בבחינת יש

ומבטל רצונו וחכמתו אל רצון וחכמת הבורא יתברך הנגלה בבחינת עולמות נקראת זאת הבחינה לבושין דחול דהיינו הגם שעל ידי זה נגלה יחודו יתברך אבל התגלות יחודו יתברך הוא על ידי התלבשות חיצוניות העולמות דהיינו שנגלה כבודו יתברך בבחינת חיצוניות המלובש בבחינת עולמות הנגלים ליש ומהות נבדל רק שהם בטלים אליו יתברך ובחינה שניה הוא כשעבודתו הוא שלא באהבה ויראה בבחינת התבוננות על ידי חיצוניות העולמות איך שהם בטלים אליו יתברך ומתייחדים רק בבחינת אמונה שהוא יתברך בראם מצד זה מקבל עליו עול מלכות שמים ומחשיב היש למהות נבדל וגם התורה ומצוות הוא גם כן על אופן זה מצד שהוא יתברך צוה לעשות אבל הכל הוא בבחינת היש הנגלה זהו נקרא לבושי קדרות בבחינת התורה חוגרת שק דהיינו שאינו נגלה כי אם בבחינת יש גמור:

ועם כל זה נקרא לבוש שמצד זה נגלה אלוק"ותו יתברך אבל באופן היש גמור שלא בבחינת יחוד וביטול אליו יתברך לפנימיותו ובחינה שלישית כשמהפך חשוכא לנהורא ומרירו למתקא דהיינו אדרבה שמצד גילויו יתברך בבחינת חיצונית מתפעל יותר באהבה רבה לצאת מנרתיקו כי מצד התבוננות בבחינת עיקרא ושרשא דכולא אשר קמיה כחשיכא כאורה ואדרבה כל מה שנתגלה יותר בבחינת חצונית מזה נתגלה כחו יותר אשר כל יכול להתגלות אפילו יש שאין זולתו אפילו בבחינת יש מזה מגיע לו אהבה רבה למעלה מן הטעם ודעת ומתדבק באהבה רבה ותשוקה יתירה בכלות הנפש ממש אשר למעלה מבחינת יחוד הנמשך מחכמה והבנה:

וכן בעסק התורה ומצוות הוא מצד ביטול אל רצונו יתברך ממש דהיינו שרואה התגלות עצמותו יתברך בבחינת רצונו דייקא בבחינת היש מצד השתוותו יתברך בבחינת יש אשר אפילו מצד היש אין זולתו ואדרבה עיקר כבודו יתברך דייקא בהיש כמאמר רבותינו זכרונם לברכה נתאווה הקדוש ברוך הוא להיות לו דירה בתחתונים בתחתונים דייקא וכמאמר הכתוב הנזכר לעיל ועשו לי מקדש כו' וכשעובד בבחינה זו נקראו לבושין שפירין ונהירין וקישוטין כידוע שההלכות נקראו קשוטי כלה:

פרק כח

ומכל המבואר לעיל תבין שכל עיקר בריאת העולמות היה לכוונה זו לברר בחינת נגה שהוא בחינת גילוי היש שבכל עולם וכל בחינות ההלבשות הכל הוא על ידי בחינת נגה זו וכל עיקר התגלות נגה זו הוא על ידי בחינת מלכותו יתברך שנקראת שכינה שהיא כח המסתיר גילוי אלוק"ותו יתברך ומסתתרת בראש הבריאה כי כל עיקר גילוי אין סוף ברוך הוא הוא על ידי מדת מלכותו יתברך ועיקר הגילוי בבחינת מלכותו יתברך הוא

דייקא על ידי בחינת הזולת בבחינת עלמא דפרודא כי אין מלך בלא עם היינו בבחינת ההתחלקות וכמשל ממלך בשר ודם שמתפשטת מלכותו על ידי רבוי עם ומדינות הרבה ומינים ממינים שונים מתגדל כבוד מלכותו יותר וכל שמתפשט בממשלתו בבחינת ריחוק יותר ומנצח שונאיו מתגדל מלכותו ביותר כן הוא כביכול שהתגלות מדת מלכותו הוא על ידי בחינת ההתחלקות ברבוי ההתחלקות ובשינוים הרבה ועוד זאת מצד ההיפך שהוא סטרא אחרא כשאתכפייא סטרא אחרא ומתהפכא מחשוכא לנהורא ומרירא למתקא בזה נגלה כבודו יתברך יותר אבל עם כל זה אין דומה המשל לנמשל כי במלך בשר ודם הרי העם והמדינות המה באמת נבדלים ממנו רק שמלכותו מתפשט ומתנשא עליהם ובטלים למאמרו אבל במהותם המה מהותים נבדלים אבל אצלו יתברך הרי אין דבר זולתו כלל ואין דבר נבדל ממנו וכולם מתאחדים אצלו יתברך בלי שום שינוי כלל אפילו בבחינת התפשטותו במדת מלכותו יתברך אשר על כן מצד עצמותו ברוך הוא מדת מלכותו יתברך בבחינת התנשאות הוא בחינת יחוד עצום כמאמר הכתוב אני הוי"ה הוא שמי בלי פרודא כלל ולית אפרשותא בין קודשא בריך הוא ובין שכינתיה כביכול הגם שבחינתם המה חלוקים בשני הפכים ממש כי מסטרא דקודשא בריך הוא הרי אין דבר נבדל מאתו ומתאחדים בכחו יתברך בלי רבוי ושינוי והכל הוא כחו יתברך אשר אין לתאר חס ושלום דבר נבדל ממהותו ומצד שכינתיה כביכול הוא דייקא בבחינת רבוי ושינוי כנזכר לעיל:

אך מצד כחו בבחינת פלא שיהיו שני הפכים בנושא אחד והוא סובל עליונים ותחתונים בנושא אחד שעליונים המה מצד היחוד ותחתונים הם בבחינת פירוד והוא סובלם בנושא אחד בבחינת יחוד שני הבחינות ואיך הוא זה האופן לא ידיעא והוא באמת פלא שהוא בחינת כתר ולכן אפילו בבחינת מלכותו יתברך אין שום פירוד חס ושלום לכן עיקר התגלות מדת מלכותו יתברך הוא רק מסטרא דנבראים אשר על כן מבואר בעץ חיים שבחינת מלכות דאצילות מתלבשת בוא"ו ימי המעשה בבחינת נגה דהיינו בבחינת התגלות היש שהוא ההסתרה כמו שהוא לגבי דידן ולכן כל העבודה דששת ימי המעשה הוא רק לברר בירורי נגה שהוא מצד בחינת היש לבטלו דייקא על ידי עבודה זו בקריאת שמע ותפלה לעורר יחודו וליבטל אליו באהבה ויראה ולדבקה בו וכל העבודה זו היא דייקא מצד נגה בבחינת גילוי הרגשת היש לדבקה בו יתברך על ידי אהבות ויראות שהמה דייקא מצד הרגשת היש כי בעצם אחד אין שייך אהבה ויראה כי אהבה ויראה המה משני בחינות זה אוהב לזה וירא מזה או אוהב איזה דבר אבל בעצם אחד אין שייך אהבה ויראה כידוע:

ולכן מצד עצמותו ברוך הוא אשר אין זולתו אין שייך אהבה ויראה רק מצד ההסתרה אשר נגלה למהות נבדל בבחינת יש גמור בזה הוא שייך אהבה ויראה אשר לכן במשה רבינו עליו השלום אמרו רבותינו זכרונם לברכה יראה לגבי משה מלתא זוטרתא היא וכמאמר הזוהר הקדוש שבכל משנה תורה היה מאמר משה לישראל הוי"ה אלוקי"ך ואהבת את הוי"ה אלוקי"ך ליראה את הוי"ה אלוקי"ך ואתם הדבקים בהוי"ה אלוקיכ"ם אחרי הוי"ה אלוקיכ"ם תלכו וכן הוא בכל משנה תורה כי ביטול של משה רבינו עליו השלום היה בבחינת מ"ה דהיינו שלא היה מרגיש העולמות למהות נבדל כי בטולו היה למעלה ממדת מלכותו יתברך המסתתרת בבחינת הסתר בבחינת עולמות כי עליו נאמר ותמונת הוי"ה יביט ולכן נקרא מארא דמטרוניתא ולכן היה הביטול שלו מצד העצם שהוא שם הוי"ה ברוך הוא אשר מצד עצמותו אין זולתו כלל ואין דבר נבדל ממהותו לכן לא היה שייך בו בחינת אהבה ויראה לכן אמר ואהבת את הוי"ה אלוקי"ך אלוקי"ך דייקא וכו' כי הביטול של ישראל הוא דייקא מצד היש שנגלה בבחינת הסתרה שהוא בחינת מלכותו יתברך המתלבשת בבחינת נגה שהוא היש שהוא מצד הצמצום ולכן אמר הוי"ה אלוקי"ך דייקא:

ולכן מבואר בעץ חיים שבחינת גוף של משה רבינו עליו השלום היה מצד החשמ"ל ולא מנגה כי חשמל הוא בחינת עור דבוק אל העצם שלא היה מלובש בבחינת יש דנגה וגופם של ישראל הם מצד הנגה דייקא בכדי לבררה ולהפכה אל הקדושה ולכן כל עבודתם הוא דווקא על ידי אהבה ויראה בהתפעלות והרגשת היש דייקא שהוא בחינת דעת שהיא בחינת הרגשה לכן בבחינת הדעת הוא טוב ורע כמאמר הכתוב ועץ הדעת טוב ורע רק שבעבודה צריך להפך הרע שהוא בחינת הרגשת היש בביטול אליו יתברך וכמאמר הזוהר הקדוש אית למנדע טוב ולמנדע רע ולאהדרא גרמיה לטוב כי כל עיקר הדעת הוא דייקא לבטל היש אליו יתברך:

וכמבואר לעיל בחלק הראשון כי כל עיקר בחינת הדעת הוא דייקא מצד התחברות שני מהותים כמו גוף ונפש שהם שני הפכים והדעת הוא המקשרם ומחברם כן הוא הדעת לחבר היש אליו יתברך בבחינת יחוד לכן עיקרו הוא מצד היש לכן אית למנדע טוב שהוא יחוד מצד עצמותו ברוך הוא ולמנדע רע שהוא גילוי היש ולאהדרא גרמיה לטוב דהיינו לבטל היש אליו יתברך בבחינת יחוד לכן הוא דייקא מצד ההרגשה רק העבודה הוא שלא ירגיש לעצמו דהיינו שיחשיב עצמו דהיינו היש שלו לאיזה מהות ויקח ההרגשה לעצמו הרי הוא היפך הכוונה כי כל עיקר הכוונה הוא לדבק בחינת היש אליו יתברך שיהיה נגלה יחודו יתברך דייקא מצד היש ואם ירגיש בעצמו ליש ודבר

הרי נגלה מהות זולתו חס ושלום והוא עיקר העבודה והמלחמה להפך היש אליו יתברך בבחינת יחוד וביטול אליו יתברך ולכן הדעת הוא שורש המדות וקיומם הוא על ידי הדעת שעל ידי הדעת הוא מקשר היש אל יחודו יתברך בבחינת אהבה ויראה ושורש התחברות זו הוא מכוחו הפלא שהוא הרצון בבחינת כתר לחבר שני הפכים בנושא אחד ולכן הדעת עולה עד הכתר ושורשו הוא כתר בחינת פלא לכן בכחו לחבר ולייחד שני הפכים ועל זה נאמר וידעת היום והשבות אל לבבך דייקא שהם שני הלבבות וכאשר יתבאר לקמן אם ירצה השם ביותר ביאור:

פרק כט

והנה כל עיקר הדעת התגלותו הוא מהחזה ולמטה ושם הוא התגלות המדות שהם החסדים והגבורות ומשם הוא התגלות עץ הדעת טוב ורע כי בעודנו למעלה בבחינת יסוד אמא אשר יסוד אמא הוא נעשה דעת דזעיר אנפין משם אין יניקה להרע כלל ושם הוא כולו טוב כי בבחינת דעת יש כמה בחינות כי בחינת דעת הוא ההכרה דהיינו שיודע ומכיר הדבר בעצם שזהו הדבר ולא מהות אחר ולהדעת קדמה החכמה והבינה דהיינו להשכיל ולהבין עיקרית המהות שרוצה להתקשר בו שזה הוא ולהבין עיקרו ושרשו ואופנו אז הוא מכיר הדבר ונתפסת אצלו ומתקשר בה ומזה ההכרה מתפעל במדותיו באהבה או בהיפך וכל התנהגות המדות הוא על פי ידיעת המהות כן הוא בבחינת דעת אלקי"ת שהוא ההכרה והתפיסה בבחינת התקשרות אליו יתברך קדמו להדעת הזה החכמה ובינה דהיינו להשכיל ולהבין עיקרא ושרשא דכולא אשר אין סוף ברוך הוא הוא מרומם מערך העולמות בערכים אין קץ ומושלל מכל התוארים ופשוט בתכלית הפשיטות אשר אין ערוך לו להעריך אותו יתברך בערך איזה התחלקות או בערך איזה בחינה מבחינת התגלות העולמות ואשר לא קיימא לשאלא כלל וכל שכן שלא למנדע ואשר כל העולמות אין תופסים בו יתברך לאיזה מהות הגם שכולם הם בכחו יתברך אבל איך הם בכחו יתברך לא קיימא לשאלא כלל מצד רוממותו יתברך אשר אינו בערך השגה ושאלה כלל כי לא נודע מהותו יתברך והוא יתברך פשוט בתכלית הפשיטות ושוה בתכלית השוואה וזהו בחינת חכמה כ"ח מ"ה שהוא להשכיל כח מהותו אשר אינו בערך ידיעה כלל ולכן נקראת חכמה עתיקא דלא קיימא לשאלא והבינה היא להתבונן מצד העולמות מאין הוא מוצאם הוא מצד שאנו רואים פעולת העולמות אשר נפעלו מכחו יתברך אשר אין מציאות בעולם בלעדו וכולם נמצאים מאמיתת המצאו וכאשר המה בבחינת התגלות הלא נגלו בבחינות גבולים והתחלקות ורבוי עולמות ופרטים לאין מספר ומאחר שאין זולתו יתברך ואפס בלעדו ואשר אין סוף ברוך הוא מושלל מכל

אופן ההתחלקות מאין הוא מוצאם ואיך יתהווה גבול מבלתי בעל גבול ואיך שייך לשער מהות בלעדו חס ושלום:

וזהו מי ברא אלה שהוא לשאלא מצד אלה אבל לא למנדע כי הוא מושלל הידיעה ואיך ובאיזה אופן נתהוו ונפעלו מכחו יתברך בחינת אלה שהוא ההתגלות וההתחלקות כי אלה הוא לשון רבוי ולשון פירוד וזהו בחינת בינה שהיא ההתבוננות שהוא לעמוד על הדבר ולחקור אחר שרשו כאדם שרואה איזה דבר חידוש שאין השכל מחייב זה שיהיה כך אדרבה על פי שכל יחוייב ההיפך ואף על פי כן רואה שהדבר כן לכן הוא מתבונן וחוקר אחר מוצאו ושואל על זה אך לא יכול לעמוד על החקירה הזאת לעמוד על שרשה כן הבינה הזאת הוא להתבונן מצד חידוש העולמות שהמה מחודשים מאין ליש אשר על פי שכל לא יושג התהוות העולמות מאין הוא התהוותם ואיך הוא התהוותם בבחינת התגלות היש בבחינת חילוקים ונפרדים ובאמת הכל הוא כוחו יתברך לבדו והוא יתברך מהווה ומחיים ומקיימם ואלו היה סר כחו יתברך רגע מהעולמות הרי היו כלא היו והיו מתבטלין לגמרי ואף על פי כן מתגלים בבחינת גבול וזהו לשאלא עליהם ולחקור מוצאם אבל לא למנדע איך הוא הגם שבוודאי הוא הכל כחו יתברך אך איך הוא לא ידיעא וכל ההתבוננות הזו הוא כדי לבטל היש ממהותו ולהתבונן שהכל הוא כחו יתברך ואין זולתו אבל הוא שלא בבחינת ידיעה כלל ואז אחר הבינה זו הוא הדעת כי הדעת הוא הכרה והרגשה שבוודאי כן הוא דהיינו שבוודאי כחו יתברך נמצא בכל העולמות תמיד בלי הפסק ואין העולמות מהות נבדל ממנו ואף על פי כן לא אשתני ולא אתרבי והוא אחד בהם בלי שינוי כמו קודם שנברא העולם היה הוא לבדו כן אחר שנברא העולם הוא לבדו בלי שינוי ועיקר היחוד הוא על ידי הספירות שהם כלים שנאצלו מאתו יתברך בבחינת חכמה ובינה וחסד וגבורה שהם כלים להסתיר לגבי הנבראים ואף על פי כן המה מיוחדים בכחו יתברך בלי שום שינוי והבדל ויחודם ואצילותם זה הוא על ידי הכתר שהוא כחו יתברך הפלא אשר כל יכול להיות נושא שני הפכים כאחד אשר הוא למעלה מחכמה והבנה וזהו המוציא במספר צבאם והתקשרות הספירות וכל העולמות שבכחו יתברך הוא על ידי הדעת המקשרם כולם לאחד:

וכמו למשל התקשרות הנפש עם הגוף אשר אינם בערך אחד ואדרבה המה בחינות הפכים ומנגדים כי רוחניות עם גשמיות המה שני הפכים כידוע ואף על פי כן המה מקושרים מצד הפלא כמאמר מפליא לעשות שמקשר גשמיות ברוחניות וההתקשרות הוא למעלה מחכמה והבנה כי מצד החכמה שהוא הכח הרי הכל הוא כח אחד מצד הנפש ואין לתאר חילוקים וגשם בבחינת הנפש ומצד ההבנה שהוא ההתבוננות בכלי

הגוף הרי התמיה הוא איך יתחבר כח הגשם עם הנפש שהיא רוחניות ואיך יפעלו כלי הגשם פעולות הרוחניות אך באמת התקשרותם זה בזה הוא פלא גדול והתגלות זה הפלא שהוא ההתקשרות הוא על ידי הדעת שהוא ההרגשה דהיינו שכל האברים מרגישים החיות הן במח הן בלב הן בכלי הפעולה כולם מרגישים החיות והוא בבחינת הכרה כן הוא כביכול בבחינת התקשרות העולמות אליו יתברך הרי מצד החכמה הוא כח מ"ה אין לתאר כל העולמות לאיזה מהות בכחו יתברך ובטלים במציאות ממש ומצד הבינה שהוא ההתבוננות מצד העולמות הרי אין לתאר העולמות אליו יתברך ואיך יופעלו מכחו יתברך בעלי גבול ואיך ובאיזה אופן יהיה התקשרותם אשר הוא שני הפכים ממש אך על ידי כחו הפלא בחינת כתר שהוא למעלה מחכמה והבנה כל יכול לקשרם בבחינת קישור אחד ביחוד עצום ואיך הוא אינו בערך השגה והבנה והתגלות זה הפלא הוא בדעת דהיינו בדרך כלל הוא שכל העולמות מרגישים יחודו יתברך ואשר חיים וקיימים מכחו יתברך ובדרך פרט באדם המתבונן בכל אלו מרגיש יחודו יתברך בבחינת חיות ותפיסה אשר נתפס בשכלו ולבבו להיות בטל ומתאחד אליו יתברך:

פרק ל

והדעת הזה הוא ההתגלות מנקודת הלב שבכל איש הישראלי שהוא רצון הנפש אלוקי"ת שהוא בחינת יחידה שבנפש על ידי שמעמיק דעתו ביחודו יתברך מזה באה ההכרה וההרגשה ביחודו יתברך והדעת הזה נערך בבחינת מוחין קודם שבא לידי גילוי הלב והוא ההכרה וההתקשרות על ידי הבנה כי הבנה הוא התגלות השכל להשכיל ולהבין יחודו יתברך בהבנה והדעת הוא התקשרות והכרה בהבנה כמו שבאדם שמכיר איזה דבר שזהו הדבר ולא דבר אחר כן יכיר במוחו יחודו יתברך שיהיה נתפס במוחו ולכן מיסוד אמא שהוא בינה הוא דעת דזעיר אנפין שהוא עיקר המדות כי יסוד אמא הוא התקשרות השכל בהתבוננות לעמוד על הדבר ולהתקשר בהבנתו והוא עצם הדעת ועיקר בניינו של זעיר אנפין הוא מדותיו יתברך הנמשך בכל העולמות אשר כל עיקר התהוות העולמות הם מצד מדותיו יתברך בבחינת חסד וגבורה וכמאמר הזוהר הקדוש בחסד וגבורה אתברי עלמא כי חסד הוא המשכתו יתברך מאין סוף להתמשך בעולמות וגבורה הוא להסתיר ולצמצם שיהיה נתגלה בחינות דרגין ועולמות ולצמצם החסד לפי ערך כל נברא והשכלתו והבנתו בהתקשרות זו מכחו יתברך נקרא מוחין דזעיר אנפין ועיקר חיזוק המדות שהם החסד וגבורה הוא הדעת שהוא ההתקשרות שהוא התקשרותו יתברך בבחינת אין סוף ברוך הוא להתגלות בבחינת עולמות על ידי החסד וגבורה וכן הוא באדם התחתון בעבודה מתתא לעילא אשר עיקר עבודתו הוא דייקא על ידי המדות

שהם אהבה ויראה כי על ידי אהבה הוא נמשך מבחינת עולמות ומבחינת חיות גופו להתדבק אל אין סוף ובחינת יראה הוא ביטול היש שהם העולמות בכלל וביטול היש בבחינת חיות גופו בפרט ואהבה ויראה באים מההשכלה וההבנה באור אין סוף ברוך הוא אשר אין זולתו והוא לבדו הוא וכל העולמות בטלים אליו יתברך מצד זה הוא מכיר בוראו ומתקשר בהבנה זו והתקשרות זו הוא על ידי בחינת הבנה שהוא יסוד דבינה ומהתקשרות הבנה זו נולד אצלו אהבה להדבק בו יתברך ויראה לבטל היש שלו בבחינת התגברות על היש להכניעו ולהפכו אליו יתברך ולהתכלל ביחודו יתברך על ידי אהבתו אליו יתברך והתקשרות הבנה זו הוא הדעת:

לכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה דעת חסרת מה קנית דהיינו אם אינו מעמיק דעתו ומתקשר בהבנתו בגדולת אין סוף ברוך הוא וביחודו מה קנית הלא בהבנה אינו פועל כלום כי עיקר ההבנה הוא בשביל ההתקשרות על ידי מדותיו באהבה ויראה ולכן עיקר ושורש העבודה הוא דייקא על ידי אהבה ויראה ובלעדם לא נקראת בשם עבודה ואפילו בחינת התורה והמצות אשר עיקרם הוא בבחינת מעשה דהיינו לגלות אלוקו"תו יתברך בבחינת מעשה דווקא עם כל זה מבואר בתיקוני הזהר אורייתא בלי דחילו ורחימו לא פרחא לעילא כי עיקר תכלית הכוונה היה מאתו יתברך להתגלות יחודו יתברך מצד היש והתגלות יחודו אי אפשר כי אם על ידי אהבה ויראה דהיינו לבטל היש שלו ולדבקה בו יתברך וזהו דייקא על ידי אהבה ויראה אבל כשאינו נמשך בכל נפשו להדבק בו ואינו מבטל היש שלו הרי אינו נגלה כי אם בבחינת יש והתגלות היש הוא היפך היחוד כי היש הוא דבר זולת ונפרד כידוע ולכן סמוכים הם הבנת היחוד עם האהבה שהיא שמע ישראל ואהבת כי זה בלא זה לא תמצא כי האהבה לא תשוער בלתי הבנת יחודו יתברך וכן התגלות יחודו יתברך אי אפשר בלי אהבה דהיינו כשיתבונן ביחודו דהיינו להשכיל ולהבין שאין סוף ברוך הוא הוא מרומם על בחינת העולמות לאין קץ אשר אין לשער ולהעריך בעצמותו יתברך שום תואר וערך עולמות בבחינת איזה התחלקות והוא יתברך מופשט מכל ערך היש ואין לתאר אליו יתברך שום תואר ושם ומדה המורה לאיזה חילוק והבדל כלל כי הוא לבדו יתברך ופשוט בתכלית הפשיטות ואף על פי כן אין זולתו יתברך אפילו בבחינת עולמות והוא יתברך נמצא בכל ההשתלשלות בכחו יתברך בלי שום שינוי ופירוד חס ושלום והוא יחיד בעולמו מצד כחו הפלא ומתאחד בכל הנמצאים ביחוד עצום בלי שינוי כלל אפילו מצד העולמות מצד כוחו הפלא מזה תגיע לו האהבה להדבק ביחודו יתברך שלא יהיה בבחינת נפרד מיחודו להתגלות בבחינת יש רק להכלל וליבטל ליחודו יתברך כאשר הוא באמת אין זולתו אבל כשלא

יתבונן בכל אלה הרי עצמותו ברוך הוא אינו בערך השגה והבנה כלל והעולמות והאדם בעצמו הרי נגלים ליש גמור ממש והם שני הפכים מנגדים כי הוא יתברך אין זולתו ואינו בערך גבול והעולמות בכלל והאדם בפרט נגלו דווקא לזולת ונפרד וגבול דייקא ואם חס ושלום תעריך אותו יתברך בבחינת המצאו בעולמות בערך העולמות הרי כביכול עשיתו חס ושלום לבעל כחות מובדלים בבחינת יש וגשם על כן אי אפשר להתגלות האהבה בלתי הבנה והתקשרות ביחודו יתברך ואז על ידי הבנה והתקשרות זו בא לאדם בנפשו לכסוף אליו יתברך ולהיות נמשך אחריו בבחינת התדבקות לצאת מנרתק הגבול והיש וכן יגיע לו הביטול בבחינת בושה להתבוששש מיחודו יתברך לבטל היש שלו בבחינת יראה וכן בלתי התעוררות האהבה אין מקום לגילוי יחודו יתברך כי מה יועיל לאדם שיתבונן ביחודו יתברך אשר אין זולתו אפילו בבחינת עולמות ולא אשתני אפילו מצד העולמות מאחר שלא נולד מזה אהבה ויראה דהיינו להתמשך ליחודו יתברך לדבקה בו בכדי להתאחד ולהתכלל אליו יתברך רק עיקר מדותיו והמשכתו יהיה אחרי חיות גופו וחיות העולמות הנגלים בבחינת יש וכל מדותיו נמשכין אחרי הגילוי דייקא הרי הוא היפך היחוד ומה יועיל לו הבנת היחוד מאחר שהוא היפך מהיחוד שהוא נגלה לבחינת יש ונפרד ואינו מבטל היש שלו הרי הוא נפרד גמור ואפילו בעת עסקו בתורה ומצוות כל זמן שאינו מבטל היש ומדבק עצמו ביחודו יתברך הרי אפילו עסקו בתורה ומצוות הכל הוא בבחינת יש ועוד זאת שאפילו הבנתו בבחינת יחודו יתברך הוא רק דמיון ואינו הבנה אמיתית ממש שאין לקראה בשם הבנה כלל כי מקרא מלא דיבר הכתוב במשלי לפי שכלו יהולל איש דהיינו לפי שכלו והבנתו יהולל איש במדותיו כידוע שאיש נקרא המדות:

ולכן סיים ונעוה לב יהיה לבוז כי מאחר שאין לו לב להתפעל בלבו באהבה ויראה אין לך בוז גדול מזה שמבין יחודו יתברך ולבו בל עמו רק שלבו נמשך דייקא בגשמיות היש ונפרד וכן הוא אומר למה זה מחיר ביד כסיל לקנות חכמה ולב אין כי הבינה והמדות המה דבוקים ממש כמאמר הכתוב אם הבנים כי על זה נקראת בינה אמא שהיא המולדת המדות וגם כאשר מבואר במאמר פתח אליהו בינה לבא ובה הלב מבין וכמו שאנו רואים בחוש מענייני העולם הזה הגשמי כי במה שאדם מתבונן בו בזה מתקשר בכל מדותיו אל הדבר כי עיקר שם ההתבוננות הוא מצד עצם המדות ולכן נקראת תבונה שהוא אותיות בן ובת שהוא אהבה ויראה רק כשהוא מתבונן בדבר שאין שייך לנפשו רק ענין אחר זה לא נקרא בשם התבוננות רק בשם מחשבה בעלמא כידוע וכמבואר בספר הקדוש ליקוטי אמרים כי אם אינו מוליד מבינתו אהבה ויראה הרי ההבנה היא

רק דמיון בעלמא וכן כל עיקר הדעת שהוא ההתקשרות וההכרה הוא רק מצד המדות ולכן נאמר דע את אלק"י אביך ועבדהו בלב וכן הוא אומר וידעת היום והשבות אל לבביך דייקא ויתבאר לקמן אם ירצה השם ביותר ביאור אשר לכן הבנת היחוד והתפעלות האהבה הם אחים דבוקים זה בזה וזה בלא זה לא סלקא הגם שבבחינת אהבה ויראה יש כמה מיני אופנים אהבה רבה ואהבת עולם ואהבה הכלולה בהעלם בהשכלה והבנה כאשר יתבאר לקמן עם כל זה כל עיקר ההתבוננות והדעת הוא רק בשביל האהבה רק החילוקים הנזכרים לעיל הם מצד ההתגלות כאשר יתבאר אם ירצה השם:

פרק לא

והנה ידוע מהמבואר בעץ חיים שעץ הדעת טוב ורע יניקתו מהחזה ולמטה דהיינו בצאת החסד וגבורה מיסוד אמא אבל מהחזה ולמעלה דהיינו כשהחסד וגבורה עודם סתומים ביסוד אמא אין יניקה לעץ הדעת טוב ורע והביאור לזה הוא כשהתקשרות הדעת הוא בבחינת הבנה הוא ההתבוננות אז אין יניקה להרע שהוא הרגשת היש בבחינת נפרד מצד הבנת היחוד אשר מצד כחו הפלא אשר אין זולתו והוא יתברך נמצא בכל המציאות בלי שינוי כלל כי אין היש והעולמות מסתירים לגביה וכל יכול להיות מתייחד עם מדותיו יתברך שמהם נמשכים כל פרטי בריאות העולם כמאמר הזוהר בחסד וגבורה אתברי עלמא אבל אצלו יתברך החסד וגבורה בשיקולא חד וביחוד עצום דהיינו החסדים הם התפשטותו יתברך בעולמות והגבורות הוא הצמצום בחילוקי דרגין בבחינת יש קמיה שוין כי אצלו יתברך היש והאין שוין וכן ההתפשטות והצמצום הכל הוא אחד ולכן בחינת היש שהם הגבורות גם כן אצלו ביחוד עצום כי מצד אמיתותו יתברך הכל הוא אין סוף ברוך הוא הן מצד החסדים הן מצד הגבורות אבל בצאתם מיסוד אמא דהיינו שעל ידי הבינה נולד אהבה ויראה:

והנה כל עיקר אהבה ויראה הוא דייקא מצד היש כי כל עיקר ההתפעלות הוא לבטל היש אליו יתברך ביחודו הרי הוא מוכרח להרגיש מקודם היש ולבטלו מצד אהבתו ויראתו יתברך כי בלא הרגשת היש אין שייך לומר אהבה ויראה כמו שנתבאר לעיל כי אהבה ויראה לא תמצא רק משני מהותים המתחברים על ידי האהבה ומבטל עצמו בביטול על ידי היראה אבל בעצם אחד אין שייך לייחס כלל בחינות אלו:

והנה כשבא לידי התפעלות בהרגשה אזי יש יניקה להרע להרגיש כח היש לבדו ומרגיש שהוא המתפעל וכשמרגיש היש שלו לאיזה דבר ומהות הרי הוא היפך היחוד אך באמת זהו עיקר הכוונה בעבודה וכל עיקר המוחין והבינה הוא כדי לבטל דייקא היש בבחינת הרגשה רק שצריך לאגברא ימינא על שמאלא דהיינו לבטל הרגשתו מצד

יחודו יתברך מצד שמתבונן באחד הרי אין דבר זולתו אצלו ובזה הוא הביטול בהרגשתו אפילו בבחינת יש וזהו עיקר העבודה והמלחמה כמאמר שעת צלותא שעת קרבא וזהו כי בתחבולות תעשה לך מלחמה להתגבר על היש לבטל עצמו אל יחודו יתברך וכל עיקר הכוונה הוא דייקא ליבטל אליו מצד ההרגשה דייקא וכמו שביארתי לעיל אשר כל עיקר בריאת העולם והתלבשות הנשמה בנפש הבהמיות הוא דייקא לברר ברורי נגה אשר זהו עיקר הבריאה שיהיה נגלה כבודו דייקא מצד היש כי הנשמה עצמה אינה צריכה תיקון כי אם לברר דייקא מצד היש שהוא הנגה להיות מן היש בחינות לבושין כמו שנתבאר לעיל:

ולכן עיקר בריאת העולמות היה דייקא מצד החסד וגבורה שהמה דייקא מצד הגילוי ולהתכלל הגבורות בחסדים ולמתקם בביטולם ועל זה מבואר בזוהר אית למינדע טוב שהוא מצד הבינה והדעת ביחודו יתברך ואית למינדע רע שהוא מצד הרגשת היש ולאהדרא גרמיה לטוב דהיינו לבטלם על ידי אהבה ויראה ועל ידי האהבה יתמשך כל חיות נפשו לדבקה ביחודו יתברך והיראה הוא לבטל היש מצד הגילוי להבטל אליו באהבה ותשוקה ליבטל ולכלל בחינת היש שלו דייקא גם כן ביחודו יתברך מצד התבוננות היחוד אבל כשלא בא לידי גילוי הרגשת אהבה ויראה הרי נשאר היש שלו בתקפו בלי מיתוק כלל מאחר שאינו מבטלו ומהפכו ומדבקו ביחוד הרי נשאר יש גמור בבחינת נפרד ממש אם לא כמעלת משה רבינו עליו השלום אשר היה הביטול שלו בבחינת מ"ה דהיינו שלא הרגיש היש כלל לאיזה מהות נבדל מחמת עצם ביטולו אליו יתברך אשר נאמר בו ותמונת הוי"ה יביט שהיה מביט רק הפנימיות בבחינת הוי"ה ברוך הוא ולא היה מרגיש העולמות לאיזה מהות נבדל רק שהיה נגלה אליו פנימיותו יתברך ולכן גופו לא היה מבחינת נוגה רק מבחינת חשמ"ל אבל כל שלא הגיע למדת משה רבינו עליו השלום:

דהיינו שנראה לו היש לאיזה מהות בבחינת הסתרה להיות נגלה היש שלו לאיזה מהות כל עבודתו הוא רק בביטול היש מצד ההרגשה דייקא בבחינת אהבה ויראה ולכן במאמר משה לישראל הוא דייקא להעמידם על אהבה ויראה ולכן אמר ואהבת את הוי"ה אלקי"ך דייקא וכן ליראה את הוי"ה אלקי"ך כי אהבה ויראה הוא דייקא מבחינת ישראל ומצד אלקי"ך שהוא מצד הצמצום אשר היש נגלה לאיזה מהות אבל בחינת משה היה למעלה מבחינת אהבה ויראה מטעם שלא נראו לו העולמות והיש למהות נבדל כלל כי היה מביט רק בבחינת הוי"ה שהוא עצמותו ברוך הוא בלי שינוי כלל וכמו שנתבאר לעיל מאמר הזוהר שבכל משנה תורה היה דבור משה לישראל הוי"ה אלקי"ך דהיינו באהבה

ויראה ודביקות ועבודה זאת היא דייקא בחינתם של ישראל אשר נשמתם הוא מבחינת נוקבא דזעיר אנפין שהיא מדת מלכותו יתברך המתמשך בעולמות בבחינת צמצום והסתר להיות התגלות העולמות בבחינת גבול ויש בבחינת חילוקי דרגין אשר זה היה כוונתו יתברך שיהיה התגלות אלוקו"תו יתברך ויחודו דייקא מצד הזולת והיש והגבול אשר על ידי זה נגלה יחודו יתברך בבחינת גילוי כבודו יתברך ולכן נקראת מלכותו יתברך כבוד כי כל כבוד הוא לבר שהוא דייקא מצד הזולת כי בעצם אחד אין שייך כבוד כידוע:

פרק לב

אשר על כן עבודתם של ישראל הוא לגלות יחודו דייקא מצד העולמות וכל ההתפעלות שלהם הוא מצד מלכותו יתברך ולייחד מדת המלכות אליו יתברך ביחודא חד והוא על ידי התבוננותם ביחודו יתברך בבחינת יחודא עילאה איך שכל העולמות מתייחדים בכחו יתברך בבחינת יחוד עצום בלי שינוי כלל ואחר כך לייחד העולמות שהוא מדת מלכותו יתברך שהוא בחינת התגלותו בבחינת עולמות לייחדם ביחודא תתאה דהיינו להתבונן שאפילו מצד ההתגלות הוא מיוחד ואין זולתו יתברך אפילו מצד הגילוי ועל ידי הבינה ודעת הזה ביחודא עילאה שהוא שמע ישראל וביחודא תתאה שהוא ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד יגיע למדת ואהבת כי על ידי ההתבוננות הזה יתפעל במדות באהבה לדבקה בו וליכלל ביחודו יתברך להתמשך אליו בדביקה לבטל היש אליו יתברך ולצאת מגדרי הגבול להתכלל באחד וכן הוא היראה והעבודה הוא הכל להיבטל אליו יתברך מצד הגילוי והיש דייקא ולכן נאמר באהבה ויראה הוי"ה אלוקי"ך דייקא וכן אחרי הוי"ה אלוקיכ"ם תלכו וכן היום הזה הוי"ה אלוקי"ך מצוך וכן בכל משנה תורה אשר יבא להורות להם דרך העבודה כי הוי"ה אלקי"ך הוא העבודה בבחינת התגלות כמו שהוא נגלה לגבי דידן אשר לגבי דידן נראו העולמות ליש ודבר נפרד וזהו אלוקי"ך כמו שהוא נגלה אצלך בבחינת הצמצום שהוא אלוקי"ם ולכן גם כן בכל הברכות והקללות הזכיר גם כן הוי"ה אלוקי"ך כי מצד בחינתם הם הברכות והקללות כי מצד שכל עבודתם הוא דייקא מצד ההסתרה ומצד ביטול היש הנגלה אשר מצד הנגלה יש אחיזה להסטרא אחרא ולכן נאמר את הברכה אשר תשמעו אל מצות הוי"ה אלוקיכ"ם אז ממשיכים יחודו יתברך על ידי אהבתם ויראתם וקיום המצות והקללה היא בהיפך חס ושלום כשאינם מבטלין בחינת היש ונגלה לבחינת נפרד וכו':

אבל משה רבינו עליו השלום אשר שורש נשמתו היה מבחינת דעת הפנימי דהיינו מצד עצם יחודו יתברך שלא בבחינת התמשכותו יתברך בבחינת צמצום והסתר בבחינת

גילוי היש רק מצד ביטול העצמי כאשר הוא בכחו יתברך ולא היה היש מסתיר לפניו כלל כמאמר הכתוב ותמונת הוי"ה יביט שהיתה השגתו וביטולו כמו שהעולמות המה לגביה יתברך אשר על כן נאמר עליו ותרא אותו כי טוב הוא שלא היה אחיזה להרע שהוא מצד ההסתרה בנשמתו שהיתה מצד עצם יחודו יתברך שלא בבחינת הסתרה אשר מצד עצם יחודו יתברך נאמר לא יגורך רע כי מצד עצמותו ברוך הוא הרי אין זולתו כלל ולכן נשמתו היתה אחוזה בדעת הפנימי המזווג אבא ואמא שהמה המוחין דזעיר אנפין וטרם התגלותם בחזה דזעיר אנפין אשר שורשם המה מאבא ואמא עלאין שהוא חכמה ובינה מצד עצמותו ברוך הוא שלא בבחינת כלים רק מתמשכים במוחין דאריך אנפין בבחינת מעבר ונעשו מוחין לזעיר אנפין שהם החסדים והגבורות הנגלים אשר משם הוא אחיזת הרע שהוא עץ הדעת טוב ורע אשר מצד התגלות החסד וגבורה שם הוא שורש לגילוי היש דייקא בבחינת צמצום בבחינת התגלות ומשם הוא גילוי מדת מלכותו יתברך מבחינת החזה דזעיר אנפין דהיינו מצד החסד וגבורה שעיקרם הוא דייקא מצד הגילוי לכן משם הוא גילוי מלכותו יתברך להתמשך בבחינת עולמות בבחינת הסתרה והתנשאות ועיקר קבלתה הוא דייקא מהגבורות שהוא מצד הצמצום אבל בחינת משה היה למעלה מהגילוי הזה כי היה אחוז בדעת הפנימי אשר שם החסד וגבורה מתכללים ביחוד עצום כי שם הוא התגלות עצמותו ברוך הוא שלא בבחינת התמשכות בבחינת העולמות והם אבא ואימא עלאין כנזכר לעיל אבל התפעלות כל אדם הוא מחכמה ובינה ודעת דזעיר אנפין עצמו דהיינו מצד הכלים שהוא בבחינת התמשכותו יתברך בבחינת עולמות ועיקר חסד וגבורה הזאת הוא רק בשביל התפעלות אהבה ויראה בכדי לבטל כל העולמות בכלל ומדות הגוף בפרט:

והנה על בחינת משה רבינו עליו השלום מבואר בעץ חיים שהדעת בעודנו במוחין אין יניקה להרע מצד שבבחינת משה לא היה היש נערך אצלו באיזה מהות אבל בבחינת חכמה בינה דעת דזעיר אנפין עצמו שהוא עבודת שארי בני אדם נהפוך הוא כמבואר בעץ חיים כשהחסד וגבורה סתומים ביסוד אמא אז הערלה חופפת ואז עיקר התגברות הסטרא אחרא רק בצאתם מיסוד אמא דהיינו שנבקע יסוד אמא להתגלות בלב אז הוא התמתקות הגבורות בחסדים והוא מהטעם המבואר לעיל כי כל זמן שאינו מתפעל במדותיו לבטל היש שלו הרי היש שלו בתקפו בבחינת נפרד גמור אך על ידי אהבה ויראה מבטל היש שלו רק בבחינת משה שהוא בחינת מארי דמטרוניתא ועל כן נאמר ותצפנהו שלשה ירחים שהוא חכמה בינה דעת הצפונים ונעלמים שלא באו עדיין להתגלות החכמה ובינה ודי למבין אשר על כן לא היה שייך אליו אהבה ויראה

ודבקות שהמה הכל מצד הגילוי וכן הברכות והקללות לא היה שייך אליו ולכן היה מאמרו לישראל בכל הבחינות האלו הוי"ה אלוקי"ך רק בשמע ישראל כלל נפשו גם כן עם ישראל ואמר הוי"ה אלקינ"ו הוי"ה אחד כי מצד עצם ושורש היחוד משתווה בחינת משה עם בחינת ישראל כי החילוק וההבדל הנזכר לעיל בבחינתם המה רק מצד קבלת נשמתם בחינת הגילוי הנגלה בבחינתם בבחינת השגתם וביטולם אשר השגתו וביטולו הנגלה בנשמתו הוא מצד פנימיות היחוד ובחינת ביטול הנגלה בנשמתן של ישראל הוא מצד גילוי מדת מלכותו יתברך אבל בעצם ושורש נשמתם כמו שהם לגביה יתברך הרי הוא מיוחד בכל בחינתם ביחוד אחד כי בעצם האחדות אין שייך חילוק כלל כי אם תעשה איזה חילוק הרי אינו אחד כי אחד הוא כמשמעו שאין בחינה אחרת זולתו רק שהוא אחד עם כל הבחינות באופן אחד ממש שלא נתחלק לחלקים כלל כי אם תעשה חלוקים והבדלים דהיינו שבאופן זה הוא בבחינה זו ובאופן זה הוא בבחינה אחרת הרי הוא היפוך האחדות כי אחד הוא המשתווה בכל הבחינות וכמשל הנפש המתפשטת בהגוף הרי מצד התפשטותה אינה דומה התפשטותה במוח להתפשטותה בלב וכן אינו דומה התפשטותה בלב להתפשטותה בכלי המעשה עד שבציפורן הוא ההתפשטות בתכלית ההסתר וכל זה הוא מצד הגילוי בכלי הגוף אבל מצד עצם חיות הנפש המחיית את הגוף הרי היא עצם חיות אחד אשר לכן כלי המעשה פועלים בלי עיכוב רצון השכל הנגלה במוח והמדות הנגלים בלב ולכן כשמכה בציפורן מרגיש המוח כי מצד עצם אין חילוק והבדל כלל כי הוא רק עצם אחד פשוט כן הוא בבחינת נשמתן של ישראל מצד הגילוי יש בהם חילוקים והבדלים דהיינו שיש ראשי אלפי ישראל ויש חכמי לב ואית מאן דתליין בידין ואית מאן דתליין ברגלין ויש מהם שבחינתם בבחינת ציפורן וכל זה הוא מצד הגילוי כי בראשי ישראל גילוי יחודו בגילוי גדול ובלב אינו גילוי כל כך וכן בכל הבחינות הוא הכל לפי הגילוי אבל היחוד הנשרש בבחינתם של ישראל שהוא מצד אמיתת אחדותו כולם המה בהשוואה מצד כחו יתברך המתאחד בהם בשוה ולכן נקראו ישראל כולם כאיש אחד ונקראים בלשון אחד כמה פעמים בתורה וכמאמר הכתוב ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ ולכן בבחינת היחוד משתווה בחינת משה רבינו עליו השלום עם ישראל:

ולכן נאמר הוי"ה אלוקינ"ו דייקא שהוא יחוד אבא ואמא שמהם כח היחוד העצום כי הם תרין רעין דלא מתפרשין דהיינו בחינת אין ובחינת יש המה ביחוד עצום מצד כחו הפלא ודי למבין והבן ועל ידי יחודם הוא הוי"ה אחד דהיינו בבחינת התהוות הוא כח אחד אפילו מצד בחינת העולמות בכל פרטי התחלקות בבחינת יש איך שהם בכחו

יתברך הוא אחד בלי שינוי וכידוע שהוי"ה אלוקינ"ו שבשמע הוא בחינת אבא ואמא וחכמה נקרא הוי"ה ובינה נקרא אלוקי"ם כי חכמה הוא כחו יתברך בבחינת כ"ח מ"ה שהוא הביטול העצום מצד בחינת אין סוף ברוך הוא כי התלבשות אור אין סוף הוא בחכמה ולכן נקרא חכמה אין ובינה היא המקור לצמצומים והיא כח היש אך בכחו יתברך האין והיש שווין בלי הבדל כלל והוי"ה השנית שבשמע הוא הדעת הנמשך בזעיר אנפין לאחד כל חילוקי הדרגין בכחו יתברך ביחודא חד בלי שינוי כלל וכאשר יתבאר אם ירצה השם בביאור יותר בביאור הקריאת שמע:

פרק לג

ולכן בבחינת היחוד משתווה בחינת משה עם ישראל כי בחינת היחוד הוא מכחו יתברך בעצמותו ומצד עצמותו יתברך מאחד כל פרטי חילוקי הנבראים לכח אחד מצד הפלא שהוא הכתר אבל בבחינת גילוי המה חלוקים כי למשה היה הגילוי גם כן בבחינת יחודא עילאה ולכן היה בחינת מה אבל ישראל היה גילוי יחודם על ידי מדת מלכותו המתפשטת בבחינת עולמות והוא בחינת יחודא תתאה ולכן בבחינת משה הגם שהיה התפעלותו גדולה הרבה משל ישראל אך מצד התדבקותו אל העצם היה ביטול היש שלו בהתכללות עצום עד שלא היה מרגיש היש שלו כלל ולכן היה בחינת מה אבל לכל שאינו בבחינת משה הביטול והעבודה שלהם הוא דייקא מצד ההרגשה כי כל עיקר הכוונה היתה מאתו יתברך דייקא בשביל גילוי אלוק"ותו יתברך ואין גילוי אלא מצד הזולת והיש ולבטל היש שלו גם כן אליו וזהו עבודתם של כל אחד ואחד כל חד וחד לפום שיעורא דיליה שלא ירגיש בנפשו שהוא איזה מהות:

וזהו עיקר העבודה של כלל ישראל להרגיש בנפשו יחודו יתברך בבחינת דעת ולדבקה בו על ידי אהבה ויראה שהוא דייקא מצד שהוא מרגיש בעצמו ליש ונפרד ומצד זה נכספה וגם כלתה נפשו לצאת מגדרי היש וליבטל אליו יתברך ולהכלל ביחודו על ידי אהבתו ורשפי אש לצאת מנרתק היש רק זאת תהיה עבודתו שלא יקח ההרגשה לעצמו דהיינו שיתפעל בביטול ויחשיב עצמו ליש בביטולו דהיינו על ידי הדעת שהוא מבדיל בין אור לחושך ובין טוב לרע דהיינו כשמעמיק דעתו ביחודו יתברך אשר באמת אין זולתו אם כן ממילא יבוטל היש שלו כי מאחר שיבין בדעתו שהוא אחד בכל בחינות העולמות מצד מעלה ומטה וארבע רוחות דהיינו מכל סטרין אשר זה המנגד לבחינת היש ונפרד וזולת אך זאת היא בחינת עבודה בכל יום כל חד וחד לפום שיעורא דיליה אבל שיהיה באמת ביטול הרגשת היש מכל וכל אי אפשר כי אם לגדולי הנפש צדיקים גמורים אשר על זה נאמר ראיתי בני עליה והם מועטים ואפילו בני עליה מוכרח להיות

איזה הרגשה של היש להרגיש בביטולם כאשר שמעתי ממורי נשמתו עדן על פסוק ועבדתם את הוי"ה אלקיכ"ם וברך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרביך דהיינו העבודה יהיה שיהיה הוי"ה אלוקיכ"ם דהיינו יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה שיהיה מייחד הצמצום בבחינת היש אליו יתברך בבחינת יחוד ועל ידי זה וברך את לחמך הוא ההתקשרות מתתא לעילא כמו שהלחם הגשמי מקשר הנפש עם הגוף הגם שהוא למטה מבחינת אדם אך אף על פי כן מחייהו מצד שבשורש הלחם הוא גבוה מבחינת האדם ולכן נמשך למטה יותר כידוע שכל דבר הגבוה יותר יכול לירד ולהתמשך יותר למטה ולכן כשאדם חי אוכל אותו מעורר שרשו מלמעלה ומקשר הנפש ומחייהו אבל בלא אכילת האדם החי הרי בבחינת הגילוי הוא למטה ממדריגת האדם ואין להעריך אותו כלל בערך האדם כן כביכול כל הבחינות הנמשכים בעולם הנגלים בבחינת נפרדים הרי בגלוים הם אינם ערך ליחודו יתברך המתמשך בעולמות ונגלים לבחינת יש ונפרד אבל בשורשם הם גבוהים מבחינת היחוד כי היחוד הוא בבחינת אור המתמשך בכלים כל חד וחד לפום שיעורא דיליה אבל עצם היש בשורשו הרי הוא נלקח מעצמותו ברוך הוא ממש אך באמת הוא בשורשו גבוה אבל מצד הגילוי הוא למטה הרבה מבחינת היחוד כי הוא נגלה לנפרד גמור ואדרבה היא מנגד ליחודו אך כשהתחתונים מייחדים העולמות בבחינת יחוד שמגלין יחודו יתברך אפילו מצד היש ומבטלין את היש בבחינת התגלותו ומייחדים אותו אליו יתברך אז נגלה שורשו דייקא מצד היש דהיינו שמבחינת היש יגיע לו אהבה רבה ויראה עילאה וביטול העצמי בבחינת מסירות נפש למעלה מבחינת יחוד הנמשך על ידי הבינה והוא מבחינת הבירורין כשמהפכין חשוכא לנהורא ומרירא למיתקא:

ולכן יריד הנשמה הנמשכת מצד היחוד בגוף ומתלבשת בנפש הבהמיות הנמשכת מבחינת יש הוא לצורך עליה דייקא כי מצד התמשכותה והתלבשותה בנפש תתעלה הנפש יותר מהשגתה קודם בואה לגוף כשהיתה נהנית מזיו השכינה כי קודם בואה הרי היה התגלות אור אליה בבחינת יחוד לפום שיעורא דילה אבל עצמותו יתברך אינו בבחינת השגה כלל ולא היתה נהנית אלא מזיו השכינה אבל על ידי התהפכות נפש הבהמיות דהיינו הנגלית בבחינת היש על ידי התהפכותה נגלה עצמותו ברוך הוא שלמעלה מן השגה והבנה דייקא מצד ההיפך בחינת אהבה רבה למעלה מן הטעם ודעת ולמסור נפשו שלמעלה מן השגה ולכן נקראים בחינות מדות נפש הבהמיות המתמשכים לבחינת היש לחם לחיות הנפש אלוק"ית לקשרה בבחינת חיות אלוק"ית בבחינת הגוף ולחם נקרא ההתקשרות מתתא לעילא לצאת מגדרי הכלים והוא בחינת קריאת שמע

ואימתי נקראת לחם כשמייחדים קודשא בריך הוא ושכינתיה כנזכר לעיל ועבדתם את הוי"ה אלוקיכ"ם אז על ידי בחינת נפש הבהמיות יעלה ויגיע לאהבה רבה ומסירות נפש ממש וזהו שמע ישראל שעל ידי התבוננות באחד יגיע לואהבת עד בכל מאודך שהוא מסירות נפש למעלה מהטעם ודעת ולכן נקרא קריאת שמע בלשון אכילה כמבואר בזוהר הקדוש על פסוק אכלתי יערי עם דבשי זה יוצר אור וקריאת שמע ומימך הוא בחינת שמונה עשרה שהיא להמשיך מיין דוכרין ממקור החיים שהוא גילוי אין סוף ברוך הוא בבחינת המשכה להמשיך אין סוף ברוך הוא בבחינת המשכה מעילא לתתא כאשר יבואר בביאור יחוד התפלה אם ירצה השם ואז והסירותי מחלה מקרביך והבטחה זו היא ממנו יתברך דהיינו הגם שעיקר הביטול יהיה דווקא מצד היש הן מתתא לעילא הוא דווקא מצד גילוי היש והפיכתו והן מעילא לתתא להמשיך אין סוף ברוך הוא דייקא בבחינת התגלות היש:

והנה בבחינת היש יש ההיפך גם כן אם כן יש חשש שיכול להיות איזה התערבות של בחינת היש מצד עצמו דהיינו שירגיש את עצמו לאיזה מהות על זה באה ההבטחה והסירותי מחלה מקרביך כביכול שהוא יתברך יסיר את היש כי זה אין בכח האדם לבטל היש לגמרי ועל זה נאמר כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא דהיינו אפילו בבחינת הטוב מוכרח להיות איזה הרגשה בהיש אבל זה יהיה מצד עזר אלוק"י ולכן נאמר והסרותי מחלה מקרביך והסרותי דייקא שהוא ברוך הוא יסיר המחלה שהוא גסות היש והתנשאותו שהוא נקרא מחלה כמאמר הכתוב כל המחלה אשר שמתי במצרים אשר המחלה שבמצרים היה התנשאות היש שהוא לי יאורי ואני עשיתני:

והנה בדרך כלל בחטא עץ הדעת טוב ורע נקנסה מיתה כי באכילת עץ הדעת טוב ורע היה היש בהרגשה כי קודם החטא נאמר ויהיו שניהם ערומים האדם ואשתו ולא יתבוששו שהיה ביטולם מצד העצם בלי הרגשה ואחר החטא כתיב וידעו כי ערומים הם שהרגישו בחינת ביטולם אשר לכן כל עבודתינו לתקן החטא דהיינו לבטל היש אליו יתברך ובחינת הרגשתו מצד התבוננות ביחודו יתברך וזהו כל עבודתינו:

והנה כל הדרגין של הצדיקים וחילוקי המדריגות שבהם הוא מצד ביטול ההרגשה כי צדיקים גדולים בטלים יותר מצד העצם ולא ירגיש בנפשו איזה מהות וצדיקים שלמטה מהם מרגישים מעט בטולם ויש בזה כמה מדריגות לאין קץ אבל שיהיה בטל לגמרי בלי שום הרגשה כלל אין כח אפילו בצדיקים גדולים ולכן גמר ביטולו של היש מוכרח להיות על ידי מיתה ואפילו אותן שלא טעמו טעם חטא מתו בעטיו של נחש שעטיו של נחש הוא הרגשת הביטול לבד משה רבנו עליו השלום שהיה ביטולו בבחינת מ"ה כי משה

רבינו עליו השלום היה ירידת נשמתו בעולם הזה לצורך הדור והיתה המשכתו מבחינת פנימיות דעת שהוא למעלה מעץ הדעת טוב ורע וכן יקרה גם כן בדורות אשר אחר משה רבינו עליו השלום אשר נמשכים נשמות גבוהות שירידת נשמתם היה רק לצורך תיקון הדור ולא לצורך תיקון עצמם כמו רבי שמעון בר יוחאי עליו השלום ודומה לו:

אבל כלל נשמות ישראל אשר ירידתם הוא לתקן ולברר על ידי עבודתם בירורי נוגה שהוא עץ הדעת טוב ורע כולם אין בכחם לברר היש לגמרי רק על ידי מיתה ויסורין וזהו דרך כלל ודרך פרט בעבודה תקנו אנשי כנסת הגדולה נפילת אפים אחר התפלה כי נפילת אפיים הוא למסור עצמו למיתה שלא על ידי התבוננות כי בקריאת שמע הוא המסירות נפש על ידי ההתבוננות ועל ידי הדעת יש בזה גם כן אחיזה להרגשת היש מצד שעיקר הביטול הוא על ידי אהבה שהוא דייקא מצד ההרגשה אבל בנפילת אפים הוא המסירות נפש בלי התבוננות רק שמוסר עצמו למיתה פשוטה ובזה הוא ביטול היש לגמרי ולכן תקנו תיכף אחר שמונה עשרה כי בשמונה עשרה ממשיכין גילוי אלוקו"תו יתברך דייקא בבחינת היש כל חד וחד לפום שיעורא דיליה ולכן תקנו נפילת אפים כנזכר לעיל כדי לבטל היש לגמרי וכל זה הוא צריך להיות בעבודה בבחינת היום לעשותם בבחינת אתערותא אבל בעצם לא בטל היש לגמרי ולעתיד לבוא יבוטל היש לגמרי כמאמר הכתוב ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ שיתגלה כבוד הוי"ה אפילו בבחינת יש אשר אין זולתו כמאמר הכתוב ונגלה כבוד הוי"ה וראו כל בשר דייקא ואומר כי עין בעין יראו דהיינו שלא יהיה היש דבר נבדל ולא יהיה מסתיר לגילוי אלוקו"תו יתברך אבל עתה כל עבודתינו הוא מצד הרגשת היש דייקא ובבחינת עבודה זו יש צדיקים ובינונים אשר בבינונים זה וזה שופטן דהיינו שאין היש שלו מתבטל רק בעת עבודה מבטלו על ידי אהבה ויראה ובצדיקים מתבטל היש שלהם יותר ובצדיקים עצמם יש כמה מדרגות לאין מספר:

פרק לד

והנה הגם שביארנו לעיל שעץ הדעת טוב ורע הוא מתחיל מחזה דזעיר אנפין שהוא אחר צאת החסדים והגבורות מיסוד אמא אבל כשעודם החסד וגבורה ביסוד אמא שם אין יניקה להרע אל תאמר שמצד גילוי החסד וגבורה יש אחיזה לטוב ורע אבל אם לא היו נגלים רק היו סתומים ביסוד אמא לא יהיה אחיזה לעץ הדעת טוב ורע אדרבה כי בפירוש מבואר בעץ חיים אשר בהיות החסד וגבורה סתומים ביסוד אמא אז יונקים הקליפות דייקא כי אז נקרא ערלה חופפת על יסוד זעיר אנפין ואז יקראו המוחין רק בשם אלם ואלוקים ונקרא אז קטנות אבל דברינו הוא דייקא אחר הגילוי הדהיינו שהחסד

וגבורה בוקעים ויוצאים מיסוד אמא אז הוא אחיזה של עץ הדעת רק מצד הגילוי ולא מצד המוחין ודחיית הרע והתמתקותו הוא על ידי הדעת דזעיר אנפין שבמוחין שהוא מיסוד אמא וביאור הדברים הוא כשאדם מישראל מסיר הרע הגמור מאתו וכופהו על ידי הכנעתו ולב נשבר ומתבונן בהעמקת הדעת ביחודו יתברך אשר אין זולתו כלל והוא יתברך נמצא בכל העולמות בלי שינוי כלל כמבואר לעיל על פסוק שאו מרום עיניכם ומוליד מזה אהבה ויראה דהיינו לכסוף להכלל ביחודו יתברך ולדבקה בו וביראה לבטל היש שלו אז הדברים אמורים שמצד הבינה והדעת אין אחיזה להרע כלל כי מצד הבינה והדעת באין סוף ברוך הוא הרי אין זולתו כלל ואפילו מצד היש והעולמות הוא יחיד ברוך הוא ומתאחד באחדות גמורה אפילו מצד העולמות ומצ התבוננות זו שהוא עיקרא ושרשא דכולהו עלמין ואין נמצא דבר זולתו והוא אחד בלי שום שינוי כלל על ידי הבנתו ודעתו יתפרדו כל פועלי און כי אין אחיזתם אלא מצד גילוי העולמות מצד ההסתרה נראים לסטרא אחרא דהיינו צד אחר אבל מצד האמת הרי אין זולתו כלל ואפס זולתו ולכן כשמתבונן ומעמיק דעתו בבחינת פנימיות הרי מצד הבינה והדעת זה אין להם אחיזה ולכן מצד יסוד אמא שהוא התקשרות הבינה שמהתקשרות הזאת באה ההכרה שאין עוד מלבדו והוא הדעת אין להם אחיזה אבל בצאתם מיסוד אמא דהיינו בגילוי האהבה הרי בגילוי מוכרח להתגלות יש והזולת שהוא יש מי שאוהב כי מצד עצם אחד אין שייך האהבה כמבואר לעיל:

ולכן יש בבחינת אהבה זו אחיזה להיש להרגיש בנפשו ההתפעלות וכשבא לדעת בבחינת אהבתו זאת דהיינו להעמיק דעתו ביחודו יתברך באהבה זו הרי ישפוט בדעתו איך יהיה הרגשה בזה שאני אוהב אשר היפך הדעת ובדעת זה מבטל האהבה אל יחודו יתברך ואדרבה באהבה זו תתחזק הבינה והדעת ביתר שאת כמבואר בעץ חיים שאחר צאת החסד וגבורה לחוץ אז עולין דרך קוין למעלה ומגדלין המוחין כמים שמגדלין האילן דהיינו שהמוחין נתחזקו ונתרחבו ביתר שאת כמו שאנו רואים באדם כשיש לו התפעלות לאיזה דבר מתחדש אצלו השכלות רבות וכל מה שתתגלה אהבתו וחפצו בדבר יותר מקשר שכלו ומוחו יותר בהרחבה אבל כשהדבר אצלו בקרירות אין השכל בהרחבה רק בבחינת צמצום כן הוא בהשכלתו ביחודו יתברך כל מה שתגלה אהבתו תתחזק ותתרבה ותתרחב דעתו ובינתו ביחודו יתברך ומהפך מדותיו של נפש הבהמיות מרע לטוב מחשוכא לנהורא ויעלה ויגיע לאהבה רבה שלמעלה מן הטעם ודעת מצד הפיכת מדת הבהמיות אשר התגלותם הוא מצד היש ותתחזק אהבתו ביתר שאת אשר זהו עיקר הכוונה אבל כשהמוחין סתומים דהיינו שלא יצאו לגילוי הלב להתפעל

במדותיו באהבה ויראה הרי הרע שלו נשאר בתוקפו מצד הבהמיות שהוא מצד היש הגמור שלו המסתיר את יחודו יתברך והערלה חופפת על התקשרות נקודת לבבו:
ולכן לא בא להתגלות במדותיו מצד ההסתרה של נפש הבהמיות אשר היא מצד ההיפך הגם שמבין במוחו יחודו המוחין הן בבחינת אלם כמו שבאלם הגם שמבין הדברים אבל לא יכול להביאם לגילוי בדבור כך הם במדותיו כשהם בבחינת קטנות דהיינו שמבין יחודו יתברך אבל אין יכול להביאם לגילוי במדותיו להתפעל מיחודו יתברך להיות נמשך אל יחודו יתברך באהבתו וכל שכן שלא יכול להפך מדותיו הבהמיות וכל זה בא לו מצד שאינו מעמיק בדעתו בהעמקת הדעת בגדולתו יתברך וביחודו ואינו מתקשר בבינתו לעמוד על שרשו ביגיעת הנפש עם הבשר דהיינו לייגע גופו ולסור מהיש שלא יסתירו היש הגמור שהוא בחינת רע ונפרד גמור ועל ידי יגיעה זו נותן דעתו ומתבונן בעמקות דעתו בדבר איך שהוא יתברך מקורא ושרשא דכל עלמין וכל העולמות והיש שלו אין תופסים בו יתברך לאיזה מהות כלל והוא יתברך נמצא בכל העולמות בלי שום שינוי כלל רק שהעולמות המה נגלים לגבי דידן לשינוי ואז על ידי יגיעה זו יתפעלו מדותיו להתקשר אליו יתברך אבל אם אינו מיגע עצמו כנזכר לעיל ואינו מתפעל במדותיו רק שמבין בשכלו אבל לא ביגיעה והעמקת הדעת והתבוננות באמת לאמיתו לכן אינה פועלת במדותיו כלל וכל הבנתו אינה נקראת רק בשם מחשבה ודמיון כי אם היה נותן דעתו והיה מתבונן בהפנימיות בוודאי היה מגיע לו לפי התבוננות זו אהבה עצומה להבטל ולהכלל ביחודו ולדבקה בו כי לפי שכלו יהולל איש במדותיו כמו שנתבאר לעיל וכשאינו מתפעל במדותיו הוא מה שנאמר ונעוה לב יהיה לבוז כשאינו מתפעל במדותיו שבלבו להיות לבו בוערת באהבה ותשוקה לדבקה בו וביראה להבטל אליו ולהתבוששו מגדולתו יתברך ויחודו אין לך בזיון גדול מה שמבין שאין זולתו יתברך וכל העולמות בטלים אליו יתברך ובו בל עמו לצאת מגדרי היש והיש שלו בשלימות ולכן יהיה לבוז וכמו שנתבאר לעיל:

פרק לה

והנה הגם שגילוי הלב בוערת באהבה ברשפי אש מלתא דלא שכיחא היא בכל אדם ואפילו באותם אשר שכיח בהם ההתפעלות לא כל העיתים שוות אשר פעם יכול להתפעל ופעם אינו יכול להתפעל בגילוי על כל פנים ההתבוננות והעמקת הדעת שלו יהיה על אופן זה שיתפעל דייקא דהיינו שיתבונן שיהיה אצלו מוסכם חזק להבטל אליו ולמסור נפשו ביחודו ועל ידי ההסכמה שנגמרה בדעתו יקבל עליו להיות סור מרע שלא להפרד מיחודו יתברך ולהיות עושה טוב על ידי קבלת עול תורה ומצות הרי

הגם שהלב אינו מתפעל בבחינת אהבה גלויה בבחינת גילוי גמור שיהיה הלב מרגיש האהבה ברשפי אש מצד הלב עצמה אחר צאתה מיסוד אמא שהוא התקשרות השכל והבינה אף על פי כן נקרא בינה ליבא מצד שהוא מסכים לבטל מדותיו ומחשבתו דיבורו ומעשיו אליו יתברך הרי כל ההתנהגות באדם הוא במדותיו והוא מבטלם אליו יתברך רק שהלב אינו בהתגלות רק שהם כלולים בהבינה והרי הוא בכלל התפעלות אמיתית כמו שאנו רואים למשל באדם כשמתבונן באיזה עסק הנוגע לצרכי חיות נפשו פעם מתפעל מהתבוננות זו להיות לו חשיקה בוערת לדבר הזה ופעם הגם שמתבונן שהדבר צריך לנפשו אף על פי כן מדותיו הם בקרירות והעסק עליו למשא אך אף על פי כן מצד שמבין שזהו צריך לחיות נפשו מבטל מדותיו ועוסק בדבר ונוסע למרחקים וסובל כמה צער וטרחות רבות הרי אנו רואים מצד שנגמרה אצלו בהסכם חזק בשכלו ובינתו ההצטרכות הזה שנוגע לנפשו מבטל עצמו מכל וכל הגם שבמדותיו בגילוי אין נגלה הרצון וידוע שכל התנהגות האדם הוא רק על ידי מדותיו אך באמת מדותיו גם כן מסכימים אך שמדותיו הם בכח השכל כן הוא בעבודת הוי"ה שצריך להתבונן בעמקות הדעת ביחודו יתברך אשר נוגע לחיות נפשו האלוק"ית ממש כמאמר הכתוב לאהבה את הוי"ה אלוקי"ך כי הוא חייך אשר הוא יתברך חיות של כל העולמות בכלל וחיות של האדם בפרט וכמו שהגוף בטל לגבי החיות בביטול עצום כן יהיה בטל אליו יתברך לצאת מגדרי היש ולבטל אליו יתברך כל בחינות היש הגם שאינו מתפעל בגילוי הלב הרי אף על פי כן על ידי הסכם זה יכול לבטל כל מדותיו אליו יתברך ולקבל עליו עול מלכותו יתברך בקיום תורתו ומצותיו יתברך ולהיות סור מרע בפועל ממש ובחינת עבודה זאת היא הנקראת עיבור במעי אמא שהמדות כלולים ומכוסים בהשכל כמו שהעובר כשעודנו במעי אמא הרי הוא פרצוף שלם רק שהוא בהעלם ומכוסה במעי אמא כך המדות שהן עיקר האדם הם כלולים בהעלם בבינתו:

ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה מחשבה טובה הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה כמבואר בספר הקדוש ליקוטי אמרים וכל זה הוא כשמעמיק בדעתו ובינתו בעצם יחודו יתברך וביטול מדותיו אליו בהרגשת הדעת שמרגיש דעתו ומסכים בהסכם חזק בדעתו לבטל מדותיו אליו יתברך ולמסור נפשו בקיום תורה ומצות במחשבה דיבור ומעשה רק שאינם בגילוי הלב בתשוקה לכסוף אליו יתברך באהבה ותשוקה נקרא זה עיבור במעי אמא דהיינו שהמדות בטלים בפועל ממש רק שבטולם הוא מוסתר בבינתו ודעתו אבל כשאינו מעמיק בדעתו בחינת הרגשה רק בהבנה בעלמא ואינו מרגיש ביטול מדותיו בהסכם הרי זה אינו נקרא בשם דעת והתבוננות כלל ואין שייך לקרותו בשם עיבור

במעי אמא כי המדות אינם במציאות כלל בהשכל רק מדותיו האלוקית הם מוסתרים ומלובשים בלבוש שק במדות נפש הבהמית ועוד זאת שאפילו שכלו והבנתו אין נערכות בשם הבנה כלל ואין שייך לכנותה לבינה זו בשם אמא כי שם אמא הוא מצד ההולדה מצד הולד הנמצא בהאמא רק שהולד עדיין במעיה כן הוא אם בהבנה זו כלולים המדות בהרגשת הדעת בתשוקתם וביטולם כנזכר לעיל אז נקראת הבינה זו בשם אמא אבל כשאין מרגיש בהסכם המדות אז אין לכנותה בשם אמא כלל כי בינה זו אינה מקבלת הולד ואינה ראויה להוליד כלל ואינה נקראת בשם הבנה כלל רק בשם מחשבה ודמיון:

פרק לו

והנה הגם שביארנו שגם באופן זה נקרא עבודה עם כל זה אין להעריך העבודה בגילוי הלב שהוא ההולדה מהבינה להיות הלב מרגיש האהבה בתשוקה וגילוי בלב להעבודה שבבחינת עיבור מצד כמה אופנים כי עיקר הכוונה היתה מאתו יתברך בירידת הנשמה בהגוף להתלבש בנפש הבהמיות בכדי להפך מדות הבהמיות אליו יתברך לשנותם מטבעם וחשקם וכיסופם לתאות העולם הזה הגשמי בבחינת יש ורע להפכם אל הקדושה להיות נכספים אליו יתברך בדביקה וחשיקה וחפיצה להתכלל באור הוי"ה ויחודו יתברך ועיקר גילוי האהבה הוא דייקא מצד נפש הבהמיות כמו שנתבאר לעיל כי מצד נפש אלוק"ית הרי אין לתאר האהבה מצד אמיתותה אשר היא מושרשת ביחוד עצום וכל האהבה והיראה הוא הכל מצד גילוי היש לאהפכא על ידי אהבה ויראה אשר על כן בבחינת עיבור כנזכר לעיל הרי אין מהפכים רק שאתכפיין המדות אבל עצם המדות נשארו בתוקפן אבל על ידי גילוי האהבה בהרגשת הלב הרי הנפש האלוק"ית מתכללת ומתלבשת בבחינת האהבה הזאת הנלקחה מבחינת הנפש הבהמיות כי הרגשת הלב הוא בפועל ממש מצד הדמים אשר בהם הוא חיות נפש הבהמיות ובחיות הזה הוא מרגיש אהבתו ותשוקתו אליו יתברך הרי מהפך מדות הבהמיות ממש ויכול ממש להפך הרע לטוב ויתפרדו כל פועלי און הם התאות הבהמיות ועוד זאת שבגילוי הזה נגלה נקודת הלב שהוא רצון הנפש כי זעיר אנפין בעתיקא אחיד ותלייא אשר זעיר אנפין הם המדות שורשם הוא מעתיק שהוא רצון שהוא הפלא ועל ידי רצון הזה כשנגלה בבינה על ידי זה בוקעים המדות יסוד אמא ומתגלים בגילוי כי כל מדה ותשוקה הוא רק מצד עצם הרצון נתגלית התשוקה בלב להיות כוסף להתקשר ברצונו על ידי המדות כי אם לא על פי הרצון אשר נסתר בכח נפשו מאין נלקחה תשוקה בלב לדבר שצריך לו דייקא כי הלב אינו בעל בחירה לבחור בטוב:

והנה הגם שהלב מתנהג על פי החכמה ובינה אמת הוא שמצד ההבנה שזה טוב הוא חושק דייקא לדבר זה אבל עם כל זה מצד ההבנה לבדה לא היתה נגלית התשוקה בלב כי השכל עם המדות אינם בגדר אחד אבל באמת השכל וההבנה הם רק מעבר להרצון הנגלה על ידי ההשכלה וההבנה כי על ידי ההבנה נגלה הרצון האמיתי במדות כי כל המדות המה נלקחים מהרצון רק שהרצון אינו בערך גילוי כלל וגילוי הרצון הוא על ידי התלבשות חכמה ובינה ועל ידו בא הדעת שהוא גילוי הרצון בהרגשה והדעת הוא עיקרם של המדות בהרגשתם וכמבואר בעץ חיים שזעיר אנפין עיקרו הוא מחסד גבורה תפארת דאריך אנפין ומלבישו גם כן וחכמה ובינה עיקרם הוא ממזלות דדיקנא הנובעים ממוחא סתימאה ומלבישים הזרועות דאריך אנפין כי אבא ואימא הם נוזלים ממוחא סתימאה שהוא מחכמה שברצון הסתומה איך להמשיך התגלות הרצון שהם הזרועות להביאו לידי גילוי המדות שהוא בחינת זעיר אנפין כי עצם הרצון אינו בערך התגלות לכן נובעים בחינות חכמה ובינה איך להמשיך הרצון אבל זעיר אנפין הוא עצם המדות דאריך אנפין ועיקר הרצון וכמבואר באדרא רבה זעיר אנפין בעתיקא אחיד ותלייא אבא ואמא מהאי מוחא נפקין ודי למבין והבן וכידוע ומבואר בחלק הראשון:

שהדעת הוא חיצוניות הכתר שהוא הרצון אשר על פי הדעת מרגישים המדות מה לאהוב או להיפוך אבל כשלא נתגלה הרצון על ידי הדעת אז נקרא קטנות כי גילוי הרצון הוא בדעת דייקא ומהדעת נתגלה החסד וגבורה אבל בלא הדעת אין גילוי להרצון הגם שכל ההתנהגות הוא על פי הרצון אך אינו בגילוי ובא מלובש בהחכמה ובינה ואז נקרא בחינת עיבור דהיינו שהמדות מתנהגים על פי ההבנה אשר בהם מתלבש הרצון אבל לא בא לידי הרגשת המדות בגילוי גמור אבל כשהרצון מתגלה על ידי הדעת אז מתגלה הרצון בהמדות והמדות מרגישים בעצמם הרצון ואז אינם צריכים לאימם שהיא הבינה ובוקעים מסך יסוד אמא שהוא השכל ויוצאים לחוץ בכלי הלב בכסיפה וחשיקה להדבק אליו יתברך על ידי התגלות נקודת הלב שהוא רצון הנפש הנמשך בעצמותו ברוך הוא ולכן יכול להפך המדות הבהמיות גם כן כי בבחינת רצון אין מסתיר הבהמיות כלל כי כל הסתרה הוא מצד השכל והבנה ומצד המדות הגלויים מצד ההלבשה אבל מצד עצם הרי אין צמצום מסתיר לפניו כלל וקמיה כחשיכה כאורה ולכן כשמתגלה הרצון שהוא הפלא הרי היש מתהפך מחשוכא לנהורא ממש כאשר מבואר בשער הראשון ובפרט בחלק הראשון בבחינת התקשרותו ויחודו יתברך בדרך כלל אשר מצד כחו הפלא אין מסתיר לפניו כלל לכן בכחו לאחד כל בחינות העולמות ביחוד עצום וכשנגלה כחו הפלא שהוא אריך אנפין בזעיר אנפין אזי מתמתקין כל הגבורות ומתייחדים הגבורות

בחסדים לכח אחד ואז נקרא המוחין דזעיר אנפין בבחינת גדלות וכשזעיר אנפין בבחינת גדלות אז הוא גילוי חסד וגבורה בהתגלותם מיסוד אמא וכל עיקר גדלות המוחין הוא מצד הכתר וכן הוא בפרט התגלות האהבה מהשכל בגילוי הלב הוא מצד נקודת הלב שהוא רצון הנפש ולכן יכולים להפוך מדות הבהמיות כי מצד רצון הנפש שני הנפשות הם לאחדים כמאמר הכתוב כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי דהיינו כשהתגלות הוא מלפני שהוא מצד עצמותו ברוך הוא אשר לא בא בבחינת כלים אז שני הנשמות אני עשיתי שם מתכללים שני הנפשות לאחד וגילוי רצונו הוא דייקא בגילוי הלב כמאמר הזוהר זעיר אנפין בעתיקא אחיד ותלייא כי זעיר אנפין הוא מצד גילוי מדותיו יתברך בכלל וכן הוא בפרט בנפש האדם אבל כשהמדות כלולים בשכל אין בכח להפכם ולכן אז נצרך שמירה להמדות שלא יתפעלו ממדות הבהמיות מאחר שמדותיהם לא נתהפכו כי לא נגלה נקודת הלב מצד הערלה מכסה דהיינו עיקר גילוי היש מצד ההסתרה ועל זה נאמר ומלתם את ערלת לבבכם כי כשמסירין הערלה אז נגלה ברית קודש שהוא נקודת הלב ולכן וערפכם לא תקשו עוד דהיינו כשיתגלה נקודת הלב אז העורף שהם האחוריים מצד היש ונפש הבהמיות יתהפך גם כן לטוב:

סליק שער יחוד הנשמות שער השני:

שער שלישי

פרק א

שער התפלה שער השלישי

והנה אחר שנתבאר בשער הקדום עניין שתי הנפשות ויחודם והתקשרותם בכלל ועבודת האדם אשר יעבוד בהם על ידי הבינה והדעת בהתפעלות אהבה ויראה במדות עתה נבאר ביאור עבודת האדם בפרטיות עיקר העבודה מאהבה והדביקות ביחודו יתברך והמעשה אשר יעשה האדם על ידי האהבה וחי בהם:

והנה בחינת האהבה נחלקה לשני בחינות דהיינו חצוניות הלב ופנימיות הלב והם שני בחינות אהבות ויראות בחינת חצוניות האהבה היא הנקראת אהבת עולם ובחינת פנימיות האהבה היא הנקראת אהבה רבה ושניהם לקוחים מהבינה והדעת אך אהבת עולם נלקחה מצד חיצוניות הבינה הנקראת ישראל סבא ותבונה והדעת הוא בחינת דעת דלבר שהוא בחינת חצוניות ואהבה רבה נלקחה מעצם הבינה הנקראת בינה עילאה שהוא אבא ואימא עילאין והדעת הוא דעת מלגאו שהוא הדעת הפנימיות כמו שיתבאר אם ירצה השם:

ונקראים בשמם אהבה רבה ואהבת עולם אהבת עולם הוא ההתבוננות מצד העולמות איך שנגלו העולמות לגבי דידן ומתבוננים מקורם ומוצאם מאין התהוותם וחיותם וקיומם אשר מאליהם ומעצמם לא נפעלו כי אין הדבר עושה את עצמו מוכרח להיות מקור להם הפועל ומהווה אותם מאין ליש תמיד בכל רגע ומחיים ומקיימם בלי הפסק והוא אין סוף ברוך הוא אשר הוא בראם מאין ליש ומחיים ומקיימם ואילו היה הסתלקות כחו חס ושלום אפילו רגע אחד היו בטלים במציאותם לגמרי כי כל מציאותם הוא מכחו יתברך וכולם נמצאים מאמיתת המצאו ואין דבר בלעדו וחוץ ממנו נמצא מוכרח להיות כחו יתברך בכל העולמות בכל פרט ופרט:

והנה מאחר שאין זולתו ואפס בלעדו והוא יתברך פשוט בתכלית הפשיטות אשר אין להעריך אותו ברוך הוא בשום ערך מהגבול ובשום כח בלעדו והעולמות הנגלים המה נגלים לגבול ויש וגם נגלים לכחות רבים ושונים זה מזה ואיך יתהווה גבול מבלתי בעל גבול ואיך יהיה נמצא שינוי וריבוי בכחו יתברך אשר הוא כח אין סוף לבד ואין זולתו כלל.

אך באמת חס ושלום שהשינוי והריבוי מעצמותו כי כמו שהיה קודם בריאת העולמות לבדו יתברך כן הוא עתה אחר שנברא העולם הוא לבדו הוא בלי שום שינוי כלל וכל השינויים וריבויים הנגלים הוא רק מצד ההסתרה וצמצום כמאמר הכתוב אתה א"ל מסתתר כביכול שהסתיר אורו יתברך והתגלותו בבחינת הסתרה והלבשה שיהיה נגלה היש והעולמות בבחינת גבול ובבחינת נפרדים לגבי דידן וכל הצמצום וההסתרה הוא רק לגבי דידן אבל לגביה אין צמצום והסתר מעלים לפניו יתברך כלל והוא יתברך מתאחד בכל העולמות ביחוד עצום בלי שום שינוי כלל, הגם שמתמשך בהעולמות ומהווה אותם ומחיים בכחו יתברך, אף על פי כן אין העולמות מוסיפין בו ריבוי ושינוי בעצמותו והוא אחד בהם בלי שום השתנות כלל, ואתה הוא עד שלא נברא העולם ואתה הוא משנברא העולם בלי שום שינוי כלל והוא מצד כחו הפלא אשר כל יכול להיות סובל שני הפכים בנושא אחד, וכל חילוקי הדרגין והעולמות הוא מצד הספירות שהוא חכמתו ובינתו וחסדו וגבורתו וכו' שהם הם כלים לצמצם ולהסתיר בכל הפרטים, אך הגם שהם כלים. אף על פי כן המה אצלו יתברך ביחודא חד מצד כחו הפלא המקשרם ומאחדם ביחוד עצום בלי שינוי כלל והוא בחינת שם הוי"ה ברוך הוא אשר אותיותיו מורים על הכלים שהם הספירות שי' הוא חכמה וה' הוא בינה ו' הוא תפארת הכולל כל השש קצוות חסד וגבורה וכו' וה' תתאה היא מדת מלכותו יתברך שהוא כחו יתברך המתמשך לעולמות אך הגם שנחית לבחינת אותיות וכלים אף על פי כן הוא בלי שינוי כלל מצד

עצמותו ברוך הוא אשר הוא שוה בכל הכחות בהשוואה גמורה לכן כל יכול על ידי כחו הפלא והוא קוצו של י' המאחד לכל הבחינות ביחודא חד ולכן נקרא שם הזה שם העצם שהוא מורה על כח עצמותו ברוך הוא ויחוד זה נקרא קודשא בריך הוא כי קדוש הוא לשון הבדלה ופרישה וברוך הוא לשון המשכה דהיינו הגם שהוא יתברך מובדל מערך העולמות אף על פי כן נמשך בהעולמות בלי שום שינוי כלל ועל זה מורה מלת הוא דהיינו שהוא בהוויתו הקודמת והוא בעצמותו אפילו בהמשכה זו והוא הנקרא יחודא עילאה דהיינו כל העולמות כאשר הם בכחו יתברך מיוחדים בתכלית היחוד והוא הנקרא סובב כל עלמין דהיינו שהוא יתברך סובב כל הכחות הנגלים אשר מצד העולמות נראים לכחות משונים זה מזה אבל הוא יתברך סובבם מכל צד בכחו הגדול בכח אחד בלי שום שינוי כלל וכל העולמות כאשר הם בכוחו יתברך אשר הם מיוחדים אצלו יתברך נקרא קודשא בריך הוא שהוא שם הוי"ה ברוך הוא וסובב כל עלמין ושכינתיה הוא כאשר התגלותו יתברך לגבי דידן אשר נגלים לכחות מחולקים ונקרא ממלא כל עלמין דהיינו כמו שהם בבחינת הגילוי אשר בבחינת הגילוי לא נגלה עצמותו ברוך הוא כי אם התגלותו יתברך הוא לפי הכלי שנגלה בה כמו השמים והארץ וכל צבאם אשר נגלו כל אחד ואחד לפי התגלותו של כל אחד ואחד ולא נגלה כחו הנסתר ולכן נקרא ממלא כל עלמין:

דהיינו כמו למשל שממלאים הכלי הלא אי אפשר למלאותה רק לפי שיעור שלה בגודלה ורוחבה אבל יותר אינה מחזקת כן התגלותו יתברך הוא לפי הכלים דהיינו בכלי השמים נגלה כחו יתברך באופן כלי השמים וכן בארץ וכן בצבא השמים וכן בכל נברא לא נגלה כחו יתברך רק לפי התגלות הכלי ולכן נקראת שכינה ששוכן בתוך העולמות בערך העולמות ונקראת מדת אלוקי"ם שהוא מצד הצמצום והסתר שבכלים לא נגלה אלוק"ותו יותר מערך הכלים וגם נקראת מדת מלכותו יתברך כמו למשל מלך בשר ודם בהתגלותו לעמים אשר אינו שוה התגלותו לשרים להתגלותו לעבדים והתגלותו לעבדים אינו שוה להתגלותו לשאר העם וכן תמצא בזה כמה אופנים התגלות כן כביכול כחו יתברך המתגלה בעולמות אין ההתגלות שוה בכל הנבראים כי בעולמות הרוחניים שהם מלאכים שם הגילוי יותר מהגילוי שנגלה בגלגלים ובצבא השמים וכן אין הגילוי שבשמים וצבאם שווה לגילוי הארץ וצאצאיה וכל אלו השינויים הם מצד העולמות כאשר נגלו לגבי דידן אבל אצלו יתברך מתייחדים כל העולמות ואפילו בבחינת התגלותם הכל הוא כחו לבדו יתברך כמאמר הכתוב אני הוי"ה הוא שמי בלי פרודא

כלל וכמבואר ברעיא מהימנא מסיטרא דאצילותא לית אפרשותא בין קודשא בריך הוא ובין שכינתיה וכאשר נתבאר זה בביאור רחב בחלק הראשון ובשער הראשון מחלק זה: אשר על כן כל עבודתינו ליחד קודשא בריך הוא ושכינתיה דהיינו על ידי ההתבוננות ביחודו יתברך שהוא יחודא עילאה כאשר הם בכחו יתברך כן הוא יתברך מתייחד למטה גם כן ביחוד בלי שום פרודא אשר בבחינת שכינתיה בבחינת ממלא כל עלמין הכל הוא כחו לבדו יתברך והוא נקרא יחודא תתאה דהיינו לייחדו יתברך אפילו מצד גילוי העולמות כי הרי אין זולתו כלל אפילו מצד הגילוי ולייחד קודשא בריך הוא ושכינתיה דהיינו לייחד יחודא עלאה ויחודא תתאה לאחד דהיינו כמו שאצלו יתברך אין העולמות תופסים בו יתברך לאיזה מהות נבדל והוא אחד אפילו מצד העולמות בכח אחד לבד בלי שום שינוי כן לא יהיו העולמות תופסים לאיזה מהות נבדל רק לבטלם אליו יתברך ולקשרם ביחודו יתברך באופן שלא יהיו נראים לאיזה מהות ויש נפרד כי אם לאחדם אליו יתברך ולבטלם אליו והגם שנגלים ליש אך מצד כחו הפלא הרי אין זולתו כלל אפילו מצד הגילוי הוא באמת אין זולתו רק שלא נגלה זה לגבי דידן:

וכמאמר הזוהר הקדוש כגוונא דאינון מתייחדין לעילא באחד אוף הכי איהי אתייחדת לתתא ברזא דאחד דהיינו כמו שכל כח העולמות מתייחדין אצלו יתברך לכח אחד בלי שום שינוי כלל בבחינת הוי"ה ברוך הוא שהוא יחודא עילאה אוף הכי איהי שהיא שכינתיה שהוא הגילוי המתגלה בעולמות אתייחדת גם כן לתתא בלי שום שינוי רק שהוא ברזא דאחד כי האחדות הוא בסוד שלא נגלה אבל בעצם הגילוי גם כן אחד וכאשר הוא בכלל העולמות כן הוא בפרט באדם אשר יש בו שתי נפשות ונפש האלוקו"ת הוא מבחינת שם הוי"ה ברוך הוא כמאמר הכתוב כי חלק הוי"ה עמו אשר נמשכה מיחודו יתברך בבחינת יחודא עילאה ונפש הבהמיות המחיה את הגוף בבחינת התפשטות כלי הגוף בבחינת גילוי היא נמשכת מבחינת אלוקי"ם שהוא הצמצום וההסתר אשר על כן צריך האדם להתבונן ביחודא עלאה מצד חלק אלוק"י ממעל ואחר כך להתבונן ביחודא תתאה דהיינו שאפילו מצד חיות הגוף הכל הוא כחו יתברך לבדו ואין זולתו אפילו מצד הגוף ולחברם ולייחדם יחד דהיינו לבטל את כל חיות הגוף אליו יתברך על ידי מדת האהבה לדבקה בו יתברך והוא ההתבוננות של קריאת שמע כי שמע הוא התבוננות ביחודא עילאה וברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד הוא יחודא תתאה ואחר ההתבוננות ביחודא עילאה ויחודא תתאה יחברם ויאחדם על ידי אהבה וזהו ואהבת את הוי"ה אלוקי"ך דהיינו לחבר את הוי"ה ברוך הוא שהוא יחודא עלאה עם אלוקי"ם שהוא יחודא תתאה וכאשר יתבאר לקמן אם ירצה השם ביותר ביאור והוא הנקרא אהבת עולם כי

כל ההתבוננות בהיחוד והתפעלות באהבה הוא מצד גילוי העולמות כמאמר רבותינו זכרונם לברכה נודע מצד פעולתיו כי עצמותו יתברך אינו בערך ידיעה כי לא נודע מהותו רק מצד פעולת העולמות ויחודם אליו יתברך נודע על ידי בחינת העולמות והעבודה הזו נקראת בבחינת חיות אלוק"י כמו התקשרות הנפש עם הגוף הלא הנפש לא נודעת מצד מהותה רק מצד פעולת הגוף נודע מהותה וכל התגלותה הוא על ידי כלי הגוף בהתקשרותה והתלבשותה בכלי הגוף אבל מהותה כאשר היא בעצמה אינה בערך גילוי וכל ביטול הגוף אל הנפש הוא מצד שהנפש מחיית את הגוף אשר על כן כל אברי הגוף בטלים להנפש ומתקשרים בהנפש כן הוא כביכול התפשטותו יתברך בעולמות אשר עצמותו ברוך הוא לא נודע רק מצד העולמות נגלה מציאותו יתברך דהיינו שבוודאי נמצא כי מצד בריאות העולמות נודע שיש מהווה לכולם ומחיים אבל מהותו לא נודע:
והנה התגלותו יתברך בעולמות אינו דומה כהתפשטות הנשמה בגוף מצד הבריאה כי בחיות הנפש הנמשך בגוף הרי אין הגוף נראה למהות בפני עצמה בלעדי הנפש ואין לו שום תנועה וחפץ ורצון מבלתי הנפש ומקושר להנפש ובטל אליה בעצם כי כן היתה הבריאה אבל בהתגלותו יתברך בבחינת עולמות הרי העולמות נגלים בבחינת יש ונפרד ואינו נגלה כחו יתברך בבחינת עולמות ואינו נגלה ביטולם כי כן היתה הכוונה מאתו יתברך להסתיר ולהעלים עד שיהיו נגלים ליש ונפרד בכדי שעל ידי עבודת ישראל יהיה נגלה יחודו יתברך בעולמות לכן ביחוד זה ואהבת עולם כנזכר לעיל מקשרים ומייחדים העולמות אליו יתברך בכלל כיחוד הנפש בגוף כי מאחר שנגלה יחודו יתברך על ידי עולמות ומבטלין אליו העולמות הרי כחו יתברך נגלה בבחינת עולמות בבחינת חיות ממש ומתלבש בהם ומתפשט כהתפשטות הנפש בגוף וכן הוא בפרט בנפש האדם על ידי עבודה זו נגלה חיות אלוק"י וחיות הגשמי בטל אל חיות אלוק"י ומתלבש בו ונעשית נפש אלוק"ית חיות לבחינת נפש הבהמיות ומתקשרת ומתייחדת בה ונגלית על ידי חיות הנפש הבהמיות כי חיות נפש אלוק"י אינה בערך גילוי כלל וגילוי חיות אלוק"ית שבנפש האלוק"ית הוא על ידי חיות נפש הבהמיות שהוא השכל ומדות הנגלים באדם ועל ידי התקשרות השכל והמדות ליחודו יתברך נתקשרו שתי הנפשות ונעשו לאחדים:
וזהו מה שכתוב לאהבה את הוי"ה אלוקי"ך כי הוא חייך ממש בבחינת חיות דייקא והתקשרות והתאחדות שתי הנפשות הוא על ידי כחו הפלא והוא נקודת הלב שהיא מבחינת פלא ועל ידי בחינת פלא כל יכול לקשרם ולאחדם הגם שהמה מהותים מחולקים כמו שכתוב רוח בני האדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה היורדת היא כו' והמה שני הפכים אבל מצד רצון הנפש האלקי"ת שהוא למעלה מן השכל מחברם

ומקשרם לאחדים כמו התקשרות החיות עם הגוף אשר המה בגדרם נבדלים בהרחק רב ממש שני הפכים מנגדים כי זה רוח וזה בשר כידוע רק מצד כחו הפלא הוא מאחדם כמאמר מפליא לעשות מקשר הגשמיות ברוחניות כן כביכול התקשרות נפש אלוק"ית שהוא חיות אלוק"י עם חיות הבהמיות שהם ממש שני הפכים מנגדים כנזכר לעיל אך על ידי כחו הפלא מחברם ומאחדם:

פרק ב

והנה בחינת עבודה ואהבה זו הוא הנקרא חצונית כי כל ההתפעלות הוא מצד גילוי העולמות בחצוניותם וכל גילוי חיות אלוק"י הוא רק בבחינת הלבשה אבל עצמותו ברוך הוא לא נגלה על ידי בחינת יחוד זה הגם שעיקר גילוי עבודה זו הוא מצד רצונו יתברך שלמעלה מן השכל עם כל זה אינו נגלה רק על ידי התלבשות ההשכלה והתגלות הרצון הוא רק מצד הנגלה בבחינת חצוניות לכן ההתפעלות בגילוי האהבה ויראה זו היא באה גם כן מצד הרצון שבנפש אך הוא מבחינת חצוניות הרצון לא מפנימיותו:

והנה התדבקות זו של הנפש אלוק"ית בנפש הבהמיות והתלבשותה בה הוא מצד הטוב שבנפש הבהמיות שהוא מהטוב שבנגה שהוא ממראה מתניו ולמעלה שממראה מתניו ולמעלה הוא כולו טוב בלי התערבות הרע כמו שנתבאר לעיל אשר כל עיקר הכוונה היתה מאתו יתברך בשביל הגילוי דהיינו שיהיה נגלה יחודו יתברך והגילוי הוא דייקא מצד הזולת והיש נמצא יש בבחינת גילוי הזה שהוא היש בחינת טוב וגילוי היש הוא נגה ולכן יש בבחינתה שתי בחינות דהיינו בחינה אחד הוא מצד הטוב דהיינו שעל ידי התגלותה יהיה נגלה יחודו יתברך על ידי התכללות והתלבשות הנפש אלוק"ית להעשות לאחדים וגילוי היש עצמו נקרא תערובות טוב ורע כי בבחינת גילוי היש בעצמו הרי נגלה ליש ודבר דייקא שהוא בחינת נפרד גמור והוא גילוי הנגלה בתאוות הגשמיים כמו אכילה ושתיה ודומיהם ויש בה גם כן הטוב דהיינו כשמהפכין אותה אל הקדושה כשמהפכין חשוכא לנהורא דהיינו מאהבות גשמיות מהפך לאהבה אלוק"ית ולכן גילוי זה שהוא מצד גילוי היש עצמו נקרא תערובות טוב ורע אבל בבחינת ממראה מתניו ולמעלה דהיינו שכל ומדות שיש בנפש הבהמיות אשר על ידי השכל ומדות יושכל יחודו יתברך ואהבה ויראה אליו יתברך שהוא גילוי אלק"ותו יתברך על ידי השכל ומדות של נפש הבהמיות זהו כולו טוב ולכן הנפש אלוק"ית מתלבשת בה:

והנה על ידי אהבה והתבוננות זו שהוא מצד העולמות עדיין הרע שבנוגה לא נתבטל ולא נהפך לגמרי רק בעת עבודה הוא בטל בלי התעוררות והרע הוא בבחינת שינה אבל עצם היש עדיין לא נתהפך לגמרי ולכן נצרך שמירה מעולה שלא יהיה ההתפעלות מצד

היש בבחינתו ועל עבודה זו נאמר שעת צלותא שעת קרבא והקרבא הוא על ידי הדעת המבדיל בין טוב לרע דהיינו לדחות הרע שהוא היש הגמור וליבטל אליו מצד אחדותו יתברך כמו שנתבאר לעיל והמלחמה הזו הוא בין בשעת תפלה דהיינו בעת ההתפעלות באהבה ויראה הוא השמירה מהתערובת רע שלא יהיה בהתפעלות תערובות שנוגע אל עצמו דהיינו שלא יבין וירגיש שהוא העובד והאוהב ויהיה נתפעל מאהבתו ועבודתו ליקח גדולה לעצמו מזה כי בהתפעלות זו יגביר היש בהתנשאות והוא היפוך האחדות שהוא ביטול גמור ולכן שעת צלותא שעת קרבא ואחר התפילה הוא המלחמה בפועל להיות סור מרע ולאדבקא בטוב על ידי עסק התורה ועשיית המצות כי בעסק התורה ומצות בטל הרע שבנוגה המלובש בגוף בבחינת חיות אל הקדושה ונעשית לבוש אליה ובעסק התורה ועשיית המצות מתבררין לבושי הנפש הבהמיות על ידי נפש אלוק"ית המלובשת בה:

והנה בתפלה עדיין הרע של הנפש הבהמיות שמנגה לא נתהפך לגמרי על ידי עבודה זו תפילה רק שהוא בבחינת שינה כנזכר לעיל אבל כחה לא נבררה דהיינו שיהיה בטילה לגמרי מבחינת היש כי היש עדיין בתוקפו כי עדיין לא הוסרה ההסתרה לגמרי להיות נגלה עצמותו ברוך הוא רק שהוא בדרך הלבשה כי כח היש אינו מתעורר בעת היחוד בקריאת שמע ותפלה אבל על ידי עסק התורה ומצות שנמשכו דייקא בבחינת יש וגבול בבחינת צמצום ובהם מלובש רצונו יתברך שלמעלה מן החכמה והבנה ומצד רצונו יתברך הרי אצלו יתברך האין והיש שוין ובעת עסקו בתורה ומצות והוא על ידי כח הנפש הבהמיות דייקא המחיית את הגוף בכלי הדבור והמעשה בפועל הרי נעשית לבוש ממש ומתכללת לרצונו יתברך המלובש בהיש והרי נתהפך בחינת היש לרצונו יתברך ובחינת עסק תורה זו נקראת תושיה שמתשת כחו של אדם מצד כח הבהמיות שמנגה והמצות נקראו עול מצות כמבואר ברעיא מהימנא שלהבינונים נקראו המצות עול כמו שנותן עול על עבדו בכדי שיהיה בטל וכפוף אליו כן כפית ליה בתפילין ובציצית כו' ובזה נכללים לבושי נפש הבהמיות אפילו מצד בחינת הרע שלה שהוא היש הנגלה לחיות הגוף נכללת בטוב על ידי תורה ומצות:

והנה בבחינת יחוד העבודה על ידי אהבת עולם יש בחינת עיבור יניקה ומוחין ובחינת עיבור הוא שלא באה האהבה בגילוי הלב והאהבה מוסתרת בבינתו בבחינת הסכמה חזקה להבטל וליכלל ביחודו יתברך ולהתמשך בנפשו לדבקה בו ועל ידי הביטול הזה מקבל עליו עול תורה ומצות נקרא בחינה זה עיבור במעי אמא והוא הנקרא בדברי רבותינו זכרונם לברכה מחשבה טובה הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה ולכן אז

המוחין הם בבחינת קטנות ובבחינת אלם כמבואר לעיל ובחינת נפש הבהמיות היא בבחינת אתכפיא אבל לא בבחינת התכללות בבחינת הלבשה כי מדותיה המה בתקפם רק שמתכפיים ואז עיקר העבודה לקבל עליו עול מלכות שמים בבחינת עול לקבל עליו בעת העבודה בבחינת סור מרע שלא יהיה נפרד מיחודו ואחדותו ולהיות עושה טוב בפועל בבחינת תורה ומצות להשרות על גופו ונפשו אור הוי"ה על ידי רצונו יתברך הנמשך בתורה ומצות לכוף ולהתיש נפש הבהמיות על ידי עסק הזה ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה לעולם ישים אדם עצמו על דברי תורה כשור לעול וכחמור למשוי ובחינת יניקה הוא כשמוליד על ידי בינתו ודעתו אהבה ותשוקה להמשך אחרי הוי"ה ויחודו ולדבקה בו וכן נולד בלבו פחד הוי"ה ויראתו אבל התפעלות זו הוא רק בעת ההתבוננות אבל תיכף כשאינו מתבונן חוזר לאיתנו ותוקף היש שבו ולכן נקרא יניקה כמו שהוולד הנולד צריך תמיד לינק משדי אמו כן האהבה ויראה יניקתם היא תמיד מהבינה וכשהבינה מסתלקת מסתלקת האהבה ועסק התורה ומצות המה גם כן בבחינת יניקה כמאמר רבותינו זכרונם לברכה למה נמשלה התורה לשדיים מה שדיים הללו כל זמן שהתינוק ממשמש בהם מוצא בהם טעם כך דברי תורה כל זמן שאדם עוסק בהם מוצא בהם טעם דהיינו בהתבוננותו שעל ידי התורה ומצות מתקשר אל רצונו יתברך מתפעל מזה ואז הלבושים האמצעים של נפש הבהמיות שהם מדותיה נעשים לבוש אל רצונו יתברך ובחינה שלישית היא בחינת גדלות המוחין דהיינו שאחר שמקבל עליו עול מלכות שמים בקריאת שמע וממשיך עליו יחודו יתברך על ידי התפלה הרי הוא כל היום באהבה ויראה ולא זז מדביקות נפשו ביחודו יתברך אפילו רגע ובעת עסקו בתורה ומצות הוא בביטול תמיד כאש בוערת בהתקשרות נפשו אל רצונו יתברך ואז נקרא גדלות כמו הגדול שאין צריך לאמו ויכול לחיות לבדו כך המדות שלו אין צריכין להתבוננות תמיד רק שהם חיים וקיימים תמיד מדביקות הנפש בהוי"ה ואז החסד וגבורה בוקעים מיסוד אמא ומתפשטים בגופא להגדילו ואדרבה הם מרחיבין המוחין ביתר שאת:

פרק ג

והנה בכל בחינה ובחינה מאלו השלשה בחינות יש בהם בחינות ומדריגות לאין קץ כל חד וחד לפום שיעורא דיליה ומדריגה הגבוה שבבחינת גדלות זה שאין למעלה הימנה זו היתה מדת האבות שהיו דבקים ובטלים תמיד על ידי אהבה זו ונעשו בחינת מרכבה ממש אל יחודו יתברך ובבחינה זו מתכללת נפש הבהמיות מראשה עד רגלה ביחוד זה ובחינת התורה ומצות הנמשך מבחינה זו נקרא עץ חיים היא למחזיקים בה שהוא נעשה בחינת חיות ממש ומזון להנפש ובחינות מוחין אלו הם נמשכין מישראל סבא ותבונה

שהם מחיצוניות חכמה ובינה שהם אבא ואימא עילאין כי כל ההתבוננות הזו היא מצד בחינת הלבשה בעולמות והוא הנקרא גדלות הראשון דזעיר אנפין כמו שנתבאר בשער קטנות וגדלות איך שהוא בבחינתו יתברך בבחינת התמשכותו לעולמות בדרך כלל מעילא לתתא כן הוא באדם התחתון מתתא לעילא:

והנה הגם שבבחינה הזאת יש בה כל הבחינות כנזכר לעיל אף על פי כן נקראת בכלל אפילו הגדלות שבה בחינת יניקה לגבי אהבה רבה הבאה מצד ההתבוננות מצד הפנימיות שהוא בינה עילאה כאשר יתבאר אשר על כן נאמר באבות וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב בא"ל שד"י שהוא לשון שדיים כמבואר בכתבי אר"י זכרונו לברכה שכל בחינתם נקראו בחינת יניקה כי הגם שהיו מרכבה בבחינת יחוד תמיד עם כל זה היה יחודם מצד הבינה איך שכל העולמות המה בטלים אליו יתברך אשר הוא יתברך ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין והוא יתברך נמצא בכל המציאות בבחינת יחוד גמור בלי שינוי אשר על כן היה ביטולם והתכללותם אליו יתברך אבל מציאת העולמות מצד עצמם בבחינת התגלותם היו נגלים ליש רק מצד אור הוי"ה המחיים הנמשך בהם בעצם היחוד בהתקשרות נפלא כיחוד הנפש בהגוף לכן היו מבטלין העולמות ועצמם אליו ממש כגוף שמתייחד עם הנפש ובטל אליו בביטול גמור אבל עם כל זה הגוף הוא מהות נבדל מהנפש רק שבטל אליו מצד ההתקשרות בבחינת פלא כך היה יחוד האבות באופן זה:

והנה הגם שאבות בוודאי היה להם גם כן אהבה רבה ואהבה בתענוגים להתענג על הוי"ה בעונג אלוק"י אשר האהבה היא נמשכת מלמעלה מן השכל אך אף על פי כן עבודתם היה על ידי בחינת אהבת עולם ומאהבת עולם באו לאהבה רבה ולאהבה בתענוגים שלמעלה מן השכל על ידי מסירת נפשם והתהפכות היש על ידי עבודתם אשר עבדו מזה הגיעו לאהבה רבה להדבק אל עצמותו ברוך הוא לעיקרא ושרשא דכולא שלא בבחינת התלבשותו יתברך בחכמה ובינה אשר הם מצד היחוד אבל עיקר עבודתם היה מצד אהבת עולם הנלקחה מחכמה ובינה דזעיר אנפין שהוא התמשכותו לעולמות בבחינת יחוד שזהו נקרא בחינת חצוניות שהוא התלבשות אורות בכלים בבחינת חיות אשר הכלים נערכים בבחינת גופא והאורות שהוא אור אין סוף ברוך הוא המתמשך בהכלים הוא בחינת נפש והוא בחינת החיות וקישורם ויחודם הוא על ידי רצונו יתברך שהוא כחו הפלא והוא בחינת כתר רק שהתקשרות זה הוא מחיצוניות הכתר שהוא מצד התפשטותו יתברך בבחינת עולמות אשר מצד בחינת התמשכותו לעולמות נערך בבחינת גופא אבל מצד פנימיותו יתברך הרי אין להעריך בחינת כלים ואורות שהם

בחינת גוף ונפש מאחר שאין זולתו ואין מציאות בלעדו והוא לבדו יתברך פשוט בתכלית הפשיטות איך תעריכו לגוף ונפש חס ושלום אשר זה מורה על שני מהותים רק שהם מתקשרים לאחד רק הערכת הכלים והאורות הוא מצד הנגלה אשר כל המציאות נגלים במהותים נבדלים ועל ידי התמשכותו יתברך מתייחדים ביחודא חד על ידי כחו הפלא אשר על כן נקרא בחינת יחוד זה בחינת חצוניות דהיינו כמו שאנו רואים את העולמות בחצוניותם בלי התבונן בפנימיותם אשר מצד חצוניותם נגלו ליש ומהותים נבדלים בבחינת גוף וכלים רק שהם בטלים ליחודו יתברך המתייחד בהם אבל כל ההתגלות הוא על ידי הכלים ולכן כל הכלים הם בבחינת זעיר אנפין שהוא מצד צמצומו יתברך להיות נגלה בבחינת יש רק שהוא בבחינת יחוד:

ולכן נקרא באדרא רבה זעיר אנפין הוא מלבר ודי למבין ולכן בחינת האבות מושרשים במדותיו של בחינת זעיר אנפין כי בחינת אברהם הוא קו ימין של זעיר אנפין שהוא חכמה חסד נצח ובחינת יצחק הוא קו שמאל בינה גבורה הוד ובחינת יעקב הוא קו אמצעי דעת תפארת יסוד כי מדת אברהם אבינו עליו השלום היה להמשיך יחודו יתברך בעולמות על ידי אהבה וחסד שהוא התגלותו יתברך בבחינת עולמות לייחדם וכן היה עבודתו לייחד העולמות אליו יתברך מתתא לעילא כמאמר הכתוב ויסע אברם הלוך ונסוע הנגבה כי בן שלש שנים הכיר אברהם את בוראו שלש שנים הם החכמה בינה דעת שעל ידי חכמה ובינה ודעת השיג שלכל המציאות יש בורא שבראם מאין ליש ומהווים ומחיים ומקיימם בלי שינוי ואין נמצא בעולם אשר נמצא בלתי אמתת המצאו והוא נמצא בכל הנמצאים בלי שינוי אשר על כן היה מקשר כל העולמות ומבטלם אליו יתברך ומיחדם ביחודו ולא היה מבין בהעולמות יש וזולת ונפרד חס ושלום רק היה מבין ומביט אל החיות שבתוכם שהוא אור הוי"ה ויחודו יתברך השופע עליהם ומחמת זה היה מבטלם כביטול הגוף אל הנפש אשר להגוף אין שום פעולה ותנועה בלתי הנפש וכלא נחשב לגבי הנפש ועיקר הוא חיות הנפש כן היה מבטל כל פעולות העולמות אליו יתברך מתתא לעילא עד שלא נגלו העולמות אצלו לאיזה מהות רק העיקר הוא חיות של העולמות שהוא אור הוי"ה השוכן בתוכם לכן בהעלאה והתקשרות זו נגלה אליו הוי"ה ברוך הוא שהוא יחודו יתברך ובחינת התקשרות זה הוא על ידי קו ימין שהוא מצד החכמה הוא כח מ"ה שהוא ההשכלה שהשכיל שהוא רק כחו יתברך בבחינת העולמות אשר על כן העולמות בטלים אליו יתברך ובבחינת הלב הוא בחינת חסד שהוא אהבה שנמשך בנפשו להדבק אליו יתברך ולהכלל ביחודו בבחינת נמשך אחריך כמים ובבחינת נצח הוא הנצוח על ההיפוך לבטלו ביחודו וזה היה מתתא לעילא

וכן מעילא לתתא כתיב ויקרא שם בשם הוי"ה א"ל עולם דהיינו שהמשיך יחודו יתברך מעילא לתתא בבחינת עולם על ידי מדת א"ל שהוא החסד וכמו למשל האב שמתמשך לבנו בעצם מהותו ושכלו הגדול ומצמצם את שכלו ומדותיו בערך שכל ומדות של בנו ולהתאחד עם שכלו ומדותיו ביחודא חד דהיינו להיות משכיל בערכו ולהיות לו אהבה בבחינת אהבת בנו הגם ששכל ומדות של בנו אינם נערכים אליו באיזה ערך מצד עצם מהותו אבל מצד אהבתו הגדולה מתאחד עמו ומאחר שמתאחד עמו הרי כל מהותו נמשך אל מהות בנו בלי פירוד כן הוא כביכול התגלותו יתברך בעולמות אשר בבחינת התגלות העולמות הרי הם אין ערך לגבי עצם מהותו אך מצד האהבה והחסד אזעיר קדושתיה להתגלות בעולמות בבחינת חכמה ומדות בערך עולמות ואברהם הוא המעורר באהבתו להמשיכו יתברך בבחינת יחודו בערך הכלים ולהתייחד בעולמות בבחינתם ומאחר שהמשיך יחודו יתברך הרי עצמותו ברוך הוא ממש נמצא אפילו מצד עולמות וזהו ויקרא שם בשם הוי"ה ברוך הוא שיהיה בחינת א"ל שהוא החסד בבחינת המשכה לבחינת עולם:

פרק ד

ומדת יצחק אבינו עליו השלום היה להיפך שהוא מצד הגבורות ורשפי אש לצאת מגדרי הכלים ואדרבה להעלות העולמות אליו יתברך כאשר הוא בבחינת עצמותו ברוך הוא ושלא יהיו הכלים מסתירים אליו יתברך ולכן יצחק הוא קץ חי שהוא בחינת יציאתו מגדרי הכלים ולהיות נכספה וגם כלתה נפשו אליו לידבק ולהכלל במקורא ושרשא דכולא שהוא שלא בבחינת התלבשותו יתברך בבחינת כלים והוא מצד בינה כי בחינת בינה הוא ההתבוננות שהיא לעמוד על הדבר ולחקור אחר שרשה ומקורה כי חכמה הוא להשכיל עצם הדבר ומהותה וכחה והמשכתה ובינה היא לחקור אחר שרשה לכן בחינת אברהם היה להשכיל כחם של העולמות והמשכתם ולכן השכיל שכחו יתברך נמצא בכל העולמות והוא יתברך נמשך בהעולמות ומבחינת השכלה זו היה מייחד העולמות בכחו יתברך כנזכר לעיל ולכן נקרא חכמה מים שיורדים ומתמשכים ממקום גבוה למקום נמוך דהיינו המשכת אין סוף ברוך הוא בעולמות בבחינת יחוד אבל מדת יצחק היה מבחינת בינה ובינה הוא להתבונן בשרשם של העולמות מאין נלקחו אשר שורשם הוא אין סוף ברוך הוא שאינו בערך ידיעה והשגה כלל ואין סוף לרוממותו יתברך אשר מושלל מערך העולמות בערכים אין קץ ולכן היה ההתפעלות שלו לצאת מגדרי הכלים והעולמות לעלות לשרשו והוא קץ חי שהוא למעלה מבחינת חיות העולמות ולכן בחינת בינה הוא אש כמו שהאש הוא טבעו לעלות למעלה ליפרד מהפתילה ולכן בחינת יצחק

היה מבחינת רשפי אש שהיא בחינת בינה שהוא מצד הבינה שבמוחו הוא חשקו לצאת מהגוף לעלות לשורשו וכשבא לבחינת הלב בבחינת הרגשת הלב נקרא פחד יצחק שמזה בא פחד הוי"ה בלבו כאדם שיש לו פחד נרתע כל גופו ואינו יכול להתיישב בגופו מחמת הפחד כן נרתע הלב מפחד הוי"ה שאינו יכול להתיישב בבחינת כלי הגוף מצד הפחד ובבחינת הוד שהוא לשון הודאה בבחינת הסכמה אשר אין עוד מלבדו בזה היה מבטל כל בחינת היש אליו יתברך לכן היה בחינת קו שמאל שהוא בינה גבורה הוד:

והנה בחינת יצחק הגם שמדתו היה לצאת מגדרי הגבול והיש לעלות לשרשו אף על פי כן עיקר הבינה היה מצד העולמות מצד שנגלה מציאות העולמות וברואים לאין מספר מבחינות הכלים האלו היה מתבונן בשרשם של הכלים מאין מוצאם ומזה בא לו ההתפעלות כמאמר הכתוב שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה דהיינו על ידי בחינת אלה שהוא התגלות קיימא לשאלא עליהם מי בראם ולכן הוא קיימא לשאלא ולא למנדע ולכן התבוננותו נערכת גם כן בבחינת חצוניות הבינה שהוא מצד בחינת הכלים כי בינה זו הוא מצד פעולותיו אבל לא מצד העצם שהוא הבינה בעצמותו ברוך הוא שלא מצד הכלים אך עם כל זה בחינת יצחק היה גם כן בחינת בינה עילאה מצד העצם גם כן אבל עיקר והתחלת הבינה היה מצד הכלים ומדת יעקב אבינו עליו השלום היה בחינת אמת שהוא רעותא דלבא שהוא מבריח מן הקצה אל הקצה ומחבר שני הבחינות לאחד דהיינו שהשכיל עצמותו ברוך הוא אפילו בבחינת הכלים דהיינו שלא היה התגלות העולמות אצלו בבחינת מהות נבדל רק שהיה מבין ומביט עצמותו ברוך הוא אפילו בבחינת כלים דהיינו אפילו בבחינת יש היה הביטול שלו אליו יתברך שהבין שאין עוד מלבדו אפילו בבחינת יש ואין בחינת היש מסתיר לפניו ולכן מדתו היה קו המיצוע שהוא דעת תפארת יסוד כי דעת הוא בחינת הכרה והרגשה כמו למשל אדם שמרגיש חיותו בכל אבריו הרי הרגשת החיות משתווה בכל אבריו כי מרגיש החיות בשוה כי הדעת בא מעצם הנפש שלא בבחינת התגלות רק מההתקשרות של הנפש בגוף שהוא בחינת פלא כי מצד כחו הפלא הרי הגוף והנפש המה בהשוואה וסובל שני הפכים בנושא אחד אשר בחינת הפלא הוא מצד העצם ובעצם הכל שוה כאשר נתבאר לעיל כמה פעמים:

לכן מצד העצם הרי החיות הוא בהשוואה בכל כלי הגוף בלי הבדל כן בחינת יעקב היה בחינת דעת דהיינו שהכיר והרגיש כחו יתברך בכל העולמות בהשוואה כי מצד כחו הפלא הרי הגבול עם בלתי בעל גבול בהשוואה כי כחו הפלא שנמשך מעצמותו ברוך הוא הוא שוה בכל וכמו למשל מאדם שראה את המלך בהיכלו ואחר כך ראה

אותו במקום רחוק מהיכלו ומכירו שזהו המלך נמצא מאחר שמכירו שהוא עצם המלך ההתפעלות שוה אצלו כמו שמתפעל ממנו כאשר הוא בהיכלו כן מתפעל ממנו במקום הזה ולכן יתבטל אליו בשוה כמו כן בחינת דעת הוא הכרתו יתברך כמו שהוא בחינת אין סוף ברוך הוא שלא בבחינת התמשכותו בעולמות כן נמצא אפילו בעולמות ממש בלי שום שינוי ועל ידי זה היה הביטול של יעקב אבינו עליו השלום ולכן נקרא מדתו אמת כי מצד האמת הרי הכל הוא אין סוף ברוך הוא והוא שוה בשמים ובארץ כי כל השינויים הוא מצד הסתרה והלבשה אבל באמת הכל הוא עצמותו ברוך הוא ולכן נקרא תם יושב אוהלים כי תם הוא לשון תמימות שהוא שלימות וגם לשון תם שהוא הולך בתמימות בלי התחכמות בדבר רק מתנהג בדבר בתמימות כן בחינת יעקב אבינו עליו השלום היה גם כן בבחינת תמימות שראה והבין עצמותו ברוך הוא בלי שום התחכמות רק מצד העצם ומצד העצם הכל הוא אין סוף ברוך הוא ולכן הוא יושב אוהלים כי היה מחבר שני האוהלים לאחד שהוא עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגלייא:

והנה מדת אברהם אבינו עליו השלום הגם שהיה מבין גילוי אלק"ותו יתברך בבחינת עולמות והיה מייחד העולמות בבחינת יחוד אליו יתברך אך עם כל זה נגלים אליו העולמות בבחינת מהות נבדל רק מצד כחו יתברך בבחינת המשכתו לעולמות הוא מייחדם אליו יתברך בבחינת יחוד עצום להמשיך גילוי אלקו"תו יתברך אפילו בבחינת עולמות וכן בחינת יצחק הגם שהיה מדתו לעלות לשרשו ולבטל כל העולמות לשרשם שלא יהיו נגלים למהות נבדל אך אף על פי כן התבוננותו היה מצד העולמות הנגלים אליו בבחינת ההתגלות שהוא בחינת אלה והתבונן מי ברא אלה ומחמת התבוננות זו היה מבטל כל העולמות אליו יתברך אבל מדת יעקב היה שלא נגלו העולמות אליו למהות נבדל על ידי הדעת שהוא הכרה והרגשה שהרגיש אלק"ותו יתברך אפילו בבחינת העולמות אשר אין עוד מלבדו אפילו מצד היש ולכן היה מטתו שלימה ולכן בבחינת מוח נקרא דעת שהוא ההרגשה והכרה כי ההרגשה והכרה היא הכל במוח ומצד מוחו היה הביטול אליו בעצם ההרגשה שלא היה מרגיש גופו והעולמות לשום מהות נבדל רק שהיה הכל הרגשת והכרת אלק"ותו יתברך ומצד הלב בבחינת התגלות הלב נקרא רעותא דלבא שהוא רצון הלב שהוא הכולל אהבה ויראה כי אהבה הוא להתמשך אליו יתברך בתשוקה ולדבקה בו ופחד הוא לירא ולפחוד ממנו יתברך לבטל בחינת היש מצד הפחד והיראה ורעותא דליבא הוא שיש לו רצון חזק להתקשר ולהדבק בו באמיתות לא מצד האהבה בלבד או מצד היראה בלבד כי בחינת אהבה מורה הביטול שלא מצד העצם כי אם מצד התשוקה והחמדה לדבקה בו וכן בחינת היראה היא גם

כן שלא מצד עצם הביטול רק מצד יראתו ופחדו אבל רעותא דליבא הוא רצון מצד עצם ההתקשרות ובבחינת נצח הוד יסוד הוא בחינת יסוד שבחינת יסוד הוא התקשרות חזק לדבר שמקושר תמיד אליו אפילו שלא בעת שנתן דעתו ורצון הלב הוא מקושר אל העצם לכן נקראו בחינות מדות אברהם אבינו עליו השלום:

ויצחק עליו השלום בחינת קוין שהוא בחינת המשכה מן הצד דהיינו שנמשך ממהות למהות אבל בחינת יעקב הוא בחינת אמצע שעולה עד העצם כידוע שקו אמצעי עולה עד הכתר ועד אין סוף ברוך הוא:

והנה הגם שמדתו של יעקב היה בחינת אמת והיה ביטולו אפילו מצד היש עם כל זה עיקר ביטולו והרגשתו הוא מצד החיצונית רק שהרגיש בחיצונית עצמותו ברוך הוא וכמו שהגוף מרגיש חיות הנפש הלא הרגשתו הוא מצד כלי הגוף רק שמרגיש בכלי הגוף הרגשת חיות הנפש אבל בגילוי לא נגלה לו מהות הנפש רק מצד כלי הגוף כן היה הרגשת יעקב אבינו עליו השלום גילוי אלק"ותו יתברך בבחינת עולמות אבל הרגשתו היה מצד העולמות רק שהרגיש אלק"ותו יתברך אפילו מצד העולמות אבל לא היה נגלה אליו הביטול אליו יתברך מצד העצם ולכן נקרא בזוהר הקדוש יעקב בבחינת גופא ויעקב הוא מלבר ונקרא דעת המתפשט בגופא שהוא בחינת דעת מלבר:

פרק ה

והנה על זה מבואר בזוהר הקדוש על מה שכתוב ואני ברוב חסדך אבא ביתך דא אברהם אשתחווה אל היכל קדשך דא יצחק ביראתך דא יעקב ויובן זה על פי משל ממלך בשר ודם אשר יש לו היכל ובית היכל הוא שדר בו לבדו ושם הוא עיקר קביעת דירתו שהוא דר בו לבדו דייקא ובית הוא ששם מקום דירת שריו ועבדיו והנה בהיכלו שם הוא עיקר גדולתו שאין מי שיקרב אליו אבל בבית שם הוא מתגלה לשריו ועבדיו והנה בבחינת ביטול אליו מצד התבוננות בגדולתו יש שני בחינות יש שמתבונן בגדולתו מצד התפשטותו לשריו ועבדיו וממשלתו עליהם מצד התבוננות התפשטות גדולתו זה הוא בטל אליו ויש שמתבונן בעצם גדולתו שלא מצד התפשטותו כי אם מצד עצם גדולתו כאשר הוא בהיכלו:

והנה בשני הבחינות האלו הוא הביטול מצד גדולתו רק שזה מתפעל מצד גדולתו בבחינת התפשטותו לשריו ועבדיו וזה מתפעל מצד עצם גדולתו אשר אין ערך לגדולתו המתפשטת לשריו ועבדיו ויש עוד בחינה שלישית דהיינו שמתפעל מעצם המלך בעצמו לא מצד גדולתו רק מצד עצם המלך הוא מתבטל אליו ביראה גדולה מצד עצמות המלך ובחינת ביטול זה הוא שוה ממש כמו שהוא בהיכלו כן הוא בבחינת התפשטותו כי מצד

עצם המלך אין חילוק והבדל בין שהוא בהיכלו בין שהוא בבית הכל הוא עצם המלך בלי הבדל כן יובן כביכול למעלה בענין גילוי אין סוף ברוך הוא יש בחינת היכל ובית היכל הוא ששם שורה אין סוף ברוך הוא בבחינת גילוי עצמותו ברוך הוא שלא בערך העולמות אשר אינו בערך תפיסא והשגה כלל אשר לא נודע מהותו וכל העולמות המה כלא חשיבין לגבי עצם רוממותו יתברך והוא הבינה בעצם גדולתו אשר קיימא לשאלא ולא למנדע כלל ובחינת בית הוא התבוננותו בבחינת התגלותו יתברך בבחינת עולמות שהוא בחינת כלים ואותיות שהוא נודע מצד פעולותיו והתגלות גדולתו יתברך הוא מצד בחינת העולמות בוודאי אין ערך גדולתו יתברך כאשר הוא מצד גילוי עצמותו ברוך הוא שלא בערך עולמות להגילוי שהוא מצד בחינת העולמות וכמבואר בזוהר הקדוש ויקרא כד איהו בהיכלו מלך רברבא אקרי כד נחית לביה עבדוי מלך זוטא אקרי:

ולכן מדת אברהם אבינו עליו השלום והתבוננותו וביטולו הוא מצד התגלותו יתברך בבחינת עולמות כמאמר הכתוב ויסע אברם הלוך ונסוע הנגבה שהוא מתתא לעילא היה ההתפעלות מצד העולמות כמבואר וכן מעילא לתתא נאמר ויקרא שם בשם הוי"ה א"ל עולם דהיינו שהשיג יחודו יתברך בבחינת עולמות ומצד זה היה בטל אליו יתברך והיה מיחדו יתברך בעולמות ולא שכל עיקר השגת יחודו יתברך היה אצלו מצד בחינת העולמות כי בוודאי השגתו היתה שהוא יתברך למעלה למעלה מערך עולמות באין ערך כלל רק שהבין שמצד רוב חסדו צמצם את עצמו כביכול בעולמות ומדתו היה חסד דהיינו להמשיך אורות בכלים לגלות יחודו דייקא מצד העולמות וזהו ואני ברוב חסדך אבא ביתך דהיינו מצד שהשיג אלוקו"תו יתברך שאינו בערך עולמות רק מצד רוב חסדו יתברך המשיך אותו בבחינת בית שהם בחינת עולמות והיה כל עבודתו לייחדו דייקא מצד העולמות ובחינת יצחק היה בחינת רשפי אש דהיינו לצאת מגדרי הכלים לעלות לשרשו ולמקורו כמו שהוא בבחינת התגלות עצמותו ברוך הוא שהוא שלא בערך עולמות אשר כל העולמות כלא חשיבין לגביה יתברך וכמו שנתבאר לעיל ולכן נאמר אשתחוה אל היכל קדשך דייקא דהיינו שהביטול שלו היה כמו שהוא בהיכלו דייקא:

והנה שני הבחינות הם רק מצד התפשטות גדולתו ומדת אברהם היה ביטולו ויחודו כמו שהוא מצד העולמות ובחינת יצחק היה הביטול שלו בערך גילוי רוממותו יתברך שלא בערך העולמות אבל מדת יעקב אבינו עליו השלום היה ביטולו מצד עצמותו ברוך הוא ומצד עצמותו ברוך הוא הרי הוא יתברך שוה כמו שהוא יתברך בהיכלו כן הוא יתברך בבחינת התפשטותו בעולמות בלי שום שינוי כלל כמאמר הכתוב אני הוי"ה לא שניתי כי הוי"ה ברוך הוא הוא שם העצם שהוא מורה על עצמותו ברוך הוא כי כל

השמות המה נקראים שמות הפעולה דהיינו מצד פעולותיו יתברך בבחינת עולמות הוא נודע מצד פעולותיו ומצד פעולותיו יתברך דהיינו מצד ההתגלות הרי אינו שוה התגלותו יתברך כמו שהוא בבחינת היכלו להתגלותו יתברך בבחינת עולמות ואין שוה התגלותו בעולמות עליונים לכמו שהוא נגלה בעולמות תחתונים אבל מצד עצמותו ברוך הוא הכל הוא לבדו יתברך בין בעולמות עליונים בין בעולמות תחתונים כמאמר הכתוב אתה הוא הוי"ה לבדך כי אין זולתו יתברך:

ולכן נאמר ביעקב ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה המקום הזה דייקא שהוא בבחינת התגלותו יתברך בבחינת מקום הזה שהוא בחינת עולם הזה דייקא בבחינת עשיה שהשיג אלק"ותו יתברך מצד שלימותו יתברך כמבואר בזוהר שבחינת נורא הוא שלימות והוא בחינת יראה אמיתית ולכן נאמר ויאמר אכן יש הוי"ה במקום הזה דייקא דהיינו שהשיג בחינת הוי"ה שהוא מצד עצמותו ברוך הוא אפילו במקום הזה בלי שינוי כלל הגם שאברהם ויצחק היו גם כן מייחדים אותו יתברך בלי שינוי אף על פי כן עיקר התבוננות שלהם היתה מצד התפשטותו יתברך רק שהתפשטותו הוא בלי שינוי אפילו מצד העולמות אבל בחינת יעקב היה הביטול מצד העצם שלא בבחינת ההתפשטות רק מצד העצם ולכן נקרא תם דהיינו מי שהולך בתמימות אינו מתבונן על המסובב מהדבר רק מצד עצם הדבר איך שהוא כן מדת יעקב אבינו עליו השלום היה גם כן שלא בבחינת ההתבוננות מצד המסובב ממנו יתברך ומצד התפשטותו בבחינת עולמות כי אם מצד העצם שהוא עצמותו ברוך הוא בעצמו ולכן הוא מדת אמת ודי למבין ולכן נאמר ביראתך על יעקב כי בחינת יראה הוא ביטול העצמי אשר למשל מצד יראת וביטול המלך אינו משגיח על שום צד אחר רק בטל בתכלית מעצם המלך מצד שעומד תמיד לפני המלך ולכן יראה הוא אותיות ראיה דהיינו שרואה תמיד המלך כן בחינת יעקב היה אצלו בחינת ראיה שראה כבודו יתברך תמיד אפילו בבחינת עולמות ודי למבין:

והנה הגם שביארנו שבחינת האבות היו חלוקים בבחינת ביטולם עם כל זה כל אחד היה כלול מכל הבחינות רק שבזה הוא עיקר מדתו מזה הבחינה ובזה היה עיקר מזה דהיינו בבחינת מדת אברהם היה גם כן מדת יצחק ויעקב דהיינו שהיה לו רשפי אש ומדת רעותא דלבא כנזכר לעיל רק שעיקר בחינת מדתו היה כנזכר לעיל ועל ידי זה בא לרשפי אש וביטול העצמי וכן ביצחק וכן הוא ביעקב והנה כתיב אברהם הוליד את יצחק דהיינו בכדי שיגיע לרשפי אש מוכרח להיות מקודם בחינת אברהם דהיינו לגלות יחודו יתברך ולייחדו דייקא מצד העולמות להתבונן ביחודו יתברך בבחינת העולמות בלי שום שינוי ופירוד ומהתבוננות זו יבא לידי כלות הנפש בבחינת רשפי אש לצאת

מגדרי הכלים בבחינת אשתחוה אל היכל קדשך אבל כשלא יהיה מתבונן ביחודו יתברך מצד העולמות הרי עצמותו יתברך אינו בערך תפיסא והשגה כלל והעולמות המה נראים לבעלי גבול בבחינת נפרד ואיך יבא לו התשוקה ברשפי אש אליו יתברך:

וכמשל הנזכר לעיל אשר מצד שרואה התפשטותו של המלך בבחינת בית שהוא התפשטות גדולתו בבחינת שרים ועבדים מזה יגיע לו הביטול והתשוקה להבטל אליו כמו שהוא בהיכלו אבל כשלא יראה התגלות מלכותו בבחינת התפשטותו הרי לא יתגלה לו ממהות המלך כלל ולכן אברהם הוליד את יצחק דייקא דהיינו מצד מדת אברהם שהיא בחינת התבוננות גילוי יחודו יתברך וביטולו אליו מצד העולמות יהיה מזה ההולדה בחינת יצחק וכן בחינת יעקב הוא בא מבחינת יצחק כי בחינת יעקב היה הביטול שלו מצד גילוי עצמותו ברוך הוא אפילו בבחינת עולמות התחתונים והיה שוה אצלו התגלותו יתברך כמו שהוא בהיכלו כן הוא בבחינת התפשטותו יתברך בלי שינוי כלל כמבואר נמצא היה מוכרח להיות לו מקודם הביטול אליו יתברך כמו שהוא בהיכלו ואז לא היה מסתיר לפניו והיה ביטולו שוה אפילו מצד בחינת עולמות כמו שהוא בהיכלו כנזכר לעיל בלי שינוי אבל אם לא היה הביטול שלו רק מצד העצם שלא בערך העולמות הלא לא היה נגלה אליו כחו יתברך מצד בחינת העולמות בהשוואה וכמשל הנזכר לעיל דהיינו שביטולו מצד עצם המלך הוא שוה אליו כמו שהוא בהיכלו כן הוא בבחינת בית מוכרח מקודם להבין הביטול אליו מצד כבוד עצמותו כאשר הוא בהיכלו ומצד עצם ביטולו הוא שוה אליו באופן זה אפילו בבחינת בית אבל כשלא יתגלה אליו עצם הביטול בבחינת היכלו איך ישווה הביטול אפילו בבחינת בית כי הלא לא נגלה לו כבודו כי אם מצד התפשטותו כן הוא כביכול בבחינת יעקב שאמר אכן יש הוי"ה במקום הזה וכן וירא ויאמר מה נורא המקום הזה דהיינו שהשיג ביטול עצמותו ברוך הוא אפילו במקום הזה היה מכיר ביטולו כאשר הוא במקום כבודו יתברך שהוא בהיכלו לכן אמר שגם במקום הזה הוא גם כן עצמותו ברוך הוא ודי למבין והבן ולכן מבחינת יצחק נולד בחינת יעקב שהוא רעותא דלבא:

פרק ו

והנה ידוע מאמר רבותינו זכרונם לברכה שתפלות אבות תקנום דהיינו דרך כלל אברהם תיקן תפלת שחרית יצחק תיקן תפלת מנחה ויעקב תיקן תפלת ערבית ובדרך פרט כל תפלה כלולה מתלת אבהן כי תפלה הוא לשון התחברות ודביקות כי עיקר תכלית עבודת האדם הוא לייחדו יתברך בעולמות באופן שיהיה נגלה יחודו ואחדותו יתברך דייקא מצד בחינת העולמות והגבול והיש שיהיה התגלות יחודו עילא ותתא בלי שינוי והוא

יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה כי קודשא בריך הוא הוא כאשר הוא מצד עצמותו אשר אין שינוי אצלו יתברך וכולל כל בחינות העולמות ביחוד עצום מצד כחו הפלא הנמשך מכח השוואתו ברוך הוא אשר הוא שוה עילא ותתא ומכל סיטרין ועל זה מורה שם הוי"ה ברוך הוא שהוא שם העצם כידוע ומבואר לעיל אשר מצד עצמותו ברוך הוא נמצא בכל המציאות מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין בלי שום שינוי ורבוי ופירוד חס ושלום רק שהוא ביחוד עצום אפילו מצד בחינת העולמות אשר על זה מורים אותיות שם הוי"ה ברוך הוא הגם שהוא בבחינת אותיות שמורים על המשכות אף על פי כן הוא אחד בלי שום שינוי גם עיקר שם הוי"ה ברוך הוא הוא אותיות הו"ה וי' של שם הוי"ה ברוך הוא הוא בחינת הפועל תמיד ההתהוות בלי הפסק כמו ככה יעשה איוב כל הימים כמבואר בליקוטי אמרים של מורי ורבי הקדוש נשמתו עדן:

דהיינו כי בחינת התהוות הוא מאין ליש בבחינת מחודש שבחינת מציאות העולמות אינם בדרך המשכה והתגלות מהעלם אל הגילוי כי על התגלות מהעלם אל הגילוי אין נופל לומר לשון התהוות כי לשון התהוות הוא דבר שלא היה במציאות כלל אך עתה נתהווה אבל מהעלם אל הגילוי הלא כבר היה הדבר במציאות רק שהיה בהעלם ועתה בא לגילוי אשר על כן כל בחינות העולמות וכל המציאות הנמצאים בעולם בכל פרטי חלוקי דרגין בבחינת יש וגבול אין לתאר חס ושלום שהיה מקודם בכחו יתברך בהעלם כי אם כן חס ושלום עשיתו לבעל כחות רבים בכחו ולבעל רבויים ושינויים חס מלדבר ולהרהר בזה אשר עיקר היחוד והאמונה שאין זולתו כלל והוא פשוט בתכלית הפשיטות ושוה בתכלית ההשוואה אשר על כן כל המציאות הנמצאים בעולם המה הכל מחודשים מהעדר אל הויה ממש בהויה חדשה מאין ליש דהיינו שאין לתאר מציאותם באיזה העלם דהעלם לכן כל העולמות והמציאות היו מקודם בחינת אין לא נודע מוצאם ובחינת אין נאמר על המציאות שהם בחינת אין אבל אין לומר על אין סוף ברוך הוא תואר אין אדרבה הוא מקורא דכולא ושרשא דכולא וכל המציאות נפעלו מכחו וכחו עדיין לא סר מעליהם בלי שום שינוי רק האין הוא על מציאות העולמות אשר בחינתם היה תחלה אין אבל הבורא ברוך הוא הוא הממציא כל המציאות וכל המציאות הוא אין נגדו ומקרא מלא דבר הכתוב להנחיל אוהבי יש שהוא עיקר היש ולא כמו היש הנגלה בבחינת עולמות בבחינת יש ונפרד כי אדרבה שהיש הנגלה לנו הוא בחינת אין לגביה יתברך ובטל במציאות ממש רק היש שאנו מתארים עליו יתברך הוא מציאותו יתברך וכל הנמצאים בעולם נמצאים מאמיתת המצאו ולכן כל המציאות הנגלה לנו הוא בבחינת התהוות חדשה אשר אין לתאר אליו יתברך שום ערך המציאות כפי אשר נגלה

לנו הגם שהכל הוא ממנו יתברך אשר הוא ממציא כל המציאות אבל לא נודע באיזה אופן ובאיזה מהות ואצלו יתברך אין המציאות תופסים בו כלל לאיזה מהות ושינוי חס ושלום:

ולכן שם הוי"ה ברוך הוא מורה על שמהווה תמיד בכל רגע ממש מאין ליש כי אין לדמות חס ושלום פעולותיו יתברך בבחינת הנפעלים לפעולת בשר ודם אשר עושה איזה כלי ואיזה אומנות אשר אחר עשייתה נגמרה הכלי ועומדת בפני עצמה כי הכלי או האומנות הרי יש לה מציאות קודם בלתי מהות האדם רק שהאדם משנה אותה מתמונה לתמונה אבל עיקר מציאותה ומהותה היא מהות בפני עצמה או מתכות או עץ או עפר ודומיהם אבל פעולתיו יתברך בפעולת העולם הרי לא היה העולם באיזה מציאות ומהות כלל כי אין מציאות נמצא בלעדו יתברך ואין מהות זולתו יתברך הרי אלו היה הסתלקותו כרגע מפעולת העולם היה עולם בטל במציאות לגמרי כמו שהיה מקודם ולכן מוכרח להיות התהוות העולמות מכחו יתברך בלי הפסק כלל:

והנה אפילו עתה אחר התהוותם אין לומר חס ושלום שנעשו מהות חדש נוסף על מהותו חס ושלום מלדבר ולהרהר זה כי אם כן תעשה חס ושלום איזה דבר זולת השם יתברך אשר מקרא מלא דבר הכתוב ומי צור זולתי אלקינ"ו ואפס בלעדו ואני ראשון ואני אחרון ומקראות עצמו מספר אשר מורים שעדיין אין זולתו יתברך כמאמר הכתוב אתה הוא הוי"ה לבדך וכי הוא לבדו אפילו אחר בריאת העולמות אין זולתו יתברך והוא לבדו בלי שום שינוי כלל וכל השינויים הנגלים למהות מציאות ומהותים חלוקים הוא רק לגבי דידן מצד ההסתרה אבל לא לגביה יתברך כי אצלו יתברך אין מסתיר לפניו יתברך כלום ולפניו יתברך נגלו כל תעלומות אשר על כן שם הוי"ה ברוך הוא מורה על יחודו יתברך והתהוות העולמות אשר הוא יתברך מהווה תמיד בלי הפסק וגם בלי שינוי ורבוי כלל ואיך הוא הדבר הזה אשר יפעל כל הנפעלים תמיד בפועל ממש ואף על פי כן לא יהיה שינוי אצלו יתברך זהו דבר שאין בשכל שום נברא להשיג והוא מפלאותיו יתברך אשר על כן קוצו של יו"ד מורה על כתר שהוא פלא דהיינו שכל התהוות העולמות המה בחינת פלא:

וזהו קודשא בריך הוא שהוא שם הוי"ה ברוך הוא ושכינתיה היא בחינת התפשטותו יתברך בעולמות להוותם ולחיים ולקיימם בבחינת יש ומהותים נבדלים בבחינת התגלותם בבחינת נפרדים להיות נגלים כל בחינות חילוקי דרגין ושכינה הוא מלשון שוכן בעולמות בבחינתם בבחינת ממלא כל עלמין כל אחד לפי בחינתו דהיינו בבחינת דומם צומח חי מדבר ובשמים וצבאם ובגלגלים ואופנים כו' אשר בכל בחינה הוא

התגלות לפי אופנו ואינו דומה זה לזה בבחינת הנבראים בכלל ובפרט ובחינה זו נקרא אלוקי"ם ונקרא אדנ"י ואלוקי"ם הוא בכלל דהיינו בחינת צמצום והסתר התגלותו יתברך בבחינת נבראים להיות נגלים בבחינת גבול ויש ונפרד שהוא הכל מצד ההסתרה ולכן בבחינת אלוקי"ם נכלל גם כן אלוקים אחרים דהיינו שיהיה יכול להתגלות נפרד גמור וסטרא אחרא המנגדת להקדושה ואומרת אני ואפסי עוד להחשיב עצמה ליש ונפרד מצד הצמצום וההסתרה:

ועל זה נאמר רגליה יורדות כו' ומלכותו בכל משלה אפילו על סטרא אחרא ואתה מחיה את כולם אפילו בבחינת יש ונפרד ובחינת אדני הוא כשנגלה על ידי בחינת העולמות ובחינת נבראים יחודו יתברך דהיינו התגלות אלקו"תו יתברך כמאמר הכתוב וצבא השמים לך משתחווים וכאשר התחתונים מבטלים עצמם אליו יתברך ומקבלים עליהם עול מלכותו יתברך להיות בטלים ליחודו ונודע מצד פעולותיו דהיינו שמצד התגלות העולם נודע מציאותו יתברך ומייחדים אותו יתברך אפילו מצד העולמות ומכירים יחודו יתברך אז נקרא בבחינת אדנ"י שהוא לשון אדנות כמו שנגלה גדולת האדון על עבדיו אשר עבדיו בטלים אליו כן כאשר נגלה אלוקו"תו יתברך על ידי הנבראים אשר בטלים אליו יתברך נקרא אדני והוא בחינת אברהם שהיה מייחד העולמות אליו יתברך והיה מבין ומביט מצד העולמות שיש מנהיג עליהם ושהם אינן דבר זולת ונפרד מאתו יתברך כי הכל הוא לבדו יתברך ולכן היה בטל אליו יתברך ומבטל כל העולם אליו ומדבקם אליו יתברך ביחודו:

פרק ז

וזהו מאמר רבותינו זכרונם לברכה לא היה אדם שקראו להקדוש ברוך הוא אדון עד שבא אברהם וקראו אדון שאמר אדנ"י אלוקי"ם במה אדע וכו' שהוא המשיך יחודו יתברך בעולמות וביטל העולמות אליו וגילה אדנותו יתברך בבחינת עולם דהיינו שגילה שכינתו יתברך בעולמו שיש אדון ומנהיג בעולם אשר הוא יתברך נמצא בכל הנפעלים והיה מייחד שכינתו יתברך עם הקדוש ברוך הוא דהיינו שלא היה מבין בעולמות רק יחודו יתברך בלי שינוי שהתפשטות אדנותו יתברך אין לדמות להתפשטות מלך בשר ודם על עמו ומדינותיו אשר המה דברים נבדלים ממהותו רק שממשלתו מתפשטת עליהם ובטלים אליו אבל עיקרם ומהותם המה נבדלים ממהותו אבל אצל הקדוש ברוך הוא הרי אין הנבראים והעולמות מהות נבדל ממנו חס ושלום כי אין זולתו יתברך וכל הנמצאים נמצאו מאמיתת המצאו לכן אפילו בהתפשטותו יתברך בהנמצאים לא נשתנה מהותו חס ושלום ולא נתרבה רק שלגבי דידן מצד ההסתרה נגלים למהותים נבדלים

אבל לגביה יתברך אין צמצום והסתר מעלים לפניו יתברך ולכן היה אברהם אבינו עליו השלום מייחדם בעבודתו ונעשה בחינת מרכבה אליו יתברך באופן שהיה מבין על ידי בחינת התגלות העולמות עצם יחודו:

כמו למשל הרוכב על הסוס הגם שהסוס מוליכו למקום חפצו וכל הילוכו והנהגתו הוא על ידי הסוס אף על פי כן עיקר הוא הרוכב והסוס הוא בטל לגבי הרוכב וכן הוא בהרכבת הנפש עם הגוף הגם שכל פעולת הנפש הוא על ידי כלי הגוף על ידי ראיה ושמיעה ודבור ומשוש והלוך וכן השכל והמדות פעולתם הוא על ידי כלי המוח והלב אף על פי כן עיקר הוא חיות הנפש והגוף אינו עולה בשם כלל לגבי הנפש כן היה מדת אברהם אבינו עליו השלום הגם שכל עיקר הבנתו ביחודו יתברך וביטולו הוא על ידי מציאות העולמות שמהם ידע והבין מציאותו יתברך ויחודו בהם והיה מבטל עצמו אליו יתברך והיה מבטל העולמות אליו יתברך באופן שהעולמות לא היו נערכים אליו למהות נבדל בעצם רק שהיה מבין בפנימיותם שהם מיוחדים אליו יתברך לכן היה מייחד קודשא בריך הוא ושכינתיה והיה משלב הוי"ה באדנ"י דהיינו שכל בחינת התגלותו בשם אדנות היה משלבה בהוי"ה יתברך שהוא שם העצם שהוא בלי שינוי כלל והיה העיקר אצלו שם הוי"ה ברוך הוא ולכן השילוב הוא בחינת מרכבה דהיינו שהיה מרכיב יו"ד דשם הוי"ה ברוך הוא על א' דשם אדנ"י וכן הוא בכל האותיות ולכן נאמר בתחלה וירא אליו הוי"ה כו' ולסוף נאמר אדנ"י אל נא תעבור מעל עבדך כי באמת היה נגלה אצלו שם הוי"ה ברוך הוא בעצם ובפנימיות אבל התגלות הוי"ה ברוך הוא היה על ידי שם אדנ"י דהיינו על ידי בחינת שם אדנ"י נגלה אליו שם הוי"ה ברוך הוא בבחינת מרכבה אבל הוי"ה בעצמותו ברוך הוא בלי התלבשות בבחינת אדנ"י לא נגלה אליו כמאמר הכתוב ושמי הוי"ה לא נודעתי להם וכאשר יתבאר לקמן אם ירצה השם ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה בת היתה לאברהם אבינו עליו השלום ובכל שמה וכמבואר בספר הבהיר שאברהם אבינו עליו השלום גדלה כבת על ידי מדת חסדו דהיינו שהמשיך יחודו יתברך על מדת שכינתו יתברך ודי למבין:

ולכן אברהם אבינו עליו השלום תיקן תפלת שחרית כי היה מייחד ומדבק והמשיך יחודו יתברך בבחינת יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה על ידי עבודתו ויחודו וביטולו אליו כמבואר לעיל וכל יחודו היה על ידי מדת החסד כמאמר הכתוב ואני ברוב חסדך אבא ביתך דהיינו הגם שמצד ההשתלשלות הרי אין להעריך אליו יתברך ערך העולמות כלל ומצד ההתגלות אין לדמות ערך העולמות בעלי גבול לגביה יתברך רק מצד חסדו הגדול נמשך יחודו יתברך בעולמות התחתונים והוא מדת החסד שיורד ממקום גבוה למקום

נמוך הגם שמצד הדרגין המה רחוקים בגדרם אשר אין להעריך בחינת אין סוף ברוך הוא לערך העולמות אף על פי כן מצד האהבה והחסד מתמשך עצמות אין סוף ברוך הוא לכל בחינות התחתונים כמאמר רבותינו זכרונם לברכה במקום גדולתו שם ענוותנותו וכמאמר הכתוב מי כהוי"ה אלוקינ"ו המגביהי לשבת המשפילי לראות כו' וזהו מצד גדולתו יתברך אשר לגדולתו אין חקר לכן נמשך אפילו למדריגה התחתונה וכמו למשל ממלך בשר ודם מצד גדולתו שוים אליו השרים ועבדים ואדרבה מתראה להמון עם בפשיטות יותר מהתגלותו לשרים וכן חכם גדול משפיע השפעתו אפילו לקטנים כן הוא שמצד גדולתו יתברך מתמשך אפילו למדריגה הנמוך שבנמוכים ומתייחד בהם ולכן נקראת מדת חסד גדולה כמאמר הכתוב לך הוי"ה הגדולה וגם בהמשכה זו נתגלית מדת גדולתו יתברך כמאמר הכתוב גדול הוי"ה ומהולל מאוד בעיר אלוקינ"ו הר קדשו וכמבואר בזוהר אימת נקרא גדול כשהוא בעיר אלוקינ"ו שעיר אלוקינ"ו היא מדת מלכותו יתברך המתגלית בכל העולמות ועיר נקרא האותיות כמאמר ספר יצירה שתי אבנים בונות כו':

שכל בנין העולמות הם על ידי אותיות ולכן נקרא מדת חסד גדולה ועל ידי החסד הוא התכוננות כל העולמות ובניינם כמאמר הכתוב כי אמרתי עולם חסד יבנה אך כשהעולמות נגלים ליש ונפרד הרי אינו נגלה מדת חסדו יתברך אדרבה הם היפך חסדו שגברו בהם הצמצומים עד שמסתיר אור הוי"ה ויחודו יתברך אבל אברהם אבינו עליו השלום גילה מדת חסדו על ידי יחודו שהיה מייחד קודשא בריך הוא ושכינתיה ולכן מדתו היה מתתא לעילא גם כן במדת החסד שהוא האהבה כי אהבה מקלקלת השורה ואהבה דוחקת הבשר כי על ידי מדת אהבתו אליו יתברך ביטל עצמו וכל העולם אליו יתברך לדבקה בו ועל ידי יחוד המשיך גם כן אהבתו יתברך וחסדו להתמשך בעולמות כמשל הבן מצד אהבתו אל אביו מבטל מעשה נערות שלו ומתדבק במעשה אביו להדבק אליו וכן הוא האב מצד אהבתו אל בנו מצמצם שכלו ומדותיו בכדי להתאחד עם בנו ולכן נקרא אברהם אוהבי ולכן הוא תיקן תפלת שחרית:

כי תפלה הוא לשון דביקות וחיבור ושחרית הוא סובל שתי משמעות כי שחרית הוא לשון שחור וגם הוא לשון אור כמאמר הכתוב מי זאת הנשקפה כמו שחר ועלות השחר מכוכב השחר שהוא מאיר וגם שחר הוא לשון התראות פנים זה עם זה כמו שכתוב יצאתי לשחר פניך וכמאמר הכתוב אלוקי"ם אל"י אתה אשחרך דהיינו שהמשיך יחודו יתברך דייקא מצד העולמות והיה מייחדו בבחינת עולמות אשר המה מצד צמצומים בבחינת הסתלקות האור ונראים בבחינת שחרות בבחינת יש אך מצד שהמשיך יחודו

יתברך האיר יחודו יתברך בעולמות וגם העלה בחינת עולמות אליו יתברך בבחינת פנימיותם שהוא בחינת שכינתו יתברך וגם המשיך אור פני הוי"ה להיות מאיר אור פניו יתברך עליהם כמאמר הכתוב יאר הוי"ה פניו אליך אבל עצם האור הוא בבחינת שחרות דהיינו מצד הכלים דהיינו שהעולמות נגלים לבחינת יש וגבול רק שהמה בטלים לאור הוי"ה ויחודו יתברך המאיר בהם לכן נקרא העלאת עולמות אליו יתברך והמשכתו יתברך בעולמות בבחינת פנים כמו שעל ידי הפנים נגלה התגלות הנפש אבל כל התגלותה הוא על ידי כלי הפנים אבל עצם הנפש לא נתגלית כן התגלותו יתברך הוא על ידי הכלים ודי למבין:

פרק ח

ויצחק תקן תפלת מנחה כי מדת יצחק אבינו עליו השלום היה דווקא לעלות למקורו ולצאת מגדרי הכלים להבטל למקורא ושרשא דכולא וגם להעלות העולמות לשרשם לא כמו שהם נגלים בבחינת הסתרה לכן נאמר ותעבור המנחה על פניו דהיינו למעלה מבחינת פנים כי בבחינת פנים הוא ההתגלות על ידי כלי הפנים כמבואר וכמשל מלך בשר ודם שמראה פנים של התקרבות לעבדיו ועל ידי הארת הפנים נתקרב אל עבדיו אבל עצם מהותו הוא בבחינת נבדל מהם כן כביכול אור הוי"ה המאיר על ידי הכלים בבחינת התגלות העולמות הרי לא נגלה עצמותו ברוך הוא רק על ידי הכלים שהוא חכמתו יתברך וחסדו כו' המתמשך בבחינת העולמות אבל עצמותו ברוך הוא ומהותו הרי הוא מרומם ברוממות אין קץ מהעולמות ובחינת יצחק היה בחינת רשפי אש לצאת מגדרי הכלים אליו יתברך מצד עצמותו ברוך הוא שלא בערך התגלות העולמות כמו שנתבאר לעיל שהוא בחינת אשתחוה אל היכל קדשך לכן תקן תפילת מנחה להעלות חיות נפשו וחיות כל העולמות לשרשם למקורא דכולא שהוא אין סוף ברוך הוא שלא בבחינת הסתרה:

והנה הגם שבחינה זו הוא בחינה העלאה וגם כל עיקרה הוא לצאת מגדרי הכלים כטבע האש ליפרד מהפתילה והנה תפילה הוא דווקא בבחינת המשכה מעילא לתתא וגם תפלה הוא לשון דביקות והתחברות אך עם כל זה נקראת תפלה כי בכדי שיהיה כח בכל העולמות בכלל ובנפש האדם בפרט להיות נכספה וגם כלתה נפשם בתשוקה ורשפי אש לצאת מהסתרתם לעלות ולהדבק באור אין סוף באור חיי החיים אשר למעלה מבחינת כלים מוכרח להיות מקודם המשכה מעילא מאור אין סוף ברוך הוא לבחינת התגלות העולמות ובחינת חבור ודביקות בכדי שיהיה כח בתחתונים ליכסף בנפש שוקקה לחזות בנועם הוי"ה ולבקר בהיכלו כי אם לא יהיה חבור ודביקות זה לזה הלא רחוק גדר

העולמות בתכלית הריחוק מאין סוף ברוך הוא אשר הוא מרומם ונשגב מערך עולמות מעלות אין קץ ואיך יפול שם התשוקה והכיסוף אל מה שרחוק בתכלית הריחוק אשר אין להם ערך ויחוס זה אל זה מצד הנגלה כי כל תשוקה הוא מצד שרואה ומבין איזה דבר הטוב והנעים אך לא יכול להשיגה נכסף אליה להשיגה:

וכמו למשל ממלך בשר ודם אשר מצד שרואה ומבין גדולת המלך והמלך מקרבו בהתראות פנים אליו מצד זה נפשו שוקקה לראות ולהתדבק אל כבודו בהיכלו אבל מי שאינו מכיר את המלך ואין לו התחברות כלל עמו כמו הכפרי אין להעריך שיהיה לו תשוקה להדבק במלך כמו שהוא בהיכלו אשר מהותו רחוק בריחוק עצום ממהות המלך כן הוא כביכול בנמשל בערכים אין קץ מהמשל אשר מצד ריחוק גדר העולמות כאשר המה נגלים לנו בבחינת גשמיות ויש גמור מרוממותו יתברך אשר הוא אינו בערך תפיסא והשגה כלל אין לתאר שיהיה תשוקה מצד העולמות והגוף להדבק אל אין סוף ברוך הוא אשר אינו מושג וידוע כלל אשר על כן בכדי שיהיה להעולמות תשוקה וכיסוף לעלות לשרשם מוכרח להיות המשכה מאור אין סוף ברוך הוא בבחינת התחברות ודביקות והוא בחינת תפלת המנחה דהיינו התחברות ודביקות אור אין סוף ברוך הוא בבחינת כלים ועולמות בערכו דהיינו כמו שכל העולמות המה בכחו יתברך אשר אצלו יתברך המה כלולים ומשתווים בכחו יתברך בהשוואה גמורה ותפילת שחרית הוא התחברותו יתברך ודביקותו בבחינת כלים בערך העולמות ובערך הנבראים ומגלה יחודו יתברך בערך הכלים והעולמות:

וכמו למשל אצל האב המתאחד עם בנו יש שני בחינות דהיינו או שמתאחד ומחבר שכלו ומדותיו אל שכל ומדת בנו ומתאחד עמו בערכו או כשמתמשך ומתחבר לבנו בערך שכלו ומדותיו ולהעלות מדותיו ושכלו של בנו לחברה עמו וההתחברות זה הוא שמצד העצם ושרשם המה מכח ומהות אחד אך בתחלה מוכרח האב לצמצם ולהמשיך התחברותו עמו בערך בנו כדי שיהיה לו התחברות עמו כי אם לא יהיה לו דביקות והתאחדות עמו מצד ריחוק ערכו מערך בנו הלא לא יהיה ביניהם חבור כלל לכן מוכרח להתמשך אליו בערך שכלו הקטן ואחר זה מתחבר עמו בערך מהותו בעצמו כן הוא כביכול בבחינת תפלת שחרית הוא להמשיך אור אין סוף ברוך הוא בערך כלי העולמות בכלל ובערך התגלות היחוד בנפש האדם בפרט וכמאמר הזוהר על פסוק נודע בשערים וכו' שנודע לכל חד וחד כפום שיעורא דיליה כפום מה דמשער בלביה ותפילת המנחה הוא התחברותו יתברך והתמשכותו לעולמות בכלל ובבחינת אדם בפרט בערך עצמותו ברוך הוא ושני ההתחברות הוא מצד שבמקורם ושרשם הלא הם הכל בכחו יתברך

בבחינת השוואה עם כל זה נצרך מתחילה ההתחברות ודביקות בערך העולמות מצד שבערך הנגלה הרי העולמות רחוקים בגדרם לקבל יחודו יתברך בבחינת אין סוף ברוך הוא לכן מוכרח להיות המשכה מעילא לתתא בבחינת התחברות בערך העולמות:

ועל ידי התחברות זה יוליד מזה רשפי אש לעלות לשרשו לצאת מגדרי הכלים אליו יתברך אז הוא המשכה מעילא לתתא בבחינת התחברות בכלים שהיה כח בהם להיות תמיד התשוקה בהתחברות עצום לעלות להר קדשו ולבקר בהיכלו בערך אין סוף ברוך הוא הגם שההולדה בבחינת רשפי אש הוא על ידי התפלה של שחרית זה הוא רק בבחינת התעוררות וחפץ ותשוקה כמו שנכסף לאיזה דבר אבל עדיין הדבר רחוק ממהותו ואינו מתדבק בה אבל על ידי תפילה זו הוא התחברות ודביקות להיות בבחינת תשוקה והתדבקות אליו יתברך שלא בערך העולמות וגם בתפילת שחרית צריך אתערותא מתתא מקודם והוא בחינת קריאת שמע דהיינו לצאת מיש הגמור הנפרד ולהדבק ביחודו יתברך והוא בבחינת צמאון כמו שאדם צמא למים אבל עדיין לא שתה כן הוא קריאת שמע הוא התעוררות להיות נפשו צמאה ושוקקה לדבקה בו אבל עדיין אינו דבק והיא על ידי אהבה שאוהב הדבר וחפץ בה אבל עדיין לא השיגה כן על ידי התבוננות ביחודו יתברך שהוא שמע ישראל בבחינת אחד על ידי זה הוא ואהבת דהיינו שיש לו אהבה ותשוקה ועל ידי התפילה ממשיך יחודו יתברך בבחינת דביקות אורו יתברך בבחינת הנפש ובבחינת המשכה וחיבור ודביקות מעילא לתתא לכל חד וחד לפום שיעורא דיליה וכן הוא בתפילת המנחה הוא ההתעוררות והצמאון ברשפי אש לעלות להר קדשו ולבקר בבחינת היכלו ועל ידי התפלה הוא מרווה צמאונו בבחינת דביקות שיהיה לו חבור ודביקות גמור אליו יתברך ולהיות יכול לעמוד בתשוקה זו בבחינת התחברות ולכן לא קדמה קריאת שמע לתפלה זו כי תפלה הראשונה היא המביאה לידי התעוררות רשפי אש וכמבואר לעיל על מאמר הכתוב אברהם הוליד את יצחק:

כי מצד מדת אברהם שהוא המשכת אור יחודו ודביקותו בערך העולמות מצד התדבקות זו יכסוף הכוסף לעלות למקורו ושרשו לכן התעוררות זה הוא על ידי תפילת שחרית ולכן נקראת תפילת צהריים כי צהריים הוא תוקפא דשמשא וגם נקראת תפילת הערב כמאמר הכתוב ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב כמאמר הזוהר שצהריים הוא לשון סגי נהור כמו לבן אוכם קורין חיוור או לסומא קורין אותו סגי נהור כמו כן תפלת המנחה היא מצד החושך לכן קורין אותה תפילת צהריים אבל באמת שני הפירושים הם אמת דהיינו כי כל עיקר התשוקה והרשפי אש הוא דייקא מצד ההסתרה והחושך

מצד זה התשוקה לצאת מחושך אל אור כי מצד ההיפך הזה הוא ההתגברות ביתר שאת ויתר עז להתדבק אל העצם והתשוקה הזאת היא יותר נעלה מהתשוקה שהיא מצד ההתקרבות כי התשוקה שהוא מצד ההתקרבות הוא בערך הנבחן בבחינת ההתקרבות אשר ההתקרבות הוא בערך התגלותו יתברך ויחודו יתברך בבחינת עולמות שהוא כל חד לפום שיעורא דיליה אבל התשוקה שהוא מצד הריחוק וההיפך הרי התשוקה הזאת הוא אל עצמותו ברוך הוא כעצם הנכסף אל יסודו ושרשו ולכן נקרא צהריים תוקפא דשמשא דייקא שבזה הוא התגלות עצם התשוקה והאור הזה מאיר בתוקפו כמו שהוא בעצם לא בערך התמשכותו ולכן נקראת מנחה שהוא לשון דורון כידוע שדורון הוא למשל אדם שמביא לחברו דורון דבר שאין בנמצא אצלו נקרא דורון לשון חשיבות וכן דורון להמלך הוא שמביא לו דבר חדוש כמו צפור המדבר או כמו דבר תימה כמו שהובא במדרש שהזקן שנטע אילן תאנים והביא לו מתאיני האילן כן הוא כביכול כשמעלין העולמות ומדריגות התחתונים אליו יתברך כביכול הוא אצלו יתברך דבר חידוש שיתהפך מיש אין ולכן בתפלת המנחה נאמר ויהי כעלות המנחה וכו':

פרק ט

ויעקב אבינו עליו השלום תיקן תפילת ערבית כי מדתו של יעקב היה לגלות אלוק"ותו יתברך אפילו בבחינת יש דייקא לא כמדת אברהם שהיה עבודתו להמשיך אור יחודו יתברך בבחינת יש וגבול ומצד המשכתו זה היה מבטל היש אליו יתברך דהיינו כבחינת ביטול הגוף אל הנפש אשר עיקר הוא חיות הנפש ואין הגוף עולה בשם כלל נגד חיות הנפש כן היה מבטל עצמו והעולמות אליו יתברך אשר העולמות מצד מהותם לא היו עולים בשם כלל לגבי אור יחודו ואלוק"ותו יתברך המתמשך בהם אבל מדת יעקב היה שלא היה נגלה אליו היש והגבול למהות נבדל כלל רק הבין וראה גילוי אלוק"ותו יתברך אפילו מצד היש ובכל פרטי עולמות הבין אלוק"ותו יתברך שאין עוד מלבדו ולא הבין העולמות לאיזה מהות אפילו מצד עצמם כלל רק הבין מצד אמיתותו יתברך אשר מצד האמת הרי אין זולתו יתברך אפילו בבחינת עולמות כמאמר הכתוב ואמת הוי"ה לעולם דייקא והוא מצד כוחו הפלא הרי הוא שווה בעליונים ובתחתונים בלי הבדל וכמו שנתבאר לעיל שעל זה נקרא יעקב איש תם שהלך בתמימות אשר מצד התמימות חיבר שני אוהלים עיין שם ולכן נאמר ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה דייקא ולכן תיקן תפלת ערבית שהוא מדת לילה שהוא ההסתרה שהוא מדת מלכותו יתברך והמשיך התחברותו יתברך ודביקותו אפילו בבחינת לילה שהוא בחינת הצמצום והסתרה שיהיה נגלה אלוק"ותו יתברך בבחינת יחוד עצום באופן היש וכמבואר בזוהר

הקדוש פרשת ויצא על פסוק ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו למלכא דאזיל לבי מטרוניתא בעי למפגע לה ולבסמא לה במילין כו' ולא עוד אפילו אית ליה ערסא דדהבא וכסתות מרקמין באפלטיא למיבת בהו ואיהי מתקנא ערסיה באבנין בארעא ובקיסטרא דתיבנא ישבוק דידיה ויבית בהו למיהב לה נייחא ובגין דיהא רעותא דלהון כחדא בדלא אניסו וכו' ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו וישכב במקום ההוא בגין למיהב לה נייחא דאפילו אבני ביתא רחימין קמיה למיבת בהו עד כאן לשונו:

דהיינו כי כל עיקר כוונתו יתברך היה בשביל להיות לו דירה בתחתונים דהיינו שיהיה נגלה כבודו ויחודו יתברך אפילו בבחינת היש דייקא מצד הגבול כמאמר הכתוב בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד שיהיה גילוי אלוק"ותו יתברך דייקא מצד היש והיא הנקראת שכינה ששוכן יתברך בתחתונים והוא לגלות שלימותו יתברך שאפילו בבחינת יש וגבול הוא יתברך אין עוד מצד כח השוואתו יתברך ולכן צמצם הקדוש ברוך הוא שכינתו דייקא בבחינת יש אשר השמים ושמי השמים לא יכלכלוהו כי מצד השגה הרי אינו בבחינת השגה ולכן אפילו אית ליה ערסא דדהבא דהיינו ביטול היש מצד התבוננות היחוד שביק דיליה כביכול ושורה דייקא בבחינת היש בגין דיהא רעותא דלהון כחדא בדלא אניסו כי ביטול היש מצד התבוננות יחודו הרי אין נגלה התגלותו בבחינת יש וגבול רק שהיש בטל אליו יתברך נמצא ביטול היש הוא בבחינת אונס כמו שמבטל עצמו להמלך מצד גדולתו שבטל מהותו אבל מצד עצם מהותו שלא בבחינת גדולת המלך אין לו שום יחוס אל הביטול:

כן הוא כל ביטול בעבודה שמצד היחוד הרי מבטל עצמו והעולמות מצד התגלות רוממותו יתברך וגדולתו מצד זה מתבטל ומתייחד אליו אבל לא מצד עצם הביטול ולכן שכינה שהוא התגלות חיותו יתברך שבבחינת עולמות רוצים תמיד לעלות לשרשם כמו שנאמר למען יזמרך כבוד ולא ידום דהיינו שחיות העולמות אינם נחים וחפצים לעלות לשרשם ולמקורם אבל כשנגלה אלוק"ותו יתברך דייקא מצד היש ומתחבר אפילו מצד היש אז הדביקות והחיבור הוא בדלא אניסו כלל ובגין למיהב לה נייחא דהיינו לבחינת שכינתו הנגלית דייקא מצד בחינת היש שכשיתגלה יחודו יתברך מצד בחינת העולמות אז יש לבחינת שכינתו יתברך נייחא דהיינו שיגלה כבודו ויחודו יתברך אפילו מצד העולמות והתחברות ודביקות של בחינה זו היא בחינת יעקב אבינו עליו השלום ולכן נאמר ויפגע במקום פגיעה היא תפילה כמאמר רבותינו זכרונם לברכה ועל ידי בחינת תפילה וחבור זה הוא שנאמר ויקח מאבני המקום דייקא מאותיות שנקראו אבנים שהם בבחינת מקום וישכב במקום ההוא וכמבואר בזוהר פרשת שלח כי בכל מקום שנאמר

ההוא אחיד סופא בשירותא כי הוא אתר סתים דלא אתגלייא שהוא עצמותו ברוך הוא שאינו בערך השגה כמאמר הכתוב ועבד הלוי הוא שהוא בחינת נסתר שהוא בחינת כתר וה' היא ה"א תתאה שהוא מדת מלכותו יתברך שהוא מקור לבחינת התגלות היש: והנה סוף מעשה במחשבה תחילה כי גילוי היש הוא דייקא מעצמותו ברוך הוא ולכן נקראת כתר מלכות וכשיתחבר היש לשרשו דהיינו שנגלה על ידי היש עצמותו ברוך הוא נקראת בחינה זאת ההוא דהיינו שאחיד סופא בשירותא ולכן בבחינת יעקב שהיה נגלה עצמותו ברוך הוא מצד היש דייקא נאמר וישכב במקום ההוא דהיינו שחבר המקום למקורו וזהו ההוא וכן ויש כ"ב במקום ההוא כי כ"ב אתוון שורשם הוא ממקורא דכולא הגם שבבחינת התגלות המה למטה מכל הדרגין אבל שורשם הם למעלה שהם מבחינת עצמותו ברוך הוא ולכן יעקב הוא אותיות יבקע כמבואר בעץ חיים שהוא מיסוד אבא שנבקע ומשפיע לרחל דהיינו כמו שהדבור באדם הלא ברגע אחד נעשו צירופים ומדבר כל מה שעלה בשכלו והגם שמצד השתלשלות המה רחוקים בגדרם זה מזה כי השכל הוא רוחני וכלי הדבור המה גשמיים אך מצד עצם ההתקשרות מצד כחו הפלא שהמה הכל בהשוואה לכן מצד התקשרות הזה נבקע מהתקשרות המושכל לכלי הדבור ברגע אחד מה שבדרך המשכה מוכרח להיות נמשך מהמושכל שהוא חכמה לבינה ומבינה להמדות ומשם מקבל הדבור וזה בא בבחינת בקיעה כן בחינת יעקב הוא מבחינת יסוד אבא דהיינו התדבקותו הוא מצד העצם למעלה משכל והבנה דהיינו הביטול שלו היה מצד האמת ומצד התמימות כמבואר לעיל אשר לכן היה יכול לחבר עלמא דאתכסייא ועלמא דאתגלייא באופן אחד דהיינו להמשיך גילוי עצמותו ברוך הוא דייקא מצד היש שמצד שורשם המה בעצם אחד ולכן היה בבחינת בקיעה שלא בערך השתלשלות להמשיך גילוי אלוק"ותו שלא מצד הבנה והמשכה ולכן תיקן תפלת ערבית שהיא ההתחברות מצד לילה דייקא ולכן נקראת ערבית שהוא מלשון התערבות זה בזה דהיינו שכח בלי גבול עם כח הגבול המה מתערבים בבחינה אחת אפילו בבחינת הסתרה:

פרק י

ולכן לבחינת תפלה זו צריך התעוררות קודם דהיינו לייחדו יתברך דייקא אפילו מצד היש והוא בחינת קריאת שמע של ערבית כי קריאת שמע של שחרית הוא יחוד העולמות אליו יתברך מצד האור דהיינו שמגלה אור יחודו יתברך אפילו בבחינת עולמות ומייחדם אליו יתברך באופן שיהיו בטלים העולמות אליו יתברך כביטול הגוף אל הנפש והביטול הזה הוא מצד התגלות הנפש בכלי הגוף אבל הגוף במהותו בלתי הנפש הלא הוא מהות

נבדל בפני עצמו כן קריאת שמע של שחרית הוא על ידי התבוננות באור הוי"ה ויחודו יתברך המתמשך בעולמות אשר מצד זה באה התשוקה להבטל ולהכלל באורו יתברך כמאמר הכתוב לאהבה את הוי"ה אלוקי"ך כי הוא חייך שהוא מצד שהוא חיות של כל העולמות מצד זה בטלים העולמות אליו אבל העולמות בעצם מבלי התגלות יחודו יתברך הרי הם נגלים למהותים נבדלים:

וכמאמר רעיא מהימנא מבלעדי הוי"ה כולם מתים דהיינו בלי התגלות יחודו יתברך הרי הם נראים לגילוי היש בבחינת גשם כמשל האדם בעת שינתו בהסתלקות הנפש אזי נראה כמת בלי חיות וכן הוא כשאינו מתבונן ביחודו יתברך ואין לו אהבה להדבק בו יתברך הרי נראה היש למהות נבדל אבל בחינת קריאת שמע של ערבית הוא דייקא מצד הסתלקות האור דהיינו שלא נגלה התגלות יחודו יתברך המאיר בבחינת עולמות ואף על פי כן יהיו מיוחדים ובטלים לעצמותו ברוך הוא שהיא מצד התגלות אמיתותו יתברך שהוא אין זולתו אפילו מצד העולמות לכן היחוד הוא דייקא מצד הערב ומצד הלילה שהן הצמצומים דהיינו שאפילו בבחינת צמצום לא יתגלה למהות נבדל ולכן הקדים בשכבך לובקומך כי בבחינה זאת יש בחינה גבוה מבחינת בקומך כי בשכבך הוא מצד בחינת התגלות היש שהוא לילה שלא נגלה יחודו יתברך אף על פי כן מייחדו בביטול אבל בקומך הוא מצד שקם ממהותו ומתבונן ביחודו יתברך בבחינת יחוד היש אליו וביטולו אך אף על פי כן צריך לכלול מדת לילה ביום ומדת יום בלילה כי בלי התבוננות יחודו יתברך אפילו בבחינת יש בבחינת אני הוי"ה לא שניתי לא יהיה יכול לייחדו מצד מדת ההסתרה לבדה כי יהיה נגלה לו ליש גמור אך כשמייחדו אפילו מצד הדרגין והעולמות אז יכול לייחדו אפילו מצד היש כנזכר לעיל זהו מדת יום בלילה:

וכן צריך לכלול מדת לילה ביום בכדי להבין שמדת לילה הוא מעצם התגלותו יתברך בלי פירוד כלל דהיינו שלא יהיה מחשיב היש במהות בפני עצמו דהיינו שאמת שהוא מצד כחו יתברך אבל הוא בחינת נבדל כי בזה מעכב יחודו יתברך חס ושלום רק שיתבונן שאפילו מדריגות ובחינת תחתונים שהוא על ידי מדת לילה שהוא ההסתרה שהוא נקרא שכינתו יתברך הוא מעצם היום שהוא התגלות יחודו יתברך בלי שום הבדל כמאמר הכתוב אני הוי"ה הוא שמי בלי פרודא כלל וכמאמר הזוהר זה וזאת לא מתפרשין וכמבואר ברעיא מהימנא מסטרא דאצילותא לית אפרשותא בין קודשא בריך הוא ובין שכינתיה כי הוא יתברך סובל שני הבחינות בנושא אחד ולכן לבחינת תפילה שהיא התחברות זו קדם לה קריאת שמע שהוא יחוד מצד בחינת ערב בבחינת מסירת נפש ובאתערותא דלתתא זו ממשיך אתערותא דלעילא בבחינת תפילה להמשיך

התחברותו יתברך ודביקותו אפילו בבחינת לילה דייקא מצד כחו יתברך השוה אשר קמיה כחשיכה כאורה והוא יתברך שוה בשמים ובארץ כי אצלו יתברך אין מסתיר היש הגם כי יוצר הכל הוא וממנו נפעלו והוא יתברך נמצא בכל פרטי הדרגין אף על פי כן הוא לבדו יתברך בלי שום הבדל מצד כחו הפלא הנמשך מכח השוואתו יתברך אשר כל יכול בלי שום הבדל מצד כחו הפלא הנמשך מכח השוואתו יתברך אשר כל יכול להוות ולחיות בלי שום הסתר והבדל כלל וזהו לגביה יתברך אבל לגבי דידן נראה היש למהות נבדל ונפרד:

ויעקב אבינו עליו השלום היה מייחד וממשיך כחו יתברך אפילו בבחינת התגלות על ידי מדתו מדת אמת והבריח מן הקצה אל הקצה ולכן נקרא יעקב שהוא יוד עקב דהיינו שהמשיך היוד שהוא הביטול העצמי שהוא בחינת חכמה עילאה שלמעלה מן ההבנה כמו יוד שהוא נקודה אחת בלי התפשטות אורך ורוחב שהיא בחינת בינה שהוא ה' של הוי"ה שהה' יש לה אורך ורוחב כי ההבנה הוא על ידי התפשטות והתרחבות אבל היוד הוא הביטול בעצם שלמעלה מן הבנה והביטול הזה נמשך בעקב שהוא העשיה כמאמר הכתוב וידו אוחזת בעקב עשו דהיינו שהיוד שלו שהוא עצם הביטול אוחז בעקב עשו שהוא העשיה הנגלית אשר נגלה ליש ונפרד אשר על ידי בחינת הבינה הוא היפך האין ונראה ליש ודבר נפרד רק שעל ידי הבינה מבטל את היש ורוצה לצאת מגדרי היש אשר זהו מדת יצחק כמבואר אבל בחינת העשיה הגשמיות מצד מהותה הנגלית הרי הוא עשו כמשמעו אבל בחינת יעקב היה הביטול שלו מצד העצם שלמעלה מן ההבנה כי אם מצד אמיתותו יתברך אשר מצד אמיתותו הרי הכל עצמותו ברוך הוא בלי שום הבדל כלל:

וזהו מאמר רבותינו זכרונם לברכה על פסוק ויקרא לו א"ל אלוק"י ישראל שהקדוש ברוך הוא קרא ליעקב א"ל אני אלו"ק בעליונים ואתה אלו"ק בתחתונים דהיינו שבאמת היש והגבול כאשר הוא לגביה יתברך הוא אצלו בהשוואה גמורה וזהו אני אלו"ק בעליונים דהיינו כח כל העולמות כאשר הם לגביה יתברך אשר זהו בבחינת עליונים אבל בבחינת התחתונים שהוא כאשר נגלו לגבי דידן הרי נגלים העולמות ליש ודבר נפרד אבל יעקב היה ממשיך יחודו יתברך ואלק"ותו דייקא מצד היש הנגלה אשר אין זולתו יתברך אפילו מצד היש לכן נקרא אלו"ק בתחתונים דהיינו שגילה אלוק"ותו מצד היש וחיבר יחוד אלוק"ותו דייקא מצד ההתגלות:

ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה יעקב אבינו לא מת כי כל בחינת מיתה הוא הסתלקות האורות מן הכלים ונשאר הכלי בלי חיות וכמאמר רעיא מהימנא שהבאתי

לעיל אשר כל העולמות מבלעדי הוי"ה כולהון מתים דהיינו כי מצד ההתגלות הלא נגלו העולמות ליש ודבר נפרד אבל כשמייחדים אותם על ידי אור הוי"ה השוכן בתוכם ומבטלים אותם לפנימיותם אזי הם חיים מכחו יתברך שהוא בחינת הוי"ה כיחוד הנפש עם הגוף אשר הגוף הוא חי מהנפש ובטל אליו אבל כל זה הוא מצד התאחדות והתקשרות הנפש עם הגוף אז הוא חי מצד הנפש אבל מהות הגוף עצמו בלתי הנפש הרי הוא מהות נבדל ובלא הנפש הוא מת וכן העולמות כשמקשרין ומייחדין אותם להוי"ה ברוך הוא במדת אברהם ויצחק הרי הם חיים מהוי"ה ברוך הוא ובטלים אליו יתברך מצד התקשרות והתאחדות אבל העולמות עצמם הם נגלים למהות נבדל ובלא התקשרות והתאחדות אור הוי"ה בבחינת יחוד הרי העולמות הם בבחינת מתים בלי התגלות חיות אלוק"י אבל מדת יעקב שגילה אלוק"ותו אפילו מצד הכלים שהם העולמות מצד מהותם שלא ראה אותם למהות נבדל כלל רק שהוא לבדו יתברך אפילו מצד היש לכן לא מת כי אצלו לא היה ההסתלקות כלל כי ראה כחו יתברך דייקא מצד היש כי מצד עצמותו ברוך הוא אין לתאר גוף ונפש שהוא אורות וכלים כי הכל הוא עצמותו ברוך הוא ואינו נופל לומר לשון חיות כי בחינת חיות הוא רק משני מהותים נבדלים כמו גוף ונפש אבל בעצם אחד אין נופל בו לומר חיות רק שהוא מקור החיים לכן מצד עצמותו ברוך הוא אשר אין זולתו והוא לבדו הוא אין נופל בו לשון חיות:

ועל זה נאמר כי עמך מקור חיים שאפילו מקור החיים בטל אליו יתברך רק שהוא נקרא חיי החיים שכל החיות נמשך ממנו והוא מצד שנגלו לנו העולמות למהות נבדל והוא מחייה אותנו מצד כח עצמותו ברוך הוא השווה ולכן נקרא חיי החיים ובבחינת עולמות נקרא חי העולמים אבל מצד עצמותו אין נופל לומר חיות כי למי הוא מחייה אשר אין זולתו כלל רק שהוא מקור החיים כי מקור החיים נקרא בחינת כתר וכתר הוא עמך שהוא משתווה ובטל בכחו יתברך ודי למבין ולכן בחינת יעקב היה ביטולו מצד עצמותו ברוך הוא שהוא למעלה ממדת חיים ולכן לא מת כי לא היה אצלו שבירה והסתלקות כלל ודי למבין ולכן מדתו היא אמת כי המשיך אל"ף שהוא פלא בבחינת מת שהם העולמות וכאשר המשיך האל"ף שהוא מעצמותו ברוך הוא הרי אין זולתו אפילו מצד העולמות וזהו ואמת הוי"ה לעולם ודי למבין ולכן תיקן תפילת ערבית דהיינו התחברות והתייחדות דייקא מצד ערב ובחינה זו הוא נעשה משני התפילות שהוא בחינת אברהם ויצחק כי בחינת אברהם הוא להמשיך אור הוי"ה ויחודו יתברך בבחינת חיות להיות העולמות מתייחדים ובטלים אליו כביטול הגוף אל הנפש מצד כחו הפלא המקשרם ומאחדם ויצחק העלה העולמות לבטלם כאשר הם אצלו יתברך שהוא לצאת מגדרי

הכלים שלא יהיו נראים לגבול וכלים כל אבל עצם הכלים ומהותם כאשר המה נגלים לגבי דידן דהיינו בלי המשכת אור יחודו יתברך או בלי ביטול מהותם מכל וכל הרי הם נגלים ליש ודבר נפרד אבל בחינת יעקב חבר ויחד את העולמות דייקא במהותם ובבחינתם וגילה שאין מלבדו אפילו מצד היש דייקא:

פרק יא

והנה כבר מבואר שבחינת יחוד האבות היה הכל מצד העולמות כי בחינת אברהם היה ההתפעלות שלו מתתא לעילא מצד התבוננות מציאותו יתברך מבחינת התגלות העולמות הבין שהוא יתברך הוא הממציא לכל הנמצאים ומהווה אותם ומחיים ומקיימם בלי הפסק ומתייחד בהם בלי שינוי והם בטלים אל אין סוף יתברך כביטול הגוף להנפש שהוא נקרא נודע מצד פעולותיו כמו שהנפש נודעת מצד פעולת הגוף שנגלה חיות הנפש על ידי כלי הראיה ושמיעה ודבור והילוך ומישוש ועל ידם הוא התגלות ההשכלה והמדות אשר כולם נגלו על ידי כלי הגוף אבל עצם הנפש לא נתגלית ואינה בבחינת השגה כן כביכול הוא נודע מצד פעולות העולמות בבחינת שמים וצבאם והגלגלים והשמש והירח אשר כולם יש בהם חיות ועושים תמיד רצון קונם וכן על ידי הארץ וצאצאיה אשר כולם מתנהגים בחכמה ובסדר בבחינת טבעם ופעולתם ולכלם יש קיום וחיות על ידי זה הבין שיש מהוה לכל העולמות המהווים ומחיים ומקיימם וכולם בטלים אליו יתברך ואפס בלעדו ואלו היה הסתלקות חיותו כרגע היו העולמות בטלים לגמרי וגופו בפרט ועולמות בכלל לא היו עולים בשם כלל מצד העיקר וכן המשיך יחודו יתברך מעילא לתתא דהיינו להמשיך על ידי כלי העולמות יחודו יתברך בכל מעשיו ובכל הילוכו ותנועותיו ובכל אשר היה עושה בעניניו היה ממשיך אלק"ותו יתברך ויחודו בהם וכמו שנתבאר לעיל באריכות:

וכן מדת יצחק שהוא בחינת רשפי אש התפעלותו היה גם כן מצד העולמות מצד שהבין התגלות אלק"ותו יתברך בכל העולמות והתמשכותו בהם בבחינת צמצום בכל פרט ופרט בבחינת כלים בבחינת הסתרה והבנה זו היה על ידי מדת אברהם ומזה התבונן במקורא ושרשא דכולא אשר הוא יתברך אינו בערך העולמות כלל היה לו רשפי אש לצאת מנרתק הגוף וכלי העולמות שהוא הצמצום כי אם לעלות לידבק בשרשו והתבוננות זו ותשוקה זו הכל הוא מצד העולמות שהבין מי ברא אלה וכן מדת יעקב הגם שמדתו היה בחינת רעותא דלבא המבריח מן הקצה אל הקצה והיה נגלה אליו עצמותו ברוך הוא אפילו מצד העולמות והגבולים כמבואר לעיל עם כל זה עיקר התפעלותו היה מצד הגילוי בבחינת יש רק שלא החשיב את היש למהות נבדל מהעצם חס ושלום רק

שהבין עצמותו ברוך הוא אפילו בבחינת עולמות ובזה חיבר האוהלים לאחד דהיינו להיות בטל אליו מצד התגלותו יתברך בעולמות בביטול שהוא מצד התבוננות בבחינת עצמותו ברוך הוא מצד אין סוף ברוך הוא שלא בערך העולמות כמו למשל מי שבטל אל עצם המלך מצד העצם לא מצד התפשטותו הרי שוה אליו הביטול כמו שרואה אותו בהיכלו אשר שם נגלה עצם כבודו כן בטל אליו אפילו בהתגלותו והתלבשותו אפילו בכפר קטן אשר נמשך גדולתו ומשפיל עצמו בערך הכפר אשר שם אינו נגלה עצם כבודו כי אם בערך אנשי הכפר דרך משל כי מצד שביטולו מצד העצם של המלך אינו נותן לב אל מקומו והתגלותו כי מאחר שהוא המלך בעצמו מתבטל אליו בביטול עצום בשוה אך עם כל זה התפעלות הביטול שלו הוא מצד התגלותו בהכפר אבל אם לא היה רואה התגלות המלך בהכפר הזה לא היה בטל אליו כן הוא כביכול מדת יעקב דהיינו שבטולו היה מצד העצם והיה שוה אליו בראייתו והתבוננותו בעצמותו ברוך הוא המרומם מערך עולמות רוממות אין קץ כן היה בטל אליו מצד התגלות העולמות דהיינו שראה והבין כחו יתברך הנמצא בכל הבחינות הגם שהתפשטותו יתברך מצד העולמות הוא בבחינת צמצום והסתרה והלבשה אשר אין להעריך התגלותו יתברך בעולמות לעצמות אין סוף ברוך הוא שאינו מערך עולמות כלל עם כל זה מצד שביטולו היה מצד האמת ומצד העצם מאחר שהבין וראה התגלות עצמותו ברוך הוא בכל העולמות היה הביטול אצלו שוה מצד תמימות ומדת אמת כמו שנתבאר לעיל בארוכה:

אבל עם כל זה היה הביטול שלו מצד שהבין התגלות כבודו יתברך בעולמות אבל בחינת עולמות נגלו אצלו בבחינת ירידה והשפלה והרגיש אותם ליש ומהות רק שהתגלותו יתברך הוא בכל הפרטים אבל ההתגלות נגלה אליו בבחינת השפלה וירידה רק שהיה מחבר עלמא דאתגלייא עם עלמא דאתכסייא באופן אחד עם כל זה היו נחשבים ונערכים אצלו לשני בחינות נמצא נערך הביטול הזה גם כן מבחינת התגלות וחצוניות ולכן נקרא יעקב דעת דלבר וכבר בארתי לעיל שהאבות היה להם הביטול גם כן אפילו מצד הפנימיות רק שעיקר מדתם היה דייקא מצד ההתגלות ולכן נקראו אבות העולם דהיינו שהיו מחברים העולם אליו יתברך כמאמר הכתוב ברוך הוי"ה אלוק"י ישראל מן העולם ועד העולם דייקא כידוע שהם תקנו חטא אדם הראשון שחטאו היה שהרגיש העולם ליש ודבר שהוא עץ הדעת טוב ורע והם תקנו זה שהם חברו היש אליו יתברך ביחוד גמור לכן כל עבודתם היתה לחבר ולייחד היש ועולמות הנגלים אליו יתברך לכן כל עבודתם היה דייקא מצד העולמות והם בררו הטוב שבנוגה להפכה אל הקדושה כי בחינת נגה הוא הרגשת בחינת היש והעולמות למהות נבדל והמה הפכו והרגישו גילוי יחודו יתברך על

ידי העולמות והיו מרגישים אלוק"ותו יתברך דייקא על ידי בחינת היש ובטלו עצמם והעולמות אליו יתברך לבטל הרגשת היש במהות נבדל רק להרגיש אלוק"ותו ויחודו יתברך לכן נעשו בחינת מרכבה:

כמו למשל סוס ורוכבו שהם שני מהותים נבדלים רק שהסוס בטל לגבי רוכבו באופן שאינו מתנהג הנהגת עצמו רק שבטל למהות הרוכב בכל תנועותיו ואין לו תנועה מיוחדת מצד עצמו כי אם שבטל לגבי הרוכב עליו לכל אשר יחפוץ יטנו כן היו האבות בטלים אליו יתברך באופן שלא היה להם שום רצון ושום מדה מצד מהותם בעצמם כי אם שהיו בטלים תמיד אליו יתברך ולא היה להם שום תנועה כי אם מצד אלוק"ותו אבל עם כל זה היו בבחינת מהות נבדל רק שהיו בטלים אליו והיו מבטלים כל העולמות אליו יתברך ולכן נתנה להם מצות מילה אבל לא פריעה כידוע דהיינו מילה הוא להסיר הערלה הגסה החופפת על ברית כן הם הסירו הסתרת העולם המסתיר אלוק"ותו יתברך להיות נגלה בבחינת יש ונפרד ונגלה אליהם גילוי אלוק"ותו יתברך בהעולמות עם כל זה היה על ידי התלבשות העולמות בבחינת לבוש הנגלה על ידי העולמות אבל בחינת עצמותו ברוך הוא שאינו בערך עולמות לא נגלה אליהם דהיינו התגלות עצמותו ברוך הוא שלא בבחינת הלבשה כמאמר הכתוב ושמי הוי"ה לא נודעתי להם שלא נגלה אליהם התגלות עצמותו ברוך הוא שלא בבחינת הלבשה אשר ידוע ששם הוי"ה ברוך הוא הוא שם העצם כי אם גילוי אלק"ותו יתברך היה על ידי א"ל שדי שהוא בחינת התקשרותו יתברך שהיא בחינת יסוד כמו שכתוב כי כל בשמים ובארץ וכתרגומו דאחיד בשמיא ובארעא דהיינו שנגלה להם התקשרותו יתברך בעולמות והתקשרות זה הוא ההתגלות שמצד העולמות רק שהבינו התקשרותו יתברך בהם לכן עדיין חופף על הברית שהוא ההתקשרות לבוש דק אך לזה היה תכלית כוונת בריאת העולמות שיהיה נגלה כבודו ויחודו יתברך דייקא מצד היש:

והנה עבודתם היה מצד חיות העולמות שהמשיכו חיות אלוק"י בעולמות על ידי התבוננותם והתקשרותם אל הפנימיות השוכן בתוך העולמות על ידי מסירת נפשם ועבודתם בתפילתם בשכלם ומדותיהם וכן היו מקשרים אפילו חצוניות העולמות בבחינת התגלותם בפועל ממש בבחינת עשיה גשמיות על ידי מעשיהם בפועל ממש והיו מקשרים לבושים החצונים אליו יתברך דהיינו במחשבה דבור ומעשה שלהם הנגלה בבחינת יש גמור על ידי קיום התורה והמצות כידוע מאמר רבותינו זכרונם לברכה שהאבות קיימו כל התורה כולה כמאמר הכתוב עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרתי מצותי חוקותי ותורותי על ידי קיום בפועל ממש דהיינו שכל עשייתם

והנהגתם במעשה העולמות היה רק לקשרם ולדבקם אליו יתברך על ידי המעשה שלא היו עושים שום פעולה לצורך עצמם רק שבכל מעשיהם עשו לעשות רצון קונם שיהיה נגלה רצונו יתברך ויחודו אפילו מצד הנגלה כמו מדת אברהם אבינו עליו השלום אשר מדתו לגמול חסד ולהכניס אורחים דהיינו לעשות רצונו יתברך על ידי מעשה שיהיה גילוי כבודו יתברך אפילו בבחינת גילוי גמור וכן חפר בארות וכן יצחק חפר בארות להסיר ההסתרה בפועל ממש להיות גילוי אלוק"ותו יתברך בהלבשת המעשה הנגלה וכן יעקב על ידי המקלות ועל ידי צאן לבן המשיך אלק"ותו יתברך בבחינת התלבשות אפילו מצד גילוי הנבראים אבל עם כל זה התגלות כבודו יתברך ואלוק"ותו הכל היה בבחינת התלבשות לכן לא נתנה להם התורה בפועל ממש כי עיקר בחינת תורה ומצות הוא שיתגלה עצמותו ברוך הוא בבחינת רצונו באמיתות לא בערך הלבשה כמו שיתבאר לקמן אם ירצה השם בבחינת מדת משה רבינו עליו השלום שהוא בחינת אהבה רבה שהוא בחינת הפנימיות:

פרק יב

והנה אמרו רבותינו זכרונם לברכה מעשה אבות סימן לבנים ואנו אומרים בכל יום מה יפה ירושתינו שהם הורישו לנו בחינתם בעבודתם ויחודם זה דהיינו שכל עבודתינו יהיה באופן בחינת האבות רק שהם היו מקורים ועצמיים בבחינתם ואצלינו היא בחינתם כל חד וחד לפום שיעורא דיליה עם כל זה סדר העבודה ואופנה וההתבוננות וההתפעלות יהיה על אופן בחינתם ואחרי בחינתם כל אדם ימשוך לעבוד עבודתו באופן זה ועל זה אמרו בתנא דבי אליהו אשר כל אדם יאמר לנפשו מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב דהיינו שכל אדם מחוייב לעבוד עבודתו ולייגע נפשו בבחינת עבודת האבות הגם שלא יהיה יכול לבא לידי בחינת האבות בעצם על זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה לא עליך המלאכה לגמור ולא אתה בן חורין להיבטל ממנה:

והנה כבר בארתי לעיל שכל אחד מהאבות היה כולל כל הבחינות ואשר על כן אפילו בתפילת שחרית שהוא מדת אברהם אבינו עליו השלום נכללו בה כל השלשה בחינות אשר לכן סדרו אנשי כנסת הגדולה סדר התפלה על שלשה בחינות דהיינו פסוקי דזמרה ויוצר אור ואהבת עולם שקודם קריאת שמע וקריאת שמע ותפלה שהיא שמונה עשרה דהיינו שפסוקי דזמרה והברכות שקודם קריאת שמע הוא התבוננות מצד העולמות בבחינת התגלותם דהיינו שנגלו למהות נבדל רק שהמה בטלים אליו יתברך וכל ההתפעלות הוא דייקא מצד הגילוי ומצד היש אשר מהם נודע מציאותו ברוך הוא

וכאשר יראה הרואה ויבין המבין שכל ההתפעלות הוא דייקא מצד העולמות דהיינו ברוך שאמר והיה העולם וכן ברוך עושה בראשית כו':

וכן העשרה הילולים הוא הכל מצד העולמות בכלל ומצד חיות נפשו וגופו של אדם בפרט כמאמר הללי נפשי את הוי"ה אהללה הוי"ה בחיי אזמרה לאלוק"י בעודי וכן הוא בכל הילולים כי בהללויה כי טוב הוא מצד בונה ירושלים הוי"ה וירושלים היא מדת מלכותו יתברך המתפשטת בעולמות בבחינת יש וכן הרופא לשבורי לב שהם מלכים שנשברו להיות נגלים בבחינת יש ונפרד גמור והוא יתברך רופא אותם וכן הללו את הוי"ה מן השמים כו' הללו את הוי"ה מן הארץ וכן אתה עשית את השמים ואת הארץ כו' וצבא השמים לך משתחווים שכל ההתבוננות וההתפעלות הוא דייקא מצד הגילוי מצד הנפעלים נגלה הפועל ברוך הוא וכל הנפעלים בטלים אליו וכן ביוצר אור הוא ההתבוננות מבחינת מלאכים ושרפים וחיות אשר כולם בטלים ואומרים קדוש וכו' וכן אהבת עולם הוא הכל מצד העולם שהוא הכל מצד הנגלה דהיינו שנגלה דייקא ליש ודבר רק שהמה בטלים אליו יתברך ואחר זה הוא קריאת שמע שהוא להתבונן שאין העולמות מהות נבדל ממנו יתברך רק שהוא יתברך מתאחד בהם ביחוד גמור ושיהיה עיקר ההתבוננות מצד פנימיות וחיות העולמות ושיהיו העולמות בטלים אליו יתברך כביטול הגוף אל הנפש באופן שהגוף אינו מהות כלל בלתי חיות הנפש והמה מאוחדים בתכלית היחוד אליו יתברך זה עם זה באופן שאין להבדילם כן יהיה ההתבוננות ביחודו יתברך בעולמות אשר הוא יתברך מתייחד בהעולמות באופן שאין להבדיל העולמות לאיזה מהות נבדל רק שהוא יתברך מתאחד בהם בבחינת חיות ממש ובבחינת יחוד גמור והעולמות בטלים אליו יתברך באופן שאין עולים בשם כלל ומצד התבוננות זו יגיע לאהבה ותשוקה ורשפי אש האהבה תהיה לדבקה בו יתברך ביחודו והתשוקה ורשפי אש היא לצאת מגדרי הגוף והכלים והעולמות לעלות למקורו שהוא למעלה מבחינת עולמות:

ועל זה נאמר ואהבת את הוי"ה אלוקי"ך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך בכל לבבך הוא בשני יצרך דהיינו מצד שרואה עצמו להיפך יהיה האהבה לצאת מההיפך כמו שמי שהוא בחושך חושק לצאת לאור נמצא החושך גורם לאהוב את האור כן מצד ההיפך גורם האהבה לדבקה בו ובכל נפשך הוא מצד היחוד בבחינת חיות שהוא כמו שכתוב לאהבה את הוי"ה אלוקי"ך כי הוא חייך ובכל מאודיך הוא למעלה מבחינת חיות והיא בחינת יצחק קץ חי שהוא רשפי אש לצאת מנרתק הגוף לעלות לשורשו כי בחינת מאוד הוא דלית ליה שיעורא ואחר זה הוא בחינת תפלה להמשיך מעילא לתתא דהיינו לגלות

יחודו יתברך אפילו בבחינת כלים דהיינו שיהיה נגלה יחודו יתברך אפילו מצד היש והעולמות וזהו ברוך אתה הוי"ה כי ברוך הוא לשון בריכה כמו שמבריכת מים משקים את כל השדה כן יהיה נמשך עצמותו ברוך הוא ממקור החיים בבחינת התגלות הנקרא אתה כי אתה הוא לשון נוכח כאדם המדבר עם חבירו בהתגלות פנים אל פנים קורא אותו אתה אבל כשחבירו הוא מוסתר קורא אותו הוא כן התגלות העולמות נקרא אתה דהיינו שנראים ונגלים לנו וכמאמר הכתוב ואתה מחיה את כולם כי חיות הנגלה בשמים וארץ נקרא אתה:

והנה כשנגלים לבחינת יש הרי נגלה הגילוי בלבד ונראים ליש ונפרד אבל כשנגלה על ידם כחו יתברך ויחודו ופנימיותו הרי העיקר הוא עצמותו ברוך הוא הנגלה על ידי העולמות ואז מתאחדים ומתחברים אתה עם הוי"ה שהוא כחו הנסתר ואז עיקר הגילוי הוא הוי"ה ברוך הוא לבדו כמשל אדם המדבר עם חבירו הגם שהדבור הוא על ידי כלי הגוף וההתגלות הוא גם כן על ידי כלי הגוף כי הנפש אינה בכלל גילוי כלל אף על פי כן עיקר הדברים הוא עם חיות נפשו והגוף אינו עולה בשם כלל לגבי החיות מצד שהגוף הוא בטל לגבי החיות ועיקר הוא החיות כן הוא כביכול כשאנו מחברים ומייחדים ומבטלים העולמות אליו יתברך וכל עיקר ההתבוננות הוא בפנימיות הגם שהוי"ה ברוך הוא אינו בערך נגלה כי לא נודע מהותו יתברך כי אם מצד פעולת העולמות אף על פי כן עיקר הגילוי הוא עצמותו ברוך הוא והעולמות המה טפלים ובטלים לעצמותו ברוך הוא וזהו ברוך שיהיה המשכה מבריכה העליונה שהוא השפעתו ממקורא דכולא שיהיה אתה הוי"ה ביחודא חד שיהיה נגלה על ידי ההתגלות כחו ויחודו יתברך ואז העיקר הוא הוי"ה ברוך הוא ושלא יהיה נגלה רק כחו לבדו יתברך אבל כשנגלה רק הגילוי לבדו הוא למשל כשרואה אדם ישן או מי שאין בו חיות הגם שרואה כל כלי הגוף הרי הם כלא חשיבי ואין בהם ממש ואינו יכול לדבר עמו ולא שום התפעלות וכו':

כן הוא כשרואים רק העולמות בבחינת גלוים לבד הם נגלים לכחות נפרדים והם נחשבים כמתים כמאמר רעיא מהימנא מבלעדי הוי"ה ברוך הוא כולם מתים אבל כשמייחדים ומבטלים העולמות אליו יתברך וממשיכים יחודו וחיותו יתברך בבחינת היש והעולמות אז נגלה יחודו ועצמותו ברוך הוא על ידי כלים ומתחברים אתה עם הוי"ה ואז העולמות הם חיים וזהו על ידי תפלה ממשיך חיות אין סוף ברוך הוא בעולמות ובחיות נפשו וגופו להיות בטל לעיקרא ושרשא דכולא וזהו תפלה לא"ל חיי שעל ידי תפלה נמשך א"ל חי דהיינו אלוקו"תו יתברך בבחינת חיות ממש אך קודם התפלה מוכרח להיות אתערותא דלתתא דהיינו על ידי פסוקי דזמרה ויוצר אור לבטל העולמות אליו יתברך באופן לבטל

הגילוי הגמור הנגלה ליש ודבר נפרד לבטל מהותם אשר הם בבחינתם אינם מהות כלל ואחר כך לאחדם בקריאת שמע שאפילו הגילוי שלהם שהם מצד ההסתרה הכל הוא כחו וחיותו לבדו יתברך בלי פירוד והוא יתברך מתאחד עם העולמות בלי שינוי ופירוד וכמו שנתבאר לעיל בכמה מקומות ובהתבוננות זו תגיע התשוקה ורשפי אש להתאחד עמו יתברך ולבטל הגילוי אליו יתברך:

פרק יג

והנה התעוררות זו היא עדיין אינה בפועל כי אם מצד ההבנה כשמתבונן ומעמיק דעתו ביחודו יתברך אז מבין שיחודו יתברך הוא אפילו מצד העולמות אבל כשאינו מתבונן בפנימיות העולמות ובהתאחדותם וביטולם אליו יתברך הרי העולמות נגלים ליש ולכן שמע הוא לשון הבנה דהיינו שיתבונן שהוי"ה אלוקינ"ו הוי"ה אחד וכן שמע הוא לשון שמיעה כאדם ששומע איזה דבר הרחוק ממנו אבל באתערותא זו שהוא מתתא לעילא על ידי זה נמשך אתערותא דלעילא להמשיך יחודו יתברך אפילו מצד הגילוי הנקרא אתה דהיינו שיהיה נגלה יחודו בהתגלות אפילו שלא בהתבוננות בדבר כמו למשל שרואין אדם מצד כלי הגוף אף על פי כן אינו נגלה הגוף לדבר ומהות בלבדו כי אם על ידי הגוף רואה עיקר החיות בלי שום התבוננות שיבין ויחקור שיש בהגוף חיות רק בהשקפה ראשונה רואה עיקר החיות וזהו מצד הבריאה כי כן ברא את האדם בגוף ונפש בקישור נפלא על ידי כחו הפלא כן בבחינת תפלה צריך להמשיך כחו הפלא בהתקשרותו יתברך בבחינת העולמות עד שלא יהיו נגלים העולמות במהות לבדם רק שעל ידי העולמות יהיה גילוי עצמותו ברוך הוא באופן שיהיה נראה רק הפנימיות בהתעוררות רצונו יתברך שהוא בחינת כתר:

ולכן שמונה עשרה הוא בבחינת ראיה ממש וזהו ברוך אתה שיהיה ההמשכה שאתה הוא הגילוי עם הוי"ה ברוך הוא שהוא פנימיותו יהיה בקישור אחד שעל ידי אתה יהיה גילוי הוי"ה ברוך הוא לבדו בהתגלות רצונו יתברך בבחינת פלא לכן תפלה הוא מבחינת חכמה שעיקר החיות הוא מהחכמה כמאמר הכתוב החכמה תחיה דהיינו שיהיה נגלה כחו יתברך לבדו על ידי העולמות וקריאת שמע היא בינה שהוא רק על ידי ההתבוננות בדבר מבין שכך הוא אבל לא מצד עצם אבל חכמה הוא התגלות עצמותו לבדו ברוך הוא בלי התבוננות ולכן נקרא בינה שמיעה וחכמה נקרא ראיה ודי למבין וכאשר יתבאר אם ירצה השם ענין הקריאת שמע והתפילה באריכות ולכן בחינת תפילה הוא מדתו של יעקב אבינו עליו השלום כי הוא מבריח מן הקצה אל הקצה דהיינו שיתגלה יחודו אפילו מצד היש והעולמות הנגלים ולכן קדמה אמת ויציב לתפלה כדי לעורר מדת

האמת שהוא מדתו של יעקב אשר מצד אמיתותו יתברך הוא שוה בכל הבחינות אפילו מצד הנגלה אשר אין זולתו אפילו מצד היש כמאמר הכתוב ואמת הוי"ה לעולם וכמו שנתבאר לעיל בארוכה:

והנה הגם שנערכים לשלשה בחינות אף על פי כן דרך כלל הוא בחינת אברהם לבדו שהוא להמשיך יחודו יתברך בעולמות רק בחינות האלו המה מדת יצחק ומדת יעקב הכלולים באברהם ולכן אברהם תיקן תפלת שחרית ותפלת מנחה הוא עיקר מדתו של יצחק ומדת אברהם ויעקב כלולים בו כי תפלת מנחה הוא בחינת ואהמה שהוא לצאת מנרתקי הכלים וההסתרה ואף על פי כן נקרא תפלה הגם כי תפלה כל עיקרה הוא התחברות והתייחדות אורות בכלים דייקא מעילא לתתא ובחינת יצחק הוא לצאת מהכלים כבר נתבאר לעיל שלזו הבחינה צריך דווקא המשכה מאין סוף ברוך הוא לחבר אורות בכלים ולאחדם באופן שיהיה היש הנכסף לצאת מנרתיקו להבטל אליו יתברך אפילו מצד היש ומצד כלי הגוף לכן צריכין להמשיך ממקורא דכולא לחבר אתה עם הוי"ה ברוך הוא דהיינו הגילוי אל העצם שיהיה לו על ידי זה תשוקה ורשפי אש לצאת מגדרי הכלים וההסתרה לעלות למקור החיים ברוך הוא וכמשל המבואר לעיל כשרואה התגלותו של מלך בהתפשטותו ומתחבר ומתאחד עמו בהתחברות בבחינת התקרבותו לפי ערך התפשטותו במדינות מצד זה חשקה נפשו להתדבק אל בחינת המלך כאשר הוא במקום כבודו בהיכלו שלא בבחינת התפשטותו ומצד התשוקה זו כשהמלך רוצה להתרחק ולהסתר אז נגלה יותר הרשפי אש להבטל ממהותו למהות המלך כן הוא כביכול מצד התאחדותו לבחינת עולמות בבחינת התגלותם והתחברותם בערך העולמות נולד מזה רשפי אש להבטל ולהתדבק אליו שלא בערך התאחדותו כי אם כאשר הוא יתברך במקורו שלא בבחינת המשכתו יתברך והתעוררות הזו התגברותה כאשר נמשך בבחינת הסתרת בחינת היחוד אז נולד מזה יותר רשפי אש ולכן תפלת המנחה הוא בעת שפנה היום ונטו צללי ערב שהוא בחינת הסתרה וחושך אז יוולד מזה רשפי אש לעלות ולהבטל להיכל קדשו:

והנה בבחינה זו נכללו גם כן מדת אברהם שהוא לבטל היש אליו ולהבין יחודו יתברך מצד העולמות וגם מדת יעקב שהיא התגלותו אפילו מצד היש שהוא ההתחברות בכלים להיות מבריח מן הקצה אל הקצה אשר מצד זה יכסוף הנכסף אפילו מצד כלי הגוף להבטל למקורו ולכן לא קדמה לתפילה זו קריאת שמע שהוא יחודו יתברך כי כבר נתעורר היחוד בתפילת שחרית וכל עיקר התעוררות התפילה זו שהוא בחינת המייה הוא מצד התעוררות ההתחברות שבשחרית כמבואר לעיל ודרך כלל עיקר תפילת מנחה

היא מדתו של יצחק ואברהם ויעקב כלולים בה ותפלת ערבית היא מדתו של יעקב ומדת אברהם ויצחק כלולים בה כי כבר נתבאר לעיל שבחינת יעקב הוא להמשיך יחודו יתברך אפילו מצד היש דייקא כמאמר הכתוב ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו דהיינו אפילו מאבני המקום שהוא גילוי היש הנגלה ראה והבין עצמותו וכמאמר הזוהר אפילו אבנין דביתא רחימין קמיה למיבת בהו כי מדת אברהם הוא שעל ידי בחינת היש נגלה אליו חיותו יתברך ופנימיותו ולא הביט בהנגלה בבחינת חצוניות רק שעל ידי חצוניות הביט בפנימיות כמשל הנזכר לעיל מאדם הגם שהתגלותו הוא על ידי כלי הגוף אף על פי כן עיקר הוא החיות והגוף טפל ובטל אל החיות ומדת יצחק הוא מאחר שהבין בחינת פנימיות עיקר תשוקתו והתדבקותו אל הפנימיות ולא היה היש נחשב אצלו כלל ומבטל הכל אליו יתברך:

והנה בשני הבחינות הנזכרים לעיל בהם הוא עיקר הפנימיות רק שעל ידי פעולת העולמות נגלה להם פנימיות שהוא עצמותו ברוך הוא אבל עיקר הוא הפנימיות והיש הוא טפל ובטל אל הפנימיות אבל בחינת יעקב הוא שאפילו הנגלה שהם העולמות לא היו נגלים אליו למהות לבדם רק שאפילו מצד הנגלה הביט עצמותו ברוך הוא:

פרק יד

ויובן זה על פי משל מבחינת התדבקות האדם אל אדם דהיינו למשל בן אצל אביו או תלמיד אל רבו יש בזה שני בחינות אחד הוא מצד התקרבותו עמו בבחינת חצוניות על ידי הארת פנים בכלי הגוף מצד זה רואה עיקר הפנימיות שמצד התקרבות החצוניות רואה עיקר הפנימיות ומתדבק אל פנימיותו ויש עוד בחינה שמאחר שמתקרב אליו הלא אינו מביט כלל בההרחק בהתקרבותו בבחינת חצוניות וכוסף ומשתוקק עיקר אל הפנימיות ויש עוד בחינה שמצד עוצם התקרבותו עמו והתחברותו עמו ערב לו אפילו תנועותיו החצוניות לבדם דהיינו בראות פניו החצונים ואבריו החצונים אפילו בלי התגלות על ידם בחינת הפנימיות כי התקשרותו אליו הוא בהתקשרות עצום עד שכל תנועותיו החצונים ערבים אליו אפילו כשלא נגלה על ידם שום חכמה ומדה רק בהתגלות החצונית אפילו כשהוא ישן ערבו לו כלי הגוף וזה מורה על התקשרות אמיתי כן הוא כביכול בנמשל בחינת אברהם היה ביטולו על ידי בחינת אהבה בבחינת התקשרותו הנגלה על ידי בחינת העולמות ומזה נגלה אליו בחינת פנימיות העולמות שהוא הוי"ה ברוך הוא ועיקר התדבקותו הוא לפנימיות שהוא הוי"ה ברוך הוא רק על ידי התגלותו יתברך בבחינת העולמות מצד זה היה מתדבק אל הפנימיות אבל התגלות החצונית לבדם אינם נחשבים אצלו למהות כלל רק כאשר נגלה על ידי העולמות יחודו

יתברך ויצחק היה מדתו מאחר שהבין על ידי העולמות יחודו יתברך לא היה מביט כלל בבחינת החיצונית והיה תשוקתו רק אל הפנימיות ולא החשיב העולמות כלל אפילו להתגלות על ידי העולמות יחודו יתברך כי היו בטלים אצל העיקר אבל מדת יעקב מצד התקשרותו אליו יתברך באמיתותו מצד עצמותו ברוך הוא אפילו הנגלה בעולמות מצד הגילוי היו רחימין קמיה אפילו בלא הבנת פנימיותו מצד שראה שאין זולתו יתברך אפילו מצד הנגלה לכן ערבו לו אפילו החצוניות לבדם כי לא הביט בהם לדבר נפרד חס ושלום כי הבין עצמותו ברוך הוא אפילו בבחינת היש וכמשל הנזכר לעיל:

וזהו וישכב במקום ההוא אפילו בחינת שכיבה דהיינו בבחינת חצוניות היה במקום ההוא דהיינו המקום שהוא הגילוי היה מתקשר אל עצמותו ברוך הוא וזהו ההוא כמאמר הזוהר כל מקום שנאמר ההוא אחיד סופא בשירותא לכן ויקח מאבני המקום שהוא ההסתרה וישם מראשותיו שהוא בחינת ראש וזהו אפילו אבנין דביתא רחימין קמיה למיבת בהו דהיינו מצד עצם ההתקשרות הנפלא בבחינת פלא אפילו החצוניות היה חביב קמיה ולכן תיקן תפלת ערבית דהיינו ההתחברות אפילו מצד החושך והסתרה היה גם כן התחברות אל עצמותו ברוך הוא דהיינו שהמשיך יחודו יתברך אפילו בבחינת יש בבחינת גילוי והמשיך לאתה שהוא הגילוי הוי"ה ברוך הוא לייחד קודשא בריך הוא ושכינתיה אפילו מצד ההסתרה:

ולכן קדמה לתפלה זו קריאת שמע ולא די בקריאת שמע של שחרית כי בשחרית היה התעוררות היחוד מצד ההתבוננות בפנימיותו יתברך אשר הגילוי מתייחד אליו יתברך ובטל אל הפנימיות והעיקר הוא הפנימיות אבל היחוד של ערבית הוא לעורר יחודו יתברך אפילו בבחינת גילוי היש ליבטל ולכסוף אליו יתברך אפילו בהתגלות חצוניות להבין שהכל הוא עצמותו ברוך הוא ולכן כלולים בה מדת אברהם ויצחק ומדת אברהם הוא בברכות שקודם קריאת שמע כי בברכה ראשונה הוא לחבר מדת יום שהוא התגלות יחודו מצד הפנימיות במדת לילה שהוא היחוד מצד החצוניות וברכה שניה הוא בחינת אהבת עולם לעורר המשכתו יתברך בבחינת חסד לאברהם בבחינת יחודו יתברך בעולם דווקא על ידי מדת האהבה כמאמר הכתוב ואהבת עולם אהבתיך וקריאת שמע הוא בחינת יצחק שיהיה בחינת כלות הנפש אליו יתברך אפילו מצד החצוניות כמבואר לעיל בתפלת שחרית:

ותפילה הוא כנגד יעקב ולכן קדמה גם כן לתפילה זו בחינת אמת ואמונה לעורר בחינת יעקב שהוא בחינת אמיתותו ברוך הוא אך בבחינת לילה והסתרה הוא בבחינת אמונה כי בבחינת יום שהוא התגלות יחודו מצד הפנימיות נגלה אמיתותו יתברך מצד ביטול

היש אליו אבל בבחינת לילה הרי אינו נגלה יחודו יתברך רק בבחינת הסתרה שהוא מדת מלכותו יתברך הנקרא אמונת ישראל שהוא להאמין שאין זולתו יתברך אפילו בבחינת היש הנגלה כמאמר איהו אמת ואיהי אמונה כי מצד גילוי יחודו יתברך בפנימיותו הרי נגלה אמיתותו יתברך שאין עוד מלבדו והיש בטל אליו אבל בבחינת הסתרה הרי נגלה דוקא ליש אך אף על פי כן עיקר הוא להאמין שאין זולתו אבל בבחינת יחוד זה מתחברין ומתייחדין אמת עם אמונה מצד שנמשך היחוד אפילו בחיצוניות ולכן נקרא יעקב בעלה דמטרוניתא דייקא כי הוא מקשטה ומייחדה אפילו בבחינתה דייקא ולכן עיקר היחוד הוא על ידי בחינת יעקב על ידי מדתו כי שורשו הוא מיסוד אבא אשר בבחינת אבא הוא הביטול שלמעלה מן השכל והבנה כי אם מצד העצם ואבא יסד ברתא שהיא מדת מלכותו יתברך שהוא בחינת הגילוי שהוא מצד ההסתרה ולכן היה בכח יעקב אשר שורשו משם להמשיך יחודו יתברך אפילו בבחינת חצוניות והסתרה ודי למבין והבן מאוד:

פרק טו

והנה כל הדברים המבוארים במדת האבות אשר על דרך זה דרכו בה אבותינו זה הדרך ילכו בה כל אדם לעבוד עבודתו על פי דרך זה כמבואר לעיל שמעשה אבות סימן לבנים ובירושה ניתנה לנו וכמאמר הכתוב כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו וכו' ושמרו דרך הוי"ה כל חד וחד לפום שיעורא דיליה לפי האור אשר יאיר בבחינת נשמתו אשר מבחינת האבות הוא הולדת הנשמות של כל ישראל הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו אבל דרך כלל הוא שורש אחד אשר נאחזים בה נשמותינו וזה הדרך ישכון אור להאיר לכל נפש מישראל אשר יעבוד עבודתו בה:

והנה כל הדרך הנזכר לעיל נקרא בחינת אהבת עולם ובחינת חצוניות הלב הנמשך מהתבונה והדעת אשר עיקרה של עבודה זו הוא לברר בירורי נוגה שהוא הנפש הבהמיות ולהפכה אל הקדושה על ידי הבינה והדעת בגדולתו יתברך והעיקר הוא בקריאת שמע ותפלה כאשר נתבאר לעיל ויתבאר עוד אם ירצה השם ועל בחינת עבודה זו נאמר שעת צלותא שעת קרבא כי בזה הבחינה העבודה הוא דייקא מצד ההיפך כאשר נתבאר שעיקר היחוד והעבודה הוא מצד העולמות דייקא ובבחינת העולמות הרי העולמות הם מנגדים אל יחודו יתברך בבחינת התגלות ובכדי לבטלם ולדבקם אל יחודו יתברך שלא יהיו בבחינת מנגד הוא המלחמה והמלחמה הוא על ידי הדעת לכן בבחינת דעת נכללו חסדים וגבורות וממנו יונק עץ הדעת טוב ורע כידוע ליודעי ח"ן:

שעץ הדעת יונק מהחזה דזעיר אנפין אשר שם גילוי החסד וגבורה שיוצאים מיסוד אמא המושרשים בדעת כידוע אשר יסוד אמא נעשה דעת לזעיר אנפין כי דעת הוא הרגשה והרגשה אינו שייך כי אם על שני מהותים מחולקים ומובדלים במהותם כמו למשל הגוף והנפש המה מהותים נבדלים כי זה בשר וזה רוח לכן מרגיש הגוף בחיות הנפש וגם הנפש מרגשת הגוף כידוע אבל בעצם אחד אין שייך ידיעה והרגשה כלל לכן בבחינת עבודה ויחוד זה אשר העולמות נערכים לגוף ואין סוף ברוך הוא לבחינת חיות אשר מצד הגילוי המה נבדלים במהותם אשר מצד אין סוף ברוך הוא אין זולתו ובלתי בעל גבול ומצד העולמות המה דווקא בבחינת גבול ויש וזולת נמצא כשמייחדים העולמות עם אין סוף ברוך הוא דהיינו יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה הרי יש בעבודה זו בחינת הרגשה להביטול ובחינת הרגשה זו הוא היפך הכוונה שהוא לגלות יחודו יתברך שאין זולתו ובבחינת הרגשה זו הרי נרגש היש שיש מי שאוהב אבל באמת הוא רק יניקה דטוב ורע שמזה יכול גם כן להתעורר היש אבל בעצם הדעת בהתקשרות ליחודו יתברך הרי אפילו בבחינת הרגשת יחודו יתברך מרגיש שאין זולתו יתברך ואינו מרגיש היש למהות אחר כי שורש נשמות ישראל אחוזים בדעת העליון מצד אלוק"ותו יתברך:

וכבר ביארנו שהוא היודע והידוע והמדע בלי שום הרגש ושינוי בעולם מצד כחו הפלא אשר כל יכול לסבול שני הפכים בנושא אחד שיהיה נמשך בכל העולמות ואף על פי כן לא יהיו העולמות תופסים בו לאיזה שינוי מצד אמיתותו ברוך הוא אשר אין זולתו אפילו מצד היש כן יש בכח נפשות ישראל הנלקחים ואחוזים בשרשם להרגיש הביטול אליו יתברך ואף על פי כן ליבטל אליו לבדו וזהו עיקר העבודה כמאמר הזוהר אית למנדע טוב ולמנדע רע ולאהדרא גרמיה לטוב כי כל עיקר הכוונה הוא להפך דייקא היש אליו יתברך וכמו למשל מי שצריך להפך איזה דבר או איזה מהות למהות אחר מוכרח לידע מקודם עיקר המהות והדבר שרוצה לידבק בו ואחר זה לידע המהות השני הרחוק ממנו ואחר כך לחברם ולייחדם לאחדים בהתקשרות המהות השני הרחוק ממנו בהתקשרות אחד כן הוא עיקר הכוונה להפוך העולמות בכלל וגופו בפרט אליו יתברך ולייחדם לכן צריך ליה למנדע טב דהיינו מדת יחודו יתברך הנמשך מצד עצמותו ברוך הוא ולידע ההיפך שהוא מצד היש שהוא בחינת העולמות בבחינת התגלותם אשר נגלים בבחינת נפרדים וזהו למנדע רע וזאת תהיה עבודתו לייחדם בבחינת הרגשה דייקא לבטלם בבחינתם דייקא דהיינו להפך אהבות ומדות שמצד הבהמיות בבחינת נפרד להיות המדות והרגשות בבחינת אלוקו"ת ואחר כך לבטל הרגשת אהבתו אל העצם דהיינו לבטל הרגשה שמרגיש בבחינת יש מי שאוהב ליבטל אליו יתברך מצד הדעת דהיינו

מאחר שיודע שאין זולתו מצד האמת אשר העולם אין מהות בלעדו ושהכל הוא עצמותו ברוך הוא אפילו בבחינת היש הרי בדעת זה מתחברים לאחד בחינת חסד וגבורה אשר מדתם המה בהיפוך זה מזה כידוע:

אבל מצד הוי"ה ברוך הוא הרי הם בבחינת יחוד גמור וזהו לאהדרא גרמיה לטוב לכן עיקר העבודה הוא דייקא על פי הדעת שהוא ההרגשה שהוא לברר היש אשר כל עיקר ירידת הנשמה היה לברר ברורי נוגה שהוא היש הגמור ולכן באה מלובשת דייקא נפש הבהמיות שמצד נגה וזהו המלחמה שבשעת התפילה לבטל הרגשתו אליו יתברך ועיקר הדעת הזה הוא בחינת יעקב ולכן נקרא דעת מלבר ולכן נאמר ביעקב ויאבק איש עמו וזהו עיקר העבודה אשר אחריה כל אדם ימשוך לעבוד עבודה תמה זו:

פרק טז

והנה כל העבודה הזו היא בבחינת התעוררות בלבד דהיינו לעורר יחודו יתברך על ידי כל בחינת העבודה הנזכר לעיל והעבודה עיקרה היא לעורר חיות אלוק"י שבנפשו האלק"ית להפוך את חיות נפשו הבהמיות שמצד נגה אבל מודעת זאת שתכלית עיקר כוונת בריאת העולמות בכלל וירידת הנשמה בגוף בפרט הוא לגלות אלוק"ותו יתברך בפועל ממש כמאמר סוף מעשה במחשבה תחילה והיום לעשותם דייקא כי כל עיקר החיות הוא בשביל עשיה בפועל ממש כמו למשל באדם החיות שבנפשו המה חכמתו ומדותיו:

והנה כל זמן שחכמתו ומדותיו לא יצאו לידי גילוי מחשבה דיבור ומעשה אשר יעשה על פי חכמתו ומדותיו הרי הם אינם נחשבים כלום ואינם פועלים כלום ומאחר שלא יצאו לידי פועל או בדבור או במעשה הרי נשארים מוסתרים בכחו וכידוע שכל עיקר החכמה והמדות הוא בשביל לפעול פעולתו במחשבה דבור ומעשה בפועל ממש על ידי החכמה והבינה כן הוא עיקר תכלית הכוונה היה מאתו יתברך בכדי לגלות אלוק"ותו יתברך בפועל ממש ודרך כלל הוא בבריאה יצירה עשיה ודרך פרט באדם במחשבה דבור ומעשה דהיינו לגלות אלוק"ותו בפועל ממש והם התורה והמצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם כי באורייתא ברא קודשא בריך הוא עלמא דהיינו שכל הנפעלים אשר נפעלו מאתו יתברך הכל הוא על פי התורה דהיינו להמשיך רצונו בהם ואין לך בכל הנבראים שאין בו כוונה ידועה מאתו יתברך כמאמר הכתוב כולם בחכמה עשית ואומר כל פעל הוי"ה למענהו וכל עיקר רצונו יתברך להמשיך גילוי אלוק"ותו יתברך אפילו מצד היש:

והנה מצד שהיש בבחינת גילוי הרי הוא נגלה לדבר נפרד ואין להיש התחברות עם אלוק"ות מצד הנגלה לכן לזה באה העבודה בקריאת שמע ותפילה לחבר היש ולאחדו אליו יתברך וכאשר מייחדים אליו יתברך היש בבחינת התאחדות כמו התאחדות הגוף עם הנפש אז עיקר הכוונה תהיה לגלות מחשבתו ודבורו ומעשיו בבחינת עשיה בפועל ממש כי זהו עיקר הגילוי כמו למשל מאדם כל זמן שאין התחברות גופו עם נפשו כמו למשל שהוא ישן אין הנפש יכולה לפעול פעולתה על ידי כלי הגוף אבל כשמתעורר משינתו ומתחברים גופו ונפשו אז העיקר הוא לפעול פעולת הנפש על ידי כלי הגוף כל אחד ואחד לפי ענינו זה במלאכתו וזה בדבורו או בהילוך ובזה נפעל רצון הנפש דייקא על ידי כלי הגוף אשר עיקר התחברותם הוא בשביל הפעולת כן הוא כביכול כשהעולמות והגוף נראים ליש ונפרד הרי הוא בבחינת שינה ואיך יפעול פעולתו יתברך על ידי כלים הגשמים אבל כשמתעורר משינתו על ידי קריאת שמע ותפילה וממשיך חיות אלק"י בנפשו על ידי עבודתו ויחודו וביטולו ומסירת נפשו להוי"ה אז עיקר הוא לגלות רצונו יתברך וחכמתו על ידי פעולת כלי הגוף ועל ידם נשלם עצם רצונו יתברך אשר כל עיקר חיות נפש אלוק"ית אשר נלקחה מאין סוף ברוך הוא הוא בשביל לגלות פעולתו ורצונו יתברך וכמאמר הכתוב כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו כי כל הוא בחינת יסוד הנקרא חי העולמים שהוא חיות כל העולמות הנקרא בשמי הוא התגלותו יתברך בבחינת העולמות שהוא שם הוי"ה שהוא מדת מלכותו יתברך שהוא בחינת הסתרה וכל התהוות העולמות בבחינת יש הוא על ידי מדת מלכותו יתברך כי אין מלך בלא עם כידוע ועיקר הוא לכבודו דהיינו שיתגלה בפועל ממש כי כל כבוד הוא מלבר שהוא דייקא מהזולת כמו למשל באדם מצד עצמו אין שייך כבוד כידוע כן הוא כביכול כל עיקר הוא לגלות אלוק"ותו יתברך דייקא מצד היש וזהו בראתיו יצרתיו אף עשיתיו שהמה בחינת לבושים לגלות רצונו וחכמתו יתברך בפועל ממש וכן באדם בפרט התקשרות חיות אלוק"י שבנפשו עיקר הוא לגלות אלוק"ותו בבחינת יש בבחינת לבושים שמחשבה דבור ומעשה נקראים לבושי הנפש ועיקר הלבושים הם דייקא מצד ההיפוך שהוא בחינת נגה שהוא נפש הבהמיות לברר לבושיה דייקא על ידי תורה ומצות שעל ידי התורה ומצות מתבררים לבושי נגה כי כל התורה כולה הוא דייקא מצד היש שהוא איסור והיתר כשר ופסול זכאי וחייב וכן כל המצות הם דווקא מצד היש כמו קלף של תפילין וצמר של ציצית ואתרוג ותרומות ומעשרות:

וכן כל המצות שהם דווקא מצד היש אשר עיקר גידולם המה בבחינת נגה וכאשר נגלה רצונו יתברך בהם הרי הם מתבררים מנגה ונעשו לבושים אל עצמיות רצונו יתברך

וכביכול מתכבד בהם מצד הנגלה בבחינת עולמות וכן חכמת התורה אשר הוא עצם חכמתו יתברך מתלבשת בבחינת היש מצד גילוי בפועל דהיינו בבהמה אשר היא מנוגה מתלבש בה חכמתו יתברך בכל פרטי דיני האיסור ומותר וכן בכשר ופסול זכאי וחייב הכל מצד היש שבנגה ובזה נגלה עצם חכמתו ורצונו יתברך על ידי בחינת נגה ומתבררת ונעשית לבוש אליו יתברך ולכן נקראת התורה כבוד כמאמר רבותינו זכרונם לברכה אין כבוד אלא תורה וכמאמר הכתוב כבוד חכמים ינחלו וכבוד הוא בחינת לבוש ומצד בחינה זו נקראת התורה לבוש שהוא מעטה לבושו יתברך ועל זה נאמר עוטה אור כשלמה ואמרו רבותינו זכרונם לברכה מלמד שנתעטף הקדוש ברוך הוא כשלמה והבהיק זיוו מסוף העולם ועד סופו ואור הראשון גנזו בתורה והוא זיוו שמסוף העולם עד סופו כי הוא מקור לכל הנבראים ועל ידו נגלה רצונו יתברך דווקא מצד היש שהוא סופו של העולם וכמבואר לעיל על פסוק ונגה כאור תהיה בהג"ה עיין שם:

והנה הגם שהוא נקרא לבוש אבל שורשו מאוד נעלה כידוע שעל הלבושים שורה אור מקיף שאינו יכול להתמשך בבחינת פנימיות הכלים ונגלה בבחינת לבוש לכן שורש הלבושים המה גבוהים במעלה מעצם האדם לכן האדם מתכבד על ידי הלבושים ומתעלה על ידיהם כן לבושי התורה ומצות הגם שהמה בחינת לבושי הנפש אלוק"ית כי הנפש אלוק"ית היא אור וחיות נלקחה מעצמותו ברוך הוא שהוא שם הוי"ה ברוך הוא המורה על עצמותו והתורה ומצות המה בבחינת גילוי היש כנזכר לעיל אף על פי כן שרשם הוא גבוה במעלה מן הנפש שהוא מבחינת אין סוף ברוך הוא בעצמותו שלא נחית להמשכת אורות בכלים ולכן המה מעלים הנפש כידוע מענין חלוקי דרבנן הנעשים מתורה ומצות אשר בהם מתעלית הנפש למקורה על ידי מעשה המצות ועל זה נאמר סוף מעשה במחשבה תחילה וכמו שנתבאר אשר עיקר כוונתו יתברך הוא דייקא בשביל הגילוי בפועל ודייקא מצד היש:

והנה בחינת גילוי היש הגם שמצד הגילוי הוא סופא דדרגין ועוד זאת שנגלה בבחינת נפרד אבל שורשו הוא מעצמותו ברוך הוא שלא בבחינת חכמה והבנה כי על פי חכמה והבנה המה שני הפכים כי כח היש הוא מבחינת פלאותיו יתברך אשר כל יכול להיות נושא שני הפכים מצד מהותו יתברך אשר לא נודע מהותו אשר השוואתו יתברך בכל הנפעלים בהשוואה גמורה אבל בחינת חיות נפש אלוק"ית נלקחה מהתלבשות אורות בכלים שנלקחו מהחכמה והתבונה כידוע שהולדות הנשמות המה מזיווג זעיר ונוקבין שהוא מצד המשכות אורות בכלים הגם ששורש הנפש הוא גם כן מעצמותו ברוך הוא שלא בבחינת כלים כמאמר רבותינו זכרונם לברכה ישראל עלה במחשבה

זהו מצד השורש אבל השורש הזה אינו מתגלה בהנפש מצד החיות ונשארה בבחינת מקיף על הנפש כי לא תוכל שאת לסבול בבחינת חיות את אור המקיף אשר אי אפשר להתגלות בבחינת כלים רק התגלות החיות הוא מבחינת חכמה המתפשטת בבחינת זעיר אנפין שהוא צמצום אורו יתברך בבחינת חכמה וחסד בבחינת חיות העולמות אבל בתורה ומצות שעיקרם הוא מצד המעשה ובבחינת מעשה הרי עצמותו ברוך הוא דייקא בבחינת מעשה:

כי כל עיקר קיום וחיות העולמות הוא מעצמותו ברוך הוא דייקא רק שעצמותו ברוך הוא הוא בבחינת הסתר בהם אבל קיומם של כל הנפעלים הוא רק מעצמותו ברוך הוא כמאמר רבותינו זכרונם לברכה הוא מקומו של עולם וכמאמר הכתוב ומתחת זרועות עולם ואלו היה הסתלקותו חס ושלום אפילו רגע הרי העולמות היו מתבטלים לגמרי נמצא כביכול עצמותו ברוך הוא הוא קיום וחיות של כל הנפעלים בפועל ממש רק בבחינת התגלות המה בהסתר פנים וכמאמר רעיא מהימנא אנת הוא מלגאו כל עלמין ומלבר כל עלמין ואסחר כל עלמין נמצא כאשר נפעל רצונו יתברך על ידי היש כמו על ידי הקלף של תפילין וצמר של ציצית ודומיהם הרי נתעורר כח עצמותו ברוך הוא שבבחינת הקלף להיות נמשך רצונו יתברך בהם ואיהו ורצונו חד הרי שבזה מעלה הנפש לעצמותו ברוך הוא על ידי התורה ומצות:

פרק יז

והנה הגם שהתורה היא גם כן על ידי חכמה ונקראת חכמתו ורצונו וגם ידוע שזעיר אנפין נקרא תורה וזעיר אנפין הוא בבחינת אורות וכלים הוא כמאמר הזוהר אורייתא מחכמה נפקת כמו למשל בהבדל מאדם שרוצה לגלות חכמה עמוקה שאי אפשר לגלותה מצד שהמקבלים לא יוכלו לקבלה מוכרח להמציא חכמה בערך המקבלים איך להסבירה ולהלבישה ולהסתירה על פי משל כן הוא כביכול עצם התורה אשר היא נלקחה מעצמותו ברוך הוא ומתקשרת בו שהוא כח השוואתו ברוך הוא בבחינת בלתי בעל גבול עם הגבול בהשוואה ולכן נקראת חמדה גנוזה ונקראת חכמה קדומה בדרך השאלה כי אין לתאר אצלו יתברך חכמה כלל כי אם מצד הנפעלים אשר התגלותם על פי חכמה קורין להתורה חכמה קדומה אבל באמת אין להעריך אותה בשם חכמה כלל:

והנה כח עצמותו ברוך הוא אינו בערך גילוי כלל לכן כביכול על ידי אצילות הכלים שהוא בחינת חכמה דזעיר אנפין ומדות דזעיר אנפין היא באה בבחינת גילוי בבחינת הנבראים ונקראת תורה דבריאה דהיינו באיזה אופן להלביש רצונו יתברך בבחינת היש עד שבאה לידי גילוי חכמתו יתברך בבחינת היש ולכן אורייתא מחכמה נפקת אבל

שורשה הוא מעצמותו ברוך הוא למעלה מחכמה בערכים אין קץ ולכן נקראת התורה משל הקדמוני כידוע כי הוא בחינת משל לבחינת קדמון שהוא יתברך נקרא קדמונו של עולם שלא בבחינת התמשכותו בעולם בבחינת כלים שנקראים עולם אבל הוא מקור להם כן התורה היא משל לחכמתו הקדומה והיא ממש רצונו וחכמתו הקדומה כי אחר שבאתה לפועל הרי היא עצם התורה הקדומה בלי הבדל כלל ונמשך בה עצם רצונו יתברך וכמו למשל מאדם שמצמצם עצמו בכדי לפעול רצונו עד שיבא לפועל:

והנה בעת שמצמצם את עצמו הרי נחית ממהותו לכמה צמצומים למטה מבחינת מהותו אבל אחר שהפיק רצונו והמשיכה הרי הוא עצם רצונו כמו קודם שנחית לצמצומים והנה באדם מצד שהוא בעל שינויים וצמצומו הוא גם כן על ידי מהותים נבדלים ממנו הרי מרגיש שינוי רצונו על ידי הצמצומים אבל אצלו יתברך שאינו מקבל שינוי כי אין דבר חוץ ממנו יתברך וכל הצמצומים המה לגבי דידן כי אין צמצום מעלים לפניו יתברך ואין העולם מסתיר לפניו הרי רצונו יתברך הנמשך בבחינת עשיה בבחינת עולמות בלי הבדל כלל מעצם רצונו יתברך ולכן נקראת התורה מים מה מים יורדים ממקום גבוה למקום נמוך והמים שוים בלי שינוי כלל כמו שהמה במקום גבוה כן הם במקום הנמוך רק שהשינוי הוא מצד המקום כן התורה הוא עצמיות רצונו יתברך כמו שהוא מצד עצמותו ברוך הוא כן הוא בהתגלות רצונו ברוך הוא מצד היש בלי שינוי כלל רק השינוי הוא בבחינת המקום דהיינו גילוי רצונו איך שהוא אצלו יתברך הוא בבחינת בלי גבול בבחינת גילוי עצמותו ברוך הוא ורצונו יתברך הנגלה בבחינת היש הוא בבחינת גבול דייקא:

והנה השינוים מהמקום הוא גם כן לגבי דידן אבל לגביה יתברך נאמר הנה מקום אתי כי המקום הוא אצלו יתברך בהשוואה והוא נקרא מקומו של עולם ודי למבין [3]אשר

[3] **ולכן** פעמים מבואר בזוהר ובעץ חיים שזעיר אנפין נקרא תורה ורמ"ח אברין המה רמ"ח מצות עשה ושס"ה גידין הם שס"ה לא תעשה ופעמים מבואר שהתורה הוא מבחינת חכמה סתימאה שבאריך והמצות הם השערות ופעמים נקרא הדיקנא בבחינת תורה ופעמים נאמר ששורש התורה היא מחסד וגבורה דעתיק ופעמים מבואר שהיא מחכמה קדומה ועל פי המבואר לעיל יובן הכל שהיא נקראת תורה של מעלה חכמה קדומה אך התגלותה הוא על ידי חסד וגבורה דעתיק כי עתיק הוא כחו יתברך הכולל כל העולמות בכח האין סוף ברוך הוא ונקרא בשם תענוג כי תענוג בא מצד השלימות דהיינו למשל בהבדל באדם המתענג אשר נשלם כל חפצו אפילו מצד ההיפוך כי עיקר התענוג הוא דייקא מצד ההיפוך כמו למשל מלך שכובש כמה מדינות ומנצח שונאיו אז מתענג נמצא כי עיקר התענוג הוא מצד החסרון ומצד ההיפוך וכאשר נשלם חפצו מתענג מזה כן כביכול שעיקר חפצו הוא לגלות שלימותו יתברך וגילוי שלימותו הוא דייקא מצד ההיפוך שהם העולמות אשר נשלם חפצו ורצונו יתברך אפילו מצד ההיפך והנה תענוג הזה הוא מצד שעלה ברצונו יתברך לגלות שלימותו וגילוי השלימות הוא רק מצד הגה"ה פעולת העולמות והנה כח פעולתם של העולמות המה גנוזים בכחו הבלתי בעל גבול בבחינת גניזה עד שלא תמצאם ואין לבקשם בכחו יתברך הגם שהמה בכחו אבל המה בדרך גניזה והסתרה כי אין סוף ברוך הוא לא תליא ביה שאלתא כלל ואסתכלותא דמחשבה כלל אשר על כן בכדי לגלות כח פעולת העולמות אשר המה בכחו יתברך היו כל הצמצומים המבוארים בעץ חיים עד שנוכל להמציא כח מחשבה קדומה הנקרא אדם קדמון

על כן עבודת האדם בקריאת שמע ותפלה הוא רק לעורר יחודו עם בחינת העולמות בהתחברות והתאחדות כהתחברות והתאחדות הנשמה עם הגוף אבל ביחוד זה הרי עדיין נגלה רצונו יתברך בבחינת פעולתו לפעול על ידי יחוד זה עצם רצונו יתברך בפועל אשר זה הוא עיקר כוונת היחוד כדי לגלות פעולת רצונו יתברך ושלימותו יתברך בגילוי בפועל ממש:

והנה הגם שבבחינת התעוררות היחוד גם כן נגלה בלבושי הנפש שהם מחשבה ודבור שבמחשבתו מתבונן בגדולתו יתברך וביחודו ומוציא בפיו בדבור בקריאת שמע ותפילה בפועל אשר נגלה על ידי מחשבתו ודבורו באותיות המחשבה והדבור יחודו יתברך אף על פי כן אין זה נחשב לגילוי כי כל מחשבתו ודבורו הוא רק בשביל היחוד בבחינת יחוד וביטול הנבראים וביטול עצמו אליו יתברך והם בחינת העלאת מיין נוקבין לעורר מיין דוכרין בשביל התקשרות ויחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בכלל ויחוד נפשו האלוק"ית עם נפש הבהמיות בפרט בכדי לברר בחינת נוגה דהיינו החיות שבה להוציאה ממאסרה הנגלית בבחינת נפרד ולהעלות בחינת היש לכללו ביחודו וכן בכלל להעלות השכינה שהיא מדת מלכותו יתברך המסתתרת בבריאה יצירה עשיה ומתלבשת בבחינת נוגה כידוע ומבואר בעץ חיים ולהעלות גם כן עמה הטוב שבנגה להתכלל בבחינת יחודו יתברך ולהפריד הרע מאתה שבבחינת הרגשתה ליש ולדבר שהוא על ידי קריאת שמע ותפילה והוא הכנה לעשותה כלי שעל ידה יפעול רצונו יתברך אפילו בבחינת יש והוא רק הכנה כי בלילה שהוא מצד ההסתרה מתפשטת

וסוף מחשבתו הקדומה היא מדת מלכות דאדם קדמון היא הגילוי של המחשבה קדומה היא כח התכללות כל בחינות העולמות כאשר הם בכחו מצד שלימותו ברוך הוא אשר מזה ההתכללות נמשך רצונו יתברך הנקרא אריך אנפין והנה כל השלימות שהוא השלמת חפצו יתברך הוא הכל על ידי בחינת התורה המתקשרת בעצמותו אשר על ידה הוא השלמת כל הנפעלים כי באורייתא ברא קודשא בריך הוא עלמא ואסתכל באורייתא וברא עלמא כי הוא כח השוואתו ברוך הוא בלתי בעל גבול עם בעל גבול בהשוואה גמורה אך לא יצאו לאור מחשבתו וחכמתו הקדומה עד אחר התגלות כחו יתברך שמצד בחינת הגבול אשר בכחו שהוא הנקרא עתיק יומין אז נתגלה בחינת התורה וחסד וגבורה שבבחינת זה הוא שורש מצות עשה ומצות לא תעשה והוא בחינת אש שחורה על גבי אש לבנה אבל באמת הכל הוא כחו לבדו הגה"ה יתברך שמשתווה בלתי בעל גבול עם הגבול הכל לכח אחד אך אף על פי כן מצד בחינה זו אנו יכולים לתארה בבחינת שורש אבל אף על פי כן עדיין אינה בבחינת גילוי ועיקר הגילוי הוא בשהאציל בחינת אריך דהיינו בגילוי רצונו יתברך והנה בבחינת רצון נתגלה רצונו וחפצו בבחינת תורה אבל ברצונו הוא גם כן עדיין לכח אחד שהוא כחו יתברך אבל אף על פי כן מאחר שנתגלה בחינת רצון יש בבחינת הרצון הזה חכמה שמוכרח להיות להרצון בכח איך יפעול הרצון והחכמה הזו נקראת סתומה וממנה צומחים בחינת שערות שהוא רצונו יתברך דרך כלל להתמשך בחינת רצונו דייקא בבחינת גבול אבל ברצונו יתברך המה עדיין לא באו לפרטים מתחלקים כי אם הכל הוא רצון אחד כי בבחינת רצונו יתברך עדיין לא נחית לחילוק דרגין כי כל העולמות כלולים ברצונו יתברך לכח אחד מצד כחו הפלא אך ההתחלקות לפרטים הוא כאשר נחית לחילוק דרגין דהיינו בחינת זעיר אנפין בבחינת חכמה ומדות שנאצלו ממנו יתברך לצמצם בבחינת עולמות בבחינת הפרטים שהמה על ידי כלי חכמתו ובינתו ומידותיו יתברך אז נגלו כל פרטי רצונו יתברך איך להמשיכם בבריאה ולהסתירם בבחינת משל הקדמוני ודי למבין והבן מאוד כי קצרתי וביאור אלו הדברים מבוארים קצת בחלק הראשון עיין שם:

בבריאה יצירה עשיה בבחינת נגה שהוא הסתרה גמורה להוציא הטוב שבה ולהכין להעלות מיין נוקבין אליו יתברך כמאמר הכתוב ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה שהם הרפ"ח ניצוצין המחיים את בחינת היש שהוא כוונתו יתברך שבבחינת היש כדי להעלותה אל הקדושה וביום מעוררים היחוד על ידי קריאת שמע ותפילה אבל עיקר הוא הגילוי לגלות רצונו יתברך על ידי תורה ומצות כמבואר לעיל אשר בלתי היחוד הרי אינה כלי לגלות על ידה חפצו ורצונו כי היש מצד הגילוי הוא בחינת נפרד והם נקראים כלים נשברים אשר לא יכילו המים ואדרבה המה מסתירים ומנגדים לרצונו ברוך הוא אך על ידי התעוררות היחוד נעשית כלי ומאחר שנעשית כלי עיקר הוא הפעולה שהוא השלמת חפצו ורצונו על ידי בחינת הלבושים שהם מחשבה דבור ומעשה אשר תכלית ירידת הנשמה הוא לברר הצלם שהם הלבושים אשר מצד נגה אשר עיקר הבירור הוא על ידי התורה והמצות בהתקשרות מחשבתו במחשבתו יתברך ודבורו בדיבורו יתברך ומעשיו בפועל ממש על ידי מעשה המצות שהם רצונו יתברך בזה מתבררים לבושים של נפשו הבהמיות שמצד נגה ונעשים בחינת לבוש ומרכבה אל הקדושה דהיינו אל רצונו יתברך הנמשך בה בפועל ממש וכמבואר זה בספרו הקדוש של מורי ורבי נשמתו עדן הנקרא ליקוטי אמרים:

פרק יח

והנה זה מבואר בדברי רבותינו זכרונם לברכה שהאבות קיימו כל התורה ומצות הגם שלהם עדיין לא ניתנה התורה כי האבות הן הן המרכבה שכל תנועתם ופעולתם היה רק בשביל רצונו יתברך אפילו בפועל ממש במחשבתם ודבורם ובעשייתם לא עשו רק בשביל לגלות רצונו על ידי יחודם בעבודתם שהיו מייחדין העולמות אליו יתברך כבחינת יחוד הנפש עם הגוף ביחוד גמור ועל ידי יחוד זה היה כל פעולתם לפעול רצונו יתברך על ידי כל הנהגותיהם בפועל ולא היה מצד היש והגילוי בבחינת נפרד כי אם לעשות רצון קונם בפועל בזה קיימו כל התורה שהוא התגלות רצונו יתברך ונעשו גופם מרכבה אליו יתברך ובחינת לבוש אליו אבל לאו דווקא בעשיות המצות באופן כאשר המה עתה כי אם בעשיות אחרות כמו שמבואר בזוהר שיעקב על ידי מקלות היה ממשיך בחינת תפילין דהיינו מה שעתה המכוון בתפילין להמשיך מוחין עליונים חכמתו ובינתו ודעתו על ידי הפרשיות הכתובים בקלף של תפילין המשיך על ידי כוונתו בהמקלות וכן כולם המשיכו רצונו יתברך בפעולתם על ידי כוונתם ובירורו בחינת נגה שהוא היש ועשאוהו לבוש אל הקדושה:

והנה בתורה ומצות גופא יש כמה אופנים אשר בדבר אחד גדלה מעלת התורה מהמצות ובדבר אחד גדלה מעלת המצות מהתורה ולא אאריך בביאור זה כי כבר מבוארים בספרו הקדוש של מורי ורבי נשמתו עדן כדי צרכם אבל דרך כלל נקראת התורה לחם ומזון הנפש ומצות נקראו לבושים כי כמו לחם הגשמי אשר בבחינת התגלותו הוא למטה מהאדם הרבה כי האדם הוא בחינת מדבר והלחם הוא צומח אך בשרשו הוא גבוה מבחינת האדם וכאשר אדם מכניסו לקרבו עד שישוב להחיות האדם נגלה כחו משרשו ומחייה את האדם ועל ידי כלי האדם שמבררין המאכל מסיר ההסתרה שבהלחם דהיינו על ידי שיניים וחיך וגרון ואצטומכא עד שישוב אל חיות ואז נתגלה כחו הגבוה עד שנעשה מקור לחיות האדם והחיות של אדם מתגבר וכו' כן התורה בהתגלותה היא למטה בסתר המדריגות מנפש אלק"ות שבאדם אשר בנפש אלוק"ית נתגלה חיות אלוק"י ממש בהשכלה והבנה ובמדות אלוק"ית בבחינת חיות אלוק"ות ממש והתורה כולה התגלותה היא בבחינת גשמיות כידוע אבל שורשה נעלה הרבה מנפש אלוק"ית כי היא עצם רצונו הנמשך מעצמותו ברוך הוא שלא בבחינת הסתרתו יתברך בבחינת כלים שהמה מדותיו יתברך וחכמתו ובינתו שהמה מצד הצמצום וההסתר ובחינת נפש אלוק"ית היא מצד הסתרתו יתברך בכלים על ידי החכמה והתבונה ועל ידי המדות הנמשכים בעולמות:

כי המה כלים לצמצם אורו יתברך שבבחינת אין סוף ברוך הוא בכדי שיהיו יכולים העולמות ובחינת נבראים לקבל חיות אור אין סוף ברוך הוא כל חד וחד לפום שיעורא דיליה אשר לכן נקראו חכמה ובינה ומדות שהמה כלים בחינת זעיר אנפין כמאמר הכתוב כי נער ישראל ואוהבהו כמו למשל מצד האהבה שאוהב האב את בנו מצמצם שכלו בערך בנו בכדי שיוכל לקבל חכמתו בערכו אבל עצם חכמתו הרי אין בנו יכול לקבל מצד קטנות מוחו כן הוא כביכול מצד כי נער ישראל אשר אין ביכולתם לקבל אור עצמותו ברוך הוא בבחינת רצונו ממש מזה נמשך אהבתו יתברך אלינו ועל ידי אהבתו יתברך מצמצם אור אין סוף ברוך הוא בכלים בכדי שיהא יכול לקבל כל חד וחד לפום שיעורא דיליה הן בבחינת נשמות והן בבחינת מלאכים שיהיו יכולים לקבל חיות אין סוף ברוך הוא והכל הוא מצד האהבה כי כולם נבראו בשביל ישראל כידוע אבל התורה היא מעצם רצונו ברוך הוא אשר לא נחית לצמצומים כמאמר הכתוב לא מראש בסתר דברתי כי לא בא רצונו יתברך בהסתרה רק מצד שרצון עצמותו ברוך הוא אינו בערך גילוי לכן הלביש והסתיר רצונו יתברך דייקא בהיש אשר בבחינת נגלה הוא רחוק מהשגה ואין נגלה בו חיות אין סוף ברוך הוא מצד הנגלה רק עצם רצונו ברוך הוא

וכח עצמותו הוא מוסתר בהתורה אשר על כן נקראת משל כמו למשל מחכם אשר רוצה לגלות איזה דבר מעמקות החכמה אשר אינה בערך חכמתם של המקבלים אשר אם יגלה עצם החכמה אין בהם כח לקבלה לכן מסתיר חכמתו במשל הרחוק מהם כידוע אופן המשלים אשר ממשילים לעמקות חכמה בהשכלות עמוקות לדומם ולצומח ודומיהם אשר אינם בגדר חכמה כלל רק שבמשל זה מוסתר כח המושכל אבל המשל בעצמו אינו בגדר המושכל כלל וכאשר יבינו וייגעו המקבלים עצמם להבין על פי חכמתם המכוון יגיע אליהם עצם המכוון של החכם כל אחד ואחד לפי ערכו ויבינו שזהו למעלה משכלם כן כל התורה נקראת משל הקדמוני כמו שנתבאר לעיל:

כי עצמות רצונו וחכמתו יתברך אשר אי אפשר לבא בהשגה כלל כי היא נקראת חמדה גנוזה כדלעיל הסתירה דייקא בגשמיות אשר אינה בגדר וערך חיות אין סוף הנמשך בפנימיות אבל כשאדם מייגע עצמו בהתורה להסיר ההסתרה דהיינו להשכיל ולהבין שהוא רצונו וחכמתו בעצם ומתקשר בה מצד שהוא חפץ להתקשר אל רצונו יתברך הגם שאינו מבין בדרך פרט בגילוי גמור עצם רצונו וחכמתו יתברך הגנוז בה אך עם כל זה מצד שיודע ומבין שהיא עצם חכמתו ורצונו וכוסף ומשתוקק בנפש חפיצה להבטל ולהתקשר אל רצונו יתברך דרך כלל ולבטל רצונו מפני רצונו יתברך ומאמין ומבין שאורייתא וקודשא בריך הוא כולא חד ומבטל ההסתר הנגלה בכלים גשמים הנגלים לנפרדים רק שמבין ומביט שהכל הוא עצמותו ברוך הוא בלי הסתר כלל בזה נתגלה כח התורה משרשה שלמעלה מן הכלים שהוא מעצמותו ומחיית את הנפש אלוקי"ת ומגבירתה ביתר שאת ויתר עוז ונקראת מזון הנפש וכמו שבמזון נתגבר כח החיות ומתפשט בכלי הגוף בכל אחד ואחד לפי קבלתו דהיינו בכלי המוח נתבררו החכמה והמדע ובכלי הלב מתגברים מדותיו וכלי המחשבה והדבור והמעשה נתגברו בתוספת התגברות על ידי זה כן כביכול על ידי התורה נקשר עצם החיות בעצמותו ברוך הוא ממש בהתדבקות והתקשרות לעצם אחד עם אין סוף ברוך הוא והחכמה שבנפש נתגברה ונעשית מרכבה לחכמתו יתברך וכן מדות הנפש נתגברו ביתר שאת להעשות מרכבה למדותיו יתברך הגנוזות בהתורה והמחשבה דיבור ומעשה שהם לבושי הנפש נעשים לבוש בחיבור וקישור אחד עם לבושי התורה הנגלים אשר הוא פשט התורה אשר בעצם הכל הוא כח אין סוף ברוך הוא לבדו אשר איהו ורצונו וחכמתו ומדותיו ולבושיו יתברך הכל הוא כח אין סוף ברוך הוא בלי שינוי כלל אשר מצד עצמותו אין לתאר כלל חכמה ומדות ולבוש רק מצד הנגלה אנו מתארים זה הגם שמוכרחים המה להיות גם כן בכחו

יתברך אבל הוא בדרך סתירה וגניזה אשר אין לבקשם כלל נמצא בהתקשרו אל התורה מתקשרת נפשו אל עצמותו יתברך ונתוסף חיות בכלי הנפש בתוספת התגברות:
ועוד זאת שבבחינה זו מתכללת חיות נפשו הבהמיות גם כן בכחה וחכמתה ומדותיה ולבושיה אליו יתברך כי כל עיקר התקשרותו לרצונו יתברך שבהתורה הוא על ידי כחות הנפש הבהמיות שהמה כלים הגשמים הבאים מאכילה ושתיה ומדם הנפש כידוע ועל ידי עסק התורה המה מתקשרים בקישור עצום כי התורה היא מצד כחו ברוך הוא לבדו אשר מצד כח עצמותו ברוך הוא אין צמצום והסתר מעלים לפניו ולכן על ידי עסק התורה ששם הוא גילוי רצונו ברוך הוא בלי הסתר פנים כלל כמבואר לעיל שאפילו כח היש הוא כחו לבדו יתברך אשר קמיה הכל הוא בהשוואה ואין החילוק כי אם מצד הנגלה לגבי דידן:
ולכן כח היש שבנפש הבהמיות אשר שורשה גם כן מעצמותו ברוך הוא רק שירדה בסתר המדריגות וההסתר פנים עד שנגלית ליש ודבר נפרד בבחינת הסתר פנים לגמרי עד שנגלית בבחינת סטרא אחרא בבחינת נפרד אבל כשמתקשרת לעצם רצונו יתברך המלובש בתורה ובטילה ונכללת בחיותה ובלבושיה הרי נגלה בכל כחותיה רצונו יתברך ובזה מתעורר כחה משרשה ונעשים לאחדים ממש אפילו מצד היש ואור הוי"ה מקיפה מראשה ועד רגלה מה שאין כן על ידי התעוררות קריאת שמע ותפילה הרי עצם מהותה לא נתהפך רק שהיא בטילה לגבי אור הוי"ה המאיר בנפשו האלוק"ית אבל עצם מהותה לא נתהפך כי בבחינתה ומהותה מצד בחינתה לבדה שלא בבחינת ביטול הרי הוא יש גמור ואפילו בצדיקים גמורים שמהפכים כל מדותיהם של נפשם הבהמיות אליו יתברך ואינו משתמש בכליה בבחינת יש הוא גם כן מצד הביטול ואור הוי"ה המאיר בה עד שמתבררת בכל החיות שבה וגם לבושיה לבטלם אל אור הוי"ה השוכן בתוכם אבל עיקר הכוונה מאתו יתברך שבבחינתה אשר ירדה בסתר המדריגות שיוכל להתגלות אין סוף ברוך הוא דווקא בבחינת יש כמאמר הכתוב ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ שתכלית כוונתו יתברך הוא דייקא שתרד לארץ ושיהיה נגלה עצמותו ברוך הוא דייקא מצד הארץ ומצד מטה זה לא נגלה על ידי בחינת ביטול בבחינת השגתם באהבתם אפילו בבחינת אהבה רבה וכלל גדול הוא שכל שיורד למטה מטה שורשו הוא גבוה מעלה מעלה וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה סוף מעשה במחשבה תחילה (וכמאמר נכנס ראשון יוצא אחרון) כן תכלית כוונת הבריאה אשר עלה ברצונו הפשוט הוא לגלות אלוק"ותו יתברך דייקא בבחינת מטה:

והנה אצלו יתברך הוא בהשוואה הגבול עם בלתי בעל גבול אבל בכדי שיתגלה בחינת היש בבחינתו היו כמה צמצומים עד שנגלה היש בבחינתו לכן נכנס ראשון ויצא אחרון כו' וזהו על ידי מדת מלכותו יתברך המסתתרת בכל העולמות עד שיהיה נגלה דייקא בחינת היש כידוע לכן שרשה מאוד נעלה לכן כד סלקת סלקת לאין סוף ברוך הוא וכד נחתת נחתת עד אין תכלית כי אדרבה מטעם שהוא יתברך למעלה מהטעם ודעת ואינו בגדר השתלשלות כלל לכן בכחו יתברך להתגלות אפילו בבחינת יש אבל בבחינת דעת וחכמה והבנה לא תשוער שיהיה התגלותו בבחינת יש ונפרד שאין ערך בלתי בעל גבול לבחינת גבול ושיתהווה ההיפך ממש ועוד שאין זולתו ואיך יתהווה הזולת לכן שורשה מכח אין סוף ברוך הוא לבדו אשר אצלו יתברך הכל שוין וכל יכול להוות ולקיים את כח היש בכחו הפלא כמאמר הכתוב כי נפלאות עשה:

והנה הפלא הוא שיהיה נגלה כחו יתברך בעשיה דהיינו התהוות היש והגילוי הנגלה לגבי דידן הוא בבחינת פלא אבל כח היש בבחינתו הוא מעצמותו ברוך הוא למעלה ממדת פלא כי אצל עצמותו ברוך הוא אין שייך לומר אפילו בחינת פלא כמאמר הכתוב היפלא מהוי"ה דבר כי מצד עצמותו הוא בהשוואה גמורה אם כן אין התהוות היש אצלו פלא כלל מצד השוואתו ברוך הוא רק הפלא הוא לגבי דידן:

פרק יט

והנה ידוע שמדת מלכותו יתברך נקראת בהמה והוא שם ב"ן והנה כתיב בהמות הייתי עמך כי יש שני בחינות בהמה למעלה מן האצילות ולמטה מן האצילות כי באצילות שם הוא חכמתו ובינתו ודעתו יתברך ומדותיו המתנהגים על פי חכמה והבנה ושם הוא בחינת היחוד אשר מצד היחוד מתייחד כח היש ובטל אליו יתברך ומתאחד בכח יחודו יתברך לכח אחד באופן שכח היש מתאחד ומתבטל שלא נגלה לבחינת נפרד מצד חכמתו ובינתו ודעתו יתברך הנובעים מכחו הפלא ליחדם ולקשרם בכח אחד בלי שינוי:

והנה זה הוא גם כן פלא אבל פלא זה הוא הנמשך בבחינת חכמה ובינה להשכיל ולהבין התקשרותו יתברך בכל העולמות ויחודו בהם ובחינת אצילות נקרא אדם כידוע אבל בחינת מלכותו יתברך אשר עיקרה להסתיר ולהעלים בבחינת יש גמור אשר זה הפלא אינו נמשך בבחינת חכמה והבנה ודעת כי אדרבה על פי דעת המה שני הפכים אשר יתראו מכחו יתברך ההיפוך והזולת והנפרד כמאמר הכתוב ומשם יפרד לכן בהתגלות הנבראים היא למטה מן הדעת דהיינו בחינת כל הנבראים בבחינת התגלותם בכחם וטבעם להיות בבחינת גבול ויש בבחינת נפרד התגלות זה הוא היפוך הדעת אשר מצד הדעת הוא הידיעה שאין זולתו יתברך והם נגלים לזולת רק עיקר ביטול העולמות אליו

יתברך הוא רק מצד אמונה דהיינו להאמין שהכל הוא מכחו יתברך אבל איך הוא על פי הבנה ודעת זה אינו מושג ואדרבה הוא מנגד להדעת ולכן נקראת בהמה שהיא למטה מהדעת וזהו מצד ההתגלות אבל מצד האמיתיות הוא למעלה מהדעת ומהשכלה והבנה אשר אין סוף ברוך הוא אינו בערך השכלה והבנה כלל והוא למעלה מן השכל אשר בבחינת למעלה מן השכל יכול להיות נושא שני הפכים בנושא אחד ובחינה זה היא בחינת בהמה רבה ונקראת מלכות דעתיק שהוא למעלה מן האצילות שהם הכלים שהם חכמה ובינה דאצילות והיא שורש לאצילות ומלכות דאצילות נקראת בהמה סתם שהיא למטה מן הדעת שהוא בחינת אצילות והוא שורש הגילוי לבריאה יצירה עשיה שהם בבחינת הסתרות למטה מהדעת והעיקר הוא לחבר שתי הבחינות לאחד דהיינו שתי בחינות הבהמות דהיינו שיתגלה למעלה מן השכל בשלמטה מן השכל:

והנה למשל באדם שיש לו בית ועליות בנויים על הבית וכאשר הוא עומד למטה ורוצה לעלות על גבי העליות למעלה מהם מוכרח להיות מטפס ועולה דרך העליות עד שיעלה למעלה על גביהם וכן כשירצה לירד למטה מוכרח גם כן לירד דרך העליות עד שירד למטה כן הוא כביכול בבחינת מלכותו יתברך אשר שורשה הוא מכחו יתברך שלמעלה מן השכלה והבנה והתגלותה היא למטה מהשכלה והבנה ודעת אשר על כן בכדי שתעלה ותגיע למקומה ושרשה דהיינו לבטל בחינת היש הנגלה אליו יתברך בבחינת השורש מוכרחת מקודם לעלות דרך השכלה והבנה והדעת דהיינו בכדי לבטל התגלות הנגלה לדבר נפרד אליו יתברך ולייחד בחינת היש ביחודו יתברך על ידי התבונה והדעת להשכיל יחודו יתברך אשר כל כחות היש המה לגביה יתברך הכל לכח אחד מצד כחו הפלא ולא שני ולא ישתני חס ושלום כמאמר הכתוב אני הוי"ה לא שניתי ועל ידי יחוד הזה תעלה ותגיע לשרשה להבטל אל אין סוף ברוך הוא שלא בבחינת הבנה כי אם למעלה מן השכל רק מצד עצמותו ברוך הוא וזהו כד סלקת סלקת עד אין סוף דהיינו לבטל היש לעצמותו ברוך הוא מצד כח השוואתו ברוך הוא ומשם תרד לגלות כח השוואתו ברוך הוא מצד בחינת מטה שהוא התגלותו יתברך בבחינת יש ונפרד והוא על ידי רצונו שבעסק התורה והמצות וזהו כד נחתת נחתת עד אין תכלית וזהו פירוש הפסוק ומי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ אשר כפשוטו אינו מובן דהיה לו לומר רוח האדם העולה למעלה ומאי קא רמיז בתיבת היא שהוא מיותר גם ברוח האדם גם ברוח הבהמה ועוד ברוח האדם הוה ליה לומר בלשון דכר דהיינו הוא ועוד שמילת העולה היא וכן בירידה הויא ליה להקדים

מלת היא למלת העולה אבל באמת היא קאי על מדת מלכותו כידוע וכמאמר הכתוב היא מתהלכת בין החיות היא נפלאת בעינינו וכדומה לזה בכמה מקומות:
והנה עיקר העליות הוא רק בשביל מלכותו יתברך הנקראת שכינה שהוא להשכין שכינתו יתברך דייקא בתחתונים אבל בעלייתה היא מוכרחת לעלות דרך בחינת אדם שהוא בחינת היחוד כידוע בכמה מקומות טעם קריאת יחוד האצילות בשם אדם ולכן כדי להעלותה למקומה בבחינה בהמה רבה מוכרח להיות על ידי בינה ודעת ועל ידי בינה ודעת יגיע אל בחינת היחוד שהוא רוח בני האדם וזהו ומי יודע כידוע שמי הוא בינה דהיינו על ידי בינה והדעת בזה הוא נעשה בחינת רוח בני האדם שהוא היחוד וכשתגיע לבחינת היחוד אז העולה היא למעלה היא דייקא שהיא בחינת מלכותו יתברך נתעלית למעלה מבחינת אדם ואז נתעורר רוח הבהמה רבה שלמעלה מן האצילות לירד בבחינת התגלות וזהו ירח הבהמה היורדת ואז היא למטה לארץ ודי למבין:

פרק כ

והנה כאשר הוא בכלל כן הוא בפרט באדם אשר נפשו האלוק"ית היא בחינת רוח האדם שהיא נלקחה מבחינת יחודו יתברך שהוא בחינת הוי"ה ברוך הוא שנקרא כמראה אדם כמאמר הכתוב כי חלק הוי"ה עמו ונפש הבהמיות היא מבחינת בהמה ונקראת רוח הבהמה אשר על כן שורשה של הנפש הבהמיות גבוה מבחינת נפש האלוק"ית וכידוע שירידת הנשמה להתלבש בנפש הבהמיות היא צורך עליה שעל ידי בחינת התלבשותה בנפש הבהמיות נתעלית למעלה מבחינתה מצד שבשורשה היא למעלה מרוח האדם אך זהו בשורשה אבל מצד התגלותה היא למטה מטה מרוח האדם לכן בכדי שיתגלה שורשה מוכרחת מקודם להתייחד ולהתבטל בבחינת נפש האלוק"ית על ידי התבוננות והדעת בבחינת יחודו יתברך לבטל בחינתה הנגלית אשר מצד ההתגלות היא בחינת נפרד גמור אשר אין למטה ממנה עד שתוכל להתגלות בבחינת קליפה וסטרא אחרא אשר בחינת קליפה היא המסתרת האוכל כי הגם שיש בקליפה זו המאכל אבל מצד שסובבת המאכל הרי המאכל שבתוכה נסתר לגמרי כן הגם שבבחינת כחה של הנפש הבהמיות מוסתר כח האין סוף ברוך הוא אבל מצד ההתגלות מסתרת כח האין סוף ברוך הוא עד שנגלית ליש ונפרד גמור:
לכן צריך לשבור הקליפה ולהוציא מתוכה המאכל לחברו אל האדם ואז המאכל מחיה לאדם לכן צריך מקודם לבטל היש על ידי התבוננות בקריאת שמע ותפילה ולייחדו בבחינת אדם שהוא הנפש אלק"ית לעורר היחוד בבחינת השכלה והבנה ואז על ידי השכלה והבנה ימסור נפשו בלמעלה מן הדעת שהוא הנקרא מסירת נפש למעלה

מהשכלה והבנה שהוא בחינת בכל מאודך שהוא למעלה מבחינת ובכל נפשך כי בחינת בכל נפשך הוא מצד היחוד בבחינת חיות כמאמר הכתוב לאהבה את הוי"ה אלוקי"ך כי הוא חייך שהוא בחינת חיות נפש אלק"ית שהוא מצד יחודו יתברך הנקרא חי העולמים וחיות נמשך מחכמה כמאמר הכתוב והחכמה תחיה ובכל מאודיך הוא למעלה מבחינת חיות שהוא מצד עצמותו ברוך הוא וכשמבטלין בחינת היש למקורו למעלה מן השכל אז צריך להמשיך אין סוף ברוך הוא למטה דייקא בבחינת יש שאפילו בבחינת יש יהיה התגלותו יתברך מצד עצמותו ברוך הוא ולכן נאמר אחר ובכל מאודך והיו הדברים האלה דייקא מצד ההתגלות כידוע שההתגלות נקרא אלה אשר אנכי הוא מי שאנכי שאינו מושג להתחבר אלה עם אנכי ואז עיקר ההמשכה הוא דייקא למטה על ידי עסק התורה שהיא גם כן שורשה מעצמותו ברוך הוא ונתגלית דייקא בבחינת מטה בבחינת גבול שהוא מצד כחו יתברך אשר אצלו הכל שוין כי אין צמצום מעלים לפניו ואז ממשיך עצמותו ברוך הוא אפילו בבחינת לבושי הנפש הבהמיות וזהו והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבביך שהדברים האלה היא בחינת התורה שהיא דווקא בבחינת גבול:

ולכן נאמר הדברים האלה כידוע שאלה נקרא ההתגלות בבחינת נפרד אבל שורשה הוא מרצונו יתברך אשר בבחינת רצונו יתברך הגבול עם בלתי בעל גבול מתקשרים בקישור נפלא מצד כח השוואתו ברוך הוא אשר קמיה כחשיכא כאורה ואין צמצום מעלים לפניו ואדרבה עיקר כוונתו יתברך הוא לגלות שלימותו יתברך דייקא מצד היש כמאמר רבותינו זכרונם לברכה סוף מעשה במחשבה תח ילה וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה נתאווה הקדוש ברוך הוא להיות לו דירה בתחתונים דייקא ולכן באורייתא ברא קודשא בריך הוא עלמא כי עיקר כל בחינות הנבראים שבעולם הן בדומם צומח חי מדבר וכל העולמות הנגלים בבחינת גבול ויש אין נברא בעולם שלא נברא על פי התורה כי שורש התורה היא מכח השוואתו ברוך הוא אשר קמיה אין היש מסתיר ומתקשר בעצמותו ברוך הוא ולכן כל הפרטים שבכל העולמות שרשם וחיותם הכל הוא מבחינת התורה אך מצד ההתגלות כמו שהמה לגבי דידן שהוא על ידי צמצומים רבים להסתיר כח השוואתו ברוך הוא נגלים לנו ליש ונפרד גמור וכל עיקר המכוון הוא לגלות כח השוואתו ברוך הוא אפילו לגבי דידן דהיינו לגלות רצונו יתברך דייקא מצד היש אך בכדי לגלות רצונו יתברך מצד היש מוכרחים אנחנו לבטל היש הנגלה ונפרד למקורו על ידי בחינת מסירת נפש בבחינת ובכל מאודך ובאתערותא זו דלתתא במסירת נפש כנזכר לעיל:

בזה מעוררין אתערותא דלעילא דהיינו כחו יתברך שבבחינת יש להמשיך רצונו יתברך בבחינת התורה ומצות ולכלול נפשו בבחינת רצונו יתברך שלמעלה מן הטעם והדעת וזהו והיו הדברים האלה הנגלים בבחינת אלה אשר אנכי אשר הוא בחינת עתיק אנכי הוא בחינת כתר כידוע ליודעי ח"ן דהיינו להבין שאשר אנכי הוא בחינת רצונו יתברך שאינו מושג בבחינת השגה מצוך הוא לשון צוותא והתקשרות בבחינת היום על לבבך למעלה מבחינת הלבבות היינו הלב מצד נפש אלוק"ית והלב מצד נפש הבהמיות אשר בבחינת רצונו יתברך שתי הנפשות האלוק"ית והבהמיות המה כח אחד כמאמר הכתוב כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי דהיינו שהתחלקותם של נפש אלוק"ית עם נפש הבהמיות המה רק מצד הנגלה לנו אשר לגבי דידן נגלו העולמות לבחינת יש מצד ההעלם ומצד הנגלה הוא רוח האדם עולה למעלה ורוח הבהמה יורדת למטה אבל בבחינתו יתברך המה הכל כח אחד שהוא עצמותו ברוך הוא לבדו הנגלה בבחינת רצונו אשר בבחינת רצונו מתקשרים לכח אחד בלי התחלקות כידוע שמצד רצונו ברוך הוא הנלקח מבחינת עצמותו אין שייך לומר מעלה ומטה ולא ימין ושמאל כמאמר האדרא לית שמאלא בהאי עתיקא כולא הוא ימינא וזהו כי רוח מלפני יעטוף שהוא למעלה מהטעם ודעת וחכמה והשגה נקרא בחינת עטיפה שהוא בחינת מקיף ובבחינה זו ונשמות אני עשיתי שתי הנשמות המה לכח אחד:

פרק כא

והנה התכללות שני הנשמות בבחינת עטיפה כנזכר לעיל הוא בבחינת נקודת הלב של כל נפש איש הישראלי אשר הוא למעלה מחכמה והבנה ואינה באה לגילוי חכמה כו' כי היא בחינת רצון נפש אלוק"ית והיא בחינת יחידה שבנפש ולזה נקראת יחידה שהיא מקבלת מבחינת יחיד שהוא בחינת רצונו יתברך דהיינו שבבחינת יחידה זו אין בחינה אחרת משתתפת בה כמאמר הזוהר בראשית יחיד הוא בלא שיתופא דתניינא כמאמר הכתוב אני אני הוא ואין אלקי"ם עמדי אבל בחינת אחד הוא בחינת דכר ונוקבא כמאמר הכתוב כי אחד קראתיו ואברכהו כי בחינת יחיד הוא בחינת עצמותו ברוך הוא המתמשך בעולמות על ידי כחו הפלא אשר מצד עצמותו ברוך הוא אין זולתו ואין להעריך חס ושלום איזה מהות ובחינה אחרת כי הוא לבדו ברוך הוא וכל העולמות אין תופסים בו לאיזה מהות חס ושלום כי איהו תפיס בכולהו עלמין ואין העולמות תופסים בו לאיזה מהות כלל:

וזהו מצד אמיתותו ברוך הוא ולכן נקרא יחיד כמו בנך יחידך שלא היה לו בן אחר כן הוא יתברך אין לנגדו שום בחינה ומהות אחר כי הוא יחיד בהמשכה זו וזהו כי אני אני

הוא דהיינו אני כמו שהוא בעצמותו ברוך הוא שלא בבחינת התגלות בבחינת עולמות והוא עצמו אני שמצד העולמות ממש כי אין העולמות תופסים בו יתברך לאיזה מהות וזהו ואין אלקי"ם עמדי כי אין צמצום מעלים לפניו ובחינת אחד הוא לשון התאחדות ולשון התאחדות אינו נופל לומר על עצם אחד רק על שני מהותים המתאחדים ונעשו לאחדים דהיינו מצד הבריאה שהוא מצד ההסתרה על ידי כלים דאצילות שהוא על ידי מדותיו יתברך הנמשכים בעולמות להסתיר ולהעלים לגבי הנבראים שיהיו נראים בבחינת גבול:

ויש ונפרדים אך אף על פי כן מצד כחו הפלא מתקשרים ומתאחדים אליו אפילו בבחינתם שהמה בחינת כלים ליחוד אחד באופן שלא יהיו הכלים מסתירים לגביה יתברך אפילו בבחינת העולמות והכלים ומתייחדים אליו יתברך כיחוד הנפש עם הגוף בחינה זו נקרא אחד בבחינת שיתוף דכר ונוקבא דהיינו משפיע ומקבל דהיינו שממשיך יחודו יתברך אפילו מצד העולמות שישיגו יחודו יתברך אפילו בבחינת הכלים שלא יהיה בהם שינוי ופירוד וכמו שהמה בבחינתם שנראו למהות נבדל אף על פי כן מתאחדים לאחד על ידי כחו הפלא ולכן נקרא בחינה זו זעיר אנפין כמאמר הכתוב כי נער ישראל ואוהבהו כמו למשל האב שמתאחד עם בנו בערך שכלו ומדותיו כן התאחדותו יתברך עמנו בערכינו כאשר העולמות נגלו לגבי דידן זהו זעיר אנפין כביכול שמצמצם ומזעיר פניו יתברך בערך כלים ומקבלים וכאשר הוא בכלל כן הוא בפרט בבחינת אדם בבחינת נפשו יש לה שני הבחינות דהיינו בחינת יחיד ובחינת אחד דהיינו מצד שורש נפשו האלוקי"ת אשר שורשה עלה במחשבה שהיא מבחינת כתר שהוא רצונו יתברך שלא בבחינת ערך עולמות כמו שהם קמיה יתברך שאין העולמות תופסים בו לאיזה מהות כנזכר לעיל כן יש בכח נפשו של כל אחד ואחד מישראל למסור נפשו להוי"ה למעלה מחכמה והבנה וטעם ודעת באופן שלא יהיה הוא והעולם נחשבים אצלו לאיזה מהות ובחינה זו נקרא יחידה שבנפש שמקבלת מיחידו של עולם ואין בחינת הגוף מסתיר לגבי בחינה הזאת והיא מקפת את הגוף מראשו ועד רגלו באופן שאין הגוף נערך אצלה כלל למהות ולבחינה זו אין כלי בגוף לקבל המשכתה כי היא למעלה מחכמה והבנה ובחינה שניה שבנפש היא המתפשטת בכלי הגוף דהיינו במוחא וליבא שהוא בחינת חכמה והבנה ומדות אשר בבחינתה נראה בחינת הבהמיות שהוא מצד הגוף למהות נבדל ובזה הבחינה נפש אלוק"ית ונפש הבהמיות נחלקים לשני מהותים כי זו עולה למעלה וזו יורדת למטה רק על ידי התבוננות והדעת ביחודו יתברך בזה מתייחדים שתי הנפשות לאחד בבחינת חיות:

והנה על ידי בחינת התבוננות זו נולדה אהבה לדבקה בו בהתקשרות אחד דהיינו בכל לבבך הוא בשני יצריך דהיינו שבחינת נפש הבהמיות גם כן נכללת ונקשרת ליחודו יתברך על ידי אהבה זו ובכל נפשך הוא התאחדות יותר כקישור הנפש עם הגוף בבחינת חיות כמאמר הכתוב לאהבה את הוי"ה אלוקי"ך כי הוא חייך והנה בבחינת התקשרות זו עדיין אי אפשר בהתעוררות זו לבא לידי גילוי בפועל לפעול פעולתו יתברך בבחינת תורה ומצות להמשיך רצונו יתברך בפועל ממש במחשבה דבור ומעשה מצד שבבחינת התקשרות זו הרי בחינת כלי הגוף שהם מנפש הבהמיות הם בבחינת גדר מובדל מערך הנשמה רק מצד התקשרות חיות הבהמיות שבטילה ונכללת באור נפש אלוק"ית לאחדים:

והנה בכדי שיבוא רצונו יתברך בפועל ממש בבחינת תורה ומצות בבחינת לבושי הנפש שהם מחשבה דבור ומעשה תלוי במסירת נפש ממש שהוא בחינת ובכל מאודיך שהיא בחינת יחידה שבנפש אשר בבחינת יחידה זו הרי הנפש אלוק"ית עם הבהמיות שמצד הגוף המה כח אחד ממש אשר מהתעוררות זו יכולים אפילו בחינת הגוף שהם לבושי הנפש להיות נשמעים לרצון הנפש אלוקי"ת המקבלת מרצונו יתברך וכמשל מאדם כאשר מבין בחכמתו ובינתו ודעתו הדבר שהוא טוב וגם יהיה לו אהבה לדבר זה אם לא יהיה לו הסכם חזק שיעשה הדבר בפועל או לדבר זה לא יבאו חכמתו ומדותיו לידי גילוי דבור או מעשה וההסכם הזה שבנפשו בא לו מרצון הנפש שלמעלה מחכמה והבנה והטעם הוא שמצד החכמה והבנה ומדותיו הרי המה בגדרם רחוקים מכלי הגוף הגשמי אשר לכן על פי חכמה ומדה לא יתעוררו כלי הגוף מצד ריחוק גדרם אבל מצד רצון הנפש הרי כלי הגוף עם החיות המה כח אחד ממש מצד כח הפלא לכן תיכף כשיהיה לו רצון לאיזה דבר אזי כלי הגוף פועלים ונשמעים לרצונו ברגע אחד מצד התקשרותם בבחינת פלא וזה נראה בחוש כן הוא בבחינת אלוק"ות אשר מצד קישור הנפשות מצד החכמה והבנה והדעת ומדות אי אפשר לבוא לידי פועל ממש מצד ריחוק גדרם זה מזה בבחינת השתלשלות לגבי דידן אבל בהגיע לבחינת מסירת נפש למעלה מחכמה והבנה שהוא בחינת יחידה אשר בבחינת יחידה מתקשרים לכח אחד בבחינת פלא יכול לפעול אפילו על ידי לבושי הנפש רצונו יתברך:

והוא בחינת ובכל מאודיך כידוע שמאוד היא בחינת כתר כמבואר בזוהר מאוד הוא אתר דלית ליה שיעורא דהיינו מצד החכמה והבנה וההתקשרות בבחינת חיות יבא למעלה מן החכמה והבנה ליבטל אליו יתברך מצד עצמותו ברוך הוא בבחינת נקודת הלב שהיא מצד עצם אשר מצד עצמותו ברוך הוא אין להעריך בחינת נפש וגוף בבחינת חיות כי

אין זולתו כלל אשר על כן אין להעריך חס ושלום לגבי עצמותו ברוך הוא העולמות לאיזה מהות נבדל כמו שנתבאר לעיל ככה יהיה הביטול למעלה מבחינת חיות שהוא מסירות נפש ממש לכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה כי טוב דא מלאך חיים מאוד וכו' כי בבחינת התבוננות על ידי התבונה והדעת התקשרות זה הוא בבחינת חיות אבל למעלה מהתבונה והדעת שהוא כחו הפלא אין להעריך בבחינת חיות כמאמר הכתוב כי עמך מקור חיים אפילו מקור החיים הוא עמך ודי למבין ולכן על ידי התעוררות זו במסירות נפש בבחינת נקודת הלב בבחינת מאוד בזה מעורר כח עצמותו ברוך הוא בבחינת תורה ומצות ויכולים אפילו לבושי הנפש לפעול פעולת רצונו יתברך כמבואר לעיל על פי משל וזהו והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבביך בבחינת על לבביך שהוא נקודת הלב כמבואר לעיל ואז ושננתם לבניך שהוא בחינת מחשבה כמאמר רבותינו זכרונם לברכה כי שינון הוא במוח ובמוח אינו נגלה כי אם על ידי אותיות המחשבה כידוע ודברת בם הוא בחינת דבור וקשרתם לאות על ידך הוא בחינת מעשה כי מצד התעוררות זו יכולים אפילו כלי הגוף שהם לבושי הנפש הבהמיות לפעול פעולת רצונו יתברך בלי שום התעכבות כלל ובזה נכללים אפילו לבושי הנפש באור הוי"ה ויחודו יתברך להיות נגלה על ידי בחינתם רצונו יתברך ודי למבין:

פרק כב

והנה כל זה הוא העבודה בבחינת התעוררות היחוד בקריאת שמע בבחינת קבלת עול מלכות שמים כמו למשל שהבן המתרחק מהיכל אביו המלך ושוכן בכפר והנה ההתנהגות בבחינת הכפר הוא היפך מהות המלך וכאשר מתעורר להתדבק באביו המלך בבחינתו והתנהגותו אז מוכרח לקבל עליו להפרד ממהות בני הכפר ומהנהגותם ולהשליכם מעליו ולדבק חכמתו ובינתו ומדותיו להתקשר אל המלך ולקבל עליו לעשות רצונו וציווי אביו המלך אבל עם כל זה עדיין הוא בהכפר רק שמקבל עליו בבחינת התעוררות ועל ידי ההתעוררות של הבן מתעורר אביו המלך להתמשך ולהתאחד עם בנו באחדות וכמו שהבן המתעורר מוכרח תחילה להתדבק אל מהותו להתקשר באהבתו על ידי הבנתו ודעתו בכבוד אביו והתאחדותו עמו להתקשר עמו לאחד באהבה ואחרי זה על ידי הבנתו זאת מבטל את עצמו לגמרי אל מהות אביו להתבטל רצונו לגמרי באופן שלא יהיה לו רצון אחר כן באתערותא של אביו להתמשך אל בנו מוכרח תחילה להתמשך אליו בחכמתו והבנתו ומדותיו בערך בנו ולהתקשר עמו באהבה ולהיות לאחדים עמו ואחרי זה ממשיך עצם רצונו בערכו לבנו כן הוא בבחינת עבודה שעל ידי התעוררות פסוקי דזמרה ויוצר אור וקריאת שמע הוא התעוררות מתתא לעילא להפרד מהיש

בבחינת הנגלה בבחינת עולמות ולהתבונן ביחודו יתברך על ידי קריאת שמע ולהתקשר עמו יתברך בבחינת אהבה ועל ידי התקשרות זו יעלה ויגיע למסור נפשו ממש אליו יתברך ולקבל עליו להבטל רצונו בבחינת ביטול רצונו וכל זה הוא רק התעוררות בלבד בבחינת קבלה כנזכר לעיל:

אך על ידי התעוררות זו ממשיך אתערותא דלעילא בתפלה שהוא שמונה עשרה להמשיך יחודו יתברך אליו בבחינת התאחדות גמורה וכמו שנתבאר לעיל דהיינו שיהיו נמשכים חכמתו ובינתו ודעתו יתברך בבחינת התאחדות ממש על ידי שלוש ברכות ראשונות כידוע ולהמשיך אהבתו ומדותיו יתברך בבחינת יחוד על ידי שתים עשרה ברכות אמצעיות ולקשר עצם רצונו יתברך אליו בקבלת רצונו על ידי שלוש אחרונות וכאשר יבואר בשער הרביעי אם ירצה השם יותר באריכות ואז כאשר נמשך התדבקות זו אז בכל היום יהיה ההשתדלות והעבודה לפעול פעולת רצונו יתברך בפועל ממש על ידי התורה ומצות כנזכר לעיל ולבטל כח נפשו עם לבושיה אליו יתברך בבחינת ביטול רצונו לגמרי אל רצונו יתברך וזהו עשה רצונו כרצונך כו' ובטל רצונך מפני רצונו כי בקריאת שמע ותפילה הוא עיקר עבודה לעשות רצונו יתברך ולחברו ולייחדו ברצונו של אדם אשר שכלו ומדותיו הן בעניני הגוף למלאות חפצו ותאוותו ועל פי חכמתו ומדותיו נמשך רצונו להדבר שרוצה להתדבק בו לטובת נפשו הבהמיות לזה יהיה עיקר עבודתו להשלים רצונו וחפצו יתברך על ידי ההתבוננות והדעת ביחודו יתברך וידבק מדותיו אליו יתברך להמשיך רצונו יתברך על ידי חכמתו ותבונתו ומדותיו ולהדבק ברצונו יתברך על ידי חכמתו ומדותיו:

וזהו עבודתו בקריאת שמע ותפלה לעשות רצונו יתברך וחפצו להתדבק אל הטוב האמיתי בבחינת נפשו אלוק"ית ולחיות בבחינת חיות האלוק"י בהשים אל לבו שהוא יתברך עיקרא ושרשא דכל עלמין ומתאחד בעולמות באופן שאין העולמות נפרדים למהות אחר חס ושלום רק בטלים ומתאחדים אליו יתברך ביחוד גמור אשר על כן משתמש בחכמתו בינתו ודעתו באהבתו ותשוקתו ובכל מדותיו בקדושתו יתברך ושלא להיות לו רצון אחר ותשוקה אחרת רק להתקשר לאחד וזהו עשה רצונו כרצונך דהיינו שיתדבק אל רצונו יתברך באופן שיהיה רצונו יתברך אצלו לרצון כמו שרצונו היה מצד הגוף והבהמיות מצד מוחו כן יהפך מדותיו שיהיה רצונו יתברך אליו לרצון ואחר שמתקשר ביחודו יתברך כנזכר לעיל על ידי הקריאת שמע והתפלה אז על ידי עסק התורה יבטל רצונו לגמרי אל רצונו יתברך באופן שלא יהיה לו רצון מצד עצמו כי בבחינה הראשונה הגם שממשיך רצונו יתברך ומתדבק בו עם כל זה יש לו רצון

מצד עצמו בבחינת חכמתו ודעתו ומדותיו את הטוב לו וערב לנפשו רק שבוחר בטוב האמיתי מצד אלוק"ותו יתברך כמאמר הכתוב ובחרת בחיים וכמאמר הכתוב לאהבה את הוי"ה אלוקי"ך כי הוא חייך על ידי התבונה והדעת שעיקר החיים האמיתיים הוא חיות נפשו האלוק"ית ולא חיות הנפש הבהמיות על כן מהפך חכמתו ומדותיו לחיות האמיתי ולהמשיך רצונו יתברך בכדי לדבקה בו עם כל זה יש לו רצון בבחינת חפץ נפשו רק שרצונו הוא מצד הקדושה כמו שהיה רצונו בהיפוך אבל בבחינת עסק התורה ומצות אשר נתבאר לעיל:

כי בבחינת עסק תורה ומצות הרי אין העולמות תופסים אצלו יתברך לאיזה מהות כלל מצד אמיתותו יתברך אשר אין זולתו כלל אשר אין נופל בו לשון התאחדות כי התורה ומצות המה בחינת רצונו יתברך הנקרא בחינת יחוד למעלה מחכמה והבנה אשר בבחינה זה מוכרח להיות ביטול רצונו לגמרי למעלה מחכמה ומדות ולא בבחינת התהפכות וכמו למשל האב המתקשר ומתאחד עם בנו על פי חכמה והבנה בערך בנו ומשפיע ומצמצם אליו חכמתו ורצונו לכן מצד התדבקותו אל חכמת אביו משליך מאתו מעשה נערות המתנהגים על פי שכלו ומדותיו בבחינת קטנות ומתדבק להתנהג על פי חכמת אביו להמשיך רצונו של אביו על פי שכל ומדות של אביו מצד שמבין בשכלו שזהו הטוב כו' אבל אחר שמתדבק אל אביו אזי מבטל רצונו לגמרי לרצון אביו הגם שאין מבין בחכמה ודעת טעמו של הרצון ואינו משיג הטוב שברצון שיגיע לו מזה אהבה ותשוקה להטוב והערב אף על פי כן יבטל רצונו לגמרי אל אביו:

וזהו מאמר הכתוב ואני קרבת אלוקי"ם לי טוב שתי באדנ"י אלוקי"ם מחסי לספר כל מלאכותיך דהיינו תחילה צריך האדם להתקשר אליו יתברך בעבודתו על ידי בחינת קרבת אלוקי"ם שהוא מצד התבונה והדעת ביחודו יתברך שהוא בבחינת ההתקרבות והתקשרות הדעת במדותיו וזהו לי טוב מצד שמתבונן שהוא טוב לנפשו להתקשר ולהתדבק בחיים אמיתיים כי בזה ההתדבקות הוא חי בחיות אלוק"י ואחר התדבקות זו צריך להבטל אליו מצד עצמותו ברוך הוא למעלה מהטעם ודעת שהוא מצד טובת נפשו רק מצד העצם בבחינת ביטול רצונו לגמרי שלא יהיה לו חפץ ורצון מצד עצמו השייך לנפשו כלל רק מצד מי שאמר ונעשה רצונו וזהו שתי באדנ"י אלקי"ם מחסי דהיינו להבטל אליו יתברך בבחינת מחסה כי מחסה הוא למעלה מראשו של אדם ומקיפו מכל צד ושומרו כמאמר הכתוב ולמחסה למסתור לחסות תחת כנפיו וכמאמר הכתוב טוב לחסות בהוי"ה כו' אשרי כל חוסי בו שכל אלו המקראות אמורים על בחינה שלמעלה מן השכל בבחינת מקיף כן יהיה הביטול בבחינת מחסה שהוא למעלה מן הדעת ובזה

הביטול הוא עיקר הכוונה לספר כל מלאכותיך כידוע שמלאכתו של הקדוש ברוך הוא היא התורה כי בה ברא קודשא בריך הוא עלמא וכל הנפעלים הנמצאים בעולם הכל הוא על פי התורה ומהתורה המה ששת ימי המעשה אשר על זה נאמר ששת ימים תעשה מלאכה:

והנה בבחינת הנגלה הרי הם נקראים ששת ימי החול כי בבחינת הגילוי הרי הם יש נפרד ובחינת רצונו יתברך שבבחינת יש שהיא התורה היא בבחינת הסתרה ומלובש בלבוש שק אבל על ידי עבודה בקריאת שמע ותפלה הוא בחינת יחוד כנזכר לעיל אשר בבחינה זו הוא ביטול היש הגמור הנגלה בבחינת נפרד ועל ידי התורה הוא מגלה רצונו יתברך דייקא בבחינת היש והגבול אשר לכן נקרא התורה אור כמו למשל שמצד החושך כל הדברים הנמצאים אינם נגלים מצד החושך ואי אפשר למצוא מבוקשו אבל כשמביא אור אז מוצא הדבר שמבקש ונגלה לפניו כן הוא רצונו יתברך אשר מצד היש הוא מוסתר מצד החושך ואין נגלה כלום מרצונו מבחינת היש אבל התורה הוא אור דהיינו שנגלה רצונו וחכמתו יתברך בבחינת היש וזהו לספר שהוא מלשון ספיר דהיינו להאיר ולהזהיר כל פרטי רצונו וחכמתו יתברך הנגלה בבחינת מלאכה ודי למבין ובחינה זו היא דווקא בביטול הרצון מלמעלה מן הדעת בבחינת מחסה כי מצד החכמה והבנה הוא דבר המנגד להשכל שיהיה התגלותו יתברך אשר הוא מושלל מערך גבול בערכים אין מספר להיות גילוי רצונו דייקא בגבול אבל שלא בבחינת חכמה והבנה רק מצד כחו הפלא שוה אצלו יתברך הגבול עם בלתי בעל גבול בהשוואה אחת:

פרק כג

והנה כל הדברים המבוארים לעיל הן בבחינת עבודה שהיא בחינת קריאת שמע ותפלה והן בבחינת עסק התורה והמצות הנמשך על ידי עבודה זו עיקר העבודה בהם הכל הוא בבחינת העלאה דהיינו להעלות נפשו לדבקה בו יתברך בהתבוננות בבחינת יחודו יתברך ובאהבתו להתמשך אליו יתברך ובבחינת יראה הוא ביטול היש הכל הוא בכדי להעלות נפשו אליו יתברך וגם בבחינת מסירת נפש שהוא נקודת הלב הכל הוא מצד בחינת העלאה דהיינו מצד שהעולמות וגופו המה נערכים בבחינת יש ומהות נבדל רק מצד התבונה והדעת בכחו הפלא מתקשרים ומתבטלים אליו יתברך וגם בבחינת עסק התורה הגם שבבחינת עסק זה הרי הוא מגלה אלוק"ותו יתברך אפילו מצד היש בבחינת לבושי הנפש כמבואר לעיל אף על פי כן הוא נקרא בחינת העלאה דהיינו שמקשר ומבטל מחשבתו ודבורו ומעשיו למחשבתו ודבורו של הקדוש ברוך הוא ובחינה זו נקראת מרכבה דהיינו שהמחשבה דיבור ומעשה של האדם נעשו מרכבה למחשבתו

דיבורו ומעשיו של הקדוש ברוך הוא ועל ידי מחשבה דיבור ומעשה שלו נתגלה מחשבתו דיבורו ומעשיו של הקדוש ברוך הוא על ידי התורה ומצות נמצא מחשבה דיבור ומעשה של אדם העוסק בתורה מתקשרים אל מחשבתו דיבורו ומעשיו של הקדוש ברוך הוא ונפשו דהיינו חכמתו ומדותיו נכללים ומתאחדים עם חכמתו יתברך ומדותיו ובזה מעלה נפשו מגשמיותה הנגלית בבחינת יש ונפרד ומקשרה אליו יתברך אבל היש מצד מהותו לא נתהפך רק שבטל אליו יתברך ונתעלה בבחינת לבוש ומרכבה:

והנה הגם שבהעלאה זו יש גם כן ירידה והמשכה דהיינו בקריאת שמע ותפלה קריאת שמע היא העלאה מתתא לעילא ותפלה הוא המשכה מעילא לתתא כמבואר לעיל וגם בבחינת עסק התורה ועשיית המצות מוכרח למסור נפשו קודם אליו יתברך במסירת נפש וזהו בחינת העלאה ואחר כך להמשיך אין סוף ברוך הוא בחכמה של תורה ובמחשבה דיבור ומעשה אף על פי כן כל הבחינה הזאת דרך כלל לבחינת העלאה תחשב כי דרך כלל הוא להעלות נפשו אלוק"ית עם נפשו הבהמיות מגשמיות ויש ונפרד ולדבקם ולהעלותם ולקשרם אל אין סוף ברוך ברוך ובקריאת שמע ותפלה הוא לייחדם באין סוף ברוך הוא כבחינת חיות הנפש עם הגוף שהגוף בטל לגבי הנפש ואין הגוף שום מהות בלתי הנפש כן יהיו כל בחינות חכמה ומדות שבנפש הבהמיות בטלים לחיות אלק"י בלי שום מהות נבדל ובעסק התורה ומצות הוא לגלות פעולות הנפש אלוק"ית בפועל ממש דרך פעולות הבהמיות ולבושיה גם כן העיקר היא הנפש אלוק"ית ונפש הבהמיות בטלה לגבי האלוק"ית וזה כל האדם לעבוד עבודתו בקריאת שמע ותפלה להעלות נפשו מתתא לעילא בהתעוררות מתתא להתבונן ביחודו יתברך ולאהבה אותו בכדי לדבקה בו אפילו במדות הנפש הבהמיות ולמסור נפשו באחד וכל זה הוא מתתא לעילא ובשמונה עשרה זו תפלה יעורר אתערותא דלעילא להמשיך על נפשו מאור אין סוף ברוך הוא לקשר נפשו אלוק"ית עם נפשו הבהמיות בבחינת התאחדות בבחינת חיות כיחוד הנפש עם הגוף אשר להגוף אין מהות מיוחד ותנועה מיוחדת בלתי החיות כן יהיה יחוד שתי הנפשות באופן שלא יהיה להנפש הבהמיות שום רצון מיוחד ומדה מיוחדת רק ליבטל אל חיות אלק"י השוכן בתוכו להיות כל הגוף ממולא מחיות אלוק"י וזהו הכל להעלאה יחשב כנזכר לעיל ואחר התפלה יהיה עיקרו בעסק התורה והמצות בכדי לפעול רצונו יתברך וחכמתו בפועל ממש ולהעלות כח נפשו עם לבושיה לכלול חכמתו בחכמתו יתברך ולקשר מחשבתו במחשבתו יתברך ודבורו בדבורו יתברך ומעשיו בעשיה שלו יתברך על ידי המצות ואז נגלה רצונו יתברך אפילו בפועל ממש:

והנה בחינת עבודת היחוד הזה הן בקריאת שמע ותפלה והן בתורה ומצות עדיין היחוד אינו נשלם בשלימות וכל הבחינה הזאת עדיין לחיצוניות יחשב שהוא גופא בגופא שהוא על ידי הכלים שבבחינת אצילות שהוא מדת יעקב אבינו עליו השלום שהוא נקרא בעל האצילות והוא היחוד של כל העולמות בבחינת התגלותם אשר היה מחבר ומייחד התגלות של העולמות אליו על ידי בחינת חכמה בינה דעת ומדות שהמה נקראים כלים ולכן מבואר בזוהר הקדוש שבחינת היחוד של יעקב אבינו עליו השלום היה בחינת גופא בגופא וכן כל האבות שכל יחודם היה מצד העולמות לכן נקרא גופא בגופא כי העולמות נקראים בחינת גופא כגוף לגבי החיות אשר נראים לגשם וגבול נפרד והיה מייחד העולמות עם בחינת אין סוף ברוך הוא כיחוד הגוף עם הנפש ואלוק"ותו יתברך נקרא בחינת נפש עם כל זה הגם שלגבי העולמות נקרא אלוק"ותו יתברך שבתוך העולמות בשם נפש אך לגבי עצמותו ברוך הוא שהוא מקור החיים חיות אלוק"י זה הנמשך ומתייחד בעולמות נקרא גופא כי יחוד זה נמשך על ידי חכמה והבנה ומדותיו יתברך הנקרא בשם זעיר אנפין ובחינת זעיר אנפין שהם הכלים נקראים בשם גופא כמאמר פתח אליהו חכמה מוחא כו' חסד דרועא ימינא ובכמה מקומות בזוהר ובתיקוני זוהר מעריך כל יחוד האצילות בשם גופא ונקרא בחינת אדם דאצילות ולכן ההתדבקות והיחוד הזה שהוא על ידי חכמה והבנה נקרא בשם גופא בגופא אשר על כן נאמר ביעקב ויאבק איש עמו כי לגבי בחינת גופא שהוא מצד הכלים יש כלים מצד ההיפך כי את זה לעומת זה עשה אלוקי"ם אדם קליפה נגד אדם דקדושה ועל בחינה זו נאמר הוי"ה איש מלחמה ושעת צלותא שעת קרבא ובמלחמה זו היא כל עבודת האדם כאשר מבואר לעיל וגם התורה נקראת בבחינה זו ספר מלחמות הוי"ה כי הכל הוא בבחינת מלחמה מצד כי העולמות נערכים ונגלים ליש אשר הוא בחינת מנגד אל כחו האין סוף יתברך ולכן כל עבודה זו הוא להגביר סטרא דקדושה ולהפך בחינת היש אליו יתברך ולקשרה ולדבקה בו:

פרק כד

והנה בבחינת עבודה זו נקראו תפילה ותורה בבחינת חיות כמאמר הכתוב תפלה לא"ל חיי ובתורה נאמר כי הוא חייך ונאמר עץ חיים היא שהוא הכל בבחינת חיות הנפש עם הגוף כמו שהגוף והנפש הם שני מהותים נבדלים רק שמתקשרים ומתאחדים בכחו הפלא והנפש מחיית את הגוף אשר בלתי החיות הוא בחינת מיתה ועל ידי התקשרות זו פועלת הנפש פעולתה על ידי כלי הגוף כן העבודה בקריאת שמע ותפלה ותורה הכל הוא בבחינת חיות מאחר שהעולמות נערכים למהות נבדל כמו שהם לגבי דידן ובבחינה

זו נקראת התורה לחם ומזון כי כמו שהלחם כמו שהוא בבחינתו הרי הוא בתכלית ההסתר רק כשאדם אוכלו נגלה כחו וגם נצרך עדיין בחינת בירור כידוע כן התורה מצד הנגלה שלה הרי היא נגלית בבחינת חכמה בגשמיות וגבול ויש רק כשהאדם על ידי עבודתו והתעוררותו מתדבק אל רצונו יתברך אז נגלה כחה שהיא בחינת רצונו וחכמתו יתברך אך בבחינה זו צריך לברר שיהיה העסק לשמה שלא בשביל פניית עצמו וכדי להקרא רבי או כדי להתגדל וגם שלא יהיה אצל המעיין והלומד עיקר השכל החיצוניות הנגלה בבחינת חכמה גשמיות כשאר חכמות החיצוניות חס ושלום כי אם להבין שהוא רצונו וחכמתו יתברך ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה זכה נעשית לו סם חיים לא זכה כו' ובחינת למוד זה בכוונה זו נקראת התורה מסטרא דמט"ט תמן אסור מותר כשר פסול כו' כי עדיין יש אחיזה להההיפוך מצד שעדיין בכוונה ועסק זה עדיין היש בתקפו רק שמבטלו ומקשרו ומאחדו בבחינת מרכבה ולכן בבחינה זו נקראת תורה תושיה שמתשת כחו של אדם ונקראת לבוש כי בתורה ותפילה יש כמה בחינות כאשר יתבאר לקמן בבחינה אהבה רבה שהיא מדת משה רבינו עליו השלום אשר מצד בחינה ההיא נאמר לא תמצא בארץ החיים כי היא למעלה ממדות החיות וכן כל הפרטים המבוארים לעיל בבחינה הנזכר לעיל אינם שייכים בהבחינה שיתבאר אם ירצה השם:

והנה כבר בארתי לעיל שהגם שבחינה זו הוא בחינת האבות אף על פי כן היה להם כל הבחינות דהיינו אהבה רבה שלמעלה מן הכלים רק שמדתם היה מצד הכלים והעולמות ומזה הגיע להם אהבה רבה שלמעלה מן הכלים ולכן נקראו בחינת מרכבה כמבואר לעיל לכן עבודתם ותורתם היה בחינת בירור והעלאה שהוא מנוגה כמו שנתבאר לעיל והבחינת בירור הוא לברר אוכל מהפסולת ולכן היה בבחינתם בחינת פסולת ולכן אברהם יצא ממנו ישמעאל ויצחק יצא ממנו עשו דהיינו שהם בררו עצם הטוב ויצא מאתם הרע כי בחינת אברהם היה מדת אהבה והיה התקשרותו אל הוי"ה מצד יחוד העולמות ובבחינת אהבה זו שהיא מבחינת עולמות והיש כמבואר לעיל שאהבה אינו נופל כי אם על שני מהותים נמצא בבחינת אהבה זו יש מי שאוהב והתחברותו מצד היש רק אברהם בירר הטוב דהיינו שהסיר ההרגשה מצד התחברות היש והיה אהבתו רק להוי"ה לבדו כי היש שלו היה בטל אליו יתברך בתכלית מצד היחוד האמיתי ולכן יצא ממנו ישמעאל יצא דייקא שבחינת ישמעאל הוא ההתחברות מצד היש השייך אליו וכן בחינת יצחק הוא בחינת התנשאות להתרומם ולהתנשא אל אין סוף ברוך הוא כמבואר לעיל על פסוק אשתחווה אל היכל קדשך עיין שם ובבחינת התנשאות זו יש גם כן התנשאות מצד היש רק הוא ברר שיהיה ההתנשאות רק מצד אלוק"ותו יתברך

לכן יצא ממנו עשו יצא דייקא שבחינת עשו התנשאותו הוא מצד היש כמאמר הכתוב למען שמי יכבד הוי"ה ונקרא עשו בנו הגדול ודי למבין:
והנה אפילו בחינת יעקב שהיה מטתו שלמה שלא יצא ממנו שום פסולת אף על פי כן ויאבק איש עמו דהיינו שבחינת יעקב היה לחבר שני אוהלים והיה מבריח מן הקצה אל הקצה דהיינו שהיש והגבול לא היה מסתיר לגביה כי הביט כחו יתברך אפילו בבחינת יש אבל עם כל זה היה היש נערך לאיזה מהות נבדל רק שהביטול היה אפילו מצד היש כמו שנתבאר לעיל בארוכה:
והנה בחינה זו כשהוא תמיד בדביקות הרי הוא מבריח מן הקצה אל הקצה אבל כשאינו מתבונן ואינו מתפעל בבחינת ביטול הרי נתעורר כח היש בבחינתו ולכן כאשר נשאר יעקב לבדו ויאבק איש עמו רק כי לא יכול לו מצד התדבקותו תמיד בבחינת יחוד בלי הפסק ואף על פי כן ויגע בכף יריכו דהיינו בבחינת יריכו שהוא לבר מגופא כי בחינת גופא הוא עצם היחוד ולכן בבחינת גופו הוא דבוק תמיד ביחוד גמור ואז לא יכול לו אבל בבחינת יריכו שהוא לבר מגופא דהיינו בהסתלקות הדעת והמדות אהבה ויראה ודומיהן רק שנשאר בבחינת נצח והוד דהיינו בהסכמה וקבלה בלב בלי אהבה והתבוננות אשר ידוע שנצח והוד נקראו ירכין לבר מגופא כמו למשל שמשכיל הדבר שטוב לנפשו מצד זה יש לו אהבה ותשוקה להדבר ומצד אהבה זו נגמר בלבו לעשות הדבר בפועל ואז אפילו אחר שמסתלק ההשכלה והמדות נשאר אצלו הסכם בנצחון להתקשר לדבר שחפץ כן הוא בבחינת עבודה בתחילה צריך להשכיל ולהתבונן ביחודו יתברך אשר מזה תגיע לו התשוקה באהבה עזה לדבקה בו ולקבל עליו לעשות רצונו בתורה ומצות ולשמור את עצמו מן ההיפך ואז אפילו בהסתלקות האהבה נשאר הנצחון בבחינת הסכם ליבטל אליו בבחינת סור מרע ועשה טוב ובבחינת ירכין נגע דהיינו להיות נגלה היש לדבר נפרד וזהו גיד הנשה כי נשה הוא שני פירושים נשה כמשמעו שנשה ממקומו וגם נשה לשון שכחה ושני הפירושים מכוונים דהיינו שנשה ממקומו שהוא התחברות אל יחודו וגם הוא לשון שכחה ששוכח היחוד:
והנה יעקב אבינו עליו השלום בעצמו היה דבוק תמיד ביחודו יתברך לכן לא יכול לו רק בבחינה שיוצא מבחינת יחודו שהוא בבחינת נצח הוד יסוד בזה היה יכול ליגע:

פרק כה

כלל העולה שכל בחינת תורתם ועבודתם היה הכל בבחינת בירור והעלאה ועל זה נאמר הגו סיגים מכסף ויצא לצורף כלי כי כל עיקר עבודתם הוא לברר הסיגים מכסף לכן הוצרך יעקב ובניו לירד למצרים בשביל שני בחינות אחד הוא לברר הניצוצות ממצרים

כמאמר הכתוב וילקט יוסף את כל הכסף כו' וגם מאמר הכתוב וינצלו את מצרים וזהו ברכוש גדול ושנית הוא גם כן שיהיה בחינת הביטול שבבחינת יחוד שהוא בחינת יעקב כסף נקי דהיינו שעבודתו ויחודו היה מצד ההתדבקות וההתחברות מצד היש מצד הדביקות תמיד בבחינת רעותא דליבא ובזה עדיין לא נגלה עצם הביטול כאשר הוא מצד עצמותו ברוך הוא כמו למשל בן הדבוק אל אביו תמיד מצד חכמתו שמשכיל גדולת אביו ואהבתו אליו והתחברותו עמו מצד זה בטל תמיד אליו וכשהאב רוצה לנסותו אם האהבה היא רק מצד ההתחברות והשכלה אם מצד האמת הוא מסתיר פניו ממנו ואדרבה מראה לו ההיפוך ואם אף על פי כן רץ אחר אביו ובטל אליו בזה יודע אמיתות אהבתו כן ביטול יעקב ובניו שהיה מצד הדעת והתקשרות ביחודו יתברך תמיד לא היה נגלה ביטול העצמי הגם שיעקב אבינו עליו השלום היה לו ביטול מצד אמיתות רק מצד הדעת הדבוק תמיד לא היה הביטול העצמי בהתגלות אבל בבחינת מצרים ששם הוא היפך היחוד ושם הוא עיקר הגילוי בבחינת הגבול ואף על פי כן היה בטל אליו בזה נבדלו הסיגים לגמרי וכמאמר הזוהר דתמן אתבחינו אבהתנא ושני הבחינות המה מכוונים וזה תלוי בזה כי מצד הביטול שהיה בבחינת מצרים שהוא למעלה מן הדעת בזה היה יכול לברר אפילו מצד היש הגמור אשר לא נכלל ביחודו שהוא הרע הגמור כי הביטול שהוא מצד הדעת הוא התקשרות העולמות אליו יתברך מצד התבוננות והדעת ביחודו יתברך שאין העולמות דבר נפרד ממנו ובטלים אליו יתברך וליחודו אפילו בחינת עולמות התחתונים בחינת דעת זה אינו רק להסיר ההסתרה שמצד בחינת נוגה שנתגלה בחינת יש ועל ידי הדעת מתבררת להעלותה אל הקדושה לבחינה זו יגיע הדעת אבל בחינת הרע הגמור שעיקרו הוא למטה מן הדעת אשר כביכול ההסתרה היתה שיהיה דייקא נראה בבחינת מנגד להקדושה כי כל עיקר המכוון היה דווקא לאהפכא חשוכא לנהורא ומרירא למתקא ולכן כחם היה דווקא בבחינת מנגד להקדושה וכידוע מענין פרעה שהיה מכתר דקליפה דהיינו כמו שבקדושה שורש היחוד של העולמות נמשך מכתר בבחינת פלא אך שהפלא הזה נמשך בדעת כן את זה לעומת זה היה כתר דקליפה שיהיה נגלה דייקא בבחינת נפרד וזהו גם כן פלא אשר באמת אין עוד מלבדו ואין זולתו יתברך ואף על פי כן יהיה נגלה מנגד גמור עד שאמר לי יאורי ואני עשיתני זהו דבר פלא: והנה פלא זה אינו נמשך בדעת כי כל עיקרו הוא שיהיה דייקא בבחינת נפרד והדעת הוא דייקא היחוד ולכן אמר פרעה לא ידעתי את הוי"ה כי לא היה לו בחינת דעת שהוא יחוד והתקשרות אמיתי מצד היחוד שהוא בחינת הוי"ה ולכן מביא בזוהר הקדוש על פסוק בא אל פרעה אשר משה היה ירא לבא אליו להפכו כי בחינת משה הוא מצד

הדעת ובחינת פרעה היה למטה מן הדעת ושורשו הוא מלמעלה מן הדעת שהוא בחינת פלא וכמאמר הזוהר דקא חמי ליה משתרש בשרשין עלאין ולכן היה מלך מצרים שהוא היה העיקר והשורש של מצרים שהוא מיצר ים וכל זה הוא מצד ההסתרה כאשר הוא לגבי דידן אבל לגבי עצמותו ברוך הוא הרי מקרא מלא דבר הכתוב לא יגורך רע כי הרע הוא רק מצד ההסתרה ואצלו יתברך אין צמצום מסתיר לפניו אשר הוא באמת אין זולתו ולכן נאמר הנני עליך פרעה מלך מצרים התנים הגדול הרובץ כו' כי כאשר נגלה עצמותו ברוך הוא הרי ממילא הוא בטל ולכן כאשר ירד יעקב למצרים אשר בבחינת מצרים היה ביטולו מצד עצמותו ברוך הוא שלמעלה מן הדעת מצד זה היו ישראל יכולים לברר הקדושה שהוא כחו יתברך שבמצרים שהוא מצד הרע הגמור להוציא בולעם מפיהם ולהכניסם אל הקדושה בבחינת לאכפיא ולאהפכא דייקא והדברים ארוכים ויתבארו אם ירצה השם במקום אחר:

והנה כבר בארנו כדי צורך בביאור עבודת האדם שהם מדת האבות עליהם השלום שאחריהם כל אדם ימשך לעבוד עבודתו בדרך הזה הגם שיש כמה בחינות באהבות ויראות בכמה פרטים יתבאר אם ירצה השם בשער הרביעי ומבחינת עבודה זו בהתבוננות היחוד כנזכר לעיל מזה הוא בחינת הולדות אהבה ויראה הנקראים בן ובת ובחינת הולדה זו הוא מישראל סבא ותבונה הנמשכים במוח זעיר אנפין להיות לו למוחין לכן תבונה היא אותיות בן ובת והנה לפעמים נולד הבן קודם שהוא האהבה להתדבק אליו מצד התבוננות ביחודו יתברך וליפרד מהיש ולהיות נמשך אל יחודו יתברך בדביקות ולפעמים נולדת בת תחילה שהיא היראה שהוא ביטול היש בהתבונן שהוא יתברך עיקרא ושרשא דכולא וכל עלמין מתייחדין אליו מזה תגיע אליו היראה לבטל היש שלו שלא יהיה נגלה לנפרד:

והנה אמרו רבותינו זכרונם לברכה בת תחילה סימן יפה לבנים דהיינו אם על ידי ההתבוננות תגיע לו היראה שהיא בחינת ביטול היש תהיה האהבה הבאה אחרי היראה הזאת מבוררת שלא יתערב באהבה זו מצד עצמו שהוא האוהב כי מצד ביטול היש תהיה האהבה רק מצד העצם אבל כשבאה האהבה בתחילה תהיה בה תערובות היש מצד עצמו:

והנה אפילו כשנולדה האהבה בתחלה צריך לעורר היראה גם כן שלא יהיה נגלה היש שלו לאיזה מהות ולכן בצאת החסדים והגבורות מיסוד אמא נתגלה תיכף בחינת נוקבא שהיא בחינת מלכותו יתברך שנקראת יראת הוי"ה וכמאמר האדרא רבה אפיק מבין חדוי גלגלא תקיפא כו':

והנה מבואר בעץ חיים שקודם חטא אדם הראשון היו החסדים יוצאים מיסוד אמא קודם יציאת הגבורות ואחר זה יוצאים הגבורות ומתמתקים על ידי החסדים ואחר חטא אדם הראשון גרם שיצאו הגבורות קודם החסדים והביאור לזה כי קודם חטא אדם הראשון לא היה מרגיש היש כלל כמאמר הכתוב ויהיו שניהם ערומים האדם ואשתו ולא יתבוששו כי הביטול שלהם היה שלא בהרגשה כלל רק בהתכללות עצום ולא הרגישו היש לאיזה מהות מצד הביטול ולכן היו יוצאים החסדים קודם מיסוד אמא שהוא התבונה וההתבוננות ביחודו יתברך אשר כל העולמות מתייחדין אליו ביחוד גמור מצד האהבה והחסד ואחריהם יצאו הגבורות שדרכם לעלות ולא לירד דהיינו שיהיו העולמות בטלים למקורם אך בירידתם מתמתקין מצד ההתכללות אמיתי אשר אין זולתו אפילו מצד היש ואין היש מהות נבדל ממהותו יתברך אך אחר החטא שאכל עץ הדעת טוב ורע דהיינו שהרגיש היש למהות נבדל ולכן היה מרגיש ביטולו לאיזה מהות אז יצאו הגבורות קודם דהיינו לבטל היש ממהותו ואחר זה יצאו החסדים שהוא האהבה לטעם המבואר לעיל ואז יצאה הנוקבא מבין חדוי כידוע שעיקר קבלת הנוקבא הוא מהגבורות ודי למבין:

פרק כו

והנה אחר שבארנו מדת האבות בבחינת אהבת עולם שהוא הנקרא בחינת חצוניות עתה נבאר בחינת אהבה רבה והיא מדת משה ואהרן כי הנה מבואר בזוהר הקדוש כי משה הוא שושבינא דמלכא ואהרן הוא שושבינא דמטרוניתא כי בחינת הביטול שלהם היה שלא מצד התגלות העולמות שהוא בבחינת גוף וחיות כי בטולם היה רק מצד עצמותו ברוך הוא שהוא מצד העצם ולא מצד הפעולה כידוע שבחינתם היה בחינת מ"ה כמאמר הכתוב ונחנו מה כי בחינת מה הוא סובל שתי משמעות אחד הוא מה כמשמעו שהוא דבר שאינו ואינו נרגש לאיזה דבר ומשמעות השנית מה הוא לשון מהות כידוע שיש שם מ"ה וב"ן ומ"ה הוא עיקר המהות של כל דבר שהוא העצם של כל דבר וב"ן הוא הגילוי של המהות בהתפשטותו:

והנה בחינת הביטול מצד העולמות הנגלים בבחינת פעולה הוא מצד בחינת ב"ן שהוא הגילוי אבל בחינת ביטולם של משה ואהרן היה שלא מצד הגילוי והפעולה כי אם מצד מהותו יתברך אשר מצד מהותו יתברך הרי אין מהות אחר בלעדו ואין זולתו לכן אין העולמות נחשבין לאיזה מהות כלל ושני הפירושים המה עולים בקנה אחד כי מצד ביטולם מצד מהותו יתברך הרי הם מ"ה ממש באופן שלא היה נגלה בעיניהם היש לאיזה מהות ולכן בחינתם המה בחינת אהבה רבה שלמעלה מחכמה והבנה הנמשכים בכלים הנקראים ישראל סבא ותבונה רק ששורש ביטולם היה מאבא ואמא עילאין שעדיין לא

נחתו לבחינת כלי הזעיר אנפין שהוא ההתבוננות מצד הבנת העולמות כי אבא ואמא עלאין הוא ההשכלה וההבנה מצד עצמותו ברוך הוא ומצד הבנה הזו שהוא מצד עצמותו ברוך הוא הרי אין להעריך העולמות בבחינת גוף והאלוקו"ת שבהם בבחינת חיות כי מצד עצמותו ברוך הוא הרי אין זולתו ואין להעריך חס ושלום מצד עצמותו ברוך הוא בחינות גוף ונפש שהמה בחינות נבדלים במהותם כי לגבי עצמותו ברוך הוא הרי אין מהות בלעדו ומה שנראים העולמות למהותים נבדלים הוא מצד ההסתרה כאשר המה לגבי דידן:

והנה הגם שאפילו בבחינתם הרי היו נגלים גם כן בבחינת מהות אחר כי המה היו גם כן נבראים אך הגם שנגלה להם העולם למהות נבדל אף על פי כן מצד שהתבוננותם היה מצד הפנימיות ומצד הפנימיות הוא לבדו יתברך בכל הנמצאים נמצא שני המהותים הכל הוא מהותו לבדו ומשתווים אצלו יתברך מצד כחו הפלא אשר על כן היה ביטולם אפילו מצד היש שוה אל מהותו יתברך שלא מצד הכלים כי לא הביטו שום מהות אחר רק מהותו לבדו ולכן היה משה שושבינא דמלכא כמו שהשושבין מנהיג את המלך לבית המלכה למשל ונגלה המלך בבית המלכה על ידו כן משה רבינו עליו השלום המשיך גילוי אלוקו"תו יתברך בכל הנפעלים והמשיך יחודו יתברך בלי שום הסתר פנים ובלי התלבשות העולמות דהיינו שאפילו בבחינת עולמות המשיך עצמותו ברוך הוא כמאמר הכתוב פנים בפנים דבר הוי"ה עמכם דהיינו התגלות הפנים שבבחינת אלוק"ותו יתברך בבחינת פנים הנגלה בבחינת עולמות בלי שום הבדל ואהרן היה שושבינא דמטרוניתא כמו למשל השושבין של המלכה שמביא את המלכה לחדר המלך כן אהרן היה מקשר כח היש שהוא בחינת נוקבא אל עצמותו יתברך ומביא כח היש אליו יתברך בלי שום הבדל:

והנה פעם מבואר בזוהר שבחינת משה הוא מחכמה עילאה וגם בעץ חיים מבואר שהוא בחינת יסוד אבא ופעם מבואר בזוהר בינה איהי דמשה וגם מאמר רבותינו זכרונם לברכה משה זכה לבינה ופעם נאמר שעיקר בחינת משה הוא בחינת הוד כמאמר ונתן ההוד למשה ואומר ונתת מהודך עליו אבל באמת כל הבחינות המה מכוונים לכוונה אחת כי מצד הביטול שלו שהוא מ"ה כנזכר לעיל הוא הנקרא בחינת חכמה עילאה שהוא הביטול בעצמו שלמעלה מן השכל הנגלה בכלים נקרא בחינת מ"ה ומצד התבוננות מצד העצם בבחינת עצמותו ברוך הוא שלא מצד העולמות על זה מבואר שבינה איהי דמשה ומשה זכה לבינה שהיא בינה עילאה שהוא הבינה באין סוף ברוך הוא מצד עצמותו:

והנה הגם שמשה זכה לשתיהן שהוא חכמה ובינה עילאין התגלותם של החכמה ובינה הנזכרים לעיל הוא דייקא בהוד כמאמר הזוהר בינה עד הוד אתפשטת דהיינו כי אם היה התגלות החכמה ובינה מצד העצם כאשר הם בכחם לא היה אפשר להם להתקיים בבחינת גוף ונברא רק התגלותם הוא רק בבחינת הודאה כמו למשל מחכם שמגלה עמקות חכמה שאי אפשר להשיגה לזולתו מודים שחכמתו עמוקה עד מאוד כן הוא בחינת משה שהשכיל והבין בחינת עצמותו ברוך הוא התגלות ההבנה הזאת היה בבחינת הודאה אצלו אשר אין זולתו וזהו שמבואר בעץ חיים שיסוד אמא היורדת במוחין דזעיר אנפין מסתיימת בחזה דזעיר אנפין כי יסודה קצר שנצח והוד דאמא מתפשטים בגופא דהיינו מתלת פרקין דנצח דאימא נעשה קו הימין חכמה חסד נצח ומתלת פרקין תתאין דהוד דאמא נעשה קו שמאל בינה גבורה הוד דזעיר אנפין כי יסוד אמא הוא ההתקשרות של עצם ההשכלה באין סוף ברוך הוא ומצד עצם ההשכלה אי אפשר להתפשט בבחינת גילוי במדות כי אם היה גילויו במדות לא היה אפשר לסובלו והיו מתבטלין כל הכלים למקורם אבל התפשטות בינה הזאת הוא בהוד דהיינו בבחינת הודאה שעצמותו ברוך הוא הוא בחינת אין סוף אשר אין זולתו כלל ואינו בערך השגה כלל אבל יסוד אבא ארוך ויכול להתפשט אפילו מצד הכלים כי יסוד אבא הוא התקשרות של הביטול שלא בבחינת הבנה:

ובזה ההתקשרות יכולים לסבול הביטול אפילו מצד הכלים כמשל המתבונן בעמקות החכם שאינו בערכו מצד שעמקות החכמה שבהחכם הוא מובדל בגדרו מגדר המקבל ואינם בערך אחד לכן אין בכח המתבונן שיתקשר לעצם החכמה כאשר היא אצל החכם מצד ריחוק גדרו רק שמודה על החכמה אשר היא עמוקה מאוד אבל בחינת ביטול חכמתו ומדותיו לחכמת החכם הרי יכול להיות נמשך הביטול דוקא במדותיו כן הוא כביכול למעלה כי מצד הבינה שהוא להתבונן באין סוף ברוך הוא אשר אינו בערך השגה ואינו בערך כלים כלל כי אין זולתו יתברך וכולא קמיה כלא חשיבין הרי אי אפשר להתבונן אלא במוחין אבל בבחינת המדות הרי אין בכחם של המדות להכיל ההבנה כי היו מתבטלין לגמרי כי הוא יתברך מושלל מערך מדות ולכן בבחינת מדות אי אפשר להתגלות בבחינת בינה כי אם בבחינת הודאה כנזכר לעיל להודות שאין זולתו יתברך אבל בבחינת התקשרות הביטול אל אין סוף ברוך הוא יכול להתפשט אפילו בהמדות שיהיו בטלים מצד עצמותו ברוך הוא ולכן מבואר בכוונות על גלה כבוד מלכותך שהוא בחינת הוד דעתיק שהגילוי אי אפשר להיות כי אם בהוד דעתיק דהיינו שיהיה הודאה שהוא עתיק מכולא ונעתק מהשגה וידוע שהתגלות עתיק הוא דייקא בבינה

כי בהבנה מבין שאין סוף יתברך נעתק מערך עולמות ולכן משה זכה לבינה עילאה דהיינו שההתבוננות שלו לא היה מצד הכלים שהם העולמות כי התבוננותו היה מצד העצם כנזכר לעיל שהוא למעלה מן הכלים וזה היה בהתבוננות אבל בבחינת מדותיו היה רק בחינת הודאה כנזכר לעיל אבל בחינת ביטול מדותיו היה מבחינת יסוד אבא דהיינו התקשרות הביטול מצד עצמותו ברוך הוא שלמעלה מן ההבנה שהוא בחינת מ"ה כנזכר לעיל:

פרק כז

והנה כתיב מה רבו מעשיך הוי"ה כולם בחכמה עשית דהיינו כל פעולת הנבראים בכל פרטיהם הנפעלים בפועל ממש בבחינת עשיה אין לך שום פעולה בעולם שלא נמשך בה חכמתו יתברך דהיינו בחינת כח מ"ה שבחינת חכמה נקרא מים ושמן מים הוא המשכתו יתברך לעולמות כבחינת מים שיורדים ממקום גבוה למקום נמוך בלי שום שינוי כן הוא המשכתו יתברך לעולמות מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין בלי שום שינוי כי מדת חכמה היא כחו יתברך המתמשך בעולמות בבחינת חיותם כמאמר הכתוב החכמה תחיה אשר מצד כחו יתברך כל יכול להתמשך בכל הנבראים בלי שינוי ולכן התלבשות אור אין סוף הוא בחכמה ונקרא בחינת שמן דנגיד ונפיק בחשאי כמו כן נמשך כחו יתברך בבחינת אין סוף בכל הנבראים בבחינת הסתר ואין לך בכל הנבראים שלא נמשך בהם חכמה דהיינו הביטול של כל הנבראים כמבואר בפרדס שבכל הנפעלים בעולם יש בהם שמן אפילו באבנים ועפר כי בחינת שמן הוא ביטול של כל הנבראים אליו יתברך בבחינת כחם שיש בכל נברא כח ההשכלה בהתחברותם ובטולם למקורם כל אחד כפי סדרו וטבעו אשר סדר בהם הבורא ברוך הוא על פי חכמה כל אחד ואחד כפי אופנו וסדרו אשר על פי אופן סדר זה יהיה ביטולו לאין סוף ברוך הוא וטעם החכמה הזאת לא שתחייב החכמה שיהיה דוקא באופן זה ולא באופן אחר כי כל יכול לסדרם באופן אחר שהחכמה מאין תמצא כי שורשה נעלה מאוד רק אחר שנתגלית ונאצלה מדת החכמה מוכרח להיות בכל נפעל בסדרו ואופנו אופן ביטולו לאין סוף ברוך הוא דייקא בסדר הזה:

והנה החכמה הוא בבחינת נסתר וסוד כי לא יושג אופן ביטול של כל הנבראים אדרבה לפי הנגלה הרי נגלו הנבראים לבחינת נפרדים והתגלותה של החכמה הזאת הוא על ידי הבינה ודעת דהיינו להשכיל ולהבין מי ברא אלה ומאין נתהוו ואיך אפשר להיות ולהתהוות דבר זולתו חס ושלום אשר באמת אין זולתו יתברך ואין דבר שחוץ ממנו ומה שנגלים לנפרדים הוא רק מצד ההסתר והעלם שהסתיר והעלים כחו יתברך בבחינת

הנבראים בבחינת חכמה שהוא כח מהותו יתברך ובאמת אפילו כל הנבראים המה אצלו בלי שינוי כלל והדעת הוא ההכרה וההתקשרות אליו יתברך כמו למשל שלאחר שמכיר שזה הוא המלך אפילו ירצו להכחיש אותו בכמה שכליים וראיות שאין זה המלך לא יוכלו להכחיש אותו מצד הכרתו אותו כן הוא הדעת אותו יתברך אפילו בכל הנבראים הכל הוא כחו ואין זולתו יתברך אפילו מצד העולמות אף על פי שעל פי שכל לא יחוייב זה מצד גילוי העולמות בבחינת נפרדים בבחינת גבול אך מצד הדעת שהוא ההכרה וההתקשרות האמיתי אליו לא יסתור השכל זה:

והנה בחינת חכמה מתפשטת ומתמשכת בכל הנבראים בשוה מצד כחו הנמשך מעצמותו בלי שום הסתר כל יכול להיות נמשך אפילו בההיפוך אבל מצד הבינה דהיינו להבין יחודו יתברך בעולם הרי יש בבחינת הבנה זו שני אופנים אופן אחד הוא להבין שהוא יתברך מושלל מערך עולמות ומערך גבול שאין זולתו כלל ואין לחשוב שיש חס ושלום מהות בלעדו ואין להעריך העולמות לאיזה מהות ולכן בבחינת בינה הוא קיימא לשאלא ולא למנדע כי בהבנה זו הוא דייקא היפוך ההשגה כמאמר הכתוב שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה שהוא בלשון פלא ותימה ואופן השני הוא להבין שאין לך דבר במציאות שלא נמצא מאמיתת המצאו ושהוא יתברך נמצא בכל הנמצאים וכחו יתברך הוא דייקא בהיש והבנה הזאת היא מבחינת חכמה והן שני הפכים אך על ידי הדעת הוא ההכרה וההתקשרות אמיתי שהוא יתברך סובל שני הפכים בנושא אחד מצד כחו הפלא ולכן הדעת הוא המחבר חכמה ובינה אשר המה שני הפכים כי חכמה הוא דייקא להשכיל כחו יתברך בכל הנפעלים לכח אחד ממש בבחינת כח אין סוף ברוך הוא והבינה הוא דייקא להבין ריחוק גדר העולמות מערך אין סוף ברוך הוא והדעת הוא המחברם ומקשרם מצד ההכרה והרגשה שמרגיש ומכיר שאין סוף ברוך הוא הוא נמצא בעולמות תחתונים בלי שום שינוי שהוא על ידי כחו הפלא כאדם שמרגיש החיות בגופו הגם שבהבנה הוא ההיפוך אשר מצד ההבנה שמבין ערך גדר הגוף לגדר החיות המה רחוקים בגדרם ריחוק רב אך על ידי הדעת מרגישים כלי הגוף דייקא החיות כי דעת הוא חצוניות כתר שהוא מפליא לעשות כו':

פרק כח

והנה מבואר בספר יצירה הבן בחכמה וחכם בבינה דהיינו החכמה וההבנה המה תלוים ומתכללים זה בזה דהיינו כי בחינת חכמה הוא להשכיל כחו יתברך הנמצא בכל העולמות אשר מצד זה יגיע לו הביטול האמיתי אבל אם לא יבין שלילת האין סוף ורוממותו מערך עולמות ושאף על פי כן כחו לבדו יתברך בעולמות לא יגיע לו הביטול

האמיתי כי ידמה לו שכחו יתברך הוא בערך עולמות אבל כאשר יבין עוצם רוממותו שהוא מרומם על ערך עולמות בערכים אין קץ ואף על פי כן כחו לבדו יתברך נמצא בכל הנמצאים אז הוא הביטול ביתר שאת ולכן בבחינת הביטול הנמשך מחכמה מוכרח להיות גם כן ההבנה שהוא יתברך אינו בערך היש והעולמות וכן בבינה אם יבין רק השלילה כנזכר לעיל ויבין היש:

הרי יהיה לפי הבנתו מנגד בערכו להאחדות וכמו שאמר פרעה מי הוי"ה אשר אשמע בקולו לכן מוכרח להיות בהבנתו גם בחינת החכמה דהיינו שכחו יתברך נמצא בכל העולמות בוודאי אך אף על פי כן על פי הבנה יבין שהוא למעלה מן ההשגה וקיימא לשאלא ולא למנדע כאדם שרואה איזה דבר תימה ורואה שבוודאי הוא כך בלי ספק רק שמתמיה איך הוא הדבר שמצד השכל הוא דבר המנגד להשכל כן ההתבוננות תהיה על זה האופן דהיינו שמבין שבוודאי אין זולתו יתברך והכל הוא מכחו לבדו אך התמיה מי ברא אלה וקיימא לשאלא ולא למנדע וזהו וחכם בבינה וכל זה הוא בחכמה והבנה דהיינו שמשכיל בבחינת חכמה ומבין בבחינת בינה אבל שיהיה התפשטות החכמה והבינה בבחינת מדות ממש דהיינו שיהיה הביטול בהרגשה ויהיה יחודו יתברך הנמשך על ידי חכמה ובינה הנזכר לעיל נתפס במוחו ולבו בהתקשרות עצום בהתייחדות והתחברות גמור כהתחברות הנפש עם הגוף הוא על ידי הדעת הכולל חסד וגבורה במוחו ומתפשטים בגופו להגדילו להיות כוסף ומשתוקק בבחינת יחוד גמור דהיינו שכולל חסדים וגבורות ומייחדם כי חסדים המה התפשטותו יתברך בעולמות אשר שורשם בחכמה והגבורות המה בהיפך שהם הצמצומים והוא ריחוק הדרגין זה מזה כי דרכן של גבורות לעלות ולא לירד וליפרד בין בחינת הדרגין אך על ידי הדעת המה מתכללין ומתייחדין על ידי כח הפלא ועל זה נאמר ובדעת חדרים ימלאון ועל זה מבואר בדברי רבותינו זכרונם לברכה דעת קנית מה חסרת דעת חסרת מה קנית וכמבואר במאמר דדא ביה כלא ביה וכו' דהיינו כשהדעת מתרבה בגופו הלא אין חסרון כלל כי מתקשרים בקשר היחוד בעצם החכמה והבינה והחסדים עם גבורות אבל דעת חסרת מה קנית כי החכמה ובינה נשארו במוחין והיש נערך למהות נבדל ואינו נמשך בו הביטול של החכמה והבנה אם כן לא קנה כלום והדעת הוא ממשיכם לגופא ממש:

והנה בחינת התקשרות החכמה הוא הנמשך בכל המדות על ידי הדעת שמצד הדעת המדות בטלים ומתכללים ביחודו אבל התקשרות הבינה אינה יכולה להתפשט בכל המדות כי המדות בעצמם אינם בערך הבנה שטבע המדות להשתוקק לדבר הנכסף אליו דהיינו אחר שהוא מתבונן ברוממותו יתברך אשר הוא יתברך אינו בערך השגה

ואף על פי כן נמצא כחו יתברך בכל העולמות אז משתוקק וכלתה נפשו להבטל אליו והכסוף והתשוקה הוא בלי הבנה והבינה היא המולדת המדות ולכן נקראת אימא כמו שהוולד הנמצא בבטן אמו הוא מהות בפני עצמו רק שהוא בהסתר והאמא היא המולדת לחוץ ככה בבחינת הבנה מוסתרים בכח ההבנה המדות והתשוקה וההבנה היא מולדת את המדות אבל כשמולדת אותם הרי הם מהות בפני עצמם לכן גם מטעם זה נוסף על המבואר לעיל יובן המבואר בעץ חיים שיסוד אמא קצר ומסתיים בחזה דזעיר אנפין שהוא שליש הראשון דתפארת דזעיר אנפין כי תפארת דזעיר אנפין הוא גוף המדות:

והנה המדות יש להם גם כן ראש ומוחין דהיינו הבנה שבאהבה להמהות הנאהב אצלו כי האהבה הוא התשוקה להתדבק אליו מוכרח להיות באהבה חכמה והבנה למי תתקשר וזהו חכמה בינה דעת ועד שם הוא התקשרות השכל והבינה אבל עצם גוף אהבה היא תשוקה לבדה בלי הבנה אבל חכמה שהוא כח מ"ה שבאהבה שהוא הביטול הנמשך על ידי האהבה הוא נמשך אפילו בגוף האהבה ולכן יסוד אבא ארוך כנזכר לעיל ודי למבין:

פרק כט

והנה בבחינת חכמה והבנה והדעת יש שני בחינות בחינה אחת הוא בחינת חכמה הגלויה ועל פי חכמה הזאת הם ההבנה והדעת כי בחינת חכמה הוא ראשית כידוע ובחכמה גלויה זו ברא הקדוש ברוך הוא את העולם ועל פי חכמה זו הוא סדר כל הנבראים כמאמר רבותינו זכרונם לברכה בשלשה דברים נברא העולם בחכמה ובתבונה ובדעת ולכן תרגום יונתן על מלת בראשית בחוכמתא והיא המתפשטת בכל העולמות אשר אין נברא בעולם כי אם על פי חכמה זו ובחינת חכמה זו היא נהוגה בכל הארבע עולמות אצילות בריאה יצירה עשיה עד שמתפשטת ומתלבשת בבחינת טבע הנבראים עד שמצאו חכמי הטבע חכמת הטבע בכל הברואים ומזה יצאו לחלק ולהפריד באומרם אשר על פי חכמת הטבע מחויב כל נברא בסדרו ואופנו ובאמת לא בחכמה ידברו וסכלים המה נבערו מדעת כי אחר שסידר המאציל ברוך הוא והאציל חכמה זו אז על פי חכמה זו מתצמצמת ומתפשטת להיות לטבע בהנבראים אבל לא שתחייב החכמה זה חס ושלום וכמבואר בשער השלישי מחלק הראשון ויתבאר עוד לקמן והנה החכמה דבוקה במאצילה ברוך הוא בלי שום הבדל חס ושלום רק הוא יתברך וחכמתו אחד:

והנה כל זה נקראת חכמה גלויה ונקראת חכמה דאצילות והיא מתפשטת בבחינת זעיר אנפין ונקרא חכמה דזעיר אנפין וכן הבינה והדעת המה נערכים בבחינת זעיר אנפין כמו למשל אדם המדבר דברי חכמה עם בנו הקטון לפי ערכו ומסביר לו על פי השכלה והבנה לפי ערכו כן היא החכמה נקראת בבחינת זעיר אנפין דהיינו כפי שממשיכה

בערך העולמות והמקבלים ויש עוד חכמה נעלמה שלמעלה מן האצילות שעליה נאמר ונעלמה מעין כל חי לא ידע אנוש ערכה וכו' ונערכין אליה הבינה והמדע ובחינת חכמה זו היא בחינת התורה שקדמה לעולם אלפיים שנה שהם החכמה והבינה שהם בחינת אלף חכמה אלף בינה כמאמר הכתוב אאלפך חכמה שהחכמה והבינה אלו המה בבחינת אלפין שהמה בחינת פלא שלמעלה מן השכל ועל זה נאמר באורייתא ברא קודשא בריך הוא עלמא וזהו בראשית שהוא ב' ראשית דהיינו שני בחינות חכמה שהיא ראשית כמאמר הכתוב הוי"ה קנני ראשית דרכו דהיינו כי בחינת חכמה הראשונה אשר היא מצד הבריאה ומתפשטת בכל הנבראים הנה הגם שכל הנבראים נבראו בחכמה זו לא מעצם החכמה זו תחוייב חכמת הנבראים בבחינתם כי איך תחויב החכמה אשר להמאציל ברוך הוא אין לתאר בחינת חכמה כלל כי חכמה לא תשוער אלא להשכיל איזה מהות באופנו ועשייתו או לחבר שני מהותים לאחד על פי השכלה או לצרף כמה אופנים זה עם זה אבל בעצם אחד אין שייך כלל חכמה:

והנה מאחר שאין סוף ברוך הוא לא נודע מהותו כלל ואין מהות אחר בלעדו איך תעריך אליו חכמה אשר הוא יתברך מרומם ונעלה עד אין קץ ממדת חכמה ועוד זאת שהחכמה היא הנגלית מצד גילוי הנבראים בכל כוחותם וכוחותם משונים זה מזה ועל ידי החכמה מתחברים כח זה עם זה דהיינו בצומחים מצד הרכבת כחותיהם מתגדל כל אחד ואחד באופנו וכן בחי וכן במדבר וזהו אחר שנמצאו הכחות בעולם אבל הכחות עצמם מאין נתהוו לא תמצא בשום חכמה בעולם ועל זה נאמר עושה פלא כי נפלאות עשה:

והנה החכמה הגלויה הזו אינה רק בחינת כלי כמו למשל מי שרצונו לעשות איזה דבר אומנות או להפך איזה מהות למהות אחר כמו לבנות בנין או לעשות מעפר זהב וכדומה לזה עושה זה על ידי כלי האומנות נמצא עיקר רצונו הוא להמכוון שלו והכלי אינה רק בחינת מעבר כן בחינת חכמה היא כלי להשלים רצונו יתברך אשר תכלית הכוונה בבחינת התגלות עולמות מאין ליש היא בכדי לגלות שלימותו יתברך אפילו מצד היש ובכדי שיתגלו בחינת עולמות בבחינת חילוקי דרגין בכל פרט על פי כוונתו הסתומה והתגלות זאת הוא על ידי כלי החכמה והחכמה היא כלי לפעול פעולת העולמות להסתיר כחו האין הסוף ולהשלים בה כוונתו יתברך:

והנה עיקר הכוונה היתה מאתו יתברך לגלות כחו יתברך שיהיה נגלה שלימותו יתברך בכל הפרטים והנה כל הנמצאים אשר בעולם המה כמוסים בעצמותו יתברך בכח אחד בבחינת השוואה גמורה כי יוצר הכל הוא ואין דבר שחוץ ממנו ואין נסתר מנגד עיניו והוא יתברך נמצא בכל המציאות בכחו השוה ברוך הוא דהיינו שכל המציאות

מוכרחים להיות בכח עצמותו ברוך הוא בכל הפרטים כי הוא המהווה ומכחו יצאו להתגלות אך איך הם בכח עצמותו ברוך הוא באיזה אופן מאחר שהוא פשוט בתכלית הפשיטות ואין לתאר אצלו יתברך שום מהות ודבר זולתו חס ושלום כי הוא עצם אחד פשוט בלי שום התחלקות ואף על פי כן יהיו כל פרטי ההתחלקות בכחו יתברך על זה נאמר הנסתרות להוי"ה אלקינ"ו וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה אין לך עסק בנסתרות לא תליא שאלתא ביה כלל כמו שנאמר במענה הוי"ה לאיוב איפה היית ביסדי ארץ כו' והנה בחינת התקשרות כל הדרגין אשר בכחו יתברך בבחינת השואה היא הנקראת תורה של מעלה וחכמה קדומה:

פרק ל

והנה קריאתה בשם חכמה קדומה תואר זה אינו אלא לשכך את האוזן קורין אותה בשם חכמה ומשאילין לה שם חכמה מצד שהוא שורש כל שרשי החכמות אשר נתגלו בבחינת עולמות ולכן קורין לה גם כן חכמה קדומה אבל באמת אין לתאר בכחו יתברך בבחינת אין סוף תואר חכמה כלל כמבואר לעיל אשר תואר החכמה הוא רק מצד כמה מהותים אשר אין סוף ברוך הוא מושלל מתוארים ומהותים מחולקים בתכלית השלילה אשר אין להעריך אפילו בבחינת העלם והעלם דהעלם כי בבחינת העלם הרי הכחות המה במציאות אלא שנעלמים בלי התגלות וכן הוא בהעלם דהעלם מוכרחים להיות בכח במציאות וכמו למשל באדם שכל המחשבות והדבורים המה נעלמים בכח השכל וכן המה בהעלם דהעלם בכח חיות נפשו שברצון הנפש הרי כל הכחות מוכרחים להיות בכח הנפש מצד כי עיקר הנפש הוא מצד ההתקשרות בכלי הגוף הרי מוכרחים להיות כל כחות הגוף בכח התקשרות נפשו שהוא רצון הנפש ואדרבה כל עיקרם הם בכח הנפש דייקא ופעולת כלי הגוף פועלים פעולת רצון הנפש כידוע:

והנה בכח הנפש שייך לומר שכחות הגוף המה בתוכה בהעלם דהעלם מצד כי כחות הגוף המה מהותים נבדלים מהנפש ומצד התקשרות הנפש עם הגוף בבחינת פלא מוכרחים כלי הגוף להתקשר בכחות הנפש בקישור נפלא והגם שלא ניתן לשער כלים גשמים מחולקים גופנים בכח הנפש ואף על פי כן בוודאי נמצאים בכח הנפש כי אם לא כן איך פועלים כלי הגוף כרגע רצון הנפש אך כי מציאותם בכח הנפש הוא בהעלם דהעלם ולכן מצד התקשרות נופל הלשון בהעלם ובהעלם דהעלם אבל לגבי עצמותו ברוך הוא אשר אין לתאר אליו יתברך כח זולתו וכחות משונים בהתחלקותם חס ושלום שבעצמותו הפשוט בתכלית הפשיטות הרי כל הכחות הנגלים אין לתאר אותם באיזה מציאות כלל בכחו יתברך מצד פשיטותו והשוואתו ברוך הוא הגם שכל הנפעלים המה

מכחו יתברך אך איך הם בכחו יתברך אסור לאסתכלא ולשאלא כלל רק שהם כמוסים וגנוזים באופן שאין לבקשם כלל כמבואר בחלק הראשון בשער הראשון שם התואר של גנוזים עיין שם וכמבואר בפרדס אשר הספירות אין לתאר מציאותם באין סוף ברוך הוא רק מהעדר הגמור אל הויה דהיינו שנתהוו שלא בבחינת ידיעה והשגה כלל ומה שמתארין כח העולמות אליו יתברך בהעלם ובהעלם דהעלם הוא מצד המשכתו יתברך לעולמות אשר הוא רצונו יתברך בבחינת כתר המתמשך לחכמה ובינה ומדות דאצילות בבחינת המשכתו מוכרחים להיות כח העולמות בכח המשכה זו לכן בבחינת הספירות ומדות מוכרחים להיות כל בחינת העולמות מצד הנפעלים אשר כולם נפעלו בחכמה ובינה וחסדים וגבורות מוכרחים אנו לתאר החכמה בכחו יתברך כי הוא החכם והוא המבין והוא בעל החסד כי ממנו נפעלו והוא מוצאם אך החכמה והמדות המה מיוחדים בעצמותו ברוך הוא ואנת הוא חכים ולא בחכמה ידיעה ומבין ולא כו' ואצלו לאו מכל אילין מדות כלל נמצא כל פרטי העולם הנפעלים על ידי חכמה ובינה ומדות המה נעלמים בכחו יתברך ואיך לתאר חכמה ומדות בכחו אפילו בבחינת התאחדות הוא מצד כחו הפלא שהוא כתר שכל יכול להיות נושא שני הפכים בנושא אחד:

והנה בבחינת הפלא שהוא הכתר אינו שייך לומר שכח העולמות המה בהעלם כי בחינת כתר הוא עדיין בחינת אין סוף ברוך הוא ואין לתאר כחות העולמות אליו בהעלם מאחר שאינו בערך העולמות כמו למשל שאין לתאר שכח הדומם הוא בהעלם בהשכל אשר הדומם מצד ריחוק גדרו מהשכל אין נופל בו לשון העלם רק מצד שבכח הרצון הזה מוכרחים להיות כל העולמות בכח אך איך הם בכחו הוא באמת פלא נמצא אפילו כח הספירות שהם נעלמים הם בבחינת כתר זה שהוא רצונו יתברך גם כן בהעלם ולכן בבחינת כתר שייך לומר שכל העולמות המה בכח הפלא בהעלם דהעלם ולכן נקרא אין כדבר שמבקשים אותו ויודעים בוודאי ששם הוא הדבר אבל אין מוצאו בשם ולכן נקרא כתר בזוהר סתימא דסתימין דהיינו שסתום אפילו מהספירות שנקראים סתימין ועיין בשער הראשון משער היחוד והאמונה שם הארכתי בזה:

והנה בבחינת רצון הזה מוכרח להיות כל בחינות העולמות וסדרם ואופנם בכל פרט ופרט כמו שנסדרו בהבריאה מצד שהוא המקור של כל העולמות ועל פי הרצון הזה מתנהגים כל פרטי העולמות בסידורן הנפעלים בבחינת חכמה אם כן מוכרח להיות חכמה בהרצון הזה אך איך לתאר בבחינת רצונו יתברך חכמה המורה על מהותים מתחלקים כנזכר לעיל לכן נקראת חכמה שברצון הזה חכמה סתימאה דהיינו שבוודאי

יש בבחינת רצונו יתברך חכמת סדר הנבראים והתקשרותם זה בזה אך הוא בבחינת סתום ונקראת חכמה סתימאה דלא אתפתחא כלל שאין החכמה גלויה בבחינת עולמות: והנה בוודאי כל התנהגות העולמות הכל על ידי חכמתו הסתומה שבבחינת רצונו יתברך אך עצם מהות החכמה הזאת לא נגלית לגילוי מאחר שהחכמה הזאת אינה בערך השגת העולמות ואין לתאר שם התחלקות והתאחדות כי רצונו יתברך הוא מעצמותו ברוך הוא אשר אין זולתו כלל וכח העולמות אשר בכח רצונו יתברך המה מתקשרים בדרך פלא וכל זה הוא בבחינת כתר שהוא מצד התמשכות העולמות אשר מוכרח להיות בכח המשכה זו כל הפרטים אך המה בהעלם דהעלם וכל זה הוא לגבי דידן אבל לגבי עצמותו ברוך הוא שלא בבחינת המשכה הרי אין לתאר להעולמות איזה מציאות מאחר שהוא פשוט בתכלית הפשיטות ושוה בתכלית השוואה ואין לשער עולמות אצלו כלל ואיך לומר שהעולמות המה בהעלם דהעלם מאחר שאינו בערכם ואין זולתו כלל וגילוי חכמה זו שברצונו יתברך הוא על ידי שערות הראש והדיקנא:

פרק לא

והנה התמשכות החכמה הזאת בבחינה הנגלית בבחינת עולמות הם בשני בחינות דהיינו בבחינת חיצוניות ובבחינת פנימיות בחינת חיצוניות הוא קישור ויחוד הדרגין הנמצאים במציאות העולמות בסדרם ואופנם ובהתקשרותם זה בזה ובטולם לאין סוף ברוך הוא על ידי חכמתו יתברך הנקראת חכמה גלויה שהיא בחינת חכמה דזעיר אנפין שנובעת מחכמתו הסתומה שברצונו יתברך על ידי שערות הראש הנקרא גלגלתא דהיינו כל החכמה הנמשך בעולמות אשר כולם נפעלו בבחינת חכמה המתפשטת בנבראים כמו שכתוב כולם בחכמה עשית נמשכה החכמה הזאת מחכמה סתימאה ואין להעריך התמשכות חכמתו רק כמו שערות הנמשכין מהמוח אשר אין להעריך השערות לגבי המוח אשר במוח נגלה ההשכלה ובשערות אין נגלה בהם שום פנימיות רק שנמשכים מהמוח ככה התמשכותו יתברך לבחינת חכמה שמצד העולמות מחכמתו הסתומה המה נערכים כמו שערות דהיינו שכל החכמות המה דייקא מחכמתו הסתומה אך אינם בערך כלל לגבי חכמתו הסתומה כדומם בערך השכל כי החכמה הגלויה נערכת בבחינת עשיה לגבי אין סוף ברוך הוא הנמשך בחכמה הסתומה שברצונו יתברך אך אף על פי כן היא מעין חכמתו יתברך הסתומה ומתחברת לבחינת אחד על ידי כחו הפלא שהוא רצונו יתברך שהוא בחינת גלגלתא שמקיף את המוח הסתום שבתוכה וממשיכה לגילוי כי בחינת גלגלתא הוא עצם שלא נגלה בו שום בחינת מוח כי הוא בחינת רצונו יתברך בלי טעם כי אין טעם לרצון כמו שתוק כך עלה במחשבה ולכן נקראת בחינת פלא כי כל

דבר שאינו מושג הטעם והחכמה הוא פלא ולכן בכח בחינת הרצון הזה שהוא גלגלתא להמשיך חכמתו הסתומה בבחינת גילוי ולחברם לאחדים:

ועל זה נאמר חכמות בחוץ תרונה כמבואר באדרא רבה כד נגיד ממוחא סתימאה כו' כאלו אתחבראן תרין מוחין ואתעבידו חד מוחא וכל זה נקרא חיצוניות דהיינו התמשכותו זה הוא בכדי לגלות כחו יתברך ויחודו בערך העולמות לכן לחיצוניות תחשב לכן נביעתם של המשכות אלו השערות המה דרך אחורי הגלגלתא כי בחינת העולמות בבחינתם לאחוריים תחשב לגבי עצמותו ברוך הוא כי עיקר פנימיות כוונתו שיתגלה עצמותו ברוך הוא בבחינת שלימותו יתברך אשר מצד בחינת שלימותו הרי אין להעריך כל חילוקי הדרגין של העולמות לאיזה מהות כלל כי הכל הוא כחו לבדו בעצמותו ברוך הוא בלי הבדל כלל אך אף על פי כן הגם שהעולמות המה בבחינת חיצוניות הרי אפילו מצד חיצוניות הוא לבדו יתברך נמשך בהם ואין החיצוניות מסתיר לגביה יתברך רק לגבי דידן נערכו העולמות בבחינת חיצוניות לכן הוא וחכמתו אחד והוא ודעתו אחד והם מתייחדים אליו באחדות אחד בלי שום שינוי כלל ובבחינה זו נתאחזו אבות העולם בבחינת יחודם וביטולם על ידי התקשרות העולמות אליו יתברך על פי חכמה הגלויה הנמשך מהמאציל ברוך הוא לייחדם בערך התגלותם וכן קיום תורתו יתברך ומצותיו היה על ידי יחוד זה והבנתם זה דהיינו בכח נפשם נתקשרו ביחוד בהתכללות עצום ובמחשבה דיבור ומעשה שלהם היה רק בשביל רצונו יתברך לקשר כל תנועתם ודבורם ועשייתם בפועל ממש לעשות הטוב בפועל לקשרו ביחודו יתברך ובבחינה זו נעשו מרכבה אליו יתברך:

והנה כל היחוד הזה וקיום התורה ומצות הכל הוא בערך המשכתו יתברך לעולמות אשר העולמות נערכים למהות נבדל רק שמתקשרים אליו יתברך ביחוד ועל ידי העולמות בכלל ועל ידי הגוף בפרט נגלה כחו יתברך על ידי התקשרות זו בביטול העולמות וכלי הגוף לרצונו יתברך באופן שלא יהיה לו רצון אחר כי אם רצונו יתברך אבל עם כל זה לא נתנה התורה להאבות בפועל ממש כי עיקר התורה הוא התקשרותו יתברך בבחינת הנבראים במהותו לבדו ברוך הוא בלי שיתגלה איזה מהות נבדל כי אם שיהיה נגלה עצמותו דייקא בלי הסתר כלל כאשר יתבאר לקמן בבחינה השניה אשר על כן עדיין לא בא לגילוי עצם רצונו יתברך בבחינת יש רק על ידי בחינת היש נגלה רצונו על ידי פעולת היש בבחינת התלבשות אבל עצם רצונו יתברך דהיינו שבאתרוג או בקלף של תפילין או בצמר של ציצית יהיה התגלות עצם רצונו יתברך לא נגלה אשר בערך ההתגלות רחוק ערכם בריחוקים אין קץ מגדר גילוי אין סוף רק על ידי הבנת היחוד וקישור העולמות

וביטולם אליו יתברך הרי הם מתקשרים לרצונו ברוך הוא ולכן בזה קיימו כל התורה על ידי התלבשות רצונו ברוך הוא בבחינת המעשה על ידי יחודו יתברך בהם על ידי בחינת חכמתו יתברך הנגלית בבחינת העולמות ובחינה שניה שבהתמשכות חכמתו הסתומה שבבבחינת רצונו יתברך היא התגלות בחינת פנימיות רצונו יתברך אשר בפנימיות רצונו יתברך הרי אין לתאר העולמות והיש למהות נבדל כלל רק שהכל הוא כחו לבדו יתברך בבחינת השוואה גמורה ואין להעריך כל כלי העולמות באיזה מהות רק שהכל הוא עצמותו ברוך הוא אפילו בבחינת היש מצד שלימותו יתברך וכחות העולמות בכל פרטיהם וסידורם כולם המה בכחו יתברך דייקא בבחינת חכמה הסתומה הנמשכת מבחינת המאציל ברוך הוא בלי שום הסתר פנים כלל ומתקשרים בכחו בבחינת הפלא הנמשך מעתיקא שהוא רישא דלא אתיידע והוא שלימותו יתברך אפילו מצד העולמות:
והנה בחינת שלימותו יתברך אינו בערך השגה לכן התגלות בחינת שלימותו הנמשך בחכמתו הסתומה להיות נגלה בבחינת הנבראים דהיינו שיהיה בחינת ביטולם באופן השלימות דהיינו שלא יהיו העולמות נערכים אצלם לאיזה מהות רק להביט ולהבין ולהבטל מצד עצמותו ברוך הוא בבחינת פנימיות בבחינת המשכה זו המה גם כן נערכים בבחינת שערות כי עצם הביטול אינו בערך גילוי כלל כי אם היה מתגלה הרי היו העולמות מתבטלים ממציאותם לגמרי מצד גילוי כח שלימותו ועיקר הכוונה היה בשביל הגילוי דייקא לכן כח הביטול הזה הוא גם כן נערך בשם שערות כמו שנתבאר לעיל בחינת השערות רק שהם נובעים דרך פנים דהיינו שהתגלותם הוא מפנימיות חכמה סתימאה הנזכר לעיל דהיינו כאשר הוא באמת ולכן כח המשכה זו אינה בבחינת כלים כי אדרבא עיקר הגילוי הוא שיהיה נמשך הביטול שלא בבחינת הכלים ובבחינת המשכה זו הרי נתגלה כח עצם רצונו שבכל הנפעלים מצד כחו לבדו ברוך הוא הנמצא בכל הנמצאים והוא המשכה מבחינת חכמה הקדומה הנקרא תורה שלמעלה להתמשך בבחינת הגבול מצד כח שלימותו יתברך בלי שום הסתר פנים:
והנה הגם שלגבי דידן נגלו בבחינת כלים אבל אצלו יתברך אשר אין צמצום והסתר מעלים לפניו יתברך אינם נערכים בבחינת כלים ובחינה זו נקרא בשם שערות דדיקנא אשר המשכתם הם דרך פנים דהיינו שעל ידי השערות נובע בחינת פנימיותו יתברך דהיינו שיהיה נמשך הביטול בבחינת חכמה והבנה כמו שהם מצד עצמותו ברוך הוא לא מצד הכלים והעולמות וגם על ידי בחינת השערות האלו נובעת בחינת התורה כמו שהיא מצד עצמותו ברוך הוא לא כמו שהיא באה בבחינת הלבשה בבחינת חכמה הגלויה רק עצם רצונו וחכמתו יתברך הסתומה נובעת בבחינת הכלים דהיינו ששרשן

של הכלים נתגלה בכל כלי דהיינו כמו אתרוג בשורשו כאשר הוא לגביה יתברך אשר גידולו ואופנו הוא על פי חכמתו יתברך שברצונו שהוא בחינת חכמה סתומה אשר כל כחות הנבראים וסדרם נסדרים בבחינת חכמתו הסתומה ובחכמתו הסתומה הרי כל בחינות סדרי הנבראים המה לא יצאו לחלק חס ושלום רק הכל כח אחד להם מצד שלימותו ברוך הוא:

פרק לב

והנה החכמה הגלויה היא באה בבחינת השתלשלות אשר מצד ההשתלשלות הרי גדולו של האתרוג ודומיו הרי הם מתגלים בבחינת יש ונפרד והם מבחינת נוגה אלא שמתחברים אליו יתברך על ידי הבנת יחודו והתקשרות כל הנבראים אליו יתברך ביחוד כיחוד הנשמה עם כלי הגוף אבל באמת כל הנבראים המה אינם מהותים נבדלים מעצמותו ברוך הוא וכולם נכללים ברצונו יתברך ונסקרים בסקירה אחת בכחו הפלא על פי החכמה הסתומה אשר בכחו הפלא אשר לכן כאשר נובע בהאתרוג שורשו כאשר הוא בעצמותו ברוך הוא בבחינת כחו הפלא אזי נגלה כחו יתברך על ידי בחינת האתרוג וקלף של תפילין ונתגלה בהם רצונו יתברך כאשר הוא בעצם ולא בבחינת הלבשה אשר קמיה אין היש מסתיר וכל המשכה זו הוא על ידי המזלות שהוא מזל השמיני נוצר חסד ומזל הי"ג שהוא ונקה דהיינו בחינת מזל הוא שנוזל מלמעלה מן השכל המושג להיות נגלה רצונו יתברך שלמעלה מן השכל לכן נוצר אותיות רצון וגם אותיות צינור שנעשה צינור לרצונו יתברך וממזלא נובעת החכמה עילאה שלמעלה מן הכלים והוא התורה וגם הביטול אליו יתברך שלא בערך כלים ולמזלא זה קדמו שבעה תיקונים ראשונים שהוא א"ל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת שא"ל הוא חסד הראשון שהיה בבחינת בריאות עולם שהוא בחינת נדיבותו יתברך שהיה בתחילת הבריאה שהוא בנדבה שלא באתערותא דלתתא רק מצד נדיבותו יתברך ורחום הוא רחמים רבים גם כן למעלה מבחינת כלים כי יש רחמים פשוטים שהם מצד הטעם והדעת ויש רחמים שהם למעלה מן הדעת דהיינו למשל רחמי אב על בנו הגם שעל פי הדעת אין הדעת נותן לרחם עליו אף על פי כן מצד עצם התקשרותו לבנו שהמה עצם אחד נתעוררו הרחמים וכמשל בן המלך או אחד מאוהביו שהיו עמו בהתקשרות אחד ובגדולה אחת וכשרואה אותו בשפלות מעורר רחמים רבים עליו כן הוא שמצד השורש הרי היש מתקשר בעצם אחד עם אין סוף ברוך הוא ועלה במחשבה קודם בריאת העולם בכל פרט ופרט וכן ישראל עלו במחשבה:

והנה מצד הגילוי בבחינת כלים המה בתחתית המדריגה מתעוררים רחמים רבים מצד העצם וכן הוא וחנון שהוא בחינת מתנת עניים שהוא גם כן למעלה מן הדעת כי אם בבחינת חנם כמאמר הכתוב וחנותי את אשר אחון אפילו שאינו כדאי דהיינו אפילו שאינו ראוי לקבל נמשך עליו במתנת חנם וארך הוא בחינת אריכא דאנפין דהיינו שנתארך השפעתו כביכול מבלי גבול לגבול ומבחינה זו בא תיקון אפיים דהיינו ששני הפנים נתאחדו לאחד שהם אנפי רברבין ואנפי זוטרין ומזה בא רב חסד שהוא למעלה מן הטעם ודעת שהוא בחינת אהבה רבה וכמאמר האידרא רבה אית חסד ואית חסד שיש שנמשך על ידי הכלים שהוא החכמה והבנה ואית חסד שנמשך מעצמותו ברוך הוא שלא על ידי חכמה והבנה וכן מתתא לעילא יש אהבה שנתעוררה על ידי התבונה והדעת ביחוד העולמות ויש אהבה שמתעוררת מצד עצמותו ברוך הוא אשר אין זולתו והיא בחינת אהבה רבה ועל ידי אהבה רבה זו נתעורר מדת ואמת שהוא אמיתותו ברוך הוא אשר מצד אמיתותו ברוך הוא אין זולתו אפילו בבחינת דרגין תתאין כמאמר הכתוב ואמת הוי"ה לעולם:

והנה האמת הזה התגלותו הוא בתרין תפוחין קדישין שהמה בחינת פנים של אריך אנפין שהם חלקים בלי שערות כי כל המדות הקודמים הגם שהמה גם כן המשכה מבחינת עצמותו ברוך הוא אף על פי כן המשכתו זה לא נתגלה כי אם על ידי הצמצומים דהיינו שנמשך ונתלבש עצמותו ברוך הוא בבחינת רחמים וחנינה ובחינת רחמים וחנינה נקראו בחינת שערות מצד שאין לתאר בעצמותו ברוך הוא שום מדה כידוע ולכן נקרא המשכת הרחמים רבים וכן כל המדות בשם שערות שעל ידי ההמשכות אלו נמשך עצמותו ברוך הוא בבחינת צמצומו דרך אלו המדות רק בחינת מדות אלו נמשכו שלא על ידי בחינת התגלות העולמות רק מצד עצמותו ברוך הוא שלמעלה מן החכמה והבנה אבל בחינת ואמת שהוא אמיתותו ברוך הוא אשר אין לתאר אותו בשום המשכה כמאמר רבותינו זכרונם לברכה אמת אמר אל יברא שמצד האמת הרי אי אפשר להתגלות שום נברא רק התגלותו הוא בהארת פנים דהיינו למשל במלך הנמשך לבנו או לעבדו בבחינת רצון העצמי בערכו וההמשכה הוא מצד הרחמים רבים שיש לו עליו ואז מראה לו פנים בנהירו דאנפין בעצם רצונו והתקשרותו אליו בערכו כי אית פנים ואית פנים דהיינו שיש פנים כאשר מתמשך בערך עבדיו ומצמצם רצונו בערך קטנות שכלם ועל ידי צמצום זה מאיר פנים אליהם בבחינת ערכם ובפנים הזה פעמים מראה פנים של זעם פעמים מראה פנים צהובות אבל הכל הוא לפי ערכם אבל כאשר מתמשך אליהם בערכו דהיינו בעת שמחתו או מחמת תענוג פעולת עבדיו או בנו מראה להם פנים בערכו ואין צריך להאריך

בהמשל כי מובן זה לכל כן הוא כביכול אצלו יש פנים שנמשך על ידי בחינת זעיר אנפין שהוא בחינת צמצומו יתברך בשכל ומדות ואז מאיר פניו יתברך אליהם בערך המדות ובזה יש פנים ויש פנים:

והנה בבחינת פנים של זעיר אנפין אינו נגלה בחינת אמיתותו יתברך בבחינת גילוי מטעם שנחית לצמצומים והתגלות פניו יתברך הוא על ידי בחינת כלים והתלבשות אבל בבחינת הארת פנים של אריך אנפין שהוא מצד רצונו האמיתי המתקשר אל עצמותו ברוך הוא בהארת פנים זה נגלה אמיתותו ברוך הוא שאין זולתו כלל ועל ידי מדות האלו בפרט בהארת פנים בבחינת אמיתותו יתברך נמשך רצון שהוא רצונו יתברך בבחינת פלא להתמשך בבחינת צינור שהוא בחינת נוצר חסד להתגלות חכמתו הסתומה להתמשך בבחינת עולמות בכלי הזעיר אנפין בבחינת חסד עילאה שהיא למעלה מן הכלים והוא הנקרא מזלא קדישא דכל קדישין דקודשא דקודשין תליין ביה כמבואר באדרא רבה ועל זה מבואר בדברי רבותינו זכרונם לברכה הכל תלוי במזל אפילו ספר תורה שבהיכל דהיינו בחינת תורה אשר שרשה מחכמה הקדומה כנזכר לעיל הנמשך בבחינת חכמה סתימאה שבאריך אנפין שהוא רצונו יתברך להיות מתמשך בהיכל שהוא בחינת בינה עילאה ותורה הוא בחינת אבא הנמשך ממזלא להיות התגלות רצונו וחכמתו בבחינת עצמותו ברוך הוא הנמשך מצד השוואתו ודי למבין כי הדברים ארוכים ועתיקין:

פרק לג

ומבחינת מזלא זה היתה יניקת משה רבינו עליו השלום דהיינו שביטולו היה מצד עצמותו ברוך הוא שלמעלה מן הכלים שהם חכמה ובינה הגלויים שהם מצד התגלות העולמות והתגלות זה הבחינה בבריאה הוא בהיכל הרצון ששם הוא מקומו של משה כי כל זה שבארנו בבחינת מזלא היינו מצד המקור להתגלות אבל ההתגלות אי אפשר לבא לידי גילוי אלא בבחינת בריאה כי אפילו בכלים דאצילות כתיב כי לא יראני האדם וחי כי למעלה מן הבריאה הוא התגלות אין סוף ברוך הוא אשר אינו בערך גילוי כל שכן קודם האצילות ומה שאנו מדברים באצילות ולמעלה מן האצילות הוא מצד המקור מצד כחם של הנבראים בחינה זו היא מקבלת מבחינת אצילות ובחינה זה קבלתה מלמעלה מן האצילות אבל עיקר מקום הגילוי הוא בבריאה וכמו למשל בביטול השרים ועבדים אל המלך אשר זה מתבטל אליו מצד התפשטותו במדינות וממשלתו עליהם ויש מתפעל מצד חכמתו וגדולתו ותפארתו וגבורתו ויש מתפעל מצד עצם המלך אבל המלך בעצמו דרך כלל הוא אחד עם מדותיו ועם התפשטותו הכל הוא המלך בעצמו רק השינוי הוא

אצל המתבטלין זה תופס את אופן המלך בזה האופן ומתפעל בערך תפיסתו בו וזה תופס יותר גדולת המלך והתפעלותו יתירה וכו':

כן הוא כביכול כל הבחינות הנזכרים לעיל האמורים המה רק בבחינת ביטול הנמשך בנשמות שמצד הבריאה יש מתפעל מהתפשטותו יתברך בעולמות התפעלותו זו נמשך ממדת מלכותו יתברך המתמשך בעולמות ונקראת בחינת יראה תתאה וגם האהבה נקראת אהבה זוטא ויש נשמות שמתפעלין מצד פנימיות יותר שהוא מצד יחודו יתברך הנמשך בחכמתו ובינתו ודעתו וחסדו וגבורתו ומייחד כל העולמות אליו בחינה זו נקראת אהבת עולם ונכללת בה גם כן אהבה רבה והיא מדת האבות והתעוררות זו הוא הנקרא זעיר אנפין דאצילות ויש שהתפעלותו מצד עצמותו ברוך הוא לא מצד התפשטותו בבחינת עולמות אפילו מבחינת חכמתו ובינתו רק מעצמותו ברוך הוא שאינו בערך חכמה והבנה רק מתבונן בכחו יתברך אשר אין צמצום מעלים לפניו יתברך כלל וכל העולמות אינם תופסים במהותם לגביה יתברך והוא נקרא אהבה רבה דהיינו שהאהבה היא לא מצד פעולותיו יתברך אלא מצד העצם והיא מדת משה רבינו עליו השלום וכמבואר ברעיא מהימנא אפילו הוו כל עלמין תחות רשותיה הוה יהיב לון בשביל לייחדא קודשא בריך הוא ושכינתיה וכו' ורחימותא דרחים לון יתיר מגרמיה ורוחיה ונפשיה כי אהבתו היה שלא מצד שהוא יתברך מתקשר עם העולמות בבחינת חיות כחיות הנפש עם הגוף כמאמר הכתוב לאהבה את הוי"ה אלוקי"ך כי הוא חייך אבל אהבתו היה שלא מצד בחינת כי הוא חייך כי בחינת חייך שייך מצד העולמות שנראים כגוף לגבי הקדוש ברוך הוא ומחיים ומהווים ומקיימם וכל הנגלה אינו אלא לגבי דידן אבל לגביה הרי אין להעריך שום מהות בלעדו ולכן משה שהיה אחיזתו מצד העצם אשר מצד עצמותו ברוך הוא אין הכלים תופסים בו לאיזה מהות כלל שהוא לבדו יתברך אפילו מצד העולמות לכן נאמר במשה ותמונת הוי"ה יביט שהביט בעולמות תמונת הוי"ה ברוך הוא אשר ידוע שהוא שם העצם דהיינו שאין זולתו יתברך אפילו מצד העולמות לכן אהבתו היה יתיר מגרמיה וכו':

וכל אלו הבחינות הן הכל מצד נשמות הנבראים אשר בחינת ביטול זה הוא מצד מדת מלכותו יתברך וביטול זה הוא מבחינת היחוד שהוא זעיר אנפין וביטול זה הוא מצד חכמה ובינה שלמעלה מן האצילות שהוא זעיר אנפין אבל דרך כלל הכל הוא אין סוף ברוך הוא לבדו למעלה מן האצילות ואצילותו והתפשטותו יתברך בבחינת נבראים הכל הוא לבדו בלי שינוי אשר אין לדמותו חס ושלום למלך בשר ודם אשר הוא מהות לבדו והשרים ועבדים המה מהותים נבדלים ממנו גם במהות עצמו השינויים האלו תופסים

אצלו גם כן כי אין דומה התפשטותו בבחינת ממשלה לחכמתו וגדולתו בעצמותו וגם החכמה והמדות נתפסים אצלו בהרגשה אבל אין סוף ברוך הוא הרי אין זולתו כלל אפילו בחינת הנבראים המה גם כן מעצמותו ברוך הוא וכל השינויים המה רק מצד הנבראים מצד הסתרתם בזה נגלה כחו מצד בחינה זו ובזה נגלה כחו מצד בחינה זו לפי ערך חילוקי המדריגות שבנשמתם דהיינו שיש בחינות נשמות שהם מאצילות דהיינו שנתגלה בבחינתם בחינת אצילות דהיינו אותן נשמות הגדולות הדבוקים תמיד ביחודו יתברך בלי הפסק והמה תמיד בביטול אליו יתברך באופן שלא נגלה להם גופם והעולמות לבחינת יש אפילו רגע אחד והם נשמות האבות ומשה רבינו עליו השלום ודומיהם:

וכמו שאמר רבי שמעון בר יוחאי עליו השלום בחד קטירא אתקטרנא ביה בקודשא בריך הוא בחינת נשמות אלו המה מבחינת אצילות דהיינו כמו שאצלו יתברך כל בחינת התחלקות העולמות ובחינת כלים שהם חכמתו ומדותיו יתברך המה מיוחדים בלי שום שינוי באופן שמתייחדים כיחוד הנפש עם הגוף אשר הגוף אינו עולה בשם בלי החיות ואין לו שום בחינה ותנועה מצד מהותו כן בבחינת נשמות אלו אשר בטלים למקורם בלי שום הפסק ואין להם שום רצון וחכמה ומדה רק מבחינת אלוק"ותו יתברך ובטלים אליו יתברך תמיד הרי שורש נשמתם המה מאצילותו יתברך ובבחינת נשמות אלו יש כמה בחינות ומדריגות עד אין קץ כמו שיש חלוק בין בחינת האבות ובין בחינת משה רבינו עליו השלום כי האבות נשרשים ומאוחזים בחכמה בינה דעת ומדות דזעיר אנפין דהיינו שעל ידם נגלה יחודו יתברך מצד מדותיו ובחינת משה רבינו עליו השלום היתה אחיזתו מבחינת חכמה שלמעלה מהאצילות שהוא בחינת חיה דאצילות ואף על פי כן הכל הוא בחינת אצילות רק שאחיזתו בבחינת פנימיות אצילות שלא נגלו בבחינת כלים כמו למשל באדם יש חכמה בינה דעת ומדות הנמשכין במוחין בבחינת השכלה והבנה ויש גם כן אצלו חכמה הנעלמה אשר לא נגלה במוח ונקראת בחינת חיה שבנפש אשר ידוע שלבחינת חיה אין כלי כנגדה בגוף כי היא למעלה מבחינת כלים אך אף על פי כן גם בחינת חיה היא בכלל בחינת האדם ואפילו בחינת יחידה שאינה בערך השגה אף על פי כן גם היא נערכת מצד האדם כן כביכול יש התגלות בבחינת אצילות בבחינת כלים ויש בבחינת אצילות גופא למעלה מבחינת כלים שהוא בחינת חכמה שאינה בערך הכלים ונקראת בחינת חיה אך אף על פי כן היא נערכת בבחינת אצילות כי שלא בבחינת אצילות אין לתאר שום בחינה ושורש מאחר שאין סוף ברוך הוא אינו בערך המשכה והתגלות אשר אין זולתו כלל לכן כל הבחינות נערכים מבחינת אצילות

ונשמות אלו ביטולם הוא בלי הפסק אפילו שלא מצד ההתבוננות כי אם מצד קישורם האמיתי ודי למבין:

פרק לד

ויש נשמות שהם מבריאה שהתפעלותם וביטולם הוא מצד השכלתם והתבוננותם ביחודו יתברך ולבחינה זו יש הפסק כי כאשר מתבונן מתפעל ומתבטל אבל בשעה שאינו מתבונן הרי נראים העולמות וגופו בבחינת יש רק שעבודתם הוא כל היום שלא לפסוק מחשבתם מאין סוף ברוך הוא ולהתבונן תמיד ביחודו יתברך ולהבטל אליו יתברך על ידי תורה ומצות אבל אם לא יתבוננו בזה לא יהיה ביטולם תמיד ובחינת ביטולם הוא כל היום על ידי תורה ומצות וגמילות חסדים וכהאי גוונא וכן יש נשמות מיצירה שעיקר התגלותם המה מצד מדותיהם באהבה ויראה ובתשוקה וברעותא דליבא וזה בא גם כן מצד ההתבוננות והחילוק שבין בריאה ליצירה כי נשמות שמצד הבריאה המה נקראים גדלות דהיינו שאצלם העיקר הוא ההשכלה ומדותם נכללים בהשכלה הגם שמדותם גם כן ביתר שאת מנשמות דיצירה אף על פי כן מצד שעיקרם הוא מצד ההשכלה נקראים נשמות דבריאה כמו למשל בהבדל מאדם אשר מעמיק דעתו באיזה משא ומתן ומחמת העמקה יש לו מדות ותשוקה גדולה להמשא ומתן רק שכמה שיש לו תשוקה יותר מעמיק דעתו בזה יותר וכל עיקרו בהעמקה זו הוא רק להשכיל עצם הענין היטיב ולכן אינו מרגיש בשעת העמקת דעתו המדות כי נכללים בשכלו ויש שאינו מעמיק דעתו כל כך רק לפרקים כאשר מתבונן בדעתו את הצריך לו נולדה בלבו האהבה: ומצד האהבה זו הוא מתקשר אל המשא ומתן הלז וכמו כן יובן בבחינות הנשמות כי יש נשמות שהם מעמיקים דעתם בהשכלתם תמיד למעלה בבחינת יחודו והתפעלות מדותם הוא בוודאי בהתפעלות גדולה רק שביטולם אליו יתברך הוא שלא מצד המדות לבד כי אם מצד השכלתם והבנתם עצם הדבר שהוא טוב והמדות נכללים בהשכלתם וכל שמתפעלים יותר מעמיקים דעתם יותר להם יקרא נשמות שבבחינת בריאה ונשמות דיצירה הם שעיקר השכלתם ועמקות דעתם הוא בשביל שיהיה להם אהבה להבורא יתברך ויראה וכדומה כדי שעל ידי אהבתם יתדבקו אליו יתברך לכן בהם המדה היא עיקרית והשכל הוא הטפל כי כל השכלתם הוא בשביל התפעלות ולכן בהם הוא המדה ביותר הרגשה ולכן בבחינת נשמות אלו הוא עיקר המלחמה להיות הרגשת אהבתו רק אליו יתברך ולא מצד עצמו דהיינו שיתפעל מזה שהוא האוהב לכן עיקר מלחמה בעבודה הוא בבחינת נשמות אלו כי בבחינת בריאה הגם שהמה גם כן מרגישים מדותם

והתקשרותם והשכלתם וביטולם אך אף על פי כן מצד שעיקרם הוא מצד השכלת עצם יחודו יתברך הרגשתם מועטת ובטילה לגבי השכלתם:

ובחינה זו נקראת צדיק ורע לו דהיינו הגם שגם בבחינה זו יש אחיזה להרע אבל הרע בטל במיעוטו מצד השכלתו עצם הדבר אבל בנשמות דאצילות בהם אין רע כלל והם נקראים צדיקים גמורים שהוא צדיק וטוב לו כי בבחינת אצילות נאמר לא יגורך רע כי בחינתם הוא תמיד בביטול עצמי מצד אלוקו"ת ואינם מרגישים בחינת היש ועיקר המלחמה הוא בבחינת יצירה אשר בבחינת יצירה הוא מט"ט שמסטריה הם חייא ומותא וטוב ורע והוא בחינת עץ הדעת טוב ורע כידוע ועל זה נאמר הוי"ה איש מלחמה כי זעיר אנפין מקנן ביצירה וידוע כי בחינת זעיר אנפין נקרא הוי"ה ברוך הוא התגלותו הוא במדותיו יתברך בבחינת יצירה ולא שיהיה בבחינת הוי"ה ברוך הוא המקנן שם בחינת רע חס ושלום שאפילו בבחינת מט"ט הכל טוב רק שבבחינה זו נאחז ההיפך שהוא היש ולכן הוי"ה איש מלחמה להסיר הרע ולהפך אותו וכן יש נשמות מעשיה אשר ביטולם הוא מבחינת אמונה וקבלת עול מלכות שמים עליהם והתפעלותם הוא מצד פעולותיו יתברך בבחינת חיצוניות ומצד ממשלתו יתברך עליהם וכל התפעלותם הוא מצד התגלותו יתברך בבחינת עשיה אפילו אם יש להם אהבה ויראה הוא רק מצד חיצוניות ולכן בבחינת עבודה זו הוא רובו רע וכל עבודתם הוא להסיר הרע בבחינת לאכפיא ולאהפכא לסטרא אחרא בסור מרע ועשה טוב ועל נשמות אלו מבואר ברעיא מהימנא שלהם המצות הוא בחינת עול לאכפייא לון בתפילין ברצועות ובציצית כדי לאכפייא היש שיהיה בטל אליו בחיצוניות וכאשר יתבאר אם ירצה השם עוד בזה בשער הבא וכל אלו הבחינות המה רק מצד נשמות הנבראים אבל מצד עצמותו ברוך הוא הכל הוא עצמותו לבד אלא החילוק הוא רק מצד גילוי עצמותו ברוך הוא לזה נגלה באופן זה ולזה נגלה באופן זה:

ועל זה נאמר וביד הנביאים אדמה כי כל גילוי אלו הבחינות הוא מצד מלכותו יתברך הנותנת דמיון וציור לכל הנבראים מצד הסתרתו יתברך ועוד זאת שכל בחינות עולמות אצילות בריאה יצירה עשיה בחינתם וקריאת שמותם המה רק מצד הגילוי הנגלה בבחינת נבראים לבחינת גילוי ההוא יקרא בשם אצילות ולבחינה זה יקרא בשם בריאה כו' אבל אצלו יתברך אין לו שם ידיעא ולא מהות ידיעא כי הכל הוא עצמותו ברוך הוא בלי הבדל רק שמצד התגלותו יתברך בבחינת התלבשות לזה מתגלה באופן זה ולזה מתגלה באופן זה אבל אצלו יתברך הכל הוא אופן אחד שהוא התגלותו יתברך בבחינת עולמות הגם שכל הבחינות האלו מוכרחים להיות בכחו יתברך אך באיזה אופן לא

ידיעא לנו ואינו בבחינת השגה והנה דרך כלל יש בזה בכל בחינה כמה מדריגות לאין מספר שבכל בחינה ובחינה יש קטנות וגדלות וקטנות דקטנות וגדלות דגדלות אשר זה לא יכיל הנייר לפורטם אך יובן מאליו לכל בן דעה:

והנה כל הבחינות שבארנו לעיל חילוקיהם והבדלם הוא רק מצד המתגלה בנשמותיהם של כל אחד ואחד ובבחינת התגלות היו האבות ומשה רבינו עליו השלום ודומיהן בבחינת אצילות ונשמות שלמטה ממדריגותם בבחינת בריאה וכל זה הוא מצד ההתגלות בבחינת נשמתם אבל בבחינת הביטול שבבחינות האבות ומשה ואהרן הנאמרים לעיל בחינתם ובחינת חילוק ביטולם ועבודתם נהוגה בכל בחינות הנשמות הן בנשמות שבבחינת אצילות והן בנשמות דבריאה יצירה עשיה יש שתי הבחינות האלו רק שאצלם היה נגלה עצם ומהות הבחינות ביטול בשלימות ובזה בא בהארה אבל עם כל זה יש בכל בחינות הנשמות שני הבחינות דהיינו בחינת האבות ובחינת משה ואהרן כי המה נקראים ראשים והם נקראים כללות הנשמות ומהם נמשכו הפרטים כל חד וחד לפום שיעורא דיליה כי אפילו בבחינת בריאה שהוא ההשכלה יש שהוא משכיל מצד יחודו יתברך בעולמות מצד הפעולה ויש שהשכלתו הוא מצד עצמותו ברוך הוא שלא בבחינת העולמות וכן בבחינת נשמות דיצירה יש שאהבתו אליו יתברך מצד בחינת החיות שהוא יתברך חיות של כל העולמות ויש שהתפעלות אהבתו הוא מצד העצם מצד שעצמותו ברוך הוא הוא לבדו בכל הנפעלים וכן הוא בעשיה על זה האופן יש שקבלתו עול מלכות שמים הוא מצד ביטולו באהבתו ויראתו מצד חיצוניות העולמות והתפעלותו מצד החצוניות בהתבוננו בעולמות הנגלים דהיינו השמים ושמי השמים הארץ וכל אשר בה וממשלתו יתברך עליהם מתפעל מזה ויש מי שמתפעל מצד עצמותו ברוך הוא הגם שההתבוננות הוא מצד מציאות העולמות אשר הוא יתברך בראם ומהוום ומחיים ומקיימם מזה יגיע לו האהבה והיראה מצד העצם לא מצד ממשלתו יתברך עליהם רק מצד העולמות נודע לו מציאותו ברוך הוא ולכן נתפעל מצד מציאותו ברוך הוא לבדו וכמשל בהבדל ממלך בשר ודם כמבואר לעיל כי יש שהתבוננותו הוא מצד החיצוניות מצד ממשלתו עליהם ויש מי שמתפעל מצד חכמתו וגדולתו עליהם אבל עם כל זה בהתבוננות זו עצמה יש מתפעל מצד ממשלתו או מצד חכמתו ויש שהתפעלותו הוא רק מצד עצם המלך רק שהתגלות עצם המלך אליו הוא על ידי ההתבוננות הנגלית אליו כל אחד ואחד בבחינתו וכן הוא בנמשל כנזכר לעיל ויובן מאליו אשר על כן שני הבחינות האלו יש בכל נפש מישראל פעם מתפעל מבחינה זו ופעם מתפעל מבחינה זו כי בחינות אלו ירושה לנו מאבותינו וכן נאמר במשה רבינו עליו השלום שאתפשטותיה

הוא בכל דרא ודרא כשמשא דנהיר לככבייא וכן הוא בכל בחינות השבעה רועים אשר יתבארו לקמן אם ירצה השם:

פרק לה

והנה כבר נתבאר לעיל כי בכל הבחינות יש בהם קטנות וגדלות דהיינו עיבור יניקה מוחין כמו שנתבאר בביאור אלו הבחינות בבחינת עבודת ויחוד האבות בבחינת יחוד מצד העולמות כן הוא בבחינת משה שביטולו הוא מצד עצמותו ברוך הוא ובחינה זו נקראת קטנות וגדלות שנית ויש בכל בחינה מאלו הבחינות אופנים לאין קץ בכל פרטי נשמות יש נשמה שבחינתה נערכת בבחינת גדלות לגבי נשמה שבמדריגה תחתונה ממנה ויש שנערכת בבחינת יניקה יש שנערכת בבחינת קטנות שהיא בחינת עיבור וכן יש בכל נשמה בבחינתה שנחלקת באלו הבחינות פעם היא בבחינת קטנות ופעם היא בבחינת יניקה ופעם היא בבחינת גדלות דהיינו שבעת התפלה בעת התבוננותו והעמקת דעתו כל אחד לפי ערכו והתפעלותו לגדלות תחשב לו נגד בחינתו שלאחר התפלה שאז מסתלקין המוחין שלו ובחינת ביטולו נשאר בהעלם אצלו רק הוא בבחינת הסכמה וניצחון והודיה והתקשרות בלי התבוננות והתפעלות במדותיו אז הוא בבחינת קטנות ששכלו ומדותיו המה בבחינת עיבור והעלם ואין מתגלה אצלו רק בחינת הסכמה בלב לסור מרע הגמור ולהתדבק בבחינת ועשה טוב ופעם אפילו אחר התפלה נותן דעתו להתבונן ביחודו יתברך ויש לו התפעלות בתשוקה לדבקה בו בבחינת אהבה ויראה נקראת בחינת יניקה ובכל בחינה מאלו אפילו בתפלה יש גם כן כל השלשה בחינות אלו פעם שעבודתו בבחינת קטנות ופעם עבודתו בבחינת יניקה ופעם עבודתו בבחינת גדלות אשר דרך כלל נסדרה התפלה בבחינות אלו דהיינו בפסוקי דזמרה ויוצר אור בחינת התפעלותו הוא בבחינת קטנות ואהבת עולם וקריאת שמע הוא בחינת יניקה ושמונה עשרה שהיא בחינת תפלה היא בחינת גדלות כאשר יבואר זה אם ירצה השם בשער סדר התפלה ואי אפשר להאריך בכל הפרטים שיש בזה הן מבחינת עבודת כל אחד ואחד בבחינתו בעצמו והן בפרטיות חילוקי נשמות אשר יש נשמה שבחינת גדלות שבה נערך לקטנות לגבי נשמה הגבוה ממנה וכדומה לזה פרטים עד אין קץ:

וכל זה נאמר באותן העוסקים תמיד בעבודת הוי"ה ולהעוסקים במשא ומתן בעת הסתלקות המוחין אחר התפילה ועוסק במשא ומתן אז אי אפשר להעריך אפילו בבחינת קטנות רק שנשאר בחינת רשימו שהיא מבחינת אהבה מוסתרת שבלבו אחר שמביאה אל הגילוי בקריאת שמע ותפלה כל חד וחד לפום שיעורא דיליה גם אפילו אחר הסתלקות חכמתו ומדותיו נשאר רושם בנפשו מבחינת הביטול שהיה בעת התפלה

כידוע שכל דבר שבקדושה אפילו אחר הסתלקות הקדושה נשארה רשימו מהקדושה והרשימו שנשארה בנפשו היא אפילו בעת עסקו בעניני עולם הזה שיכול להיות אצלו בבחינת זכרון בנפשו ועל ידי בחינת הזכרון הזה יכול לטפס למעלה לפי שעה לבחינת הביטול שהיה בעת קריאת שמע ותפלה ולכן בכל היום עיקר הוא בחינת הזכירה דהיינו לעורר כח הזכרון כי בחינת זכרון הוא למעלה מן השכל כמו למשל אדם המקבל עליו איזה ענין להיות אצלו לזכרון:

והנה בעת שפונה עצמו לעסוק בענין אחר הרי שכלו ודעתו ומחשבתו הוא באותו עסק וענין הראשון אינו במציאות בעת הנזכר לעיל אך אף על פי כן הענין מוכרח להיות בכח שכלו רק שהוא אינו בגילוי כי אם בכח שכלו הנעלם המקשר כל בחינות כלי הגוף בבחינה אחת והוא בחינת אין כי בחינת אין הוא שהדבר במציאות ואף על פי כן אינו נגלה ולכן הזכרון בא לאדם הגם שאינו נותן דעתו בזה ונופל במחשבתו פתאום ברגע אחד והוא מבחינת אין כנזכר לעיל ועוד זאת שמצד הזכרון הזה יכול להניח כל עסקיו וברגע אחד מתפעלים כלי הגוף דהיינו רגליו להלוך וידיו לעשות איזה דבר בלי התבונן בשכלו אם לילך או לעשות אם לאו וכל זה הוא מצד שנקבע בכח נפשו בבחינת אין שהוא בחינת התקשרות הנפש עם כלי הגוף ולכן תיכף שבא לו הדבר לזכרון מבחינת אין מתעוררים תיכף כלי הגוף מצד עצם ההתקשרות כנזכר לעיל כן צריך כל אחד ואחד בעת התפילה לקבל עליו עול מלכות שמים וביטול רצונו אליו יתברך בבחינת זכרון ובבחינת זכרון זה יבא לידי פועל ממש לעשות המצוה או להבטל אליו יתברך בפועל ממש ובזכרון ממשיך עצם כוונתו לחברה אל המעשה הגם שעתה אינו נותן דעתו להתבונן בכוונה זו אשר על כן נאמר וזכרתם ועשיתם כי הזכירה עם בחינת עשיה היא ממש אחד ועוד זאת שאפילו אינו עושה המצוה בעת ההיא בפועל ממש בבחינת זכירה זו מעלה עליו כאלו עשה כי בבחינת זכירה זו הכין כל כלי הגוף מצד כחו שבבחינת ההתקשרות שהוא בחינת אין כי בזכירה זו מעורר כל כוחותיו אליו יתברך אשר על כן הפירוש של וזכרתם ועשיתם הוא שכאשר מעורר הזכירה בזה ממש הוא מקיים ועשיתם הגם שלא נזדמן לו המצוה לעשותה בפועל וזכירה זו אנו ממשיכים על עצמנו בפרשה שלישית של קריאת שמע שעיקרה הוא לרשום הזכירה בכח נפשו על ידי בחינת ציצית שהוא גם כן בחינת אסתכלותא בלבד למעלה מבחינת חכמה והדעת כאשר יתבאר אם ירצה השם בפרטיות יותר בשער הבא וזהו למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי שעל ידי בחינת הזכירה יעשו כל מצותיו ודי למבין:

ולכן עיקר האזהרה באה בתורה השמר לך פן תשכח את הוי"ה אלוקי"ך וכמו שמבואר בעץ חיים בענין בחינת נוקבא דזעיר אנפין שהיא מדת מלכותו פעם מקבלת מנצח הוד יסוד דזעיר אנפין כו' וכשהיא בבחינת הסתרה שמסתתרת בבריאה יצירה עשיה כל תשע ספירותיה שהיא מבחינת חכמה שלה עד למטה מסתתרים ומתלבשים בבריאה יצירה עשיה ורק בחינת כתר שלה נשאר תמיד דבוק באצילות וכמאמר הכתוב לעולם הוי"ה דברך נצב בשמים ומצד בחינת הכתר הזה תוכל להעלות כל תשע ספירותיה להעלותם באצילות ועוד זאת שעל ידי תשע ספירותיה מבררת מנגה דבריאה יצירה עשיה כמאמר הכתוב ותתן טרף לביתה שמבררת מתוך רפ"ח ניצוצין והוא המבואר למעלה שהגם שכל החכמה והמדות מתפשטים בבחינת יש וסטרא אחרא אך כתר שלה שהוא למעלה מן החכמה שהוא כחה הנעלם דבוק תמיד בכחו יתברך והוא הוא הזכרון כנזכר לעיל ודי למבין אך כח הזכירה הזאת הוא בא מצד ביטול העצמי בעת קריאת שמע ותפלה מצד נקודת הלב הגם שהמוחין מסתלקין ומתלבשין בההיפוך נשאר כח מנקודת הלב בבחינת רשימו וממנו בא כח הזכרון אבל אם הביטול שלו היה שלא מנקודת הלב רק מצד שמתבונן בא לו הביטול ולא מצד עצם ההתקשרות לכן כשמסתלקין המוחין לא נשארה הרשימו בבחינת זכרון ולכן צריך להמשיך עליו הזכירה מצד שנותן לבו מאמיתת נקודת לבבו מזה בא לו כח הזוכר ודי למבין:

והנה כבר בארנו שכל הבחינות האלו נוהגים בשתי הבחינות אהבות האמורים לעיל הן מצד בחינת אהבת עולם שהוא מדת האבות והן מבחינת אהבה רבה שהוא מדת משה ואהרן ושני הבחינות הנזכרים לעיל ישנו בכל אדם ובכל זמן ובכל בחינה:

והנה עיקר העבודה בתחילה היא מדת האבות שהיא בחינת אהבת עולם ומזה יעלה ויגיע לאהבה רבה אך עם כל זה פעמים שאינו יכול להתפעל מצד ההתבוננות בבחינת יחוד העולמות אליו יתברך ישים בלבו להבטל בבחינת אהבה רבה שהוא הביטול מצד עצמותו ברוך הוא בהשכיל בדעתו שהוא עיקרא ושרשא דכל עלמין ואין זולתו כלל ואין העולמות תופסים לאיזה מהות כלל ויכול להיות שיהיה יכול להתפעל מבחינה זו דייקא הגם שבחינה הזאת היא העולה במעלה על האהבה הנזכרת לעיל וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה משאלת סבא דביה אתונא האי גברא דאזיל בעי למיסב אתתא ולא יהבי ליה מאי חזא דאזיל להיכא דמידלא מיניה נטל סיכתא ודצה לתתאי ולא עאל דצה לעילאי מינה ועאל אמר האי נמי מתרמיא ליה בת מזליה וכן הוא בכל בחינות העבודה פעמים לא יכול להתפעל מבחינה תתאה ומתפעל דווקא מבחינה שלמעלה הימנה מצד כי אתרמיא ליה בת מזליה שהוא מבחינת מזלא שהוא השפעה מלעילא

שהוא שפע אלוק"ות שנשפע על כל נפש מישראל פעמים נמשך אליו השפע באופן זה ופעמים ההשפעה באופן השני ודי למבין ויתבאר עוד אם ירצה השם בשער הבא:

פרק לו

והנה דרך כלל יקרא לבחינת אהבת עולם שהוא מדת האבות עליהם השלום מתתא לעילא ובחינת אהבה רבה שהיא מדת משה רבינו עליו השלום היא מעילא לתתא ויובן זה על פי משל ממלך בשר ודם שהיו לו שני בנים אחד שלחו מביתו למדינות הים לבני כפרים ונתגדל אצלם ואחד נתגדל בהיכלו והנה אותו הבן ששלחו למרחוק והנהגתו הוא רחוק ממהות המלך כשרוצה לבא אל המלך מוכרח להשליך מאתו מנהג בני הכפרים ואחר כך להתקרב מעט אל המלך דרך מדינות המלך ודרך חילותיו ושרי המלך להבין מזה ביטולם אל המלך והתפשטות מלכותו וממשלתו בהמדינות ומתפעל מזה מגדולת המלך וביטולם אליו עד שכל המדינות בטלים אל המלך מזה מבין שבכולם מתפשטת ממשלתו של המלך עד שבא להיכל המלך ואז מבין יותר איך שבטלים אל המלך ומתדבק במלך עצמו בהיכלו ואותו שגדל תמיד בהיכל המלך הרי כל מדינות המלך ושריו ועבדיו כלא נחשבו אצלו וכל התנהגותם אינם תופסים מקום אצלו מצד רגילותו בהיכל המלך וכשיוצא לעשות רצון המלך במדינות המלך כל מעשיהו ועבודתו לגלות ולהמשיך בכל המדינות אופן נמוסי המלך וכמו כן יובן מאדם שיש לו רצון ושכל ומדות: והנה יש דבר שמצד שכלו ובינתו באיזה דבר ששייך אליו מקשר הדבר לרצונו על פי שכלו ומדותיו ויש דבר שהרצון קודם להחכמה דהיינו מה שנוגע לעצם נפשו כמו אכילה ושתיה וממון שהרצון הוא בכח נפשו מצד שנוגע לעצם חיותו ומצד עצם חפצו ורצונו בהדבר נמשך הרצון הזה בשכלו ומדותיו להשכיל הדבר שהוא טוב ושייך לנפשו ויש לו תשוקה במדותיו נמצא בבחינה ראשונה עיקר הרצון בא מצד שכלו ומדותיו שכשלא יתן דעתו בזה להשכיל הדבר אזי לא יהיה לו רצון כלל בזה ובבחינה שניה עיקר רצונו הוא בזה הדבר ושכלו ומדותיו המה רק בחינת מעבר לרצונו ובבחינה זו ההשכלה והתשוקה המה נעלמים מאוד וההתקשרות הוא בתוספת התגברות בלי הפסק אפילו בשעה שאינו נותן דעתו להדבר כן יש בבחינת עבודת הוי"ה שני הבחינות בחינה ראשונה הוא מצד התבוננותו מצד פעולת העולמות איך שהוא יתברך בראם ומהווים ומחיים ומתאחד בהם בלי שינוי כמאמר הכתוב שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה שההתבוננות הוא מצד אלה שהוא ההתגלות והתבוננותו הוא לחקור מאין נבראו ושורש המצאם וקיימא לשאלא ולא למנדע איך יהיה התגלות העולמות בבחינת יש ונפרד מאחר שהוא מרום שמרומם מערך עולמות עד אין קץ ואין זולתו כלל ואחרי זה הוא

להפרידם מגשמיותם שנגלו בבחינת יש ולהבין ולמנדע שכל העולמות נפעלו דווקא ממהותו על ידי כחו הפלא ומתקשר בהם ביחוד עצום על ידי בחינת חכמתו ומדותיו והמה מתייחדים אליו ביחוד עצום בלי שינוי ורבוי כלל ומצד זה באה לו התשוקה לדבק את עצמו ביחודו ולצאת מנרתק הגוף והגשמיות לדבקה אליו יתברך ושלא יהיה נגלה בבחינת נפרד ומזה בא גם כן בחינת מסירת נפש דהיינו למסור נפשו להוי"ה לבחינת עצם רצונו יתברך ולקשר כלי גופו לעשות בהם רצונו יתברך:

והנה עיקר הביטול הזה הוא בא רק מצד ההתבוננות דווקא מצד העולמות ובשעה שאינו מתבונן אזי נגלים אליו העולמות לבחינת יש ומהות נבדל ואז אין לו מסירת נפש לרצונו יתברך ויכול להיות לו רצון מצד ההיפוך ובחינה השניה הוא שביטולו הוא בבחינת עצם הרצון מנקודת הלב שלמעלה מן השכל למסור נפשו כי ביטולו הוא מצד עצמותו ברוך הוא מצד שהוא יתברך עיקרא ושרשא דכל עלמין ואין זולתו כלל ובחינת רצונו זה הוא נמשך במוחו ולבו להבין ולהשכיל גילוי עצמותו ברוך הוא אפילו בהעולמות בלי הפסק ואין העולמות תופסים לאיזה מהות נבדל ומשכיל ומבין עצמותו ברוך הוא בכל הנפעלים ואינו רואה רק הפנימיות אשר על כן בחינת רצון זה אין לו הפסק אפילו בעת שאינו מתבונן ואינו נותן דעתו בבחינת השכלה מצד ביטול העולמות וכל השכלתו ומדותיו המה רק מעבר לרצון העצמי שבבחינת נקודת הלב וכל שכלו ומדותיו המה על פי עצם רצונו שהוא למעלה מן השכל והמדות וכן כל שכלו ומדותיו המה למעלה מן הטעם והדעת שעיקרם הוא רק להבטל אליו יתברך מצד עצמותו ברוך הוא וכל ההתבוננות שבבחינות העולמות המה רק מעבר שישיג על ידי העולמות עצמותו ברוך הוא כי הגם שעיקר שכלו ומדותיו המה מצד העצם עם כל זה בחינת עצמותו ברוך הוא אינו בבחינת תפיסא והשגה כלל כמאמר הכתוב כי לא יראני האדם וחי רק מצד התגלותו בבחינת נבראים משיג עצמותו ברוך הוא שלמעלה מן החכמה והבנה וכמבואר לעיל שאפילו משה רבינו עליו השלום שהיה תמיד בחינת מה והיה ביטולו מצד עצמותו ברוך הוא עם כל זה השגתו היתה על ידי בחינת הבריאה רק שהשכלתו וביטולו אליו יתברך לא היה מצד ההתגלות רק עיקר ביטולו היה מצד העצם אבל השגת הביטול אליו יתברך היה מצד הבריאה ובחינת הבריאה היה מעבר לעצם ביטולו:

והנה בבחינה הראשונה אשר עצם הביטול נמשך מצד ההתבוננות מצד העולמות ועיקר ההתדבקות אליו יתברך הוא בבחינת מתתא לעילא דהיינו שההתבוננות הוא נמשך מצד בחינה התחתונה בבחינת מטה ומשם יעלה מעלה מעלה עד אין סוף ברוך הוא בבחינת התדבקות אליו יתברך דהיינו לבטל גופו ונפשו אליו יתברך וגם בחינת ההמשכה שהוא

ממשיך אלוק"ותו יתברך אפילו בבחינת עולמות הוא בכדי שיתגלה אלוק"ותו יתברך אפילו מצד העולמות בכדי שיהיה גופו והעולמות מתקשרים ביחודו יתברך ויהיו בטלים אליו כגוף לגבי החיות נמצא גם בחינת ההמשכה להעלאה תחשב דהיינו שמעלה גופו וחיותו בפרט וכל העולמות בכלל להיות הוא מתאחד אליו יתברך ולהיותם בטלים אליו באופן שהעיקר יהיה גילוי אלוק"ותו יתברך ובחינת גופו וחיותו יהיה בחינת טפל ועל כן בבחינה זו יכול להיות הפסק כי בשעה שמעלה ומקשר עצמו אליו יתברך אז נגלה על ידי בחינת גופו ונפשו התגלות אלוקו"תו יתברך אבל בעת שאינו מקושר אזי נראה בעצמו בבחינת יש ולכן נקרא בחינה זו בחינת מרכבה כמו למשל כשאדם רוכב על הסוס אזי העיקר הוא הרוכב והסוס בטל לגבי הרוכב וכל עיקר הנהגת הסוס ותנועותיו הכל הוא על ידי הרוכב ולכן אינו נגלה בהסוס רק רצון הרוכב אבל בעת שאין רוכב עליו הרי הסוס הוא מהות בפני עצמו וכל תנועותיו המה מבחינתו בעצמו וכן יובן בנמשל שכל התדבקות הוא בבחינת העלאה ומרכבה לכן בעת הביטול אינו נגלה רק רצונו יתברך וחיות אלוק"ותו יתברך אבל שלא בעת התקשרות אזי מתנהג גופו וחיותו בבחינתו וזה היה מדת האבות עליהם השלום שהיו בחינת מרכבה אליו יתברך כמבואר לעיל רק שאצל האבות היה הביטול וההתקשרות בלי הפסק כלל כי נשמתם היתה מבחינת אצילות אשר שם איהו וחיוהי וגרמוהי חד בהון בלי הפסק כלל כמו שמטבע הבריאה נפש של אדם מקושרת עם גופו בלי הפסק כלל:

והנה הגוף הוא בחינת מרכבה להנפש כי הגוף הוא מהות נבדל מהנפש רק מצד ההתקשרות בבחינת פלא בטל הגוף להנפש ואינו נגלה מהגוף שום תנועה אחרת רק של הנפש וזהו בטבע מהבריאה שכן ברא הבורא ברוך הוא כן האבות השיגו זו הבחינה מצד עבודתם שהיה התקשרותם וביטולם בהתקשרות נפלא אשר חיות אלוק"ות היה להם חיות ממש ולכן היה ביטולם בבחינת מרכבה אבל הנשמות שאינם מבחינת אצילות רק מבחינת בריאה יצירה עשיה יכול להיות הפסק בבחינת ביטולם כל אחד ואחד לפי בחינת נשמתו ולפי בחינת עבודתו וכן בבחינת עבודה זו הרי העבודה היא בבחינת הרגשה ואפילו בבחינת האבות היה בחינת הרגשה כמו למשל שהנפש מרגשת כלי הגוף רק שהגוף אינו עולה בבחינת מהות נבדל מצד עצמו רק בטל לגמרי לגבי הנפש אבל עם כל זה הנפש מרגשת בכלי גופו בכל פרט כן בבחינת האבות שהוא מצד יחודו יתברך בעולמות הרי מרגישים היש למהות רק שהוא בטל בתכלית אל יחודו יתברך בלי שום רצון וחפץ מצד עצמו רק כל חפצם ורצונם מצד אלוק"ותו יתברך וכידוע ומבואר לעיל שבחינת נגה באצילות הוא כולו טוב ונגה היא בחינת הרגשה כמבואר לעיל בשער

הקודם והנה זה הוא בבחינת האבות שהיה בטולם בבחינת אצילות אשר עליו נאמר לא יגורך רע והוא הכל טוב אבל בבחינת נשמות דבריאה יצירה עשיה יכול להתאחז הרע ולכן הוא עיקר המלחמה שבתפלה כמו שנתבאר לעיל:

פרק לז

והנה בכל בחינות עבודה שבבחינות אהבות הנזכרים לעיל הן בבחינת האבות שהוא אהבת עולם והן בבחינת משה שהוא בחינת אהבה רבה יש שני אופנים ולכן נקראו האבות ומשה רבינו עליהם השלום בשני שמות כמו שכתוב אברהם אברהם יעקב יעקב משה משה רק שאצל האבות הוא פסיק טעמא בין אברהם לאברהם כי בבחינתם הרי היש והעולמות המה מהותים נבדלים רק שמתייחדים ומתקשרים על ידי כחו הפלא ולכן יש הפסק ביניהם רק שמתחברים ועוד זאת כי בחינת אברהם כאשר הוא בשורשו מצד עצמותו ברוך הוא הרי אין מהות בלעדו ואהבתו מצד השורש הרי הוא בבחינת אין סוף ברוך הוא אשר לגביה אין העולמות מהות נבדל מאתו יתברך ואברהם שהוא מבחינת בריאה אשר האהבה הוא מצד היחוד הרי אין להעריך הביטול שמצד העולמות כמו שהוא לגבי אין סוף ברוך הוא ולכן פסיק טעמא בגוויהו ובחינת אברהם השני הוא לאחר עקידת יצחק אשר הוצרך לשנות מדתו בחינת אהבה וחסד אשר מצד האהבה והחסד היה מחבר כל העולמות אליו יתברך בבחינת יחוד ובשעת עקידה הוצרך לאחוז מדת ההיפוך שהוא בחינת גבורה שעל ידי מדת גבורה העולמות המה רחוקים בגדרם מאין סוף ברוך הוא ואין להם התחברות בבחינת יחוד ואף על פי כן מתקשרים אליו יתברך לעשות רצונו ולהיות בטלים אליו ביטול זה הוא למעלה מבחינת היחוד בערך עולמות כאשר המה נגלים לגבי דידן רק הביטול שלו היה מצד עצמותו ברוך הוא אשר לגביה אין העולמות תופסים לאיזה מהות כלל ועל ידי זה נתעלה לבחינת שורשו אשר מצד שורשו נמשך האהבה מצד עצמותו ברוך הוא הגם שלא שייך לומר אהבה וחסד בעצמותו ברוך הוא אך עם כל זה האהבה שמצד העולמות הוא מצד שעלה במחשבה לגלות שלימותו יתברך ואצל עצמותו ברוך הוא הוא בחינת השוואה גמורה אשר מצד בחינה זו מתמשך אין סוף ברוך הוא אפילו בבחינת צמצום והסתר שהוא בערך עולמות להיות לאחדים אפילו כאשר הוא לגבי דידן ולכן פסיק טעמא בין אברהם קדמאה שהוא ביטולו מצד האהבה והחסד בבחינת העולמות לאברהם בתראה אשר היה ביטולו מצד עצמותו ברוך הוא לבדו וכן הוא ביעקב פסיק טעמא בין יעקב קדמאה ליעקב בתראה כי בחינת יעקב הוא מבריח מן הקצה אל הקצה שמחבר שתי הקצוות שהוא כח הגבול עם למעלה מן הגבול מצד אמיתותו ברוך הוא:

וכבר נתבאר לעיל שמדת יעקב היה גם כן מצד בחינת היחוד דהיינו שהעולמות והיש נגלים בבחינתם רק שראה כחו יתברך אפילו בבחינת יש ואין היש מסתיר לגביה להיות נראה מהות נבדל רק שהכל הוא כחו יתברך אפילו מצד הגבול וזהו בחינת יעקב יו"ד עקב שהמשיך הביטול אפילו מצד העקב שהוא סופא דדרגין וזהו בחינת יעקב מצד הנגלה בבחינת בריאה אבל בחינת יעקב שמצד השורש שהוא מצד עצמותו ברוך הוא אשר כח היש וכח הגבול הוא משתווה אל עצמותו ברוך הוא בהשוואה גמורה ולכן כאשר ירד למצרים שכל בחינת מצרים הוא גילוי המצר והגבול דייקא בבחינתו בבחינת נפרד ולכן בכדי שיהיה יכול לבטל אפילו היש הגשמי הנגלה בבחינת נפרד דייקא ולהעלותו אל אין סוף ברוך הוא בזה מוכרח להיות גילוי עצמותו ברוך הוא שהוא כחו השוה בכדי לברר כח היש הנגלה בבחינת נפרד ואף על פי כן יהיה התגלות עצמותו ברוך הוא בזה וזה לא היה כח בבחינת יעקב תתאה לבטלו ולהעלותו כי בחינת יעקב היה לחבר שני אוהלים דהיינו אפילו עלמא דאתגליא היה מחבר לעלמא דאתכסיא בלי פירוד דהיינו מצד שהבין כחו יתברך בבחינת העולמות לא היה מביט בהיש רק כחו יתברך והיה מיחד העולמות ביחוד עצום אבל בחינת מצרים שעיקרה הוא דייקא להיות נגלה היש בבחינתו לבדו שלא מצד היחוד בכדי לגלות עצמותו ברוך הוא דייקא מצד היש בבחינתו זה לא נגלה על ידי בחינתו וזה בא על ידי בירור ממצרים דהיינו שיתגלה דייקא בבחינת גבול ואף על פי כן יתגלה כח עצמותו ברוך הוא שאין זולתו אפילו מצד היש וזהו מצד השוואתו ברוך הוא בבחינת עתיק שנעתק מהשגה אשר על כן מצד יציאת מצרים ניתנה התורה שהיא דייקא מצד הגבול והיש כמו שנתבאר לעיל:

אשר על כן בירידתו למצרים נגלה שורשו שהוא יעקב שבשורש שהוא כח השוואתו ברוך הוא וזהו אנכי דייקא שאנכי הוא מי שאנכי שאינו בערך השגה כלל והוא אני כ' שאני הוא מלכות סוף מעשה וכ' הוא כתר שהוא סוף מעשה במחשבה תחלה אשר שם מתקשרים בהשוואה גמורה שאין העולמות תופסים לאיזה מהות כלל רק שהוא לבדו יתברך בהשוואה גמורה לכן אנכי ארד עמך מצרימה אנכי דייקא ואנכי אעלך גם עלה שהוא תוספת עליה למקורו ולכן פסיק טעמא בגוויהו דהיינו כי יעקב קדמאה ביטולו הוא מצד העולמות שנגלים לאיזה מהות רק שמתייחדים ובטלים לגבי אין סוף השוכן בקרבם אבל יעקב בתראה הוא שלים בכולא דהיינו כחו לבדו יתברך בבחינת עצמותו ברוך הוא שאין העולמות תופסים בו כלל לאיזה מהות ומשתווים אצלו ברוך הוא אבל בבחינת אהבה רבה שהוא מדת משה רבינו עליו השלום הרי היה ביטולו מצד עצמותו ברוך הוא שהיה בחינת מ"ה דהיינו שלא היו נערכים אליו העולמות לאיזה

מהות כלל רק שהבין עצמותו ברוך הוא בכל הנפעלים בלי שום התלבשות כלל והיה ביטולו מצד העצם ולכן לא פסיק טעמא בין משה קדמאה למשה בתראה דהיינו בעת שנגלה אליו הוי"ה שהוא גילוי שבהעצם כידוע לא היה אצלו הבדל מקודם שנגלה אליו כי גם קודם הגילוי לא היו העולמות תופסים בו למהות אחר כלל כי הבין עצמותו ברוך הוא בהעולמות דייקא ודי למבין והבן מאוד:

פרק לח

והנה בבחינה השניה שבאהבה שהוא אהבה רבה שהיא מצד העצם ולא מצד הפעולה כל עיקרה היא בבחינת המשכה מעילא לתתא כי בחינתה הוא כאשר מבואר לעיל על פי משל אשר יש בחינת בן שעיקר גידולו הוא בהיכל המלך וכן בבחינת נפש האדם שהוא בחינת עצם הרצון שלא מצד החכמה והבנה והחכמה והבנה היא רק בחינת מעבר להתגלות הרצון בלב ובמעשה כן בחינת הביטול הנמשך מאהבה רבה היא מבחינת נקודת הלב שהוא התפעלות מצד עצמותו ברוך הוא ולא מצד פעולת העולמות אשר מצד עצמותו ברוך הוא הרי כל העולמות בטלים לגמרי אליו ואין תופסים בו לשום מהות כלל כי הכל הוא כחו לבדו יתברך ולכן כל החכמה והבינה הוא רק להבין ולהשכיל עצמותו ברוך הוא אשר הוא מרומם ברוממות אין קץ מערך עולמות וכל העולמות אינם נערכים לאיזה בחינה כלל ולכן כל החכמה והבינה המה רק בחינת מעבר לעצם הרצון בבחינת נקודת הלב להיות נגלה במדותיו בבחינת אהבה עזה בבחינת אהבה רבה למעלה מהטעם והדעת והביטול הזה נמשך מצד העצם והשורש אשר שלימות הביטול הזה היה אצל משה רבינו עליו השלום אשר העולמות לא היו נערכים אצלו לאיזה ערך כלל מצד שהביט רק פנימיותו בבחינת עצמותו ברוך הוא כמאמר הכתוב ותמונת הוי"ה יביט ולכן הביטול שלו היה בבחינת מ"ה:

והוא כמו שמבואר לעיל שהוא מצד מהותו יתברך אשר מצד מהותו הרי כל העולמות המה בבחינת מ"ה והוא כמשל הנזכר לעיל מהבן שגידולו בהיכל המלך כן בחינת נשמתו מצד כח עצמותו ברוך הוא ולכן הוא בחינת דעת הפנימי שהוא ההתקשרות מצד הפנימיות לבד לא שהבין הפנימיות מצד בחינה החיצוניות כבחינת האבות רק השיג הפנימיות שלא באמצעות בחינת העולמות ולכן נאמר עליו ותרא אותו כי טוב הוא שלא היה בו בחינת אחיזה להרע כלל כי מצד עצמותו ברוך הוא הרי אין להעריך חס ושלום בחינת רע כי בחינת רע הוא רק מצד ההסתרה כמו שנזכר לעיל בכמה מקומות ואצלו ברוך הוא אין צמצום מסתיר לפניו ולכן כל עבודתו היה רק להמשיך בחינתו אפילו בבחינת עולמות דהיינו לגלות עצמותו ברוך הוא אפילו מצד בחינת העולמות שיהיה

התגלותו יתברך אפילו בבחינת היש דהיינו שיהיה הביטול נמשך אפילו בבחינת היש באופן זה דהיינו שלא ירגיש היש לאיזה מהות רק יהיה נגלה בבחינת היש שאין עוד מלבדו כלל לא שהיש בטל אליו בבחינת היחוד רק שלא יהיה נחשב כלל לאיזה מהות לכן בחינת ביטולו היה שלא בבחינת הרגשה כלל כי בחינת הרגשה אינו נופל כי אם על שני מהותים המתקשרים לאחדים אבל בעצם אחד אין שייך הרגשה כלל כי מה יהיה הרגשתו אשר אין מהות אחר כלל זולתו כי בטול הזה שמצד עצמותו ברוך הוא אשר אין זולתו כלל הרי אין שייך בו הרגשה:

ולכן מבואר בעץ חיים שגופו של משה רבינו עליו השלום היה מבחינת חשמ"ל ולא מבחינת נגה כאשר נתבאר בשער הקדום ענין החשמ"ל דהיינו שגילוי הביטול הוא דבוק אל העצם בכח אחד כמו עור של אדם עם האדם אשר העור מחבר כל בחינת אברי האדם לאחד ובכלל הוא עצם אדם אחד בלי הבדל כלל כן בחינת חשמ"ל הוא גילוי החכמה והבינה והדעת והמדות וכל פרטי הביטול מתחברים לאחד אך הגילוי בעצמו הוא דבוק אל העצם בנושא אחד אבל בחינת נגה נקראת בחינת לבוש כמו שהלבוש הוא מהות נבדל ממהות אדם רק שעל ידי לבישתו מתחבר כן הוא בבחינת נגה הוא הביטול הנמשך מצד העולמות אשר זה הביטול התגלותו הוא דייקא על ידי בחינת העולמות והמה נגלים למהות נבדל רק בבחינת היחוד וההתחברות אליו יתברך נכללים ביחודו יתברך ומתקשרים אליו ולכן בבחינת נגה הוא בחינת הרגשה רק שהעבודה הוא שאפילו בבחינת הרגשה יהיה העיקר להרגיש באהבתו וביטולו שיהיה להוי"ה לבדו ושלא יגבה לבו שהוא האוהב והוא העובד רק עיקר ההרגשה יהיה לבטל עצמו אליו יתברך על ידי האהבה ויראה מצד הבנתו יחודו יתברך שהוא אחד לכן יהיה אהבתו וביטולו גם כן לאחד דהיינו שלא יהיה בחינת נפרד כי אחדות הוא היפך הפירוד כאשר מבואר בדברינו כמה פעמים:

והוא עיקר העבודה ומזה יעלה ויגיע לאהבה רבה שהיא בחינת משה דהיינו להשכיל ולהבין שאין עוד מלבדו ואין שייך בבחינה זו שהוא יהיה בטל ויתקשר באהבתו אל יחודו יתברך מצד התקשרותו אל העצם ומצד העצם אין מהות זולתו כלל ומי יהיה בטל מאחר שאין זולתו כלל ובזה מבטל הרגשתו ועצם שלימות בחינה זו היה בבחינת משה ואהרן שאהבתם וביטולם היה מצד העצם עד שבבחינתם אין לתאר מדות אהבה ויראה כי בחינת אהבה ויראה הוא רק מבחינת שני מהותים המתחברים על ידי אהבה ומבטל מהותו נגד מהות אחר מצד היראה אבל בעצם אחד אינו נופל בחינת אהבה ויראה ולכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה שיראה לגבי משה מלתא זוטרתא היא:

וכן הוא בבחינת האהבה וכמו שנתבאר בשער הקדום אשר בכל משנה תורה אשר שם נאמר אהבה ויראה ודביקות נאמר הוי"ה אלוקי"ך דייקא עיין שם אך עם כל זה מוכרח להיות בבחינתם אהבה ויראה גם כן מצד שהמה בחינת נבראים אבל אהבתם היה בהתכללות עצום ולכן נקראת בשם אהבה רבה וכן בחינת היראה היה בבחינת ביטול עצום שהוא בחינת חכמה עילאה ודי למבין ולכן בחינתם הוא מיסוד אבא שהוא עצם הביטול הנמשך בחכמה ומדות דזעיר אנפין שהוא הביטול מצד יחוד העולמות והבן מאוד ולכן כל בחינת עבודה זו להמשכה תחשב אפילו בחינת העלאה שבה גם כן להמשכה תחשב כי כל עיקר בחינה זו היא לגלות עצמותו ברוך הוא דייקא אפילו בבחינת עולמות ואפילו בבחינת הביטול היא לבטל העולמות לעצמותו ברוך הוא מתתא לעילא על ידי בחינת ביטול הנמשך מעצמותו ברוך הוא בבחינת גילוי בהעולמות:

פרק לט

ומזה תבין מה שמבואר בזוהר הקדוש פרשת בלק שעיקר בחינת תפלה הוא מבחינת משה כמאמר הכתוב תפלה למשה וגם בחינת דוד נקרא תפלה ובבחינת עני נקרא גם כן תפלה כמאמר הכתוב תפלה לדוד תפלה לעני ובחינות תפילות אלו יתבארו אם ירצה השם בשער סדר התפלה אבל עיקר בחינת התפלה הוא מבחינת משה כי תפלה היא המשכת אלוק"ותו יתברך בעולמות ותפלה היא התחברות והתקשרות למהות אחד ממש שיהיה נגלה עצמותו ברוך הוא אפילו בבחינת העולמות בלי מהות נבדל כלל ושיהיה נגלה עצמותו שלא בבחינת כלים והסתרה כלל עיקר המשכה זו הוא על ידי בחינת משה שהוא בחינת אהבה רבה הגם שעל ידי מדת אהבת עולם גם כן נגלה יחודו יתברך עם כל זה התגלות זה הוא על ידי בחינת הכלים כגילוי הנפש על ידי פעולת הגוף הגם שבזה נגלה בחינת הנפש עם כל זה התגלות זה הוא בא על ידי התלבשות בבחינת כלי הגוף אבל עצם הנפש כאשר היא במהותה אינה בערך התגלות רק התגלותה הוא מצד ההתקשרות כן כביכול הגם שעל ידי בחינת האבות גם כן נגלה כחו יתברך לבדו אך עם כל זה גילוי הזה נגלה על ידי פלאותיו יתברך בבחינת עולמות על ידי בחינת התקשרות ויחוד וביטול העולמות אליו יתברך אבל עצמותו ברוך הוא הרי לא נתגלה כאשר הוא באמת אשר מצד האמת הרי אין זולתו כלל אבל על ידי בחינת מדת משה הרי הגילוי מצד אמיתותו ברוך הוא אשר אין זולתו כלל דהיינו על ידי התעוררות זה מעוררין יחודו יתברך בבחינת יחוד עצום בבחינת גילוי מהותו הגם שגילוי זה הוא גם כן על ידי הכלים אך הכלים המה רק בחינת מעבר בלבד שעל ידי הכלים נגלה פנימיות העצם אשר עיקר הגילוי היא בחינת עצמותו ברוך הוא בבחינתו שלא בבחינת צמצומו יתברך בעולמות

רק מפני שעצמותו יתברך אינו בבחינת גילוי כלל ואם היה גילוי אין סוף ברוך הוא כאשר הוא בעצמותו אזי לא היו העולמות בבחינת מציאות כלל לכן מתגלה על ידי הכלים אבל עיקר ההתגלות הוא בבחינת עצמותו ברוך הוא:

ויובן זה על פי משל כשהחכם משפיע להמקבל בערך כלי המקבל הרי מוכרח לצמצם חכמתו ולהלבישה באופן המקבל ועל ידי הצמצום הזה מבין חכמת רבו וכוונתו אבל ההבנה היא על פי כליו ועל ידי כלים האלו מתקשר ומתדבק לחכמת וכוונת המשפיע אבל כשהמקבל נתגדל בחכמה עד שיהיה מבין עצם כוונת רבו אז יתדבק אל עצם חכמתו של המשפיע והמשפיע מגלה לו חכמתו שלא בצמצום והתלבשות אבל עם כל זה אפילו ההתגלות הזאת הוא מוכרח גם כן להשפיע ולהסביר לו על ידי כלים בכדי להמשיך עצם חכמתו על ידי ההסבר כי בלא ההסבר לא יגיע להשיג חכמתו כאשר הוא בעצם רק אם מסביר לו אז על ידי ההסבר הזה מבין עצם כוונתו וחכמתו בלי הבדל ואז עיקר השכלתו הוא בעצם החכמה וההסבר הוא לו רק בחינת מעבר ועוד זאת כשמשכיל עצם החכמה יכול להסבירה באופן אחר מה שאין כן בבחינה הראשונה כלי ההסבר המה עיקר להבין על ידי ההסבר כוונת וחכמת רבו ואם ישכח ההסבר אזי יאבד החכמה מאחר שבחינת מהות חכמתו רחוקה ממהות חכמת רבו עם כל זה בחינה הראשונה היא הגורם להתחבר אל עצם החכמה כי בלא בחינה הראשונה הרי אין לו התחברות כלל:

כמו כן יובן זה בשני בחינות האהבות הנזכרים לעיל כי בחינת מדת האהבה מצד יחודו יתברך בבחינת עולמות הרי יחודו יתברך נמשך על ידי צמצום בערך העולמות דהיינו שמגלה כחו יתברך בעצמותו על ידי בחינת העולמות בבחינתם לכל אחד ואחד כפום התקשרות אליו יתברך כמאמר הכתוב נודע בשערים בעלה שהוא נודע לכל חד וחד לפום שיעורא דיליה וכמאמר הכתוב כי נער ישראל ואוהבהו ולכן נקרא בחינת יחוד הזה בשם זעיר אנפין כמו שנתבאר לעיל לכן הגם שעל ידי היחוד בבחינת אהבה זו נגלה כחו וכוונתו יתברך אבל הגילוי הזה הוא רק בבחינת צמצום והתלבשות אבל כאשר יעלה ויגיע לבחינת אהבה רבה כנזכר לעיל הגם שהתגלותו הוא גם כן על ידי בחינת הכלים עם כל זה על ידי בחינת הכלים נגלה בחינתו יתברך כאשר הוא בעצמותו ברוך הוא והכלים המה רק בחינת מעבר בלבד להתגלות עצמותו ברוך הוא בבחינתו יתברך שלא בבחינת צמצומים בבחינת כלים ולכן על ידי בחינת תפלה יש כח בצדיקים הגדולים לשנות הטבעים כמו מים ליבשה וכן חומץ שידלוק מאחר שנגלה עצם מהותו ברוך הוא אשר לגביה אין הכלים תופסים למהות כלל וכאשר מבואר במשל הנזכר לעיל

שכאשר נגלית עיקר החכמה יכול להסבירה בכמה אופנים ודי למבין והבן ועיין בחלק הראשון בשער האנפין בסופו שם נתבאר זה בביאור היטיב:

ולכן עיקר בחינת תפלה היא בחינת רצון כמו שאנו אומרים יהי רצון שבזה נגלה רצונו יתברך על ידי כמה אופנים ויכולים לשנות מרעה לטובה ולא שיהיה שינוי רצון אצלו חס ושלום רק מצד הביטול הזה אשר עיקר הוא התגלותו יתברך בעצמותו שלא בבחינת הכלים אם כן יכול לבטל בחינת הכלים האלו אשר נגלה על ידי הכלים גילוי רצונו יתברך באופן הכלים האלו ויהיה גילוי רצונו יתברך בכלים אחרים דהיינו צרופים אחרים ודי למבין והבן אך עם כל זה בחינה זו באה מצד בחינה הראשונה שהוא התלבשות והתייחדות העולמות אליו יתברך בבחינת יחוד בבחינת הכלים כי אם לא יקדים בחינת יחוד זה הרי העולמות מצד הגילוי המה רחוקים בתכלית הריחוק בדרך כלל וכן בדרך פרט בבחינת אדם הרי נפשו אלוק"ית היא העולה למעלה ורוח הבהמה היא יורדת למטה אשר מרחק רב ביניהם ואדרבה הם מנגדים זה לזה אבל כשמבטלין הגילוי מצד העולמות בבחינתם ומקרבים ומייחדים העולמות אליו יתברך ובזה מתייחדים שתי הנפשות לאחד אז על ידי היחוד הזה נגלה עצם נקודת הלב בבחינת היחוד הזה אשר נקודת הלב הוא מצד העצם לכן בזה לא יקשה לך על מה שבזוהר מבואר שעיקר התפלה הוא בחינת משה הלא אמרו רבותינו זכרונם לברכה תפילות אבות תקנום וגם בזוהר עצמו מבואר דצלותין תקינו אבהן אברהם תיקן תפילת שחרית כו':

אבל באמת כשתדקדק על הלשון שאבות תיקנו דהיינו שעשו הכנה ותיקון ביחודם להתחברות האמיתי שיהיה נגלה בחינת עצמותו ברוך הוא על ידי עבודתם ויחודם אך עיקר התפילה היא מבחינת משה ודי למבין ועל כן קדמו לתפילה שהיא שמונה עשרה פסוקי דזמרה ויוצר אור וקריאת שמע ואמת ויציב שהם מדת האבות כי ברכות שקודם קריאת שמע שהוא יוצר אור ואהבת עולם היא בחינת מדת אברהם וקריאת שמע היא בחינת יצחק ואמת ויציב היא בחינת יעקב וכאשר מבואר מעט מזה לעיל ויתבאר עוד אם ירצה השם בשער הבא ואחר זה הוא בחינת תפילה וכל זה הוא מצד עיקרית כוונת המכוון שבתפלה אבל כל אדם יאחז דרכו לפי ערכו ולפי שיעורא דיליה דהיינו להמשיך אלוק"ותו יתברך מצד היחוד שהוא בחינת האבות בבחינת חיות אלוק"י כמו שכתוב תפילה לא"ל חיי להמשיך חיות אלוק"י בבחינת נפשו כי בחינת תפלה למשה לאו כולי עלמא יכולים להשיג אופן זה הביטול רק לפרקים יכול להיות נמשך בהתעוררות בחינת

ביטול זה בהארה בנפשו ובהארה דהארה מצד בחינת נפשו שנכללת בכל האופנים והבחינות כאשר יתבאר לקמן אם ירצה השם:

פרק מ

והנה בחינת תפלה זו שהיא בבחינת משה אינה בבחינת מלחמה ועליה מבואר בתיקונים מאן דקטיל לחויא אתייהיבת ליה ברתא דמלכא דא איהי צלותא כי לבחינת תפלה מוכרח להיות בחינת הביטול האמיתי מצד עצמותו ברוך הוא להבטל מכל וכל באופן שלא יהיה בחינת גופו ונפשו תופסים לאיזה מהות כלל דהיינו בחינת ביטול הרע לגמרי ובאופן שלא ירגיש עצמו לאיזה מהות כלל והוא דקטיל לחויא שהוא בחינת נחש הקדמוני אשר עיקרו הוא דייקא להרגיש עצמו וליקח האהבה לעצמו שהוא בחינת הרע שבנגה שהוא עץ הדעת טוב ורע ולכן כיון שהסיר הרע מאתו לגמרי דהיינו שלא יהיה העבודה לגרמיה חס ושלום רק במסירת נפש אמיתי לעצמותו ברוך הוא לזה יהבין ליה ברתא דמלכא שהיא התפלה להמשיך גילוי אין סוף ברוך הוא כנזכר לעיל:

אבל כל זמן שמרגיש עצמו דהיינו שמהותו נחשב למהות בפני עצמו דהיינו שמתפעל מאהבתו ודביקותו וגבה לבו מזה ומכל שכן שיהיה לו איזה רצון מצד עצמו וקל וחומר בן בנו של קל וחומר אשר לא ביטל הגשמיות שלו מתאוות העולם הזה מאכילה ושתיה ומשא ומתן לזה בוודאי לא אתייהב ליה ברתא דמלכא מאחר שהוא יש ונפרד אשר זה הוא עיקר המנגד ממש היפוך אחדותו יתברך ואיך יגלה על ידי בחינתו הביטול שמצד אין סוף ברוך הוא בבחינת ביטול העצמי אשר אין עוד מלבדו כלל ולהמשיך גילוי עצמותו ברוך הוא מאחר שלא נתהפכו בחינת כליו אליו יתברך הרי המה שני הפכים מנגדים אבל כל זה הוא בבחינת צדיקים גמורים אשר הגיעו לשלימות אבל כבר כתבתי שלפרקים יקרה מקרה טהור בהתעוררות בחינת אהבה רבה זו אפילו בבחינות נשמות שמבחינות מדריגות התחתונות בעת רצון בעת התעוררות הפנימיות מאין סוף ברוך הוא הן בכלל והן בפרט בעת רצון בהאיר אור עצמותו ברוך הוא אשר נמשך בנפש האדם אבל זה הוא לפרקים ולא בהתגלות העצם בתמידות רק לפרקים תוכל הנפש להתפעל בבחינת אהבה רבה מצד התכללות נפשו ומצד בחינת שבעה רועים שבחינתם מתפשטת בכל נפש מישראל אשר על כן נקראו שמם בשם רועים כי המה המנהיגים אלוק"ות בכל נפש מישראל ומפרידין אותם בבחינת הארתם אשר מאירים בכל נפש מישראל לכל חד וחד לפום שיעורא דיליה לפי שורש נשמתם ומבחינתם יאיר לפרקים בנפש אדם מישראל להתפעל בעבודתם באהבתם ויראתם עת שתאיר בחינת האבות דהיינו בחינת אהבת עולם ועת שתאיר בנשמתם בחינת משה רבינו עליו השלום ואהרן

דהיינו בחינת אהבה רבה והוא בדרך הארה לא שישיגו הבחינות בשלימות רק שבא התעוררות בנפשם פעמים מבחינה זו ופעמים מבחינה זו אבל עם כל זה בעת האיר האור בנפשם יהיה הביטול בנפשם בבחינת הארה דהיינו בבחינת אהבת עולם לכלול גופו ונפשו הבהמיות בבחינת נפשו האלוק"ית ולהכלל ביחודו יתברך דהיינו שירגיש הביטול אליו יתברך באהבה ויראה מצד היחוד כביטול הגוף אל הנפש מצד התכללותם ויחודם זה בזה ויבטל רצונו ומדותיו אליו יתברך שלא יהיה לו שום רצון שנוגע לעצמו ואיזה מדה לנפשו רק יבטל רצונו ומדותיו וימסור נפשו ביחודו יתברך כביטול הגוף אל נפשו מצד שנפשו הוא החיות שלו וכמאמר הכתוב לאהבה את הוי"ה אלוקי"ך כי הוא חייך וזהו העבודה להתגבר על נפשו הבהמיות לבטל רצון ומדות הנפש הבהמית וכל כליה אליו יתברך ולא יקח ההתפעלות לעצמו בשביל הנאתו להתגאות לבו רק יעשה הכל בשביל לעשות רצון קונו והגם שירגיש הטוב האלוק"י בנפשו תהיה הרגשתו למענו יתברך כמאמר הכתוב ואני קרבת אלוקי"ם לי טוב דהיינו שהטוב יהיה מצד קרבת אלוקי"ם ויחודו יתברך ויהיה עיקר הטוב מצד קרבתו יתברך אבל לא מצד עצמו שהיא איזה יש ודבר בפני עצמו רק אדרבה מצד קרבתו אליו יתברך יהיה ביטולו שלא יתראה בבחינת יש ונפרד ולא יחשוב בעיניו מהותו נגד גילוי אלוק"ותו יתברך שבנפשו וכן בבחינה זו יבטל רצונו ומחשבה דבור ומעשה שלו שלא ישתמש בהם בשביל הנאת עצמו רק בשביל להתדבק בו יתברך ולהעשות מרכבה אליו וכן כשיאיר בנפשו בחינת אהבה רבה דהיינו שאהבתו יהיה מצד עצמותו ברוך הוא שלא מצד בחינת התקרבות בלבד רק בהבין שאין זולתו יתברך ואין מהות בלעדו הרי בבחינה זו אין נופל לשון התקרבות מאחר שאפס בלעדו יתברך על מי יפול בחינת התקרבות כידוע שבחינת התקרבות הוא משני מהותים אבל מאחר שאין זולתו כלל אין שייך לומר התקרבות רק הביטול הוא מצד העצם אשר בבחינה הזאת יהיה הביטול שלו רק מצד אמיתותו יתברך וכל עבודתו יהיה רק לעשות נחת רוח ליוצרו כמאמרבותינו זכרונם לברכה איזהו חסיד המתחסד עם קונו ומבואר ברעיא מהימנא עם קן דיליה דהיינו להמשיך אלוק"ותו יתברך להיות לו דירה בתחתונים דהיינו שיתגלה שאין עוד מלבדו אפילו בעולמות תחתונים ובבחינה זו אין שייך בחינת הרגשה דהיינו שירגיש קרבת אלוקי"ם ומצד ההתקרבות בטל אליו רק הביטול יהיה מצד העצם שאין זולתו יתברך:

והנה הגם שלא הגיע לעבודה זו בשלימותה דהיינו באופן שיהיה הביטול שלא ירגיש עצמו כלל כי זה דבר שאי אפשר כל זמן שלא יצא מגדרי הגוף לגמרי כמדת משה רבינו עליו השלום נמצא הרי כלי הגוף וחיות נפשו הבהמיות המה בבחינתם ואיך לא תהיה

לו הרגשה רק בעת הארה שמאירה בנפשו בחינה זו תהיה העבודה שיבין וישכיל שאין עוד מלבדו יתברך ואין מהות זולתו ועל פי הבנה זו יבטל עצמו מכל וכל בעת ההארה הזאת שימסור נפשו להוי"ה מצד עצמותו ברוך הוא וגם הביטול הזה הוא בבחינת ההארה ודמיון ולא ביטול עצמי כמאמר רעיא מהימנא על פסוק וביד הנביאים אדמה לפום דמיון דילהון ולכל חד וחד לפום שיעורא דיליה רק שהדמיון גם כן אמת מצד שורשם של כל נפש מישראל האחוזים ודבקים אל עצמותו ברוך הוא מצד עיקרית נפשו אבל בחינת התגלות הביטול הזה בבחינת נפשו הוא רק בחינת הארה ודמיון בבחינת נפשו הבהמיות כי מאחר שעדיין לא נתהפכה לגמרי והיא בתוקפה הרי הביטול ההוא מתלבש בבחינת כלי נפשו בבחינת דמיון ולא בבחינת העצם ובעת ההארה יאיר גם כן בנפשו הבהמיות להיותה בטילה אליו יתברך באופן עצם הביטול אבל עם כל זה אינו רק בחינת דמיון לא שתגיע אל עצם הביטול רק שזהו עבודת כל אחד ואחד מישראל להעמיק דעתו באיזה אופן לבטל נפשו אפילו בבחינת דמיון כי אפילו בחינת הדמיון הוא אמיתי מצד השורש כי מצד העצם הוא באמת אין עוד מלבדו ולגביה יתברך אין הנפש הבהמיות מסתרת כלל נמצא הדמיון גם כן אמת וזהו דרך כלל שכל כוונתו יתברך היתה בשביל זה שיעבוד העובד כל חד וחד לפום שיעורא דיליה ולפום דמיון דיליה וכן הוא בבחינת אהבת עולם בביטול נפשו אל יחודו יתברך הוא גם כן כל אחד ואחד כפי שמשער בלבו היחוד לפי שיעורו ודמיונו:

פרק מא

והנה עיקר שלימות הביטול הן מצד בחינת אהבת עולם והן מצד בחינת אהבה רבה היה רק אצל האבות ומשה רבינו עליהם השלום ויחידי סגולה גדולי הנפש צדיקים גמורים המושרשים בבחינת אצילות וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה ראיתי בני עליה והמה מועטים ויש בבני עליה גופא שני הבחינות כמאמר רבותינו זכרונם לברכה יש דעיילא בבר ויש דעיילא בלא בר דהיינו יש שביטולם בבחינת אהבת עולם שהוא בחינת חצוניות שהוא מצד העולמות נקרא בחינת בר כי בר הוא לשון חצוניות כידוע ויש שבחינת ביטולם האמיתי הוא רק מצד הפנימיות שהוא בחינת אהבה רבה והמה בחינת דעיילא בלא בר שביטולם הוא שלא מצד העולמות שנקראים בחינת בר רק הביטול הוא מצד עצמותו ברוך הוא אבל אלו נקראים בני עליה שהגיעו לשורש הביטול הזה כי נהפכו בחינת גופם ונפשם בביטול עצמי באופן שלא נעשו בחינת נפרד אפילו שעה אחת אבל דרך כלל כל עבודת איש הישראלי הוא להאיר ביטול הזה הן בבחינה זו והן בבחינה זו בבחינת הארה ודמיון ובזה יש מדרגות לאין קץ וכמאמר הזוהר קכ"ה אלף

דרגין אתבריאו לצדיקייא וכל הדרגין הם מבחינת יש שיש מי שמרגיש הביטול באופן גדול ויש שמרגיש באופן קטן ממנו ומכל שכן בבחינת בינונים אשר כל ימיהם הם בבחינת מלחמה אשר זה וזה שופטן כמבואר בספר הקדוש של אדונינו מורינו ורבינו נשמתו עדן:

ולא כמו החסרי דעת הנזהרים בנפשם שלא יגיע להם התפעלות הלב באהבה ויראה בהרגשה מטעמם הסכל כי אם ירגישו הלא יש מי שאוהב ולא ידעו כי בנפשם דברו זה להרחיק נפשם מאור החיים ולהיות דבוקים בטיט היון חומר נפש הבהמיות היורדת בסתר המדריגה להיותה נפרדת גמורה ושומו שמים על זה אשר בכל צרכי הגוף ותאות העולם הזה מקושרים בזה בהרגשה גמורה אשר מצד ההרגשה נעשו נפרדים גמורים ורחוקים מאור פניו יתברך בתכלית הריחוק ובעבודה שהוא ביטול הנפש ודביקותה אליו יתברך יראים אולי ירגישו בהתפעלות בחינת יש ואפילו ירגישו הלא על כל פנים יש בהרגשה זו גם כן מצד הטוב בבחינת ביטול רק שבחינת היש מעורב בו אבל ההרגשה בגשמיות העולם הזה הרי הוא רע גמור:

אבל באמת כבר נתבאר לעיל שהוא עיקר העבודה למנדע טוב ולמנדע רע ולאהדרא גרמיה לטוב וזהו עיקר המלחמה דהיינו להתבונן ביחודו יתברך ולאהבה אותו ולבטל היש אליו יתברך הן בבחינת אהבת עולם והן בבחינת אהבה רבה רק שבבחינה זו יש תערובות מצד היש אשר על כן צריך ללחום מלחמת הוי"ה להכניע היש ולהעבירו כל אחד ואחד לפי שיעורו ודמיונו בבחינת הארה ושתהיה האהבה רק להוי"ה לבדו וביטול בחינת הרגשת עצמו באה על ידי שני בחינות דהיינו בהתבוננותו ביחודו יתברך וידיעתו באחדותו יתברך מזה תגיע לו הבירור לבטל היש שלו כי בידיעתו והכרתו יחודו יתברך אשר הוא יתברך אחד ואין דבר נפרד מאתו יתברך רק הוא אחד אפילו מצד העולמות ממילא יוכנו גופו ונפשו הבהמיות שבבחינת יש כי גלויים הם רק מצד ההסתרה בבחינת חיצוניות אבל בהגלות נגלות אור הוי"ה ויחודו יתברך אשר אין דבר נבדל מאתו ממילא תגיע לו הבושה והביטול לבטל היש שלו שלא יהיה נפרד מיחודו יתברך ובחינה שניה לבטל הרגשתו מצד עצמו הוא מצד בחינת אהבה רבה שהוא בחינת דעת הפנימי דהיינו מצד עצמותו ברוך הוא בהתבונן בדעתו אשר אין זולתו יתברך אשר אין נופל לומר אפילו בחינת התאחדות כי התאחדות אינו נופל לומר כי אם על שני מהותים כמבואר לעיל אבל בהתבונן שאין מהות זולתו כלל בזה יבטל הרגשתו אבל כל זה הוא בבחינת הארה ודמיון המאיר מעצם נפשו האלוק"ית מעיקרית נקודת הלב להתלבש ולהאיר בנפשו הבהמיות אשר על כן גם הדמיון הוא אמת כמבואר לעיל:

והנה גם בחינת הביטול והדמיון הזה הוא מוכרח להיות בבחינת הרגשה בנפשו כי מאחר שכלי הנפש בעצמה ותולדתה היא לא נתהפכה ולא נתבטלה הרי היא יש גמור רק שהרגישה הביטול באופן שלא תקח לעצמה אבל לא שתתבטל מכל וכל כי בחינת ביטול מכל וכל לא היה אלא באבות ומשה רבינו עליו השלום ודומיהם ואין להאריך בזה כי זה מובן לכל אשר חננו הוי"ה בדעה מעט:

והנה בחינת אהבה רבה עיקרה באה מצד ההיפוך כמו למשל שכשהבן הוא תמיד אצל אביו אהבתו אליו בערך התחברותו אליו בבחינת שכל והבנה אבל כשהוא רחוק ממנו תתגדל אהבתו ביתר שאת בתשוקה נפלאה כי אז תתעורר אצלו עצם התקשרותו אל אביו מצד טבעית התקשרותם בכח אחד וכמו למשל בן המלך אשר גידולו היה בהיכל המלך ונתרחק מהיכלו אצל בני כפר הלא תרבה תשוקתו ביתר שאת בכפל כפליים עד אין קץ מהתקשרותו אל אביו המלך כאשר הוא עמו בהיכלו כן כל עיקר האהבה רבה הוא מצד הבנתו רוממותו יתברך עד אין קץ והתכללות נפשו בו יתברך ובראותו ההיפך בבחינת הסתר אשר ירד בתחתית המדריגות להתגלות בבחינה התחתונה שאין למטה הימנה שהוא ישות העולם הזה אשר אין להעריך בכמה ערכים העולם הזה לגביה יתברך אשר באמת כל העולמות כלא חשיבין לגביה ומזה תתרבה התשוקה באהבה עזה לצאת מנרתקי היש לבטלו מכל וכל להתבטל אל עצמותו ברוך הוא ולכן בחינת אהבה רבה זו עם בחינת תשובה עילאה אחים הם בשורשם ובחינה אחת להם כי תשובה היא גם כן לשוב אל מקורו מבחינת ההיפוך רק שהתשובה היא מבחינת הרע הגמור על ידי חטא ובחינת אהבה רבה היא אפילו שלא מצד החטא ואדרבה כל מה שדבוק אליו יתברך ויתרבה הדעת וההבנה בעצם רוממותו אשר אין זולתו יתראה ויתגלה אליו עצם הריחוק של בחינת גופו והעולם הזה ותשפל נפשו הבהמיות ותתרבה האהבה והתשוקה ביתר שאת עד אין קץ ותמעט בעיניו כל עבודתו עד שלא תתחשב בעיניו לעבודה כלל מצד ריחוק ערכו מאין סוף ברוך הוא אשר על כן מבואר ברעיא מהימנא על משה רבינו עליו השלום שהוא מארי דתיובתא בכמה מקומות במאמר דאנת אהדרת בתיובתא ואנת הוא בעל תשובה ששקול כנגד ששים רבוא מישראל:

והנה בחינת משה ידוע שבבחינתו לא היה שום בחינת רע כמאמר הכתוב ותרא אותו כי טוב הוא ולא היה לרע אחיזה בו כלל ואיך שייך לומר עליו שהוא בעל תשובה אלא מצד בחינתו שהיא בחינת אהבה רבה שעיקרה היא בבחינת תשובה אשר על כן בבחינת משה יש שני בחינות ביטול אחד הוא מצד הבינה בעוצם רוממותו יתברך אשר אין זולתו כלל ואשר לא הביט רק מצד פנימיות והיה ביטולו בבחינת מ"ה דהיינו שלא

היה נערך לאיזה מהות כלל הן בחינת כלל העולמות והן בחינת גופו ובחינה שניה הוא ההכנעה והשפלות מצד היש בבחינתו בעצמו שלא מצד ההתבוננות כי מחמת דיבוקו אל עצמותו ברוך הוא הרי היה היש אצלו בתכלית השפלות אשר אין להעריך את היש כלל באיזה ערך וכמבואר במדרש על פסוק והאיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה שארבעה מיני מוכי שחין היו בירושלים אשר היו יושבים מחוץ למחנה והיו מעונים ביסורים גדולים וקשים אשר אין דוגמתם ובוודאי היה רוחם נמוך מאוד ורוחו של משה רבינו עליו השלום היה נמוכה מכולם:

והנה נמיכת רוחם של מוכי שחין הוא מצד עצם גופם הנבזה ושפל בעיניהם לא מצד ההתבוננות ועל זה האופן היה רוחו של משה נמוכה מכולם באופן שלא היה היש נערך אליו אפילו מצד בחינתו לבדו באיזה ערך ובאיזה מהות אך לשני הבחינות הנזכרים לעיל קדמה להם בחינת ההתדבקות וההתקשרות מצד היחוד והדביקות באופן שיהיה ביטול היש מצד יחודו יתברך באהבה ויראה עצומה לצאת מגדרי היש הגמור ואז מגיע לו הביטול בשני הבחינות הנזכרים לעיל וכן הוא עצה היעוצה על כל נפש מישראל החפץ לעבוד עבודה תמה זו שראשית עבודתו יהיה על ידי התבוננות ביחודו יתברך איך שכל הנמצאים במציאות בדרך כלל ומציאות גופו ונפשו בדרך פרט המה בטלים ומתאחדים אליו יתברך מצד כחו הפלא כמבואר לעיל ומזה תגיע לו התשוקה ואהבה עזה לדבקה ביחודו לצאת מגדרי הגבול והיש הנפרד ומזה תגיע לו אהבה רבה מצד עצמותו ברוך הוא בהשכל בדעתו שאין זולתו כלל ואין מהות בלעדו ואז יבין וישכיל עצם ריחוקו מצד מהותו הנגלה בבחינת היש לבזות ולהשפיל בחינת היש מצד בחינתו עד שלא יהיה נערך גופו מצד בחינתו לאיזה מהות ומזה השפלות תגיע לו האהבה בתגבורת עצום באהבה רבה ותשוקה עצומה לעלות לשרשו ומבחינה זו יבא לבחינת תשובה עילאה לשוב אל מקורו הגם שלתשובה עילאה צריך מתחילה בחינת תשובה תתאה זה יתבאר אם ירצה השם לקמן אבל על כל פנים מצד התבוננות זו יעלה ויגיע לבחינת תשובה עילאה וכבר כתבתי ששלימות בחינה הזאת היתה בבחינת משה רבינו עליו השלום ואצלינו הוא בבחינת הארה:

סליק שער יחוד התפילה שער שלישי:

שער רביעי

פרק א

שער התורה ומצות שער הרביעי

והנה אחר שביארנו שני בחינות האהבות אשר בהם יעבוד האדם עבודתו בקריאת שמע ותפלה עתה נבאר שרשי התורה והמצות והוא המעשה אשר יעשה אותם האדם בפועל להמשיך אור אין סוף ברוך הוא על ידי התורה והמצות אשר יעשה אותם האדם להמשיך חיות האלק"י שהוא אור אין סוף ברוך הוא בעולמות הנה כבר מבואר בשער הקדום אשר כל הנפעלים בעולם פעולתם הוא על ידי התורה ואין לך דבר במציאות שלא היתה התהוותו רק מהתורה שהיא עצם רצונו יתברך וחכמתו הסתומה דהיינו שכל פרטי הנבראים המה הכל מכחו יתברך בבחינת כוונה מיוחדת לכל נברא ונברא רק שבכחו יתברך אין להעריך הפרטים בבחינת התחלקות חס ושלום רק הם אצלו יתברך בבחינת השוואה גמורה באופן נעלם תכלית ההעלם עד אשר אין לשאול על זה כלל:

והנה מצד בחינת הבריאה שהוא בחינת ההסתרה הרי אין להעריך התחברות היש אל עצמותו ברוך הוא אשר מצד הגילוי המה הפכים מנגדים אבל כשהביטול הוא בהתעוררותו מצד עצמותו ברוך הוא כבחינת משה שהיה מקשר ומבטל כל העולמות אליו יתברך מצד העצם בזה יגלה כחו יתברך בבחינת הגבול דייקא כאשר הוא מצד אמיתותו ברוך הוא אשר אין שום מציאות בעולם אשר לא נמצא מאמיתת המצאו כביכול ועצמותו הוא בכל פרט והכל הוא בכוונה סתומה בכחו יתברך אבל ההסתר הוא לגבי דידן כי עיקר הכוונה הוא בכדי לגלות שלימותו יתברך אפילו בבחינת יש וגבול:

והנה כח היש והגבול כאשר הם בכחו יתברך הרי אין לתאר אותם לבחינת מהות נבדל כלל והכל הוא בכח השוואתו ברוך הוא אשר על כן היו כל הצמצומים שיצאו לפועל כל פרט ויציאתם לפועל עיקר הוא על ידי בחינת חכמתו הסתומה שברצונו ברוך הוא שהוא הנקרא חכמה סתימאה שבאריך שבחינת חכמה ההיא היא סתומה בבחינת רצונו יתברך כל פעולת סדר הנבראים בכל פרט ופרט אך סדר זה הוא סתום בכח רצונו יתברך בכח אחד אשר אינו בבחינת השגה כלל וגילוי חכמתו זאת הוא על ידי צמצומים הנקראים שערות וכמו שנתבאר לעיל ויש בזה שני בחינות צמצומים צמצום אחד הוא בבחינת סדר הנבראים כמאמר רבותינו זכרונם לברכה אשר כל הנבראים בקומתם נבראו בצביונם נבראו כו' אשר כל נברא יש לו תמונה מיוחדת וסדר מיוחד הן בצומח וחי ומדבר בגידולו ובאבריו ובמראהו וכל סדרם המה נסדרים על פי כוונה סתומה מאתו יתברך בכדי שבכל בחינה ובחינה מהנבראים יתגלה רצונו יתברך וסדרם המה סתומים

ונעלמים בחכמה הסתומה שברצונו באופן הנעלם תכלית ההעלם לכן על ידי השערות שהם הצמצומים בבחינת הסתרה נובעים בחכמה הזאת בחינת כל הנבראים בסדרם ואופנם וקומתם וטבעם של כל אחד ואחד ואלו המה על ידי בחינת שערות ראשו דאריך אנפין שהוא רצונו יתברך הכולל כל כחות הנבראים בכח אחד ברצונו אשר בחינת רצון זה נקרא אין ופלא כמו שנתבאר לעיל והתמשכות הזאת היא מתמשכת בבחינת זעיר אנפין אשר בבחינת זעיר אנפין המה הכלים להסתיר ולצמצם בבחינת נבראים שהוא על ידי החכמה ובינה וחסד וגבורה ששם החכמה בבחינת גילוי דהיינו חכמתו יתברך הנגלית בבחינת נבראים אשר כל מעשיהם המה על פי חכמה כי יש חכמה הנגלה בכל נברא בטבעו ובהתקשרות אבריו וכל החכמה הזו היא מכחו יתברך כי הוא החכם והוא המבין רק אצלו המה ביחוד אחד בלי שום התחלקות כמו שנתבאר זה בכמה מקומות:
והנה חכמת הנבראים המה אצלו יתברך בבחינת קטנות אשר אין להעריכם אליו יתברך בערך חכמה וערך עולמות כלל כי גבהה מעלתו לאין קץ מבחינת חכמה גם החכמה הזו לא תחייב להתהוות הנבראים ולכן נקראת חכמה דזעיר אנפין אבל חכמה זו היא נובעת מחכמתו הסתומה שבכח רצונו יתברך הנובע על ידי בחינת שערות ובחינת נביעו זה הוא לסדר בחינת חצוניות סדר הנבראים בבחינת כליהם כדי שיהיה כל כלי מוכשר לקבל פנימיות כוונתו יתברך אשר בבחינת רצונו ולכן השערות האלו המה נובעים מאחורי הראש כי בחינת חצוניות לאחוריים תחשב כי בחינת סדרי הנבראים בבחינת חצוניותם המה רק שיהיו כלים לגילוי רצונו יתברך על ידם נמצא אין זה עיקר המכוון ובחינת צמצום השני המה השערות הנובעים מפנימיות חכמתו שברצונו יתברך דהיינו שיתגלה רצונו העצמי והמה נקראים שערות הדיקנא אשר נביעתם המה דרך פנים כי זהו עיקר כוונתו יתברך שיתגלה עצם רצונו יתברך על ידי בחינת חכמתו הסתומה דהיינו שיהיה נגלה על ידי כלי הנבראים הנמשכים מחכמתו הסתומה רצונו יתברך:
והנה בבחינת הכלים יש שני בחינות דהיינו בחינת סדר אופן הכלים וגם פעולת הכלים אשר על ידי הכלים נפעל המכוון והנה סדרי הכלים והפעולה הנמשכת מהם מוכרחים להיות בשורשם מהות אחד אשר על ידי זה נסדרה הכלי על פי אופן הפעולה נמצא שמשתויים הם בבחינתם וכמו למשל הדבור שבאדם הוא הכלי להוציא חכמתו ומחשבתו ורצונו על ידי צירופי אותיות שבדבור:
והנה צירופי אותיות הדיבור המה רק בחינת כלים חצונים מחמש מוצאות הפה אשר המה כלי הגוף הגשמי וגם האותיות היוצאים המה בחינת דוממים והחכמה והרצון הנמשכים דרך כלי הדבור המה כחות רוחנים אשר המה אינם בערך אחד אך ממה

שאנו רואים שעל ידי כלי הדבור נתגלית עצם החכמה ולפי אופן החכמה כך המה צירופי אותיות שבהדבור מוכרחים להיות בבחינה אחת בכח הנפש שהוא ברצון שבנפש ושורש אחד להם רק שבהתמשכותם בבחינת כלי הגוף משתנים ונעשה מרחק רב ביניהם וכשנתעורר רצון הנפש לדבר אז ברגע אחד מתחברים החכמה והרצון עם אותיות הדבור וזהו בבחינת הכח אבל בבחינת המשכה מוכרח תחלה להיות המשכה מכח רצונו לתקן אותיות הדבור באיזה אופן יהיה הדבור ללמד לשונו לדבר צחות:

והנה יש בזה כמה בחינות דהיינו למשל לתינוק מלמדין אותו איך לצרף האותיות וכשיגדל מעט מלמדין אותו איך לדבר באיזה אופן שלא ידבר דברי שטותין ומעשה נערות ודברים שאין צריכים וכשיגדל יותר מלמדין אותו לסדר הדבור באופן נאות ושיחברו באופן החכמה ויש בזה כמה בחינות לאין מספר אבל דרך כלל המה שני בחינות דהיינו חצוניות הדבור ופנימיות הדבור דהיינו למשל כשהחכם רוצה להשפיע חכמתו מוכרח לסדר אצלו מקודם ולהבין באיזה אופני צירופים ימשיך חכמתו להסבירה באופן המקבל וגם כן איך להסתיר ולהעלים בחינת חכמתו בצירופי אותיות הדבור שיהיו הצירופים באופן החכמה ולכוון הלשון באופן נאות ושיהיו כלי הדבור כלים לחכמתו:

ויש בזה גם כן שני אופנים אחד הוא לתקן כלי הדבור לדבר בצחות הלשון והוא הנקרא חכמה שבדבור דהיינו איך לחבר הצירופים באופן נאות ובחינה שניה הוא איך להמשיך חכמתו דרך כלי הדבור ושני הבחינות הם בחינות חצוניות דהיינו איך לצמצם חכמתו בכלי הדבור ולדבר באופן החכמה ולצמצם ולהלביש חכמתו בהדבור באופן המקבלים ובחינה שניה הוא פנימיות הדבור דהיינו שיהיה יכול להמשיך עצם חכמתו על ידי הדבור ויהיו בחינת כלי הדבור כלים להתגלות עצם חכמתו שלא בבחינת הצמצום ובחינה זו לא תגיע כי אם על ידי התקשרותו בעצם החכמה בבחינת רצון הנפש אז יהיו כלים לגלות עצם חכמתו על ידי הדבור כי אז נתעלה הדבור לשורשו מחמת עצם החפץ והרצון ואז נעשו הצירופים ברגע אחד להמשיך ולגלות על ידי הדבור עצם חכמתו ושני הבחינות תלוי בהתעוררות המקבלים שכשהמקבלים עדיין לא הגיעו לעצם הכוונה שבחכמתו רק ממה שנמשך ונתגלה בהדבור ככה לא יכול להמשיך עצם חכמתו בבחינת כלי הדבור אבל כשהמקבלים משיגים פנימיות המכוון של החכם אז נתעורר גם כן אצל החכם עצם חכמתו ורצונו להשפיע אליהם דרך כלי הדבור עצם חכמתו אבל מתחילה מוכרח להיות הבחינה ראשונה דהיינו לסדר אופן הדבור שיהיה כלי להמשיך החכמה ואחר כך יכול להיות כלי אפילו לעצם החכמה וכאשר נראה

בחוש שיש חכמים גדולים אבל אינם יכולים להסביר חכמתם בדבור וזהו מצד שלא הכינו סדר הדבור בבחינת התחברות אופן החכמה:

פרק ב

ומכל זה יובן למשכיל למעלה כי הנה כתוב אחד אומר בדבר הוי"ה שמים נעשו אשר זה מורה שבבחינת כלי הדבור נתהוו עולמות בבחינת התגלותם בבחינת חיצוניות בבחינת הסתרה ובבחינת גבולי העולמות וסדרם וכתוב אחד אומר להגיד לכם את דבר הוי"ה ואמרו רבותינו זכרונם לברכה דבר הוי"ה זו הלכה שהוא התגלות רצונו יתברך בבחינת פנימיות דייקא לגלות פנימיות חכמתו ורצונו יתברך דהיינו שיש שני בחינות דבור שידוע שכל בחינות העולמות נתהוו על ידי בחינת מלכותו יתברך הנקראת דבור כמאמר רבותינו זכרונם לברכה בעשרה מאמרות נברא העולם דהיינו כמו שהדבור מגלה חכמת האדם ומדותיו על ידי הגבלת צרופי אותיות הדבור ועל ידי אותיות הדבור נתגלו החכמה ומדות לפרטים וכפי אופן הצירוף ככה נתגלית החכמה ככה הוא כביכול התגלותו יתברך בעולמות הוא על ידי צרופי אותיות המגבילים את כח אין סוף ברוך הוא שהם בחינת הצמצומים וההסתרות באופנים שונים אשר על ידי הצמצומים האלו נגלה כחו יתברך בכמה אופנים ודרך כלל המה עשרה מאמרות ומהעשרה מאמרות נמשכו כמה צירופים לאין מספר ומבחינת צרופים האלו נתהוו כל הנבראים באופנים שונים כל אחד ואחד כפי הצירוף שלו ככה הוא התגלותו של הנברא הן במינים כוללים כמו הדומם וצומח וחי ומדבר השתנות אופנם וגלויים הוא על ידי בחינת הצרוף שלו וכן הוא בגלגלים וצבא השמים ובמלאכים וכן הוא בפרטיות כל מין ומין אשר אין קץ להתחלקות אופניהם של כל אחד ואחד:

והנה כבר נתבאר שהשינוי הנמצא בנבראים הוא רק מצד הצירופים המגבילים ולפי שינוי הצירופים ככה הוא אופני התגלותם אבל מצד כחו יתברך הוא לבדו בכל הצרופים בלי שינוי כלל והשינוי הוא רק לגבי המקבלים וכמו למשל בהבדל מאדם שמדבר כמה אופנים ונגלו ממנו כמה פרטים שונים פעם נגלה ממנו השכלה ופעם נגלה מהדבור אהבה או שנאה או כעס או רחמנות או נצחון אבל דרך כלל הוא אדם אחד ממולא מכל הבחינות לכח אחד וכן הוא כביכול שהוא יתברך כח אחד בלי השתנות כלל וכבר נתבאר זה בכמה מקומות וגם נתבאר שאין לדמותו בכל האופנים לאדם כי אדם מרגיש בעצמו השינוי אבל אצלו יתברך אין שינוי כלל:

והנה הגם שאצלו יתברך נערכים כל השתנות הנבראים לכח אחד אף על פי כן הוא האומר והוא המדבר והוא המצרף אותיות ההגבלה בכל פרטי הנבראים והכל על

פי כוונה ידועה מוכרחים להיות כל הפרטים מכחו יתברך רק שאצלו אינם תופסים לשינוי ומתאחדים בו באחדות נפלא מצד כחו הפלא אך אף על פי כן מוכרח להיות כל צירוף בכוונה מיוחדת כמאמר הכתוב כולם בחכמה עשית כל פעל הוי"ה למענהו וכל הצירופים האלו הוא כדי לגלות רצונו יתברך על ידי הצירופים האלו דייקא:

והנה בבחינת צירופים אלו נגלו בהם שני בחינות אחד הוא כל נברא באופנו וטבעו וסדרו ובריאתו אשר הכל הוא על פי חכמתו יתברך והתקשרות כל הנבראים בכחו יתברך ואיך יהיה התגלות יחודו בכל הנבראים על פי סדר השתלשלותם שיתגלה חיות אין סוף ברוך הוא המחיים כמו שאנו רואים באדם הגשמי אשר כל אבריו נעשו על פי חכמה שיהיו מתקשרים אל חיות נפשו ויהיו כלים להתגלות חיותו על ידי פרטי כל האברים בראיה ושמיעה וריח ודבור והילוך ומשמוש וכל הפרטים אשר לזה יש חכמה להשכיל אופני התקשרות האברים ואיך המה כלים לגלות חיותו ואיך המה בטלים ומתקשרים אל חיותו:

והנה ההתקשרות הזה הוא מצד הבריאה אבל בבחינת העולמות הרי נבראו כל הנבראים בבחינת נפרדים אשר אינו נגלה על ידי הנבראים עצם כחו יתברך וחיות אין סוף ברוך הוא רק שנגלו כל אחד ואחד במהותו הנגלה בבחינת נפרד אשר על כן התחברותם אליו יתברך שיהיו מתקשרים אליו יתברך ויהיו בטלים אליו ויהיו כלים לגלות אור הוי"ה ויחודו בהם זהו על ידי עבודת האדם המקשר את כל העולמות אליו יתברך ביחודו ועבודתו להיות נגלה על ידי הצרופים האלו כחו יתברך על ידי כל צירוף וצירוף להבין כחו יתברך על ידי בחינתם דהיינו על ידי השמים והארץ וכל צבאם וכל פרטי הנבראים יתראה ויתגלה כחו יתברך על ידי הפעולות האלו ובזו העבודה מתקנים כלי הדבור שהמה הצירופים שבנבראים להיות נגלה על ידם כחו יתברך לייחדם אליו ולקשרם אליו יתברך:

והנה בבחינה הזו יש כמה אופנים כמו למשל תינוק בעת שמתחיל לדבר נגלה על ידי הדבור התקשרות שכלו ומדותיו וכשיגדיל יכול לדבר באופן השכל וכשיגדיל יותר ידבר דברי חכמה יותר כן הוא בבחינת עבודה זו יש כמה אופנים דהיינו לחבר העולמות דרך כלל אליו יתברך שיהיה נגלה על ידם כחו יתברך ויש שמשכילים יותר בהתחברות העולמות אליו עד שמתגלה אליהם כח הנהגתו יתברך על ידי הצירופים ויש שמשכיל יותר וידע כל אופני הנהגת הצירופים באופנם מכחו יתברך בכל פרטי השתלשלות איך הוא ההמשכה על ידי הצירופים האלו ושעל ידי בחינת צירוף הזה נגלה כחו יתברך בבחינה זה ועל ידי כח הזה נגלה באופן זה והוא בחינת צדיקים הגדולים המבינים כחו

יתברך בכל פרט כמשל המקבל השומע חכמה מהחכם המשפיע יש שמדקדק ומבין בכל דבור פרטי המכוון הנמשך מהדבור ויש שאינו מבין החכמה בפרטיות רק דרך כלל שומע הדבורים של החכם ויש שאינו מבין אפילו דרך כלל רק שידע שהוא המדבר איזה דבר חכמה וכן יובן למשכיל כל בחינת פרטים האלו בבחינת יחוד והתקשרות העולמות אליו:

והנה בחינה זו נקראת חצוניות הדבור ועליו נאמר בדבר הוי"ה שמים נעשו ובעשרה מאמרות נברא העולם דהיינו שהמה הצירופים לגלות כח אין סוף ברוך הוא וחיותו יתברך המתקשר בעולמות בכל אחד ואחד לפי פרטי בחינת נבראים וכל בחינת חכמתו יתברך הנמשך על ידי דבורו יתברך המה רק בחינת חכמה שבהצירופים לעשותם כלי לגלות כח אין סוף ברוך הוא על ידי פרטי המשכות האלו:

פרק ג

ויש עוד בחינה בהצירופים האלו אשר לא לזה בלבד באו הצירופים אלו לגלות התחברותם אליו יתברך כי לאו אורחא דמלכא לאישתעי במילין דהדיוטא רק עיקר הצירופים האלו הוא כדי שעל ידי הצירופים האלו יתגלה עצם שלימותו יתברך ורצונו בבחינת עצמותו ברוך הוא ולהבין על ידי בחינת הצירופים האלו עצם רצונו יתברך וחכמתו הסתומה אשר מכח רצונו יתברך וחכמתו נתהוו הצרופים האלו ושם הוא שורש של כל בחינות הנבראים בסדרם ואופנם אשר בשרשם כח אחד להם בהשוואה גמורה אצלו יתברך והוא כמאמר רבותינו זכרונם לברכה באורייתא ברא קודשא בריך הוא עלמא והתורה היא מתקשרת בעצמותו ברוך הוא בקישור נפלא בהשוואה גמורה כמאמר הזוהר אורייתא וקודשא בריך הוא כלא חד ממש בלי הבדל כלל אשר על כן עיקר הכונה היתה מאתו יתברך להשכיל על ידי בחינת הדבור עצם רצונו יתברך וזהו בחינת פנימיות הדבור דהיינו שעל ידי הצירופים נתגלה פנימיות רצונו וכל בחינות הנבראים המה כלים להתגלות רצונו יתברך וכל פרטי הנבראים והתהוותם ותמונתם בפועל המה נפעלים על פי רצונו יתברך וחכמתו הסתומה וכל נברא מראה בתמונתו על כח רצונו יתברך בעצמותו שלא בבחינת הלבשה וכמו למשל בבחינת דבור של האדם יש גם כן שני בחינות:

בחינה אחד הוא שעל ידי הדבור יבין כוונתו וחכמתו של המשפיע וחכמתו מלובשת בהדבור נמצא שהדבור מצד עצמו לא נצרך אלא להתגלות חכמתו:

ובחינה שניה שבדבור הוא להשכיל עצם דיבורו של החכם בדקדוק אותיותיו ממש כי בדבורו הוא מקושר בעצם החכמה בקישור אחד ובכל פרט ודקדוק אותיותיו מזה

דווקא ילמוד עצם החכמה כי הדבור עם עצם החכמה באו ממקור אחד ואדרבה כל מה שידקדק בהדבור ימצא בו חכמה יתירה ויגיע אל המכוון האמיתי כן הוא כביכול בבחינת הבנת יחודו יתברך וביטול אליו יתברך יש שני בחינות דהיינו ביטול אחד שעל ידי צירופי האותיות שנמשכו בעולם יתגלה יחודו יתברך וחכמתו ובינתו ודעתו יתברך וזהו נודע מצד פעולתיו והעולמות נעשו כלים להתגלות אלוק"ותו יתברך אבל עצם הכלים לא נתגלו כי אם בבחינת לבושים כי עצם פעולתם של העולמות מצד מהותם הנגלים המה נגלים בבחינת נפרדים רק כשמתדבקים אליו יתברך נתגלה יחודו יתברך על ידי העולמות ועל ידי כלי העולמות פועלים פעולת רצונו יתברך והכלים המה מעבר לרצונו וחכמתו יתברך כמו האתרוג וצמר של ציצית וקלף של תפילין שמצד מהותם הנגלים מתגלים בבחינת יש ונפרדים אך כשמתקשרים כל הנבראים אליו יתברך כשמתבונן בהם שכולם נפעלים מכחו יתברך והוא יתברך מתייחד בהם ואין דבר שחוץ ממנו ומתייחד בהם כיחוד הנפש עם הגוף אשר כל אברי הגוף בטלים להנפש והנפש מתפשטת בכל אברי הגוף ונעשים לאחדים ולכן כל פעולת הנפש נפעלים על ידי כלי הגוף מצד התקשרותם בכח הפלא:

והנה בוודאי יש חכמה בהתקשרות אברי הגוף עם כח הנפש ולכן יפעול כל אבר פעולתו דייקא כי כמו שיש תרי"ג בחינות בהגוף כן יש תרי"ג כחות בהנפש ומתקשרים כחות אלו באברי הגוף אשר פעולת האברים בחצוניותם נפעלו על פי כחות הנפש הפנימיות ולכן יתדמו פעולת אברי הגוף לכח מכחות הנפש מצד התקשרות נפלא ומצד החכמה בהתקשרותם הדומים זה לזה וכל זה הוא מצד התקשרותם אבל בלא ההתקשרות הרי כלי הגוף מצד מהותם בלבד הרי הם כאין ואפס כן כביכול כל פעולת התגלות אלוק"ותו יתברך הוא על ידי כלי העולמות ומצד התקשרותו יתברך בבחינת העולמות בבחינתם אזי הוא אחד בהם ובוודאי יש השכלה וחכמה בכל כלי העולמות בתמונתם וקומתם וגידולם ומצבם איך שיהיו כלים להתגלות אלוק"ותו יתברך על ידם כי בוודאי כמו שיש כלים אלו בבחינת העולמות כן מוכרחים להיות בכחו יתברך כל הכלים בבחינת פלא ולכן על ידי כל פעולה יכולים להמשיך רצונו יתברך על ידי התקשרותם זה כי כן פעל ועשה הוא יתברך כל הכלים באופן להתדמות לכחות הסתומים ברצונו יתברך אבל עם כל זה הכלים מצד עצמם בהתגלות העולמות שלא בהתקשרות יחודו בהם נגלים ליש ודבר דהיינו האתרוג וצמר של ציצית וכדומה להם וכן כל פעולת הנבראים בעת התקשרותם ויחודם נעשו הם כלים ומעבר לרצונו יתברך ורצונו יתברך מתקשר ומתלבש בהם כדי שיתגלה על ידי הכלים וזה היה מדת האבות שהיו מקשרים העולמות אליו

תמיד ובטלים אליו בלי שום פירוד חס ושלום ומייחדים גופם ונפשם וכל העולמות אליו יתברך כיחוד וביטול הגוף אל הנפש ועל ידי זה המשיכו רצונו יתברך בכל הפרטים:
ועל זה נאמר עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרתי מצותי חוקותי ותורותי ואמרו רבותינו זכרונם לברכה קיים אברהם אבינו עליו השלום אפילו עירוב תבשילין דהיינו שהמשיך רצונו יתברך על ידי פעולותיו והמשיך רצונו יתברך בכל העולמות על ידי בחינת כלי העולמות אבל עם כל זה לא ניתנה להם התורה בפועל ממש דהיינו שדווקא על ידי עשיית פרט זה ימשוך רצונו יתברך ולא על ידי פרט אחר כמו למשל בהבדל מחכם המגלה רצונו וחכמתו פעם מגלה דיבורו על ידי צירוף זה ופעם מגלה דיבורו על ידי צירופים אחרים ופעם מגלה על ידי כלי העשיה באופן זה ופעם מגלה על ידי אופן אחר כי כלי הגוף המה כלים לחיות נפשו וכלולים זה בזה בהתכללות אחד לכן מגלה פעם על ידי כלי זה ופעם על ידי כלי זה כן האבות מצד התקשרותם והתאחדותם אליו יתברך עד שהיו בטלים ונעשו בחינת מרכבה אליו יתברך על ידי זה המשיכו רצונו יתברך ועל ידי פעולת עשייתם בפועל המשיכו עצם רצונו יתברך כמו אברהם על ידי גמילות חסדים והכנסת אורחים וחפירת בארות וכדומה לזה וכן יצחק על ידי בארות ומטעמים וכן יעקב על ידי מקלות המשיך חכמתו ובינתו ודעתו כמבואר בזוהר שהמקלות היו לו בחינת תפילין וגם על ידי שנשא שתי אחיות חיבר וייחד עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגלייא וכמו כן המשיכו רצונו יתברך בכל פרטי עשייתם בפועל אבל לאו דווקא על ידי פרט מיוחד ולכן לא ניתנה להם התורה בפועל ממש מצד שיחודם הוא כמשל יחוד הנפש עם הגוף כנזכר לעיל ובחינה השניה הוא בחינת הביטול של בחינת משה אשר ביטולו היה מצד עצמותו ברוך הוא באופן שלא העריך העולמות לאיזה מהות בבחינתם רק הביט בכל העולמות עצמותו יתברך כמאמר הכתוב ותמונת הוי"ה יביט ואין להעריך העולמות בבחינת גוף לגבי עצמותו ברוך הוא אשר אין מהות בלעדו וכל העולמות המה עצמותו לבדו ברוך הוא מאחר שאין זולתו יתברך וכמו שנתבאר לעיל ולכן מצד בחינה זו הרי אין להעריך העולמות בבחינת כלים ולבושים רק גילוי עצמותו ברוך הוא לבדו בכל הנפעלים וכל הנפעלים אינם בבחינת מעבר לבד רק כל הנפעלים המה בדיקדוק על פי חכמה סתומה דהיינו האתרוג והצמר של ציצית והקלף של תפילין המה מתהווים מכח עצמותו ברוך הוא באופנם ותמונתם וגידולם דייקא על פי רצונו יתברך וחכמתו הסתומה בהם כמאמר באורייתא ברא קודשא בריך הוא עלמא וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה על פסוק ואהיה אצלו אמון אל תקרא אמון אלא אומן דהיינו שכל פרטי הנבראים המה הכל בדקדוק להמשיך רצונו

דייקא על ידי פרטי הנבראים ואדרבה סוף מעשה במחשבה תחילה שעל ידי בחינתם נמשך רצונו דייקא על ידי פרטי הנבראים דהיינו שעל ידי אתרוג נמשך רצונו יתברך וחכמתו הסתומה ועל ידי התעוררות עשייתם מעוררים כח עצמותו ברוך הוא הנגלה ונמשך בהם:

וכמו שמבואר לעיל בהמשל שדייקא על ידי דקדוק הדבורים בצירופים יבא לאמיתת המכוון ולכן כל האותיות שבתורה בתמונתם הפעולה בפועל ממש על ידי זה נתגלה עצם רצונו יתברך כי בחינת פעולתם בפועל ממש תעורר כח עצמותו ברוך הוא הנמשך בהם אבל מצד החכמה והבנה הרי לית מחשבה תפיסא ביה כלל ובחינת התגלות זה היה על ידי בחינת משה וישראל כשיצאו ממצרים אשר בטלו הגבול אליו יתברך בפועל ממש למעלה מן החכמה והבנה ובזה נתעלו כח העולמות לשרשם הקדום שהוא מצד עצמותו ברוך הוא ועל ידי התעוררותם זה היה אתערותא דלעילא לגלות עצם רצונו יתברך הנגלה בכל פרטי בריאת העולמות וזהו להגיד לכם את דבר הוי"ה ודרשו רבותינו זכרונם לברכה דבר הוי"ה זו הלכה דהיינו שעל ידי הדבור דייקא נתגלה עצמות רצונו כמאמר רבותינו זכרונם לברכה על פסוק הליכות עולם לו אל תקרא הליכות אלא הלכות דהיינו שעל ידי בחינת דבור זה נתגלה עצמותו ברוך הוא דייקא מה שאי אפשר להתגלות על פי שום שכל והשגה בעולם מאחר שהוא יתברך אינו בערך תפיסא והשגה ולכן ניתנה התורה דייקא למשה ולישראל ולכן ראו גילוי אלוק"ותו יתברך בפועל ממש כמאמר רבותינו זכרונם לברכה היו רואים את הנשמע והיו מסתכלין למזרח וכו':

פרק ד

והנה על בחינת תורה זו נאמר הוי"ה קנני ראשית דרכו קדם מפעליו מאז דהיינו שהיא ראשית דרכו להתגלות עצמותו ברוך הוא דהיינו על ידי בחינת קדם מפעליו מאז דהיינו שבבחינת התורה נתגלו שרשם של הנפעלים אשר המה בכח עצמותו ברוך הוא ולכן נאמר מאז דהיינו מכבר קודם בריאת העולם וכמאמר הכתוב עד לא עשה ארץ וחוצות כו' בהכינו שמים שם אני כו' באין תהומות חוללתי כו' וכן כל המקראות הם להורות שלא מצד המשכת רצונו יתברך לבד בבחינת עולמות בכדי לקשרם ולגלות על ידי כלי העולמות יחודו יתברך היתה הכוונה מאתו יתברך אלא התורה היא מקור ועצם כל התהוות העולמות ועל התורה זו נאמר שקדמה אלפים שנה קודם בריאת העולם כמו למשל שיש שני בחינות באדם הן בדבור הן בעשיית הכלי אחד הוא שמכין אצלו דבורים כדי שעל ידי הדבורים תתגלה החכמה ולכן מצרף אותיות איך לגלות החכמה או עושה כלי כדי שעל ידי הכלי יוציא לפועל פעולתו ויש בחינה שעל ידי עצם החכמה

מדבר דבריו נמצא החכמה הוא קודם להדבור ועל פי החכמה נתהוו צירופים נמצא הדבור הוא עצם החכמה וכן עושה כלי על פי החכמה שבהכלי עצמה בעצם עשייתה נגלה החכמה לא על ידי פעולתה וכן יש שני בחינות בבחינת תורה דהיינו שיש בחינת תורה דבריאה דהיינו שאחר שנתהוו העולמות נמשך רצונו יתברך בבחינת העולמות שבבחינה זו יומשך רצונו יתברך וכן בבחינה זו יהיה התגלות באופן זה דהיינו בחינת התורה הנתגלית בטעם וציווי דהיינו על פי הנס שיצאו ממצרים יעשו פסח ויאכלו מצות וכן סוכה מטעם שישבו בעניי כבוד וכן באהבות ויראות ודביקות הכל הוא לגלות אלוק"ותו נמצא התורה נתגלית מצד בחינת הנבראים ועל ידי בחינת עשייתם מגלים רצונו על ידי אהבה ויראה ועל ידי עשיית המצות בפועל לקשר ולחבר ולגלות רצונו על ידי בחינת העולמות אבל בבחינה השניה הוא בהיפוך אדרבה כל התהוות הנבראים וכחות הנפעלים בהתהוותם הוא על פי עצם התורה ולכן התורה זו היא לא מצד הבריאה ולכן קדמה אלפים שנה שהם בחינת חכמתו ובינתו יתברך הסתומים ברצונו יתברך ונוזלים ממזלא קדישא כמו שנתבאר לעיל:

ולכן נאמר בנתינת התורה אל תקרי חרות אלא חירות כו' כי בבחינת תורה זו אין להרע ויש אחיזה כלל כי כל אחיזתם מצד שהיש נגלה למהות בלבד רק שמתייחד אליו ובזה יש להם אחיזה אבל בבחינת תורה זו הרי אדרבה התגלות עצמותו ברוך הוא לבדו בכל בחינת העולמות אשר אין עוד מלבדו וגם על בחינת תורה זו נאמר לא תמצא בארץ החיים כי היא למעלה מבחינת חיות כי חיות אינו נופל רק על שני מהותים דהיינו למשל שהנפש מחייה את הגוף מצד שהמה שני בחינות נבדלים ועל ידי התקשרות הנפש עם הגוף נמשך חיותה גם כן בכלי הגוף והגוף חי ממנה אבל בעצם אחד אין לתאר בחינת חיות כלל כן מצד התקשרות ויחוד העולמות שייך לומר לשון חיות כמאמר הכתוב לאהבה את הוי"ה אלוקי"ך כי הוא חייך וכן בבחינת התורה נאמר עץ חיים היא וכו' וכמאמר כי הם חיינו וכו' דהיינו מצד שהעולמות נערכים למהות נבדל רק שעל ידי התקשרותם המה מתאחדים אליו יתברך עד שנגלה על ידי בחינת העולמות רצונו וחכמתו ובזה הבחינה נקרא הקדוש ברוך הוא חי העולמים אבל בבחינת אהבה רבה שהוא הביטול מצד עצמותו ברוך הוא וכן בבחינת התורה שהוא עצמותו ברוך הוא הנגלה בכל פרטי הנפעלים הרי הוא יתברך לבדו אשר אין להעריך בחינת חיות בעצם אחד כי אין זולתו כלל למי יחיה ולכן בחינת תורה זו היא למעלה מבחינת חיות וכמאמר הכתוב כי עמך מקור חיים כי אפילו מקור החיים הוא עמך ובטל אליו לעצמותו ברוך הוא בתכלית הביטול ובחינת השוואה גמורה ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה על

פסוק אדם כי ימות באוהל אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה ולכן בחינת תורה זו היא למעלה מבחינת מזון כי מזון הוא גם כן לקשר הנפש עם הגוף אבל בבחינת עצם אחד אין שייך מזון כי הביטול מצד בחינה זו הוא ביטול עצמי למעלה מבחינת התקשרות ולכן נאמר במשה רבינו עליו השלום בעת קבלת התורה לחם לא אכל ומים לא שתה כי אז היה ביטולו לעצמותו ברוך הוא למעלה מבחינת התקשרות:
ועל זה נאמר הלא כה דברי כאש נאום הוי"ה שאין דברי תורה מקבלין טומאה כי היא כולה טוב בלי בחינת בירור ולכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה לא נתנה תורה אלא לאוכלי מן כי בבחינת מן לא היה פסולת כלל כמאמר רבותינו זכרונם לברכה לחם אבירים שנבלע באברים מצד שהיה ביטולם והתקשרותם מצד עצמותו ברוך הוא אשר מצד עצמותו ברוך הוא אין רע כלל ולכן על ידי לחם מן השמים היו יכולים לקבל את התורה שהיא גילוי עצמותו ברוך הוא בלי שום התלבשות בבחינת הנפעלים רק שהיה נגלה להם עצמותו ברוך הוא אך אף על פי כן היו צריכין למזון כדי לחבר נפשם עם כלי הגוף באופן אחד דהיינו שיהיו כלי הגוף מתקשרים ומשתווים בביטול זה ועל ידי מזון זה נתקשרו כל אברי הגוף לעצמותו ברוך הוא עד שאפילו בחינת הגוף לא נגלה למהות נבדל אשר על כן יכלו לקבל רצונו יתברך מצד עצמותו ברוך הוא שהוא למעלה מבחינת לחם ומזון:

פרק ה

והנה כל זה הוא בבחינת שלימות הפעולה כמו שהיה בעת קבלת התורה על ידי משה רבינו עליו השלום ודורו דור דעה שהרגישו זה בפועל ממש והיו כלים לקבל בחינה זו בשלימות וכן בחינות האבות היה התקשרותם ואהבתם בבחינת ביטול בשלימות בבחינת הרגשה ממש בהתקשרות עצום וכן בקיום תורתם המשיכו אלוק"ותו יתברך בבחינת התגלות ושני הבחינות הם שני בחינות גדלות דזעיר אנפין גדלות ראשון וגדלות שני כמבואר בעץ חיים כי גדלות הראשון היה בבחינת האבות דהיינו שבבחינת יחודם וביטולם אליו יתברך עשו כלים לקבל אור אין סוף ברוך הוא בבחינת הכלים האלו:
וכמו למשל החילוק שבין הקטון להגדול כי הקטון אין לו דעת להבין מוצא הדבר ומקורו ופעולתו וטעם הדבר רק שיש לו מדה ותשוקה בלי התגלות טעם העצם אבל הגדול מבין טעם הדבר ויודע פעולתו של כל דבר למה היא נצרכת ואיך יהיה פעולתה והתקשרות הנפעל אצל עצם הפועל כן הוא בבחינת עבודה יש קטנות וגדלות קטנות הוא מצד ההתבוננות שהוא יתברך פעל ועשה כל העולמות וממנו נפעלו והוא יתברך נמצא בכל המציאות ומתייחד בהם ומהתבוננות זו נתפעל במדותיו לאהבה וליראה אותו ולדבקה

בו יתברך אבל כל זה הוא כשמתבונן דרך כלל אבל לא להבין שכל פרטי העולמות המה כלים אל התגלות יחודו באופן ביטולם והתקשרותם ושיתגלו על ידי העולמות חכמתו יתברך ובינתו ודעתו כמו שהנפש נתגלית על ידי כלי הגוף נקרא בחינת קטנות אבל כשמשכיל גילוי אלוק"ותו יתברך דרך בחינת העולמות והעולמות המה בחינת טפלים לחיות אלוק"י ובכל פרטי העולמות מבין בבחינת התקשרותם אליו עד שאינו נגלה אצלו רק פנימיותו יתברך המתגלה על ידי כלי העולמות נקרא בחינת גדלות ובחינה זו בשלימות היתה אצל אבות העולם כמאמר הזוהר על אברהם אבינו עליו השלום שהוא ידע ומצרף סטרי דישובא דעלמא ואסתכל בהו ואתקל בתיקלא לידע חילין דממנין על סטרי דישובא כד מטא לגו נקודא דאמצעיתא כו' עיין שם:

ולכן ביחודם ועבודתם עשו כלים להתגלות אור אין סוף ברוך הוא שיהיו כלים להתגלות אלוק"ותו יתברך והוא בחינת גדלות דזעיר אנפין כאשר מבואר לעיל כמה פעמים שבחינת זעיר אנפין הוא התגלותו יתברך בבחינת כלים בחכמה בינה דעת ומדות בבחינת פעולת כל הנמצאים על ידי חכמתו בינתו דעתו ומדותיו יתברך שהמה נקראו כלים לגלות על ידי הכלים אור אין סוף ברוך הוא ויחודו יתברך והוא הנקרא גדלות ראשון ויש עוד בחינת גדלות שני שהוא הביטול לעצמותו ברוך הוא שלא בבחינת כלים שהם חכמה ובינה ומדות רק הביטול הוא מצד עצמותו ברוך הוא כמבואר לעיל שהוא בחינת משה ומזה הביטול אשר יגיע למעלה מן הכלים ישכיל ויבין שורשם של הכלים בבחינת פרטים כל פרט ופרט טעמו ומקורו של בחינת הכלים לאיזה מכוון הוא הכלי דווקא באופן זה כי באמת שורשן של הכלים הוא במעלה גבוה מבחינת האור דהיינו כי בבחינת הכלים יש שני בחינות:

אחד הוא שהתגלות האור הוא על ידי הכלי כי האור בעצמו אינו בבחינת גילוי ועל ידי התלבשות האור והתקשרותו בהכלי אז על ידי הכלי יש תפיסה והשגה בהאור אשר מצד בחינה זו הכלי היא למטה מהאור ונעשית מעבר לפעול התגלות האור על ידי הכלי וכמו שהנפש אין לה התגלות רק על ידי פעולת כלי הגוף וכלי הגוף הם במדריגה התחתונה לגבי הנפש:

ובחינה השניה שבהכלים היא לעורר האור על ידי הכלי דייקא והיא נקראת כלי להתעוררות המשכת האור ובלי הכלי לא היה התעוררות להאור כי האור הוא טבעו לעלות ולא לירד ועל ידי הכלי ממשיכין האור למטה נמצא בזה הוא הכלי גבוה מבחינת האור אשר על ידי הכלי מתעורר האור והוא כמו למשל המלך כאשר הוא בהיכלו וכשרוצין שיתגלה בהכפר לירד ממקום כבודו והיכלו להתגלות בהכפר מוכרחים לעורר

אותו באיזה חפץ ורצון הנוגע לעצם כבודו אשר ימצא חפצו ומבוקשו דייקא בהכפר ומצד רצון זה הוא יורד ממקום כבודו להתגלות בהכפר ואם לא יהיה לו רצון וחפץ האמיתי בזה למה לו לירד ממקום כבודו ולהשפיל עצמו בבחינת הכפר נמצא בחינת הרצון הזה הוא מעוררו ונעשה כלי להורידו ממקום כבודו:

וכן יש לזה עוד כמה משלים למשל החכם המשפיע להמקבל על ידי ההסבר שמסביר לו בדבורו קודם שבא המקבל לעיקרית חכמת רבו הרי ההסבר רק מעבר לחכמת רבו כדי שעל ידי ההסבר זה יבין כוונתו כי בלא ההסבר לא תושג אצלו חכמתו אבל אחר שישיג עצם הכוונה אז ישכיל ויבין פרטי ההסבר ודקדוקי ההסבר אשר הסביר לו דווקא באופן זה ואז על ידי הדקדוק הזה יתוסף לו השכלה עצומה בהחכמה הזו ואז עיקר עיונו הוא בההסבר דווקא וכן הדבור של אדם בעצמו מוסיף אליו חכמה כידוע אשר תחילה היה הדיבור טפל אל חכמתו אבל אחר שמדבר דברי חכמה אז על ידי הדבור ניתוסף לו השכלה עצומה וזה בא מצד כי הדבור הוא כלי להמשיך חכמתו ולעוררה ממקורה כי שורש הדבור הוא למעלה מהמשכת החכמה וכידוע ששורש הגוף הוא למעלה מבחינת הנשמה ולכן ירדה הנשמה בכלי הגוף לצורך עליה אך בתחלת התחברותם הכלי היא למטה והיא כלי להתגלות האור אבל בהתחברם יחד אז נגלה על ידי הכלים שורש האור וכן הוא בבחינת כלי העולמות אשר המה כלים להתגלות אלוק"ותו יתברך על ידי העולמות כי אי אפשר להתגלות אור אין סוף ברוך הוא רק על ידי הכלים שהוא נודע מצד פעולותיו אבל בהתחברותם ישכיל ויבין שהכלים האלו המה כלים להתגלות אור אין סוף ברוך הוא והמה המעוררים לגילוי אורו יתברך כי בשורשם המה נעלים מאוד והם הם הגורמים להתגלות אור אלוק"י על ידי הכלים דהיינו כי סוף מעשה במחשבה תחילה שהכלים שורשם מעצמותו ברוך הוא אשר עלה ברצונו הפשוט אשר שם המה משתווים בהשוואה גמורה וכל עיקר הכוונה מאתו יתברך להמשיך ולגלות אלוק"ותו יתברך אשר הוא יתברך אינו בערך גילוי אך מצד רצונו הפשוט שיהיה דייקא התגלותו יתברך בכל הפרטים דייקא בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד והם הם הכלים לגלות עצמותו ברוך הוא:

וכמבואר בכמה מקומות על פי משל שכל מי שהוא חכם ביותר ויודע עצם החכמה האמיתית יכול לעשות כלים להמשיך חכמתו על פי משלים והסברים להמשיכה אפילו בשכלים הנמוכים אשר מטעם זה נקרא תורה משל הקדמוני אשר על כן מבחינת ביטול שבבחינת משה רבינו עליו השלום אשר היה ביטולו מצד העצם שלמעלה מבחינת כלים לכן היה יכול להמשיך הביטול דייקא על ידי הכלים בפרטיות בכל פרט ופרט להבין

מוצאו ומקורו ושרשו ומצד פרטי הכלים מתגלים לו פרטיות רצונו יתברך והמשכתו וזהו מבחינת גדלות שני אשר מבואר בעץ חיים אשר מבחינת גדלות שני נתנה התורה כמבואר בשער פרקי הצלם אשר בכל בחינת כלי יש ראש תוך סוף הן בבחינת חצוניות הכלים אשר הם בחינת בשר גידין ועצמות הן בבחינת פנימיות הכלים שהם מוח לב וכבד והן בבחינת החיות שבתוכם אשר בכל הבחינות היה בחינת גדלות בין בפנימיות הכלים בין בחיצוניות הכלים:

ומבואר שם אשר כל כלי נתגדל עד שנעשו כ"ז כלים ובכל כלי יש ראש תוך סוף וכל אחד נתגדל מכ"ז הרי שלש פעמים כ"ז הם פ"א ודרך כלל יש בכלים חצוניות הכלים ואמצעות ופנימיות הכלי הם שלש פעמים פ"א הם רמ"ג וה' חסדים המתפשטין בתוכם נעשו בין הכל רמ"ח עיין שם דהיינו דרך כלל הכלים המה ההתגלות הנגלה בכל העולמות בבריאה יצירה עשיה ויש בכל אחד חצוניות הכלי הנגלה לעין כל כמו הצומח וחי ומדבר הנגלים בגופם בבחינת בשר ויש תוך הכלי המחבר את הכלי שהם נקראים גידין ויש פנימיות שהם העצמות וכן הוא בכל הנבראים וגלגלים ובצבא השמים ויש בהכלים גם כן הרגשתם והטבעתם שבכל נברא ויש גם כן המושכל שבכל כלי אופנה ומהותה ואיני רוצה להאריך בזה כי כבר בארתיו בחלק הראשון בשער קטנות וגדלות משם תדרשנו:

פרק ו

והנה כל בחינות הנבראים בכל בחינתם יש טעם מכוון בכליהם ובאופניהם ובהרגשתם ובטבעם ובחיותם על פי חכמתו הסתומה והנה מצד הנגלה בחצוניותם המה נגלים ליש ודבר ומהות בפני עצמו אשר על כן בתחלה צריך העובד לקשרם ביחודו יתברך ולבטלם אליו יתברך באופן התקשרות כלי הגוף להחיות אשר בתוכו אשר מחמת קישור ויחוד הגוף עם החיות נעשה כלי להתגלות חיותו כמו כן צריך לבטל ולקשר גופו ונפשו וכל העולמות אליו אשר יתגלה חיות אלוק"י על ידי כלי הנבראים וכמו שנתבאר לעיל ומזה יגיע לאהבה רבה בביטול לעצמותו ברוך הוא אשר אצלו יתברך אין הכלים מסתירים לגביה ויבין כח עצמותו ברוך הוא בכל פרט בזה יבא להשכיל כל פרטי הכלים דייקא באופנם ומהותם אשר הם בכוונתו יתברך הסתומה ואז יתגדלו הכלים דייקא בכל פרטיהם ואז יהיו כלים דייקא לגלות עצמותו ברוך הוא אשר אינו בערך השגה דייקא על ידי הכלים האלו וכמו למשל החכם המצמצם חכמתו להקטון בערכו מסתיר חכמתו ומלבישה בערך כלי קבלת הקטון:

והנה כל זמן שהמקבל לא הגיע לעיקרית המכוון הרי צמצומו בדברי ההסבר המה בבחינת קטנות והמה רק כלים להתגלות חכמתו אבל הכלים בעצמם הוא ההסבר לקטנות יחשב כי עיקר הוא החכמה אבל כשיעלה בשכלו להשיג עצם המכוון של החכם ומתקשר לעצם חכמתו אז מבין כל פרטים ודקדוקי ההסבר בכל פרט טעם הסבירו באופן זה וכל מה שידקדק ביותר ימצא חכמה יתירה וישכיל עצם כוונתו ביתר שאת דייקא על ידי הדקדוקים כן הוא בנמשל דהיינו הקלף של תפילין וצמר של ציצית והאתרוג ודומיהם אשר בבחינת התגלותם המה נגלים לנפרדים אך כאשר יקשר אותם אליו יתברך על ידי היחוד והביטול יתגלה על ידי כליהם חיות אלוק"י בכלל דהיינו שיתגלה חיות אלוק"י על ידי כלי העולמות אבל עם כל זה הכלי עצמה לקטנות תחשב מצד מהותה רק שמבין על ידי הכלים חיות אלוק"י ויחודו בהם אבל כשיעלה ויגיע לבחינת אהבה רבה דהיינו שישכיל ויבין שאין זולתו יתברך אפילו בבחינת הכלים אשר מצד עצמותו ברוך הוא אין להעריך אליו יתברך כלים מצד שאין זולתו יתברך:

והנה הגם שאצלו יתברך אין לתאר כלים אף על פי כן לא לתהו ברא את כל הכלים בכל פרט ופרט ובכל נברא ונברא כוונה מיוחדת אך כל הפרטים המה דייקא בכוונה עצומה בבחינת שורשם שכל הכלים משתווים בעצמותו יתברך שכח הגבול משתווה אצלו בהשוואה גמורה באופן אשר אינו מושג כלל אשר על כן כל בחינת כלי הנבראים המה שורשם בחכמתו הסתומה הדבוקה במאצילה ברוך הוא ועל פי רצונו יתברך לגלות שלימותו ברוך הוא והשוואתו צמצם כביכול את אורו הבלתי בעל גבול אור אין סוף ברוך הוא בכדי שיתגלה כח הגבול שבכחו יתברך המשתווה אליו יתברך אשר בכחו יתברך המה כל פרטי הנבראים דייקא בכל דקדוק ודקדוק בבחינת חכמתו הסתומה הנובעת מגבורה דעתיק שהוא רישא דלא אתיידע וכח הגבורה הוא דייקא בדקדוק כל פרט אך איך המה בכחו יתברך כל פרטי הנבראים אשר חס ושלום להרהר אצלו שום כח התחלקות זה נעתק מן השגה באמת ולכן נקרא עתיק רישא דלא אתיידע דהיינו דלא אתיידע איך הם בכחו יתברך ומבחינת עתיק זה נמשך רצונו יתברך לגלות שלימותו בפועל והוא כתרא עילאה שהוא בחינת פלא ועל ידי רצון הזה נפעלה ההמשכה להתגלות רצונו יתברך והמשכה זו הוא מבחינת חסד דעתיק דהיינו המשכתו יתברך לעולמות אשר נעתק מהשגה ולא ידיעא כלל ולכן נקרא הרצון שהוא ההמשכה גלגלתא דהיינו כמו שבגלגלתא אינו נגלה רק עצם בלבד כן כביכול אין להעריך רצונו יתברך הנמשך ממנו בבחינת חסד רק בבחינת עצם שאינו נגלה ממנו רק ההתגלות אך איך ובאיזה אופן לא ידיעא כלל כי המשכה זאת נמשך מחסד אשר נעתק מהשגה באופן דלא

אתיידע כמו למשל בהבדל מאדם שנמשך אליו רצון בכח נפשו אשר המשכת רצון זה לא נודע מקורו מאין בא זה בנפש כמו כן הוא רצונו יתברך לא נודע מקורו מאין נמשך מאחר שלא נודע מהותו כלל ואינו בערך השגה כלל ועוד זאת למי ימשך הרצון מאחר שאין זולתו כלל ולכן נקרא בחינת המשכה זו אין והתגלות זה הרצון הוא מחסדו ברוך הוא אשר נעתק מהשגה ואין להעריך אצלו יתברך חסד רק מצד שאנו רואים המשכתו יתברך וכל המשכה הוא על פי חסד כן מעריכין גם כן ההמשכה בבחינת חסד אבל חסד זה נעתק מהשגה וחסד זה הוא גילוי ממחשבתו הקדומה הנקרא אדם קדמון אשר אסור להעריך שם איזה מדה ואיזה כלי אך מצד הנגלה מוכרח להיות המשכתו יתברך בבחינת מחשבתו הקדומה הגם שחס ושלום להעריך אליו בחינת מחשבה כלל:

אלא לשכך האוזן אנו מעריכים מחשבה כמו למשל באדם אשר לכל המשכותיו אשר מתמשך בהם בגילוי מוכרח להיות ההמשכה הזאת מקודם במחשבתו הקדומה כן אנו מעריכין כביכול בהמשכות אשר נמשכו מאתו יתברך שרשם הוא במחשבתו הקדומה על כן מעריכין להמשכתו יתברך בחינת מחשבה קדומה ובבחינת מחשבה זו מוכרח להיות כל פעולת העולמות בכל פרט ופרט כי ממנו נמשכו אך איך הם פעולות העולמות אצלו יתברך אין לנו בזה השגה כלל ואסור לשאלא כלל בפנימיות מחשבה קדומה רק מצד ההמשכה מוכרחים אנו לתאר כל בחינות ההמשכות במחשבה קדומה ולכן מכח בחינת גילוי מחשבתו הקדומה באה ההמשכה בחסדו לגלות בחינת רצון והחסד זה הוא בחינת עתיק כנזכר לעיל וגילוי החסד הזה הוא ברצונו יתברך הנקרא גלגלתא כמבואר באדרא רבה ובעץ חיים כי חסד דעתיק הוא בגלגלתא ובבחינת המשכה זו מוכרח להיות כל פרטי העולמות בתכלית ההעלם בבחינת דקדוק והוא הנקרא חכמתו הסתומה אשר מצד רצונו יתברך מוכרחים אנו להעריך חכמה בבחינת רצונו דהיינו כל פרטי סדרי העולמות אבל בכח הרצון הזה הוא בבחינת סתימא דלא אתפתחא כלל כי בחינת רצון זה עדיין לא נחית לצמצומים והוא מבחינת המאציל ברוך הוא אשר אין לכנות אליו יתברך שום פרט בבחינת התחלקות אך אף על פי כן מצד שמרצונו זה נתהוו כל פרטי העולמות מוכרחים אנו להעריך בכח הרצון כל פרטי סדרי העולמות אך הם בחינת אין דהיינו שבוודאי נמצאו בשם אך כאשר תבקשם לא תמצאם בשם:

פרק ז

והנה מכח רצונו יתברך נתהוו ונמשכו כל הפרטים בבחינת שערות דהיינו לגלות הפרטים בבחינת כלים בבחינת חכמה בינה דעת ומדות דזעיר אנפין דהיינו שיהיה התגלות כל הפרטים מכחו יתברך אך אף על פי כן הם מיוחדים אצלו יתברך ואין

מוסיפין בו ריבוי ושינוי ומכחו יתברך בבחינת זעיר אנפין נתצמצמו יותר עד שבאו לבחינת גילוי בבחינת מלכותו ובבחינת התגלותם מכחו יתברך לבחינת גילוי פרטים אשר בכחו יתברך המה הכל כח אחד ובכדי שיתגלו לכחות מחולקים ביותר גילוי המה גם כן נערכים בבחינת שערות והוא כמו למשל בכח חיות האדם יש בכחו כל פרטי המדות בכח נפשו אבל כל זמן שלא באו לבחינת גילוי הרי הכל הוא כח אחד ובכדי שיתגלו במחשבתו ודבורו המה באים בבחינת התגלות אותיות אשר האותיות אין להם ערך לעצם החיות של הנפש כי האותיות המה בגדר גוף בבחינת דוממים אך עם כל זה המשכת האותיות המה מכח נפשו והמה כמו בחינת שערות הנמשכים מהמוח אשר אין להעריך השערות לגבי המוח שהוא כלי השכלה ואף על פי כן ממנו נובעים כן הוא כל הנפעלים המה בכחו יתברך לכח אחד אך בהתגלותם בדבר הוי"ה בבחינת מלכותו יתברך אשר אין להעריך הגלוי בבחינת פרטים כאשר הם בכחו יתברך נערך הגילוי הזה בבחינת שערות מזעיר אנפין לנוקבא שהיא בחינת מלכותו יתברך ובחינת מלכותו יתברך היא המסתרת את כל הפרטים בבריאה יצירה עשיה בכל פרט בבחינת גידולו ותמונתו כאשר קבלה אותם מכחו יתברך דרך השתלשלות הנזכרים לעיל ואין הבדל כלל בהעצם אלא לגבי דידן מצד הצמצום וההסתרה אבל מצד עצמותו ברוך הוא הם הם כל הפרטים אשר בכחו יתברך בבחינת השוואתו ברוך הוא:

והנה בכדי לעורר ולגלות כל הבחינות דהיינו לגלות רצונו יתברך בכל הנפעלים תלוי בהתעוררות התחתונים דהיינו בתחלה צריך להיות ההתעוררות מתתא לעילא להעלותם עד שרשם ולהסיר מאתם ההסתרה בשכלו ובינתו ובאהבה ויראה וביטול הרצון וכל העולמות אליו יתברך וכפי אופן הביטול של כל הנבראים אליו יתברך ככה יתגלה המשכתו יתברך אם הביטול הוא על ידי בחינת יחודו יתברך דרך כלל דהיינו להשכיל ולהבין שכל הפרטים מתאחדים לכח אחד בבחינת יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה:

והנה על ידי התעוררות זו עדיין לא הגיע בהתעוררותו לשרשם של הפרטים רק שמדבקם אליו יתברך באופן שלא יהיו נגלים לנפרדים ויתגלה בהם כחו יתברך ויחודו נמצא שנעשו כלים לגלות יחודו יתברך כאשר המה מיוחדים אצלו יתברך אבל עדיין לא הגיע לשורשם אשר המה ברצונו יתברך על פי חכמתו הסתומה בהכלים אשר נמשכו מכח השוואתו ברוך הוא ועל ידי התעוררות יחוד זה היה ביטולו אליו יתברך מצד עצמותו שלא בבחינת כלים וכשהתעוררות הביטול הוא שלא מצד הכלים רק שמשכיל ומבין שאין לתאר אליו יתברך כלים מצד הגילוי ומצד הבנה זו יעלה ויגיע לאהבה רבה שלמעלה מחכמה והבנה שנתגלו בבחינת כלים ומוסר נפשו לעצמותו ברוך הוא למעלה

מן הטעם ודעת הנגלה בבחינת עולמות ואין להעריך הכלים מצד חצוניותם לאיזה מהות רק שמביט עצמותו ברוך הוא בכל העולמות אשר אין עוד מלבדו בהתעוררות זו יעלה ויגיע לעורר שרשם של הכלים כמו שהם בעצמותו ואז יתגלה לו כח עצמותו ברוך הוא שבבחינת הכלים ואז נעשו כלים דייקא לגילוי עצמותו ברוך הוא כמו שנתבאר לעיל שבכלי יש שני בחינות והיא הבחינה השניה דהיינו לגלות כח השוואתו דייקא מצד הכלים ואז הוא הגדלתם האמיתית של הכלים דהיינו שנתגלה כח עצם רצונו יתברך אשר עלה במחשבה תחלה בהכלים דהיינו כמו באתרוג יתגדל הכלי שלו ויתגלה בו שורשו הקדום ואז ימשוך כח עצמותו ברוך הוא על ידי האתרוג וכן בצמר של ציצית וכן בקלף של תפילין בזה יעורר כח עצמותו שבבחינת הכלים האלו:

פרק ח

והנה על כל המבואר לעיל יש מקום לשאלה מאחר שבכל הנפעלים הוא כח עצמותו ברוך הוא ובאורייתא ברא קודשא בריך הוא עלמא וכל הפרטים שבכל הנמצאים המה הכל על פי רצונו וחכמתו הסתומה אם כן מה טעם להתגלות רצונו דייקא בכל המצות באופן מיוחד דהיינו הקלף של תפילין כשעבדו לשמה וכתב עליו אותיות בדיו ותיקון הבתים כמצותם וכן הציצית כשטוון לשמן ויהיה שמונה חוטים על ארבע כנפות הבגד דייקא אז נגלה על ידי בחינת עשיה זו רצונו יתברך וכן האתרוג דייקא כשהוא בזמנו והוא כהלכתו עם השלשה מינים אז נתעורר כח רצונו יתברך בעשיה זו ולמה לא יהיה כל הצמר קודש וכן כל האתרוגים:

ומכל שכן שיש לשאול על בחינת פרטי הנבראים שאין בהם מצוה אשר יש כמה צומחים לאין מספר אשר אין בהם התגלות רצונו יתברך ויש כמה מיני בעלי חיים וברואים לאין מספר ומכל שכן שיש לשאול על דברים האסורים כגון ערלה וכלאי כרם ובהמות טמאות אשר המה אסורים מאחר שכל הכלים המה נמשכים מכח עצמותו ברוך הוא ועצמותו ברוך הוא הוא דייקא בכל פרט רק מצד הנגלה נגלו ליש אבל כשמעוררים יחודם ובטולם של כל הנבראים אל עצמותו ברוך הוא כמבואר לעיל מדוע לא יהיה גילוי עצמותו ברוך הוא בכל העולמות וגם נצרך למודעי טעמים חלוקים בהמצות דהיינו שיש מצות שהזמן גרמא ובזמנם מעוררים רצונו יתברך כמו האתרוג ומיניו בכל השנה אינם פועלים כלום להתגלות רצונו יתברך על ידיהם הלא מצד התהוותם שורשם הוא הכל על פי חכמתו הסתומה ושם נשרשים מדוע לא יתעורר עליהם שורשם כנזכר לעיל וגם במצות עצמם יש חילוקים כי יש מצות ששורה עליהם קדושה אפילו שלא בשעת מצותם כמו ספר תורה ותפילין ומזוזות ותרומות וקדשים אשר שורה קדושתו יתברך

עליהם אפילו שלא בשעת מצותם ונשארים בקדושתם אפילו בעת שאינם מוכשרין לעשות בהם המצוה דהיינו ספר תורה שבלה וכן תפילין כי תשמישי קדושה נגנזים ויש מצות שבגופם אין קדושה ואינו שורה כי אם בעת עשיית המצוה כמו אתרוג וכשעבר שעתו הרי אין בו קדושה כלל וכן בציצית הדין שתשמישי מצוה נזרקין ואין צריכים גניזה וכן יש כמה אופנים חלוקים אשר אין הזמן גרמא לפרט חילוקיהם אבל אשכילך בינה ואפתח לך פתח כחודה של מחט ומפתח זה ישכיל המבין להבין מעט מזעיר שורש התורה והמצות ומעלתם כי לבארם באריכות עמקו מאוד כי הדברים עתיקים וארוכים מארץ מדה ואקדים לבאר זה על פי משל גשמי דהיינו כשחכם גדול רוצה לגלות איזה חכמה עמוקה הנה עמקות החכמה כאשר היא בכח חכמתו הרי כחה נעלם מבחינת השגה ולא נתגלית אלא בבחינת התנוצצות שמתנוצץ במוחו כמו ברק המבריק לפי שעה בהשקפה אחת בכח חכמתו עד שאין להמשילה אלא לרמיזו בעלמא אבל כשירצה להסביר השגות החכמה כאשר היא בכחו להבין עצם החכמה בעיקרה ושרשה הרי מוכרח להקדים לה כמה אופנים בכדי שעל ידי זה תושג עצם החכמה:

והנה מקודם מוכרח לגלות היפוך המנגד להחכמה הזאת כדי שעל ידי זה יוכר עצם החכמה הזאת כי בלא ההיפוך לא יתגלה יתרונה כמאמר הכתוב ויתרון לחכמה מן הסכלות שיתרון החכמה אינה נגלית רק על ידי הסכלות המנגד להחכמה וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה איהו מקשי לי כ"ד קושיות ואנא מפרקינא בכ"ד פירוקי וממילא רווחא שמעתתא ואחר שמתרץ הקושיות מוכרח להעריך ולסדר דברים אשר מתוכם יושכל החכמה ומהדברים אשר מסדר בהם עדיין לא נגלית החכמה והוא נקרא גוף הדבר אשר מתוכו נגלה החכמה דהיינו למשל לעשות מעפר זהב מוכרח לסדר את העפר ומהותו וכלים הנצרכים לזה או למשל כשרוצה לגלות עמקות חכמה באיזה פשט מוכרח מתחילה לסדר כל הפרטים הנגלים אשר פרט זה באופן זה וזה באופן זה על פי פשוטו ובתחילה מסבירו כפשוטו ואחר כך מחבר ומצרף הפרטים זה לזה ומוציא על ידי זה כוונתו ועמקות הפשט והמכוון העמוק אשר יוצא מתוך הפשט הזה ולזה הצירוף מוכרח עוד לדבר דברים הסובבים אשר אינם נוגעים לעצם הפשט ואיך שאינם מבינים הפשט הזה על פי פשוט ודקדוקים אחרים להורות על פי הדקדוקים אשר אי אפשר להבין אותו כמשמעו ולהבינם להשומעים שאינם מבינים את הפשט ועל ידי כל הדבורים האלו עדיין אינו נגלה עצם החכמה ועמקות אשר בחכמתו רק סדר הרחבת הדברים אשר על פי הרחבה הזאת יובן עצם החכמה וכן יש בתוך ההסבר הזה דברים שאינם שייכים לעצם החכמה רק שמסדרים לדמות מלתא למלתא או להביא ראיות מעין

זה או להסביר שהאופן ההוא אינו באופן זה וכמו כן מצינו בגמרא שמבארים המשנה בכדי שעל ידי פלפול הזה יצא לאור עצם המכוון שבמשנה והפלפול בעצמו אינו שייך לעצם המכוון רק שעל ידי פלפול יגיע לעצם המכוון כמו שיבין המבין בגמרא כמו תנן התם סוגיא אחרת להבין המשנה הזאת וגם יש קושיות ופירוקים שהם בענינים אחרים כדי שעל ידי זה יתברר יותר:

וכן יש סוגיות כמו תנא סיפא לגלויא רישא או זו ואין צריך לומר זו וכן איידי דבעי למתנא הא תנא הא וכן אגב וכו' וכדומה לזה הרבה אופנים נמצא כל אלו ההרחבות הם רק בשביל הבנת עצם החכמה אבל אחר שמשיג עצם החכמה הרי העיקר הוא עצם החכמה ואינו צריך להרחבות אלו וכן מהשכלה הזאת כאשר בא לעצם ההשכלה יחויב בהחכמה הזאת לעשות מעשהו באופן החכמה וכל הנהגותיו ופעולותיו יפעל על פי החכמה הזאת ובבחינת מעשה יש מעשים הנצרכים בהתמדת פעולתם שעל ידי פעולתם הזאת תתגלה ותתחזק החכמה ויש אשר מסתעפים מהחכמה לעשותה בעיתים ידועים לפרקים כמו למשל באיזה אומנות וחכמת מלאכות יש אשר מוכרחים להיות בתמידות ועל ידי הכלים האלו תפעול החכמה פעולתה ויש כלי אומנות אשר אינה נצרכה תמיד רק להצטרכות איזה פרט מהמלאכה הזאת אז יעשה על ידי הכלי הזו וכמו כן יבין המבין בזה פרטים לאין שיעור:

והנה כל הפרטים המבוארים לעיל מוכרחים להיות בכח החכמה הזאת כי מכח החכמה הזאת והשכלתה מסדר כל האופנים המבוארים לעיל והמופת לזה כי מי שאינו בסוג החכמה לא יסדר אותם באופן זה ועוד זאת שאפילו בכח השכלתו בכח השקפתו בעיקר עצם השכלתו מעיקרו הוא רק על ידי האופנים האלו כי מבחינת ההיפוך ומבחינת ההסברים אשר בכחו תוקף החכמה הזאת כי כל נקודה תסובב עליה כמה קוין ואם לאו לא תקרא נקודה ועיקרית הנקודה תגלה מן המסובב סביבותו אבל בכח החכמה המה הכל לכח אחד מכל זה יובן למשכיל למעלה היות כי תכלית בריאת העולמות היה בשביל כוונה מאתו יתברך לגלות שלימותו יתברך אשר אין זולתו יתברך ואין עוד מלבדו אשר על כן בכדי שיתגלה אשר אין זולתו יתברך היה תחלת ההתגלות בבחינת היפוך כמאמר הכתוב ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל:

וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה קליפה קדמה לפרי כי עצם התגלותו יתברך אינו בבחינת התגלות כלל אחד שאינו בערך השגה כלל ושנית למי יתגלה מאחר שאין זולתו יתברך אשר לכן קדמה ההסתרה שיהיה נגלה בבחינת היש ונפרד דייקא ואחר כך כשהיה בחינת התיקון שהוא לברר מתוך ההיפוך מוכרח להיות גילוי מכחו יתברך

מקודם לברר אותם מבחינת נפרד גמור לעשותם כלים להתגלות יחודו יתברך והוא על ידי חכמתו ובינתו ודעתו ומדותיו יתברך איך לברר אותם מתוך ההיפוך ולעשות כלים מוכנים להתגלות יחודו יתברך והם דברים המותרים שהם מבחינת נגה דהיינו חכמה להשכיל ובינה להבין ואהבה לאהוב והם רק כלים אבל הם מותרים כדבר המותר ועומד ואינו קשור לשום דבר אם ירצה לעשותה כלי יכשר הכלי לאופן זה ואם ירצה לשנותה לאופן אחר תהיה כלי לאופן אחר כן על ידי החכמה והמדות כשישכיל על ידי החכמה יחודו יתברך ומזה תהיה לו אהבה אליו יתברך יהיו כלים לקבל אור יחודו יתברך והתקשרותו יתברך על ידי כלים אלו ובהתבררם והתחברם אליו יתברך ישכיל ויבין על ידי כלים אלו עצמותו יתברך אשר בבחינת כלים אלו אשר הם כלים לגלות עיקרית חכמתו ורצונו יתברך בהם הנעשים על פי חכמתו הסתומה דהיינו למשל על ידי צמר יבין שורשו כאשר הוא בכחו יתברך אשר שורשו של הצמר הוא מבחינת רצונו יתברך אשר נאמר עליו ושער ראשיה כעמר נקי וכן על ידי הבירור בקלף של תפלין וכתיבתו כתיקונו יעלה ויגיע למקור חכמתו ובינתו ודעתו יתברך נמצא על ידי בחינת צמר ועל ידי בחינת עור בהמה טהורה בא לעצם המכוון כמבואר במשל הנזכר לעיל שעל ידי ההסבר יגיע לעיקרית חכמתו כן הוא על ידי צמצומו יתברך בבחינת כלים האלו בא על ידי זה לעצם רצונו יתברך וגם דייקא על ידי בחינת ההיפוך שהוא סטרא אחרא יתגלה יותר עצם חכמתו יתברך על ידי אתכפיא ועל ידי הפיכתם בזה נתגלה יותר עצמיות רצונו וחכמתו יתברך:

פרק ט

והנה דרך כלל חכמתו יתברך הנובעת מחכמתו הסתומה היא התורה והעשיה הנמשך מחכמתו הם המצות והנה יש מצות שדביקתם תמיד לעצם החכמה ועל ידי עשייתם מתגלית החכמה ויש מצות שאינם אלא לפרקים בהתגלות פרטית עצם רצונו יתברך אז תנהג המצוה ההיא כמו אתרוג אין מצותו אלא כאשר בא העת של התגלות המקיפים בבחינת סוכה אז צריך להיות במעשה גם כן הארבע מינים לצורך התגלות המקיפים שיתגלו בבחינת מעשה דייקא ובעת שאין ההתעוררות הזאת אז אין גילוי בעשייתו בפועל לכן לא יעורר בעשייתו כלום ויש מצות הנהוגים תדיר כמו ציצית ותפילין וגם כן יש בחינות שמתדבקים בעצם חכמתו יתברך ונעשים גוף אחד עם חכמתו יתברך כמו למשל אותיות החכמה ודבורים אשר הם כלים לעיקרית חכמתו ויש כלים שהם סובבים לחכמתו אשר בהם תתפשט חכמתו:

והנה הגם שהם רק אותיות ודבורים אשר המה אינם נערכים לעצם החכמה עם כל זה בלעדם לא תושג החכמה ולא תתגלה ומוכרחים תמיד להתקשר בהחכמה אבל דברים הסובבים להחכמה הגם שגם על ידם הוא גם כן התגלות הזאת עם כל זה אינם דבוקים אל עצם החכמה רק בעת גילוי החכמה על ידם אבל שלא בעת הגילוי אין הדברים מתדבקים בעצם החכמה כן יש בחינת מצות אשר עליהם תחול קדושתו יתברך תמיד כי המה דבוקים אל עצם חכמתו ורצונו יתברך ויש שאינם דבקים מצד העצם רק בעת עשייתם נתגלה על ידיהם חכמתו ורצונו יתברך נמצא דרך כלל כל חיות העולמות וכל כליהם בכל פרטיהם המה רק על פי חכמתו יתברך הסתומה כי ממנה נובעים ועוד זאת כי כל הדברים הנמצאים בעולם אפילו בחינת ההיפוך מוכרחים להיות בכח חכמתו הסתומה כמבואר לעיל במשל הנזכר לעיל כי אם לא כן מאין באו לידי פועל אבל המה אינם עיקרית הכוונה רק שעל ידי הכלים האלו תתגלה עצם כוונתו יתברך בהם ולא עוד אלא אפילו בכחו יתברך מוכרחים להיות כח הכלים אשר הם סובבים החכמה אשר בהם תתגלה החכמה בעיקרותה כמאמר הכתוב יקר מחכמה ומכבוד סכלות מעט אשר כל יקרות החכמה הוא מבחינת סכלות כן כביכול התגלות רצונו וחכמתו הסתומה בכחו יתברך הוא מבחינות הסובבים הנזכרים לעיל אך בכחו יתברך חס ושלום להעריך פרטים אלו להתחלקות רק שהכל הוא כחו יתברך לבדו בכח אחד לבד ועל זה מבואר באדרא רבה יתיב על כורסייא דשביבין לאכפיא לון ומפרש בעץ חיים שהם על ידי ק"ך צירופי אלוקי"ם אשר ממ"ח צירופים יונקים הקליפות שהם הכל בבחינת חכמתו הסתומה רק בחכמה סתומה נכפין ואין להם התגלות כי הכל הוא כחו לבדו יתברך אשר על כן נתחלקה התורה לשני בחינות למצות עשה ולמצות לא תעשה והכל הוא רצונו יתברך רצון אחד פשוט נמצא אין לך כל נברא שאין התהוותו על פי רצונו יתברך וחכמתו הסתומה:

והנה הגם שביארנו שעיקר כוונתו יתברך היה בשביל תורה ומצות בכדי שיתגלה רצונו יתברך מהם דהיינו למשל מצמר כבשים נתגלה עיקר המכוון בציצית וכן בקלף של תפילין וכן כולם עם כל זה על ידי עסק התורה ומצות נתעלו כל בחינות הנבראים שבעולמות שבתורה ומצות מעוררין כחו יתברך שבכל המציאות וכל קיום העולמות הם על ידי תורה ומצות כמאמר הכתוב אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי כי כל קיום העולמות הוא רק על ידי התורה כי על ידי תורה ומצות מעוררין שרשן של כל העולמות אשר שרשן הוא כחו יתברך בעצמותו ועוד זאת שהגם שנתבאר שעיקרן של כל העולמות הוא רק בשביל כוונתו יתברך בבחינת התורה ומצות וכל

הנבראים הם בשביל התורה כדי שעל ידי העולמות יתגלה כוונתו יתברך על ידי עסק התורה ומצות עם כל זה כאשר תעמיק יותר תבין שאין לך פרט בעולם שלא נעשה על פי כוונה עצומה מאתו יתברך אפילו מצד בחינת הפרט ההוא שאין נגלה מצותו יתברך דהיינו למשל הצמר בסתם ועור בהמה טהורה מצד עצמה וכן התבואה של חולין ובהמות וכבשים עצמם שאינם של קרבן וכל מיני צומחים כאשר נתבאר במשל לעיל שהגם שהשגת חכמת החכם הוא העיקר וההסבר הוא טפל עם כל זה בהגיעו לעצם המכוון של החכם יבין וישכיל דייקא בההסבר דברים נפלאים מהדיקדוק של הלשון ורמיזותיו כי שורש ההסבר ועצם החכמה המה משורש אחד ואדרבא שורשו של ההסבר הוא גבוה במעלה מעצם החכמה הנגלית כאשר נתבאר כי כל מה שחכמתו יתירה יכול להסבירה יותר ולהביאה בהמשל ולהלביש החכמה בהדבורים עד שיהיה יכול לגלות חכמתו רק שהמקבל יהיה עיקרו בהשגת עצם החכמה על ידי ההסבר וההסבר הוא טפל אבל בעצם החכמה הוא בהיפוך כמו שמביא משל מדבר זר ורחוק מאוד מערך החכמה ואף על פי כן מחברם כי מצד גודל חכמתו יכול למצוא בחינת חכמתו אפילו בדבר הרחוק מצד שהגיע לשורשה וכמאמר הכתוב על שלמה המלך עליו השלום ויחכם מכל האדם וידבר שלשת אלפים משל וכן וידבר על העצים ועל האבנים כן כביכול הגם שכל בריאת העולמות בכל הנבראים הוא בשביל לגלות רצונו וחכמתו יתברך אך אף על פי כן שורש אחד להם ואדרבה נעלים בשרשם מבחינת השגה הנגלה ברצונו וחכמתו ובאמת כל פרטי העולמות התהוותם הוא דווקא על פי התורה אבל אינה בבחינת גילוי בבחינת השגה ועשיה ועל זה באו כל ספורי מעשיות שבתורה אשר לא נגלה מהם שום מכוון ורצון העליון כמעשיות בריאת העולמות ודור המבול והפלגה וסדום ואבות העולם ומעשה דפרעה ולבן ואבימלך וכדומה לזה שבהם לא תמצא מכוון נגלה אבל הם הם עיקרי ושרשי התורה כי מצד גודל ועוצם מעלתם לא הגיעו לידי גילוי והשגה בפועל ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים ששיחתן של עבדי אבות באו באריכות והדר נשנו דבריו בתורה ותורתן של בנים המה רק על ידי רמיזות ועל ידי דקדוקים באותיות כו':

כי בבחינת בריאה לא היה בבחינת גילוי העצם והשורש של כל העולמות ובחינת מעשיות אלו מהם הוא התהוות כל העולמות בפרטיות אך הנסתרות להוי"ה אלוקינ"ו והנגלות לנו ולבנינו לעשות את כל התורה הזאת הבאה בגילוי כי אצלינו כל עבודתינו אל עיקר המכוון ממנו יתברך הנגלה וכל העולמות המה בבחינת טפלים כדי שעל ידם יתדבק אל עצמות המכוון הנגלה בהשגה ולעתיד יהיה גילוי עצמותו ברוך הוא בכל

הנבראים דייקא דהיינו שיתגלה כבודו יתברך דייקא מצד כל המציאות כי אז יהיה גילוי התורה משרשה ותצא מנרתיקה ויתגלה כבודו יתברך דייקא בכל הפרטים ועל זה נאמר כי תורה חדשה מאיתי תצא דהיינו שיתגלו שורשי התורה אשר לא באו בגילוי בעת הבריאה בבחינת התגלות אלינו וגילוי זה הוא על ידי שמירת המצות ועסק התורה בעולם הזה אז יתגלו מצפוניה בכל ההתהוות כמשל הנזכר לעיל אשר אצל המקבל עיקר שישיג על ידי ההסבר עצם חכמתו אבל כשישיג אמיתית החכמה על בוריו אז ישיג בההסבר דייקא נפלאות החכמה אבל כשלא יתדבק אל עצם המכוון אזי ההסבר לדבר זר יחשב אצלו ודי למבין כן על ידי ביטול אל עצמותו ברוך הוא על ידי תורה ומצות בעולם הזה להבטל אליו יתברך בכל כחותיו אז לעתיד לבא ישכיל ויבין גילוי עצמותו ברוך הוא דייקא בכל הפרטים וכמו שהיה מעין זה בשלמה המלך עליו השלום שהיה יכול להשיג גילוי עצמותו ברוך הוא אפילו בעצים ואבנים אבל עם כל זה לא היה עדיין בשלימות הדבר מטעם שעדיין לא נתבטלו העולמות מגשמיותם ועדיין לא נתעבר ונתבער רוח הטומאה אבל לעתיד יהיה בשלימות כי יהיה נגלה כבוד הוי"ה בכל הפרטים ויתעלו לשרשם שיהיה נגלה שורשו של כל דבר:

פרק י

והנה אפילו בבחינת סטרא אחרא התהוותם הוא הכל מכח עצמותו ברוך הוא כמבואר לעיל שאפילו כח ההסתרה הוא בכחו יתברך אבל אצלו יתברך הכל הוא כח אחד ויש בזה שני בחינות אחד הוא בשביל שעל ידי ההיפוך יתגלה העצמיות ויש עוד אופן שבהתהפכותו של הרע לטוב יקר יותר כמאמר הכתוב אם תוציא יקר מזולל כפי תהיה ולכן יש מצות שהם דייקא מההיפוך דהיינו לבישת שעטנז בבית המקדש אשר שלא בבית המקדש הם מדברים האסורים וידוע שדברים האסורים המה משלש קליפות הטמאות לגמרי וכן מליקה בעוף אשר היא נבילה ובבית המקדש היא דייקא מצותה בכך וכן החלב והדם אשר הם מדברים האסורים שהם משלש קליפות הנזכרים וכל עיקר כפרה תלוי בהם וכן יש כמה דברים כאלו כמו אליהו זכור לטוב שהקריב בבמה בזמן בית המקדש שאז היה איסור הבמות וכן גדעון הקריב פר המוקצה לעבודה זרה כמאמר רבותינו זכרונם לברכה אשר שמונה דברים הותרו לו מדברים האסורים כמו פר המוקצה ועצי אשירה וכו' לעשות על פי הדבור בהוראת שעה וכן מעשה דשמשון שלקח אשה מתמנת אשר נאמר על זה ואביו ואמו לא ידעו כי מהוי"ה הוא וכן היה מעשה דוד המלך עליו השלום וגם מבעלי תשובה הגדולים שזדונות נעשו להם כזכיות והמה גדולים מצדיקים אשר עושים המצות נמצא הזדונות נתעלו במעלה ממדריגות

המצות כי ההתהפכות מרע לטוב דייקא מההיפוך בזה נגלה יותר כח עצמותו ברוך הוא אבל בחינה זו הוא או על פי הוראת שעה או על פי ציווי השם או שלא בדעת ומכוון יעשה זאת כמו בעלי תשובה אשר מצד רוח שטות עבר עבירות:

וכן מבואר בגלגולים על פסוק אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים אבל בלתי האופנים הנזכרים לעיל חס ושלום לעשותם בשביל הבירור כי אדרבא העושה בזדון מוריד חס ושלום כח הקדושה בקליפות להיות אסורה תחת יד הקליפות בבחינת גלות רק העיקר הוא לאכפייא לסטרא אחרא ולסור מרע בתכלית הריחוק ועיקר הבירור שלהם הוא על ידי אבידתם מן העולם כמאמר הכתוב באבוד רשעים רינה ובזה הוא הבירור שלהם האמיתי על ידי אבידתם מן העולם תגדיל כח הקדושה ותתעלה מעלה מעלה אך בחינה שניה הוא להוציא בולעם מפיהם המה ניצוצות הקדושה אשר נפלו בקליפה דהיינו על פי כוונתו יתברך העמוקה בכדי שיהיה טהור מטמא וזו חיותם ובליעתם יצא על ידי בחינות הנזכרים לעיל דהיינו או על פי הדבור בהוראת שעה או שלא בדעת כנזכר לעיל וכן יש כמה בחינות בתורה ובמצות דהיינו שיש מצות שאינם מצווים ועומדים לעשותם כמו שחיטה אשר אין המצוה מצד עצם השחיטה רק אם ירצה לאכול בשר אז המצוה חל עליו אבל כשאינו רוצה לאכול בשר אינו מצווה על השחיטה וכן במתנות הבהמה וכן בראשית הגז וכן בתרומה ומעשרות אשר אינו מצווה שיזרע שדה בשביל תרומה ומעשרות וגם לקנות כבשים בשביל ראשית הגז וכן יש הרבה אך כל עיקר המצוה להעלות האכילה למקורה ושרשה ועוד זאת שעל ידי התורה ועל ידי התגלות רצונו יתברך בזה יכול האוכל להעלות בשר הבהמה למקורה ושרשה ועוד זאת שהתורה מתפשטת אפילו בדברים האסורים בטומאות ובביאות אסורות ובממזר ושארי דברים האסורים כמו שכבת זרע שפלטה מביאת עובדי כוכבים ומזלות הגם שגוף העצם הוא מדברים האסורים אף על פי כן נמשך בה רצונו יתברך אם לטמאות או לטהר וכן לויה שילדה בכור מנכרי אינה צריכה לפדות הבכור אבל כהנת שילדה כנזכר לעיל הבכור קדוש וכמה דינים כמותם אין מספר תמצא על פי התורה וכן בדיני ממונות בטענות שקר זה טוען כך וזה טוען כך בכולם נתפשט ונמשך רצונו יתברך וכל עיקר כוונתו יתברך היה שיהיה התגלותו יתברך עילא ותתא ומכל סטרין שבכולם יתפשט רצונו יתברך מזה תבין שכל התהוות העולמות הוא הכל בבחינת רצונו יתברך ויש עוד כמה אופנים אשר אין הזמן מספיק לבארם איך שנמשך רצונו יתברך בכל האופנים ואפילו בבחינת סטרא אחראודברים אלו עתיקים וארוכים מארץ מדה:

והנה תכלית הגליות הם בשביל כוונה זו כמאמר הכתוב ככה יאכלו בני ישראל את לחמם טמא בגוים וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה ישראל שבחוץ לארץ עובדי עבודה זרה בטהרה הם ומקרא מלא דיבר הכתוב והפיץ הוי"ה אתכם בעמים וגומר ועבדתם שם וכו' ובקשתם משם את הוי"ה אלוקי"ך אשר בגלות מוכרחים להיות נכנעים לאומות העולם וליבטל נגדם ולהיות תחת ממשלתם וכל עיקר המכוון הוא להעלות משם את ניצוצי קדושה שהוא חיות כל הסטרא אחרא והניצוצים המה דייקא שנפלו בקליפות שהם ההיפוך מצד שלא היה אפשר לבא לידי התגלות בבחינת השגה נפל דייקא בהיפוך דהיינו על ידי הפיכתם ואתכפיא שלהם יבא אל השורש כמו שנתבאר כמה פעמים אשר דייקא מצד ההיפך יתגלה עצם רצונו יתברך אבל כל זה חס ושלום לעשות בדעת ומכוון כי אדרבה בזה ימשיך חס ושלום הקדושה בבחינת קליפה רק באופן אשר הדבר בא על ידי החטא כנזכר לעיל או כמו הגליות אשר באו שלא ברצון כי עיקר הרצון יהיה דייקא להתדבק אליו יתברך על פי רצונו יתברך ואז אפילו ירד להההיפוך שלא ברצונו יכול להגיע מזה אל רצונו יתברך ולהעלות עמו גם ההיפוך להתקשר לרצונו יתברך ומזה יבין האדם בכל דרכיו כמו במשא ומתן ובעסקו של אדם בכל דבר הגשמי אשר הכל הוא בשביל כוונה זו להתקשר אליו יתברך אפילו בעת משא ומתן ולהעלות גם כן דייקא היש והחצוניות אליו יתברך אבל כל זה הוא אם אינו בוחר זה ברצונו כי אדרבה רצונו יהיה דייקא בהביטול והתדבקות אליו יתברך אך כשבא לו הדבר ממילא אז יסיר תחילה הרע הגמור שלא לחפוץ לילך אחר היש הגשמי ולהתמשך בדבר נפרד אפילו בדברים המותרים ומכל שכן חס וחלילה בדברים האסורים ואז יוכל להעלות גם את החיצוניות כי תגיע לו מזה תשוקה יתירה מההיפוך דהיינו מהמשא ומתן ואכילה ושתיה מתברר ויהיה לו מוחין מזה להשכיל ביחודו יתברך ולהתדבק אליו יתברך במדותיו ולפעמים מהתגברותו על ההיפוך יבוא ויגיע מזה להתגלות עצם האהבה אליו יתברך כמאמר הכתוב ויתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור מן החושך או תגיע לו מזה בחינת צעקה אשר צעקה הוא למעלה מבחינת אהבה ויראה כי בצעקה נתגלה נקודת הלב או יגיע מזה לתשובה אמיתית מנקודת לבבו וכדומה לזה בחינות הרבה אשר אי אפשר לפורטם אך המבין יבין מעצמו:

וכל הבחינות האלו שיכול כל אדם לבא לבחינה זו דהיינו להסיר הקליפה ולהוציא מתוכה האוכל הוא הכל על ידי תורה ומצות כמו שבמשא ומתן יש כמה דינים כמו גזל ואונאה וריבית בזה מבררים אותה מן הרע הגמור וגם יש דברים בקום ועשה שיהיה הן שלך צדק ויעשה צדקה ממעותיו ולהנות תלמידי חכמים מנכסיו וכדומה לזה כמה מצות

גמילות חסדים ולהיות משאו ומתנו באמונה ויאמין שהכל הוא מאתו יתברך ולהפריז על מדותיו וליתן הכרע לשקלו אשר ישקול וגם אם ירצה לאכול בשר יש בה מצות שחיטה וכדומה לזה יש בהתורה מצות לא תעשה כדי שעל ידי זה יהיה כח באדם לסור מהרע והיש הגמור בלבו ויש כמה מצות מהתגלות רצונו יתברך אשר על ידי זה יהיה יכול להעלות המשא ומתן ואכילה ושתיה לפנימיות להעלותם אל הקדושה ממש וכל התעלותם הוא על ידי כח התורה ומצות שהוא רצונו וחכמתו יתברך בכח זה יכולים להתעלות גם כן החיצוניות ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה אין דברי תורה מקבלים טומאה שנאמר הלא כה דברי כאש נאום הוי"ה מה אש כו' כי בחינת טומאה הוא מצד ההסתרה אבל התורה היא עצמיות רצונו יתברך אשר מצד עצמותו יתברך אין צמצום והסתר מעלים לפניו וכמאמר הכתוב לא מראש בסתר דברתי כי בחינת תורה לא באה בבחינת הסתרה אדרבה היא מגלית עצמותו ברוך הוא ולכן נקראת מים מה מים יורדים ממקום גבוה למקום נמוך ולא נשתנו ממהותם רק מצד המקום כן התורה היא עצם רצונו יתברך שנמשכה למטה בבחינת יש וגבול והוא הוא עצם רצונו יתברך כמו שהוא בעצמותו יתברך בבחינת אין סוף ולא נשתנית כלל רק מצד המקום שהיא ממקום גבוה בלתי בעל גבול למקום נמוך שהוא בחינת הגבול אבל הכל הוא עצם רצונו יתברך בלי שינוי וכבר בארנו שאצלו יתברך שוין הגבול עם בלתי בעל גבול וכמאמר הכתוב הנה מקום איתי כי הוא יתברך מקומו של עולם:

פרק יא

נמצא שכאשר ישראל עוסקין ומתקשרין בתורה ומצות הרי המה ממשיכין עצם רצונו יתברך בכל העולמות והאדם העוסק וממשיך רצונו נכללו נפשו וכל כלי הגוף בעצם רצונו בלי הבדל כלל רק שאצלינו ההתכללות הזאת אינה בגילוי מצד כי עיקר הכוונה להמשיך רצונו דייקא בבחינת הסתר כמאמר הכתוב היום לעשותם דייקא בבחינת עשיה ואם היה ההתכללות הזאת בגילוי הרי אין מקום לגילוי העשיה וכל ההסתר הזה הוא לגבי דידן אבל מצד אמיתותו יתברך אשר אין ההסתר מעלים לפניו הרי הוא ההתכללות בעצם בלי הבדל כלל ועוד זאת שעל ידי עסק התורה ומצות ממשיכין עצמותו ברוך הוא בכל העולמות ובכל הנפעלים כמו שנתבאר אשר כל העולמות התהוותם הוא דייקא על ידי התורה ואין נמצא מציאות בעולם שלא נתהווה על פי התורה שהוא עצמותו יתברך הנגלה על ידי רצונו יתברך וכל התהוות העולמות המה נמשכים מרצונו יתברך אשר הם הם השערות של הראש והדיקנא שנמשכו מחכמה סתימאה שברצונו יתברר אשר השערות הם העלמין אשר עליהם נאמר ועלמות אין

מספר כמבואר באדרא רבה על קוצין דשערי שנמשכין רבוא רבבות קוצין אשר הם כל ההמשכות שנמשכו מרצונו יתברך מבחינת חכמה סתימאה שבו:
והנה ידוע שרצונו יתברך וחכמה סתימאה שבו היא עיקר התורה נמצא שכל התהוות העולמות המה נמשכים מהתורה והנה הגם שבבחינת התגלות רצונו יתברך בהמצות המה רק תרי"ג ובכל ההתהוות הלא לא נגלה רצונו יתברך אבל עם כל זה אפילו כל ההתהוות הוא רק על פי התורה וחכמה סתימאה שבו כמו שנתבאר לעיל בביאור אשר על כן מזה תבין מה שמבואר באדרא רבה ששורש המצות המה הי"ג נימין שנמשכין מאריך אנפין לזעיר אנפין אשר המה נתפלגו לתרי"ג המשכות בזעיר אנפין:
והנה השערות הנובעים מחכמה סתימאה שברצונו יתברך הלא הם אין קץ וידוע שעיקר רצונו יתברך הוא בחינת תורה כידוע וממה שנביעתם של השערות המה מגלגלתא שהוא רצונו יתברך אשר מבחינת שערות ההם המה המשכות כל התהוות העולמות מזה תבין שכל בחינת העולמות המה דייקא על פי רצונו יתברך וחכמתו הסתומה אשר המה עיקר התורה אבל עם כל זה התגלות רצונו יתברך הוא רק מבחינת הי"ג נימין והוא מטעם אשר ביארנו לעיל וגם מבחינת דיקנא שהוא בחינת חכמת התורה יש גם כן קוצין דשערי לאין מספר ואף על פי כן דרך כלל המה רק י"ג תיקוני דיקנא ונכללים כולם במזלא ולכן כל החכמות שבעולם המה נכללו בחכמתו יתברך הסתומה ומבחינת חכמה סתימאה זו שהיא בחינת התורה המה כל החכמות שבעולם ומבלעדיה המה אין ואפס אשר אין להם מציאות כלל כי אין להעריך חכמה מצד העצם כמו שנתבאר לעיל אשר אין להעריך חכמה אל עצמותו ברוך הוא מצד שלימותו יתברך ופשיטותו:
ועוד זאת שאין לך כל נברא שתחייבו החכמה מצד הבריאה כי הכל הוא בחינת פלא למעלה מן השכל וכל התהוות העולמות המה למעלה מבחינת השתלשלות שהוא עילה ועלול שיש להם שייכות זה לזה אשר כל העולמות אינם ערך זה לזה ואינם נאחזים זה בזה ואין לך עלול שתחייבו עילתו בכל הנבראים אפילו בבחינת התגלותם כמו שאנו רואים בחוש אפילו מבחינת הברואים שבעולם הזה הגשמי אשר דרך כלל נחלקים לארבעה בחינות דומם צומח חי מדבר אשר אין מציאותם בערך אחד כלל ורחוק גדרם זה מזה אשר אין להעריך הדומם להצומח אשר תאמר עליו אשר הצומח עילה להדומם והדומם עלול ממנו אשר אינם בגדר אחד וכן הצומח לגבי החי וכן החי לגבי המדבר וכן עד למעלה כמאמר רבותינו זכרונם לברכה רגלי החיות כנגד כולם שוקי החיות כנגד כולם כו' שפירוש כנגד כולם הוא שהתחתון אינו נערך איזה בחינה ואיזה מהות בבחינה שלמעלה הימנו ומתבטל במציאות ממש בבחינה העליונה וזהו כנגד כולם

וכידוע שמלכות שבמלכות של העליון נעשה עתיק לבחינה שלמטה ממנו דהיינו גילוי שבגילוי המדריגה העליונה אשר אין למטה הימנו נעשית עתיק דהיינו שנעתק ממהות התחתון באין ערך כלל ומכל שכן כל העולמות לגבי אין סוף ברוך הוא אשר אין להעריך איזה ערך דערך באיזה מהות כל המציאות לגביה יתברך אשר מרומם בערכים אין קץ מערך העולמות הגם שכולם המה מכחו יתברך אבל אינם נערכים בכחו יתברך לאיזה מציאות כלל:

והנה הגם שבבחינת התגלות העולמות יש בכולם חכמה וטבע בכל הנבראים בהתקשרותם זה בזה ובהמשכתם זה לזה אשר לכל נברא יש כח ומזל מלמעלה ויש להם התחברות בבחינת השתלשלות אשר בבחינת החכמה הנגלה בבריאה הרי תחייב החכמה שבכל נברא להתהוותו וגידולו דייקא בסדר ואלו ישתנה סדרם הרי יתבטל מהותם כמו למשל באדם התחברות אבריו וגידיו ועורקיו וכל הפרטים הרי הם על פי חכמה כידוע לחכמי הניתוח וכן הוא בכל הנבראים נגלה חכמה שתחייב סדרו על פי חכמת הטבע לא שתחייב החכמה בעצם על הנברא שיהיה דווקא באופן זה רק כל ההתחייבות הזאת הוא מצד חיות חכמתו הסתומה יתברך שהיא התורה אשר מצד חכמת התורה היא מתפשטת בכל חכמת הנבראים וחכמתו יתברך גם כן אינה נערכת מצד החכמה דהיינו שעל פי חכמת התורה תחייב המציאות שאפילו על פי התורה לא תחייב הבריאה כי חס ושלום להעריך אצל הבורא ברוך הוא איזה חיוב כלל כמבואר בעץ חיים:

שהתעוררות הראשון הוא בדרך נדבה והתעוררות רצונו אינו מושג ואין טעם לרצונו הפשוט רק שאחר שעלה ברצונו יתברך לגלות שלימותו יתברך בכל הנבראים התגלות שלימותו זה הוא על פי התורה אשר על כן נקראת התורה חכמה אבל באמת הוא למעלה מבחינת חכמה אך כל ההתהוות של החכמות שהם נגלים בעולמות הוא מטעם שבארתי לעיל על פי משל מחכם המסביר עיין שם אשר מזה יש כמה מיני ואופני המשכות בכדי לגלות רצונו יתברך אפילו מצד ההיפוך אשר אפילו חכמות זרות מסטרא אחרא יניקתם והתהוותם הוא על פי התורה דהיינו שעל ידי זה תתגלה עצם רצונו וחכמתו יתברך ביתר שאת ויש בחינות חכמות זרות שיתהפכו אל חכמת התורה כמו חכמת תכונה וחכמת הטבעיים אשר המה מצד ההתגלות חכמות נכריות בבחינת טבע יש ונפרד אבל כשתבין שורשם יש לכל אחד ואחד שורש בחכמות אמיתיות וכל חכמות האלו המה מושרשים בחכמתו יתברך כמו הרקיעים והגלגלים וצבא השמים אשר המה הכל על פי חכמתו יתברך כידוע שהגלגלים המה הספירות וכל הילוכם וסיבובם ותנועתם

המה הכל בכחו יתברך ובחכמתו הסתומה רק אצלינו נגלים לנפרדים וכן בכל חכמת הטבעיים הדוממים והצומחים ובעלי חיים כו':

אשר כולם המה שורשם באצילות ומתקשרים בחכמתו הסתומה אשר לכל נברא יש כח למעלה ועל ידי הכח הזה התהוותו וקיומו הוא בכח הזה רק מצד ההסתרה נגלה בבחינת חכמת טבעיות וכן כל הארבע יסודות אש רוח מים עפר המה שורשם באצילות מחסד וגבורה ותפארת ומלכות ולא תימא שורשם בלבד אלא כל עצם התהוותם המה מבחינת אצילותו יתברך ואצילות הוא התגלותו יתברך בבחינת אין סוף ברוך הוא רק מצד ההסתרה נגלו לנו לחכמות זרות ויש חכמות המנגדים לחכמתו יתברך שבבחינת קדושה כמו כשפים וחרטומי מצרים כמאמר רבותינו זכרונם לברכה כשפים מכחישים פמליא של מעלה דהיינו כחות מנגדים להקדושה דהיינו שחכמת הקדושה הוא דייקא מצד הביטול של כל הנמצאים אליו יתברך בהתקשרות נפלא וחכמות סטרא אחרא המה יו"ד כתרין דמסאבותא המה דייקא להחזיק בחינת היש והנפרד והתהוותם הוא גם כן על פי חכמת התורה דייקא וכמו שמבואר על שלמה המלך עליו השלום בזוהר הקדוש על פסוק שבתי וראיתי וכו' דשלמה המלך עליו השלום היה יורד לאלו החכמות דייקא ומהם נתגלה לו עצם חכמתו יתברך ביתר שאת ועל זה אמר שבתי וראיתי דהיינו ששב מחכמה זאת אל חכמה דקדושה כי חכמה זאת היא נפלה בשבירה אשר ידוע כי כל דבר הגבוה נופל יותר למטה דהיינו מצד שאי אפשר להתגלות מצד עמקות מתגלית דייקא בבחינת ההיפוך כדי שעל ידי זה יוכל להתגלות חכמה העצומה העמוקה והוא דייקא מצד ההיפוך כמאמר הכתוב ויתרון לחכמה מן הסיכלות דייקא דהיינו בהסיר קליפתה יתגלה הפנימיות והאוכל וגם יש חכמת פליסופיא המנגדת כו' כדי שעל ידי זה יהיה יקרות החכמה בהתגלותה האמיתי וכמאמר הזוהר על רב המנונא סבא אשר קודם העסק בחכמת התורה העמוקה הוי מסדר קמיה פרקא דמילי דשטותא שהוא חכמת הפליסופיא שנקראת מילין דשטותא אשר על ידי זה יתגלה עצם החכמה ביתר שאת ולכן כל התהוות החכמה הכל הוא על ידי בחינת גילוי התורה וכמאמר הכתוב אבדה עצה מבנים נסרחה חכמתם כי כאשר אבדה העצה שהיא חכמת התורה הרי אין להחכמות שמסטרא אחרא שום מציאות כלל מצד עצמם ולכן נסרחה חכמתם שאין להם קיום כלל כי כל התהוותם הכל הוא מצד עצם החכמה של התורה:

פרק יב

ועל זה מבואר באדרא רבה מוחא דשקיט ושאנן יתיב ושקיט כחמרא על דורדיה כי כמו שעיקר החיזוק של היין הוא כאשר שוקט על שמריו אז היין מתחזק אבל כשאין

בו שמרים הרי טעמו מפיג וריחו נמר והנה הגם שהשמרים עצמם לא יוצלחו לשתיה אף על פי כן על ידי השמרים היין מתחזק וכן יובן על פי משל מחכם אשר הוא עמוק בחכמה גילוי החכמה ועמקותה אינו נגלית רק מצד איזה דבר הנגלה לאיזה מהות אשר בלי חכמה נחשבת למהות זר אבל על ידי חכמה מסביר שורשה ומהותה וגם עוד נגלית החכמה ביתר שאת מהמנגד להחכמה דהיינו מקושיות ומדברים קשים שאין להם הבנה כידוע נמצא על ידי הדברים האלו תתחזק חכמתו ביתר שאת אבל אם לא יהיו בחינות אלו הרי אין חכמתו נגלית כלל ואינה נצרכת ואצל החכם גופא אינה נגלית כלל ואין מוצא בה טעם ולכן כל עיקר התגלות חכמתו והוספתה ועומק החכמה מתגלה דייקא על ידי בחינות אלו מצד ההיפוך מהקושיות:

והנה בהקושיות יש גם כן כמה בחינות יש שעל ידי הקושיא יתגלה חכמתו באופן עמוק עד שתתיישב גם כן הקושיא על ידי זה ויש שממציא חכמה לדחות הקושיא ויש בהקושיות סתירות ועל פי התגלות חכמתו ימצא בהם טעם שלא יהיו סותרים זה את זה ויש בזה כמה בחינות אשר אי אפשר לפורטם כן יבין המבין בהתגלות חכמתו הסתומה שבבחינת רצונו יתברך אשר אין התגלותה אלא דייקא מצד ההתמשכות בבחינת עולמות בבחינת גילוי היש והגבול וכן דייקא מצד ההיפוך בזה הוא דייקא התחזקות חכמתו יתברך אבל שלא מצד היש והזולת וההיפוך הרי אין מקום להתגלות חכמתו יתברך והם בחינת השמרים הנזכרים לעיל אשר מצד עצמם המה בחינת צמצומים והפכים אבל המה יסוד ובסיס להמשיך חכמתו הסתומה מאין סוף ברוך הוא ויש בזה בחינות לאין מספר אבל דרך כלל בחינת השמרים המה שערות הראש והדיקנא לכן יש בהם כמה אופני המשכות יש המשכה להתגלות היש בכדי שעל ידי בחינת היש יתמשך כח חכמתו יתברך ויש המשכות להמשיך יחודו יתברך שלא יהיה היש סותר ומנגד בבחינת נפרד ולגלות יחודו יתברך ויש התגלות עצם החכמה דייקא על ידי בחינת הגבול ויש גם כן מצד ההיפוך ובבחינת ההיפוך עצמה יש כמה בחינות יש המשכות בבחינת רחמנות להתמשך אפילו בבחינת ההסתר ויש בחינת המשכה בבחינת ארך אפיים לסבול ההיפוך ויש בבחינת הפיכת ההיפוך אשר על ידי ההיפוך יהיה גילוי יותר כמו רב חסד וכמו נושא עון ועובר על פשע אשר מפשע נעשה שפע וכל המשכות אלו הוא הכל מחכמתו הסתומה באופן סתום אשר עמקו מחשבותיו יתברך נמצא שהתיקונים האלו הם דייקא מצד היש וההיפוך ועל ידי הבחינות האלו הוא התחזקות חכמתו לבררם ולהבדילם ולכללם ולהיות יתרון החכמה על ידם ולכן נקראים שמרים:

והנה הם נקראו שמרים לגבי דידן בבחינת התגלות שהוא לגבי ההמשכות שנמשכו בבחינת שערות אבל אצלו המה הכל כח אחד לבדו שהוא כחו יתברך הכוללם כולם לכח אחד ממש וכמו שנתבאר לעיל על מאמר האדרא רבה יתיב על כרסייא דשביבין לאכפיא לון כי בזה נגלה כח עצמותו ברוך הוא והנה כל הדברים האמורים לעיל הוא מצד בחינת אצילות שהוא בבחינת התמשכותו יתברך בבחינת כלים דאצילות אשר נערכו בבחינת עולמות אבל שלא בבחינת אצילות שהוא כאשר כל העולמות הם בכחו יתברך שלא בבחינת המשכות אלו אין להעריך כל המשכות אלו כי כל זה נאמר בבחינת כתר ובבחינת חכמה סתימאה שבו אשר המה שייכים לבחינת אצילות ומצד בחינת הכלים נאמרו כל הערכות האלו השערות והתיקונים וכחמרא יתיב על דורדיה כו' אבל שלא בבחינת אצילות הגם שכל הבחינות האלו הם מצד עצמותו ברוך הוא אף על פי כן אין להעריך כל אלו הבחינות אצלו יתברך כי הכל הוא כח עצמותו לבדו ברוך הוא בכל הפרטים בבחינת השוואה ובזה אין לנו עסק כלל לאמר ולחשוב איך המה כל הפרטים האלו בכחו יתברך כי קמיה כחשיכה כאורה ממש בלי שום הבדל כלל ואיך הוא לא נודע ואסור לשאלא כלל והוא בחינת התורה שקודם האצילות אשר על זה נאמר ורחוק מפנינים מכרה כמבואר בזוהר שהוא מפנינים עלאין שהם אבא ואימא ועליו נאמר נתיב לא ידעו עיט ולא שזפתו עין איה וכתיב לא תסולה בכתם אופיר כו':

פרק יג

והנה בבחינת תורה יש בחינות לאין מספר איך שהוא בבחינתה קודם אצילות כמו שהוא מצד עצמותו ברוך הוא ואיך שנערכת בבחינת שרשי אצילות שהוא בחינת עתיק ואריך כמבואר לעיל וכל זה הוא מצד השורש אבל עיקר בחינת התגלות התורה הוא בבחינת זעיר אנפין והוא נקרא תורה כידוע וכל רמ"ח מצות עשה ושס"ה מצות לא תעשה המה בבחינת זעיר אנפין כמבואר באדרא רבה ומתפלגין לתרי"ג אורחין בזעיר אנפין כי בחינת זעיר אנפין הוא כח התמשכותו יתברך בבחינת כלים וממנו הוא כל התהוות העולמות בכל הפרטים ובכל ההתחלקות אשר כל ההתחלקות הם מצד הכלים שהם חכמתו בינתו דעתו ומדותיו יתברך וכל מדותיו יתברך המה מתנהגים על פי חכמתו בבחינת חכמה גלויה בכל נברא אשר כולם נפעלו בחכמה וחכמה הגלויה הזו היא בחינת חכמת התורה:

ועליה נאמר בזוהר אורייתא מחכמה נפקת כי היא ראשית הגילוי לחכמתו יתברך כי כל הבחינות המבואר לעיל הוא הכל מצד השורש אבל בחינת התגלות הוא דייקא בחינת כלים דאצילות אשר מבחינת כלים דאצילות המה כל התהוות העולמות אך בבחינת

זעיר אנפין הוא שני בחינות מצד בחינת חיצוניות ומצד בחינת פנימיות כי בחינת חיצוניות הוא בחינת התגלות העולמות בבחינת סדרן והערכתן וגם בבחינת התקשרותם ויחודם אליו יתברך ויחוד כל הדרגין בבחינת התאחדותם זה בזה וקישורן זה בזה בכדי שיהיו כלים לגלוי יחודו יתברך בכל הפרטים ובחינה זו נערך לבחינת חצוניות הכלים ובחינת פנימיותו יתברך הוא גילוי עצם הכוונה לגלות רצונו יתברך על ידי הכלים האלו גם כן על ידי המוחין שהוא חכמה בינה דעת ובבחינת פנימיות זה נקרא זעיר אנפין בבחינת תורה כי תורה הוא לשון הוראה דהיינו שמורה עצם רצונו יתברך בכל פרט והתגלותו בבחינת תורה הוא בהוסיף אורו יתברך בבחינת הכלים על ידי חכמה ובינה הנעלמים שהמה למעלה מכלים אשר נביעתם הוא מחכמה סתימאה שברצונו יתברך על ידי בחינת המזלות כמו שנתבאר לעיל:

וגם על ידי בחינת התגלות רצונו יתברך בבחינת כלים אלו על ידי הארת פניו יתברך בבחינת אריכא דאנפין דהיינו שנתגלה עצם כוונתו יתברך אשר בבחינת הארת פנים אלו נתגלה עצם רצונו יתברך אשר על זה נאמר באור פני מלך חיים וכמאמר כי באור פניך נתת לנו הוי"ה אלקינ"ו תורת חיים והוא על ידי הארת פניו יתברך מבחינת רצונו ועל ידי התגלות מצחא דאריך אנפין שהוא תחילת התגלות הפנים שהוא הנקרא רצון כי רצונו יתברך מצד עצמותו יתברך אינו בערך גילוי ואין שייך לקרותו רצון אשר אינו בערך השגה רק מה שנקרא אריך אנפין בשם רצון הוא מצד שאין לכנות כל ההתגלות כי אם מצד הרצון וגם מצד שהוא למעלה מן החכמה והבינה נקרא בחינת רצון אשר לבחינת רצון אין טעם ודעת כמו שתוק כך עלה במחשבה אבל מצד העצם אין נופל לומר בו לשון רצון כי רצון הוא מצד הפעולה דהיינו למשל כשנגלה רצונו של אדם החפץ בדבר בעת חפצו נגלה רצונו אבל כשאין נגלה אצלו שום התגלות לאיזה דבר אין לכנותו בשם רצון כלל אשר על כן בחינת אריך אנפין שהוא כח התקשרותו יתברך בבחינת עולמות כאשר הוא לגביה יתברך הרי איך שהוא בכחו יתברך איך שייך לומר רצון ועוד שהרצון הוא להזולת לאיזה דבר שחפץ ואיך תעריך אליו החפץ ורצון אשר אין זולת כלל רק שאף על פי כן מוכרח להיות כל ההשתלשלות על פי רצונו יתברך והתגלות הרצון הזה אינו נגלה רק בבחינת התגלות הכלים ולכן מעריכים עיקר התגלות רצונו יתברך בבחינת מצחא דאריך אנפין דהיינו בבחינת כלים דאריך אנפין שהוא בחינת התגלות בבחינת חצוניות:

והנה הגם שאין להעריך כלים בבחינת אריך אנפין אף על פי כן מצד שכל ההתמשכות נמשכו על ידי רצונו יתברך לכן מעריכים אליו גם כן בחינת המשכות חצוניות דרך

כלים אבל לא שיהיה איזה התגלות מבחינת אריך אנפין כי הוא יתברך סתימא דסתימין ואינו בערך התגלות שהם בחינת כלים רק שהתגלות זו הנערך בשם מצחא דאריך אנפין עיקר ההתגלות של המצחא הנקרא רצון הוא על ידי כלי הזעיר אנפין דהיינו שכאשר ההתעוררות שלמעלה שמאין סוף ברוך הוא הוא מצד עצם רצונו יתברך אז נגלה בבחינת כלי הזעיר אנפין עצם הרצון והכוונה ועצם גילוי הרצון הזה אין להעריכו רק בבחינת כלים בבחינת חצוניות מצד שרשם וכאשר אינו מאיר התגלות עצם רצונו יתברך רק הגילוי הוא על פי המדות והצמצומים אז ההתגלות נקרא בבחינת מצחא דזעיר אנפין וכמו למשל כשהמלך מגלה רצונו לעבדיו בבחינתם בבחינת דקדוק ודין אז נערך ההתגלות הזאת בבחינת צמצומים וחצוניות אבל כשמאיר פניו עליהם בהתגלות עצם רצונו בפנימיות אז נגלה על ידי כליו אלו עצם רצונו דהיינו שמאיר בהכלים אלו פנימיות כוונתו ורצונו:

והנה הגם שהם שני אופני התגלות עם כל זה התגלות הללו הם הכל על ידי בחינת הכלים שלו אבל הפנימיות שלו בלתי הכלים אינם בערך גילוי כלל רק כשמגלה רצונו בבחינת המקבלים בצמצומים ודקדוק ודין נקרא התגלות זו בבחינת קטנות וצמצום ודין וכאשר מגלה עצם רצונו בלי הסתרה נקרא התגלות זאת מעצמותו ומאיר פנימיותו בההתגלות אבל שני בחינות ההתגלות הוא הכל על ידי כליו כן הוא כביכול כאשר התגלותו יתברך בבבחינת זעירא דאנפין בבחינת צמצומים וקטנות בערך התגלות העולמות בבחינת חצוניות נקרא ההתגלות הזאת בשם מצחא דזעיר אנפין אבל כשנגלה פנימיות רצונו יתברך על ידי בחינת הכלים האלו אז מאיר בהתגלותו יתברך אור פנימיות כוונתו יתברך נקרא ההתגלות זאת מצחא דאריך אנפין והוא גילוי רצונו יתברך אבל עם כל זה שני בחינות הגילוים המה על ידי כלי הזעיר אנפין שהוא בחינת אצילות הכלים שהוא חכמתו בינתו דעתו ומדותיו יתברך כי עצם פנימיותו יתברך שלא בבחינת הכלים אינו בערך התגלות כלל:

פרק יד

והנה בבחינת התמשכותו בבחינת זעיר אנפין יש שני בחינות אחד מצד חצוניות הכלים ואחד מצד פנימיות הכלים ושני הבחינות המה מתמשכים מרצונו יתברך רק שכשאינו מתגלה רק בחינת החיצוניות נקרא התגלות זאת בחינת גילוי זעיר אנפין בבחינת כלי הצמצומים וכאשר נגלה פנימיות כוונתו יתברך נקרא התגלות זו בחינת אריך אנפין ושני המשכות אלו המה מבחינת השערות דהיינו השערות הנמשכין מהגלגלתא הם

מבחינת אחוריים שהוא בחינה החצוניות וההמשכות הנמשכין מבחינת דיקנא קדישא דרך פנים נקרא פנימיות:

והנה בשני הבחינות הנזכרים לעיל יש בכל בחינה פנימיות וחצוניות דהיינו חצוניות הוא להמשיך כל הכלים שהם החכמה בינה דעת ומדות בבחינת הנפעלים וסדרם והתקשרותם ויחודם ופנימיות הוא כאשר נגלה עצם כוונתו בבחינת הכלים ולכן סתם שערות המה נמשכים מבחינת עורף והוא למיגד מרישא לרישא להמשיך סדרי העולמות בבחינתם בבחינת חצוניות ובחינת פנימיות המה המצות דהיינו פעולת כוונת של כל הנבראים בפועל לגלות רצונו יתברך ובבחינת התמשכות זו נערכים השערות לי"ג נימין שהם המצות וכן בבחינת דיקנא יש גם כן שני הבחינות בחינת חצוניות ובחינת פנימיות הגם שבחינת הדיקנא היא נמשכת מהפנימיות אבל עם כל זה אפילו בבחינת הפנימיות יש בבחינת המשכתו יתברך גם כן שני בחינות המשכות ונחלקו גם כן לחצוניות ופנימיות בחינת חצוניות הוא התגלות רחמנותו יתברך ברחמים רבים וגם לחנן מתנת חינם כמאמר הכתוב וחנותי כו' אפלו שאינו כדאי וכן נושא עון כו':

דהיינו ההמשכה הזאת הוא כשלא נגלה עצם כוונתו יתברך בבחינת רצונו וחכמתו רק שההתגלות הוא בבחינת חצוניות אך אף על פי כן כל קיום העולמות וכל התהוותם הוא הכל מכח עצמותו ברוך הוא רק שכחו יתברך הוא בבחינת הסתרה והמשכה הזאת הוא י"ג תקוני דיקנא שהם מעצם פנימיותו יתברך אבל התגלותם הוא רק בבחינת רחמנות אבל לא התגלות עצם כוונתו רק שהתיקונים שהוא הרחמנות והחנינה הוא מכח עצמותו ברוך הוא והם הם הי"ג תיקונים שהמשיך משה בעת חטא העגל ולכן בבחינת המשכה זאת עדיין אינו נתגלה בבחינת התחברות דיקנא דאריך אנפין בבחינת דיקנא דזעיר אנפין כי מצד ההתגלות היא בבחינת חצוניות רק שבבחינת חצוניות מוסתר הנביעו לייחדם אבל כאשר נגלה פנימיות כוונתו יתברך שהוא התורה אז נמשך דיקנא דאריך אנפין בדיקנא דזעיר אנפין ונעשו שערות דיקנא דזעיר אנפין לבנים כמבואר באדרא רבה עיין שם גם בדברי רבותינו זכרונם לברכה שעל הים נדמה כבחור בבחינת שערות שחורות ובמתן תורה נדמה להם כזקן וידוע שהקדוש ברוך הוא נקרא זעיר אנפין אשר במתן תורה נגלה עצם כוונתו יתברך ורצונו בבחינת עולמות לכן נגלה גם כן עצם כוונתו בלי בחינת צמצומים בעולמות ולכן היו שערותיו לבנים **והנה מבואר בעץ חיים** כי כאשר מאירין תקוני דיקנא דאריך אנפין בתקוני דיקנא דזעיר אנפין אז נעשו ך"ב תיקונים י"ג דאריך אנפין וט' דזעיר אנפין נתחברו ונעשו ך"ב וך"ב הם ך"ב אותיות התורה שנתגלו

בבחינת זעיר אנפין[4] אשר על כן עיקר גילוי התורה ומצות הוא בבחינת זעיר אנפין כשהוא בבחינת גדלותו ואז נתגרלו כל אבריו בבחינת המשכות פרטיות אשר על כן נתפלגו בזעיר אנפין כי המשכת רצונו יתברך הוא לא נתחלק לחלקים רק בבחינת גילוי לבד דרך כלל רק כשרצונו יתברך בא לבחינת התגלות חכמה ובינה ומדות דזעיר אנפין שם מתפלגין וכמו **למשל בהבדל** באדם אשר נתעורר אצלו רצון לאיזה המשכה מכח נפשו הרי ברצון זה אינו נגלה פרטיות הדבר רק שהוא הטייה והמשכה ממהותו דרך כלל להדבר שנמשך אליו אבל כשבאה ההמשכה במוחו בחכמתו ובינתו ודעתו ומדותיו אז נתגלו הפרטים של המשכה זו באיזה אופן להתמשך ובאיזה אופן שלא להתמשך

[4] **ובזה** תבין ששערות הראש דאריך אנפין נמשכין בזעיר אנפין בלי הפסק אבל שערות דדיקנא אינם נמשכין רק בעת הגדלות זעיר אנפין כי שערות הראש הוא למיגד מרישא לרישא דהיינו בבחינת התהוות כל העולמות בקיומם והתהוותם וסדרם אפילו בבחינת חיצוניותם אשר המשכה זו מחכמה סתימאה שברצונו מוכרח להיות בלי הפסק בשביל קיום העולמות רק שבהמשכה זו יש שני בחינות דהיינו בבחינת חצוניות הם קוצין דשערי לאין קץ ובהתגלות פנימיות המה הי"ג נימין ואז מכין קוצי דשערי דאריך אנפין בגלגלתא דזעיר אנפין ונתפלגו מוחין דיליה לארבע דהיינו שאז מאיר פנימיות הוא גדלות דזעיר אנפין שהוא התגלות פנימיותו יתברך וקוצי דשערי הוא למשל כשנופל לאדם איזה שכל חדש והבנה יתירה התגלות זו הוא מכח רצון הנפש אך כח הרצון במהותו אינו בערך התגלות כלל לכן ההתגלות הזאת אינו בהרחבה רק כמו ברק שהוא בחינת השקפה הנופל במוחו של אדם בלי התרחבות ובזה ההתגלות מתרחבין מוחין של אדם ונתגלה הדעת גם כן בהרחבה להבדיל בין דבר לדבר כן כביכול התגלות זעיר אנפין הוא בבחינת כלים וכאשר הוא בבחינת חיצוניות הגה"ה אין בזעיר אנפין אלא שלשה מוחין שהם חכמה בינה דעת כי בדעת עדיין אינו נגלה ההבדלה בין החיצוניות להעצם אבל כשמאיר מבחינת רצונו יתברך להכלים הארה בבחינת הכאה כמשל הנזכר לעיל בזה מתגדלין מוחין ונעשין ארבע דהיינו הדעת נתרחב ונתפלג לחסדים וגבורות דהיינו בחינת הבדל אבל בחינת שערות דדיקנא שהוא מצד הפנים שהוא לגלות חכמתו הסתומה כשהוא אינו בבחינת גדלות דהיינו שלא נגלה פנימיות כוונתו יתברך הרי עדיין לא נגלה עצם כוונתו יתברך שהוא בחינת התורה אז אין להדיקנא התמשכות נגלה בבחינת זעיר אנפין אבל בבחינת הסתר מוכרח תמיד להיות נמשך מאתו יתברך רחמים רבים וארך אפים כו' כי זהו עיקר חיות העולמות וקיומם מצד הפנימיות וכמשל האב כאשר מתמשך אל בנו ומתאחד עמו בערך בנו הרי אינו מגלה לו עצם פנימיותו כי אם לפי ערך בנו אף על פי כן מוכרח להיות תמיד המשכה מעצם המכוון שלו על ידי בחינת רחמנות גדולה ואהבה רבה בבחינת השפעתו אבל לבנו אינו נגלית אבל כשהבן השיג המכוון והפנימיות של אביו אז נגלה המשכת אביו מעצם כוונתו כן הוא כביכול שכאשר התגלותו יתברך הוא בבחינת חיצוניות על ידי בחינת הכלים בבחינת יחודם והתקשרותם מצד הכלים אז אינו נגלה עצם כוונתו יתברך בבחינת הגה"ה העולמות הגם שכל ההתמשכות הוא על פי פנימיות כוונתו יתברך אבל הם בהסתר אבל כאשר נתגלה פנימיות כוונתו ורצונו יתברך אז נתגלה פנימיות כוונתו יתברך בבחינת הכלים שהוא זעיר אנפין אשר על כן בזה תבין מה שכתב באדרא רבה ובעץ חיים אשר י"ג מדות שהמשיך משה רבינו עליו השלום בעת חטא העגל המה חיצוניות וי"ג תקוני דיקנא המה בבחינת פנימיות והמה י"ג דמיכה שהוא מי א"ל כמוך כו' כי המשכת משה היה בעת החטא אשר מזה היה הפגם והיה הסתלקות המשכתו יתברך מבחינת פנימיותו יתברך מחמת החטא והיה ההתגלות בבחינת נפרד אז הוצרך לעורר רחמים רבים מכחו יתברך מצד פנימיותו בכדי להמשיך יחודו אבל התגלות הזאת היא בבחינת חצוניות ובבחינת הסתרה אבל התגלות פנימיות הדיקנא היה בעת מתן תורה כי אז היה התגלות רצונו יתברך בהתגלות גמורה ולכן עיקר עליית זעיר אנפין הוא רק עד הדיקנא והוא תכלית גדולתו ודי למבין וזהו מאמר רבותינו זכרונם לברכה עד אברהם לא הוי זקנה דהיינו עד אברהם היו העולמות מתנהגים בחיצוניות גמור בבחינת נפרד גמור ואז לא היה התגלות יחודו יתברך אשר על כן לא היה התגלות פנימיותו יתברך כלל אפילו בבחינת הסתר וחיותם של העולמות היה רק בבחינת אחוריים אבל אברהם המשיך יחודו יתברך ושורש היחוד הוא מכתר וכמאמר אליהו זכור לטוב אנת הוא דקשיר לון ומייחד לון ואנת הוא כתר לכן על ידי יחוד המשיך התגלות הדיקנא אבל עם כל זה עדיין היה המשכתו יתברך בבחינת דיקנא בבחינת הסתר עד מתן תורה שאז היה בבחינת התגלות גמורה כנזכר לעיל ודי למבין והבן:

וכל הפרטים ודקדוקים מתגלים בחכמתו ובינתו ומזה מתגלים מדותיו באהבה ובהיפוך **כו**' וכן הוא כביכול בבחינת התגלות רצונו יתברך להתמשך בהעולמות הרי אין בבחינת המשכה זאת רק בחינת המשכה בלבד אשר בכח המשכה זאת נכללו כל הפרטים באופן אחד שהוא בחינת הטייה למהות העולמות כי עדיין לא נחית לבחינת כלים ובחינת צמצומים אבל כשנתגלו בחינת כלים שהם חכמה ובינה **כו**' אז נתחלקו לכמה המשכות פרטיות ברמ"ח מצות עשה ושס"ה מצות לא תעשה אך עם כל זה בבחינת המשכתו יתברך על ידי בחינת שערות שהוא בבחינת התגלותם מעריכים ההמשכה לי"ג בחינות הן מצד שערות הם י"ג נימין שהם בחינת המצות ושערות שמצד הפנים המה גם כן י"ג תיקוני דיקנא כי דרך כלל נגלה המשכתו יתברך בבחינת תיקונים דהיינו רחמים רבים וכן כולם כי אצלינו אינו נגלה עצם רצונו יתברך רק על ידי בחינת רחמים רבים וחנינה כו' ורב חסד ונוצר חסד אשר מהם נמשכו התורה ומצות דהיינו שיהיה התגלות עצם פנימיותו יתברך אשר אינם בערך כלים וערך עולמות כלל ושיהיה נמשך בהכלים האלו עצם כוונתו יתברך בהתגלות הכלים אשר מצד התגלות אין להעריכם באיזה ערך לפנימיות רצונו יתברך לכן אין להעריך המשכתו יתברך כי אם על ידי רחמים רבים שלמעלה מן השכל וכן רב חסד ונוצר חסד שהמשכה זאת הוא למעלה מבחינת השתלשלות הכלים והערכה זו היא איך שהיא לגבי דידן אבל לגבי עצמותו ברוך הוא אין להעריך איזה המשכה ומדה כלל כי לגביה הכל הוא המשכה אחת מעצמותו ברוך הוא הכולל בהשוואה גמורה ואין הכלים מסתירים לגביה כלל וכל המדות שהם רחמים רבים הוא רק מצד הכלים אשר על כן מכנים המשכות אלו בשם שערות כמו שאין להעריך השערה לגבי השכל אך אף על פי כן המשכתם הוא מהמוח כן אין להעריך מדות אלו אליו יתברך כי אם בבחינת שערות ודי למבין וי"ג המשכות אלו הם מצר אחוריים שהם בחינת המצות שהמה נמשכו דייקא בבחינת עשיה חצוניות וגוף על כן נערך ההמשכה הזאת בבחינת אחוריים כמו הגוף שהוא בחינת אחוריים לגבי הנפש וטפל אליו והן מצד בחינת הפנים שהוא בחינת חכמת התורה אשר היא בבחינת חיות למעשה המצות כי על פי חכמת התורה נתגלו מעשה המצות וחכמתו יתברך היא נערכת לבחינת הנפש וכאשר נמשכו בכלי הזעיר אנפין נעשו תרי"ג המשכות הן בבחינת מעשה גוף המצות שהוא בחינת גופא דזעיר אנפין והן בבחינת חכמתו יתברך שנמשכה לפרטים אין מספר שהם טעמי המצות ודי למבין והבן:

פרק טו

והנה התורה נחלקה לשתי בחינות דהיינו תורה שבכתב ותורה שבעל פה וזעיר אנפין נקרא תורה שבכתב ומדת מלכותו יתברך נקראת תורה שבעל פה כי בחינת זעיר אנפין כל כליו המה בבחינת יחוד גמור רק שבבחינת יחוד הזה נכללו כל פרטי העולמות ונקראו גם כן כלים להמשכתו יתברך כי שלא בבחינת כלים אין לתאר אליו שום המשכה רק על ידי הכלים האלו שהוא החכמה והבינה והמדע נמשך רצונו יתברך והמה נקראים כלים להמשכתו יתברך אשר על כן נתפלגו כליו לתרי"ג בחינות כלים להמשכתו יתברך להיות עובר על ידי בחינות תרי"ג כלים אלו רצונו יתברך אבל עם כל זה הגם שנתפלגו לפרטי המשכות אף על פי כן בדרך כלל הוא כח אחד והמשכה אחת הכולל תרי"ג המשכות כמו למשל אדם הגשמי אשר נתחלק לכמה פרטים באבריו הפנימים והחיצונים אבל דרך כלל הוא אדם אחד ממולא מכל אלו הכחות וכל החיות המתפשט בכלים אלו המה כח אחד וחיות אחד אשר על כן אפילו כשנמשך אצלו רצון אשר הרצון הזה מתפשט בחכמתו ובינתו ודעתו ומדותיו וכן מרגישים כל אברי הגוף בבחינת התמשכות הזה אף על פי כן הוא נערך בכחו להמשכה אחת בכלל וכן למשל החכם המשכיל איזה דבר בעצם חכמתו הרי בהשכלה זו המה כלולים כל הפרטים השייכים להחכמה זו ויש בזה כמה אופנים לאין מספר אך אף על פי כן כח זה כאשר הוא עודנו בכח חכמתו הרי הוא כח השכלת המדות בדרך כלל אבל כשירצה לגלותה להמקבל הרי מוכרח לבאר פרטי החכמה אך עם כל זה בעת השפעת החכמה מצד שהוא משכיל עיקרית הדבר באמיתותו הרי הוא משכילה דרך כלל אבל בבחינת המקבל אשר גדרו הוא רחוק ממהות החכמה ובכדי שישיגוה מוכרח להשיג המקור של עיקרית החכמה ויסודתה וכוונתה ואחר כך לדקדק בה בכל מלה ומלה בכדי לקבלה במוחו בערך שכלו הרחוק ממהותה ומוכרח להעמיק בה שישכיל אותה באופנה ועל ידי בחינת העמקה ודקדוק זה הרי יתרבו פרטי החכמה לאין קץ כמו שמבואר בדברי רבותינו זכרונם לברכה ומתלמידי יותר מכולם כי כל מה שהוא רחוק מהחכמה הזו מוכרח להשכיל ולהסביר כל הפרטים עד שיבין אותה התלמיד וכל מה שירצה להסביר אותה ולהמשיכה בבחינת השכלה בבחינת שכל התלמיד מוכרח לידע ולהעמיק יותר עיקרית החכמה בכדי שעל ידי שרשה יהיה יכול להמשיכה גם כן למטה כידוע וגם בהשכלה זאת יתגלו פרטי החכמה בכל פרטי השכלות חדשות:

והנה הגם שכל הפרטים היו מקודם בכח החכמה אבל עם כל זה לא נתגלו וכאשר מובן זה לכל בן דעה וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה שמשה רבינו עליו השלום לא הבין

מה שאמר רבי עקיבא עד שאמר זה מנין לך אמר הלכה למשה מסיני נתקררה דעתו והנה הוא לכאורה תמוה אשר כל עיקרית התורה נתגלית למשה בכל פרטיה ודקדוקיה והוא קבל אותה ולא הבין מה שאמר רבי עקיבא אבל באמת הוא מצד שמשה רבינו עליו השלום השיג עצם החכמה והוא היה הכלי לעצמות התורה היה משיג עצם חכמת התורה אשר על כן לא נתגלו אצלו פרטיה אבל רבי עקיבא עליו השלום שהוא היה מבחינת בריאה אשר בבחינת בריאה מצד ההסתרה הוא אין ערך לגילוי עצם חכמתו יתברך כמו שהיא בבחינת אצילות ובכדי לגלות עיקרית החכמה אפילו בבחינת בריאה היה מוכרח לעמוד על עיקרית החכמה ושורשה אשר מצד שורשה של התורה היה יכול להבינה אפילו בבחינת השכלה דבריאה ולכן על ידי זה היה התגלות חכמתה בכל הפרטים ופרטי פרטים ורמיזותה וקוציה ותגיה על מה מרמז כל קוץ אבל באמת כל הפרטים נכללו אצל משה רבינו עליו השלום בהשכלה אחת ולכן אמר שהיא הלכה למשה מסיני שכל בחינת הפרטים ניתנו בבחינת השכלת משה אבל אצלו הוא השכלה אחת מצד שהיה משיגה מצד העצם:

וכמו למשל בן מלך הרגיל בהיכל המלך ובאוצרותיו ובנימוסיו הרי מצד גידולו תמיד שם הרי הוא משיג ונתפס הנימוסים אצלו בבחינת עצמיות דרך כלל אבל הבן כפר אשר אינו רגיל בדברים אלו ומהותו ובחינתו רחוקים שלא בגדר אחד כשירצה לעמוד על הדברים מוכרח לחקור אחר שורש הדברים האלו ומקורם ומהותם ולדקדק על כל הפרטים וכמבואר בגמרא למה ישעיהו דומה לבן כרך שראה את המלך לכן לא גילה הפרטים רק עצם הדבר ויחזקאל דומה לבן כפר שראה את המלך ולכן היה מגלה כל הפרטים ובוודאי בנבואות של יחזקאל היה גילוי יתירה בבחינות חדשות ופרטים חדשים מהגילוי שבנבואת ישעיהו אך עם כל זה היה כלול כל הפרטים בנבואת ישעיהו גם כן ובזה תבין כי תורה שבכתב היא כחו יתברך הנמשך בבחינת התפשטותו בעולמות שהוא בחינת זעיר אנפין ובוודאי בכח הגילוי הזה נתכללו כל הפרטים אבל עם כל זה כיון שעדיין לא יצאו לחלק ושם הוא גילוי אין סוף ברוך הוא הרי לא נגלו כל הפרטים כי אם כח המשכה בלבד אבל כשבאה ההמשכה לבחינת דבור שהוא מדת מלכותו יתברך לגלות בבריאה יצירה עשיה אשר המה בבחינתם רחוקים מאור פניו יתברך בבחינת עצם השגתם כי אין ערך היש והגבול אל בלתי בעל גבול ולכן בכדי שיהיה הגילוי הזה אפילו בבחינת עולמות מוכרח לבא לידי גילוי יותר השורש וכל הפרטים כי מצד שורשם הלא הם ממקור אחד ולכן בגילוי הזה מוכרח להיות גילוי משורשם בכדי שיהיו יכולים להתגלות ביותר פרטים ובזה מתחדשים פרטים לאין קץ הגם שכל אלו הפרטים היו

בכח המשכתו אף על פי כן לא היו בבחינת גילוי ועוד זאת שעל ידי תורה שבעל פה נתחדשו חדשות ממש מהשורש כי על ידי התעוררות השורש נתגלית החכמה מהמקור בחידושים אין קץ כמאמר הנזכר לעיל ומתלמידי יותר מכולם שנתחדש להמשפיע גם כן השפעות ושכליים חדשים:

פרק טז

והנה בבחינת תורה שבעל פה כל הפרטים המה נובעים על ידי שערות הראש דזעיר אנפין לבחינת נוקבא ולכן דרשו רבותינו זכרונם לברכה על פסוק קווצותיו תלתלים אלו תילי תילין של הלכות שבמוחין דזעיר אנפין אשר כלולים בהם כל פרטי התמשכות שהוא בכח מיוחד ונובע בבחינת שערות שהמה צמצומים בכמה פרטים לאין קץ בבחינת מלכותו יתברך המסתרת כל הפרטים בבריאה יצירה עשיה ומבחינת הסתרתה נמשך הגילוי בפרטיות לאין קץ אשר על כן נקראת תורה שבכתב ושבעל פה דהיינו שבהכלים הם האותיות נכללו כל הפרטים מבחינת רצונו יתברך וחכמתו הסתומה והמה כלולים בהאותיות בבחינת תמונתם ותגיהם וצירוף אותיות ופסוקים וטעמים אבל בחינת תורה הנתגלית בבריאה יצירה עשיה נקראת על פה דהיינו למעלה מהפה שהוא ההתגלות כי שורשה הוא מלמעלה מהגילוי אשר אינה מתגלית בבחינת כלים וכל התגלותם הוא על ידי שערות דזעיר אנפין:

והנה בזה לא תקשה לך מה שמבואר בזוהר ובעץ חיים שמאלו השערות יונקים הקליפות אשר על כן נאמר ואיש כי ימרט ראשו קרח הוא כי עיקר הוא להסיר השערות והצמצומים מבחינת זעיר אנפין ולכן היו הלוים מצווין על גילוח השערות וכמו שמבואר בזוהר שלעתיד יעביר השער וזמין למגלשינהו מעיקרם ובדברי רבותינו זכרונם לברכה מבואר שהם תילי תילין של הלכות וגם כן מבואר בדברי רבותינו זכרונם לברכה שההלכות שהם השערות דזעיר אנפין לא יהיו בטלים אפילו לעתיד ובזוהר מבואר שלעתיד יעבור השערות מעיקרם והם כסותרים זה את זה אבל באמת שניהם מכוונים שכל בחינות השערות דזעיר אנפין מהם נמשכים כל פרטי התחלקות העולמות שיהיה נגלה כל פרט ופרט בבחינת יש בצמצומים רבים כי עיקר בחינת הזעיר אנפין הוא חיות כל העולמות בכל הפרטים רק שאצלו יתברך המה מתקשרים ביחוד ועיקר הכוונה לגלות רצונו יתברך דייקא מצד הפרטים ומצד ההיפוך אשר לכן בחינת מלכותו יתברך היא מקבלת כל הפרטים להסתירם בבחינת העולמות בבריאה יצירה עשיה להיות נגלה כל פרט דייקא בבחינתו ולכן נקראת מלכות דבור כמו שבדבור נתחלקו השכל והמדות בכמה מיני צרופי אותיות אשר בכח השכל והמדות המה הכל כח חיות

אחד רק שבחיות הזה נכללו כל הפרטים אבל הם בהתכללות אחד ועל ידי הדבור נגלו כל הפרטים ומאין בא הכח בחמשה מוצאות הפה בכח הדבור כל פרטים אלו הוא מהשפעת והמשכת שכל ומדות אשר נובעים בסתר המדריגה עד שיתגלו בכח הדבור והמשכה זאת נקראת בשם שערות הנובע תמיד מהחכמה ובינה להדבור ועוד זאת שעל ידי המשכה זאת להדבור נתוסף בשכלו פרטים לאין מספר מקודם המשכתו להדבור כן הוא כביכול מלכותו יתברך הנקראת דבר הוי"ה כי היא המגלית יחודו יתברך בכל הפרטים דהיינו ראשית ההתגלות הוא שיתגלה כל פרט ופרט במהותו ואופנו ואחר שנתגלו כל הפרטים אז היא מגלית כל רצונו יתברך בכל הפרטים אפילו בבחינת היפוך כדי שעל ידי זה יתגלה אלוקו"תו יתברך בכל סטרין אפילו מצד ההיפוך וכח פרטים אלו נמשך מכחו יתברך על ידי בחינת שערות הנובעים מחכמתו ובינתו יתברך על ידי בחינת גלגלתא המסתרת חכמתו יתברך בכדי לגלות כל הפרטים בדבור אשר עיקר המכוון הוא בכדי להמשיך רצונו יתברך דייקא בכל הפרטים ובחינת רצונו זה נקרא גלגלתא כמבואר לעיל בגלגלתא דאריך אנפין אשר בחינת רצונו יתברך הוא בלי התגלות הטעם כי אין טעם לרצון וברצון הזה הוא בחינת פלא ולכן בכח הרצון להמשיך חכמתו יתברך אשר אינה בערך הנבראים כלל ומיוחדת בתכלית היחוד בלי שום התחלקות להמשיכה בכל הפרטים על ידי צמצומים רבים:

והנה בבחינת השערות האלו יש שני בחינות בחינה אחד הוא להמשיך כל פרטי היש בכחם ובחינתם הנגלה אשר מצד הנגלה נגלו ליש ונפרד ועוד זאת אפילו לגלות ההיפוך הגמור ובחינה השני להמשיך בכל הפרטים האלו גילוי רצונו יתברך אשר על כן מצד הבחינה הראשונה שהוא גילוי הפרטים בבחינת יש יכולים הקליפות לינק מהם שיהיו נגלים לנפרדים גמורים ואדרבה שיהיו מנגדים לסטרא דקדושה אבל כאשר נגלה על ידי כל הפרטים רצונו וחכמתו יתברך הם נקראו הלכות כמאמר רבותינו זכרונם לברכה על פסוק הליכות עולם לו דהיינו שעל ידי בחינה זה נתגלה רצונו יתברך בכל הפרטים דייקא מצד היש והתגלות זו הוא על ידי בחינת נוקבא שמקבלת כל הפרטים בבריאה יצירה עשיה אבל אי אפשר להתגלות רצונו יתברך בכל הפרטים עד שיבוטל היש גמור שלא יהיה נגלה לנפרד גמור ולייחדו ביחודו יתברך ולבטל בפרט כל מדותיו וכל כלי הגוף וכלי העולמות בכלל ואחר שמבטל ומייחד בחינת היש ונפרד אז יכול להמשיך רצונו יתברך דייקא בכל הפרטים כי באמת כל הפרטים האלו מצד שורשם הכל הוא עצמותו ברוך הוא הנמשך בכל הפרטים ואין דבר שחוץ ממנו אפילו בסטרא אחרא הכל הוא כחו לבדו יתברך כי אפילו בבחינת היש הגמור והנפרד אפילו בבחינת כשפים

שמכחישים פמליא של מעלה שהוא היחוד וממשיכים כחות נפרדים גמורים מנגדים אל יחודו יתברך הרי אין כחם מצד עצמם אשר מקרא מלא דבר הכתוב כי הוי"ה הוא האלקי"ם אין עוד מלבדו ואין זולתו יתברך אלא כחם הוא מצד ההסתרה:

והנה לפניו יתברך אין צמצום והסתר מעלים לפניו יתברך אך הנה הגם שאצלו יתברך אין ההסתר מעלים לפניו יתברך אף על פי כן הרי כח ההסתר עצמו הוא מעצמותו ברוך הוא שיהיה כח להסתיר אלוק"ותו יתברך ובחינת הכח הזה הוא כביכול מצד שלימותו יתברך אשר כולל כל הפרטים אפילו בבחינת ההיפוך לכח אחד ושיהיה כחו לבדו יתברך בכל הפרטים אפילו מצד בחינת ההיפוך והנה ההיפוך הוא נגלה לגבי דידן אבל אצלו יתברך הרי הוא עצמותו יתברך והאיך הוא אין בכח השגתינו להשיג זה איך משתווים אצלו ברוך הוא אפילו בחינת ההיפוך דייקא אשר על כן מבואר בדברי רבותינו זכרונם לברכה על עובדא דהאי אתתא דהוות מהדרא למשקל עפרא תחותי כרעא דרבי חנינא בכדי לעשות לו כשפים אמר לה שקולי לא מסתייעא מלתא כלום אין עוד מלבדו כתיב:

והנה הגם שכשפים מכחישים פמליא שלמעלה שהוא הביטול מצד חכמת והבנת היחוד שהוא יחודו יתברך המתמשך בעולמות אשר היחוד הוא מצד התחלקות הדרגין רק שמתייחדים אליו יתברך כיחוד הנפש עם הגוף הרי הדרגין הם נגלים בבחינת מהות רק שהם בטלים ביחודו יתברך וביטולם זה הוא מצד יחודו יתברך אבל לא מצד העצם אשר על כן יש להם כח ושורש להתגלות מהותם בלבד ולכן כשפים הם כל עיקרם להסתיר יחודו יתברך ושיהיה התגלות כחות העולמות בבחינת נפרדים וכח זה הוא גם כן מכחו הפלא שהוא כתר רק שיש להם אחיזה באחוריים דכתר ולכן מכחישים פמליא של מעלה וכל זה הוא מצד התגלות היש בבחינת צמצום בבחינת נפרד שהוא מצד ההסתרה כמו שנגלה בבחינת עולמות אבל באמת כאשר הוא לגביה יתברך בבחינת עצמותו ברוך הוא אשר אין זולתו כלל אשר אין להעריך היש לאיזה מהות כלל רק הכל הוא עצמותו ברוך הוא הרי מצד התגלות זה בטלים כל כחות היש ולכן רבי חנינא שהיה בטולו מצד העצם למעלה מבחינת חכמה והבנה מצד היחוד רק שהיה מבטל עצמו וכל העולמות אליו יתברך בביטול גמור שלא מצד בחינת התייחדות הנפש עם הגוף ולכן בבחינת ביטול הזה ביטל כח הכשפים ולכן אמר אין עוד כתיב וכתירוץ הגמרא על קושיא מכשפים שמכחישים כנזכר לעיל ומשני שאני רבי חנינא דנפיש זכותיה כי בבחינת ביטול הזה הרי אין עוד דבר ומהות חוץ ממנו כי בבחינת ביטול מצד היחוד נערך העולם לעוד כמאמר הכתוב אהללה את הוי"ה בחיי אזמרה לאלוק"י בעודי כי

העולמות נערכים לאיזה מהות כמו שהגוף נערך לגבי הנפש לאיזה מהות רק שמחבר ומייחד העוד אליו יתברך ואדרבה מצד הגילוי הזה נודע יחודו יתברך וזהו אהללה הוי"ה בחיי דהיינו שממשיך חיות אלוק"י בבחינת עולמות ומצד זה אזמרה לאלוק"י בעודי אפילו מצד העולמות שיהיו בטלים אליו יתברך אבל בביטול אל עצמותו ברוך הוא שלא מצד העולמות הרי אין להעריך העולמות באיזה מהות:

פרק יז

והנה כל עיקר כוונתו יתברך בהסתרת העולמות שיהיה נגלה כחו יתברך דייקא בכל הפרטים וגילוי הפרטים אי אפשר בלי הסתרה וכל מה שירד לצמצומים יותר נתגלו הפרטים יותר עד שיהיה יכול לגלות ההיפוך ושורש הפרטים המה דייקא מצד עצמותו ברוך הוא ושרשם נעלה מאוד שהוא מצד בחינת שלימותא דכולא ואפילו בהיפוך נמצא שכל שנחית לצמצומים רבים נתגלה יותר כחו יתברך ושלימותו וכל זה הוא מצד השורש מצד עצמותו ברוך הוא אבל בהתגלות הלא המה נגלים לנפרדים גמורים ומכחישים יחודו יתברך אשר על כן צריך העובד מתחילה להסיר הצמצומים שמצד הנפרד הגמור ולבטלם אליו יתברך מצד יחודו יתברך וכאשר מבטל היש מצד בחינתו הנגלית יעלה ויגיע מזה להביטול העצמי אליו יתברך שלא בערך העולמות ואז יכול להמשיך ולגלות רצונו דייקא מצד הפרטים והצמצומים לגלות עצם רצונו יתברך דייקא מצד היש:

והנה התגלות כל הפרטים האלו המה משערות דזעיר אנפין אשר על כן משערות אלו נמשך הכח לכל פרטי צמצומים וניתן כח להתגלות יש גמור בבחינת מנגד והוא מבחינת גלגלתא שהוא בחינת כתר שהוא בחינת פלא שכל יכול להסתיר אפילו בחינת מנגד רק שהמשכתם הוא מבחינת העורף שהוא אחוריים שהוא היפך הפנים לכן כל אחיזתם של הקליפות הוא בבחינת השערות האלו אבל עיקר המכוון להתגלות הפרטים האלו הוא בשביל שיתגלה על ידי הפרטים האלו כחו יתברך מצד עצמותו ברוך הוא בבחינת שלימותו כנזכר לעיל אשר על כן נצרך מקודם לבטל היש הגמור בבחינת נפרד גמור המתגלה על ידי מדת מלכותו יתברך ולחברם ולדבקם על ידי בחינת יחודו כנזכר לעיל בבחינת יחוד הפנים לגלות פנימיותו יתברך בבחינת עולמות ולבטלם:

והנה בבחינת יחוד הזה עדיין יש כח בסטרא אחרא לאחוז כי בחינת הביטול הזה הוא בעת אשר מאיר פנימיותו יתברך בבחינת יחודו אז מתייחדים ובטלים אבל בבחינת הסתרת פנים הרי הם חוזרים לבחינתם ועוד כי בחינת היחוד אינו יכול להתגלות אלא בבחינת עולמות בבחינת כלים לקבל הקדושה וגם בחינת נוגה יכולה לאתהפכא אל יחודו יתברך כי התגלותם בבחינת כליהם המה כלים מוכנים לקבל יחודו יתברך כי

על מנת כן הוא בריאתם בבחינת הסתרה להתגלות אלוק"ותו יתברך על ידי כלים אלו אבל בחינת סטרא אחרא וקליפה גמורה משלש קליפות הטמאות לגמרי אשר כל עיקר בריאתם הוא להסתיר יחודו יתברך יכולים להיות מנגדים דייקא להקדושה כמבואר לעיל שכשפים מכחישים פמליא של מעלה שהוא היחוד אך מצד בחינת ביטול זה שמצד יחודו יתברך יכול להגיע להבטל אליו יתברך מצד עצמותו ברוך הוא בבחינת אין עוד וכאשר מבטל עצמו וכל העולמות בבחינת מסירת נפש להוי"ה בבחינת עצמותו ברוך הוא אז נגלה דייקא רצונו יתברך בכל הפרטים אשר בזה נגלה דייקא רצונו יתברך מצד שלימותא דכולא דייקא מצד הפרטים אשר על כן מצד התמשכותו יתברך על ידי השערות בבחינת היש על זה נאמר ואיש כי ימרט ראשו קרח הוא טהור הוא דהיינו לבטל כל הצמצומים בבחינת היש כנזכר לעיל באופן שלא יהיה נגלה לבחינת נפרד ולחתכם מאחיזתם בגלגלתא שהוא בחינת רצונו יתברך בבחינת האחוריים אך כל ההמשכות יהיה בבחינת גלגלתא שהוא רצונו יתברך שיהיה התגלות רצונו יתברך בכל הפרטים דייקא ועל זה נאמר קווצותיו תלתלים תילי תילים של הלכות לכן הלכות לא יהיו בטלים לעתיד לבא דהיינו שבהגלות נגלות כבוד הוי"ה שהוא עצמותו ברוך הוא אדרבה יהיה נגלה דייקא על ידי ההלכות האלו אשר שורשם הוא מצד עצמותו ברוך הוא דייקא שלא בבחינת הלבשה:

וכמו למשל בחכם אשר עיקר התגלות חכמתו הוא על ידי קושיות וכל מה שיקשו לו יותר יתגלה חכמתו ביותר פרטים נמצא הקושיות הם הגורמין לגילוי חכמתו בכל הפרטים באופנים שונים מעיקר עמקות חכמתו והנה אחר שמתרץ כל הקושיות ואין עוד שום קושיא לנגדו אף על פי כן חכמתו הנגלית על ידי קושיות אלו לא נתבטלה ואדרבה נתוסף חכמה גביה מהפרטים כנזכר לעיל כן יובן מזה למעלה כי השערות הם להמשיך ההסתרות בבחינת יש וגם בבחינת מנגד ועל ידי זה הוא הגילוי מחכמתו הסתומה ההלכות ואחר שנתגלו ההלכות הגם שהיש יתבטל משרשו אף על פי כן ההלכות שהוא התגלות חכמתו ישארו לעולם ודי למבין:

והנה עתה בבחינת היום לעשותם הלא עדיין רוח הטומאה לא נתבער כי עדיין לא נתבררו בכל בחינתם ועוד כי עיקר הכוונה בעולם הזה שיהיה נמשך רצונו יתברך דייקא בבחינת היש כמאמר הכתוב היום לעשותם דייקא שיתגלה בבחינת עשיה ובכדי שיתגלה בבחינת עשיה מוכרח להיות כח המסתיר רק שצריך לבטלם אליו יתברך לכן אי אפשר לעקור את כח היש והנפרד בבחינת סטרא אחרא לגמרי כי אם תעקור את כל כחם הרי לא יהיה התגלות הפרטים וההיפוך רק למרטם ולגלחם דהיינו שלא יהיו

מסתירים לרצונו יתברך אבל לעתיד כשיהיה נגלה כבוד הוי"ה והוא בחינת למחר לקבל שכרם דהיינו שיתגלה עצם שלימותו יתברך בכל הפרטים כשיעביר רוח הטומאה מן הארץ אז יעקר שורשם לגמרי וזהו המבואר בזוהר זמין למגלשינהו להני שערי דהיינו לעקרם משרשם ויניקתם לגמרי כי אז יעביר רוח הטומאה מן הארץ אך אף על פי כן התגלות חכמתו יתברך שהם ההלכות שנתגלו על ידי בחינת ההסתרות אלו המה לא יהיו בטלים לעתיד כמבואר לעיל על פי משל וזהו תורה שבעל פה ובזה תבין מעלת תורה שבעל פה שהגם שהתגלותה הוא בצמצומים רבים בבחינת נגלה בבחינת גבול ויש אבל באמת היא המגלית עצם שלימותו יתברך דייקא מצד הסתרה זו והנה בבחינת ביטול לעצמותו ברוך הוא שלא בבחינת העולמות בבחינת הביטול הזה יש שני בחינות אחד הוא הביטול העצמי במסירת נפש אמיתי אשר לא ירגיש גופו ונפשו לאיזה מהות כמאמר הכתוב מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כלה שארי ולבבי ובחינה שניה הוא דייקא בבחינת מטה דהיינו בבחינת עול מלכות שמים דהיינו כמי שנושא עליו עול דהיינו שאין לו אהבה לדבר זה רק שהוא מוטל עליו בעול והנה הגם שבבחינת ביטול שמצד העול הוא במדריגה תחתונה מהבחינת ביטול שהוא מצד האהבה אבל שורש הביטול הזה הוא למעלה מהביטול שהוא מצד האהבה כי הביטול מצד העול מורה על עצם התקשרות נקודת לבבו מצד העצם כי בבחינת ביטול שמצד האהבה אינו נגלה ביטול שמצד העצם רק מצד אהבתו לזה והתדבקות נפשו בטל לזה אבל אם לא היה לו אהבה לדבר זה לא היה מתקשר לזה אבל הביטול מצד העול הוא שהגם שאין לו אהבה להדבר ואין לו חפץ נגלה אף על פי כן נושא העול ומתבטל זה מורה על עצם ההתקשרות ועצם הביטול מצד העצם ולא מצד חפץ נפשו בלבד:

אשר על כן העיקר הוא לקבל על עצמו עול מלכות שמים ולכן נקרא מדת מלכותו יתברך שער להוי"ה כמאמר הזוהר הקדוש בה עאלין ובה נפקין דהיינו בתחילה צריך לעיילא על ידי מדת מלכותו יתברך לבחינת יחוד לייחדה בבעלה ובתחילת הבנת היחוד בכדי שיהיה נתפס במוחו ולבו התגלות אהבה ויראה ודביקות מוכרח לקבל עליו בתחילה בבחינת עול שהוא בחינת אמונה וביטול הרצון בכדי לבטל על ידי האמונה זו מגשמיות הגוף אשר נגלה ליש ונפרד גמור ואז על ידי אמונה ועול מלכות שמים יכנס ויעייל להבין על ידי פעולת העולמות יחודו יתברך ובה נפקין דהיינו אחר שהבין יחודו יתברך ומתקשר אל יחודו יתברך באהבה והתקשרות בקריאת שמע ותפילה אחר התקשרות זה צריך לקבל עליו העול מצד עצמותו ברוך הוא אשר אין זולתו יתברך ויבטל עצמו מצד רצונו יתברך בבחינת תורה ומצות ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה עשה רצונו

כרצונך בטל רצונך מפני רצונו כי בקריאת שמע צריך לייחד בבחינת התקשרות שיהיה רצונו יתברך כרצונך שהוא האהבה והחפץ מצד נפשו כן יהיה החפץ מצד רצונו יתברך ואחר זה צריך להיות ביטול רצונו לגמרי אל רצונו יתברך בבחינת עול ובבחינת עול זה מעורר כח עצמותו ברוך הוא שבהתורה ודי למבין:

פרק יח

והנה בבחינת תורה שבעל פה יש גם כן שני אופנים אופן אחד הוא מצד גילוי רצונו יתברך בעת מתן תורה שאז נגלה תורה שבעל פה כמאמר רבותינו זכרונם לברכה שנגלה למשה אפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש שהם הדקדוקים היוצאים מן התורה בעצמה כמאמר רבותינו זכרונם לברכה גורעין ומוסיפין ודורשין וגם הנדרש על ידי שלש עשרה מדות של התורה מקל וחומר ומגזירה שוה וכו' וגם הלכות שנמסרו למשה רבינו עליו השלום בעל פה שהוא הלכה למשה מסיני והם המשניות ומימרות מהאמוראים המפרשים בטעמיהם והוא מה שלא היה יכול להתגלות בבחינת הכלים שבתורה שבכתב נגלה בתורה שבעל פה והם המשניות וטעמיהם ואופן השני הוא התורה שלא נתגלה בסיני והם מצות דרבנן ודקדוקיהם וגזירתם וסיוגם הנקראים דקדוקי סופרים אשר עליהם מבואר בדברי רבותינו זכרונם לברכה ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה כי בדברי סופרים תמצא גם כן מצות עשה ומצות לא תעשה מצות עשה שהם בקום ועשה דהיינו שבע מצות דרבנן ערובין ונטילת ידים ונר חנוכה ומקרא מגילה וכו' וגם יש בהם מצות לא תעשה שהם הגדרים והסייגים וגזירות דרבנן כמו על סתם יינם ועל בישולי עכו"ם ופתם ושמנם וכל כיוצא בזה פרטים ודינים אין קץ אשר הם מדרבנן שמדאורייתא הם מותרים ורבנן אסרום דהיינו שהמשיכו רצונו יתברך יותר למטה דייקא אפילו בהיפוך גמור כידוע שכל מצות דרבנן וגזירותם המה דייקא מצד הפירוד שעירובין הם לחבר שני רשויות לאחדים שהמה דייקא מסטרא דפרודא לחברם ליחודו יתברך:

וכן נטילת ידים אשר בבחינת ידים יש יניקה להסטרא אחרא מסיומי אצבעות שהם יצאו מחולקים לחמשה אצבעות שהוא בחינת הפרטים שבקדושה להתגלות יחודו יתברך בכל פרט ופרט ומצד שנחית לפרטים יש יניקה להסטרא אחרא בבחינת אופן הנפרדים להתחלקות גמורה אשר על כן בנטילת ידים נתעברה הסטרא אחרא ונטהרים הידים בהמשיך עליהם מי החסד ונכללים הפרטים בקדושה ובחינת הנפרדים מתחברים בקדושה וכן נר חנוכה מצותה דייקא להניחה למטה מעשרה אשר שם מקום הנפרדים ובפתח הפתוחה לרשות הרבים כידוע אשר השכינה אינה יורדת למטה מעשרה וגם

רשות הרבים הוא טורי דפרודא להמשיך האור לשם דייקא דהיינו לגלות אלוק"ותו יתברך דייקא מצד ההיפוך וכן מקרא מגילה הוא ממעשה דאחשורוש והמן אשר נתגלה הנס דייקא בבחינת הסטרא אחרא שהוא אחשורוש והמן ועל ידיהם נגלה אלוק"ותו יתברך אשר מזה היה גילוי אלוק"ותו יתברך דייקא בבחינת ההיפוך וכן המה כל המצות: וכן מצות לא תעשה הוא להרחיק מן ההיפוך הגמור דהיינו מצד שנמשכה אלוקו"תו יתברך בבחינת ההיפוך הרי מוכרח להיות גם כן גדרים וסייגים לשמור מן ההיפוך הגמור כמו למשל מי שהוא תמיד אצל המלך בביתו הרי אינו צריך ליזהר ולשמור את עצמו מהנהגות הכפרים כי לא יזיקו לו אבל אם יורד מהיכל המלך בכפרים בכדי לעשות רצון המלך ולגלות כבודו ונמוסיו דייקא בבני הכפרים והנה מצד ירידתו למקומם ומתלבש בלבושם צריך לזהירות יתירה שלא יתמשך אחרי הנהגתם וטבעם כן הוא כביכול בנמשל אשר דרך כלל כל מצות דרבנן וגזירתם היה הכל מצד הגלות אשר אז היה הסטרא אחרא שולט אשר על כן היו צריכים להמשיך אורו יתברך מצד עצמותו יותר מזמן ישיבתם בהשקט והיה גילוי אלוק"ותו יתברך בהתגלות כי אז לא היו צריכין להתחזקות יתירה מחמת התגלות כבודו ויחודו יתברך אבל כשגברו הסטרא אחרא אשר הוא ההיפוך מיחודו יתברך היו צריכין להמשיך אור מעצמותו יתברך אשר אצלו יתברך אין מסתיר היש וסטרא אחרא אשר באמת אין זולתו והכל אין ואפס ממש לגבי עצמותו ברוך הוא כמאמר הכתוב זרח בחושך אור לישרים כי בכדי לגלות התגלותו יתברך בחושך מוכרח להמשיך אור משרשו שהוא אור לישרים אשר ידוע שבחינת ישרים הם אבא ואמא שקודם האצילות שנקראים ישרים שהם בבחינת למעלה מן הכלים אשר הוא מצד גילוי עצמותו יתברך אשר אצלו יתברך הכל הוא ביושר בבחינת ישרים אשר על כן בהתמשכם למקום ההיפוך לכן עשו גדרים יתירים והרחקות יתירות וגזרו גזירות וכמו שמבואר בגמרא דשבת כשנמנו ורבו בית שמאי על בית הלל וגזרו שמונה עשר גזירות אשר היה קשה אותו היום לישראל כיום שנעשה בו העגל כי אז היה התגברות הגבורות אשר מהם יונקים הסטרא אחרא ולכן היה צריך להתגברות גבורות דקדושה עליהם ולכן היה אז התגברות לבית שמאי שהם מגבורות דקדושות ובית הלל שהם החסדים היו נכנעים לגבורות:

פרק יט

והנה ידוע מאמר המדרש אמר רבי שמעון נורא עלילה על בני אדם בעלילה באתה על בני אדם שכיון שיצא הדבור מפי הקדוש ברוך הוא כי ביום אכלך ממנו כו' היה לו לאדם הראשון לאכול מעץ הדעת אבל אף על פי כן החטא על בני אדם כי הנה ידוע כי

כל הירידות הם לצורך עליות כי עיקר הכוונה היתה מאתו יתברך שיתגלה אלוק"ותו יתברך דייקא מצד ההיפוך והחושך והסתרה ולאכפיא לסטרא אחרא ולאהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למתקא דייקא וכל הירידות המה מצד הגבורות וחטא אדם הראשון הוא על ידי בחינת הגבורות והנה אם אדם הראשון לא היה חוטא בעץ הדעת הרי לא היה מקום לגילוי הסטרא אחרא כלל כי היה מעלה את כל העולמות אליו יתברך על פי ביטולו העצמי והיו העולמות מתקשרים ביחוד נפלא אצלו יתברך והנה הגם שהדבור של הקדוש ברוך הוא אליו היה להורות הטוב כי אם לא היה אוכל עץ הדעת היו העולמות נתקנים כולם על ידו אבל בחינה זו היה מצד החסדים אבל לא מצד הגבורות כי ההתגלות מצד הגבורות הוא דייקא מצד שיתגלו כל הפרטים בגילוי גמור כל פרט ופרט ודייקא בבחינת ההיפוך ובביטולם ואתכפיא שלהם ואתהפכותם בזה יתגלה יותר שלימותו יתברך בפועל ממש ובזה יתגלה יותר גילוי עצמותו ברוך הוא דייקא כמאמר הכתוב מי יתן טהור מטמא לא אחד וכן כתיב (ירמיה ט"ו י"ט) אם תוציא יקר מזולל כפי תהיה וכמבואר בזוהר כד אתכפיא סטרא אחרא אסתלק יקרא דקודשא בריך הוא ולזאת היתה תכלית כוונת הבריאה כי בזה הבחינה היה עיקר גילוי התורה באיסור והיתר וכשר ופסול וטומאה וטהרה אשר זה הוא דייקא מצד התגלות הרע ובזה יתגלה רצונו יתברך אבל עם כל זה החטא הוא על האדם אשר אליו ניתן הבחירה כי אם היה מתנהג על פי חסד היו יכולים להתקשר כל הבחינות על פי חסד והדברים ארוכים:

וכן יובן דרך כלל שכל הגליות הם ירידה לצורך עליה דייקא דהיינו לברר ולהעלות כל פרטי היש אשר על כן היה התגברות הסטרא אחרא בכדי שישראל ימשיכו אלוק"ותו יתברך להכניעם להסטרא אחרא בבחינתם דייקא והם הם הגזירות והסייגים דרבנן וגם להמשיך גילוי אלוק"ותו יתברך על ידי מצות דרבנן אלו ובזה הוא גילוי יותר מעצמותו ברוך הוא דייקא מצד ההסתר ובזה הוא התגלות רצונו וחכמתו יתברך בכל הפרטים ומזה מוכרח להיות התגלותו יתברך ביתר שאת וביתר עז כידוע למשל מהחכם אשר אם יש דבר מנגד לחכמתו מוכרח להמציא יותר עמקות חכמתו איך להסיר המנגד ולייישבו בחכמתו מה שלא היה נצרך לגילוי הזה אם לא היה מנגד והיפוך לחכמתו וכל שהוא חכם יותר יכול לדחות ההיפך או לייישבו על פי חכמתו שלא יהיה מנגד לחכמתו כן יובן כביכול למעלה שכל מה שנתמשך בהסתרה יתירה בזה הוא גילוי יותר מכח עצמותו ברוך הוא ובזה יתבררו ויתלבנו כל הפרטים בבחינת גילוי אין סוף ברוך הוא הן מצד ההמשכה בבחינת קום ועשה והן בבחינת הלא תעשה בבחינת סור מרע באתכפייא סטרא אחרא בזה יהיה יותר גילוי כבודו יתברך ביתר שאת:

ולכן כל ירידה צורך עליה אך עם כל זה הבחירה הוא ביד האדם כי מפי עליון לא תצא הרעות כי הגם שהירידה הוא לצורך עליה עם כל זה חס ושלום לירד בכוונה בשביל עליה וגם בחינת הכוונה זו היא אינה מכרחת חס ושלום לירד כאשר מבואר אצלינו בענין הבחירה וידיעה בחלק הראשון בסוף שער האנפין עיין שם אשר על כן החטא הוא על האדם כמאמר הכתוב תיסרך רעתך כמו למשל המלך המזהיר את העם שלא יעשו דבר זה כי אם יעשו זאת יגרומו שהמלך יהיה מוכרח לירד ממקום כבודו במדריגות הפחותות כמו בשוק של בורסקי ובמקומות המטונפים והנה הגם שירד מכבודו למקומות האלו אדרבה מראה שם גדולתו ומהפך שם גם כן את המדריגות הפחותות להתגלות שם כבודו ובזה הוא גילוי כבודו יותר עם כל זה העם הגורמים זה להמשיך ולהוריד המלך אל מקומות האלה נתייסרים על הורדת כבודו כן הוא כביכול אשר האזהרה מאתו יתברך שלא להמשיך אותו חס ושלום בדבר ההיפוך כמאמר הכתוב העבדתני בחטאתיך כו' ובפשעיכם שולחה אמכם וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה גלו לאדום שכינה עמהם כו' לכן על ידי פעולתם הרעה גרמו להמשיכו כביכול למקום ההיפוך והסטרא אחרא וכמבואר בכתבי האר"י זכרונו לברכה בענין הארון שישב בשדה פלשתים שבעה חדשים והוא בכדי לכלות הרע על ידי הכאות שמכה בהם והוציא ניצוצות הקדושה שנשבו בבחינת סטרא אחרא והוציא בולעם מפיהם והנה בזה נתעלית הקדושה אף על פי כן גרם זה היה על ידי חטא ישראל שהם נענשו ונתייסרו על החטא זה וכן יש בזה כמה סתרים פלאים בכמה אופנים מכבשי דרחמנא אבל אחר שהמשיכו כביכול אדרבה בזה נתגלה עצמותו יותר אפילו בכל מדריגות המנגדים והיפוכים אבל החטא הוא על בני אדם כי אם לא היו חוטאים היה כל ההתגלות האלה בכל הפרטים מצד חסדו הגדול אך מצד חטאם המשיכו הגבורות והצמצומים ומצד הגבורה איך יתגלה אין סוף ברוך הוא בהפכים כאלו ולכן הוצרכו לירידות האלו שעל ידי הירידות יהיה התגלות אין סוף בכל הפרטים כי הוא יתברך יורד גם כן בבחינת מדריגות האלו כי גלו לאדום שכינה עמהם ודי למבין:

ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה אלמלא שלשה מקראות הללו נתמוטטו רגליהן של שונאי ישראל דהיינו פסוק אחד הוא ואשר הרעותי ופסוק שני הוא הנה כחומר ביד היוצר כן אתם בידי בית ישראל ופסוק שלישי הוא והסירותי את לב האבן כו' אשר זה מורה כביכול שהוא יתברך נתן כח להרע כו' והכל לכוונה עליונה זו אשר עיקר הכוונה הוא דייקא שיהיה גילוי אלוק"ותו יתברך בכל הפרטים ואופנים:

והנה בזה מובן שני מאמרי רבותינו זכרונם לברכה אשר נראים כסותרים זה את זה אשר במקום אחד אמרו אלמלא לא חטאו ישראל לא היתה ניתנה להם אלא תורה שבכתב וספר יהושע בלבד אבל מצד חטאם נתרבה התורה וניתן להם נביאים וכתובים ותורה שבעל פה כמאמר הכתוב האלוקי"ם עשה את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים והמה על פי מעשיהם נעשו חשבונות רבים ופרטים לאין מספר ובמקום אחד אמרו רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות שנאמר הוי"ה חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר אשר הם סותרים זה את זה כי במאמר הראשון משמע כי מעוט התורה היא זכותן של ישראל וממאמר השני משמע כי רבוי התורה היא זכות להם:

אבל באמת לפי המבואר לעיל שתי המאמרות צודקים דהיינו אלמלא לא חטאו ישראל שלא היה להם התחברות מצד ההיפוך רק הביטול מצד יחודו יתברך לא היו צריכים לפרטים הרבה רק מה שכתוב בתורה והיו משיגים ומתדבקים אל עצם התורה מצד דביקותם האמיתי אליו יתברך וגם ספר יהושע הוא כניסתם לארץ להמשיך רצונו יתברך בבחינת הארץ בבחינת גבול אשר בספר יהושע נאמרו הגבולים וירושתם את הארץ ולכן נאמר האלוקי"ם עשה את האדם ישר בכדי שיתדבקו אל עצם רצונו יתברך הנמשך בעולמות ולחברם אליו יתברך אבל מצד חטאם בהיפוך אז נעשו חשבונות רבים איך להפך את הרע ולהפרידו נמצא נעשו חשבונות רבים אבל באמת היה זה לצורך עליה גדולה אשר מצד זה יהיה גילוי יותר בכל הפרטים דייקא מעצמותו ברוך הוא כמו שנתבאר וזהו עיקר העליה ולכן רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל דהיינו להאיר בחינת ישראל בכל פרטיהם וגם להעלות נשמתם מצד ההיפוך דייקא לפיכך הרבה תורה ומצות דהיינו התגלות רצונו בכל הפרטים דייקא ודי למבין:

פרק כ

אשר על כן בזה תבין שכל מה שהיתה ירידה יותר בזה נתגלה מכח עצמותו יותר ולכן על ידי דיקדוקי סופרים היתה התגלות יתירה להם מבחינת עצמותו ברוך הוא כאשר אנו רואים אשר בכל דור ודור כל אשר נתמעטו הלבבות יותר נתרבתה תורה יתירה כמו דור שאחרי הגמרא ובכל דור ודור נתרבו יותר דקדוקים בתורה וחידושים ביתר שאת בכל מיני פרטים שונים וגם חומרות יתירות ופרטים יתירים מה שלא היו דקדוקים האלו בזמן התנאים ואמוראים מצד שהיו קרובים לעצם החכמה יותר לא היה ההתגלות כל כך הגם שבדבריהם כלול הכל אף על פי כן לא היה התגלות כל הפרטים בימיהם וכל אשר נתמעטו הדורות נתגלו יותר ובוודאי הגילוי הזה הוא חדש ממש שלא שערום

הראשונים בפרטים כאלו הגם שהיה כלול בדבריהם וכמו שנתבאר לעיל בבחינת משה רבינו עליו השלום עם רבי עקיבא נמצא בזה הוא גילוי יתיר דווקא:

וזהו ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה כי דייקא בדברי סופרים כדי לגלות אלוק"ותו יתברך דייקא בתחתונים מה שאין למטה מזה להיות נגלה שם אשר אין עוד מלבדו וכמאמר הכתוב וידעת היום כו' בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד ודייקא בכל מה שהוא למטה יותר יהיה גילוי שאין עוד נמצא הגילוי דייקא במה שנגלה יותר לעוד יהיה שם הגילוי שאין עוד וזהו תכלית הכוונה ובעולם הזה אשר עדיין הקליפות גוברים כי מצד ההסתרה התגלות רצונו יתברך הוא בבחינת הסתר בבחינת היום לעשותם ועל ידי עסק התורה ומצות ודייקא מדברי סופרים הן בעשה והן בלא תעשה בזה מתבררת הקדושה ומתמשך אין סוף ברוך הוא בכל הפרטים אך הבירור הזה הוא בבחינת הסתר עצום ולעתיד לבוא כשיעביר הוי"ה רוח הטומאה מן הארץ המסתיר את אלוקו"תו יתברך אז יהיה נגלה כבוד הוי"ה בכל הפרטים מריש כל דרגין עד תחתית כל דרגין שיתגלה עצמותו ברוך הוא דייקא בכל הדרגין ואדרבה מכל ההסתרות יתגלה דייקא עצם התמשכותו יתברך בהם:

וכמאמר הכתוב והיה על כל הר גבוה ועל כל גבעה נשאה פלגים יבלי מים דייקא מה שהיה הר גבוה דהיינו התגלות היש בבחינת נפרד גמור כמו שההר הוא יוצא מכלל כל הארץ להתגלות בפרט כן כל ההתגלות בבחינת יש ונפרד גמור נקרא בשם הר גבוה שנתגלה למהות לבדו ויצא מכלל כל ההתפשטות יהיה פלגים יבלי מים שיתגלה על ידי בחינה זה המשכתו יתברך בבחינת השפעה עצומה וזהו ביום הרג רב דהיינו בהסיר את הסטרא אחרא הנקרא רב כידוע שסטרא אחרא נקרא בחינת רב כמאמר עשו ליעקב יש לי רב כי סטרא אחרא היא דייקא בבחינת רבים טורא דפרודא וגם היא מתרברבת ומתנשאת לאמר אני ואפסי עוד אבל בחינת קדושה היא דייקא בבחינת יחוד כמו שכתוב ואת הנפש אשר עשו בחרן אשר היו שלש מאות ושמונה עשר נפשות קראום בשם נפש אחד וכן כל הנפש כו' שבעים נפש הגם שנתחלקו לפרטים אף על פי כן נחשבים לנפש אחת וגם היא בבחינת שפלות וקטנות כמו שכתוב יעקב בנה הקטן וכמו שכתוב כי אתם המעט מכל העמים וכדומה מקראות הרבה ולכן כתיב ביום הרג רב בנפול מגדלים שאז יפלו המגדלים דסטרא אחרא ואז והיה אור הלבנה כאור החמה דהיינו בחינת הלבנה שהוא בחינת הסתרה יהיה התגלות כאור החמה שהוא גילוי יחודו יתברך בכל הנבראים ואור החמה יהיה שבעתים כו' כי בהסיר ההסתרה אז תתרבה

ההשפעה ביתר עוז מאין סוף ברוך הוא כי מצד ההסתרה נמשך המשכות יתירות מאור אין סוף ברוך הוא:

וכמבואר במשל דלעיל מהחכם שכל שיש לו יותר מנגדים לחכמתו מוכרח להתמשך בחכמות עמוקות יותר כן הוא כביכול מצד הסתר פנים בבחינת מנגד וסטרא אחרא מצד זה הוא יותר התגלות מעצמותו ברוך הוא כדי להתמשך אפילו בהיפוך אבל כעת בגלות כל ההמשכות אינם בהתגלות אצלינו וההתגלות יתירות המה אצלו יתברך בכחו והוא להוסיף אורות באצילות דהיינו בכלים דאצילות שהם חכמה בינה דעת ומדות כאשר הם אצלו יתברך שם הוא התגלות בתוספות יתירה אבל אצלינו הוא בבחינת ההסתר כמשל האב המסתיר עצמו לגבי בנו כדי שיהיה בנו עושה רצונו אפילו מצד ההסתרה וכשעושה רצונו הרי הוא מתענג בנפשו אבל אינו מגלה התענוג לבנו כי רצונו הוא דייקא להסתיר אבל בהסיר ההסתר אז יהיה התגלות התוספות אצלינו גם כן:

וההתגלות הוא ביום חבוש הוי"ה את שבר עמו ומחץ מכתו ירפא כי בחינת חיבוש הוא התחברות והתקשרות כמאמר הכתוב ומחבש לעצבותם כי עצבותם הם אברי הגוף כמו שכתוב עצבי עשם והוא מחבר ומקשר כל אבריהם לקישור אחד ובחינת רפואה הוא בהסיר דברים המזיקים כמו דמים הרעים וליחות המכה ועל ידי רפואה מסירים את הדברים המזיקים מן הגוף אשר מונעים להתפשטות החיות ומרפאם שיהיה יכול להתפשט בהם הדם הוא החיות כן יש בבחינת סטרא אחרא הנמשכים מן המשכתו יתברך שני בחינות ראשונה הוא מצד הפרדם מן הקדושה עד שנתראו ליש גמור ובחינה שניה מה שהם מנגדים להקדושה להסית את האדם לעבור על רצונו ולהפרידו מן הקדושה:

לכן יש בבחינת הבירור שלהם גם כן שני אופנים דהיינו בחינת סור מרע להתגבר עליהם לאכפייא לסטרא אחרא והוא על ידי מצות לא תעשה ובחינה שניה להכניעם אל הקדושה על ידי בחינת קום ועשה ולחברם ולקשרם ביחודו יתברך להיות נגלה אלוק"ותו יתברך ויחודו בכל הדרגין שיתגלה אשר אין עוד מלבדו בכל הפרטים וזהו ביום חבוש הוי"ה את שבר עמו שהוא בחינת התקשרות וחבור שלא יתגלו בבחינת נפרדים שהם מבחינת שבירה כידוע ומחץ מכתו ירפא שהוא העברת רוח הטומאה המסתיר ומנגד אל הקדושה ומונעים להתפשטות אלוק"ותו יתברך ואז נתגלה תוספות ויתרון ההשפעה מאין סוף ברוך הוא ולכן יהיה אור החמה שהוא התגלות יחודו יתברך שבעתיים כאור שבעת הימים אשר ידוע שאור שבעת הימים הוא יחודו יתברך הנקרא יחודא עילאה אשר בעולם הזה היה בבחינת הסתרה שלא היה נגלה יחודו יתברך בהתגלות רק

שהיה בסוד ברזא דאחד אבל לעתיד יהיה ההתגלות אפילו בבחינת הנבראים ואז יהיה שבעתיים כו' ודי למבין והבן:

פרק כא

והנה כל הגילוי הזה הוא מצד הירידה כי כל מה שיורד יותר למטה יהיה מזה הגילוי ביתר שאת כמאמר הכתוב כיתרון האור מן החושך דהיינו שהתגלות האור בבחינת תוספת ויתרון הוא מצד החושך דייקא וכן יתרון לחכמה מן הסכלות אשר על כן על ידי דברי סופרים ודקדוקיהם וגזירתם בבחינת לא תעשה ובמצות דרבנן בבחינת עשה הוא ההתגלות יתירה מכח עצמותו בתוספת גדול ולכן חביבין דברי סופרים יותר מיינה של תורה:

ובחינת דברי סופרים הם הם שערות דנוקבא הנמשכים מגלגלתא דנוקבא מחכמה ובינה שלה כי בחינת נוקבא היא תורה שבעל פה שנמשכה בחכמתה ובינתה ממוחין דזעיר אנפין שהוא תורה שבכתב על ידי שערות דגלגלתא דזעיר אנפין לפרש כל פרטי תורה שבכתב על ידי המשכות אלו השערות להיות התגלות הזאת בבחינת פרטי הנבראים הנקראים הלכות אשר על כן מחכמת הנוקבא ובינתה נמשכין על ידי גלגלתא שלה שהוא כחו הפלא להתמשך רצונו יתברך אפילו בבחינת ההסתר הגמור המנגד בבחינת סטרא אחרא והם שבע מצות דרבנן וגזירתם ודקדוקיהם אשר כולם דייקא מבחינת ההיפך כי בחינת תורה שבעל פה היא המשכת רצונו וחכמתו יתברך בכל הנבראים בכדי להתגלות רצונו יתברך בכל הפרטים ולקשרם אליו יתברך בבחינת יחודו יתברך על ידי רצונו וחכמתו הנמשך בהם אבל כל זה הוא מסטרא דקדושה אבל דברי סופרים כל עיקרם הוא דייקא מצד ההיפך כמו שנתבאר לעיל המשכה זו הוא מגילוי רצונו יתברך דייקא מצד הנבראים אז נגלה על ידי זה כחו יתברך להתמשך יותר בהתגלות כח עצמותו ברוך הוא על ידי רצונו וחכמתו יתברך אפילו מצד ההיפוך וכשתסתכל בזה תבין שכל אלו ההמשכות שרש אחד להם שהוא כח עצמותו ברוך הוא שבכל הנפעלים שבעולם אשר כל התהוותם הוא על ידי רצונו וחכמתו שהוא התורה:

אבל כל אלו ההערכות הנזכרים לעיל הם בבחינת ההתמשכות אשר נתחלקו לשלשה בחינות המשכות דהיינו שערות דאריך אנפין הם הנמשכים להתגלות תורה שבכתב בבחינת כלי הזעיר אנפין ושערות דזעיר אנפין הוא להמשיך התגלות רצונו יתברך בתורה שבעל פה ושערות דנוקבא הוא להמשיך התגלות רצונו יתברך בבחינת ההיפוך שהוא דברי סופרים הערכות אלו הוא מצד ההתגלות בבחינת הכלים בכל פרט אבל באמת כל המשכות האלו הכל הוא כח עצמותו ברוך הוא לבדו אשר אצלו יתברך כל

הבחינות האלו כלולים ומשתווים בכחו יתברך לכח אחד אשר על כן ההתגלות הזאת תלוי באתערותא דלתתא אם התחתונים מעוררין ביחודם ומסירת נפשם להוי"ה בביטול היש שלהם בפרט ובביטול העולמות אליו יתברך שלא יהיו נגלים לנפרדים ולקשרם ביחודו יתברך והוא ההתעוררות הנמשך על ידי קריאת שמע ותפלה אז מעוררין כח עצמותו ברוך הוא שבהעולמות להיות נמשך רצונו יתברך וחכמתו בכל הפרטים על ידי עסק התורה והמצות על ידי תורה שבכתב ותורה שבעל פה ומצות עשה ומצות לא תעשה דרבנן להמשיך כח עצמותו ברוך הוא בכל הפרטים אבל אם חס ושלום הולכים אחר שרירות לבם שהוא ההתגלות הנגלה ליש ונפרד ואז הוא בבחינת הסתרה גמורה באופן שלא נגלה כח עצמותו ברוך הוא על ידי פעולת הנבראים ואדרבה שמסתירים כחו יתברך השוה בתכלית ההשוואה ונגלו כל הפעולות בבחינת נפרדים ולא די שאינם מגלים כח עצמותו ברוך הוא בכל הנפעלים אדרבה גורמים כביכול להסתלקות גילוי אורו יתברך שבעולמות ומפרידים את העולמות להיות נגלים בהיפוך להסתיר יחודו יתברך ואז הוא רחוק מאוד מאור פניו יתברך בתכלית ההרחקה:

לכן אם אפילו עוסק בתורה שנמשכה בבחינת הגבול והיש אינו ממשיך כחו יתברך להתגלות בנפשו ולהכלל באלקותו יתברך על ידי עסק הזה מאחר שמצד ההתגלות המה הפכים ממש מנגדים לגילוי כחו יתברך אשר אין להעריך אלק"ותו יתברך מצד כחו האין סוף ברוך הוא אשר אין מלבדו להתגלות נפרדים גמורים אשר המה מנגדים ליחודו יתברך והאיך יעורר גילוי רצונו יתברך בבחינת היפוך רצונו יתברך אשר היש מצד ההתגלות הוא היפוך רצונו יתברך אשר מצד רצונו יתברך הרי אין זולתו כלל וההתגלות הוא היפוך היחוד כי כל ההתעוררות מתתא הוא בבחינת התדמות מכמו שהוא למעלה כמו למשל על ידי חכמה מעורר חכמתו של רבו וכן על ידי אהבה מעורר אהבה וכן על ידי הדביקות מעורר דביקות כן כביכול על ידי בחינת יחוד וביטול אליו יתברך מעורר יחודו יתברך ועל ידי אהבתינו אליו מעוררים אהבתו יתברך ועל ידי ביטול הרצון אליו יתברך מעוררים רצונו יתברך נמצא כל ההתעוררות הוא דייקא מצד היחוד והביטול אליו יתברך במסירת נפש ממש אבל כשאינו בטל אליו בביטול גמור להלוך אחרי שרירות לבו להתגלות בבחינת יש ואפילו התורה שלומד הוא גם כן בשביל עצמו שיהיה נגלה יותר היש שלו אם כן האיך יעורר על ידה יחודו יתברך ורצונו יתברך ואדרבה וכו':

לכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה כל האומר אין לו אלא תורה דהיינו שלא הקדים לזה התעוררות היחוד וביטול היש אליו יתברך במסירות נפש להוי"ה רק שדומה לו שעל ידי בחינת התורה לבדה ימשיך רצונו וחכמתו אפילו תורה אין לו כי האיך ימשיך

רצונו וחכמתו בדבר ההיפוך והמנגד לרצונו וחכמתו יתברך ועל זה נאמרמגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל כי יעקב הוא יו"ד עקב דהיינו שממשיך היו"ד שהוא הביטול אליו יתברך אפילו בבחינת עקב שהוא היש הגמור ובחינת ישראל הוא ל"י רא"ש דהיינו להשכיל ולהבין שכל הפרטים שבעולם המה נמשכו מכח עצמותו ברוך הוא ורואין העיקר והראש מכל ההמשכות ולהבין שכל אלו המה מחוברים בחבור עצום אל בחינת הראש אשר על כן מצד התעוררות זו יכול להמשיך התגלות אלק"ותו יתברך על ידי דבריו שהוא בחינת דבר הוי"ה שהוא רצונו וחכמתו יתברך על ידי בחינת התורה וחוקיו ומשפטיו שהמה המשכתו למעלה מן השכל וההבנה ולכן נקראו בחינת חוקים הנמשכים במשפט שהוא זעיר אנפין אבל מצד ההתגלות לבדה אין מקום לגילוי אור עצמותו ברוך הוא ולכן לא עשה כן לכל גוי אשר עיקרם הוא מצד ההתגלות אינם יכולים לעורר רצונו יתברך אפילו אם יעסקו בתורה ומצות מצד שהם היפוך רצונו יתברך מצד ההתגלות ואדרבה אמרו רבותינו זכרונם לברכה גוי שלומד תורה חייב מיתה מטעם שהמה נקראים מתים דהיינו כשהולכים אחרי ההתגלות לבד בבחינת נפרדים הרי מצד הנפרד אין מקום לגילוי אור אין סוף ברוך הוא ולכן הנפרד יחשב לבחינת מת כמו שבהסתלקות הנשמה מן הגוף הרי כל אברי הגוף המה מתים מצד שאין נמשך בהם חיות הנפש אשר על ידי חיות הנפש היו הכלים של הגוף בטלים ומתקשרים אל הנפש והגוף לא היה נגלה למהות לבדו בלתי הנפש כן הוא ממש כאשר העולמות נגלים ליש ודבר נפרד ואינם מתקשרים אליו יתברך וליחודו ואינם בטלים אל אור חיות אלוק"י השוכן בתוכם הרי הם נגלים לנפרדים משורשם אשר על כן גוי שלמד תורה אשר מצד התקשרותו לבחינת נפרד מוריד רצונו יתברך גם כן להיות נגלה בבחינת נפרד ובזה גורם עולם הפירוד והסתלקות אור רצונו יתברך אשר לכן חייב מיתה שהוא הסתלקות החיות ממנו ויהיה נגלה גופו גם כן בבחינת כלים נפרדים מהחיות כמו שגרם להסתלקות אור אין סוף מהכלים אבל בחינת יעקב וישראל המחברים ומייחדים העולמות אליו יתברך בזה ממשיכין חיות אלוק"י בתוך כל העולמות וכל העולמות המה מתקשרים ומתייחדים אליו יתברך ואז יומשך גילוי רצונו יתברך דייקא בכלים האלו:

פרק כב

ולכן קדמו לעסק התורה קריאת שמע ותפלה בכדי לעורר כחו יתברך שבבחינת העולמות ועל ידי התעוררות כחו יתברך נגלה כח עצמותו ברוך הוא דייקא בהגבול ונפרד על ידי בחינת שלשה תורות המבוארים לעיל ובעסק התורה הרי הוא מתקשר אצלו יתברך באין הבדל כלל כי בעסק הזה אינה בחינת התעוררות לבד רק גילוי עצמותו

ברוך הוא בפועל בבחינת העולמות על ידי רצונו וחכמתו יתברך כי מצד האמת הרי כל המציאות הכל הוא עצמותו ברוך הוא רק שמצד הנגלה המה נגלים לנפרדים ומסתירים גילוי עצמותו ברוך הוא אבל כשמעוררין על ידי הביטול באהבה ויראה ומסירת נפש לבטל בחינת הנפרדים ומסירים ההסתרה הרי מגלים עצמותו ברוך הוא כאשר הוא באמת כמאמר הכתוב ואמת הוי"ה לעולם שמצד האמת הוי"ה לעולם דייקא בבחינת עולם:

ולכן נקראת התורה אמת כמאמר הכתוב אמת קנה ואל תמכור דהיינו שעל ידי התורה יתגלה אמיתותו יתברך מצד העולם בלי הבדל כלל וזה ואל תמכור דהיינו שלא ירחיק אלק"ותו יתברך מהעולמות שהוא לשון מכירה שהוא מלשון נכר ואדרבה על ידי התורה יתקשר בעצמותו ברוך הוא בלי הבדל על ידי הכלים דייקא כי הגם שהמה כלים בצירופי אותיות בבחינת יש כבר נתבאר לעיל שיש שני בחינות כלים בחינה אחד הוא שיהיה כלי להחזיק האור ולהמשיכה אשר בלי כלי אין להאור התגלות ואי אפשר להשיג אור אין סוף ברוך הוא כי אם בבחינת הלבשה והסתרה והוא בבחינת עבודה בבחינת יחוד אשר על ידי הכלים מתגלה יחודו יתברך לכל חד וחד לפום שעורא דיליה לפי ערך כלי שכלו ומדותיו של כל אחד ואחד נמצא הכלי הוא טפל להאור:

ובחינה שניה שהכלי היא הגורם לגלות אור עצמותו ברוך הוא אשר בשורש הכלי קדמה להאור ועיקר הוא הכלי והאור שבתוכה הוא טפל להכלי והם הם הכלים וצירופי אותיות של התורה הנמשך בכל ההתמשכות אשר על ידי כוונת רצונו יתברך הנמשך ממקורא דכל מקורין מכח השוואתו ברוך הוא אשר בכח השוואתו כלולים כל העולמות בכל פרטיהם ובבחינת התגלות האור המה רחוקים בגדרם מצד ריחוק גדר הבלתי בעל גבול מהגבול אשר המה ממש הפכים מנגדים אשר מצד האור לא היה אפשר להתגלות בבחינת מדריגות השפלים והדלים אבל על ידי כלים של התורה ממשיכין אור אין סוף ברוך הוא בכל הדרגין אפילו בההיפוך מצד שהכלים שורשם למעלה מן האור שהוא מכח עצמותו ברוך הוא אשר קמיה כחשיכה כאורה מצד כח השוואתו ברוך הוא אשר על כן מצד שורשם זה יכולים להתמשך אפילו בכל הבחינות הדלים ואפילו בהיפוך:

והנה הכלים המה נקראו כלים לגבי דידן אבל אצלו יתברך אין מסתירים הכלים על כן עצמותו ברוך הוא הוא דייקא בהכלים האלו והאור אשר בתוכם הוא טפל לבחינת הכלים כידוע שעצם פנימיות התורה לא נתגלה וכן טעמי מצות לא נתגלו בעולם הזה ואפילו כוונות המצות וסודי התורה על פי קבלה עדיין לא בא להתגלות עצם פנימיות הכוונה ולכן ההתגלות אשר כעת אפילו על פי הסוד הוא נקרא חצוניות ועל זה נאמר

ופני לא יראו וכן נאמר אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני וכן נאמר ונעלמה מעין כל חי וכן נאמר אלוקי"ם הבין דרכה והוא ידע את מקומה כי כעת מצד הצמצומים וההסתרות אשר מצד הבריאה אשר נפש האדם היא בבחינת הלבשה אי אפשר לה לקבל הפנימיות של התורה שהיא ממש מכח עצמותו ברוך הוא וכמו שאי אפשר להשיג עצמותו ברוך הוא כמו שכתוב כי לא יראני האדם וחי כן אי אפשר להשיג פנימיות התורה הדבוקה ומתקשרת בעצמותו ברוך הוא בלי שום הבדל אבל הכלים של התורה והמצות אשר בהם ממשיך רצונו יתברך הרי הם בהתגלות ויש בהם תפיסה והשגה ושורשם המה דייקא מעצמותו ברוך הוא בלי הבדל לכן על ידי התקשרות אל הכלים מתקשרים ממש בעצמותו ועל זה נאמר לא מראש בסתר דברתי כי התורה לא באה בצמצום והסתרה רק שהיא עצם רצונו יתברך רק לגבי דידן נגלית בצמצומים כפי ערך קבלתינו אשר נחית לצמצומים מצד הבריאה כמשל החכם שמגלה עצם כוונתו וממשיכה להמקבל לפי ערך שכלו הרי בהמשכה זו מגלה עצם חכמתו אבל להמקבל אינו נגלה עצם חכמתו רק לפי אופן קבלתו כן הוא הבנה שלו אבל אצל החכם בעצמו הרי הוא מגלה בדבורו עצם חכמתו ואם יעלה להמקבל בשכלו להשיג עצם החכמה יבין דייקא התגלות עצם חכמתו בהדבורים האלו:

כן הוא בתורה ומצות כי באמת חכמתו יתברך הנמשך בהתורה אפילו בבחינת נגלה הרי היא עצם חכמתו רק לגבי דידן אינה בבחינת התגלות מצד קבלתינו כי אם כפי ערך קבלתינו אשר על כן כל אותיות התורה וקוציה וטעמיה אפילו יהיה חסר קוץ אחד פסולה כי בה הוא הגילוי על פי עצם חכמתו דייקא אבל בענין הבנתה יש כמה בחינות הבנות יש מי שמשיג אותה כפשוטה ויש מי שמשיג את התורה יותר וכדומה לזה השגות עד אין קץ אבל להשיג את כל התורה כאשר היא בעצם לא עמד על זה אדם מעולם אפילו משה רבינו עליו השלום שהוא קבל את התורה דהיינו שעל ידי כח ביטולו אל עצמותו ברוך הוא היה בכחו להמשיך רצונו יתברך בכל הדקדוקים אבל לא בבחינת השגה בכל פרטיו צא ולמד ממאמר רבותינו זכרונם לברכה שלא הבין דרשת רבי עקיבא וכן שלמה המלך עליו השלום אשר נאמר עליו ויחכם מכל האדם לא היה יכול לעמוד על דקדוקיה ופרטיה לכן אמר אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני מצד שבבחינת בריאה אין כח בכלי הבריאה להכיל אור התורה שהיא מעצמותו ברוך הוא אפילו משה רבינו עליו השלום שהיה בחינת מה עם כל זה היה בבחינת כלי הבריאה רק שהכלי שלו נזדכך ולעתיד בהעביר הוי"ה את רוח הטומאה מן הארץ ויזדככו הגופים באופן אחר שלא בבחינת כלי הגשמיות כאשר הם עתה ואז יהיו יכולים לקבל את פנימיות התורה כי יהיו

הגופים מבחינת כלי התורה עצמה בלי הבדל כמאמר הכתוב כי טל אורות טליך ואמרו רבותינו זכרונם לברכה כל העוסק בתורה טל תורה מחייהו ועל ידי הטל יתהוו הגופים ממש כמבואר בזוהר במדרש הנעלם ואז יתגלה אור עצמותו ברוך הוא בלי הסתרה והלבשה כמאמר הכתוב ולא יכנף עוד מוריך דהיינו שלא יתכסה עוד בכנף ובלבוש ובהגלות נגלות כחו יתברך מצד כח השוואתו ברוך הוא אשר אצלו הגבול משתווה עם הבלתי בעל גבול אז יגלה כבוד הוי"ה על ידי התורה דייקא:

פרק כג

והנה הגם שנתבאר לעיל שעיקר ההתקשרות אליו יתברך הוא דייקא על ידי הכלים כי על ידי הכלים ממשיכים עצמותו ברוך הוא ועל ידי הכלים הם מתקשרים אליו יתברך והנה בתורה שבעל פה לא נחית בבחינת אותיות בבחינת כלים שיהיו האותיות כליו דייקא כי עיקר הוא המכוון מהרצון וכל אחד יכול לדבר בצירופי אותיות לפי חכמתו כמו מר אמר בהאי לישנא ומר אמר בהאי לישנא אבל אף על פי כן שורש החכמה והרצון שנמשכה בתורה שבעל פה היא בעצמה הכלי ולכן נקרא תורה שבכתב דהיינו שרצונו יתברך וחכמתו הסתומה הוא בכתב דייקא על פי צירופי אותיות שבתורה אבל תורה שבעל פה היא דייקא על פה שלא נגלית בכתב ולכן היה אסור לכתוב תורה שבעל פה רק משום עת לעשות והטעם הוא כי עיקר תורה שבעל פה הוא לגלות חכמתו ורצונו יתברך בכל הפרטים ולחדש פרטים חדשים לגלות עצם רצונו יתברך וחכמתו בכמה אופנים ועל ידי זה מוסיפין התגלות חכמתו יתברך ביתר שאת ומפרשין התורה בכמה מיני אופנים עד אין קץ וגורעין ומוסיפין ודורשין ואלו היה ההתגלות דייקא בכלים לא היה אפשר להוסיף ואדרבה בזה נתגלתה ונתרבתה עצם התורה ופירושיה וטעמיה:

ולכן תורה שבעל פה היא נעלית מאוד אשר על כן לא היתה יכולה להתגלות בכלי אך עם כל זה הכל גנוז בתורה שבכתב ולא הוסיפו ולא גרעו ממה שכתוב בתורה רק הם גילו סתריה ורמיזותיה ועל זה נאמר אשת חיל עטרת בעלה כי בעלה הוא זעיר אנפין שהוא תורה שבכתב שכלולים בכלי הזעיר אנפין ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו שהם רמ"ח מצות עשה ושס"ה מצות לא תעשה כמו שנתבאר לעיל ואשת חיל היא מדת מלכותו יתברך שהיא תורה שבעל פה היא נעשית עטרת בעלה דהיינו שמגלית רצונו יתברך שמוסתר בבחינת כליו דרך כלל ולכן נאמר על רבי עקיבא שהיה דורש כתרי אותיות דהיינו מה שלא נתגלו על ידי האותיות ולכן לא היה ההתגלות של תורה שבעל פה בבחינת כלי ולכן היה אסור לכתוב הלכות דהיינו להמשיכם בכלי רק משום עת לעשות מצד התגברות השכחה וההיפוך מוכרח להתגלות בבחינת כלי שיהיו שמורים בהכלים אבל בראשונים

שהיה לבם פתוח כפתחו של אולם ולא היה השכחה שהיא סטרא אחרא אחוז בהם לכן אדרבה לא היו מסתירים אותה בכלי בכדי שיהיה התגלותה שלא בבחינת כלי עם כל זה דברי חכמים וצירופיהם המה בחינת כלים כי הם מצד גודל חכמתם וקדושתם היה בכחם להלביש בבחינת כלים:

ועל זה נאמר דברי חכמים כדרבונות מה הדרבן מכוון הפרה לתלמיה כן דבריהם המה מכוונים להסיר היש ולגלות עצם רצונו יתברך בכל הפרטים דייקא דהיינו שהיו יכולים להמשיכה אפילו מצד העולמות וחכמה הנגלית אשר נגלית בבריאה יצירה עשיה להמשיך לה כלים ולכן נמשל לדרבן דהיינו הגם שהדרבן אינו כלי לקבלה אף על פי כן הוא כלי לכוין הפרה לתלמיה כן דברי חכמים הגם שהאותיות והצירופים אינם בבחינת כלים להתגלות בתוכם אור אין סוף ברוך הוא על פי הכלים האלו דייקא אך אף על פי כן המה כלים להסיר מהיש שהוא דרכי מיתה ולכוון לדרכי חיים שהוא התגלות רצונו ברוך הוא ודי למבין ועל זה נאמר לאו דלא תסור והדברים עתיקים:

ועוד זאת אשר כל עיקר תורה שבעל פה הוא להמציא דינים חדשים אשר לא נכתבו בתורה אם ראובן טוען טענה זו יהיה הדין כך ואם יטעון באופן אחר יהיה הדין באופן אחר וכן כמה פרטים בטענות שקרים או אם יארע אופן זה אשר לא נתפרש הדין בתורה וכן יש בכמה מיני דברים האסורים אשר דייקא מצד הכלי הוא ההיפוך מרצונו ואף על פי כן ממשיכים רצונו יתברך אפילו בההיפוך אשר כל עיקר הכוונה הוא דייקא שיתגלה רצונו יתברך מצד ההסתר וההיפוך כמו שנתבאר לעיל הגם שהכל הוא גנוז באותיות התורה וממנה המציאו חכמת תורה שבעל פה לדמות מלתא למלתא ולדייק על ידי קושיות ותירוצים ולפרק הוויות ולפשוט בעיות אפילו דבר שלא היה נמצא בעולם כמו כמה סוגיות שיש בגמרא אשר לא היה המעשה זה בעולם כמו בעיא דפלימו מרבי מי שיש לו שני ראשין באיזה מניח תפילין אשר דבר זה אינו במציאות שיכול לחיות בשני ראשין וכמו שכתבו התוספות שם דבעולם הזה אינו אף על פי כן יש בזה גם כן חכמה נפלאה גם בעיא דענין בכור הדביק שני רחמים זה לזה ויצא מזה ונכנס לזה כו' וכמוהם רבים בגמרא דברים זרים במציאות אף על פי כן נתגלית בהם חכמתו יתברך אשר לא נתגלה בבחינת כלים אבל באמת שורשה מאוד נעלה כי היא עצם הגילוי המוסתר וגנוז בתורה רק שכעת נתלבשה וירדה בסתר המדריגות בשכל נגלה מצד צמצום והסתר העולמות:

אבל ידוע ומבואר לעיל שכל ירידה היא צורך עליה אשר על כן ההלכות לא יתבטלו אפילו לעתיד הגם שיש מאן דאמר שמצות בטילות לעתיד לבא אף על פי כן ההלכות

לא יתבטלו כי המצות אשר התגלותם הוא בבחינת כלים דהיינו בקלף של תפילין ואתרוג ודומיהן ולכן מר סבר כיון שיתבטלו הכלים אין צורך למצות כי עיקר המצות הוא להמשיך רצונו יתברך דייקא בהכלים וכדי להמשיך אלו"קותו יתברך דייקא על ידי הכלים גם על ידי הכלים יתקשר האדם אליו יתברך וכיון שלעתיד יתבטלו הכלים ויהיה נגלה כבוד הוי"ה לא יצטרכו למצות שהוא להמשיך ולהתקשר כנזכר לעיל מאחר שיהיה המשכתו יתברך נגלה בכל הבחינות ומר סבר הגם שהכלים יתבטלו עם כל זה שורש רצונו יתברך שבהכלים נעלה מאוד אך עתה מצד ההסתרה רצונו יתברך הוא בהתלבשות בבחינת צמצום הכלים אבל עיקר הוא שורשו אשר על כן אפילו לעתיד שיהיה נגלה כבוד הוי"ה ולא יהיה נצרך כלים להתגלותו עם כל זה מצד רצונו יתברך מצד השורש שהוא למעלה מהגילוי יוצרכו למצות כדי שיהיה התגלות רצונו משרשו אבל בהלכות לית מאן דפליג מטעם שההלכות המה עצם חכמתו יתברך שלא נתגלו בבחינת כלים כלל רק עתה מצד ההסתרה העצומה נגלית לנו בבחינת הסתרה בבחינת כלי חכמה הנגלית והם הנקראים קשוטי כלה:

ועל זה מבואר בזוהר אתקשטת במאנין דלא הוו דהיינו שלא נתהוו בבחינת כלים ונעשו כלים חדשים ממש והם עיקר הקישוטין כמו שעל ידי קישוטין נתייפה הפנים ומעלת חן יותר כן על ידי ההלכות מתגלה למעלה מהפנימיות הנמשך בכלים אשר לזה ניתנה תורה שבעל פה לכתוב בכדי לעשות כלים חדשים הגם שהוא משום עת לעשות עם כל זה כבר בארנו לעיל כי כל הירידות המה צורך עליה ובכלים האלו מתבררים כל פרטיות העולמות מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין אפילו מצד ההיפוך להיות נתפס בהם אור עצמותו ברוך הוא ויהיה התגלותו ברוך הוא בכל הדרגין ומזה תלמוד לדברי סופרים שנתמשכו יותר בהיפוך שבהם גילוי רצונו יותר ושרשם נעלה מאוד והדברים אלו ארוכים מארץ מדה:

פרק כד

על כן מדברים אלו תבין שעל ידי כלי התורה בהם הוא הגילוי מעצמותו ברוך הוא דייקא בהכלים והאור שבהם הוא בחינת טפל והעיקר הוא גילוי רצונו יתברך בפועל אשר על כן בהתקשרותו בעסק התורה והמצות בזה הוא מתקשר בעצמותו ברוך הוא ממש הנגלה בהכלים מה שאין כן בכלים שבבחינת עבודה שהוא לייחד העולמות אליו על ידי חכמה ובינה ומדות דהיינו מצד התבוננות בגדולתו יתברך אשר כל העולמות בטלים אליו יתברך ומתייחדים אצלו מבטל נפשו על ידי ההבנה ודעת ומתעורר באהבה ויראה לדבקה בו יתברך והנה החכמה והבנה זו המה גם כן כלים לגלות יחודו וכל ההבנה

הוא מצד העולמות כי מצד עצמותו ברוך הוא הרי לית מחשבה תפיסא ביה כלל וכן במדותיו שהם אהבה ויראה הרי הם כלים לדבקה בו יתברך והעיקר הוא האור והכלי הוא רק שעל ידה יהיה גילוי האור אבל הכלי בעצמה דהיינו הבינה והדעת והאהבה בעצמם הרי המה טפלים להאור וכליהם בעצמם המה רק בבחינת צמצום והסתר כי על ידי החכמה מצד הכלים הרי לית מחשבה תפיסא ביה וגם על ידי האהבה אינו יכול להשיג אלוק"ותו יתברך על ידי בחינת האהבה אפילו צדיקים גמורים שאהבתם הוא ברשפי אש ואהבה בתענוגים הרי הכלי היא נגלית בבחינת יש רק שהיא מתקשרת ביחודו יתברך על ידי אור האהבה הנמשך בה ויהיה יכול להתקשר על ידי אהבה זו אליו יתברך ועוד זאת כי בחינת אהבה היא דייקא משני מהותים כי בעצם אחד אינו נופל שם אהבה אך אף על פי כן מצד כחו הפלא ויחודו יתברך בבחינת התקשרות אורות וכלים כמו התקשרות נפש עם הגוף יכולה להיות האהבה כלי אל אור האלוק"י אשר בתוכה להתקשר באמיתת יחודו יתברך אבל בחינת הכלי בעצמה בלא גילוי האור בתוכה נגלית בבחינת נפרד גמור:

אבל בתורה כבר נתבאר שדייקא הכלי בעצמה היא עצם רצונו יתברך אך עם כל זה בלתי התעוררות יחודו יתברך בבחינת ביטול על ידי כלי החכמה ובינה ועל ידי אהבתו ויראתו הרי נגלה גופו וכל העולמות לבחינות נפרדים וכמבואר לעיל על מאמר רבותינו זכרונם לברכה האומר אין לו אלא תורה כו' עיין שם כי מצד ההסתרה הרי כלי העולמות המה בחינות נפרדים גמורים ובאיזה אופן יהיו כלים לרצונו יתברך הגם ששורשי הכלים המה מרצונו יתברך אבל עם כל זה בבחינת הגילוי הרי הם מנגדים ליחודו יתברך אשר על כן על ידי העבודה בקריאת שמע ותפילה על ידי אהבה ויראה מתחברין ומתייחדין הכלים אליו יתברך ובטלים אליו יתברך בבחינת יחוד כהתקשרות הנפש עם הגוף ואז על ידי התחברותם זה פועל שנגלה על ידי הכלים עצם רצונו יתברך וכמשל הנפש עם הגוף כי בעודנו חי אדרבה כל פעולת רצון הנפש נגמרה ונתגלית דייקא על ידי כלי הגוף אבל בהסתלקות החיות או כשהוא ישן הרי אין הכלים פועלים כלום כן התפילה היא הממשכת אין סוף ברוך הוא בתוך הכלים על ידי ההתקשרות ואז עיקר ההתגלות הוא דייקא על ידי הכלים וכבר נתבאר בפרקים הקודמים מזה באריכות:

ועוד זאת שהגם שעיקר ושורש ההתדבקות אל עצמותו ברוך הוא הוא על ידי התורה אבל באופן אחד שורש היחוד והעבודה הוא נעלה משורש התורה כי באופן אחד גבוה מעלת התורה מבחינת נשמותיהן של ישראל ובאופן אחד שורש נשמות ישראל גבוהים במעלה בשורשם מהתורה אשר לכן פעם אמרו רבותינו זכרונם לברכה אסתכל באורייתא וברא

עלמא נמצא שהתורה היא שורש העולמות ופעם אמרו נמלך בנשמתן של צדיקים וברא את העולם וכן ישראל עלה במחשבה נמצא ששורש נשמות ישראל אחוזים במאצילם ברוך הוא ממש ושם המה התכללותם והם שורש העולמות אבל באמת שניהם צודקים כי הן אמת שכל פרטי בריאת העולמות המה על פי התורה הנקראת חכמה קדומה אשר הכל הוא עצמותו ברוך הוא עם כל זה בנין העולמות והתגלות רצונו וחכמתו יתברך בבחינת עולמות הוא בשביל ישראל שהם ימשיכו גילוי רצונו בבחינת העולמות ובכוחם לעורר גילוי רצונו יתברך בעולמות מצד שורשם אשר אחוזים במאצילם ברוך הוא אשר עלה במחשבה ולכן נמלך בנשמתן של צדיקים וברא את העולם נמצא שהיה תכלית בריאת העולמות בשביל נשמתן של צדיקים אך כשעלה במחשבה לפניו יתברך לברוא את העולם אז אסתכל באורייתא וברא עלמא דהיינו שהבריאה היתה בבחינת חכמתו הקדושה ולכן בזה שורש נשמות ישראל קדמו במעלה מהתורה:

אבל עם כל זה בדבר אחד גדלה מעלת התורה כי התורה נמשכה מעצמותו ברוך הוא ממש כמאמר הכתוב הוי"ה קנני ראשית דרכו והגם שכוונת בריאות נשמות ישראל היה גם כן בכדי לגלות רצונו וחכמתו דייקא אבל בחינת נשמות ישראל הם רק לעורר רצונו יתברך אבל בהתעוררות זו עדיין לא נתקשרו אל עצמותו ברוך הוא אבל על ידי התורה המה מתקשרים ממש בקודשא בריך הוא כמאמר הזוהר הקדוש תלת קשרים אינון כו' ובזה גדלה מעלת התורה:

אשר על כן לפעמים נקראת התורה בשם חתן כמאמר הכתוב ביום חתונתו זה מתן תורה וגם פסוק והוא כחתן יוצא מחופתו ואחר זה כתיב תורת הוי"ה תמימה זה מורה על התגלותו יתברך בבחינת תורה שבחינת תורה הוא חתן כמו שהחתן הוא משפיע להכלה כן התורה משפיע לנשמות ישראל שנקראו כלה כנאמר בשיר השירים על כן לפעמים נקראת התורה בשם חתן ופעם נקראים ישראל חתן והתורה נקראת כלה כמאמר רבותינו זכרונם לברכה אל תקרי מורשה אלא מאורסה שהתורה מאורסה לישראל כי שניהם אמת כי מצד שהתורה מקשרת נשמות ישראל לעצמותו ברוך הוא ממש בזה נקראת התורה חתן שהוא משפיע כח עצמותו יתברך בנשמות ישראל ומקשרם אליו אבל עם כל זה אלולי ישראל שהם מעוררין שורשה וממשיכין בה אור עצמותו ברוך הוא אזי לא היה נגלה על ידה רצונו יתברך והראיה כשהספר תורה היא בהיכל אינה מעוררת כלום וכן אם התפילין מונחים על השולחן לא יעוררו כלום וכן כולם אבל כשישראל עוסקין בתורה ומצות ממשיכין רצונו וחכמתו יתברך בבחינת התורה הרי בזה התורה היא בחינת מקבל מישראל ולכן נקראת מאורסה ודי למבין:

פרק כה

והנה כמו שיש בבחינת עבודה שני בחינות אהבות אהבת עולם ואהבה רבה כמו שנתבאר לעיל אשר אהבת עולם הוא מצד התבוננות יחודו יתברך מצד העולמות ונודע מצד פעולותיו כהתקשרות והתאחדות הנפש עם הגוף ואהבה רבה היא באה מצד התבוננות בעצמותו ברוך הוא שלא מצד העולמות אשר אין העולמות נערכין לאיזה מהות ואין להעריך העולמות אפילו כגוף לגבי הנפש כי אין זולתו כלל כמבואר לעיל בארוכה:

כן יש בבחינת כוונת עסק התורה שני הבחינות דהיינו שיש בבחינת התורה גם כן שני בחינות אחד היא הנקראת תורת חסד ובחינה השנית היא הנקראת תורת אמת כי תורת חסד הוא המשכת רצונו יתברך הנמשך בתורה ומצות דהיינו שמצמצם רצונו יתברך להמשיכו בבחינת כלים כמאמר רבותינו זכרונם לברכה צמצם הקדוש ברוך הוא שכינתו בין שני בדי ארון וכמו כן בתפילין ובציצית אשר כביכול מצמצם חכמתו ובינתו ודעתו בקלף ובפרשיות של תפילין וכן צמצם כביכול רצונו יתברך הנקרא בשם גלגלתא והשערות הנמשכין מרצונו יתברך אשר עליהם נאמר ושער רישיה כעמר נקי להיות נמשך בחוטי צמר של ציצית ולעורר על ידי עשיית מצותם חכמתו בינתו דעתו ושערות וכמו כן כל המצות וכל זה מצד כי שורשם אחוז בכח הבחינות האלו ומהם הוא התהוותם וגידולם רק שבאו בהסתר פנים ובצמצומים עד שנגלו בבחינת קלף ובבחינת צמר ודומיהן עד שנראו ונגלו לבחינת נפרדים אבל על ידי יחודם של ישראל בעבודתם שמייחדים כל העולמות וכל הכלים אליו יתברך ומעלים אותם מבחינת פירודם על ידי עשייתם לשמה את הקלף ואת הצמר ועל ידי כתיבת הפרשיות וכן בטויית הציצית וקושרים אותם על כנפי בגדיהם וכן התפילין מניחים אותם על ראשיהם מעוררין על ידי זה רצונו יתברך הנתגלה על ידי חכמתו ובינתו ודעתו יתברך וכן ההמשכות שנמשכו מרצונו יתברך להיות מצמצם רצונו יתברך וחכמתו ובינתו ודעתו בבחינת קישור ויחוד עם נפשות ישראל ולקשרם אליו יתברך ונעשים בחינת מרכבה אל חכמתו בינתו דעתו ורצונו יתברך וכן בחכמת התורה הנתגלית בבחינות צמצומים רבים עד שנתגלו בחכמת העולם הזה בבחינת יש וגבול על ידי עסקם של ישראל בזה מעוררין וממשיכין חכמתו יתברך בבחינת התורה ועל ידי עסק האדם נמשכה חכמתו יתברך בנפש העובד ומתקשרת חכמת העובד בחכמתו יתברך ומתאחדים כיחוד הגוף עם הנפש:

וזהו על ידי ביטולם ואהבתם אליו יתברך ומסירת נפשם להוי"ה הם המעלין ומייחדין גופם ונפשם אליו יתברך וכל העולמות וכל זה הוא רק אתערותא אבל על ידי אתערותא

זו ממשיכין רצונו יתברך וחכמתו בפועל ממש על ידי התורה וזה נקרא תורת חסד כי בחינת חסד הוא להמשיך ממקום גבוה למקום נמוך כמשל המלך בשר ודם המראה חסד לכל עמו ומשפיל עצמו מהיכלו להתקשר עם עמו ויט עליהם חסדו וטובו או כמשל האב עם בנו אשר ממשיך רצונו ומתצמצם להיות לו רצון בערך מעשה בנו הקטן לכן נמשל החסד למים שיורדים ממקום גבוה למקום נמוך אך הגם שעצם רצונו יתברך נגלה בתורה ובמצות עם כל זה ההתגלות הוא בצמצום עצום אבל לא בגילוי ועל בחינה זו נקראת תורה חיים ומזון ומצות נקראו לבושין וכאשר מבואר לעיל:

ובחינה שניה הוא הנקראת תורת אמת עליו נאמר לא מראש בסתר דברתי כי לא באה בצמצומים כלל כי כל הדברים האמורים לעיל הוא כאשר העולמות נערכים לבחינת כלים ובחינת גוף כמו שהמה לגבי דידן אשר על כן נערך המשכת רצונו יתברך בבחינת חסד שנחית לצמצומים וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה במקום גדולתו שם ענוותנותו יתברך דהיינו כשנעריך אליו יתברך בחינת גדולה שם נעריך גם כן בחינת ענוותנותו דהיינו השפלה למדריגות התחתונים בבחינת ענווה כביכול כמקטין ומזעיר קדושתיה לגבי דבני נשא כמאמר הכתוב מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח דהיינו בבחינת צמצומו יתברך בבחינת מרום וקדוש שהם בחינת כתר וחכמה שהם בחינת כלים וספירות מצד האצילות ולכן נאמר בהם אשכון דהיינו ששוכן באלו המדות אז ואת דכא ושפל רוח כי מצמצם כביכול עצמו בבחינת דכא ושפל רוח מצד כי אצלו יתברך שוין שני הבחינות אך אף על פי כן לגבי דידן נחשב זה לבחינת ענווה אבל באמת אין להעריך אליו יתברך שום בחינה דהיינו גדולה וגבורה ואפילו בחינת מרום וקדוש כי כל אלו הבחינות המה תוארים מצד גילוי העולמות בבחינת יש וכלים בבחינת גבול אבל הוא יתברך מרום מהם וקדוש כביכול בבחינת מובדל מערך העולמות בבחינת הגילוי וכן הוא בחינת הגדולה וגבורה ועל ידי בחינת מדותיו יתברך אלו הוא מתייחד עם העולמות אשר אין העולמות מוסיפים בו ריבוי ושינוי:

וכל זה הוא מצד הדעת אשר בידיעת עצמו יודע כל הנבראים ואין מוסיפים בו רבוי ושינוי ואינם דבר נוסף על עצמותו ברוך הוא והוא היודע כו' אבל עם כל זה העולמות המה נערכים לבחינת מהות רק שעל ידי כחו הפלא כביכול המה מתקשרים ומתייחדים אליו יתברך אבל מצד אמיתותו ברוך הוא אשר אין זולתו כלל ואפס בלעדו ואין עוד מלבדו אשר אין להעריך את כל העולמות לאיזה מהות כלל כי הכל הוא כחו יתברך על כן אין להעריך מצד עצמותו ברוך הוא אילין מדות כלל לא מרום ולא קדוש ולא גדולה וגבורה כי על מי יפול שם מרום וקדוש מאחר שאין זולתו הגם שאיהו תפיס

בכולהו עלמין אבל העלמין אין תופסים בו כלל לאיזה מהות על זה אין שייך בחינת גדולה וענווה אשר על כן מצד אמיתותו ברוך הוא הוא דייקא בכל העולמות בלי שום צמצום והסתר פנים והוא כביכול שוה בבחינת השוואה גמורה בכל הדרגין ואדרבה מצד בחינת ההסתרה ומדריגות התחתונות נגלה אמיתותו יתברך אשר אין עוד מלבדו כמאמר הכתוב ואמת הוי"ה לעולם דייקא וכן כתיב אמת מארץ תצמח:

ולכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה אמת אמר אל יברא כי מצד האמת אין מהות לבדו יתברך אפילו מצד העולמות נמצא לא נעריך בחינת בריאה מצד האמת כי הכל הוא כחו לבדו יתברך בכל הבחינות בלי שום צמצום והתלבשות כלל ולכן אותיות אמת המה ראש תוך סוף כי אל"ף הוא ראש ומ"ם הוא תוך ותי"ו הוא סוף הכל הוא בכח אחד כמאמר הכתוב אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלוקי"ם אפילו באמצעיתא אשר על כן בחינת רצונו וחכמתו יתברך הנמשך בכלים הוא ממש עצם רצונו וחכמתו בלי הסתר כלל וזהו הנקראת תורת אמת בלי שום צמצום והסתר והתלבשות כלל דהיינו הקלף של תפילין והפרשיות והבתים המה עצם רצונו יתברך בלי הסתר וכן הצמר של ציצית וכן כל המצות וכן כל חכמת התורה המה בלי הסתר פנים כלל מאחר שאין זולתו יתברך ואין צמצום והסתר מעלים לפניו כלל אשר על כן אין להעריך הצמצום וביטול הרצון אליו בבחינת מרכבה והתקשרות רק שהאדם העוסק מתקשר ממש בעצמותו ברוך הוא בלי הבדל כלל ועל זה מבואר בזוהר תלת קשרין אינון ישראל מתקשרין באורייתא ואורייתא בקודשא בריך הוא וכו' כולם מתקשרין בנושא אחד ונקראו תלת מצד ההתגלות לגבי דידן אבל בעצם הכל הוא קשר אחד והכל הוא עצמותו ברוך הוא הן מצד ישראל הן מצד התורה:

פרק כו

ובחינה זו היא באה מהתעוררות אהבה רבה שהיא גם כן למעלה מן הכלים יהיה ההתדבקות בו יתברך על ידי בחינת עסק התורה ועשיית המצות בבחינת תורת אמת דהיינו שתהיה הכוונה שבעסק התורה ומצות הוא ממש דבוק אל עצמותו ברוך הוא בלי שום צמצום ומיצוע כלל ובזה תהיה ההתפעלות גדולה וההתדבקות לעצמותו יתברך והתכללותו בו יתברך בלי שום הבדל כלל אך עם כל זה נצרך לשני הבחינות ובחינה אחת תסובב את בחינה השניה כי בלא ההתדבקות בבחינת תורת חסד הרי הם מצד הגילוי רחוקים זה מזה בלי התחברות כלל ואיך יעריך היש והנפרד גמור להתגלות רצונו יתברך אשר אין זולתו ואין עוד מלבדו ושכל עיקר כוונתו יתברך בבריאת העולמות הוא שיתגלה כבוד עצמותו ברוך הוא לבדו דייקא בבחינת התחתונים שיהיו בטלים

ממש כמאמר הכתוב וידעת היום כו' כי הוי"ה הוא האלוקי"ם בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד ובבחינת התגלות נראים לעוד דייקא ובחינת עוד הוא מסטרא אחרא היפך הביטול כמאמר הכתוב האומרת בלבבה אני ואפסי עוד אשר מוכרח להתבטל היש שבבחינת נפרד ממהותו בבחינת ביטול והתאחדות אליו יתברך דהיינו לגלות יחודו יתברך בכל פרטי העולמות וכן לבטל גופו ונפשו אליו ולייחדם ביחודו ולהמשיך רצונו יתברך על ידי תורה ומצות בבחינת תורת חסד ואז יהיה ביטולו אליו יתברך מצד העצם להתגלות דייקא מצד היש שאין עוד ועל זה נאמר פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה שזה קאי על כנסת ישראל המסתתרת בבריאה יצירה עשיה בבחינת פרטי הנבראים:

וכן בכלל כל נשמות ישראל נקראים כנסת ישראל ובפרט נפש אלוק"ית שבכל אדם נקראת בשם כנסת ישראל שהיא בחינת אהבה מוסתרת שבכל נפש מישראל שהיא בחינת נקודת הלב ראשית התגלותה ופתיחתה בכדי לייחד כל העולמות בכלל ומדות נפש אדם בפרט הנמשכים ומתלבשים בבחינת נפש הבהמיות הוא על ידי בחינת חכמה כידוע שחכמה הוא ראשית הגילוי ומחכמה נמנו הספירות שהם מצד הכלים ובחינת חכמה הוא הביטול ויחוד הכלים הוא על ידי בחינת חכמה שהוא כח מ"ה:

לכן יהיה תחילת הביטול על ידי חכמה והבנה ואז ותורת חסד על לשונה דהיינו להמשיך בבחינת תורת חסד להמשיך רצונו יתברך בכל הנבראים ועל ידי בחינת תורת חסד בבחינת צמצומים כנזכר לעיל ועל ידי בחינת תורת חסד היא צופיה הליכות ביתה לתקן בחינת ביתה שהם בחינת בריאה יצירה עשיה להמשיך רצונו יתברך בכל פרטי העולמות והן הן ההלכות כמו שכתוב הליכות עולם לו דהיינו להמשיך בכל פרט אלוק"ותו יתברך על ידי רצונו וחכמתו ובזה היא מתקנת את כל הליכות ביתה להמשיך יחודו יתברך ורצונו יתברך בכל פרט ובכדי שלחם עצלות לא תאכל כמו העצל שאינו רוצה לילך ואבריו כבדים עליו אשר על כן מצד העצלות נראים כלי גופו רק מצד חצוניות ואין נגלה בכלי הגוף חיות הנפש רק בשר הנשמי כי אינם זזים ממקומם מה שאין כן הזריז אבריו אינם נחים ובכל רגע נגלה חיות הנפש על ידי האברים ואינם נגלים למהות בפני עצמם רק בטלים תמיד לפעולת הנפש כן כביכול על ידי התמשכותו יתברך לעולמות יהיו כל פעולות העולמות בטלים תמיד שיהיה נגלה תמיד על ידי בחינת העולמות בכלל וכן על ידי מדות הנפש בפרט שיהיו בטלים תמיד אל רצונו יתברך ואז קמו בניה ויאשרוה דהיינו שיהיה התעוררות ביתר שאת להתבטל אל רצונו יתברך מצד עצמותו ברוך הוא שהוא קימה וזהו ויאשרוה הוא לשון חזוק כמו לא תמעד אשוריו וכמו

תמוך אשורי שהם הרגלים שמקיימין ומחזקין הגוף כמו אשרו חמוץ וגם אשרו הוא לשון תענוג כמו באשרי כו' כידוע דהיינו שמחזיקים את בחינת מלכותו יתברך היורדת בבחינת חיות העולמות בבחינת הסתרה להתגלות דייקא היש ועל ידי הביטול הנזכר לעיל יתגלה כחו יתברך מצד היש דייקא והוא מצד התגלות עתיק בבחינת כתר מלכות אשר משם הוא שורש היש כמו שנתבאר בדברינו כמה פעמים ואז נגלה כח עצמותו ברוך הוא לבדו למעלה ממדת החכמה והתגלות המדות ונתעלה היש למקורו וזהו רבות בנות עשו חיל שהם התגלות חכמתו ומדותיו יתברך בבחינת העולמות בבחינת יחוד ותורת חסד ואת עלית על כולנה למעלה ממדת חכמה בבחינת אשת חיל עטרת בעלה ואז שקר החן וכו' עד ויהללוה בשערים מעשיה דייקא על ידי בחינת מעשיה בבחינת עשיה ימשיכו את כנסת ישראל בכלל ונקודת הלב בפרט בבחינת התגלות בשערים שהם החכמה והמדות בבחינת בהילו ואור שהוא לשון טהירות שתאיר אותה בלי שום התלבשות רק בעצם ודי למבין דהיינו שהחכמה והמדות נתעלו גם כן להאיר בהם עצמותו ברוך הוא:

פרק כז

ועל זה נתקנה הברכה שעל מצות אשר קדשנו במצותיו וצונו כי קדשנו הוא שממשיך קודש העליון שהוא בחינת הביטול הנמשך מבחינת חכמה על ידי מצותיו יתברך ובזה נמשך הביטול בבחינת קודש דהיינו בבחינת הבדלה מהיש הגמור להתאחד אליו יתברך וצונו הוא מצד הציווי שהוא למעלה מן החכמה והטעם והדעת שהוא בתורת ציווי וחק והם נגד שני הבחינות כי קדשנו הוא מצד תורת חסד דהיינו שנהיה כלים להשיג בחינת קדש בבחינת חכמה ובחינת וצונו הוא בחינת תורת אמת שהוא למעלה מן הטעם ודעת שהוא הביטול מצד עצמותו ברוך הוא שלמעלה מן השגה:

וכן בברכת התורה המה שתי ברכות ברכה ראשונה היא על דברי תורה סתם ועל זה באה הבקשה והערב נא הוי"ה אלוקינ"ו את דברי תורתיך בפינו כו' דהיינו שיתמשך בנפשינו טעם התורה וביטולה תערב לנפשינו בבחינת השגת הביטול על פי הטעם והדעת הנמשך בהתורה כמבואר לעיל דהיינו הטעם הנגלה בבחינת כוונת התורה ומצות:

וברכה שניה נאמר בה ונתן לנו את תורתו כביכול כי בחינת מתנה היא למעלה מן השגה דהיינו שהביטול הוא שלא על ידי השגה והעמל מהתבוננות רק מצד המשכת רצונו יתברך בבחינת כלי העולמות מלשון מתנת חינם ולכן ונתן לנו את תורתו דייקא שהיא כביכול תורתו כמאמר רבותינו זכרונם לברכה חמדה גנוזה יש לי כביכול כידוע שהקדוש ברוך הוא נקרא זעיר אנפין דהיינו התמשכותו כביכול בבחינת כלים שהם

חכמתו ובינתו ודעתו וחסדו כו' שעל ידם נמשך יחודו ואחדותו יתברך בעולמות ועל ידי הכלים האלו הם התנהגות כל העולמות אשר לכן נקרא זעיר אנפין כמבואר לעיל דהיינו כביכול שנחית לצמצומים וכל זה הוא מצד המשכות העולמות נקרא בחינת זעיר אנפין אבל שורש ההמשכה הוא מצד עצמותו ברוך הוא אשר עלה במחשבה על פי בחינת תורה של מעלה אשר על כן מצד בחינת חכמה קדומה שהיא התורה לא נחית לצמצומים כלל אשר על כן רצונו יתברך הנמשך מבחינת חכמתו הקדומה שהיא בחינת אדם קדמון נקרא אריך אנפין דהיינו שלא נחית לכלים וצמצומים בבחינת קטנות כל שכן עצמותו ברוך הוא שלמעלה מבחינת רצונו אשר אין לתאר בהמשכה זו שום צמצום והיא הנקראת תורה של מעלה ועליה נאמר שהקדוש ברוך הוא עוסק בתורה דהיינו שממשיך על ידי הכלים האלו עצמותו ברוך הוא שלמעלה מן הכלים והם הנקראים על פי קבלה תוספת מוחין הנמשכין בזעיר אנפין על ידי אבא ואימא עילאין הממשיכין עצמותו ברוך הוא מאין סוף ברוך הוא תוך המוחין האלו להיות לו למוחין דגדלות דהיינו שיהיה נגלה עצמותו ברוך הוא אפילו בבחינת כלים שלא בבחינת הסתר וצמצומים וזהו נקרא תורתו כביכול:

וכמבואר בספר הבהיר שדוד המלך עליו השלום היה מחבר תורה שלמעלה עם הקדוש ברוך הוא דהיינו שהיה עוסק בתורה בכוונה עצומה בביטול עצום בבחינת תורת אמת המבואר לעיל ולא מצד החסד בלבד בזה היה מעורר גילוי חכמתו הקדומה למעלה מבחינת אצילות שהוא בבחינת כלים להמשיך תוספת אור בהכלים דאצילות שהוא בבחינת קודשא בריך הוא ועל זה מבואר בדברי רבותינו זכרונם לברכה כל השונה הלכות הקדוש ברוך הוא יושב ושונה כנגדו ועל זה נאמר מנין שהקדוש ברוך הוא מניח תפילין וזהו חמדה גנוזה שלא נמשכה בבחינת הכלים וזהו ונתן לנו את תורתו דייקא והכל תלוי באתערותא דלתתא כי לגביה יתברך אין להעריך הבחינות האלו אשר קמיה כחשיכה כאורה:

והנה הגם שהוא יתברך האציל הכלים האלו והוא יתברך נמשך בהכלים האלו בכל פרט אף על פי כן אין להעריך לגביה שום השתנות אופנים ובחינות שונות כי הוא יתברך שוה בתכלית ההשוואה כי קודם אצילות אלו הכלים כן לאחר אצילות הכלים הוא שוה בהן רק השינוי הוא מצד המקבלים דהיינו כשההתעוררות מלמטה הוא על ידי בחינת כלים שהם החכמה ומדע כך מעוררין התגלותו יתברך בבחינת כלים בבחינת צמצומים בבחינת נפשא וגופא שהם הכלים הנערכים בבחינת גופא כמאמר חסד דרועא ימינא ואז לא נתגלה פנימיות ההמשכה כמו שהוא בעצמותו ברוך הוא רק על ידי בחינת כלים

ואם ההתעוררות הוא באהבה רבה ובמסירת נפש למעלה מבחינת כלים כן מעוררין כחו יתברך שבבחינת עולמות בתוספת אור להיות נמשך על ידי הכלים האלו פנימיותו יתברך ועוד זאת שמעלין הכלים גם כן לשורשן אשר מצד שורשן אינם נערכים בשם כלים והם ממש עצמותו ברוך הוא כמו שנתבאר לעיל ואז יש עליה לבחינת זעיר אנפין שהוא המשכתו יתברך שמצד הכלים ונגלה תוספת אור מעצמותו ברוך הוא הנקרא מוחין דגדלות שני ואז נתגלה עצם התורה שהוא מצד עצמותו ברוך הוא שלא נחית לצמצומים וממשיכין עצמותו ברוך הוא בבחינת פנימיות לבחינת התגלות עולמות והוא שהקדוש ברוך הוא עוסק בתורה ושונה כנגדו דייקא מצד ההתעוררות וכן מניח תפילין ודי בזה והבן:

פרק כח

הכלל העולה מדברינו שכל אחד ואחד מישראל יאחז בשני הבחינות האלו הכלולים זה בזה כי שורש אחד להם כמו שבארתי בפרקים הקודמים וכל נפש מישראל אחוזה בשני הבחינות הנזכרים לעיל ושני הבחינות נכללים בכח נפשם בבחינת אהבה המוסתרת בבחינת נקודת הלב מצד ירושה מהאבות ובחינת משה ואהרן כמבואר לעיל:

אשר על כן הן בעבודה זו קריאת שמע ותפלה צריך להשים לבו ונפשו בהבנתו ודעתו על בחינת אהבת עולם ואהבה רבה והן בבחינת תורה גם כן יהיה כוונתו בביטולו על שני הבחינות המבוארים לעיל וכבר נתבאר לעיל שהגם שהשלימות מן הבחינות הנזכרים לעיל לא כל אדם זוכה לזה אף על פי כן מצד התכללות הנפש יש בכחו להאיר בנפשו בבחינת הארה כל חד וחד לפום שיעורא דיליה את שני הבחינות הנזכרים לעיל וכל אחד לפי שורש נשמתו ככה יהיה ההתגלות בנפשו ואין החילוק אלא מצד ההתגלות אבל מצד העצם כל ישראל כאיש אחד בכחם לעורר עליהם יחודו יתברך וביטולו בבחינות הנזכרים לעיל ויד כולם שוה לעורר יחודו ורצונו וחכמתו יתברך מאמיתותו ברוך הוא והצדיק הגדול שבגדולים והפחות שבפחותים שבישראל מעוררין עצמותו ברוך הוא ובחינת יחודו יתברך בשוה רק בההתגלות המה נבדלים כי בנשמת הצדיק מאיר התגלותו בבחינת נפשו ומתדבק בו יתברך בדביקות גמורה בבחינת התגלות ובהפחות אין התעוררות רצונו יתברך בא בגילוי ובזה היא החילוק וההבדל וכל זה הוא בבחינת המקבלים אבל לגביה יתברך שלא בבחינת השפעה רק מצד עצמותו ברוך הוא המה שוים בהתעוררותם זה:

אך כביכול בזה היה גם כן רצונו יתברך להיות מעוררים ההשפעה דייקא כי טבע הטוב להטיב ולכן נקראים צדיקים עושי רצונו יותר מהמון עם כי הם ממשיכין רצונו יתברך

בהתגלות הכלים עד שיאיר אורו יתברך בהתגלות אבל בהמון עם אשר עבודתם היא בבחינת עשיה בלי אהבה ויראה נגלים רק מצד אהבה מסותרת לא בא רצונו יתברך בבחינת התגלות הכלים כמו שהם לגבי דידן אבל בבחינת כחו יתברך בבחינת סתר הדרגין כולם שוים לעורר ולהמשיך רצונו יתברך רק שהמשכת רצונו יתברך לזה הוא בבחינת הסתר ולזה הוא בבחינת התגלות אבל אצלו יתברך הכל שוה אשר אפילו הצדיק הגדול אם לא יקיים המצוה בפועל לא יעורר רצונו אפילו אם יקיימה בהשגה ובביטול אהבה ויראה אף על פי כן לא יעורר בהשגתו ובאהבתו התעוררות רצונו יתברך כי בבחינת השגה לא יגיע בהשגתו לעורר רצונו יתברך אשר אינו בערך השגה כלל וכן בביטולו על ידי אהבה ויראה הרי לא יעלה בביטולו ובאהבתו אל עצם רצונו יתברך אשר אינו בבחינת כלים כלל והקל שבקלים אם יעשה המצוה הגם שיעשה אותה סתם בלא אהבה ויראה כלל אף על פי כן יעורר רצונו יתברך על ידי עשיית המצוה אשר על כן אם אינו רוצה לקיים מצות עשה מכין אותו כו' עד שיקיים וכן אם עובר על מצות לא תעשה מלקין אותו ומענישים אותו הגם שעשייתו הוא בלי השגה כלל ובלי אהבה ויראה אף על פי כן מעורר במעשיו מצד אהבה המסותרת אשר בלבו שנמשכה מעצמותו ברוך הוא ממש על ידי ירושתינו מהאבות ועל ידי קבלת התורה בהר סיני על ידי משה רבינו עליו השלום אשר כל נפשות ישראל נכללו בהתגלות המשכת עצמותו ברוך הוא כמאמר הכתוב את אשר ישנו פה כו' ואת אשר איננו פה אשר על כן כל הנשמות מושרשים בכחו יתברך ומצד כחו יתברך הרי הכל הוא בהשוואה אצלו יתברך לכן בכח זה מעוררים רצונו יתברך רק החילוק וההבדל הוא מצד התגלות כמבואר לעיל: אשר על כן אמרו רבותינו זכרונם לברכה מצוה בלי כוונה היא כגוף בלי נשמה ולא אמרו שלא פעל כלום רק אמרו זכרונם לברכה שהיא כגוף בלי נשמה דהיינו שהגוף של המצוה שהוא התגלות רצונו יתברך להתמשך בבחינת עשיית המצוה שיהיה נגלה בבחינת המצוה הזו רצונו יתברך בוודאי נגמר על ידי עשייתו רק שהחיות שהוא התגלות המשכתו יתברך על ידי בחינת עשיית המצוה לא נתגלה בבחינת חיות ולא נתגלה רק הכלי אבל באמת העיקר הוא הכלי כידוע ששורשם של הכלים המה העיקר והחיות הוא טפל שהוא רק להחיות בבחינת התגלותו יתברך על ידי הכלים בבחינת אור וחיות אבל אם העיקר נגמר יומשך אחר כך האור גם כן שהוא החיות דהיינו או שהעושה מצוה בעצמו יעשה תשובה ויכניס חיות בהמצוה זו או על ידי איזה צדיק אשר הוא משורשו יכניס בה חיות או על ידי גילגול ועוד כמה ענינים שהם מכבשונו של עולם אבל אם לא יעשה גוף המצוה הרי לא יפעול כלום אפילו על ידי הכוונה ואהבה ויראה כידוע שאי

אפשר להמשיך אור בלתי הכלי ומה גם שאור של המצוה שהוא עצמיות רצונו יתברך לבחינת האור הזה לא ישיג שום נברא בעולם כמאמר הכתוב כי לא יראני האדם וחי ופני לא יראו ואי אפשר להעלות אתערותא לשם כלל ואיך ימשיך אבל על ידי עשיית מצוה בפועל ובזה נגמר הגוף שהוא הכלי אז על ידי הכלי יכול להמשיך גם כן האור או על ידי עצמו או על ידי גלגול או על ידי צדיק הקרוב אליו או מצד רחמים רבים ממשיך כביכול אור וחיות להכלים של המצוה:

ועל כן אמרו רבותינו זכרונם לברכה לעולם יעסוק אדם בתורה אפילו שלא לשמה כי בעסק זה הגם שאינו ממשיך הכוונה בבחינת דביקות אליו יתברך ולהמשיך כוונתו יתברך אף על פי כן גוף החכמה נמשך על ידו ונתגלה בבחינת עולמות ומה גם כי בעסקו הזה אהבתו המסותרת מלובשת בו רק שהוא בחינת הסתר והלבשה בבחינת יש ואינו נגלה בבחינת חיות אבל עם כל זה יש בו הבחינת חיות מצד השורש ובזה הוא הקיום לכלי המצוה שנגמרה על ידי מעשה המצוה וכן בבחינת עסק התורה כידוע מאדם הישן אשר החיות מסתלק ונראו כלי הגוף לבד אף על פי כן יש בו קיסטא דחיותא ועוד זאת אפילו בהסתלקות הנפש מגוף לגמרי בבחינת מיתה מוכרח להיות בהגוף הבלא דגרמי ובזה העצמות קיימים אבל אם לא היה אפילו הבל דגרמי לא היה קיום להכלי כלל וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה בפרק חלק בענין שאלה ששאל אנטונינוס לרבי נשמה מאימתי ניתנה באדם אם בשעת פקידה אם בשעת יצירה והשיב לו רבי משעת יצירה והשיב לו אפשר לחתיכה של בשר עומדת שלשה ימים בלי מלח ואינה מסרחת אלא משעת פקידה והודה לו רבי דהיינו שתיכף מוכרח להיות בהטיפה כח הנשמה כן הוא שמאחר שעשה גוף להתורה ומצוה מוכרח להיות בבחינת הגוף איזה חיות והחיות היא האהבה מסותרת שבנפש ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה לעולם יעסוק אדם בתורה כו' שמתוך שלא לשמה בא לשמה דהיינו מהתוך שבהלמוד שהוא אהבה המוסתרת הנמשך בשעת עסק התורה או עשיית המצוה יבא אחר כך לידי גילוי בלשמה וכן בקיום המצוה אפילו בלא כוונה מכח אהבה מוסתרת שבעשיית מצוה זו יתגלה גם כן החיות של המצוה:

אשר על כן אמרו רבותינו זכרונם לברכה האומר אתן סלע זה לצדקה בשביל שיחיה בני כו' הרי זה צדיק גמור שהגם שעשיית צדקה זו היא באה מלובשת בלגרמיה בבחינת יש גמור אף על פי כן הרי זה צדיק גמור מצד שבאמת עיקר כוונתו הוא מצד אהבתו המוסתרת רק שבאתה מלובשת בהיש והוא נותנו כדי לעשות רצונו יתברך רק שההלבשה הוא בלגרמיה והראיה שאפילו אם לא יתקיים חפצו מצד לגרמיה אף על

פי כן נותנה ברצונו הטוב ואינו מתחרט על זה אשר על כן מתרץ הגמרא הא בישראל הא באומות העולם הגם שמן הסברא הוא להיפוך כי אצל ישראל הוא חטא ועליו מוטל יותר לעשות המצוה כתיקונה ואומות העולם אינם מצווים על זה אבל הטעם שבישראל יש בו אהבה המוסתרת וכל עיקר עשיית המצוה נמשך מצד אהבתו וההלבשה היא טפלה אבל באומות העולם הוא ההיפך אשר מצד שאין בכח נפשם האהבה הנזכר לעיל כל עיקר עשייתם הוא או להתייהר ולהתגדל או בשביל שיהיו מצלין לחיי מלכא ובנוי: והנה כל זה הוא בעושה המצוה או לומד תורה בסתם שאינו מכוון לשמה אז הוא מתוך שלא לשמה כו' וכן עושה גוף המצוה אבל העוסק בתורה בשביל לקנטר ולהתייהר או להשתמש בתגא וכן העושה המצוה באופן זה על זה מבואר בדברי רבותינו זכרונם לברכה מוטב שתהפך לו שלייתו על פניו ודאשתמש בתגא חלף ועל זה נאמר בוזה דרכיו ימות וכן ולרשע אמר אלוקי"ם מה לך לספר חוקי ועל זה מבואר בכתבים שמוסיף כח בקליפות דהיינו שממשיך רצונו יתברך בבחינת קליפות המסתירים לגמרי אל הקדושה: אך עם כל זה הגם שממשיכה בהיפוך עונשו גדול וצריך תשובה גדולה להוציאה מסטרא אחרא אבל עם כל זה המשיך רצונו יתברך על ידי המצוה והתגלות חכמתו יתברך על ידי התורה רק שהמשיכה שלא במקומה אשר על כן אם אדם מישראל רוצה לבטל מצות עשה כגון שלא להניח תפילין או שלא לעשות סוכה מכין אותו עד שיקיימנה אבל אם עושה המצוה אפילו עושה אותה באופנים הנזכרים לעיל אין מענישין אותו כי על כל פנים קיים המצוה בפועל ומתגלה רצונו יתברך רק אליו יגיע העונש הגדול מן הפגם על המשכת קדושתיה כביכול למקום הסטרא אחרא אשר על זה נאמר לבלתי ידח ממנו נדח ולא אתאביד אפילו מלה או הבלא דפומא רק או אותו האיש מעלה אותה על ידי תשובתו או איזה צדיק קרוב לו כנזכר לעיל ואפילו רשעים הגמורים נאמר עליהם יכין וצדיק ילבש:

פרק כט

והנה מבואר בזוהר דלית לך מלה דאתאביד ומכל מלה אתעביד מינה הבל וקלא דהיינו אפילו מדברים בטלים שאדם מדבר ומעשים מעולם הזה אם עושה לצורך נפשו לא אתאביד ומוכרח להיות להם עליה כי אין לך שום פעולה ושום תנועה בעולם בלי כוונה מאתו יתברך כי מאחר שבכל המציאות הכל הוא לבדו יתברך רק שלגבי דידן מצד ההסתרה נראו מעשיו ודבוריו של אדם שמדבר מדעתו ונפשו ורצונו אבל באמת הלא האדם אין לו שום פעולה ושום תנועה מצד עצמו וכן כל המציאות מאחר שאין מהות זולתו יתברך ואלו היה הסתלקות החיות מאין סוף ברוך הוא חס ושלום כרגע היה העולם

בטל במציאות לגמרי והיה כלא היה נמצא כביכול שהוא פועל כל הפעולות ואין לך פעולה שלא נפעלה מכח עצמותו ברוך הוא אם כן כל דבוריו ותנועותיו ומעשיו של אדם הכל הוא מכחו יתברך ולאו אורחא דמלכא לאשתעי במילין דהדיוטא נמצא מוכרח להיות מכוון בכל הפעולות הנפעלים אשר הוא מסתרא דכל סתרין רק שהבחירה נתונה ביד האדם לשנות הפעולות ולפעול אותם כפי הסתרתו אם יתנהג בטוב דהיינו שיהיה תמיד בטל אליו יתברך וכל מעשיו ופעולותיו יהיו להוי"ה לבדו לעשות הטוב בעיניו ואז מכל פעולה ודבור ומעשה ותנועה יתגלה הטוב האמיתי ונגלה רצונו יתברך בכוונתו הסתומה הגם שלא כל אדם זוכה אפילו צדיק גמור אשר כל מעשיו לשם שמים להביט בכל מלה ותנועה כוונתו הסתומה יתברך ולדבר בכוונה להמשיך הכוונה אך אם כל מעשיו לשם שמים לעשות רצון בוראו נשלם המכוון מאתו יתברך בסתר המדריגות ואתעביד מזה המשכה חדשה מכחו יתברך:

ועל זה נאמר בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך דהיינו שהאדם יכין דרכיו להוי"ה בכדי לעשות רצונו ולדבקה בו בכל מעשיו אפילו בעת עסקו בצרכי גופו בעסק או במלאכה או באכילה ושתיה יהיה תמיד מחשבתו דבוקה בהוי"ה להבין יחודו יתברך ושכוונתו יתברך שורה בכל הפרטים ובטלים אליו אשר על כן יהיה כוונתו בעשיית כל צרכי גופו וכל דבריו שמדבר בכדי להעשות מרכבה אליו יתברך ולא לצורך הנאת עצמו ולא ילך אחר החצוניות רק יביט הפנימיות שבהם אשר מצד הפנימיות הכל הוא כחו לבדו יתברך דהיינו הטעם שבאכילה כשמתבונן בפנימיות הטעם והערב לנפש ישיג הטעם והעריבות מאלוק"ותו יתברך וכן בכל הדברים הנמשכים ומתגלים בעולם הן בדבר תענוג הן בדבר שמחה כשיביט אל פנימיותו יתדבק על ידי התענוג והשמחה להתענג ולשמוח בהוי"ה וכן בדבר עצב או יראה חצוניות ישוב מזה ליראת הוי"ה בהביטו אל הפנימיות שהכל הוא לבדו יתברך וכן מהעצב יהיה לו לב נשבר ושפלות להשפיל עצמו לפני הקדוש ברוך הוא וכן יכול להפך העצב לשמחה וכן משנאה וכעס יכעוס וישנא את הרע ההיפוך וכן בכל מעשיו ותנועותיו וכל זה הוא על ידי הדעת ביחודו יתברך דרך כלל ובכוונתו דרך כלל לדבקה אליו יתברך אבל לא דרך פרט להבין בכל דבור ודבור הפנימיות בפרטיות ולהיות בכל דבור ובכל תנועה כוונה מיוחדת רק להבין דרך כלל פנימיות כל הדבורים שלו וחפצו ולדבקם להוי"ה:

ועל זה נאמר בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך כידוע החילוק שבין דרכים לארחות כי דרך היא כבושה לפני כל עובר ושב ושבדרך זה הולכים כל בעלי דרכים וארחות המה מסילות ונתיבות נוטות מן הדרך למקומות פרטים אשר ידועים לו לבדו ולא לאחר

כדי למצוא מבוקשו על ידי מסילה זו כן יש בעבודה בחינת דרך שהיא כבושה לכל דהיינו הבנת יחודו ואחדותו ולדבקה בו ולהעלות חיצוניות העולמות אליו יתברך וזהו הדרך אשר דרכו בה האבות וכבשוה בעבודתם בהתגלות יחודו יתברך בכל העולמות ויש ארחות דהיינו כמה פרטים אשר לא נגלה הצטרכותם לעבודה הכללית רק יש בה דרך נסתר להעלות כל פרט או להמשיך איזה המשכה חדשה בפרט והם כל הדברים המותרים אשר אינם צריכים לעבודה וגם לא נגלה בהם כוונה פרטיות ליחודו יתברך אך אף על פי כן יש בהם דבר נסתר וכוונה נסתרת מאתו יתברך אשר לכך נברא האדם בפעולות שונות ובדבורים ובצרכי עסקים וכמה פרטים אשר בלא הפרטים האלו היה יכול לברוא האדם ולמה בראו בכל הדברים האלו אשר לא נגלה בהם הצטרכות לעבודתו יתברך ובוודאי לא לתוהו בראם ולא להבל וריק חס ושלום אבל בוודאי יש בכל דבור ודבור ובכל תנועה כוונה נסתרת אבל על האדם אין חוב להתאמץ בזה להבין כל הפרטים כי אם לקבל עליו יחודו יתברך ולהתדבק אליו יתברך בכל דרכיו וחפציו דרך כלל והפרט ממילא יומשך ויתעלה אליו יתברך והוא יתברך יישרם ויתקנם בכל פרטיהם וזהו בכל דרכיך דעהו שהוא הדרך הכבושה שהוא הביטול והדביקות אליו יתברך דרך כלל על פי הדעת והוא יישר אורחותיך והוא היינו סתימו דכל סתימין שהוא למעלה מן הדעת לבד הצדיקים הגדולים כמו האבות ומשה רבינו עליו השלום ודוד המלך עליו השלום ודומיהם להם היה נגלה כל פרט ופרט והשיגו הכוונה הנמשך בהפרט כמאמר דוד המלך עליו השלום ואביטה אורחותיך שהיה מביט ומבין אפילו בהארחות המכוון הנמשך מכחו יתברך וכן יקרה בדורות האחרונים יחידי סגולה צדיקים גדולים כאלה אבל דרך כלל העבודה היא על פי אופן המבואר לעיל ובבחינת עבודה זו יש כמה אופנים ומדריגות חלוקים לאין מספר דהיינו הצדיק הגמור הוא אשר אינו זז מדביקותו אפילו רגע ורואה ומשיג בכל דבר הפנימיות דרך כלל והוא תמיד בהתלהבות האהבה והיראה והדביקות ואפילו כשעוסק בצרכי גופו אינו נפרד מיחודו יתברך:

ויש מדריגה תחתונה מזו דהיינו מאחר שנקבע בלבו יחודו יתברך על ידי קריאת שמע ותפלה ועל ידי התדבקותו בעסק התורה מעורר תמיד יחודו יתברך ומקבל עליו עול מלכות שמים דרך כלל אפילו בעת עסקו בצרכי גופו שלא יעשה למען תאות גופו רק שמקבל עליו דרך כלל לבטל רצונו ותאותו שמצד הבהמיות רק שהכוונה תהיה שכל מעשיו יהיו מתדבקים אל יחודו יתברך דרך כלל דהיינו כשעוסק במלאכה או במשא ומתן לא יהיה כוונתו בכדי למלאות נפשו רק שיוגרם על ידי מעשיו רצון הבורא ברוך הוא דהיינו שירויח ממון בכדי שיהיה לו צרכי חיותו ועל ידי זה תתחזק נפשו לתורתו

ועבודתו יתברך ולא זזה מחשבתו מהוי"ה אלוק"יו לידע יחודו דרך כלל ושאין לך כל פרט שבעולם שלא נמשכה מכחו יתברך ואלוק"ותו היא בכל הפעולות וירא מהוי"ה ואוהבו דרך כלל אבל לא שיהפך כל הדברים הנגלים בבחינת עולמות להביט בהם הפנימיות ויתדבק בכל דבר לפנימיות כמבואר לעיל דהיינו שמטעם ועריבות שבאכילה ושתיה יטעום טעם ועריבות אלה"י וכן בכל הפרטים המבוארים יהיה התדבקותו אל הפנימיות רק התדבקותו הוא דרך כלל לידע ולהבין יחודו יתברך ואהבתו ויראתו ולהתבוששש ממנו יתברך בכל הפרטים ולא יחפוץ להנאת עצמו רק בשביל גילוי רצונו יתברך כנזכר לעיל או בכדי שיהיה גופו חזק לעבודתו או בכדי לעשות צדקה מממונו או לקנות מצות בעדם או לעסק תלמוד תורה ללמוד בניו ויש עוד מדריגה תחתונה מזו דהיינו מאחר שמתבונן ביחודו יתברך בקריאת שמע ותפלה ומקבל עליו עול מלכות שמים אשר אחר התפלה נשאר אצלו רק העול שלא לסור מדרך הוי"ה חס ושלום להיות נפרד מיחודו ואחדותו יתברך ולעשות הטוב בעיניו ואפילו בעת עסקו בתורה מקבל על עצמו העול בעת עסקו בה וכן בעסק צרכי גופו מקבל על עצמו העול שלא יהיה צרכי העולם הזה נחשבים לעיקר אדרבה שיהיה אצלו העסק בבחינת אחוריים ועיקר המכוון יהיה בכדי לעשות רצונו יתברך אבל עם כל זה מחשבתו משוטטת הנה והנה דהיינו בעת עסקו ביחודו יתברך הוא דבק אליו יתברך ובעת עסקו במשא ומתן ובצרכי גופו מחשבתו הוא בעסק הזה רק כוונתו האמיתית הוא כדי לקשרה אל רצונו יתברך על ידי עבודתו אשר יעבוד על ידי העסק הזה וגם זוכר דרך כלל שהכל הוא מאתו יתברך ולא יחפוץ להיות נפרד גמור להגביר תאות נפשו הבהמיות אפילו שעה אחת רק מה שמשים עיונו ומחשבתו בעת העסק הוא בכדי שיגיע מזה העסק או מאכילה ושתיה רצונו יתברך:

וזהו עבודת הבינונים אשר כל אדם מחויב בדבר עבודה זו ואין כל אדם יכול להפטר ממנה ובחינה זו היא גם כן בכלל בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך כי אפילו בבחינה זו יפעול פעולת כוונתו יתברך בכל הפרטים מהדבורים ומהמעשים להתגלות בזה כוונתו יתברך הסתומה רק החילוקים האלו הוא בהתדבקות נפש האדם להשיג פעולת כוונתו יתברך בזה המה כל ההבדלים וכמבואר לעיל בעסק התורה ומצות:

והנה עם כל זה יש חילוק והבדל גדול בין עסק התורה ומצות ובין עסק מילי דעלמא הגם שאפילו על ידי צרכי גופו יכול להתדבק אליו ולעשות רצונו אבל בבחינת התורה ממשיך גילוי רצונו בהתגלות גמורה וממשיך אור אין סוף ברוך הוא בכל העולמות דרך כלל ולנפש האדם בפרט שלא בהתלבשות ואין נצרך בירור רק שבבחינת עסק התורה

ועשיית המצות גופא בזה נמשך רצונו יתברך ומתדבק אליו יתברך בלי שום פירוד והבדל אבל בעסק צרכי גופו ומילי דעלמא באה בהתלבשות זרות ונצרך לברור להסיר מאתם לבוש זר ונכרי שהוא היש הגמור ואחר כך נצרך לצירוף ובירור אחר בירור עד שיתדבק אל שורשו ולזה הוא הנהר דינור אחר צאת הנשמה מהגוף להסיר מאתה לבוש זר ויש כמה נהרי דינור ממעלה למעלה עד הגיעו אל הביטול העצם לאין סוף אבל תורה ומצות אינן מקבלין טומאה ואינם צריכים לנהר דינור אדרבה המה נעשו כלים וחלוקי דרבנן להעלות הנשמה דייקא על ידי בחינת העסק בתורה ומצות למעלה למעלה עד אין סוף ברוך הוא מה שלא היה בכח להשיג בהשגה רוחניות דהיינו שעל ידי ההמשכה מאין סוף ברוך הוא הנמשך על ידי עסק התורה ומצות הנמשכים בבחינת גבול נגלה אין סוף ברוך הוא דייקא בבחינת עסק זה דהיינו שנגלה כח השוואתו ברוך הוא אפילו מצד היש ודי למבין:

פרק ל

והנה כל הדברים האמורים לעיל דהיינו פעולת כל הפרטים אשר נתבאר אשר על ידי הפעולה נפעל כוונתו הסתומה כביכול הוא בעבודת התחתונים בזה ממשיכים פעולת רצונו יתברך בהגלות נגלות כל הפרטים של העולם מכחו יתברך בבחינת כוונתו הסתומה להאיר בהם אור אין סוף ברוך הוא ולדבקם אל הקדושה על ידי פעולת אדם העובד אשר יעבוד עבודתו יתברך בכל הפרטים איש לפי עבודתו מברר את הקדושה מתוך הסטרא אחרא והם הם עיקר בחינות הברורים מנגה להעלותה אל הקדושה אך בבחינת הבירורים יש כמה מיני בירורים אחד הוא לבררם מהרע הגמור ולהבדילם מהרע ולהכניעם אל הקדושה ואחר כך להסיר מאתם לבושים זרים כי הגם שמבדילם מהרע אף על פי כן מתלבשת בהיש כמו באכילה ושתיה ראשית הבירור שיהיו דברים מותרים וגם שלא ירצה בשביל למלאות תאות נפשו הבהמיות אך אף על פי כן האכילה היא גשמיות וצריך להפשיטה מגשמיותה לדבק פנימיות המאכל אליו יתברך כמבואר לעיל הן הצדיק הגמור מתדבק בהטעם הזה לטעם אלוק"י ובהבינוני מתברר כשמתברר האוכל עד ששב לחיות נפשו והוא עובד הוי"ה באהבה ויראה בזה הכח הנברר מאכילה ההיא מתבררת ביותר בירור ואחר זה האהבה ויראה צריכין גם כן להתברר כי האהבה ויראה הם גם כן עדיין מלובשים בבחינת נפש הבהמית דהיינו ההתלבשות בא על ידי הדם צריך לברר יותר שיהיה אהבתו רק להוי"ה לבדו וכן יש בזה בירורים לאין קץ ומה שאין כח באדם לברר עד תכלית הבירור מתבררת על ידי סיוע מן השמים על ידי העלאת מיין נוקבין והמשכת מיין דוכרין עד שמתדבק אל עצם שורשו ובהעלאת מיין נוקבין

גופא יש כמה בחינות העלאת מיין נוקבין מבחינה לבחינה ומדרגא לדרגא עד אין קץ וכל זה הוא מדברים המותרים כנזכר לעיל:

ועיקר ההתבררות הוא בקריאת שמע ותפילה כל חד וחד לפום שיעורא דיליה ככה הוא ההתבררות הגדול לפי גדלו דהיינו הצדיקים הגדולים אשר שורש נשמתם מאצילות יש בכחם לברר להעלות מיין נוקבין לזעיר ונוקבא שבבחינת אצילות ומשם ממשיכים מיין דוכרין להיות מתעלה עד אלוק"ותו יתברך שבבחינת אצילות ונשמות דבריאה מעלים אותה עד בחינת אלוק"ות שהם עשר ספירות דבריאה וכן בנשמות דיצירה ובנשמות דעשיה אבל כל הבירורים עולים אליו ומתדבקים אל עצמותו ברוך הוא באלוק"ות ממש הנמשך בכל עולם ועולם וההבדל הוא רק מצד ההתגלות כי לצדיקים הגדולים מתגלה אלוק"ותו יתברך בבחינת כלי הביטול דאצילות ובנשמות בריאה יצירה עשיה מתגלה אלוק"ותו על ידי כלי העולמות בבחינת כל אחד ואחד וגם יש בזה בחינות לאין קץ ולאין מספר:

וכל זה הוא מצד ההתגלות הנגלה בבחינת העולמות בבחינת צמצומים אבל באמת כולם עולים למקום אחד שהוא עצמותו ברוך הוא אשר אין צמצום מעלים לפניו ואין להעריך אליו יתברך מעלה ומטה כי הוא מקומו של עולם כי אפילו הנשמות הגבוהות אשר כח בידם להעלות מיין נוקבין עד אצילות מעוצם ביטולם כמו האבות ומשה רבינו עליו השלום ודומיהן אין להם כח להעלות מיין נוקבין קודם אצילות רק שזעיר ונוקבא מעלה מיין נוקבין לאבא ואמא ואבא ואמא מעלה מיין נוקבין לאריך ואריך לעתיק כו' עד אין סוף ברוך הוא כי כל העלאת מיין נוקבין הוא אתערותא דלתתא אי אפשר לעורר כי אם על ידי כלים דהיינו על ידי חכמה ובינה ומדות דהיינו על ידי ההתבוננות מוליד מזה אהבה ויראה אבל אין סוף ברוך הוא לא קיימא לשאלא כלל ואיך שייך התעוררות על הרחוק מהשגה ואינו בערך השגה והבנה וכל שכן מדות הוא ההתדבקות כו' כי איך אפשר לדבקה בו יתברך כו' כמאמר רבותינו זכרונם לברכה אשר אינו בערך כלים כלל ועוד שאין זולתו ואיך יעלה לשם ההתעוררות:

כמו למשל באדם המעורר את החכם הגדול אשר חכמתו הוא בעמקות גדול והמעורר אינו מבין כי אם בקטנות השכל כמו הנער הלומד פירוש המלות אין שייך לומר שהנער יעורר לגלות חכמתו העמוקה של החכם ששכלו נבדל בכמה ערכים מחכמתו של החכם או למשל הבן כפר בנימוסיו לעורר את המלך בנימוסי המלך אשר מצד ריחוק ערכם אינו נופל לומר שהוא יעורר כו' רק אם החכם מצמצם שכלו בערך המקבל בבחינת צמצום בזה שייך התעוררות שיעורר המקבל לפי ערכו את החכם בחכמתו הממשיך

להמקבל והנה אם המקבל הוא חכם בערכו ומעורר את החכם בחכמתו המצומצמת ומתדבק בה או מקשה לו איזה קושיא מעורר חכמת החכם אשר נתצמצמה לעיקר חכמתו להמשיך המשכה חדשה בבחינת חכמת המקבל אבל כשלא יצמצם חכמתו אין להמקבל שום שייכות אל החכם ואיך תעלה אליו ההתעוררות ככה ויותר על כן ברבוא רבבות מדריגות שלילות אין סוף ברוך הוא מערך השגה ושום תפיסה בעולם אשר אין להעריך אצלו יתברך שום ערך ואיזה אופן באיזה ערך הנבראים ורחוק מבחינת חכמה כמו הדומם מהשכל ויתר על כן רבוא רבבות מעלות עד אין קץ ממעלת השכל על הדומם כמו שאין כח למשל בדומם לעורר שכל ככה כל שכל אשר בבחינת נברא אפילו יעלה בשכלו בעומק גדול אינו בערך התעוררות לאין סוף ברוך הוא אשר מושלל בערכים אין קץ רק ההתעוררות הוא מצד צמצומו כביכול בכלים דאצילות אשר נחית מנהירו לנהירו עד שהמשיך אור אין סוף ברוך הוא בבחינת חכמה ומדות דאצילות בזה הוא התעוררות התחתונים לעורר מדותיו יתברך הנמשכים בבחינת כלים דאצילות על ידי חכמתו והבנתו של העובד וביטול מדותיו והתדבקותו אליו יתברך שהוא בחינת זעיר ונוקבא אשר החכמה ובינה ומדות שבאדם נמשכו מחכמתו ובינתו ומדותיו יתברך ועד שם הוא התעוררות של התחתונים אך כליו ומדותיו יתברך המתייחדים בעצמותו מעוררים חכמתו ובינתו יתברך שלמעלה מן הכלים אשר משם נביעת התגלות אור אין סוף ברוך הוא והם אבא ואימא עלאין הנמשכים מרצונו יתברך ואיהו ורצונו חד בזה מעלים מיין נוקבין לאור אין סוף ברוך הוא אבל למעלה מן הכלים אינו בכח כל נברא להעלות אתערותא לשם ואפילו משה רבינו עליו השלום שהיה בבחינת אהבה רבה שלמעלה מן הכלים עם כל זה התעוררותו היה על ידי חכמה ובינה ומדות דאצילות רק שעל ידי כלים האלו היה ביטולו שלא מצד חכמה והבנה שמצד העולמות רק מצד העצם ולכן נאמר במשה רבינו עליו השלום שהיה יכול להעלות מיין נוקבין לחכמה עילאה:

וכן מבואר בעץ חיים שבכדי להעלות מיין נוקבין אל אבא ואימא אי אפשר כי אם במסירת נפש בפועל כמו עשרה הרוגי מלכות שנהרגו על קדוש שמו יתברך בפועל הם מעלים מיין נוקבין לאבא ואימא עילאין שמסירת נפשם היה בביטול הכלי לגמרי בזה העלו מיין נוקבין גם כן לעצמותו ברוך הוא למעלה מן הכלים אבל במסירת נפש שעל פי ההתבוננות אי אפשר להעלות מיין נוקבין כי אם לזעיר ונוקבא כמאמר רבותינו זכרונם לברכה וכי אפשר לדבקה בו אלא הדבק במדותיו ודי למבין וכן הנשמות דבריאה מעלים מיין נוקבין לעשר ספירות הנמשכים בבריאה מצד שנחית לצמצומים בבחינת בריאה לכן אותן הנשמות הנמשכים מבחינת בריאה יש בכחם להעלות מיין נוקבין עד עשר

ספירות דבריאה והם מעלים מיין נוקבין לאצילות עד אין סוף ברוך הוא כנזכר לעיל ומזה תדין על נשמות דיצירה ועשיה גם כן:
וכל זה הוא מצד ההמשכה וההתגלות אבל כל הבחינות הנזכרים לעיל עולין למקום אחד שהוא עצמותו ברוך הוא אשר לגביה יתברך כל הבחינות הכל עצמותו ברוך הוא לבדו אשר על כן על ידי בחינת עבודה זו מתעלים כל הפרטים מזה העולם בדרך כלל וכל הפרטים שבנפש האדם בדרך פרט להיותם מתעלים לשורשם ומשם יומשך אור אין סוף ברוך הוא בפרטים לכללם באור אין סוף ברוך הוא וכבר כתבתי לעיל שהברורים הם בכמה מיני ברורים לאין קץ רק בחינת עסק התורה ומצות אינם צריכים להתבררות כי בהם הוא גילוי עצמותו ברוך הוא דייקא מצד התגלותם בבחינת יש נמשך בהם אין סוף ברוך הוא דייקא מצד היש מצד כח השוואתו ברוך הוא ולכן לא ניתנו להתברר כי זהו תכלית הכוונה מאתו יתברך להתגלות דייקא בגבול ויש אשר קמיה הם בהשוואה גמורה ולכן יש כמה מצות שהקדושה שורה עליהן אפילו שלא בשעת עשייתן זה מורה על גילוי אור אין סוף ברוך הוא אפילו בגוף העשיה:

פרק לא

והנה הגם שמבואר ברעיא מהימנא דאורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרחת לעילא דהיינו כי תכלית בריאת האדם הוא לעשות רצונו יתברך ועל ידי עסק התורה ומצות בעשיית רצונו יתברך תתעלה נפשו עמהם אשר על כן כשעוסק בתורה באהבה ויראה אזי באהבתו ויראתו מעלה כביכול רצונו אליו יתברך ומתדבק על ידי התורה אליו יתברך אבל אם אין לו אהבה ויראה ולא נתבטל מהיש שלו הגם שלומד בתורה להתדבק לרצונו יתברך רק שלא נתבטל מגשמיותו והיש שלו לכן אינו מעלה רצונו יתברך גם כן מהגשמיות הנגלה בהלבשת היש ונשאר התגלות רצונו מלובש ביש גמור ולכן אין מעלה נפשו עמהם כל זה הוא בבחינת התגלות נפשו בבחינת התעלותה אליו יתברך הוא ההבדל כי אם היה מסיר הגשמיות והיה בטל אליו יתברך על ידי עסקו בתורה אז היה מסיר היש הגמור הנגלה בהסתרה גמורה והיה מביאה אל רצונו יתברך דהיינו כל אחד במקום הראוי לו דהיינו מקרא באלוק"ות דעשיה ומשנה באלוק"ות דיצירה ותלמוד באלוק"ות דבריאה ובזה תתעלה נפשו אל מקום ההוא אבל לגבי העצם דהיינו מצד עצמותו ברוך הוא אשר אצלו יתברך אין צמצום והסתר מעלים ומסתיר הרי המשיך רצונו אפילו בבחינת עשיה גשמיות:
ויובן זה על פי משל ממלך בשר ודם שמצוה לעשות לעבדיו איזה צווי דהיינו להביא לו אבנים טובות או סתם אבנים או שארי דברים לצורכו והנה בבחינת עבדיו יש הבדלים

ביניהם יש בהם שמבין רצון המלך בזה המעשה ומצד אהבת המלך עושה זה בזריזות ויש מהן שעושה רק מצד הצווי ולא מצד האהבה זה שעושה מצד האהבה ומבין רצונו של המלך בזה ובטל אל המלך ומתדבק אליו ככה נגלה אליו המלך באהבה ומראה אליו אהבתו בגילוי ועל ידי זה מתדבק באהבה אל רצון המלך אבל זה שעושה רק מצד הצווי כן התגלותו של המלך גם כן אליו שלא בגילוי האהבה:

כן הוא בבחינת עבודה והתדבקות אליו יתברך כפי האתערותא דלתתא כן הוא האתערותא דלעילא וכדרך שבא לראות כן בא ליראות אם עשיית רצונו יתברך על ידי עסק התורה ועשיית המצות הוא בהסיר לבושי הגשמיות מאתו ומבטל נפשו אליו יתברך על ידי אהבה ויראה ועל ידי אהבה ויראה עושה רצונו יתברך כן כביכול ההתגלות מאתו יתברך בלי התלבשות וצמצומים גשמיים בבחינת עשיה ומתקשר ומתמשך בנפש האדם אלוק"ותו יתברך ומעלה נפשו אליו יתברך ועל ידי התעוררות רצונו יתברך נמשך כביכול אליו בבחינת אהבה והנה התורה ומצות שעשה המה נכללין בעצמותו ברוך הוא ממש רק מצד התכללות זה כביכול ממשיך עצם רצונו יתברך דרך כלי העולמות להיות מאיר בנפש האדם לכל אחד כפי אהבתו ויראתו לפי שורש נשמתו דהיינו בעוסקו במקרא אשר מקרא באה מלובשת בבחינת עשיה הן בהתגלות המקרא על פי פשוטו והן בספורי מעשיות בתורה על פי פשטן של דברים והן במצות מעשיות ולכן מזה העסק נמשך הוא כביכול אליו בבחינת עשיה:

והנה ענין התורה בעצמה עם כח נפשו של האדם העוסק בה עולה בבחינת עשר ספירות דעשיה שהם אלוק"ות דעשיה שהוא עצמותו ברוך הוא ממש כי באמת עשר ספירות דעשיה הן הן עשר ספירות דיצירה וכן עשר ספירות דיצירה הם עשר ספירות דבריאה וכן עשר ספירות דבריאה הם הם עשר ספירות דאצילות ועשר ספירות דאצילות בהם הוא התגלות אין סוף בעצמו ולכן מבואר בספר יצירה עשר ולא תשע עשר ולא אחד עשר ואם היה הבדל בין הספירות של העולמות הויא להו ארבעים אלא שחס ושלום לעשות הבדל ביניהם אלא החילוק הוא רק מצד ההתגלות:

כמו למשל בהבדל מאדם כשעוסק במעשה הרי לא נגלה ממהותו אלא המעשה בלבד וכשהוא מדבר אזי נגלה ממנו יותר דהיינו שמגלה מדותיו על ידי הדבור במה הוא חפצו ובמה אינו חפץ או באהבה או בהיפוך וכשמגלה שכלו אז נגלה ממנו יותר וכל אלו הבחינות המה נכללות בעצם החיות וכולם נמשכין ממנו והנה אפילו כשעוסק רק בבחינת עשיה הרי נמשך בכל חיות נפשו בעשיה זו ומצד חיות נפשו עשה הדבר הזה והוא החיות עצמו הנמשך בדבור והוא החיות הנמשך בשכלו והוא עצם החיות

בלי הבדל כלל רק ההבדל הוא בהגילוי כי בעשיה ההתגלות שלו מועט ובדבור נתגלה יותר ובשכל נגלה יותר כן יובן למעלה בהתגלות אין סוף ברוך הוא בעצמותו בבחינת חיות העולמות דרך כלל אשר בכח החיות הזה נכללים כל העולמות בכח אחד והם עשר ספירות דאצילות וכן כח החיות האלוק"י הזה מתגלה בבחינת מושכל של כל העולמות והוא התלמוד ששם נגלה ההשכלה והטעם של הלכות והוא בחינת בריאה וכן בבחינת דבור בבחינת מדותיו יתברך שהוא בחינת יצירה ששם נגלה התחלקות כל פרטי מדותיו והוא בחינת משנה ושם נגלה פרטיות מדות באסור והיתר וזכאי וחייב וכן בבחינת עשיה נגלה בכח חיות זה בבחינת עשיה גשמיות שהוא בחינת מקרא שנגלה רצונו יתברך בדרך כלל בבחינת הסתר בבחינת עשיה אבל דרך כלל כל המשכות אלו הוא כח עצמותו ברוך הוא הנגלה בכל המשכות אלו רק החילוק הוא בבחינת הארתו המאיר בבחינת המשכות האלו:

והוא דרך משל מהמלך שמצוה לעבדיו להביא לו עצים או שארי חפצים לצורך בנין אז אין נגלה רצונו רק בדרך כלל חפצו בהעצים ואבנים ולא נגלה עדיין חפצו בהם בפרט וכשמצוה לסדרם ולבנותם בפרט דהיינו העצים לצורך זה והאבנים לצורך זה וחפצו באלו הדברים מה יעשה בהם הרי נגלה ממהותו יותר פרטיות ונגלה חפצו במה שחפץ ובמה שאינו חפץ וכשמגלה הטעם והמכוון וההשכלה למה נצרכת אליו ולאיזה מכוון הוא חפץ בזה ואינו חפץ בזה אז מגלה יותר מפנימיותו וכשמגלה עצם רצונו והתקשרותו האמיתי בחפץ נפשו נתגלה יותר גילוי ממהותו אבל כל ההבדלים האלו הם בההתגלות אבל עצם הרצון והחפץ הוא שוה בכל ההתגלות כן הוא כביכול התגלותו בכל הבחינות במקרא ובמשנה ובתלמוד ובקבלה כי במקרא אינו נגלה כי אם דרך כלל וביצירה נתגלו מדותיו יתברך ובבריאה נגלה השכלתו ובבחינת אצילות נגלה עצם התקשרותו ויחודו בהם ואיך המה שייכים אליו ומתייחדים בהתקשרות אחד לכחו יתברך ושורש כל אלו הבחינות הוא עצמותו ברוך הוא לבדו הנמשך בהם אשר עצמותו ברוך הוא אינו בערך השגה והתגלות כלל:

וכן האדם כשהוא עושה רצונו סתם בלי התעוררות אהבה ויראה המוסתרת בלבו רק שעושה במצות אנשים מלומדה ככה אינו מאיר מרצונו יתברך להאיר בנפש האדם אלא בבחינת עשיה גשמיות ואינו מאיר מפנימיותו יתברך ואם עושה באהבה ויראה על כל פנים להיות נגלה במוחו בהתבוננות ביחודו יתברך אשר הוא יתברך ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ומצד זה רוצה להבטל אליו ולעשות רצונו יתברך רק שהאהבה והיראה אינה בהתגלות לבו בהתלהבות וחפץ ותשוקה בהלב רק שהאהבה שבלב היא

מתגלית בשכלו דהיינו שיהיה ההסכם במחשבתו להתדבק בו אז נגלו כביכול מדותיו יתברך שבבחינת יצירה ומאירים בנפשו מאור האלק"י הנמשך ביצירה ועל ידי זה תתעלה הנפש לבחינת יצירה להיות מאיר מאלק"ות דיצירה הנמשך מאין סוף ברוך הוא בבחינת הארה בנפשו וכאשר עשה רצונו יתברך באהבה ותשוקה שבלב הנולדים מהדעת ותבונה בגדולתו ויחודו יתברך אז מתגלה ומאיר בנפשו מאלק"ות דבריאה להאיר בנפשו ולהעלותה לשם וכל זה הוא מצד הארה וההתגלות ועליות נפשו להוי"ה אבל עצם כח נפשו המלובשת בתורה ומצות הרי היא מתכללת באלוק"ות שבכל עולם בהתכללות גמור שלא בבחינת הארה שהוא עצמותו ברוך הוא ממש:

פרק לב

והנה הגם שבעוסקו במקרא אינו ממשיך התגלות אלוק"ותו יתברך רק בבחינת עשיה עם כל זה הארה המאירה מאור אין סוף ברוך הוא בנפשו הוא לפי בחינת מהללו במדותיו אם עשייתו הוא על פי האהבה והתשוקה ההארה בנפשו הוא מבחינת אלוק"ות דבריאה הגם שהמקרא עם עצם נפשו הוא בעשיה זהו כח עצמותו ברוך הוא המתגלה בעשיה כמשל הנזכר לעיל מגילוי עצמות רצון המלך כשהוא בכלל אינו נגלה רצונו רק בדבר הנמוך אבל אם עושה רצונו של מלך בתשוקה גדולה אפילו בדברים הנמוכים עם כל זה נגלה המלך אל העושה הדבר גם כן באהבתו מעצם הגם שהעשיה שהוא עושה הוא בדבר השפל והנמוך כי כן הוא התגלות רצון המלך במעשה הזאת ובפועל המעשה מתדבק אל אהבת המלך על ידי מעשה הזו אבל עם כל זה הארת המלך אל האדם הפועל באהבתו הוא רק בבחינת הארה אבל המעשה מתדבק אל עצם רצונו:

ועוד יובן זה ממשל כשהרב מלמד לתלמידו צירופי אותיות ותיבות וגם לומד עמו משנה וגם לומד עמו פשטי גמרא הנה בעת לימודו של הרב עמו צירופי אותיות הרי שכלו בצמצום גדול ומתמשך בכל חיותו בהמשכות הנמוכות לגביה ואם הבן לומד בחשק גדול ומתקשר באהבה בהלמוד הזה ומתקשר בחפץ רבו אז רבו גם כן מתקשר עמו באהבה ונגלה אהבתו אל הבן והתלמיד נמצא בחשק הזה מעורר חשק והתדבקות רבו באהבה גדולה ונגלה מהרב פנימיותו אבל עם כל זה התגלות הלימוד ורצונו נמשך בדברים קטנים לפי ערכו וכשהוא לומד עמו משנה הרי נתגלה בגילוי יותר מחכמת הרב ורצונו מקושר בלימוד המשנה וכן הוא בלימוד הגמרא ופשטים וסברות נגלה התגלות יותר מחכמתו ובכולם אם התלמיד מתקשר בלמודו ומתקשר אל הרב באהבה וחשק אזי מתדבק אליו רבו גם כן באהבה כפי חפצו ותשוקתו והנה החפץ והתשוקה והתדבקות שוה בכל בחינות לימודו כאשר הוא בשכל גדול כן הוא בשכל הקטן כי מאחר שרצון

הרב נמשך בזה זהו רצונו העצמי וכל עצמותו נמשך בזה האופן וכשהתלמיד מתקשר לרצונו מצד האהבה כן רבו מתקשר אליו באהבה ולכן אין הבדל בבחינת התשוקה והדביקות רק ההבדל הוא בהגילוי של רצונו וחכמתו כי בזה נתגלה בבחינה הנמוכה ובזה הוא בהתגלות יותר אבל עם כל זה הרצון של הרב ומהותו נמשך בהם בשוה גם החפץ והתשוקה כנזכר לעיל נקשר גם כן בשוה וכן תלמוד מזה בהיפך אם התלמיד אינו מתקשר בהלימוד ולבו פונה לדברים אחרים ואינו מתקשר אל הרב הגם שעוסק אפילו בגמרא אין לבו של הרב אליו והתקשרותו עמו בבחינת אחוריים ואדרבה מקבל מזה ההיפוך של הקישור וזה שוה גם כן בין שלומד דברים פשוטים או לומד דבר חכמה הגם שבדבר חכמה נגלה יותר מחכמת הרב אך אף על פי כן בענין ההתקשרות רצונו של הרב הנמשך אינו בהתקשרות האהבה אל בחינת התלמיד רק כשיחזור וישיב אל לבו ליתן דעתו על זה אז ממילא מתקשר עמו בלימוד זה אפילו על העבר כו':

והארכתי בזה כדי שבזה יבין המשכיל עניני בחינת עסק התורה והתקשרותה ופעולתה וכדי שלא יקשה על המעיין בדברים אלו ובפרט בספרו הקדוש של אדוני מורי ורבי נשמתו עדן שמבאר שם שבמקרא ממשיך רצונו ברוך הוא בבחינת עשיה וגם נפשו נכללת באלוק"ות דעשיה ובמשנה הוא ביצירה ובתלמוד ממשיך רצונו ברוך הוא ומתקשר באלוק"ות דבריאה וגם מבואר שבאהבה ויראה טבעית הוא עולה עד היצירה ובדחילו ורחימו שכליים מעלה את נפשו ותורתו לבחינת בריאה אשר אינו מובן לכאורה כי בבחינת הלמוד מקרא וכו' שהחילוק של העליות הוא מצד אופן הלימוד ומה שמבאר חילוקי עליות נפשו אם לומד בדחילו ורחימו טבעיים או בדחילו ורחימו שכליים ככה מעלה עסק תורתו לשם משמע שתלויין העליות באהבה ויראה וגם פעם מבואר שנפשו של העוסק בתורה נכללת ממש באלוק"ות שבכל עולם אפילו בחינת נגה נעשה ממש התאחדות באלוק"ותו יתברך ופעם מבואר שם שמאיר בנפשו רק הארה דאלוק"ות דכל עולם ועולם ככה מאיר בנפשו בבחינת הארה זו:

אבל על פי הדברים הנזכרים לעיל יבואר הכל על נכון דהיינו שמצד המשכת רצונו יתברך במקרא הרי ממשיך האדם בעסק התורה רצונו בבחינת עשיה ועצם נפשו מתכללת ומתאחדת בעצמותו יתברך בבחינת התגלות בעשיה ובעסקו במשנה ממשיך רצונו יתברך הנגלה בבחינת יצירה וכמו כן בתלמוד בבריאה והחילוק שבין המשכות האלו הוא מצד ההמשכה בלבד כי בבריאה הוא ההתגלות יותר וביצירה התגלותו יתברר בבחינת צמצומים ובבחינת עשיה התגלותו יתברך בצמצומים יותר מביצירה אבל כל

זה אינו רק מצד ההתגלות בבחינת כלי העולמות אבל מצד עצמותו ברוך הוא המתגלה בכל הבחינות הכל הוא עצמותו ברוך הוא לבדו בלי שום הבדל כלל:

וכמו למשל באדם מצד ההתגלות הרי נגלה נפשו בשכל יותר מההתגלות של הנפש שבמדות וכן ההתגלות שבמדות הוא יותר מההתגלות שבמחשבה דבור ומעשה ובכלי העשיה אבל מצד עצם נפשו הרי אין חילוק והבדל כלל בין השכל למדות ומחשבה דבור ומעשה כי בכל אלו הבחינות נמשכה עצם נפשו ממש בלי שום חילוק כלל כן יובן בכל אלו ההתגלות בבריאה יצירה עשיה כנזכר לעיל:

וכל אלו הבחינות המה בבחינת התגלותו יתברך אבל בענין התדבקות האדם העובד אליו יתברך להתקשר אליו יתברך זה תלוי בההתעוררות של האדם אם התדבקותו הוא רק באמונה פשוטה בקבלת עול מלכות שמים הרי כמו כן אתערותא דלעילא להאיר אור בנפשו מאור אין סוף ברוך הוא המחיה את כל העולמות בבחינת כלי עשיה ואם ההתעוררות הוא בבחינת אהבה ויראה טבעיים דהיינו שמוציא אהבתו המוסתרת בלב להיות נגלה במוחו להיות חפץ במוחו ושכלו התשוקה לדבקה בו יתברך ולבטל היש שלו בחפץ נפשו הגם שאין לבו מרגיש בהתשוקה הזו רק שהתגלות התשוקה הוא במוחו ושכלו בלבד שמבין בשכלו שראוי לחשוק אליו יתברך ולהדבק בו יתברך על ידי התורה ומצות וכן ראוי לירא מפניו יתברך ועל פי הבינה הזו הוא עוסק בתורה ומצות כמו כן ההתעוררות מלעילא ממדותיו יתברך בבחינת יצירה להאיר מאור אין סוף ברוך הוא הנמשך ביצירה דרך כלי היצירה לקשר נפשו של אדם אליו יתברך בבחינת מדותיו יתברך:

ואם העסק מצד ההתבוננות בגדולתו יתברך ויחודו אשר הוא יתברך ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ואשר כל העולמות בטלים אליו יתברך ואשר באמת אין זולתו יתברך ומצד הבנה זו נולדה התשוקה בלבו להתכלל ביחודו יתברך והיראה והבושה במוחו ליבוש ולירא מפניו ולהבטל אל רצונו ככה מאיר בנפשו מאור אין סוף המתמשך בבחינת בריאה ועל זה אמרו זכרונם לברכה שדחילו ורחימו הם גדפין להעלות נפשו אליו יתברך ולהעלות עסק התורה מגשמיותה להאיר בה אור אין סוף ברוך הוא להדבק בו יתברך על ידי כל בחינה ובחינה:

וכל אלו העליות הם שוין בין בעסקו במקרא או במשנה או בתלמוד וכמבואר במשל הנזכר לעיל אבל התגלותו יתברך בבחינת עצמותו ברוך הוא והתכללות נפשו על ידי עסק הנזכר לעיל בעצמותו ברוך הוא הרי הוא מתכלל בעצמותו ברוך הוא ממש לא בבחינת הארה בלבד דהיינו שעצם נפשו מתכללת ומתקשרת בעסק התורה שהיא

רצונו יתברך אשר בה מתמשך עצמותו ברוך הוא בלי הבדל רק התגלות רצונו ברוך הוא הוא בבחינות חלוקים מבריאה ליצירה ומיצירה לעשיה אבל בבחינת העצמיות בכל הבחינות הנזכרים לעיל נכללת נפשו של העוסק בהתורה ומצות ומתקשר ונכלל באלוק"ותו יתברך ממש שהוא עצם רצונו יתברך המתמשך בכל אלו הבחינות:

פרק לג

לכן ההתכללות של כל הבחינות המבוארים לעיל הוא תלוי בהתעוררות של התחתונים שלפי התעוררות העוסק ככה הוא ההתגלות בנפשו וגם על ידי חפצו ורצונו באמת להתקשר ולכלול נפשו באור אין סוף ברוך הוא על ידי עסקו בתורה ומצות בזה נכללת עצם נפשו באלוק"ות שבכל עולם ועולם וההארה המתגלית בנפשו האלוק"ית ולבושיה הוא כפי עבודתו הן בקבלת עול מלכות שמים הן באהבה ויראה טבעיים הן בדחילו ורחימו שכליים כנזכר לעיל אבל אם עוסק בתורה ומצות שלא לשמה דהיינו מצד מצות אנשים מלומדה מצד ההרגל וכו' אזי אינו מעורר בנפשו ההתקשרות לרצונו יתברך ולכן אין נגלה על ידי עסק התורה ומצות שום גילוי מאור אלק"י ונשארת בעשיה או ביצירה במדור המלאכים דעשיה ודיצירה שבהם אין נגלה אלוק"ותו יתברך והמה נגלים בבחינת נפרדים דהיינו שבאותיות התורה ומצות אינו נגלה החיות שבהם ואינם נגלים אלא בבחינת חצוניות בלבד כן חיות נפשו המלובשת באותיות אלו ובעשיית המצוה נגלית גם כן בבחינת נפרד גמור:

ועל זה אמרו זכרונם לברכה שתורה ומצוה בלי כוונה היא כגוף בלי נשמה דהיינו שהגם שכלי הגוף המה במציאות בכל פרטיהם אף על פי כן בלי החיות המה רק בשר גשמי כן הגם שעל ידי עסק התורה ומצות ממשיכין רצונו יתברך שבהתורה ומצות כי זהו רצונו ממש בלי הבדל ואצלו יתברך אין מסתיר הצמצום אף על פי כן בהתגלות אינו נגלה בבחינת העולמות כי אם כגוף שהמה החצוניות בבחינת נפרדים גמורים והם המלאכים השוכנים במדורות דיצירה ועשיה אשר הם שלוחי ההשפעה להתגלות חיצוניות העולמות כי המלאכים דהיכלות המה מצד התגלות ביטול היש והנבראים לבחינת אלוק"ות הנמשך בכל עולם ועולם אבל המלאכים דמדורות המה נגלים לכחות מחולקים ועל זה מבואר בעץ חיים שבהתורה ומצות בלי כוונה נבראים גוף המלאכים דיצירה ודעשיה דהיינו מהתורה נבראים המלאכים דיצירה ומהמצות בלי כוונה נבראים מלאכים דעשיה:

ולכן נאמר בתיקונים דאורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרחת לעילא ונשארת בעשיה גשמיות או בכלי היצירה החצוניות אך עם כל זה העסק לא אתאביד מכל וכל כי הגוף

של התורה ומצות נעשה על פי עסק זה וכבר מבואר לעיל שהעיקר הוא הכלי כמבואר בזוהר הקדוש לית מלה דאתאביד בעלמא ומכל שכן דבור ומעשה דקדושה כי בעשיה זו ועסק זה ממשיך עצם רצונו יתברך ולגביה יתברך אין מסתיר אבל עם כל זה בבחינת הגילוי לא נגלה רק הכלי ולא האור אשר על כן אם חזר ולמד הדבר ההוא לשמה וכן אם עשה המצוה בכוונה ממשיך חיות להכלי אשר עשה בעסק ההוא ואז נכללת נפשו גם כן בחיות האלוק"י וגם מאיר בנפשו בבחינת השגתו בערך כל עולם בבחינת הנשמות אשר בכל עולם ועולם המקבלות מעשר ספירות הוא האלק"ות דכל עולם ועולם:

והנה הגם שביארנו שעל ידי עסק התורה ועשיית המצות נכללת נפשו באלק"ות ומתקשרת ברצונו יתברך אפילו בבחינת התעוררות עשיה ואין החילוק אלא בבחינת ההתגלות עם כל זה מעלת ויתרון העובד בדחילו ורחימו שכליים לדחילו ורחימו טבעיים ממש כיתרון מעלת המדבר שהוא בחינת אדם על מעלת החי שאינו מדבר בחינת בהמה וכן יתרון מעלה של דחילו ורחימו טבעיים על בחינת אמונה ועול מלכות שמים בסתם כיתרון מעלת החי על בחינת הצומח אשר אין להעריך זה לזה הגם שבכולם נתגלה החיות אשר מצד עצם החיות הוא חיות אחד מהבורא ברוך הוא עם כל זה בהתגלות חיותם אינם נערכים זה לזה כן כביכול אין להעריך יתרון דכל בחינה ובחינה הנזכרים לעיל על בחינה שלמטה הימנה מכל שכן שאין להעריך יתרונם של בחינות אלו על בחינות תורה ומצות שלא לשמה כמו שאין להעריך כל הבחינת החיות הנתגלה במדבר וחי ובצומח לגבי הדומם אשר אינו נגלה בו שום חיות כלל כי אלו שלשה בחינות הנזכרים לעיל הגם שאין להעריכם זה לגבי זה אף על פי כן יכולים הם להתקשר ולהתאחד זה בזה דהיינו מהצומח יכול להתהפך להחי על ידי אכילתו הרי יש להחי התחברות עם הצומח וכן המדבר עם החי והצומח אבל עם הדומם אין להם התקשרות כלל:

כן אם לומד דבר לשמה ועושה המצוה לשמה הגם שעסק ועשה על ידי בחינה התחתונה שהיא אמונה וקבלת עול מלכות שמים בקל יגיע לו מזה אהבה ויראה ותשוקה וחשק כי מאחר שעיקר חפצו ורצונו הוא ליבטל אל רצונו יתברך ועוסק בזה ממילא תגיע לו מזה על ידי ההתמדה גם אהבה ויראה או על פי עסק זה יהיה לו התפעלות אהבה ויראה בקריאת שמע ותפלה אבל העוסק רק במצות אנשים מלומדה בלי שום חיות כלל ובלי שום התעוררות חפץ אלוק"י הרי אין לו התחברות כלל אל אלק"ותו כי הוא בחינת יש גמור בבחינת דומם והוא מעלמא דפרודא ועל זה נאמר ונחש עפר לחמו כי בחינת נחש הוא עלמא דפרודא בבחינת יש גמור:

אך עם כל זה הגם שהדומם מובדל בערך התחברות זה לזה עם כל זה הכל היה מן העפר וכל הבחינות יניקתם הוא מעפר והדומם כן עיקר הוא גוף העסק וגוף מעשה המצוה שהיא עצם רצונו יתברך ומבחינת עצם רצונו יתברך נגדלים כל הבחינות הנזכרים לעיל כי הכלי הוא עיקר להחיות כי בלא כלי אין להחיות התגלות כלל אך עם כל זה כל זמן שעוסק בלי כוונה הרי אינו נגלה רק בחינת הדומם בלבד אך אף על פי כן כי כמו שבכח הדומם להוציא ולהתגלות כל הבחינות הנזכרים לעיל על ידי החרישה והזריעה כן יש בכח עסק תורתו ועשיית המצוה לגלות מהם התגלות רצונו יתברך על ידי חרישה שמרפיא ארעא דהיינו כשיבטל על ידי ההכנעה הגשמיות שלו ויזרע בתוכו בחינת אור הוא להתדבק בעצם רצונו יתברך על ידי אהבה ויראה טבעיים או שכליים אז נתעלו תורתו והמצות שלו למקורו ושורשו:

וזהו שמתוך שלא לשמה בא לשמה דהיינו שמתוך שבעסק התורה ומצות אשר בהם מוסתר אור עצמותו ברוך הוא וגם בנפש העוסק והעושה מוסתר האהבה מוסתרת שבנפשו רק שלא באו לידי גילוי כמו כח הצומח המוסתר בעפר אשר אינו נגלה כי אם הדומם בלבד ועל ידי הפעולה נתגלה כן מוסתר בכח מעשה ועסק זה רצונו יתברך ואהבה מסותרת ולכן בקל יכול לפעול פעולתו להביאה לידי התגלות על ידי יגיעתו אשר ייגע בזה להשים דעתו על הדבר ולכוון בעסקו כנזכר לעיל ולכן אם חזר ולמד ועשה הדבר הזה בכוונה הרי הוא מעלה את התורה ומצות וממשיך בהם חיות כנזכר לעיל:

פרק לד

וכל זה הוא כשעוסק שלא לשמה דהיינו שאינו מכוון בה לשמה שהוא בכדי להתקשר לרצונו יתברך ואינו לומד ועושה רק מצד ההרגל אבל לא בשביל פניה אחרת חס ושלום אבל כשעוסק חס ושלום לשום פניה אחרת דהיינו להתגדל ולהתייהר ומכל שכן חס ושלום לקנטר או להשתמש בתגא חס ושלום כמו בשביל שיקראוני רבי ולעשות קרדום לחתוך בה לעסק פרנסתו וכו' רחמנא ליצלן הרי אין להעריך זה אפילו לבחינת דומם כי זה ממשיך אלקותו יתברך למקום אפל וצלמות בבחינת בית האסורים ומקיף עליהם חומות ברזל שלא יהא יכול ליקרב אצלה והוא דומה למשל לאחד שהמלך מצוה להביא לו חפץ יקר והוא לוקח החפץ לעצמו ומסגירו בכמה חומות שלא יהיה יכול המלך לקרב אל החפץ אשר על כן על ידי העסק והעשיה בוודאי המשיך רצונו יתברך כמבואר לעיל שאין לך מלה ועובדא בעולם שאינו עושה פעולתה לעורר על ידי זה עצמותו ברוך הוא אבל לא די שאינו מתדבק ומתבטל אל רצונו יתברך אלא אדרבה הוא ממשיך רצונו יתברך לעצמו בבחינת הקליפות ולכן עונשו גדול עד למאוד ועל זה אמרו רבותינו זכרונם

לברכה זכה נעשית לו סם חיים לא זכה נעשית לו סם המות ממש אשר על כן אינם נתעלים תורתו ומצותיו רק על ידי תשובה גדולה ולב נשבר וחרטה באמת מלב ונפש על שגרם להמשיך קדושתו יתברך אל הקליפות ולכן צריך בתשובה זו להוציאם מן הקליפות שלכן נקראו קליפות כמו הקליפה שמסתרת המאכל אשר מצד הקליפה אי אפשר להגיע אל המאכל הגם שהמאכל בתוכה בוודאי רק שאי אפשר להשיג המאכל אשר בתוכה ולכן צריך לשבור הקליפה שעליו וממילא יתגלה המאכל כן בעסק התורה ומצות בוודאי המשיך בהם אלוק"ותו יתברך כביכול רק מצד הקליפה שהם מחשבותיו וכוונותיו אשר לא טובים רצונו יתברך בתכלית ההסתרה אשר על כן על ידי תשובה וחרטה ועזיבת מחשבותיו על להבא בזה תצא מחלאת וטומאת הקליפה ותתעלה תיכף אל הקדושה:

אבל עם כל זה עצם העסק ועשיית המצוה לא תתאביד לעלמין כי כבר ביארתי כמה פעמים כי כל אלו הבחינות הם לגבי ההתגלות אבל אצלו יתברך אין צמצום והסתר מעלים לפניו נמצא בבחינת עשיה זו הוא גילוי רצונו אך עם כל זה מחמת שעיקר רצונו יתברך היה בשביל הגילוי הרי כביכול בזה הוא מסלק גילוי עצמותו ברוך הוא מצד שהוא עובר רצונו יתברך ולכן אי אפשר להמשיך גילוי רצונו יתברך רק על ידי התשובה כנזכר לעיל או שאיזה צדיק יעלה אותה ממסגר הקליפות להעלותה אל הקדושה או בעצמו מעלה אותה על ידי גלגול וכו' וכן בהעוסק שלא לשמה שיחזור וילמוד לשמה וכן בכל הבחינות הנזכרים לעיל שיתעצם בהתאמצות להעלות מבחינה לבחינה הגם שלגביה יתברך שוים כל הגילויים אשר מצד האמת אפילו הגילוי הראשון שבראשונים כמו אותן שיש להם אהבה בתענוגים להתענג על הוי"ה הרי אין להעריך האהבה לגבי עצמותו ברוך הוא באיזה ערך אשר על כן מצד עצם הגילוי הרי אין להעריך כל הבחינות שבבחינת העולמות לגביה יתברך אשר אצלו יתברך הכל בהשוואה ועוד זאת שאין להעריך אליו יתברך שום מדה כלל עם כל זה עיקר רצונו יתברך היה דייקא מצד ההתגלות בבחינת ההתדבקות אשר לכוונה זו כביכול האציל המאציל ברוך הוא חכמה ומדות בכדי שעל ידי המדות האלו יהיה התדבקות להתחתונים אליו יתברך על ידי מדותיו יתברך ולכן כביכול צמצם עצמו לבחינת אהבה וחסד וגבורה ותפארת ונחית לדרגין אלו כדי להעלות בחינת התחתונים ולדבקם אליו יתברך על ידי בחינת המדות האלו וכמשל האב אשר מצמצם עצמו לאהוב מעשה נערות של בנו לפום שכלו ובכדי להתדבק אליו ובנו יהיה גם כן מתדבק אליו באהבתו:

אשר על כן חובה ביד האדם לייגע נפשו להיות עסק תורתו ועשיית מצותיו בדחילו ורחימו שכליים או על כל פנים על פי דחילו ורחימו טבעיים ואם לא יעלה בידו ולא ישיג אפילו דחילו ורחימו טבעיים תהיה על כל פנים עסקו על פי אמונה ועול מלכות שמים והנה אמרו רבותינו זכרונם לברכה לא עליך המלאכה לגמור ולא אתה בן חורין להבטל ממנה שהאדם מוכרח לייגע נפשו הן בעבודה זו קריאת שמע ותפלה והן בעסק תורה ומצות בכדי להתבונן בכל שכלו ביחודו יתברך להוליד על ידי התבוננותו אהבה ויראה הן מצד בחינת אהבת עולם והן בבחינת אהבה רבה וכמו שבארתי לעיל ולא יחוש אולי הם דמיונות כי בוודאי יש בכל נפש שני הבחינות אהבה רבה ואהבת עולם בכח אהבתו המוסתרת אשר בכח נפשו רק בבחינת ההתגלות לא כל הנפשות שוים אשר על כן יטריח בנפשו להוציא אהבתו המוסתרת להביאה לידי גילוי בחכמתו ובינתו ודעתו ובהולדת אהבה ויראה:

פרק לה

ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה ואל תהי מפליג לכל דבר כי כבר מבואר לעיל כי על פי ההתגלות מצד הדרגין בבחינת ההסתרות הרי אין בכח שום שכל להשיג את בוראו ומכל שכן בבחינת התדבקות אליו אשר לית מחשבה תפיסא ביה כלל אבל מצד האמת הרי כח עצמותו ברוך הוא הוא לבדו בכל ההתגלות כי אין זולתו יתברך ואין כח נמצא זולתו והוא יתברך נמצא בכל המציאות ומה שנראו דרגין מחולקין הוא רק מצד ההסתרה בבחינת חצוניות אשר על כן צד החצוניות הרי מובדלין המדריגות באין ערך אבל מצד הפנימיות הכל הוא עצמותו ברוך הוא ואין זולתו כלל אשר על כן נשמותיהן של ישראל הנמשכין מהפנימיות ואחוזים בו יתברך כביכול הרי יש בכח נפשם המושרשת ביחודו יתברך לעורר האהבה ויראה והדביקות אליו יתברך ובפרט שירושה היא לנו מאבותינו ומרעיא מהימנא ומכל השבעה רועים:

והנה מצד ההשגה באמיתיותו יתברך לא השיג אדם מעולם אפילו משה רבינו עליו השלום נאמר עליו לא תוכל לראות את פני כי לא יראני האדם וחי רק השגתו היה מצד התלבשותו יתברך בעשר ספירות דבריאה הגם שהביטול שלו היה בבחינת אצילות עם כל זה השגת בטולו וגילוי אלוק"ותו יתברך היה על ידי התלבשות אצילות בבריאה כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה כי משה היתה נבואתו באספקלריא המאירה הגם שהיתה מאירה אף על פי כן היתה על ידי אספקלריא שהיא בחינת כלי המראה אלוק"ותו יתברך וכן האבות נאמר עליהם בזוהר הקדוש שראו באספקלריא שאינה מאירה דהיינו שלא היתה השגתם רק על פי אספקלריא שאינה מגלה עצם אלוק"ותו רק

במעין ודוגמא אבל משה רבינו עליו השלום השיג על ידי הכלי עצם אלוק"ותו יתברך וכל שכן שאר הנביאים שראו ביותר התלבשות וביותר הסתר וכמבואר ביחזקאל בפסוק וכמראה כו' אשר נאמר בו תשעה פעמים מראה דהיינו במעין דמעין בהתלבשות תשעה בחינות וכמבואר שם ברש"י ועל זה נאמר וביד הנביאים אדמה אך הגם שראו במעין דמעין אף על פי כן נאמר בהם וארא את הוי"ה דהיינו שראה את הוי"ה דייקא בעצמותו ברוך הוא כי באמת נגלה עליהם עצמותו ברוך הוא הגם שהיה בבחינת דמיון אף על פי כן הדמיון הוא גם כן מצד אמיתיותו יתברך כי אפילו בחינת הדמיון הוא עצמותו ברוך הוא בפועל הדמיון רק שלפי כלי המקבל ככה נגלה אליו ומזה תדין לכל נפש מישראל אשר משיגים אלוק"ותו יתברך כל חד וחד לפום שיעורא דיליה לפי כלי שכלו הגם שהשגתו הוא בחינת דמיון מעין דמעין הארה דהארה עד אין קץ אף על פי כן הוא אמיתי שהוא גילוי אלוק"ותו יתברך בכל נפש מישראל באמת כי הוא יתברך הנותן דמיון זה:

וכמשל ממלך בשר ודם שמראה עצמו לפני עבדיו בבחינת הסתרה לזה בבחינת הסתרה זו ולזה ביותר הסתרה וביותר דמיון אבל הכל הוא המלך עצמו רק שאצל המקבלים הוא ההבדל בההתגלות כי לזה נגלה באופן זה ולזה נגלה באופן זה אבל באמת הכל הוא המלך בעצמו כן כביכול התגלותו יתברך בבחינת השגת כל נפש מישראל והתפעלותו הכל הוא אין סוף ברוך הוא בעצמו רק אצל המקבלים הוא החילוק אשר בוודאי אין דומה השגת הבינוני להצדיק וגם בצדיקים הם מדרגות עד אין קץ וגם בבינונים הם מדרגות עד אין קץ דרגין על דרגין אבל הכל הוא עצמותו ברוך הוא הנמשך בכל אלו הבחינות:

ועוד זאת שישראל נקראים אברין דשכינתא כמבואר בתיקונים אית מאן דתליין ברישא ואית מאן דתליין בשערי דרישא ואית מאן דתליין בעיינין ואית מאן דתליין בחוטמא ואית מאן דתליין בידין ואית מאן דתליין ברגלין כו' והנה כמו שבאדם הרי חיות נפשו המתפשטת באבריו חלוקין הן בהתגלותן כי אין דומה התגלות החיות שבמוח להתגלות החיות שבלב ואין דומה התגלות החיות שבלב להתגלות הנגלה בכלי המעשה אשר בכלי המעשה אינו נגלה כי אם הארה דהארה מהנפש כי ההתפשטות הנגלה בחיות שברגל אין להעריך להחיות הנמשך ונגלה במוח בכמה ערכים ומכל שכן לגבי עצם חיות הנפש ומכל שכן ההתגלות שבשערות וציפרנים לגבי עצם החיות אשר הוא בכמה הארות לאין מספר עם כל זה עצם הנפש היא מתפשטת בכולם באין הבדל כלל ומה שעולה ברצון במחו תיכף עושים הפעולה כלי המעשה מצד שהכל הוא עצם הנפש

רק ההתגלות נגלה לפי ערך הכלי כי כלי המוח מצד זכותו נגלה חיות הנפש בשם על ידי לבושים דקים ובלב הוא יותר בלבושים עבים מצד הכלי ובכלי המעשה הוא יותר בלבושים גסים עד שהארות הנפש הוא ביותר צמצום וכל זה הוא מצד ההתגלות אבל בעצם הכל היא הנפש לבד בלי הבדל:

ועוד זאת שכל עיקר פעולת הנפש הוא דייקא על ידי הכלים האלו וכמו שאי אפשר להנפש לפעול פעולתה בלי כלי המוח שהם השכל והמדע כן אי אפשר לה לפעול פעולתה בלי הרגל או אפילו בלי צפרנים ומצד עצם הנפש אין לתאר שפעולת המוח הוא העיקר ופעולת הרגל הוא הטפל כי אדרבה בלי פעולת היד והרגל ופעולת הדבור שהם כלים גשמים הרי לא תפעול פעולתה על ידי השכל לבד נמצא שאין לחלק בין האברים שזה גדול מזה וזה נצרך יותר מזה כי הכל היא בסדר אחד בהצטרכות אחד ואין הבדל מצד עצם רצון הנפש כי בבחינה אחד זה במעלה על זה ובבחינה אחד חבירו במעלה עליו:

כן הוא כביכול שתכלית הכוונה מאתו יתברך הוא לגלות אלוק"ותו יתברך בבחינת יחודו יתברך ולגלות על ידי יחודו יתברך רצונו העצמי וכל ההתגלות הוא על ידי נשמות ישראל שהם המגלים אלוק"ותו יתברך על ידי יחודם ואהבתם ויראתם ובטולם אליו יתברך במסירת נפשם להוי"ה ועל ידי קיומם תורתו ומצותיו יתברך על ידי זה נגלה כביכול אלק"ותו כמאמר רבותינו זכרונם לברכה אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם כי בבחינת עולמות הנגלים אדרבה הם המסתירים אלק"ותו יתברך רק ישראל על ידי עבודתם וקיומם תורתו ומצותיו מגלים אלקותו יתברך אשר אין עוד אשר על כן יש בישראל ראשי אלפי ישראל ואית מנהון דתליין בלבא כמאמר הכתוב כל חכם לב וכן יש בהם כל בחינות האברים כנזכר לעיל ומצד בחינת האברים הוא התחלקות השגות הנשמות ובוודאי אין ערך ההשגה של הנשמה התלויה בבחינת ציפורן לנשמה התלויה במוח בכמה ערכים אין קץ אך עם כל זה הכל הוא אור אלק"ותו יתברך המתמשך בכל נפש בלי הבדל ואין ההבדל רק מצד הכלים מצד ההתלבשות והצמצומים אבל באמת כל הגילוים המה הכל מעצמותו ברוך הוא לבדו בכל הבחינות בלי הפרש אשר אליו אין לתאר חילוק והבדל כלל:

פרק לו

והנה בבחינת האברים גופא שהוא בחינת כמראה אדם יש גם כן בחינת כמראה אדם בכמה אופנים דהיינו שיש נשמות אחוזות באברי אדם דאצילות ויש גם כן בחינת אדם זה מצד הבריאה וגם כן מצד היצירה וכן מצד העשיה אשר כביכול נחית לצמצומים

בכל עולם התמשכותו יתברך אשר על כן יש נשמות אחוזות בבריאה ויש מהן באברים דבחינת יצירה ויש מהם אחוזות באברים דאדם דעשיה ובכל עולם יש כמה בחינות לאין קץ והכל הוא בחינת כמראה אדם שהוא יחודו יתברך הנגלה בבחינת האדם ודרך כלל הוא הכל יחוד אחד רק שההבדל הוא מצד הצמצום וההסתרה וכן יש בכל אבר כמה בחינות לאין קץ:

והנה עיקר כוונתו יתברך שיתגלה בכל הפרטים דייקא הן בבחינת האדם דאצילות והן בבחינת צמצומו והתלבשותו בבחינת בריאה והן בבחינת התלבשותו ביצירה ועשיה אשר המשכתו יתברך וכוונתו שוה בכל ההתמשכות כמו שהוא מתמשך בבחינת ראשי אלפי ישראל שהם הנשמות הגבוהות שבכל עולם ועולם כן הוא ההתמשכות שלו בנשמות האחוזים בבחינת שערות וצפרנים ובאופן אחד גדלה מעלת זה מזה ובאופן אחד גדלה מעלת חבירו אשר על כן מצד עצם כוונתו יתברך הוא שוה בכל נפש מישראל והכל הוא המשכת הבורא ברוך הוא בהם בלי הבדל ועצמותו ברוך הוא דייקא נמשך בהם רק בבחינת הגילוי הוא בוודאי אין ערך עם כל זה מצד ההתקשרות של המוח עם הרגל והציפורן הרי הם דרך כלל אדם אחד אפילו מצד ההתגלות כי אפילו מצד ההתגלות אין להעריך ראשו ומוחו למהות אחר ורגלו וציפרנו למהות אחר רק דרך כלל הוא אדם אחד בלי הבדל אפילו מצד ההתגלות:

כן כל ישראל נקראו איש אחד כמאמר הכתוב ומי כעמך ישראל גו אחד בארץ אשר על כן ישראל ערבים זה לזה ועל זה בא הצווי ואהבת לרעך כמוך שהוא האחדות כי על ידי האחדות וההתקשרות מקבל כל אחד ואחד בנפשו מנפש חבירו גילוי חיות אלוק"ות שבכח נפשו וכמו שהיד מקבל חיותו מהלב ומוח וכן המוח מקבל מהיד מטעם זה צריך לקבל כל אחד ואחד על עצמו ואהבת לריעך כמוך קודם התפלה כי התפלה הוא ההתקשרות ליחודו יתברך כל אחד ואחד כפי שורש נשמתו לקבל חיות אלוק"ותו יתברך ולכן צריך לקבל על עצמו מצות ואהבת לריעך כו' להתקשר בהתאחדות ומצד האחדות יקבל כל אחד ואחד חיות אלוק"י שבנפשו מנפש חבירו מה שאין כן חס ושלום כשחלק לבם עתה יאשמו כי כמו האבר הנפרד מהגוף אינו יכול לקבל חיות מהגוף כן כשהוא נפרד מחבירו אינו מקבל חיות אלוק"י ממנו:

אשר על כן מזה תבין שהתגלות אלוק"ותו יתברך וההתפעלות שבכל נפש מישראל הכל הוא גילוי אלוק"ותו יתברך ודביקותו אשר מתדבק על ידי התפעלותו ממש באלוקי"ם חיים ואינו דמיון אלא הכל אמת מצד אמיתיותו יתברך ומצד כוונתו יתברך בכל פרט אשר אצלו יתברך הכל בהשוואה כנזכר לעיל רק החילוק הוא בהמקבלים ועוד זאת הגם

שכל נפש אחיזתו הוא באבר פרטי אף על פי כן יש בכל נפש גם כן כל בחינות האברים המתחלקים בבחינת אדם אשר מצד זה נקרא אדם כל אחד בפרט מצד שכולל כל בחינות האברים בכחו אשר על כן יש בו כל חילוקי פרטי האברים אשר על כן בכל אחד יש בו חילוקים בהתפעלות בבחינת הרגשת נפשו פעם הוא התפעלותו על פי שכל ובינה להוליד מבינתו אהבה ויראה בלבו ופעם ההתפעלות בבחינת העלם ופעם הוא הביטול בבחינת קבלת עול מלכות שמים בקיום המעשה כמו שמצד הגשמיות יש שנויים פעם הוא בהתגברות השכל והמדות ופעם הוא בבחינת קרירות ופעם עיקרו הוא בפעולת המעשה כן הוא בנפש אלוק"ית כל החילוקים וכל הפרטים המה הכל מהמשכת אור אין סוף ברוך הוא המתמשך בנפשו והכל הוא מצד אמיתותו יתברך ומצד כוונתו יתברך להתגלות בכל פרטי אופנים:

ולכן דרך כלל התגברות שכלו ומדותיו הוא בעת התפלה ואחר התפלה הוא הסתלקות המוחין ואז תהיה עבודתו בעסק התורה ומצות בבחינת מעשה וכן אפילו במשא ומתן ובצרכי גופו תהיה גם כן עיקר הכוונה להעלות אל הקדושה הן באכילה ושתיה הן בעסק תורה ומצות וכמו שנתבאר לעיל שיש בזה כמה אופנים כל אחד ואחד לפי עבודתו ודרך כלל התגברות השכל והמדות בבחינת פנימיות להתגלות נפש אלוק"ית בבחינת חיות אלוק"י ולהפך שכל ומדות נפש הבהמית גם כן באהבה ויראה הן בבחינת אהבה רבה והן בבחינת אהבת עולם התגלות זו הוא על ידי קריאת שמע ותפילה וזה נקרא מוחין של בחינת אדם בבחינת תפלה:

ובקריאת שמע עיקר הגילוי הוא בבחינת מדות שבשכל ומדות שבלב וכמבואר בכוונות שקריאת שמע היא בחינת ו' קצוות דבינה דגדלות ובחינת תפלה המה מוחין דאבא ואימא המתמשכין במוחין דזעיר אנפין כן הוא בדרך כלל ובדרך פרט הוא התגלות חיות אלוק"י בכלי נפש אלוק"ית המלובשת בנפש הבהמיית ונעשו לאחדים אשר בקריאת שמע הוא התגלות בחינת מדות של השכל והבינה אשר שם משכן נפש אלוק"ית וגם בחינת מדות שבלב אשר שם מתלבשת נפש האלוק"ית בנפש הבהמית בהלבשה במדות שהוא חיות הלב אשר הוא מהדם:

כידוע שבלב הוא נחלק לחסד וגבורה ומשם מתחיל עץ הדעת טוב ורע הגם שבינה דנפש אלוק"ית גם כן מתלבשת בבחינת נפש הבהמיית שהיא בחינת נגה כי הלא הבינה הוא מצד היש כידוע עם כל זה עיקר התגלות הנשמה היא בהבינה ושם הוא גוברת על נפש הבהמיית שהיא נגה כי בבינה מבין אשר הוא יתברך ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ואין זולתו רק שהבינה היא מצד התחלקות העולמות מצד אלה כמאמר הכתוב

מי ברא אלה עם כל זה מצד הבינה הרי היש בטל אליו יתברך אשר על כן מבואר בזוהר בינה דינין מתערין מינה מצד שהבינה היא מבחינת אלה כנזכר לעיל אבל בעצם הבינה היא כולה רחמי אבל בלב שהם החסד וגבורה התגלות זה הוא דייקא מצד היש גמור כי בלא בחינת יש אין שייך אהבה כלל כמבואר לעיל כי אהבה היא משני מהותים דייקא וכל שכן גבורה ובחינת יראה היא דייקא מצד היש אך על ידי קריאת שמע מהפך מדות נפש הבהמיית שהוא היש אליו יתברך גם בחינת תפלה היא בחינת מוחין כי בחינת תפלה היא בחינת חכמה שלמעלה מהבינה דהיינו ביטול עצמי אליו יתברך וכידוע שחכמה אינה באה בהלבשה כלל שהוא רק כח הביטול ולכן נפש האלוק"ית אינה מתלבשת בנפש הבהמיית רק עד חכמה ולא עד בכלל כמבואר בספרו הקדוש של מורי ורבי נשמתו עדן אשר על כן נקראת תפילה בשם מוחין ואחר התפלה הם בחינת מוחין דקטנות אשר עיקרם הם נצח הוד יסוד שהם שורש המעשה אשר יעשה אותם האדם בתורה ומצות הגם שבתורה יש גם כן בחינת מוחין אבל המוחין שבתורה הרי הם בבחינת קטנות דהיינו כשעוסק בתורה הוא על פי חכמה המתלבשת בחצוניות שהוא שכלו הגשמי רק שבשכל הזה הוא רצונו יתברך אשר בשורשו נעלה מאוד אשר לזה היה כוונתו יתברך להיות לו דייקא דירה בתחתונים בבחינת יש דייקא וכמו שנתבאר לעיל כי עיקר הכוונה הוא לברר ברורי נגה ויתגלה כבוד עצמותו ברוך הוא דייקא בבחינת נגה וכל עיקר הוא דייקא בבחינת היום לעשותם בבחינת עשיה לכן בחינת נצח הוד יסוד הוא עיקר בחינת חיזוק המדות וההשכלה כי בלתי בחינתם לא היה קיום להשכל ולא היו פועלים כלום וממילא היו מסתלקים אך מצד הנצחון וההודאה והתקשרות לרצונו יתברך בבחינת התגברות שלא מצד השכל והמדות בלבד רק מחזק את נפשו שלא לעבור על רצונו ברוך הוא ושיתקשר דווקא בכל כח גופו ונפשו אליו יתברך בזה מתחזקים שכלו ומדותיו:

פרק לז

ועל זה נאמר והאתנים מוסדי ארץ והכל הוא על ידי רצונו יתברך ולכן האתנים הם בהיפוך אתוון תנאים כי הם הם הממשיכים עצמותו ברוך הוא בהעולמות בכלל ובכל חיות נפשו בפרט לקשרם ולכללם בהתכללות עצום אליו יתברך על ידי בחינת יסוד המקשר כל חיות הנפש וכלי הגוף אליו יתברך אשר על כן נקרא התורה ברית כמאמר הכתוב אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי כי חוקות שמים וארץ הם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה על ידי השכל ומדות וכל עיקר שכל ומדות הם רק בשביל ההתקשרות לרצונו יתברך על ידי התורה והמצות ולכן נקרא יסוד כל שכולל כל

החיות של כל כלי הגוף והנפש ולכן נקרא יסוד שהוא יסוד כל הבחינות ונקרא עמודא דעלמא סמיך עליה והתקשרותו הוא על ידי בחינת נצח והוד שקדמו אל ההתקשרות מצד הנצחון והחיזוק אשר על כן בדבר אחד התפלה נעלה מבחינת התורה כי בבחינת תפלה מתקבצים כל הכחות לכח אחד וגם ההתחברות והיחוד הוא בבחינת חיות התגלות פנימיות אלוק"ותו יתברך הנמשך בבחינת חיות אבל בבחינת תורה לא נגלה אלא החצוניות שהם בחינת נצח הוד יסוד אבל בדבר אחד נעלה בחינת התורה למעלה מעלה מן התפילה כי בתפילה הוא רק בבחינת אור והארה שהוא בחינת חיות אבל לא בבחינת העצם ואינו רק בעת ההתבוננות בעת שמאיר בנפשו הביטול אבל בהסתלק החכמה ובינה אזי היש הוא בבחינתו הקודמת ולכן נקראת תפלה חיי שעה:

אבל בתורה הביטול הוא בבחינת עצם החיות לא בבחינת הארה בלבד ובחיזוק רב ואינה בבחינת הסתלקות כי הנצח הוד יסוד המה לעולם בתוקפם ולכן נקראת התורה חיי עולם כמאמר הכתוב והנה שם שלשה עדרי צאן רובצים עליה כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים אשר ידוע שהתורה נקראת באר מים חיים וכמבואר מזה הרבה בזוהר ובפרט בתיקונים אשר הכ"ד ספרי דאורייתא נשאבו מהבאר כמו שכתוב ותמלא כד"ה ותעל וממנה אתשקיין כל העדרים שהם דרך כלל כל פרטי חיות העולמות קיומם הוא על ידי התורה והמשכת אלוק"ותו יתברך הוא הכל על ידי התורה והבאר ההיא היא מקור התורה ושורשה אשר כל הכ"ד ספרי דאורייתא אינם נערכים כי אם בבחינת כד אחד הנשאב ממי הבאר שהם מים שאין להם סוף כמאמר רעיא מהימנא האי באר יתיר עמוק הוא מאורייתא והיא בחינת מקור התורה ושרשה:

ולכן שלשה עדרי צאן רובצים עליה תדיר שהם הנצח הוד יסוד ובשעת התפלה נאספו כל העדרים שהמה המוחין והמדות כדי להסיר ההסתרה הגמורה אשר מצד ההסתרה נגלו ליש גמור לכן צריך מקודם להסיר ההסתרה על ידי קריאת שמע ותפלה ואחר זה והשיבו את האבן על פי הבאר שיהיה דווקא הביטול מצד ההסתרה והיש מצד בחינת נצח הוד יסוד אשר זהו עיקר הכוונה אשר בזה נתגלה עצמותו ברוך הוא ועל זה נאמר עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר כי מחזיקים בה המה השכל והמדות אשר התורה נותנת חיים להשכל ומדות שבתפילה כי אפילו התגלות היחוד הוא רק על ידי התורה אשר היא שורש התקשרות כל הנבראים אשר על כן נותנת חיים לכל המדות כי אלולי התורה לא היו השכל ומדות משיגים חיות אלוק"ות אשר הוא כביכול מושלל מערך שכל ומדות מצד בחינת התגלות אשר לית מחשבה תפיסא ביה כלל רק על ידי

התורה שהיא התקשרותו יתברך בכל העולמות בהשוואה גמורה על ידי התקשרות זו תוכל הנפש להשיג את יחודו יתברך ולהיותו מתפעל באהבה ויראה:
ולכן נקראת ראשית דרכו אשר הדרך הם אהבה ויראה ולכן אהבה ויראה נאמרו בתורה ואהבת לאהבה כו' מקראות אין מספר ואלולי שכתוב האהבה בתורה לא היה כח בנפש אדם להגיע לבחינת אהבה ויראה ודביקות אך מצד שנכתב בתורה שהיא מכח עצמותו ברוך הוא שמתמשך בכל הבחינות בבחינת רצונו יתברך בזה תתפעל הנפש להגיע לאהבה ויראה ודביקות וזהו עץ חיים היא למחזיקים בה כי השכל ומדות מחזיקים בה כי בחינת מחזיקים הם שני פירושים אחד הוא מלשון התחזקות דהיינו שנתחזקו בה ועל ידה וגם לשון מחזיקים שהם מחזקים אותה כי בלי קדימת השכל ומדותיו לא יהיה חיזוק להתורה ותומכיה מאושר ותומכיה נקראים הנצח הוד יסוד שהם התמכין כידוע מאושר הוא לשון חיזוק רב וגם הוא לשון תענוג וגם מאושר הוא בהיפך אתוון מראשו כמבואר בזוהר דהיינו שעל ידי התמכין ממשיכין מקורו כביכול מראשו מרישא דכל רישין ועל זה כתיב עטרת זקנים בני בנים כו' עטרת דייקא כי הנצח הוד יסוד נמשכו מבחינת עטרת דייקא של הזקנים שהם החכמה ובינה ודי למבין:
אשר על כן אחר התפלה הם הסתלקות המוחין בכדי לעסוק בתורה על ידי בחינת נצח הוד יסוד דייקא ובחינת המצות הם כלי הגוף הגשמי אשר בהם עושין המצות בפועל ממש והם מקבלים גם כן מנצח הוד יסוד אבל התגלותם הוא בבחינת עשיה חצוניות אבל הם עיקר האברים החיצונים:
והנה בדברים המותרים הם אכילה ושתיה ומשא ומתן אשר להם יש גם כן התחברות גמורה אל האדם כי הם מקשרים הגוף אל הנפש והתקשרותם הוא גם כן על ידי התורה כי בכל דברים המותרים נמשכה התורה אשר דבר זה מותר לאכול וכמה דינים הנהוגים באכילה דהיינו תרומה ומעשר וחלה וערלה וכלאי הכרם אשר בלתי המצוה אסורים לאכול וגם הלכות שחיטה כידוע וגם כמה דינים אין קץ בעניני משא ומתן אשר על כן על ידי התורה יכולים להתקשר אל הקדושה ולהתעלות לחיות אלוק"י אך שהם בחינת שערות וצפרניים כי כמו השערות והצפרניים כשהם מחוברים הרי הם בכלל אדם בהתחברות אחד וכשחותכים אותם אינם פועלים באדם כלום בהסרתם כן כל דברים המותרים הרי הם כמו שערות וכשמתחברים אל הקדושה הרי הם נכללין בבחינת קדושה ואדרבא על ידיהם הוא התגברות הקדושה בתוספות חיזוק ופאר שדייקא החיצוניות נכלל באלק"ות זהו ההידור והפאר. אבל הם אינם מצד החיוב כי אם ירצה אדם שלא לאכול ולשתות הרשות בידו כי יכול להתדבק אליו בלעדם רק מה

שנצרך מאד לנפשו וכמו כן תמצא באדם שערות שאי אפשר לגלחם לעולם כמו גבינים וריסי עיניו ועוד בכמה מקומות יש שערות שאין עומדין להתגלח וכן צפורניים הדבוקים לעצם הבשר אבל סתם שער וצפרניים שחוץ לבשר אם יגלחם אין בזה קפידה. אף על פי כן כשהם מחוברים יש מזה הידור לאדם כי הדרת פנים זקן וכן נאמר קווצותיו תלתלים שעל ידי שער מתנאה האדם ויש שהם מותרות ונצרך לגלחם. ולכן אסרה התורה לגלח פאת הראש והזקן. כי אם לא יאכל אדם ולא ישתה לא יהיה לו חיות לעבוד עבודת הוי"ה. ולכן המצער עצמו נקרא חוטא כידוע. וגם יש מצות ממש באכילה ושתיה כמו שבתות וימים טובים וכמו אכילת פסח ומצה ותרומה ומעשרות. כן על ידי אכילה ושתיה ומשא ומתן כשמחברים ומעלים אל הקדושה אדרבא בזה הוא גילוי כבודו יתברך יותר אשר דוקא מצד החיצוניות הוא כביכול הפאר וכמאמר הכתוב אם תוציא יקר מזולל כפי תהיה וכמו שנתבאר לעיל:

פרק לח

והנה כמו שיש באדם כל האברים בגופו בפרטיות כל האברים וגם שערות וצפורניים כמו כן יש בנפש האלוק"ית שבאדם בפרט כל בחינות האברים בבחינת אלק"ות אשר על כן פעמים גוברת בחינה זו ופעמים גוברת בחינה זו לכן הוא פעמים בגדלות ופעמים בקטנות ופעמים בקטנות דקטנות בבחינת חיצוניות גמור אך כל זמן שהם בבחינת חיבור דהיינו שיהיה עיקר כוונתו לדבקה בו יתברך ולעשות הטוב בעיניו על ידי קיום תורתו ומצותיו ומכל שכן היא הראשית לסור מהרע אשר היא קדמה לכל הבחינות בזה הוא מקושר ומחובר אליו יתברך הגם שבהתגלות לא נגלה כל כך מטעם הנזכר לעיל כי נצרך לכל הבחינות אשר על כן בל יפול לב האדם עליו ממיעוט ההתגלות ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה לא עליך המלאכה לגמור וגם לא אתה בן חורין להבטל ממנה רק שנצרך להיות התחזקות תמיד לייגע נפשו בכל כחו בקריאת שמע ותפילה ולקבל עליו עול מלכות שמים על כל היום בבחינת נצח הוד יסוד ואפילו על ידי עסק התורה ומצות ואפילו בצרכי גופו יהיה כוונתו בכדי לעשות רצונו יתברך ואחר שמתייגע בזה בכל כחו אל יחוש על ההתגלות אשר בנפשו ואל יחוש שהיא דמיונות שהכל הוא באמת כמו שנתבאר לעיל בארוכה:

רק זאת צריך לשמור בנפשו מהדמיונות שלא ידמה בנפשו שהשיג איזה בחינה בבינתו ודעתו ובאהבתו או בעסק התורה זאת ישיב אל לבו אשר מצד אמיתיותו יתברך הרי אי אפשר להשיגו אפילו חלק אחד מריבי רבבות כי אינו בערך השגה כלל רק שהוא מושג מצד התקשרותו האמיתי בכל העולמות אשר אין זולתו אבל לא מצד ההתגלות וזה גם

כן אינו אלא כשאינו מחשיב עצמו לאיזה מהות ובטל אליו במחשבתו ומדותיו כל אחד ואחד לפי בחינתו מצד זה הוא אמת אבל כשמחשיב עצמו לאיזה מהות בהתקשרותו זה הרי הוא מהות נפרד בבחינת חיצוניות אם כן לא השיג כלום והוא דמיונות שוא כי כל עיקר האמת הוא מצד התעוררות הביטול:

והוא דומה להאברים המחוברים בגוף לאחדים אזי הם מתקשרים בהנפש בקישור אמיץ ונגלית על ידיהם הנפש בהשוואה הגם שבהתגלות המה אינם נערכים בערך אחד כמו שנתבאר לעיל אף על פי כן עצם הנפש שוה בכולם והנה האברים אינם מרגישים עצמם לאיזה מהות רק שבטלים לגמרי אל הנפש לכן מתאחדים עם הנפש באחדות עצום אשר על ידי החיבור והקישור הזה נעשו לאחדים ממש עם עצם הנפש לכן הגם שההתגלות אינו שוה בהם עם כל זה בעצם הם אחד כלי השכל עם כלי העשיה אבל כשיפרד האבר מהגוף הרי אין הנפש מתפשטת בו הגם שהכלי הוא בשלימות הרי הוא רחוק ממהות הנפש בתכלית ההרחקה:

כן הוא בהתפשטות חיות אלק"י בכל נפש מישראל כשהנפש מחוברת ומקושרת בביטול אל חיות אלק"י אשר בתוכו אז הדביקות מהתגלות חיות האלק"י אשר נמשך בנפשו הגם שהיא מועטת בהארה והארה דהארה בבחינת דמיון אף על פי כן היא אמיתית מצד ההתקשרות בו יתברך כמבואר לעיל אבל כשמחשיב עצמו לאיזה מהות ודומה לו שהשיג איזה דבר נמצא מחשיב עצמו לאיזה מהות ובזה הוא נפרד מאלק"ות כידוע שכל עיקר התגלות אלק"ותו יתברך הוא דייקא על מי שבטל אליו לגמרי כי עיקר התגלותו הוא יחודו יתברך אשר הוא אחד בכל סטרין ואין מהות זולתו וכשאדם מחשיב עצמו לאיזה מהות הרי הוא היפוך האחדות כי בחינת אחד הוא שאין שני לו בשום בחינה ואין נמצא בעולם דבר שחוץ ממנו ואם הוא מחשיב עצמו למהות בפני עצמו הרי יש דבר זולתו חס ושלום נמצא נפרד מיחודו נמצא שמצד הפרדו בהתגלותו למהות הרי אינו משיג כלום כי מצד התגלות הדרגין הרי אין להשיג אפילו דרגא שלמעלה ממנו כמאמר רבותינו זכרונם לברכה רגלי החיות כנגד כולם דהיינו שכל העולמות אינם נחשבים לאיזה מהות נגדם ופשיטא שאין להשיג את בחינתם ומכל שכן להשיג הבורא יתברך אשר מושלל מערך עולמות בשלילות אין קץ ואיך יפול לשון השגה או התחברות ממש כמו האבר הנפרד מהגוף אשר אין להעריכו באיזה ערך דערך למהות הנפש ככה ויותר על כן להשיג בשכל אנושי חיות האלק"י אשר על כן נאמר רם על כל גוים הוי"ה שהוא מרומם עליהם ברוממות אין קץ מבחינת השגה ואין שייכים אליו כלל מצד שהמה בחינת נפרדים ומחשיבים עצמם ליש ודבר ואני ואפסי עוד ועל זה נאמר תועבת הוי"ה

כל גבה לב ואומר כי גאה גאה כתרגומו גאה על גיוותניא כי במדה שאדם מודד וכו' דהיינו אם מחשיב עצמו מצד ההתגלות ומגביה עצמו מעורר כביכול רוממותו יתברך וגיאותו מצד ההתגלות אשר מצד ההתגלות הרי הוא מרומם בערכים אין קץ ואי אפשר להתקרב אליו יתברך נמצא נעשה בחינת נפרד אבל ישראל שהמה דבוקים באחדותו יתברך לכן הם קרובים אליו מצד ההתקשרות והביטול אליו יתברך כמאמר הכתוב כי מי גוי גדול אשר לו אלקי"ם קרובים אליו כהוי"ה אלקינ"ו בכל קראנו אליו מצד שהוי"ה הוא אלקינ"ו כי הוי"ה ברוך הוא נמשך ומתקשר בכל נפש מישראל והוי"ה הוא עצם הביטול והוא עיקר האחדות וכמבואר בזוהר אחידין ביה וכו' מצד ביטולם האמיתי בבחינת שפלות אמיתי כמאמר הכתוב ואת דכא ושפל רוח אבל בחשבו עצמו לאיזה מהות הלא לא אחיד ביה ואם כן מה שמדמה בנפשו שהשיג איזה דבר הרי הוא רק דמיונות אשר על כן צריך לידע בנפשו שמצד עצמו אינו נחשב לאיזה מהות כלל וגם מצד השגה מצד ההתגלות מצד היש הוא רק דמיון רק מצד אמיתיותו ברוך הוא ואחדותו אשר אין זולתו יבוטל אליו שהוא נחשב לאין וזה הוא וודאי אמת אפילו מצד ההשגה קטנה שבקטנות כי אין חילוק אצלו יתברך כלל מצד האמת כמו שכתוב ואמת הוי"ה לעולם:

פרק לט

והנה ידיעה זו הוא בכל אחד ואחד לפי שיעורא דיליה הגם שהבאתי לעיל משל להתקשרות אברי הגוף להנפש ובטילתם אל הנפש התקשרות הזאת היא מצד הבריאה אבל בעבודה לא כל אדם זוכה לזה שיהיה ביטולו אל הוי"ה כאברי הגוף להנפש אשר אין להם שום רצון והרגשה מצד עצם רק מצד הנפש אלא הצדיקים הגדולים אשר נשמתם מאצילות כמו האבות ודומיהן אשר לא הרגישו חיות אחר בלתי חיות אלק"ות כי הפכו את נפש הבהמיות לגמרי אל הקדושה עד שלא היה להם רצון וחפץ אחר רק חפץ אלק"י והיה ביטולם ממש כאברי הגוף אל הנפש אבל אותן שלא הפכו לגמרי הנפש הבהמיית הרי יש להם חיות מצד נפש הבהמיית אך אף על פי כן בעת העבודה יבין בדעתו שאין זולתו יתברך ואשר הוא מצד עצמו אינו מהות כלל ולא השיג כלום וגם להיות לו לזכרון תמיד אפילו כל היום שהעולמות וגופו ונפשו הם אינם מהות כלל בידיעה זו מתקשר אליו יתברך ועל זה נאמר והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה דהיינו כי משה הוא בחינת הדעת של כל אחד ואחד אשר על כן בבחינת הדעת יהיה עניו מאד מכל האדם דהיינו להבין בדעתו שאין מהותו נחשב לאיזה מהות אבל לא יפול הנופל מזה מאחר שאינו משיג כלום הרי איך יעבוד עבודתו באהבה ויראה

ודביקות על זה נאמר ויגבה לבו בדרכי הוי"ה אדרבא בזה יגבה לבו שבוודאי בעבודה זו מתדבק אליו דווקא מצד אמיתיותו ברוך הוא אשר באמת אין זולתו ברוך הוא נמצא שבכל מקום הוא מתפשט בכל תנועה מצד ההתקשרות וההתחברות ומצד החיצוניות שהוא ההתגלות כשרואין העולמות בבחינת נפרד על פי צמצום והסתרה הרי אין להעריך ששום נברא ישיג הבורא ברוך הוא אשר אינו בכלל השגה אבל מצד הפנימיות דהיינו כשמתבונן מצד כחם של העולמות הכל הוא כחו לבדו יתברך ונשמותינו הם נמשכים מפנימיות העולמות מצד שם הוי"ה ברוך הוא שהוא שם העצם ומצד הפנימיות הרי אין מלבדו ובכל שכל ומדה ממש יוכל לדבקה בו מצד החלק שבכל איש מישראל ועל זה אנו אומרים קודם התפילה מה אנו מה חיינו מה צדקינו וכו' להשפיל את עצמו מצד החיצוניות אשר מצד החיצוניות אין נחשב הגוף עם הנפש וכל העולמות לאיזה מהות אבל מצד הפנימיות אומרים אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלינו ומה יפה ירושתינו שמצד החלק והגורל שהוא למעלה מן הדעת ומצד הירושה אשר לנו מהאבות בזה נוכל להדבק אליו יתברך באמת והוא כדי לחזק את הלב דייקא לעבודתו יתברך וכן אחר העבודה שהיא קריאת שמע ותפילה שהיא עיקר ההתדבקות אליו יתברך אז תקנו לומר ונפשי כעפר לכל תהיה כדי להשפיל את נפשו וגופו שלא יתגלה לאיזה מהות או שהשיג איזה דבר מצד עצמו רק ההשגה הוא מצד יחודו האמיתי ודבר זה הוא בכל חד וחד לפום שיעורא דיליה הגם שמרגיש בתפילתו שהוא האוהב והוא החפץ לדבקה בו אין זה חשש כי אדרבא עיקר הכוונה שיבין וידע בשכלו שאין זולתו ושיהיה האהבה לדבקה בו ושיהיה רצונו לצאת מהיש וליבטל אליו רק שידע בנפשו שמצדו לא השיג כלום:

ועל זה נאמר שלום שלום לרחוק ולקרוב דהיינו שנצרך שני בחינות בעבודה לידע ולהבין שהוא יתברך רחוק מהשגה ואינו בערך השגה כלל מצד ההתגלות בבחינת חיצוניות אבל באמת מצד הפנימיות הוא קרוב מאד כי אין זולתו כלל וכל עבודתו תהיה לצאת מחיצוניות וליבטל ולהתדבק מצד הפנימיות כל חד וחד לפום שיעורא דיליה ובזה מוכרח להיות דווקא בהרגשה דהיינו שירגיש את נפשו הבהמיות איך שכל שכלו ומדותיו הם מצד החיצוניות רחוקים מאד וכל עבודתו יהיה לבטל השכל והאהבה שמצד החיצוניות ולדבקה אל הפנימיות על פי המבואר לעיל ולא כמו המדמים בנפשם שהרגשת חיות אלק"י בהתפעלות אהבה ויראה בלב הם מחשבים להרגשת היש וטעות הוא בידם אחד הוא שלפי אופן דמיונם הרי תשאר נפש הבהמיית בתקפה ותולדתה בשכלה ומדותיה מאחר שלא מבטלים אותה באהבה בלב ושנית הוא שמרחיקים את

נפשם מלאור באור החיים לעורר את הפנימיות אשר מצד הפנימיות הוא יתברך נמצא בכל תנועה ותנועה אפילו מצד הגוף וכבר ביארתי שאפילו בצדיקים הגדולים המהפכים את כל מדותיהם ונעשו בחינת מרכבה עם כל זה מרגישים דייקא חיות אלק"ות כמו שמרגיש הגוף חיות הנפש רק שביטולם היה גדול עד שלא נחשבו לאיזה מהות ומכל שכן לאותן נשמות המלובשים בנפש הבהמיות ולא הפכו אותם אשר מרגיש עצמו למהות מצד נפש הבהמיית להם הוא דווקא העבודה בהרגשה לבטל נפשו ולהפכה אל הקדושה כי אם לא כן מי הוא העובד רק בעת העבודה לא ידמה בנפשו שהשיג איזה דבר או שהוא איזה מהות מצד עצמו ולא יתפעל מעבודתו ויגבה לבו שהוא עובד הוי"ה רק ידע ויבין שהוא מצד עצמו אינו מהות כלל וידיעה זו היא בכל אחד ואחד לפום שיעורא דיליה וזהו המלחמה שבשעת התפלה וכל שכן כל היום אבל אף על פי כן יהיה אצלו התגברות שבוודאי על ידי עבודתו משיג ומתדבק אליו יתברך מצד הפנימיות ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה שכל אחד יאמר לנפשו מתי יגיעו מעשיי למעשה אבותי הגם שלא כל אדם זוכה לזה אף על פי כן כל אחד בבחינתו אם הוא מייגע עצמו בתפילתו לפום שיעורא דיליה מגיע ממש למעשה אבותיו רק שהחילוק הוא בהתגלות ההארה בנפשו הן מצד שורש נשמתו בכלל והן בכל נפש בפרט לא כל העיתים שוות כמו שנתבאר לעיל ומצד זה יתחזק בנפשו בכל עוז הן בעבודתו זו קריאת שמע ותפילה והן בעסקו בתורה ומצות ידע באמת שעל ידי עסק הזה נכללת נפשו באמיתיותו ברוך הוא כל אחד ואחד כפי כוונתו והתפעלותו בעסקו בתורה ומצות רק החילוק וההבדל הוא מצד ההתגלות וכמבואר לעיל כל הפרטים ויבין וידע ויאמין שאין שום דבור ועובדא ומחשבה לבטלה חס ושלום שאינו פועל וממשיך אלק"ותו יתברך ובזה נכללת נפשו ממש באלק"ותו יתברך ואדרבא בזה תתחזק נפשו ויהיה לו שמחה וחדוה אשר זכה להעשות אושפיזיכין לאלק"ותו יתברך על ידי עסק התורה ומצות ויגיל וישמח בחלקו חלק הוי"ה אשר בקרבו כמאמר הכתוב שוש אשיש בהוי"ה תגל נפשי באלק"י מצד שהוא אלק"י בזה תגל נפשי וכמאמר הכתוב ישמחו ישראל בעושיו:

סליק שער התורה ומצות שער רביעי:

שער חמישי

פרק א

שער החמישי פתח התשובה

והנה אחר שנתבאר בשערים הקודמים פרטי אופני העבודה עתה נבאר אופני התשובה

אשר בהם ישיב האדם נפשו אל הוי"ה לדבקה בו והנה כמו שנתבאר בשער הראשון בבחינת אדם דקדושה כמו כן את זה לעומת זה עשה אלקי"ם בבחינת סטרא אחרא המנגד להקדושה הנקרא אדם בליעל כי כמו שבקדושה האדם דקדושה הוא התמשכותו יתברך בכל העולמות ובכל נשמות ישראל אשר על ידי אדם זה הוא כל התעוררות הקדושה להמשיך גילוי עצמותו ברוך הוא בכל פרט על ידי התעוררות התחתונים וכמו שנתבאר לעיל בביאור כל פרטי ההתעוררות כן כביכול פעל ועשה ההיפוך והמנגד להקדושה והוא נקרא גם כן בבחינת אדם והוא אדם בליעל דהיינו כביכול שנתן כח בההיפוך להמשיך בחינת הרע בבחינת נפרד גמור על ידי בחינת הסתרה שהסתיר כחו יתברך להיות נגלה ההיפוך גם כן בבחינת אדם הכולל כל הבחינות לכח אחד ומתחברים בו כל הפרטים ועל ידי הפרט הוא מעורר כלל האדם להיות נמשך בכח וחיות נפשו וכח התקשרות זה הוא על ידי כח הפלא כן ניתן כח במעשי האדם אשר לא טובים וכן במחשבתו ובדבורו ובמדותיו ושכליו אשר לא טובים מעוררים כח הרע שהוא האדם הבליעל ליתן לו כח וחיות וממשיכין כביכול כחו בההיפוך להתמשך בהרע המנגד אל רצונו יתברך ומבדיל כח ההסתרה וההיפוך מיחודו יתברך.

וכמו שבבחינת קדושה יש כמה בחינות לאין קץ דהיינו כשעבודתו בבחינת יחוד על ידי בינתו ודעתו להוליד מהם אהבה ויראה ודביקות בזה מתדבק ממש ומתייחד אליו יתברך ומתקשר בקישור אחד בהתעוררות היחוד האמיתי דאצילות הנגלה בבחינת בריאה ועל ידי אהבה ויראה טבעיות מעורר יחודו יתברך הנגלה בבחינת יצירה. ועל ידי אמונה ועול מלכות שמים מגלה יחודו יתברך הנגלה בעשיה כן הוא בבחינת ההיפוך. אם אדם דבוק בשכלו ובמדותיו להרע הרי מעורר כח חיות הסטרא אחרא וממשיך כחו יתברך בבחינת חיות הקליפה בגילוי גדול ובחיזוק גדול להסטרא אחרא רחמנא ליצלן. ואם אינו עושה בכל שכלו ומדותיו רק שנמשך אחר הרע מצד הטבעיות של בחינת הרע. ככה נותן כח להמשיך בבחינת טבעיות. וכן בכל הבחינות. וכן במחשבה דבור ומעשה יש בהם כל הבחינות. דהיינו אם עושה הרע במזיד ובחשק גדול או מדבר בחשק גדול הרי ממשיך גוף וחיות להסטרא אחרא. ואם עושה הדבר שלא בזדון רק מצד שאינו משים לבו על הדבר ואינו משים כוונתו בשביל הרע רק מצד הרגילות בצרכי הגוף בא לידי מעשה בשוגג הן במעשיו הן בדיבוריו על כל פנים עשה גוף להקליפה בלי חיות:

אך עם כל זה כמו שמבואר לעיל בבחינת קדושה אשר העיקר הוא הגוף ובעשיית מצות בלי כוונה הוא עושה גוף המצוה ועיקר הוא הכלי והגוף. ומאחר שעשה הגוף ממילא ינתן בו חיות הן על ידי תשובתו או על ידי איזה אופן אחר. כן הוא ממש בסטרא אחרא

שעל ידי פועל המעשה עושה גוף להסטרא אחרא והגוף הוא העיקר ועל ידי זה יתמשך אחר הסטרא אחרא בחיותו ומדותיו שלא טובים ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה אשר מכל מצוה נברא מלאך טוב ומכל עבירה נברא מלאך רע רחמנא ליצלן. על כן צריך תשובה וכפרה גם כן על השוגג. ומה גם שאי אפשר שלא יהיה מקושר חפצו ומדותיו בהמעשה לפי שעה.

ולכן עיקר העונש על פועל המעשה כי בזה המשיך הרע בפועל. הגם שבמחשבותיו ושכלו אשר לא טובים בוודאי מתדבק אל עצם הרע וממשיך חיות נפשו בבחינת סטרא אחרא ונפרד מיחודו יתברך הרי עונו גדול מנשוא שממשיך הקדושה בסטרא אחרא רחמנא ליצלן וגם נפשו האלק"ית בשעת מעשה היא נדבקת בההיפוך בבחינת גלות ועל זה נאמר ושפחה כי תירש גבירתה אך עם כל זה כל זמן שלא עשה בפועל הרע יכול להחזיר נפשו אל הקדושה על ידי תשובה אמיתית בחרטה אמיתית בהתמרמר נפשו על הפרדו מחיי החיים אין סוף ברוך הוא ונתדבק בתועבות הוי"ה אשר שנא נפשו כביכול ומתעצם במדותיו להוציאם ממסגר הרע ולדבקה בו יתברך הרי הוא מוציאם מהקליפה תיכף על ידי תשובתו ומתדבק אל הקדושה. אבל אם חס ושלום עשה הרע בפועל הגם שעל ידי תשובה יכול להוציא החיות מהקליפה עם כל זה גוף הקליפה נשאר אשר על כן צריך לזה תשובה יתירה עד שיבטל גם הגוף דהיינו בצעקה ותשובה גדולה להיות מואס בחייו ולשבר גופו במרירות גדולה ולצעוק אל הוי"ה בחילא יתיר לצאת מן ההיפוך ולדבקה בו יתברך בזה מעלה החיות שנמשך בגוף הסטרא אחרא אליו יתברך.

עם כל זה העוון עצמו אינו נמחק. דהיינו גוף הסטרא אחרא בלי חיות נשאר מעצם המעשה. לכן צריך למירוק על ידי תענית או על ידי יסורים בבחינת שבירת גופו ובזה מסיר הרע והגוף של סטרא אחרא. או מי שזכה לתשובה מאהבה רבה ומסירת נפש אל אין סוף ברוך הוא באהבה רבה למעלה מן השכל וטעם ודעת מצד הבינה בעצמותו ברוך הוא בזה הגיע לשורשה של הנפש שהיא חכמה ורצון שבנפש שלמעלה מן הכלים ויכול להעלות גם כן הגוף של סטרא אחרא אל הקדושה על ידי מדת נושא עון כמאמר רבותינו זכרונם לברכה שזדונות נעשו להם כזכיות כי מצד אמיתיותו יתברך הרי לא יגורך רע כי כל הרע הוא מצד הכלים והסתרה כי מצד האמת הרי אין זולתו יתברך רק מצד ההסתרה בבחינת כלים נגלה בחינת ההיפוך. אבל מצד האמת אין זולתו כלל. לכן כשמעורר עצמותו ברוך הוא על ידי תשובה שיוצא מגדרי הכלים להעלות נפשו למקור החיים בזה יתפרדו כל פועלי און והרע בטל ממש ולא עוד אלא שבעלייתו לשורשו נתהפך לטוב אבל אם לא הגיע למדה זו רק שמתחרט ומתמרמר על שנפרד מאלק"ותו

יתברך ועל המשכת נפשו למקום הסטרא אחרא וצועק אל הוי"ה לצאת מן הרע ולדבקה בו על ידי התבוננות ביחודו יתברך בבחינת חיות אלוק"י נצרך למירוק כו'. ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה זדונות נעשו להם כשגגות ונצרך למירוק כנזכר לעיל וכמבואר זה בשערים הקודמים:

פרק ב

והנה כמו שיש קטנות וגדלות בקדושה כן יש בבחינת סטרא אחרא ממש דהיינו אם לא הורגל ברע ועשה לפעמים בהתגברות היצר לפי שעה וגם זאת לא בכל לבו רק מצד התגברות היצר לפי שעה ואינו מתבונן בהרע בכדי לעשותו בכוונה נקרא בחינת קטנות. וכשהוא עושה לפרקים קרובים רחמנא ליצלן נקרא בחינת יניקה. וחס ושלום כשמתבונן בשכלו וכוונתו לילך אחרי תאוות לבו ובזה הוא מקושר בכל נפשו לסטרא אחרא נקרא בחינת גדלות רחמנא ליצלן כמאמר הכתוב ראה הוי"ה את עניי כי הגדיל אויב שחס ושלום עושה מוחין דגדלות להקליפה ועל זה נאמר אמלאה החרבה לא נתמלאה צור אלא וכו' דהיינו שמעורר לתת מוחין וחיות וחיזוק לסטרא אחרא וממשיך כח נפשו בכל בחינותיה לשקעה בסטרא דמסאבותא רחמנא ליצלן ועל זה צריך תשובה גדולה ואי אפשר להאריך בכל הפרטים אבל דרך כלל יבין המבין שבכל בחינת עבירה הן במדות הן במחשבה דיבור ומעשה בכל בחינה שעשה בחינת ההיפוך הוא מעורר ממש כביכול להמשיך הסטרא אחרא ולהמשיך חיות הקדושה בתוך הקליפה וכן ממשיך חיות נפשו האלוק"ית בבחינת קליפה כמבואר לעיל בבחינת הקדושה ממש רק שהחילוק הוא בין סטרא דקדושה לבחינת סטרא אחרא רחמנא ליצלן כי בבחינת קדושה הרי בעשייתו רצונו יתברך ובמסירת נפשו להוי"ה ביחודו הרי מעורר עצמותו ברוך הוא ממש מצד אמיתיותו ברוך הוא ומתדבק עד אין סוף ברוך הוא.

כי באמת הרי הכל הוא כחו לבדו יתברך כל המציאות רק מצד ההסתרה נראה ליש ודבר וכאשר מעורר על ידי תורתו ועבודתו כחו יתברך הרי ממילא נגלה כחו יתברך. אבל בבחינת סטרא אחרא הרי מצד אמיתיותו יתברך לא יגורך רע כתיב ואין אחיזה להרע כלל כי אין רע יורד מלמעלה לכן אין הפגם מגיע לעצמותו ברוך הוא חס ושלום רק מצד ההסתרה כביכול שמעורר ההסתרה להמשיך גילוי כחו יתברך ליתן כח להסתרה וההיפוך כביכול להשפיע לבחינה המנגד לרצונו אבל לא מצד העצם חס ושלום:

ולכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה אף על פי שחטא ישראל הוא כי עצם נקודת הלב הלקוחה משורשו לא נמשך חס ושלום בקליפה וסטרא אחרא כי מצד האמת שלא מצד ההסתרה הרי אין צמצום והסתר לפניו יתברך וכמאמר הכתוב לבלתי ידח ממנו נדח

וכמאמר הכתוב איזה ספר כריתות אמכם אשר שלחתיה וכו' ונאמר אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנך וכו' כי בכל בחינות ההיפוך הכל הוא עצמותו ברוך הוא ולכן בהתעורר פנימיות נקודת לבבו יכול לשוב אל הוי"ה אפילו מצד ההיפוך וכמאמר הכתוב דוהפיץ הוי"ה אתכם בעמים וכו' ועבדתם וכו' ובקשתם משם את הוי"ה אלקי"ך משם דייקא יכול למצוא הוי"ה אלקי"ך כי באמת הכל הוא כחו יתברך לבדו רק שהוא בבחינת הסתרה לגבי דידן אבל אם יבקשו ימצאו אפילו בבחינת הסתרה הגמורה וכן נאמר אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך הוי"ה אלקי"ך ומשם יקחך:

וכל זה אם מבקשו באמת ושב אל הוי"ה אלק"יו אבל אם חס ושלום אינו מבקשו והולך אחר שרירות לבו כביכול מעורר כחו יתברך להשפיע באתר דלאו דיליה ליתן כח להסטרא אחרא להשפיע לשפחה רחמנא ליצלן לכח ההיפוך והמנגד וכמאמר הכתוב אך העבדתני בחטאתיך הוגעתני בעוונותיך אבל בתשובה אמיתית יכול לעלות לידבק בשורשו כי תשובה קדמה לעולם כי כל הבחינות האלו הוא רק מצד ההעלם וההסתר אבל אם שב אל הוי"ה מנקודת לבבו מצד האמת מעורר כחו יתברך באמיתיותו שלא בבחינת העלם ומצד האמת הרי הכל הוא לבדו יתברך וממילא יתפרדו כל פועלי און:

והנה בבחינת תשובה יש כמה בחינות לאין קץ ומעט מזה ביארתי לעיל ופרטי התשובה יתבארו אם ירצה הוי"ה בקונטרס בפני עצמו בחלק סדר התפלה אבל דרך כלל הם שני בחינות בתשובה דהיינו תשובה תתאה ותשובה עילאה וכל אחד כלול משני בחינות דהיינו תשובה תתאה הוא להוציא החיות מהסטרא אחרא ולדבקה בו יתברך דהיינו על ידי חרטה ולב נשבר במרירות ועזיבת החטא בזה מוציא החיות מגוף הסטרא אחרא ועל ידי מירוק יבטל הגוף דסטרא אחרא ועל ידי התבוננו ביחודו יתברך ומזה שב אל הוי"ה לדבקה בו יתברך ולהעלות נפשו להוי"ה ולקשרה ביחודו בזה מדבק נפשו אל הקדושה ובזה מעלה גם כן כח חיות הסטרא אחרא הנדבק בה וזהו אם הפגם הוא במעשה ואם הפגם הוא בבחינת הרהור במחשבה ומדותיו לחשוק תאוות אסורות הוא גם כן צריך לסור מהרע הגמור בחרטה ומרירות ועזיבת החטא כנזכר לעיל ואחרי זה להעלות המדות ולאהפכא חשוכא לנהורא דהיינו האהבה שאהב ההיפוך יאהב וידבק אל הקדושה ואז מעלה המדות מההיפוך אליו יתברך ודרך כלל נאמר סור מרע ועשה טוב בתחלה צריך לסור מהרע גמור ואחר כך ועשה טוב דהיינו לתקן מדותיו ולהעלותם אל הטוב ובהרהור בלבד אין צורך למירוק כי מחשבה רעה אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה ולהעשות גוף להסטרא אחרא רחמנא ליצלן רק ממשיך חיות בלא כלי להסטרא

אחרא ולכן כששב עם חיותו ומדבקה אל הקדושה נכללת ונתקשרת בטוב וכל זה הוא בחינת תשובה תתאה:

ובחינת תשובה עילאה הוא כאשר מבואר לעיל ויש בה גם כן שני בחינות דהיינו שמקודם צריך להיות בחינת לב נשבר להיות מואס בחייו ואינו חפץ בהחיות מצד המרירות ואחרי זה צריך לשוב למקורו ושרשו במסירות נפש למעלה מן הטעם והדעת רק להשיב נפשו למקורה ושרשה בהתבוננותו בעיקרא ושרשא דכולא לא יחפוץ בחינת בשרים כי אם להחזירה למקורא דכולא למקור החיים ובתשובה זו מעומק נקודת הלב באמת יכול להעלות גוף המעשה למקורו להיות זדונות נעשים כזכיות ממש ולא יצטרך למירוק כעובדא דנתן צוציתא המבואר בתלמוד דחזי רב יוסף למלאך דפשט ידיה וקבליה דהיינו שקבל לבחינת המעשה להעלותה לשורשה כי אם הכוונה שקבל תשובתו הלא ברית כרותה לכל בעלי תשובה שהוא יתברך רחום מקבל שבים וימינו פשוטה לקבל שבים רק הכוונה שתשובתו היתה מנקודת הלב בתשובה עילאה עד שנתקבלה למקורה ודי למבין:

פרק ג

והנה אמרו רבותינו זכרונם לברכה הרהורי עבירה קשים מעבירה והוא תמוה איך יהיה ההרהור קשה מעבירה בעצמה הלא מחשבה רעה אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה ועוד שבמעשה העבירה בוודאי היה ההרהור ביתר שאת אבל באמת הגם שביארנו לעיל שבבחינת רצון ותשוקה ומדות בתאות רעות בנקל יותר להחזירם אל הקדושה באופן שאין צריך מירוק זהו באופן שמתגבר יצרו לפי שעה ומכניס בו ההרהור אשר לפי שעה זו נקרא רשע ומכניס חיות שלו אל הקליפה ולכן על ידי תשובה אמיתית יכול להחזירה אל הקדושה על ידי סור מרע ועשה טוב כנזכר לעיל אבל מי שמהרהר ברצון ולפרקים קרובים על זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה כי הרהורי עבירה קשים מעבירה ולכן דקדקו בלשונם הרהורי דייקא ולא הרהור עבירה אלא הרהורי אשר מתדבק בהם תמיד זהו קשה מעבירה אשר מתגבר יצרו לפי שעה שבזה לא נעשה כל גופו מרכבה להסטרא אחרא רחמנא ליצלן כי אם בעבירה זו עושה גוף וחיות להסטרא אחרא רחמנא ליצלן אבל לא כל גופו אבל מי שמתדבק תמיד בהרהורים רחמנא ליצלן נעשה גופו כולו מרכבה להקליפה כי כמו שבקדושה אותן הקשורים תמיד בדביקות הוי"ה ונפשם מתלהבת ומתלהטת לדבקה ביחודו יתברך נעשו בחינת מרכבה ממש להקדושה כמו שבארנו בבחינת אבות שהיו מרכבה ממש:

כי הכלל הוא כי המדות המה עיקר בנין הגוף ועל ידיהם מתנהגים כל פעולות הגוף והוא נעשה מרכבה להם ואם המדות מקושרים ומדובקים אל יחודו יתברך בתשוקה ונפש שוקקה ובצמאון נפשו להוי"ה ומתדבק במדותיו ממש ביחודו יתברך נעשה גופו מרכבה אליו יתברך ממש אבל אותן הדבקים לפרקים ולא בתמידות נעשה גופו בעת ההתקשרות מרכבה לפי שעה אבל לא מרכבה בעצם מצד שעדיין המדות המה מטולטלים מבחינה לבחינה ועוד זאת אפילו בעת ההתקשרות לא נעשה מרכבה גמורה מצד שבכחו יש לו עדיין רצון אחר הלא אינו בטל לגמרי ומרכבה אינו נקרא כי אם שאין לו מדה אחרת ורצון אחר כן תלמוד מזה בהיפוך שמי שמדובק במדותיו אל הרהורים רעים נעשה מרכבה ממש אל הסטרא אחרא והם קשים מעבירה שעושה בהתגברות היצר לפי שעה כי הגם שעושה גוף להסטרא אחרא וחיות נפשו האלוק"ית נמשכה בו לחיות עם כל זה לא נעשה הפגם רק בפרט אחד וענף אחד מהנפש לפי ערך העבירה שעושה אבל לא כל הנפש כי אם באותו מדה שפגם נעשה מרכבה לסטרא אחר (אך זה הוא כשעבר פעם אחד אבל אם חס ושלום עבר ושנה ושילש על זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה נעשית לו כהיתר והרי הוא משוקע ממש חס ושלום בתוך הקליפה וכו') אבל אם חס ושלום נפשו להוטה אחרי תאוות לבו בתמידות הרי גופו נעשה מרכבה עם בחינת נפשו המלובשת בהגוף בכל בחינות הנפש ודי למבין:

אך עם כל זה תשובה מועלת לכל הבחינות ועיקר התשובה המעולה להרהורי עבירה הוא תשובה עילאה להפכם אל הקדושה להיות בנפש שוקקה באהבה רבה להעלות נפשו למקורה ושרשה בבחינת קישור אמיתי להיות שב בכל לבו ואז יכולים להתהפך מרע לטוב וכמעשה שהובא בראשית חכמה בשם ר' יצחק דמן עכו ואדרבא כשמהפכים יכול להגיע למעלה יתירה להפוך ההתדבקות בהתלהבות הלב אליו יתברך בדביקות ותשוקה וחפיצה אך אף על פי כן סתם תשובה גם כן מועילה לזה:

ועם כל זה קדם לזה החרטה והמרירות להיות מואס בחייו בכדי להפריד הקליפה הגמורה ממנו ולשברה ואזי יכול בכח זה להתדבק אל הטוב אמיתי כי כלל גדול הוא להיות סור מרע תחלה ואחר כך לדבקו אל הטוב והנה הסר הרע לא כתיב כי אם סור מרע וכן הסר רגלך מרע דהיינו למשל מי שפוגע את אחד בדרך יהיה סר ממנו ולא יסיר את שכנגדו כן בבוא ההרהור רע לאדם יהיה מסיח דעתו ממנו ויסירו מאתו בלי שום טענה דהיינו שירצה להתבונן במחשבתו לבטלו כי בזה יפול יותר בזה כי כל עוסק עם מנוול מתנוול כי בעת מחשבתו אפילו מחשב לדחותו הרי הוא באותו שעה מלובש ברע ואין חבוש מתיר עצמו וכו' ואדרבא בזה יהיה התגברות יותר חס ושלום ופשיטא שלא

יתאמץ להפכו אל הקדושה בעת ההרהור כי יפול ברשתו יותר ועל זה נאמר אל תען כסיל כאוולתו כי אם יענה הכסיל בזה יחשבנו ומצד שהוא כסיל לא יחפוץ בתבונה וכמאמר הכתוב באזני כסיל אל תדבר כי יבוז לשכל מליך מצד שהוא כסיל היפוך החכמה לכן כשיענה לו בזה יחשיב לדבריו לאיזה ממש ויתגבר יותר בסכלותו כן הוא היצר הרע הוא בחינת כסיל היפוך החכמה שעיקרו הוא בבחינת חיזוק היש הנפרד היפוך החכמה ולכן בעת שנפשו האלק"ית מלובשת בהרהור הזה ולא הסירו כל מה שיטענו עמו יותר יתגבר הרע ביותר ומה גם שבעת ההרהור הרי נפש הבהמיות שמצד נוגה מתחברת עם בחינת שלש קליפות הטמאות לגמרי וידוע שהשלש קליפות קשה להפכם וכמבואר בשער השני שעיקר העסק בהם הוא באבוד רשעים רינה ולאכפייא לסטרא אחרא והגם שגם מהם צריך להוציא הקדושה הוא על ידי התעוררות מן השמים כמבואר בשערים הקודמים דהיינו על פי הוראת שעה כמעשה דארון שנשבה בין פלשתים וכמו מעשה דשמשון וגדעון ודומה להם כמבואר בשערים הקודמים אבל בבחינת עבודה חס ושלום לעבוד עבודתו בכדי להפכם רק לסור ולברוח מהם בבחינת לאכפייא דהיינו שהגם שחושק לרע יכוף בכפיה רבה שלא לשמוע אליו ולכפות נפשו בחוזק לסור מאתו רק אותן שעשו בלי דעת על ידי רוח שטות אם עושים תשובה אז על ידי תשובתם הגדולה באהבה רבה למעלה מן הטעם ודעת יכולים להפוך זדונות לזכיות:

אבל בתחלה צריך להזהר בשמירות גדולות לברוח מהם בכל יכולתם ולכן נאמר סור מרע דהיינו שיסור מזה בלי שום טענה ובהסרה זו מעורר המקיף של נפש האלק"ית אשר המקיף מקיף לשתיהן בשוה לנפש האלק"ית ולנפש הבהמיות כי מצד המקיף נאמר לא יגורך רע ובזה דוחה בחינת הקליפה הגסה כידוע שהמקיף דוחה את החיצונים ובהסירו הרע הגמור אזי יהפוך התעוררות החמימות זה שמצד נוגה לאלק"ותו יתברך להפוך התשוקה אליו יתברך:

ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש אם אבן הוא נמוח וכו' ולא אמרו אם בא יצר הרע לאדם או אם יפתך יצרך כלשונם בכמה מקומות רק אם פגע בך דהיינו כמו שבארתי לעיל שיהיה רק בבחינת פגיעה דהיינו שעולה ההרהור במוח והוא סר ממנו וזהו כמו שפגע את חבירו בדרך שזה הולך לדרכו וזה הולך לדרכו אבל אינו מתחבר עמו אדרבא שהולך בדרך אחר כי אם היה מתחבר עמו לא נקרא פגיעה כי אם התחברות גמורה כן הוא אם הרע הוא בחינת פגיעה שזה הולך לדרכו וכו' אז ימשוך כח המעורר הזה לבית המדרש דהיינו על ידי שיתדבק לעצם רצונו יתברך שבהתורה ממילא יבוטל כי מצד התורה שהיא מרצונו יתברך וברצונו

יתברך שהוא עצמותו ברוך הוא נאמר לא יגורך רע כי בהתעוררות הרע בבחינת מדות הרעות אזי מתגבר כח הרע שבנוגה והגם שמסיר ההרהור הגמור שהוא הרע שמצד שלש קליפות הטמאות אף על פי כן כח הרע שבנגה נשאר ומצד שהיא קרובה אל השלש קליפות יהיה עלול לקבל טומאה מהרע ועוד שהכח הזה שבנוגה מצד עצמו הוא רע כל זמן שלא נתהפך ולא נכלל בקדושה לכן צריך האדם להתאמץ בכל כחו עוז לדבק כח הזה אל הקדושה ולהפכו לטוב על ידי עסק התורה כו' כי בעסק התורה הרי מתבררים לבושי הנפש הבהמיות ונעשים מרכבה אל רצונו יתברך מצד כי רצונו יתברך הוא דייקא מצד היש ואצלו יתברך אין מסתיר היש להיות נפרד וכמו שנתבאר בפרקים הקודמים באריכות ולכן בזה מעלה בחינת נוגה אל קדושתו יתברך ומהפכה אל הטוב ואדרבא נתעלית ביתר שאת לעלות למקור החיים ברוך הוא:

ואם אין כח באדם בבירור זה לעלות ולהגיע אל שורשו על ידי עסק התורה דהיינו שאינו יכול לכוין כראוי בביטולו על ידי התורה לרצונו יתברך ולהתקשר על ידי התורה לעצמותו ברוך הוא הגם שלומד לשמה אבל לא באהבה ויראה האמיתית בבחינת ביטול הרצון האמיתי אשר על כן לא יכול להפוך את כח הרע לגמרי מצד שבחינת נפשו המקושרת בעסק התורה היא נשארת למטה בבחינת התלבשות העשיה רק הביטול הוא בבחינת עול אבל עם כל זה לא ביטל בחינת היש לגמרי אשר על כן בשעת עסק התורה הגם שבחינת נפש הבהמיות בטלה אל רצונו יתברך אבל הביטול הוא בבחינת עול ובבחינת לאכפייא אבל לא בבחינת אתהפכא נמצא עדיין הרע בתקפו רק שנכנע ובטל בעת העסק לכן אין בכחו עדיין להתכלל בטוב האמיתי הגם שבעצם מעורר רצונו יתברך על ידי עסק הזה אבל לא בגילוי:

ועל זה מבואר בגמרא ברכות לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע שנאמר רגזו ואל תחטאו אי אזיל מוטב ואם לאו יעסוק בתורה אי אזיל מוטב ואם לא יקרא קריאת שמע וכו' דהיינו תיכף בבא יצר הרע לאדם אל יטעון עמו כמבואר רק ירגזנו להרחיקו מאתו אי אזיל דהיינו שאזל לגמרי ולא נשאר אפילו כח התעוררות הרע שבנגה כו' מוטב ואם לאו יעסוק בתורה כו' ואם גם על ידי התורה לא אזיל לגמרי יקרא קריאת שמע דהיינו להתבונן ביחודו יתברך אשר הוא יתברך מיוחד בכל הבחינות ועל ידי זה יעורר אהבתו אל הוי"ה אלק"יו ובזה יהיה יכול להפך את מדות שבנגה גם כן כמו שנתבאר לעיל שעיקר המדות שבנפש הבהמיית המה נמשכו מהקדושה כי מקור אחד להנפש האלוק"ית עם נפש הבהמיית רק מצד הכלים בבחינת ירידה נתגלית לבחינת נפרד ומדותיה המה רק מצד הגילוי ולכן נקראת בהמיות מצד שאין לה דעת ולכן יורדת למטה

לבחינת הגילוי בבחינת נפרד אבל בהמשיך הדעת על ידי התבוננות ביחודו יתברך אז היא מתהפכת גם כן כמאמר הכתוב וידעת היום והשבות אל לבביך כמבואר לעיל ואם גם זה לא יועיל מצד שלא יכול להעמיק דעתו ביחודו מצד גסות נפשו או שמוחו אינו מזוכך יזכיר לו יום המיתה כמבואר בזהר שעיקר התעוררות יצר הרע מגסותא דרוחא וחדוא דלבא כי גסות הגוף והרוח אשר בו אם המה מלובשים ביש גמור זהו עיקר ההסתרה כי באמת אפילו בכל חיות הגוף והגוף בעצמו הכל הוא כחו יתברך רק מצד ההסתרה שמחשיב עצמו ליש גמור ונפרד מזה באו כל תאוות ההיפוך דהיינו שמדות נפש הבהמיית מחשבין לחיצוניות והסתרה הנגלים בבחינת יש על כן על ידי זכירת הסתלקות החיות אשר אז לא יהיה היש מסתיר מזה יכול לבטל כח הרע שבנפש הבהמיית ואז יהיה יכול להתדבק אל הקדושה הן מצד היחוד והן מצד עסק התורה:

פרק ד

והנה מכל המבואר לעיל יבין המבין שבכל פעולת האדם שפועל אפילו בשיחה קלה או באיזה תנועה מעורר כח אלק"ות אם לטובה מעורר הטוב ממקורו על ידי פעולתו דהיינו כחו יתברך הנמשך בכל הפעולות הן מתתא לעילא להעלות נפשו וגופו אליו יתברך לקשרם אליו יתברך והן מעילא לתתא להמשיך אור אלק"י על נפשו ולהאירה מאור החיים ולגלות אלק"ותו בהתגלות בכל בחינה ובחינה הן בתפילה הן בתורה ומצות הן בקטנות והן בגדלות כמבואר בפרקים הקודמים אופני ההתעוררות וכמו כן חס ושלום על ידי ההיפוך מעורר גם כן כח האלק"י להמשיכו חס ושלום בההיפוך ליתן חיות בהסתרה:

וכבר ביארתי לעיל כי החילוק בין ההתעוררות של פעולת הטוב לפעולת הרע אשר בהתעוררות הטוב הלא הוא מעורר מצד האמת אשר מצד האמת הכל הוא כחו לבדו יתברך רק שמצד ההסתרה לא נתגלה כחו יתברך ועל ידי עבודת האדם ופעולתו אשר פעל נגלה הטוב הגנוז ואז הפעולה הזאת לא תתאבד לעלמין כי אמת הוי"ה לעולם ולכן אפילו בעת הסתלקות הפעולה נשארה הרשימו כי כל דבר שבקדושה אפילו אחר הסתלקותה נשאר רושם כמבואר בעץ חיים בסוד לא זזה שכינה מכותל מערבי שאפילו אחר הסתלקות אור שכינתו יתברך משם אף על פי כן רושמה נשאר מצד שבאמת הוא יתברך בכל הנפעלים רק מצד ההסתרה נגלה ליש ודבר ומאחר שפעם אחד נגלה כחו יתברך שבבחינת ההסתרה הרי נשאר כחו יתברך בהתגלות הפעולה לעולם ועד רק שבעת הפעולה נגלה האור בגילוי ואחר ההסתלקות לא נגלה האור אבל אף על פי כן נשארת מחוברת למקורה כי מאחר שהוציאה פעם אחד מההיפוך וגילה אמיתיות כחו

יתברך הרי נשארת קיימת לדור דורים כי עיקר ההסתרה היה בכדי להסיר ההסתרה על ידי פעולת התחתונים ומאחר שהוסרה ההסתרה הרי גילה בה כחו יתברך ונשלם רצונו יתברך:

אבל בהתעוררות ההיפוך חס ושלום אשר מצד האמת הלא הסטרא אחרא אין לה מקום כי נקראת קיא צואה בלי מקום כי אינה בחינת מהות כלל כי אפס בלעדו ואין עוד כתיב רק שכל כחה הוא מצד ההסתרה שנראית לכח אחר ומתרברבת ומתנשאת לאמר אני ואפסי עוד וכח ההסתרה הוא גם כן כחו יתברך אשר על כן בעת הפעולה של אדם חס ושלום לרע מעורר ומחזיק את כח ההסתרה ביתר שאת ליתן תוספת חיזוק להתסרה כידוע שכל כח הסטרא אחרא הוא דייקא מהקדושה דהיינו כחו יתברך שנחית להסתרה זו וכל הכוונה מאתו יתברך לעמוד נגד הסטרא אחרא ולהסיר ההסתרה ולגלות אלק"ותו יתברך דייקא מצד ההיפוך ולכן כל כחה הוא מהקדושה והאדם על ידי מעשיו אשר לא טובים ממשיך כחו יתברך יותר בכח ההסתרה ואז מתחזקת יותר אבל לא מצד האמת כי היא בחינת שקר שאין לה רגליים וכמבואר בזוהר לכן אות שי"ן הוא בשקר כי שי"ן הוא מאתוון דקשוט דמאן דאמר שיקרא נטיל יסודא דקשוט בקדמיתא בכדי לקיימא מילוי והוא התמשכות הקדושה בסטרא אחרא שבלתי הקדושה לא היה לה קיום כלל:

ולכן על ידי התשובה באמת הרי היא בטלה לגמרי ונשארת באפס מקום כי אין לה מהות כלל ולכן נאמר אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך שמוחה לגמרי אבל עם כל זה הכל הוא לפי התשובה אם התשובה היא מנקודת הלב עד שנתהפכו כל מדותיו לגמרי אליו יתברך במסירת נפש להוי"ה אשר בזה מסיר ההסתרה לגמרי בהגיעו אל מקורו יתברך שתשובה כזו קדמה לעולם אשר אצלו יתברך אין צמצום והסתר מעלים לפניו הרי ממילא נתבטלה לגמרי ולא עוד אלא שאפילו בחינת התמשכות כחו יתברך שבבחינת הסטרא אחרא היא ההסתרה כאשר שב הכח אליו יתברך כביכול מקבל תענוג מכח ההסתרה כמו למשל האב המסתיר פניו מהבן כדי לנסות את הבן ומתמשך בפעולות זרות ומסתיר רצונו בההיפוך בכדי שהבן יתאמץ יותר להסיר פעולות הזרות ולהתדבק לרצון אביו הרי יש לאביו תענוג אפילו מבחינת הסתרת פניו בפעולות נכריות וכו':

וכל זה הוא כאשר שב מנקודת הלב למעלה מן השכל אבל אם תשובתו הוא רק מצד החרטה ומצד ההתבוננות ביחודו ורוצה לצאת מהרע ולידבק אל הטוב עדיין נשאר מפעולתו בסטרא אחרא בעת התעוררות הכח של הסטרא אחרא מאחר שלא הפכה לגמרי אל הקדושה הרי הפעולה הראשונה עדיין לא נתבטלה רק ששב ממנו והוציא הקדושה שהמשיך בה וגם נפשו הוציאה ממאסרה על ידי התשובה ולכן על ידי מירוק

שהוא מצד הצער שמקבל נגד הנאתו בעת הפעולה בזה מסירה לגמרי ולכן על ידי התשובה משיב הכל למקומו ואז אפילו ההתעוררות שהיה בעת פעולת הרע כששב מדרכו הרע להתדבק אל הקדושה גם כן נגלה על ידה אלק"ותו יתברך:

והנה הגם שביארנו שסתם תשובה צריכה למירוק לא שתהא מעכבת התשובה כי עיקר התשובה הוא החרטה ועזיבת החטא כי בזה תיכף יצא מרשות הסטרא אחרא כי בהשים על לבו לשוב מדרכו הרעה ולהתדבק אל הקדושה הרי הוא מבטל ההסתרה ומעורר כחו יתברך באמיתיותו וכמאמר הכתוב ושב ורפא לו רק המירוק הוא בשביל כפרה וכפרה הוא לשון קינוח דהיינו למשל לאחד שירד לבור ואחר שעלה מן הבור הגם שעלה כבר מן הבורא אף על פי כן צריך לקנח הטיט שנדבק בו בעת אשר היה בבור כן הוא כשאדם עובר עבירה רחמנא ליצלן הרי ירד לבור תחתית ונדבק בטיט סטרא אחרא ולכן אחר שעולה מן הבור של הסטרא אחרא על ידי תשובתו אף על פי כן מחמת שאז נמשכה נפשו ונדבקה בתאות של הרע על כן צריך למירוק אבל אם כל זה עלייתו תלוי בחרטה ועזיבת החטא כי תיכף תעלה נפשו מהסטרא אחרא ומתדבקת אל הקדושה ועל זה מבואר בדברי רבותינו זכרונם לברכה ענין ארבעה חילוקי כפרה וכאשר מבואר באגרת התשובה של מורי ורבי הקדוש נשמתו עדן ולכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה המקדש את האשה על מנת שהוא צדיק גמור ונמצא רשע גמור אף על פי כן קדושיו קדושין שמא הרהר בתשובה והנה בשעה קלה זו עדיין בוודאי לא מירק את נפשו על ידי סיגופים רק שהעיקר תלוי בחרטה ועזיבת החטא כנזכר לעיל וכמבואר בהרמב"ם זכרונו לברכה:

ועוד זאת כי הגם שמבואר כי במעשה עושה גוף להסטרא אחרא עם כל זה אין דומה גוף הסטרא אחרא שנעשה ממעשה רע לגוף שנעשה מהמצוה כי גוף שנעשה מהמצוה נשאר לעולם קיים כי המשיך כחו יתברך על ידי המצוה והוא יתברך קיים לעד אבל גוף הסטרא אחרא הרי בהגוף זה אין בו ממש מצד העצם רק מצד כח המסתיר ממילא כל מה שתתרבה הקדושה ממילא תתבטל הסטרא אחרא דהיינו או על ידי התאמצות האדם בהתדבקותו אל הטוב ממילא תכלה ההסתרה או על ידי רחמים רבים כמאמר הכתוב אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך למעני או על ידי יסורים או על ידי גלגול או גיהינם ממילא יכלה כמאמר וכל הרשעה כולה בעשן תכלה כמו שהעשן מצד עצמו אין בו ממש רק בעת ההבערה של העצים נעשה העשן ואחר כך מתפזר לרוח כן בחינת הסטרא אחרא בא מחמימות העבירה שעשה האדם נגלה ההיפוך אבל אחר זה תתפזר ותתבטל אבל סיטרא דקדושה אדרבא תתחזק יותר מצד אמיתיותו יתברך כי מצד אמיתיות נפשו האלק"ית המושרשת בהוי"ה הלא הוא תמיד דבוקה בשורשה ולכן אף על פי

שחטא ישראל הוא והחטא בא רק מצד ההלבשה וההסתרה אבל לא מצד האמת וכמו שמבואר לעיל בשם מורי נשמתו עדן שנפש האלק"ית מתלבשת בנפש הבהמיית רק עד החכמה ולא עד בכלל ולכן תיכף בצאתו מההלבשה וההסתרה הרי נגלה אלק"ותו יתברך וההלבשה וההסתרה נתבטלה:

פרק ה

ולכן אין לך דבר שעומד בפני התשובה שכיון ששב הרי מעורר אמיתיותו יתברך וכל הדברים הנגלים המה רק מצד ההסתרה ולכן בתשובה נתבטל הדבר שהוא ההסתרה ואפילו אותן שנתמנע מהן תשובה אשר פגם שלהם הגיע עד החכמה והרצון כמו האפיקורסים מצד שמגיע להם מצד ההשכלה להיות נפרד וכופר בעיקר שהוא כח הפלא ולכן נתמנע מהם תשובה שהתשובה הוא להסיר ההסתרה ולהגיע אל החכמה ונקודת הלב אבל מצד שפגם שלהם היה שלא מצד ההסתרה בלבד רק שכפרו באחדותו בעיקרו של עולם והכלל הוא שבבחינה שפגם אי אפשר לתקן על ידי הבחינה ההיא וכמבואר בזוהר שאמא נסתלקת בחטא העגל שהיא השכינה מצד שפגמו בה **וכמבואר שם** אמא לא הוית תמן דבה חבו:

אף על פי כן יש להם גם כן תקנה בתשובה מצד הצעקה אל עצמותו ברוך הוא שלמעלה מחכמה ורצון וכמבואר בשער הראשון אשר זה היה טעותו של אחר שלא רצה לשוב. אבל באמת אין לך דבר שעומד בפני התשובה רק שתשובתו יהיה על אופן הצעקה כמעשה דרבי אלעזר בן דורדיא שהכניס ראשו בין ברכיו וגעה וצעק. כי רבי אלעזר בן דורדיא לא היה יכול גם כן לשוב מצד החכמה כמבואר בדברי רבותינו זכרונם לברכה כי מצד שהיה אביק בה טובא כמינות דמיא כי מצד אביקתו בעבירה המשיך נקודת לבבו לשם. לכן לא היה יכול לשוב על ידי נקודת הלב כי פגם בה.

ולכן אמר שמים וארץ בקשו עלי שהיה מחזר למקום שיהיה יכול לעשות תשובה ולא מצא מקום מצד השתלשלות העולמות מצד כי פגם בכולם ולכן אמר אין הדבר תלוי אלא בי כלומר בכח אלק"ות אשר בקרבו וכמו למשל בן המלך שמרד באביו שלא לקבל עליו מלכותו ועוד זאת שכפר במלכותו והתפשטותו במדינות והכחיש בזה וטרדו מהיכלו בריחוק רב ולכן כשירצה לשוב אל אביו מצד שיקבל עליו מלכותו לא יהיה יכול מצד שהכחיש את מלכותו וגם אביו לא יקבלו מצד שמרד במלכותו אבל מצד התקשרותו בעצם אל אביו מצד התכללותם בכח אחד נתעוררה אצלו תשוקה יתירה לבוא אל אביו המלך להתדבק בו הגם שהכחיש במלכותו אף על פי כן מצד העצם הוא עצם אחד עמו כי זה אינו תלוי בהכחשה כי הוא מצד הטבע והעצם ולכן כשמשים על לבו התכללותו

עם אביו כי ממנו נלקח ורואה ריחוקו מאביו יצעק לבוא אל אביו אשר על ידי התעוררות זו נתעורר גם כן אצל אביו ההתקשרות האמיתי של בנו שלא מצד מלכותו רק מצד העצם ומקבלו אצלו כן הוא ממש שורשם של נשמות ישראל המה מעצמותו ברוך הוא רק שנתרחק מצד מעשיו מעצמותו ברוך הוא וכפר בהתאחדותו עם העולמות דהיינו שאומר שעזב הוי"ה את הארץ חס ושלום ונתן כח להיש להתנהג בפני עצמו ועצמותו ברוך הוא לא נמשך בהם להיות השגחתו בתחתונים וכדומה לזה שהוא דעת האפיקורסים והכופרים ולכן פגם בכח הפלא ובבחינת כחו הנמשך בעולמות תמיד בבחינת התאחדות ולכן אינו מועיל לו תשובה מצד התמשכותו יתברך בבחינת העולמות אבל אף על פי כן כן כאשר ישים אל לבו שעל פי האמת אין זולתו יתברך אפילו מצד היש וכח נשמתו שורשה הוא מעצמותו יתברך כי כפירתם הוא רק מצד ההנהגה אבל מצד העצם הרי כולם מודים שאין זולתו ואפס בלעדו אפילו אומות העולם מודים בזה רק שקורים ליה אלה"א דאלה"יא דהיינו שנתן כח בצבא השמים להנהיג עולמות ולכן אומות העולם שבחינתם הוא רק מצד החיצוניות וההסתרה לכן מצד החיצוניות הרי הם מכחישים כחו יתברך המתמשך בהעולמות ולכן אין להם התחברות בו. אבל נשמות ישראל ששורשם הוא מצד הפנימיות ומצד הפנימיות הכל הוא כחו לבדו ולכן כשישים על לבו אשר הוא יתברך עיקרא ושרשא דכולא וממנו הוא שורש נשמתו והתהוותו ומתעורר בצעקה לעלות לשרשו בזה יש לו עליה גם כן על ידי התשובה.

ולכן אין לך דבר שעומד בפני התשובה ועל זה נאמר אם תשוב ישראל נאום הוי"ה אלי תשוב אלי ממש וכמאמר הכתוב כי אעשה כלה בכל הגוים וכו' ואותך לא אעשה כלה ואומר והעולה על רוחכם היו לא תהיה אשר אתם אומרים נהיה כגוים כו' להיות בבחינת נפרדים חי אני נאום אדנ"י הוי"ה אם לא ביד חזקה ובזרוע נטויה ובחימה שפוכה אמלוך עליכם כי מצד ששורשם הוא מעצמותו ברוך הוא ולגבי עצמותו ברוך הוא הרי כל ההסתרה כלא ואפס ממש כי אין זולתו יתברך אפילו בכל בחינות ההסתרה:

וזהו מאמר רבותינו זכרונם לברכה על פסוק ויעתר לו הנאמר במנשה ויעתר לו מיבעיא ליה מאי ויחתר לו מלמד שחתר הקדוש ברוך הוא חתירה וכו' וקבל תשובתו כי מלאכי השרת טענו אפשר מנשה העמיד צלם בהיכל ואתה מקבלו בתשובה לכן חתר לו מקום שמלאכי השרת אין להם רשות לעמוד שם וכו' כי מצד השתלשלות העולמות בבחינת התמשכותו יתברך בבחינת עולמות על ידי בחינת הכתר והחכמה לא היה מקבלו כי פגם בכולם כי כפר בעיקר כו' אשר העמיד צלם בהיכל ולכן מצד בחינת מלאכי השרת אשד הם מצד ההשתלשלות לא היה מקום לקבלת תשובתו ולכן חתר חתירה כביכול

בהתעוררות עצמותו יתברך מצד העצם שלא מצד ההמשכה ועל ידי זה קבלו כי מצד עצמותו ברוך הוא הרי הכל הוא כחו לבדו יתברך כנזכר לעיל ולכן אל יתייאש אדם מן התשובה כי אין לך דבר שעומד בפני התשובה וילמוד קל וחומר מכל המבואר לעיל שאם להכופרים ביחודו יתברך מועיל להם תשובה כל שכן אותן ששקעו רק מצד תאות לבם כל שכל שעל ידי תשובה יכולים לצאת מהסטרא אחרא ולהתדבק בו יתברך:

אך כל זמן שלא שב בכל לבו חס ושלום הרי הוא נותן כח לסטרא אחרא מצד ההסתרה ונפשו מגולגלת בשם ולא תוכל להתדבק אל מקורו הגם ששורשו הוא מצד עצמותו ברוך הוא אך ההסתרה מעכבו לידבק אל שורשו אשר על כן בקדושה נאמר והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים צרור ממש ובהיפוך נאמר ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע דהיינו שאינה צרורה ממש רק שמתגלגלת ממקום למקום שלא תוכל להתדבק בשורשה אבל לא צרורה ממש:

ולכן אפילו בהרשעים הגמורים הנזכרים לעיל אשר לא שבו בתשובה עם כל זה לא יתאבדו מכל וכל כמו הסטרא אחרא אשר נאמר בה כי הנה אויביך יאבדו ונאמר כי אעשה כלה בכל הגוים ממש ויכלו בעשן וכמאמר הכתוב ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ שיעברו לגמרי בהגלות כבודו יתברך הלא ממילא לא יהיה הסתרה כמאמר הכתוב ונגלה כבוד הוי"ה וכו' ואז רוח הטומאה יעביר מן הארץ לגמרי והרשעים יאבדו כמו שכתוב ואויבי הוי"ה כיקר כרים כלו בעשן כלו וכל זה נאמר על סטרא אחרא ממש אשר היא ההסתרה לגמרי אבל על נשמות ישראל הנלקחים מעצמותו ברוך הוא הגם שאינם יכולים לעלות לשרשם ולהתדבק שם אף על פי כן מהותם לא יתאבד ועל זה נאמר ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה והיו דראון לכל בשר דהיינו שמהותם לא יתבטל הגם שהסטרא אחרא תתבטל אבל מהותם לא יתבטל אך אף על פי כן לא יוכלו להדבק בשורשם אך הם ישארו להיות דראון כמאמר רבותינו זכרונם לברכה די ראיה זו וכו' כי על ידי בחינתם תהיה עליה לכל בשר לעלות במעלות אין קץ:

כמו למשל הבן מלך שמתדבק אל עצם המלך ויש לו עוד בן המורד בו והוא רחוק מאור פני המלך והנה אותו שדבוק תמיד אל עצם המלך מצד עצם דביקותו אין שייך אצלו עליה מצד התקשרותו בתמידית אך מצד שרואה ההיפוך אשר זה הרחוק מאור פני המלך הוא גם כן בן המלך והוא רחוק בתכלית הריחוק מזה יתגדל אצלו עיקר המלך וחשיבותו ותתגדל תשוקתו אל עצם המלך בתשוקה יתירה לעלות אליו בעליה יותר כן יהיה לעתיד אשר יהיו עליות עד אין חקר והנה מצד התדבקותם אל עצמותו ברוך

הוא אין שייך עליה בעצם אחד מצד ההתכללות העצום אבל מצד התגלות כחו יתברך בההיפוך מזה יתגבר בהם העליה עד אין חקר כמאמר הכתוב יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור מן החושך אשר מצד הסכלות והחושך שהוא ההיפך יהיה אצלו יתרון אבל עם כל זה הוא כחו יתברך שמצד מעלה ומצד מטה הכל אחד ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה בראת רשעים בראת צדיקים ודי בזה כי המה דברים עמוקים ונסתרים כבשונו של עולם אשר קשה להעלותם בכתב אשר על כן מכל הדברים הנזכרים לעיל יתעצם האדם בתשובה בכל יכולתו בכל כח ועוז:

פרק ו

ובזה יובן מאמר הזוהר פרשת בלק על פסוק אם עוונות תשמר י"ה אדנ"י מי יעמוד הכא אית לאסתכלא כיוון דאמר אם עונות תשמר י"ה אמאי אדנ"י כו' אלא תלת דרגין דרחמי אדכר דוד הכא אם עונות תשמר י"ה אם חובין סגיאו עד דסלקין לגבי אבא ואימא הא אדנ"י דאיהי רחמי ואי שמא דא אף על גב דאיהי רחמי יתער בדינא וכל דרגין אסכימו בדינא דרגא חדא אית דנהדר לגביה דכל אסוותין מיניה נפקין איהו יחוס עלן ומאן איהו מ"י מ"י יעמוד וודאי מ"י ירפא לך ועל דא י"ה אדנ"י אי אלין שמהן יסתתמון מנן מ"י יעמוד דכל ארחין דתיובתא ורחמי פתיחן מנה והנה המאמר הזה הוא תמוה אשר מבאר אם חובין סגיאין עד דמטי לאבא ואימא נמצא שהפגם גדול כל כך עד שפגמו באבא ואימא שהם חכמה ובינה דכללות אצילות ומכל שכן שפגמו בבחינת מלכות הנקרא אדנ"י והאיך יתוקן הפגם על ידי מדה שלמטה מהם ומה גם אחר שפגמו במדה הזאת כנזכר לעיל ואיך יתוקן על ידה כי כבר כתבתי על פי הזוהר כי בדבר שפגמו בו אי אפשר לתקן הפגם וגם מה שמבאר אחר זה ואי שמא דא אף על גב דאיהי רחמי וכו' וכל דרגין אסתכמו בדינא דרגא חדא אית וכו' ומאן איהו מ"י מי יעמוד והנה ידוע שמ"י הוא בינה כמבואר כזוהר בכמה מקומות ובכל המקובלים והלא אם פגמו באבא ואימא הלא פגמו גם כן בבינה והאיך יתוקן הפגם על ידה ומה גם שאומר וכל דרגין אסתכמו בדינא משמע שכל בחינות הספירות וכל בחינות הדרגין ובינה היא גם כן בכלל דרגין והאיך אמר מי יעמוד וכו':

אך על פי המבואר לעיל יתיישב זה ומתחלה יש להקדים הקדמה רבה ועצומה כי דרך כלל יש שלשה בחינות פגמים על ידי מעשה התחתונים דהיינו בחינה אחד הוא אם עושים הרע מצד התאווה והתגברות היצר הרע במדותיו להגביר נפשו הבהמיות אבל אינו כופר באחדותו ומאמין ביחודו יתברך בכלל רק שאינו משים לבו להתבונן ביחודו יתברך ולהגביר הדעת רק בשעה שעושה מעשה הרע נמשך אחרי מדותיו הרעים

בהתגברות היצר פגם שלהם הוא בבחינת זעיר ונוקבא שבחינתם הוא רק מצד המדות כי שורש הזעיר אנפין הוא המדות שהוא בחינת ו' קצוות כידוע והתחלתו הוא מחסד וגבורה שהם מדותיו יתברך אבל בחכמה ובינה שלמעלה מהמדות לא הגיע הפגם כי חכמה ובינה שהם אבא ואימא שעל ידיהם הוא יחוד זעיר אנפין כידוע שם לא הגיע הפגם כי אינו מכחיש ביחודו יתברך רק שבעת מעשה הרע נסתלקו כמאמר רבותינו זכרונם לברכה אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות שהוא הסתלקות החכמה ולכן תקונו הוא על ידי הבינה והחכמה כלולה בה דהיינו כשמשים לבו להבין יחודו יתברך אשר הוא יתברך מהווה את כל הנפעלים ומתייחד בהם ואין זולתו כלל באמת על ידי זה בא לבחינת תשובה לשוב מדרכו הרע שלא ליפרד מיחודו יתברך ולצאת מבחינת נפרד ולהעלות נפשו להוי"ה ולדבקה ביחודו יתברך וכמבואר לעיל אופני התשובה:

ובחינה שניה הוא דהיינו שהגיע לו על פי חכמה והבנה להכחיש יחודו יתברך בעולמות והתקשרותו והתאחדותו יתברך בהם כמאמר הכתוב רם על כל גוים הוי"ה דהיינו שהוא רם עליהם כמאמר פרעה מי הוי"ה אשר אשמע בקולו כי מאחר שהוא יתברך מושלל מכל תוארים איך יעשה שינוי אצלו יתברך להתמשך בעולמות התחתונים בבחינת גבול ונפרד מהעולמות אשר המה בשינויים כדעת האפיקורסים והכופרים ביחודו רחמנא ליצלן מדעתם מצד שכל הבנתם הוא רק על פי שכל בבחינת חיצוניות מצד ההתגלות ומצד ההתגלות הלא אין לתאר התחברות אין סוף ברוך הוא בבחינת גבול מצד ריחוק ערכם במרחק עד אין קץ ולא הביטו אל עושיה כי מאין הוא התהוות העולמות אשר הוא מאפס ממש ואין העולמות מהות נבדל מעצמותו ברוך הוא ואלו היה הסתלקות אור אין סוף ברוך הוא חס ושלום כרגע היו העולמות בטלים לגמרי ואיך הוא התהוותם הרי לא ישוער בשום שכל בעולם שהתהוותם וקיומם הוא מכחו יתברך בבחינת פלא שהוא למעלה מן השכל וכמו שהתהוותם הוא בבחינת פלא כן התחברות אין סוף ברוך הוא בהם והתאחדותו עמהם הוא גם כן בבחינת פלא ולא אשתני חס ושלום מצד העולמות כי קמיה כחשיכה כאורה והגבול עם למעלה מן הגבול שוין אצלו יתברך כי הוא עצמותו יתברך לבדו רק לגבי דידן נגלים למהות לבדם וריחוק ערכם הוא מצד ההסתרה ולגבי דידן נגלים ליש ודבר אבל אצלו יתברך אין צמצום והסתר מעלים לפניו יתברך והוא שוה בהם כמו קודם בריאת העולם כן הוא לאחר בריאת העולם בלי שינוי וכאשר הארכתי בזה בכמה מקומות בביאור בספרי זה:

והנה עיקר כפירתם הוא בהכחשת האחדות דהיינו שמעריכין העולמות לכח אחר מכחו יתברך הגם שמאמינים שהוא פעל ועשה הכח הזה רק שאומרים שעזב הוי"ה את הארץ תחת המקרים שהם כחות צבא השמים וכחות ומזלות ועל ידיהם הוא התנהגות העולמות והוא יתברך שליט עליהם אבל לא שיהיה נמשך בהעולמות בכבודו ובעצמו בכל הפרטים ואיך הוא התהוותם מאמינים שהוא על פי פלא אבל בפלא השני אינם מאמינים בהתאחדותו יתברך בלי שינוי בבחינת נפרדים אשד מצד זה מחשיבים עצמם ליש בכח בפני עצמם וכופרים בתורה מן השמים וברצונו יתברך במצות מעשיות ועל פי כפירה זו עושים הרע בפועל באומרם מעשה התחתונים אין מעוררים כלום מצד ריחוק גדרם עפרא לפומייהו וכו' בבחינה זו פגמו גם כן באבא ואימא שהם חכמה ובינה שהם מקורים להיחוד דהיינו בהבנת כחו יתברך שנמשך בעולמות בלי שינוי ולכן לא יכולים לתקן פגמם ולשוב בתשובה על ידי הבינה והחכמה מאחר שכבר פגמו בהם וזהו אם עונות תשמר י"ה שהם בחינת אבא ואימא אך תיקונם הוא על ידי בחינת הכתר שהוא הפלא שהוא בחינת אדנ"י דהיינו שמאמינים שהוא אדון ושליט על כל בחינות כחות העולמות שהם השרים וצבא השמים והוא מהווים ומחיים ומקיימם על ידי כחו הפלא לכן בחינת אדנותו יתברך הוא מצד הפלא כי מלכות שורשו מכתר ובזה לא היה הפגם שלהם כי עיקר הפגם שלהם הוא על יחוד הוי"ה באדנ"י דהיינו שאינם מאמינים שיהיה כחו יתברך נמשך בבחינת התאחדות גמור על ידי בחינת הוי"ה אבל באדנ"י לבדו האמינו שלכן שמא דא איהו רחמי:

כמו למשל מלך גדול המשגיח על שפל שבשפלים אשר התחברות המלך עם הפחות הנזכר לעיל לא תושג על פי שכל מצד המרחק רב שבערכם בריחוק מופלג עד אין קץ רק מצד רחמים גדולים של המלך מרחם עליו ומשגיח עליו אבל לא שיהיה הפחות איזה ערך ויחוס אחד עם המלך רק מצד אדנותו וממשלתו עליו דרכו לרחם על שפל שבשפלים כן בחינת אדנ"י שהוא התגלותו יתברך בבחינת עולמות ההתגלות הוא מצד רחמים רבים והוא חסד ח"ס דל"ת דהיינו שחס על מדריגת הדלים אבל באמת הגם שהתהוות העולמות הוא מצד רחמנות ולכן כביכול צמצם אורו יתברך בכדי שיתגלו מדריגות הדלות אבל עם כל זה אין דבר שחוץ ממנו ואין זולתו אפילו בחינות מדרגות הדלות הוא גם כן עצמותו ברוך הוא ומצד ההתמשכות בבחינת צמצום נגלו לבחינת דלים אבל באמת הכל הוא כחו יתברך לבדו כמאמר הכתוב המגביהי לשבת המשפילי לראות כי מצד רוממותו יתברך אשר קמיה כחשיכה כאורה לכן המשפילי לראות בשמים ובארץ כי שמים וארץ המה שווין אצלו יתברך ומשתווין בכחו ובטלים אליו

יתברך בהשוואה וכתיב מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח בבחינה אחת ממש ובהשוואה אחת והנה בכח הבנת היחוד הזה פגמו אבל עם כל זה במדת הרחמנות הנמשך מכחו הפלא להתגלות בבחינת אדנ"י בזה לא פגמו ולכן כשישובו על ידי אמונתם זה ויצעקו אל הוי"ה לעורר רחמים רבים על נפשם מצד מדת אדנ"י יכולים להמשיך על ידי רחמנות זו בחינת יחודו יתברך גם כן ולהיות מתקשרים ביחודו יתברך וכמו למשל מי שחטא לפני המלך להיות עושה היפך רצונו בחשבו מה אכפת להמלך במעשה הזה אשר אינו נוגע לו כי לא האמין התחברות של המלך במקום שפל זה ומצד זה פגם בציווי המלך ונתרחק ממנו אך כשרוצה לשוב אליו ולהתקרב אליו מעורר מדת התפשטותו ואדנותו על בחינת מדריגות השפלים ושימחול לו על ידי רחמנותו ובזה מעורר רחמי המלך עליו להתקרב אליו ולחברו עמו וכו' וזהו אם עונות תשמר י"ה וכו' הא אדנ"י דאיהו רחמי דהיינו הגם שאין החכמה ובינה מתעוררין להשפיע מצד הפגם ישפיע וימשיך כחו יתברך על ידי בחינת אדנ"י כנזכר לעיל והבן:

ובחינה שלישית הוא אותן הכופרים באדנותו יתברך דהיינו שאומרים עזב הוי"ה את הארץ לגמרי תחת כחות צבא השמים ומסירים השגחתו מכל וכל מהעולם הזה רק שבעת הבריאה נתן כח בצבא השמים שהם ינהיגו בכחם את העולם והוא כמו סנחריב שאמר מי בכל אלק"י הארצות וכו' שחשב כחו אשר מנהיגו שהוא העיקר ואין מי ששליט עליו וכן נבוכדנצר אמר מאן הוא אלה"א דישזבינכון מידי ולכן היה עונשו שנעשה לחיה בכדי שידע ששליט אלה"א עילאה במלכות אנשא כמאמר הכתוב מן די תנדע די שליטין שמיא ולכן אחר זה האמין שהוא יתברך שליט אבל ביחודו יתברך לא האמין אפילו אחר זה ולכן אמר בשבחו מלכותיה מלכות עלם ושולטניה עם דר ודר דהיינו בחינת שולטניה הוא על כל כחות השמים אבל לא בבחינת יחוד אשר בפגם זה כל דרגין אסתכמו עליה בדינא דהיינו מאחר שכפר בכחו הפלא ומובדל אצלו מבחינת דרגין כלל שעל ידי הדרגין הוא התמשכותו יתברך אם כן כל דרגין אסתכמו עליו בדינא:

אך דרגא חדא אית דנהדר לגביה דהיינו שעל כל פנים יש אופן אחד לעורר התשובה על ידי בחינת מ"י דהיינו כי בבחינת בינה יש שני בחינות דהיינו בינה שהיא מצד החכמה דהיינו להבין כח אין סוף ברוך הוא הנמשך בכל העולמות אשר אין זולתו יתברך אפילו מצד העולמות על ידי כחו הפלא ובחינה שניה הוא ההבנה שבודאי מכחו יתברך נתהוו העולמות אבל הוא תימה רבה איך יפעל הגבול וכמו למשל מאדם שרואה דבר פלא שבודאי הוא כך אבל הוא מתמה מי פעל הפעולה הזאת דהיינו הגם שרואה שנתהווה הפעולה אך אינו מבין ואינו מאמין שתתהווה פעולה כזאת אך אף על פי כן

רואה הפעולה הנפעלת אבל אינו יודע על ידי איזה אופן נתהווה הפעולה הזאת כן הוא מאחר שרואה התהוות העולמות שבודאי אין דבר שעושה את עצמו ובוודאי יש מהווה ומקיים את כל העולמות אך איך יהיה התהוות העולמות בעלי גבול ונפרדים בבחינת גשמיות לא תגיעו על פי הבנה ואינו משיג ממי ומאיזה אופן נתהוו הפעולות ואינו מאמין שהוא יתברך מהווה בכוונה אך אף על פי כן רואה שמאתו יתברך נתהוו ומכחו יצאו ומכחו יתברך מתקיימים כי אין להם פעולה מצד עצם מהותם רק כחו יתברך הוא מהווה ומקיימם אבל אינו מאמין שעל פי רצונו יתברך נתהוו כי רחוק הוא מהשגתו אך אף על פי כן מצד שמכחו יצאו וקיימים מכחו יתברך הגם שאינו יודע באיזה אופן מצד זה צעק לבו אל מקורא דכולא וצועק אליו בלי הבנה רק מצד עצם כמבואר לעיל בזה מעורר כח עצמותו ברוך הוא שלמעלה מן הדרגין שהם בחינת רצונו יתברך וחכמתו רק מצד אמיתיותו יתברך שאין זולתו ולכן הגם שעל פי חכמה והבנה לא תגיע לו התהוות העולמות והמשכת כחו יתברך וגם אינו מאמין שיהיה לו רצון בכוונה להפעולות אף על פי כן מאחר שמכחו יתברך נתהוו וקיומם הוא הכל מכחו יתברך אך שאינו מבין ואינו מאמין כחו יתברך בהפעולות אף על פי כן מבין שמאתו יתברך יצאו ובזה תגדל הצעקה אליו יתברך לעלות למקום שורשו ולעורר רחמים רבים למעלה מהטעם והדעת ובבחינה זו יכול להעלות נפשו להוי"ה ולתקן פגמו אשר פגם והוא בחינת מ"י ירפא לך כי בבחינת תשובה זו היא אסוותא לכל הדרגין מצד המשכת עצמותו יתברך בכל הדרגין דהיינו שממשיך ממקודא ושדשא דכל הדרגין המשתווין בכח עצמותו ברוך הוא ובזה ימשיך אלק"ותו יתברך אפילו בהמדות שפגם בהם על ידי שממשיך שרשא דכל הבחינות ודי למבין:

פרק ז

ועל בחינה זו נאמר בעץ חיים שהתגלות עתיק הוא בבינה כידוע ליודעי ח"ן שבבחינת כתר יש שני בחינות דהיינו עתיק וכתר וכתר הוא ראש לנאצלים והוא מצד התמשכותו יתברך בבחינת רצונו בבחינת הדרגין שהם חכמה ובינה להבין כחו הפלא אשר על ידי בחינת הפלא הזה מתקשרין ומתייחדין כל הדרגין לאחד וכמאמר התיקונים ואנת הוא דקשיר לון ומייחד לון ובחינת עתיק הוא מצד המאציל דהיינו כחו יתברך שלא נחית לדרגין ולכן נקרא עתיק יומין שנעתק מבחינת יומין שהם הספירות שהם בחינת כלים רק שכחו יתברך הוא מקיימם ומהווה בכח נסתר בלי השגה והבנה רק ההבנה היא שהוא יתברך הוא קיומו של כל העולמות אך איך הוא לא ידיעה כלל ולא יתיידע:

אשר על כן יש בבינה גם כן שני בחינות בינה אחד הוא מצד התקשרות העולמות ויחודו יתברך בהם על ידי כחו הפלא ובחינה שניה הוא להבין כחם וקיומם של העולמות שהוא כחו יתברך אבל הוא בבחינת עתיק והוא בחינה מלשון שנעתק מהשגה קיומם של העולמות ולכן התגלות עתיק הוא בבחינת מ"י ועתיק הוא בחינת המאציל ברוך הוא שלא בבחינת יחוד העולמות ולכן בחינת מ"י התגלותה הוא אסוותא דכל דרגין ודי למבין כי בחינת עתיק הוא מקור הרחמים וכמאמר הכתוב וברחמים גדולים אקבצך שהוא הרחמנות שלמעלה מן השכל כי יש רחמנות שהוא על פי דעת ורחמים גדולים הם למעלה מן הדעת שהגם כי אין הדעת נותן לרחם עליו מצד חטאתו ופשיעותו אשר פשע למרוד בו יתברך ולעשות נגד רצונו אשר לכן על פי רצון וחכמה המתמשך בהם לא תחייב הרחמנות רק כבר מבואר שהרצון והחכמה הוא מצד העולמות אבל באמיתיותו יתברך הוא למעלה מן הרצון והחכמה ואינם נוגעים לעצמותו ברוך הוא כי אין החכמה והרצון תופסים בו לאיזה מהות ולכן אין הפגם נוגע בו כביכול ולכן משם הוא הרחמנות: וכמו למשל האב המצוה לבנו לעשות רצונו ומתמשך לבנו לפי ערכו להתנהג בזה והבן עושה היפוך רצונו אשר על כן לפי ההתמשכות של אביו לבחינת ערך בנו אין כדאי לרחם עליו אבל לפי ערך אביו הלא מעשה קטנות של בנו אין נוגע לערכו ובזכרו שעל כל פנים הוא בנו מעורר רחמים עליו והנמשל מובן מאליו לכן נקרא אסוותא:

כמו למשל אדם שחלה אם חליו הוא באיזה אבר מאברים החיצונים מצד החיצוניות ולא מצד פנימיות החיות רפואתו הוא גם כן לרפאות האבר לבד ברפואות חיצוניות אבל אם חוליו הוא מצד פנימיות החיות מוכרח להיות רפואה בכלל החיות וממילא יתרפא האבר אבל לרפאות את פרט האבר לא יהיה מועיל ומכל שכן אם חלה בכל האברים מוכרח להיות הרפואות בכללות החיות:

כך יובן בפגמי הנפש אם חטא בפרט דהיינו שעשה מעשה אשר לא טוב איזה מצות לא תעשה אבל בעיקר נפשו לא חטא תשובתו הוא גם כן בפרט הבחינה ההוא על ידי חרטה ועזיבת החטא על להבא ובקבלה לשמור ולעשות רצונו יתברך אבל אם חטאו הוא מצד הפנימיות רפואתו ותשובתו היא ממקור החיים בבחינת עתיק יומין ובפנימיות גופא יש גם כן כמה בחינות תשובה על פי המבואר לעיל אם חטאתו הוא במדות אזי רפואתו הוא מבחינת אבא ואימא שהמה גם כן מצד כללות החיות האלק"י כי חכמה הוא החיות האמיתי כי החכמה תחיה ואם הפגם נוגע לאבא ואימא שהוא בכלל חיות המתפשט בכלי הנפש תשובתו ורפואתו הוא על ידי כח התקשרות החיות המקשר את כחו יתברך בהכלים של הנפש שהיא נקודת הלב שהוא בבחינת פלא ואם הפגם נוגע

אפילו בבחינת נקודת הלב כמבואר לעיל רפואתו הוא ממקור החיות האלק"י אשר לא נחית לבחינת התקשרות הכלים רק כחו לבדו יתברך המקיים את הגוף והנפש בכח אחד אשר בכח זה משתווים כלי הנפש עם כחו יתברך וגם כלי גופו עם כלי נפשו המה בהשוואה גמורה אשר מצד כחו יתברך בבחינת השוואה בא ההתקשרות של הנפש עם הגוף וכן התקשרות אין סוף ברוך הוא עם כלי הנפש ולכן הוא אסוותא דכל דרגין ובחינה זו התגלותה הוא בבחינת מ"י כמו שנתבאר לעיל וזהו מי ירפא לך וודאי ודי למבין:

פרק ח

והנה הגם שבארתי בחינות שלשה הפגמים אשר בחינה הראשונה הוא מצד המדות ובחינה שניה או שלישית הוא מצד הכפירה והכחשה זהו מצד השורש דהיינו שפגמו בשורש הבחינות האלו אבל באמת אפילו שלא בבחינת כפירה שאינו מכחיש אלק"ותו יתברך מצד העצם יש גם כן שלשה בחינות הפגמים האלו אפילו רק מצד המדות בלבד דהיינו אם בחכמתו והבנתו אינו רוצה להיות נפרד ומבין שבבחינת מעשה זו יפרד מאחדותו יתברך ואינו רוצה להפרד מאחדות רק שהיצר גבר במדותיו אשר לא יכול לעמוד נגד תאותו באותו שעה לכבשם על פי חכמתו והבנתו ורצונו ואחר ששב היצר מאתו מתחרט על זה פגם זה הוא רק במדות ולכן תשובתו הוא להגביר שכלו בהתבוננות רב בגודל חטאו ויתבונן בגדולתו יתברך ויחודו יתברך ויתבונן איך שעל ידי חטאו המשיך חיות נפש האלק"ית אשר היא מבחינת הוי"ה ברוך הוא למקום אופל וטינופת וכביכול ממשיך כחו יתברך המתמשך בנפשו למקום קליפות ועל ידי זה יגיע לו החרטה האמיתית ויתמרמר בנפשו ויתעצם ויתאמץ להעלות נפשו להוי"ה ולדבקה בו בחילא יתיר בזה יהיה יכול להוציא נפשו ממאסרה ולדבקה אליו יתברך על פי אופנים המבוארים לעיל:

אבל אם הורגל בתאוותו ונמשך אחרי שרירות לבו הרע עד שחכמתו ובינתו מסכימים גם כן לעשות הרע מצד התקשרותו ברגילות להרע אחרי תאוות נפשו עד שחכמתו ובינתו נמשכו גם כן אחרי תאוות לבו הרע עד שנתגשמו מאוד ויגיע לו על פי שכלו גם כן שילך אחרי תאוות לבו ואינו משכיל ומבין כח יחודו יתברך בכדי שלא יהיה רצונו מסכים לזה והוא האמור בדברי רבותינו זכרונם לברכה רשעים הם ברשות לבם הם הוא המוחין שלהם אשר המוחין הוא עיקר הנהגת המדות כידוע וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה עבר ושנה ושלש נעשית לו כהיתר הגם שמאמין שמאתו יתברך כל הנפעלים והוא רואה ומשגיח על הכל אף על פי כן לא יחייבהו השכל לכבוש תאוותו בשביל זה ולכן תשובתו צריך להיות שלא מצד החכמה והבנה מצד יחודו יתברך כי לא תועיל ולא יתפעל על פי

חכמה והבנה זו מאחר שנתגשם ונתקשר בהרע לא יהיה נתפס בשכלו ובינתו כלל יחודו יתברך להיות לו חרטה אמיתיות מצד החכמה והבנה רק אופן תשובתו הוא מצד נקודת הלב והוא על ידי בינה עילאה מצד כח עצמותו ברוך הוא אשר הוא רב ושליט עיקרא ושרשא דכל עלמין והוא המהווה אותם בכחו הפלא למעלה מהחכמה והבנה ומצד אשר הוא מקורא דכלא ורב ושליט כנזכר לעיל בזה תגדל הצעקה לשוב אל מקורו שלא להיות נטבע בבור תחתיות ותשובתו על ידי כח האמונה שהיא נקודת לבבו כנזכר לעיל: ואם נשקע מאד בחטא אשר מצד השקעתו בחטא והתגברות התאוות אינו משים על לבו אדנותו יתברך וממשלתו כמאמר הכתוב שפתינו אתנו מי אדון לנו ואומר והיה במחשך מעשיהם וכו' שאומר מי יראני ומי ידעני לא שהוא מכחיש זה על פי חקירה רק מצד עוצם התקשרותו בקליפה עד שנקודת לבבו גם כן נמשכה אחרי התאוות ונשרש בהם עד שנדמה לו שאין רואה ואין משגיח על המעשים זה פגם בנקודת הלב לכן תשובתו הוא על ידי הצעקה למעלה מן הבינה שהוא בחינת מ"י כמו שנתבאר לעיל:

ולכן יכולים להיות כל הפגמים האלו הגם שלא יכפור בעצם רק מצד רגילות החטא רק החילוק בזה בין אותן הפוגמים והכופרים בו יתברך מצד החקירה ובין הפגמים שמצד הרגל התאוות כי באותם שפגמם שמצד התאוות על כל פנים בעצם אלק"ותו יתברך לא פגמו רק מצד ההתמשכות ולכן מצד הפנימיות פגמו בכל הבחינות אבל עם כל זה בחינת המקיף עדיין לא נסתלק ממנו מאחר שלא כפר בעצם רק מצד ההתמשכות של הקדושה בבחינת פנימיות אבל בכח נפשו שלא בבחינת ההתמשכות מאמין בו יתברך ובאחדותו לכן המקיף שורה עליו ויכול לבוא להתעוררות תשובה מצד המקיף לכן נמשך החרטה בכל הרשעים מבחינה זו וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה רשעים מלאים חרטות רק שאינו משים לבו ומסלקה תיכף.

אבל אותן הכופרים מצד החקירה הרי כופרים באמיתיותו יתברך לכן הפגם מגיע עד המקיף וגורם להסתלקות המקיף וחיותם הוא מאחוריים גמורים ועל אלו כתיב כי תולעתם לא תמות וכו' כנזכר לעיל אבל בחינת הרשעים שמצד התאוות כנזכר לעיל להם תהיה עליה או על ידי גלגולים רבים וגיהינם או שצדיקים הגדולים יעלו אותם אבל אלו ישארו לחרפות ולדראון עולם כנזכר לעיל ועל זה נאמר ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות ולדראון וכו' וזה נאמר על בחינת רשעים דייקא ולכן הם בחינת ישיני אדמת עפר בכפל. אבל על הצדיקים נאמר בכמה מקראות אשר המה חיים וכו' ונקראים גם כן ישיני עפר אבל ישיני אדמת עפר שהוא כפול הוא רק על הרשעים כל זה אם לא שבו בתשובה אבל באמת אין לך דבר שעומד בפני התשובה

ואפילו בחינת רשעים כאלו יכולים להמשיך המקיף והפנימי על ידי בחינת הצעקה המבואר לעיל שהוא בחינת מ"י:

פרק ט

והנה בבחינות הפגמים האלו יש בהם אופנים רבים יש שפוגם בפנימיות אלו הבחינות ויש שפוגם בחיצוניות ויש שפוגם בלבושי הנפש דהיינו לפי ערך התקשרותו בהרע אם התקשרותו בעשיית הרע בלב בוערת ובחשיקה וחפץ הלב ובעומק המחשבה בעת התדבקותו להרע זה פגם בבחינת פנימיות המדות ויש בזה גם כן בחינת שלשה פגמים הנזכרים לעיל באופנים המבוארים לעיל ויש שהתקשרותו הוא לא בעומק הלב רק מצד שאינו משים לבו להבין הטוב ממילא הולך אחרי מדות הבהמיות שבלב אבל לא מצד התשוקה וחפץ הלב בעשיית הרע וזה הוא בבחינת חיצוניות ויש גם כן שאפילו בעצם המדות אינו מדובק אל הרע מצד שאינו יכול לפנות מחשבתו מלחשוב בצרכי גופו ועניני העולם וכן בדבור ובמעשה אינו יכול להתאפק מלדבר דברים בטלים ולעשות מעשים בצרכי גופו אבל בשכלו ולבו אינו רוצה לדבק בהרע ורוצה לדבק בהטוב רק מצד הלבושים שהם מחשבה דבור ומעשה אשר המה מקושרים בעניני עולם הזה אינו יכול להתבונן בשכלו ולהוציא מאוויי לבו מצד הטוב מן הכח אל הפועל וזהו מצד שלבושי נפשו לא נתבררו ולא יצאו מתוך הסטרא אחרא מצד שהמקיף שמצד סטרא אחרא לא נתברר עדיין ולכן מצד המקיף הזה לבושי הנפש אינם מטוהרים כידוע שהמקיף שורה על הלבושים.

והנה כל הנשמות דרך כלל המה מבירורים כמבואר בעץ חיים ובמשנת חסידים יש מהם שנפל בשבירה בבחינת מלכי קדם ויש מהם על ידי חטא אדם הראשון כמבואר בגלגולים הגם שעל ידי זיווג זעיר ונוקבא הם הולדת הנשמות היינו כשנעשה יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה דהיינו שבחינת מלכותו יתברך אשר היא חיות כל העולמות בבחינת הסתר ובבחינת יש כשנתעלית ומתייחדת עם קודשא בריך הוא שהוא כחו יתברך שלא בבחינת גילוי אשר מצד אמיתותו יתברך הוא אחד בלי שינוי רק מצד הגילוי נראה ליש מצד מדת מלכותו המצמצמת ומסתרת כחו יתברך לגבי הנבראים להיות נגלים ליש ונפרד וכשמעלים הגילוי גם כן אליו ומיחדים קודשא בריך הוא ושכינתיה על ידי עבודת ישראל או בעת התגלות יחודו יתברך כמו בשבתות ויום טוב דרך כלל ובפרט הוא ביחוד הנעשה בתפילה אז מוציאה בכח זה את כח הקדושה שנפל בסטרא אחרא ומעלית מיין נוקבין אליו יתברך ועל ידי זה נמשך מיין דוכרין ממקור החיים להעלות את בחינת הקדושה בהתחברות והתייחדות האלק"ית על ידי זיווג דכר

ונוקבא גשמיים מישראל נולדו ונבראו בכח זה הנשמות דהיינו כח האלק"י הנמשך בבחינת בריאה ליחדו יתברך דייקא מצד הנבראים אבל כל זה הוא בכח דהיינו שנמשך כח האלק"י בבחינת בריאה והוא כלול מכל הבחינות דהיינו חכמה בינה דעת ומדות להתכלל בכחו יתברך.

אבל עם כל זה כח מצד שהיה מושקע בהיפוך עדיין לא נתקנה כל בחינותיה בשלימות בבחינת כל הפרטים מצד שהיתה מתדבקת בהרע ויש לה התחברות עדיין לכח הרע ומלובשת בו ועוד זאת שידוע שירידה צורך עליה לכן היה בחינת השבירה וירדו ניצוצות הקדושה להיפוך והוא בכדי לברר גם כן את חיות הסטרא אחרא להפכו אל הקדושה דהיינו לאכפייא לסטרא אחרא ולאהפכא חשוכא לנהורא וכמבואר בכתבי האר"י זכרונו לברכה על פסוק עת אשר שלט האדם באדם לרע לו וכן מבואר בזוהר בסבא דמשפטים כי לפעמים שליטת האדם בליעל באדם דקדושה לעשוק נשמות לרע לו דהיינו בכדי להוציא בולעו מפיו ולהוציא הקדושה ולהפך את הרע דייקא כידוע אשר על כן צריכות הנשמה לירד בגוף הוא בשביל שני בחינות הנזכרים לעיל דהיינו שעיקר השתלמות הנשמה הוא דווקא על ידי הגוף אשר בהתגברותה על הגוף ומכניעתו אל עבודתו יתברך ומבטלת את כלי הגוף אליו יתברך ונתגלו מדות הנפש האלוק"ית על ידי כלי הגוף שהם המוח והלב לאהבה את הוי"ה ולדבקה בו ועל ידי עסקו בתורה ומצות בכל לבושיו דהיינו מחשבה דיבור ומעשה הרי נתקנו כל בחינותיה דייקא מצד ההיפוך ובזה נצטרפו ונתבררו בחינותיה בעצמה:

ועוד זאת שעל ידי ההתדבקות בבחינת נוגה שהוא סטרא אחרא מבררת גם כן נוגה שהיא נפש הבהמיית ונהפכו מדותיה וכל כחה אל הקדושה וכל לבושי נוגה על ידי עסק התורה והמצות מתבררין הלבושין ולכן עיקר תקונה של הנשמה הוא דייקא מצד ירידתה בהגוף והתלבשותה בנפש הבהמיית ולכן אין לך נשמה שבאה לעולם הזה בגוף שאינה באה מלובשת בנוגה כמאמר הזוהר פרשת ויקהל על פסוק לפתח חטאת רובץ לפתחו להההוא דאתעתדא לאולדא לאפקא נשמתין לעלמא איהו קאים לגבי ההוא פתח דהיינו שבעת הולדת הנשמה התגלותה הוא בלבוש נוגה שהוא נקרא חטאת מצד כמה טעמים אחד הוא שעדיין לא נתבררו כל בחינותיה בבחינת מדותיה בבחינת בריאה רק בעת עלייתה בבחינת כחו יתברך בבחינת אצילות על ידי העלאת מיין נוקבין והמשכת מיין דוכרין שם היא מושרשת ומתדבקת ביחודו יתברך ושם נגלית כח הנפש האלק"ית האחוזה בשם הוי"ה ברוך הוא אבל בהתגלותו בבריאה יצירה עשיה כל אחד לפי בחינתו התגלותו הוא על ידי לבוש הסטרא אחרא כמבואר בכתבים ובפרט בגלגולים ובמשנת

חסידים מצד שעיקר כוונתו יתברך שתשתלם הנשמה דייקא מצד העולמות ובבחינת בירורים דייקא כנזכר לעיל:

והנה בבחינה הזאת יש כמה בחינות בחינה אחת הוא מצד בחינת כח הנשמה בעצמה ויש שמצד אביו ואמו שאין מתכוונין בקדושה רק מצד התאוה כבהמה לכן ממשיכים לבוש זר ועוד כמה בחינות אשר אי אפשר לבאר אבל דרך כלל הוא שעיקר תיקונו בבירור גמור הוא דייקא על ידי הגוף כנזכר לעיל אשר כמעט כל הנשמות המה באים בשביל הבירור ובאים מלובשים כנזכר לעיל לבד יחידי סגולה קדושי עליון נשמות המתוקנים מכבר או נשמות חדשות אשר באו לצורך תיקון הדור ולהמשכות גלוי אלק"ותו יתברך בעולמות אלו לא באים מלובשים בנוגה וכל כליהם אפילו בבחינת הגוף הכל מצד הקדושה וכמאמר הזוהר הנזכר לעיל וכל אינון נשמתין דאצטריכו לנחתא בגופין קדישין לא קאים איהו להההוא פתח ולית ליה רשו בהאי נשמתא וכו' ויש בזה כמה פרטים עד אין קץ אשר אי אפשר לפורטן שהם מדברים הכבושים כבשי דרחמנא:

והנה בבחינות הנשמות יש פרטי אופנים בבחינת התבררותם יש שנתברר הפנימיות שבהם וחיצוניותם לא נתברר ויש בהיפוך שהחיצוניות נתברר והפנימיות לא נתברר ויש שנתבררו שני הבחינות והמקיף שלה לא נתברר עם לבושיו ובכל אופן ואופן יש פרטים לאין קץ ולכן יש שמצד הפנימיות הוא טוב ובחיצוניות המדות הוא רע ויש בהיפוך שמצד החיצוניות הוא טוב ובפנימיות הוא רע כמבואר ברעיא מהימנא ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה כל מי שאין תוכו כברו וכו' וזהו מבואר ברעיא מהימנא אית דזכווי לעילא וחובוי לתתא ואית דזכווי לתתא וחובוי לעילא ויש שיכול להיות טוב בבחינת שניהם רק הלבושים לא נתבררו ובזה יש פרטים רבים עד אין קץ לכן יש בני אדם שבמדותם והנהגותם בחיצוניות הוא טוב ובפנימיות המדות המה לא טובים ויש בהיפוך שפנימית המדות המה טובים ובחיצוניות המה לא טובים והכל תלוי בבירור נשמותיהם קודם בואם לעולם ואשר לזה באו לעולם לתקן בחינותיהם ולבררם על ידי עבודתם ועל ידי תורה ומצות:

ולכן רוב הנשמות רובא דרובא המה נבררים מבחינת השבירה כי כבר ביארתי זה בכמה מקומות אשר כוונת הבריאה היה מאתו יתברך בכדי שיתכלל עילא ותתא ומכל סטרין דהיינו שיהיה התגלות שלימותו יתברך דייקא מצד היש ומצד ההיפוך אשר לזה היה הצמצום וההסתרה בכדי להסיר ההסתרה ולגלות אלק"ותו יתברך דייקא מצד בחינת היש וגם אפילו מצד המנגד לא שיהיה באמת איזה מנגד חס ושלום נגדו כי אין זולתו

יתברך רק מצד ההסתרה נגלה בחינת ההיפוך והנה על כן היתה בחינת השבירה שהוא הסתלקות האור בכדי שיתגלה בחינת היש ובחינת ההיפוך:

והנה ידוע מאמר רבותינו זכרונם לברכה שישראל עלו במחשבה ובשבילם נברא העולם דהיינו ההעלם וההסתרה מכחו יתברך כדי שהם יהפכו את ההסתרה ויגלו אלק"ותו יתברך דייקא מצד היש ומצד ההיפוך אשר בהם ניתן כח זה על ידי עבודתם ויחודם ועסקם בתורה ומצות שהם מגלים אלק"ותו יתברך דייקא מצד ההסתרה אשר על כן כוחם זה הוא דייקא מצד ההסתרה ולכן מוכרח לירד כוחם דייקא בבחינת ההסתרה בכדי לגלות כח אלוק"ותו יתברך מצד ההסתרה וכמו למשל מי שצריך להעלות אבן יקרה מתוך הבור מוכרח הוא לירד לבור ולהעלות משם האבן הטוב ובשעת ירידתו להבור הרי כל מהותו הוא בהבור אך מצד אשר בכוחו לעלות מן הבור מטפס ועולה מן הבור ככה נשמותיהן של ישראל שורשם הוא מכוחו יתברך כי המה מושרשים בכוחו יתברך אשר עלו במחשבה לפניו יתברך בכוונה כדי שעל ידיהם יתגלה אלק"ותו יתברך מצד ההיפוך דייקא:

והנה כוחו יתברך שמצד ההיפוך דהיינו שנגלה כוחו יתברך בבחינת יש ומנגד נקרא בחינת נפילה ושבירה מצד הסתלקות האור דהיינו שלא נגלה בההיפוך אור אין סוף ברוך הוא בכדי שיהיה נגלה נפרד גמור שהם כח הסתרות של כל העולמות בכלל להיות נגלים ליש ודבר והתגלות ההיפוך אשר מצד אמיתיותו יתברך אפילו בכל אלו ההסתרות הוא כוחו לבדו יתברך רק מצד ההסתרה והסתלקות האור שהוא הגילוי נגלה בבחינת יש והנה עיקר כוונתו יתברך בהסתרה זו בכדי לגלות אמיתיותו יתברך דהיינו כחו אפילו מצד ההסתרה וגילוי כוחו יתברך שמצד העולמות הוא על ידי בחינת נשמות ישראל אשר על כן מוכרחים בחינת נשמות ישראל אשר בכוחו יתברך לירד למקום ההסתרה בכדי להעלות כוחם של העולמות אשר על כן מוכרח כח הזה שהם נשמות ישדאל גם כן לירד לתוך ההסתרה הזו דהיינו שניתן בבחינת הסתרה זו כח בכדי להעלות ההסתרה ההיא ולגלות כחו יתברך דייקא מצד ההסתרה והן הן הנשמות שנפלו בבחינת הקליפות בכדי להעלות כח ההסתרה דהיינו כחו יתברך המוסתר בבחינת העולמות ושורשם של הנשמות האלו מושרשים בכוחו יתברך והן הן הנשמות שנפלו בבחינת שבירה דהיינו כחו יתברך להעלות הסתרה הזו ונקראו נשמות ישראל אשר שורשם עלה במחשבה אשר על כן בעת שהכח הזה בבחינת הסתרה הרי יש לו התחברות עם כח ההסתרה בכדי שעל ידי ההתחברות הזה יהיה יכול להעלותו כי אם לא יהיה לו התחברות הלא מצד ריחוקם במרחק רב לא יוכל להעלות כח ההוא לכן מוכרח להיות התדבקות לכח ההוא

עם בחינת כח ההסתרה ואז על ידי התחברותה בעלותה למקורה תוכל לחבר עמה גם כן כח ההוא דייקא מצד ההיפוך מצד שבאמת כח אחד להם והכל הוא כחו לבדו יתברך ואין זולתו רק מצד הבריאה הוא כח המנגד והמסתיר אבל נשמות ישראל ששורשם הוא עדיין דבוק במקורו וגם יש בהם כח ההסתרה בבחינת שבירה מצד זה מעוררים כוחו יתברך אפילו מצד ההסתרה ונגלה אלוק"ותו יתברך נמצא שבחינת נשמות ישראל מצד ירידתם הוא גם כן בבחינת כח ההסתרה:

והנה כל זמן שהוא בבחינת הסתרה הרי הוא מוסתר שם אך בכדי לעורר כח ההוא נצרך להעלותו מקודם מכח ההסתרה להעלותו אל שרשו ומשם ירד בכח ההסתרה לגלות כוחו יתברך דייקא מצד ההסתרה ועליית כוחם של הנשמות האלו הם על ידי עבודתם ויחודם של ישראל ומסירת נפשם להוי"ה בקריאת שמע והמשכת אלוק"ותו בתפילה ועל ידי תורה ומצות באתערותא דלתתא מבררים כח הקדושה להוציאה מסטרא אחרא ועל ידי התעוררותו במדת מלכותו יתברך הנקראת כנסת ישראל להעלות ולברר כח הנשמות האלו מסטרא אחרא ומתכללים בקדושה ונשתהו שם בבחינת עיבור באמא תתאה שהיא מדת מלכותו יתברך שהיא גילוי יחודו יתברך להתבררות פרטי כח הנשמה אשר היתה מושקעת בתוך ההיפוך ואז בזיווג של מטה מעוררים יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה דהיינו שמתייחד הגילוי אליו יתברך שהוא בחינת קודשא בריך הוא שהוא זעיר אנפין ששם נכללים בעצמותו ברוך הוא בלי שינוי והתחלקות ואז הנוקבא שהיא מדת מלכותו יתברך מעלית מכח הנשמות האלו מיין נוקבין דהיינו לעורר כח הנשמות הנמשכים מכחו יתברך ונחתו בבחינת ההסתרה ובזה מתעלה כוחו יתברך שנחית להסתרה אליו יתברך לעורר יחודו יתברך בבחינת העלאת מיין נוקבין ועל ידי העלאת מיין נוקבין נמשך השפעה מכח עצמותו ברוך הוא דרך בחינת המדות שהם בחינת זעיר אנפין שהוא יחודו יתברך על ידי פעולותיו והוא נקרא בחינת מיין דוכרין ומזה נולדה הנשמה דהיינו שנמשך כח האלק"י בבחינת בריאה שיהיה בכחם לייחד קודשא בריך הוא ושכינתיה דהיינו כח הגילוי הנמשך בבריאה יצירה עשיה שהיא מדת מלכותו יתברך עם כוחו יתברך מצד אמיתיותו שלא בבחינת הסתרה מצד כי הנשמה נמשכה משני בחינות אלו והנה בעת הולדת הנשמה מוכרחת להתמשך בדרך שיצאת משם ולהתלבש בה כי תכלית הכוונה היה דייקא שיתחבר כח היש אליו יתברך ועוד זאת לאהפכא חשוכא לנהורא אשר לכוונה זו ניתנה מתחילה תחת רשות ההיפוך בבחינת נפילה ושבירה רק שאז היה רק בבחינת כח נסתר לבד אבל לא בהתפשטות והתגלות אבל עתה אחר ההולדה יצאת מכח אל הפועל להיות נכללים בה כל הבחינות בבחינת

פרצוף דהיינו בחכמה בינה דעת ומדות ולבושיהם שהם מחשבה דבור ומעשה ולכן עתה אחר צאתה מוכרחת לירד למקום שיצאת משם ומתלבשת בלבוש נוגה כמבואר בהזוהר הקדוש על פסוק לפתח חטאת רובץ:

פרק יא

ולכן בבחינת נשמות אלו יש כמה אופנים יש שנתבררה כח הנשמה מצד עצמה אשר קודם בואה לעולם נתבררו כל בחינותיה בעת העיבור או נשמה ישינה שכבר ביררה על ידי עבודתה בעת היותה בגוף ועתה באה בגלגול והתמשכותה דרך לבוש הנוגה הוא בכדי להעלות הנוגה גם כן שהיא הנפש הבהמית ולהפכה אל הקדושה והן הנשמות הגבוהות אשר נתבררו בעצמם וגם התקדשות אביו ואמו בעת הזיווג מעוררים גם כן נשמה קדושה ומתבררת לגמרי בקדושה ונשמות אלו לא באו רק לתקן הצלם כמבואר בעץ חיים דהיינו לגלות אלקו"תו יתברך מצד היש דייקא על ידי יחודם ועבודתם ועסק התורה ומצות: ויש נשמות שאפילו בעת עלייתם לא נתבררו בחינותיהם לגמרי רק בעת התעוררות הקדושה או על ידי עבודת התחתונים או על ידי עת רצון מלמעלה עולים ונתעורר מקורם.

והנה מצד מקורם כאשר הם בכוחו יתברך אין שם רע כלל ולכן בעת עלייתם המה ממש חלק הוי"ה ברוך הוא אבל כל זה הוא מצד כוחם בשרשם אבל כחם שמצד בריאה יצירה עשיה שהוא מצד ההסתרה לא נתבררה רק בעת גילוי כוחו יתברך נתבטלה ההסתרה אבל עצם ההסתרה לא נתבררה.

ולכן בצאתה ממקורה לגילוי בבחינת בריאה יצירה עשיה נדבק בהם כח הרע מצד בחינת ההסתרה רק הגם שנדבק בהם עם כל זה ניתן בהנשמה כח לאכפיא סטרא אחרא ולהפכם מצד כוחו יתברך הנתגלה ונתייחד בכח הנשמה ההיא והם רוב הנשמות ובנשמות אלו יש שני בחינות אחד הוא התדבקות עצם הרע בבחינת כחה בעצמה בבחינתה שהם מוחין ומדות ולבושין כנזכר לעיל בכולם נדבק הרע מצד ההסתרה ובחינה שניה הוא מצד ירידתה והתלבשותה בבחינת נוגה אשר על כן בירידתה לגוף יש בה שני בחינות עבודות אשר יעשה אותם האדם בחינה אחת הוא לברר כחה בעצמה להסיר ממנה הרע הנדבק בה ובחינה שניה הוא להפך גם כן לבושי נוגה ולבררם גם כן אל הקדושה ובחינת בירורה בעצמה הוא דייקא על ידי הגוף כי על ידי זה יתברר כח הקדושה דייקא על ידי כחות הגוף כמו שהיה בכללות ירידת ישראל למצרים בכדי לברר נשמותיהם על ידי בחינת מצרים שנקרא כור הברזל כמו שעל ידי היתוך הכסף בכור נבדלו ממנו הסיגים ונעשה כסף נקי כן נצרפו ישראל במצרים דייקא שעל ידי

שהיו נתונים בגלות במצרים שהוא היפוך הקדושה בזה נבדל כוחם ובחינתם מהרע על ידי ההיפוך הזה:

והוא כמו למשל מבן מלך כשהוא בהיכלו בהתגלות כבוד המלך הרי אינו מכיר פרטי גדולת המלך בכל פרט ופרט וכבודו שבכל פרט וגם אינו מכיר יקר תפארת גדולתו מצד ההרגל וההתקשרות תמיד.

אשר על כן ההתקשרות של הבן אל אביו וביטולו נגדו אינו בערך גדולת חשיבות המלך מצד תערובות התקשרות של בחינותיו וכו' אבל כשמתרחק מן המלך והוא שוכן במקום ההיפוך מגדולת המלך בזה יבחין כל הפרטים שהיו בעת היותו אצל המלך גם גדולת וחשיבות המלך נתייקרה מאד מצד ההיפוך וגם ביטולו הוא ביתר שאת לנגד המלך כן הם בחינת ישראל שנצרפו במצרים דייקא מצד ההיפוך נתגלה בחינת ביטולם ביתר שאת מאשר היה קודם ירידתם למצרים אשר אז היה ביטולם מצד התגלות יחודו יתברך אשר מצד התקשרותם תמיד היה הביטול בכלל אבל לא בפרטיות הביטול גם בבחינת התקשרות זה שהוא מצד היחוד היה עדיין בהביטול איזה תערובות דהיינו שהבינו יחודו יתברך בערך עולמות אבל במצרים מצד ההיפוך בזה היה גילוי ביטולם אליו יתברך בכל פרטיות וגם על ידי ההיפוך נבדל מהם התערובות והיה ביטולם מצד עצמותו יתברך לבדו וגם זאת שנתרומם כבודו יתברך עד אין קץ מצד ההיפוך והיה צעקתם למעלה מן השכל כי הגיעו אל נקודת הלב כמאמר הכתוב ויצעקו בני ישראל אל הוי"ה ונאמר וישמע אלקי"ם את נאקתם ויזכור אלקי"ם את בריתו דהיינו מצד הצעקה שהיה מנקודת הלב שלמעלה מן הדעת בזה היה ההתעוררות כביכול מעצמותו ברוך הוא בלמעלה מטעם ודעת כמאמר הכתוב ויזכור אלקי"ם את בריתו כידוע שבחינת ברית הוא למעלה מן הדעת:

ומצד כח זה היו יכולים גם כן לברר את בחינת מצרים לקדושה הם הניצוצות שהיו בבחינת מצרים דהיינו שכח החיות של מצרים וקיומם הוא מכחו יתברך בשביל כוונה לאהפכא כידוע כדי להפך היש אליו יתברך והתהפכות זה אי אפשר מצד ההתדבקות שהוא מבחינת הבנה ודעת כי על ידי הבינה והדעת כמו שיש בחינת בינה ודעת בקדושה מצד יחודו יתברך את זה לעומת זה עשה אלקי"ם בינה ודעת גם כן להכחיש היחוד כי מצד עצמותו יתברך אין להעריך בינה ודעת כלל אליו יתברך אשר הוא יתברך מושלל מערך הבנה ושכל ודעת ומרומם עליהם לאין קץ ולכן בחינת חכמה ובינה ודעת המה בחינת נאצלים דהיינו שהאציל מכחו יתברך בחינות אלו שיהיה השכלה והבנה להשכיל ולהבין רוממותו יתברך ויחודו אבל לא שעל ידי השכלה והבנה יושכל ויובן

אחדותו יתברך רק שההשכלה והבנה המה בבחינת בריאה שהוא מאין כמאמר הכתוב והחכמה מאין תמצא ואיזה מקום בינה וכמו שהאציל כביכול מכחו יתברך השכלה והבנה בבחינת קדושה כמו כן האציל השכלה והבנה היפוך הקדושה דהיינו להשכיל דייקא כחו יתברך בבחינת יש בבחינת נפרד כידוע שמצרים היה בינה דקליפה והיו חרטומים וחכמים דייקא מצד ההיפוך להמשיך כחות היש דייקא אשר על כן על ידי הבינה והדעת דקדושה יש כח להתגבר על בינה ודעת דסטרא אחרא לצאת מההיפוך ולהתדבק בקדושה מצד שהקדוש ברוך הוא כביכול נתן בכח הקדושה התגברות שיתגבר על כח הסטרא אחרא כמאמר רבותינו זכרונם לברכה יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום ומבקש להמיתו ואלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו לא היה יכול לו מטעם הנזכר לעיל:

וכל זה הוא להתגבר על היש ולהתדבק אליו יתברך אבל להפך הבינה והדעת שמצד הסטרא אחרא אליו יתברך זה אי אפשר על ידי הבינה והדעת ולכן בכדי להפך הבחינות האלו מצד הסטרא אחרא בזה מוכרח להיות התגלות יתירה שלמעלה מן השכל והבנה שהוא מצד עצמותו ברוך הוא אשר מצד עצמותו ברוך הוא הרי הרע בטל אליו לגמרי כי באמת הכל הוא כחו לבדו יתברך והתגלות עצמותו יתברך הוא על ידי בחינת הצעקה מנקודת הלב בזה היה התגלות עצמותו ברוך הוא דייקא כמאמר הכתוב וארד להצילו מיד מצרים וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה אני ולא מלאך וכו' אני ולא השליח וכו' בזה היה גם כן בכוחם לברר כח ההיפוך שהיה בבחינת מצרים כמאמר הכתוב ונצלתם את מצרים וכמו שכתוב וישאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב ושמלות דהיינו שהפכו מדותיהם ולבושיהם אל הקדושה ודי למבין והבן:

פרק יב

נמצא ירידתם למצרים היה לצורך עלייה בכמה אופנים דהיינו אחד שעל ידי ירידה זו נתבררו נשמותיהם להסיר הסיגים כנזכר לעיל שנית הוא שעל ידי זה נתרבו פרטי הביטול ביתר שאת דהיינו שנתגלו כוחות הביטול שבנשמותיהם בריבוי הפרטים כמאמר הכתוב ובני ישראל פרו וישרצו וירבו וכו' וכן הוא אומר בשבעים נפש ירדו אבותיך מצרימה ועתה שמך הוי"ה אלקי"ך ככוכבי השמים לרוב כי על ידי ההיפוך נתגלה ריבוי פרטיות הביטול אופן שלישי הוא שעל ידי ירידה זו באו לנקודת הלב שלמעלה מן הדעת ומצד זה הגיעו לבחינת אופן רביעי דהיינו לברר בחינת מצרים בעצמה אל הקדושה כמבואר לעיל אשר על כן היה הירידה בשביל הבירור:

וכמבואר בפרי עץ חיים שנשמות ישראל שהיו במצרים היו כולם מבחינת השבירה מבחינת חטא אדם הראשון ואחר כך באו בדור המבול ובדור הפלגה והתבררותם האמיתי היה במצרים כי על ידי אבות נתקן חטא אדם הראשון בכלל אשר מצד התיקון הזה עלו כל הנשמות שנפלו בשבירה בחטא אדם הראשון בסוד מיין נוקבין מהקליפות ועל ידי מיין דוכרין נתהוו הנשמות האלו מיחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה אך זה הוא מצד התעוררות כחם כאשר הוא אצלו יתברך אשר אצלו יתברך אין מסתיר הרע כמאמר הכתוב לא יגורך רע ושם הוא שורשם ואחיזתם של הנשמות האלו וזהו כאשר הם מצד אחיזתם ושורשם ולכן האבות הן הן המרכבה בבחינת יחוד ממש בבחינת אצילות כידוע והם בבחינת שורש אבל בהתגלותם בבחינת בריאה יצירה עשיה שהם מצד ההסתרה בצאתם לעולמות שהם הנשמות הנולדות מבחינת האבות שהוא התגלות בבחינת עולמות עדיין לא נתקנו כי תקונם היה דייקא מצד אחיזתם שהוא בבחינת אצילות אבל לא בבריאה יצירה עשיה כמבואר לעיל בפרטיות הנשמה כן הוא בכלל הנשמות לכן הוצרכו להתלבש בבחינת הסטרא אחרא במקומם הראשון אשר יצאו משם לכן הוצרכו להצטרף במצרים וכמו שביארתי לעיל בבחינת הנשמה פרטיות כן הוא בכלל וכן הוא בפרט שירידת הנשמה להגוף הוא לצורך עליה ממש כמו בכלל כן הוא בפרט כי הגוף נקרא מצרים שהוא מצר ים:

אבל באמת עיקר ירידת הנשמה היא דווקא לצורך הנפש הבהמיית והגוף אשר על כן הוצרכה להיות בבחינת השבירה מקודם ואחר כך על ידי בחינת יחוד תעלה מהקליפה ואחר כך תחזור לצאת כנזכר לעיל כי דרך כלל הדבר שנצרך להעלותו מן ההיפוך ולהפכו מוכרח הרוצה להעלות הדבר להתחבר אל הדבר ההוא קודם כי אם לא יהיה לו שום התחברות איך יעלה אותו מאחר שהוא רחוק ממנו וכמשל הנזכר לעיל על אבן טוב שהוא בתוך הבור מוכרח לירד לבור או למשל אדם שרוצה להפך איזה אדם ממדותיו הרעים ולהפכם לטוב מוכרח להיות לו עמו איזה התחברות בכדי שידע כל מדותיו ולהתדבק עמו ובהתחברות זו יוכל לשנותו ממדותיו ולהפכם אבל אם לא יהיה לו התחברות עמו אזי יהיה מרחק רב ביניהם וכו' והמבין יבין זה בכל הדברים אשר הוא כן:

אשר על כן עיקר ירידת הנשמה לסטרא אחרא הוא לברר בחינת נוגה ובחינת הלבושים מצד הגוף דווקא מצד ההיפוך אשר על כן כמעט כל הנשמות מוכרחים לירד בשבירה ואחר כך להתלבש בלבוש שבה כמבואר לעיל בכדי להיות לה התחברות לבחינת נפש הבהמיית בבחינת נוגה בבחינת היפוך ובהתחברות זה תוכל לברר ולהפך הנוגה עם

לבושיה אל הקדושה אך קודם שתברר מוכרח לברר בחינת עצמותה ולהבדילה מהרע כמאמר רבותינו זכרונם לברכה קשוט עצמך ואחר כך קשוט אחרים אשר על כן העבודה היא מקודם להסיר מאתה התחברות הרע ולבושיה ולהדבק ביחודו יתברך וזהו על ידי פסוקי דזמרה ויוצר אור בזה הוא מבטל העולמות והיש אליו יתברך ועל ידי קריאת שמע הוא מתייחד ביחודו יתברך ועל ידי ואהבת באה למסירת נפש אליו יתברך ועל ידי זה מעלת מיין נוקבין אליו יתברך ובתפילה נמשך מיין דוכרין להמשיך גילוי יחודו יתברך למטה דייקא כמו שנתבאר בשערים הקודמים וכאשר יתבאר זה אם ירצה השם באריכות בקונטרס סדר התפילה:

ועל ידי בחינת עבודה זו מעלה בחינתה מהקליפה ומעורר כחה כאשר היא בשורשה ואחיזתה ואז אחר התפילה הוא בחינת ירידה כידוע ליודעי ח"ן שהיא נפילת אפיים ואשרי ובא לציון והוא להמשיך אלק"ותו יתברך דייקא בבחינת עולמות ובבחינת נוגה וכידוע ליודעי ח"ן מה שמבואר בזוהר הקדוש אשר על כן אומרים הקדושה בלשון ארמי שהוא תרגום שהוא בחינת אחוריים שהוא בחינת נוגה כדי להמשיך קדושתו יתברך דווקא בבחינת נוגה ובכדי להפך אפילו בחינת נוגה אל הקדושה וכח זה להמשיך הקדושה בבחינת נוגה ולהפכה אל הקדושה הוא על ידי נפילת אפים שלאחר שמונה עשרה שהוא מסירת נפש ממש למסור עצמו למיתה ממש על ידי זה בא לנקודת הלב שלמעלה מן החכמה כי בחינת העבודה מצד החכמה אשר מצד החכמה והבנה בא גם כן למסירת נפש בקריאת שמע עם כל זה לא הגיע עדיין לעצם נקודת הלב שהוא הביטול לעצמותו ברוך הוא כי המסירת נפש הוא בערך ביטול הגוף אל חיות נפשו וכמאמר הכתוב לאהבה את הוי"ה אלקי"ך כי הוא חייך ולכן הוא בחינת חיים כמאמר הכתוב והחכמה תחיה כי בחינת חכמה בינה ודעת הוא מצד היחוד בבחינת עולמות אשר על כן מצד הביטול הזה עדיין אי אפשר להפך בחינת נוגה וכמבואר לעיל הטעם כי זה הוא בעת התגברות החכמה והבינה דקדושה על חכמה ובינה דסטרא אחרא ואז הסטרא אחרא הוא בבחינת שינה כי מצד בחינת העולמות כמו שיש בכח הקדושה להתדבק אליו יתברך על ידי החכמה ובינה כן ניתן כח בסטרא אחרא להסתיר אלק"ותו על ידי חכמה ובינה דסטרא אחרא רק שניתן כח בקדושה להתגבר על הסטרא אחרא לבטל כחה והוא המבואר לעיל בכדי שתצא הנשמה מלבושי הנוגה ולהתדבק אל שורשה אבל להפך כחה ממש אי אפשר כנזכר לעיל בארוכה אבל על ידי נפילת אפים בא למעלה מן בחינת חיות אשר על זה נאמר כי עמך מקור חיים כי מצד עצמותו ברוך הוא אין להעריך חס ושלום גוף ונפש אשר אין זולתו יתברך כמבואר זה בכמה מקומות:

אשר על כן על ידי יחוד הקריאת שמע והתפילה בזה מברר בחינת נפש האלק"ית מבחינת סטרא אחרא שהוא נוגה ועל ידי נפילת אפים שהוא מוסר עצמו למיתה לגמרי למעלה מבחינת חיים שהוא החכמה והבנה מצד זה מעורר כח עצמותו ברוך הוא ואין אחיזה לרע כלל וכמבואר בזוהר ויקהל וכדין אצטריך למנפל על אנפוי ולממסר נפשיה בשעתא דאיהי נקטא נפשין ורוחין ובעץ חיים מבואר גם כן שהשכינה היא מלקטת ניצוצי הקדושה שבסטרא אחרא בעת נפילת אפים אשר על כן יכול להמשיך קדושתו יתברך דייקא בנוגה ולכן נאמרה בלשון תרגום ולכן אומרים עלינו לשבח כדי להפריד הרע הגמור כי מצד ירידתה לבחינת נוגה ונוגה היא כלולה מטוב ורע והוא בכדי לברר הטוב שבנוגה ומאחר שירדה למקומה יש חשש לאחיזת הרע גם כן לכן אומרים עלינו לשבח וכו' שלא עשנו כגויי הארצות כדי להפריד הרע והוא על ידי שאנו מעוררים המקור ממקורא דכולא ודי למבין כי הדברים ארוכים מאד ועתה באתי לבאר בראשי פרקים דרך כלל :

פרק יג

אשר על כן אחר התפילה היא עיקר העבודה לברר נוגה דהיינו על ידי עסק התורה ומצות מעשיות בזה מהפכין לבושי הנוגה וכל כוחותיה דיקא אל הקדושה בהשים בה כל כוחות הגוף ובמחשבה דבור ומעשה וכמבואר בשער התורה ומצות וגם על ידי אכילה ושתיה ומשא ומתן מהפכין דייקא מצד הנוגה אל הקדושה וזהו תכלית ירידת הנשמה להתלבש בנפש הבהמיית בחיות הגוף כי בזה נגלה אלק"ותו יתברך בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד אשר זהו עיקר הכוונה ולכן אסור לאכול ולעשות צרכיו קודם התפילה וגם מפסיקין לתורה בהגיע זמן התפילה והוא מטעם הנזכר לעיל והנה זה הוא ממש כמבואר לעיל בהתהוות הנשמה אשר בעת התהוותה נתעלית לשורשה ואחיזתה בבחינת יחוד ועל ידי המיין נוקבין ומיין דוכרין הוא התהוותה ואחרי זה יצאה לעולמות ומתדבקת בבחינת הרע ומתלבשת בו וזהו לצורך הבירור אך השתלמות זה בא בבחינת עבודת האדם בפועל על ידי בחינות הנזכרים לעיל כמבואר לעיל:

והנה הגם שעיקר ירידת הנשמה היא לצורך נפש הבהמית והגוף עם כל זה נתעלית בחינתה בעצמה בכמה עילויים המה אדבע האופנים המבוארים לעיל ולכן עיקר עליית הנשמה הוא דייקא על ידי לבושי התורה והמצות שמצד נפש הבהמית דייקא שהוא סוד חלוקי דרבנן הנעשים מתורה ומצות במחשבה דבור ומעשה גשמיות על ידי כלי הגוף הגם שהלבוש הוא למטה בהתגלות מבחינת הנשמה בעצמה אבל בשורשם המה

גבוהים ולכן על ידי הלבושים נתעלית הנשמה בבחינת האופנים הנזכרים לעיל ועולות לשורשם ממש ודי למבין והבן מאוד כי יש בזה לבאר בחינות אין קץ אך די בזה למבין: והנה אתה המעיין תבין שכל בחינת העבודה הכל הוא בחינת תשובה אשר על כן אמרו רבותינו זכרונם לברכה יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא ולא אמרו בתורה ותפילה כי באמת אפילו בחינת תפילה ותורה הכל הוא בחינת תשובה שהוא לשוב אליו יתברך מבחינת הרע על ידי יחוד התפילה ועל ידי הפיכת נוגה על ידי עסק התורה כמבואר לעיל ועל ידי מעשים טובים הוא המשכת אלק"ותו יתברך בפועל ממש בבחינת עשיה דייקא אשר לזה היה תכלית הכוונה ותכלית הירידה שתרד שכינתו יתברך למטה הן בכלל היא בחינת מלכותו אשר ירודת בסתר המדריגות ומתלבשת בבחינת נוגה וסטרא אחרא ומחיה אותם בסוד ואתה מחיה את כולם רגליה יורדות וכו' ומלכותו בכל משלה וכן בפרט ירידת הנשמה בגוף הכל הוא בשביל לגלות שלימותו יתברך דייקא בכל סטרין בהתגלות גמור והתגלות זה אי אפשר כי אם שתקדים לה כל בחינות העבורה המבוארים לעיל שהוא בחינת תשובה להשיבה מאחיזת הרע ולהפך הנוגה גם כן אליו יתברך ואז יגלה כבודו ושכינת עוזו דייקא בהתגלות היש ולכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה דייקא תשובה ומעשים טובים אשר על כן כמעט כל הנשמות באים מלובשים בבחינת ההיפוך כנזכר לעיל לבד יחידי סגולה אשר באו לצורך תיקון הדור כמו שנתבאר לעיל:

אך בבחינות הנשמות יש כמה אופנים אין קץ יש שנתבררה קודם בואה לגוף ואחיזתה ברע הוא מועט אך באה מלובשת בבחינת נוגה אלו די להם בחינת תשובה שהוא מצד הקריאת שמע והתפילה ואחר התפילה בעסק התורה והמצות כנזכר לעיל ויש שאחיזתם ברע הוא יותר לאלו בא להם החטא הגמור והם צריכין לתשובה גדולה בחילא יתיר להתאמץ לצאת מן הרע הגמור וכמו שנתבאר לעיל בבחינת שלשה הפגמים ובבחינת החטא גם כן יש כמה אופנים יש שחוטאים בפועל רחמנא ליצלן ויש שחטאם הוא בהרהורים וכו' ויש שחטאם הוא בהתדבקות שכלם ומדותיהם בצרכי הגוף והעולם הזה ויש שבשכלם ומדותם אינם חפצים ברע רק שלבושיהם אינם מטוהרים שהם מחשבה דבור ומעשה ויש בזה כמה בחינות לאין קץ וכמו שנתבאר מעט מזה לעיל כי אי אפשר לפרט כל הפרטים והמבין יבין בנפשו וזהו הכל מצד הנשמה קודם בואה לעולם ולכולם הוא התשובה הנזכר לעיל רק שלפי ערך אחיזתם ברע צריך התשובה יותר להסיר הרע הגמור על ידי לב נשבר ומרירות גדול בכדי להסיר הרע הגמור ואחר זה הוא לצעוק אל הוי"ה כמאמר הכתוב ויצעקו אל הוי"ה בצר להם לצאת מן ההיפוך

ולהתדבק אליו יתברך בחילא יתיר ובחינה זו היא בתפילה כמו שנתבאר לעיל אך בזה שמצד החטא מוכרח להיות בחילא יתיר כאדם שבורח מן בית האסורים לביתו אשר הוא רץ בכל כוחו מצד ההיפוך הכל לפי ערך אשר ידע אינש בנפשיה בהתדבקותו אל הרע אבל לכל הבחינות שורש אחד להם הוא התשובה ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה בפרקי רבי אליעזר אשר היה מחריט העולם לפניו ולא היה עומד עד שברא את התשובה כי כל בחינת קיום העולם הוא דייקא מצד התשובה והנה בכל בחינה מבחינות המבוארים לעיל יש דרך כלל שלשה בחינות הפגמים המבוארים לעיל ושלשה בחינות התשובה המבוארים לעיל בביאור הזוהר על פסוק אם עונת תשמר י"ה אדנ"י מי יעמוד:

פרק יד

והנה הגם שנתבארו שלושה בחינות הפגמים בשלושה אופנים מחולקים זהו דרך כלל בעיקרו של כל אדם המה מחולקים בעיקרם ומהותם של הפגמים כי זה שהרע שלו הוא רק מצד התגברות היצר הרע במדותיו לפי שעה חלוק מאותו שהרע שלו בכוונה וכו' דהיינו שלא בעת עשיית הרע הוא הבדל בעצם האדם בהבדל בחינה זו מבחינה זו אבל בעת עשיית הרע הרי אפילו אותו שהרע שלו הוא רק מצד התגברות הרע במדותיו. עם כל זה בעת עשייתו הרע הרי כל נפשו דהיינו מדותיו ושכלו ובינתו ורצונו שהוא נקודת הלב מתמשכים בעת עשיית הרע. אשר על כן בעת המעשה הוא פוגם בכל בחינות שלושה הפגמים הנזכרים לעיל. אשר על כן בכדי לשוב בתשובה בעת התגברות היצר נצרך לכל שלשה בחינות תשובה הנזכרים לעיל.

וחילוק התשובות המתבארים לעיל הוא כשרוצה לשוב מדרכו הרע בכלל שלא בעת עשיית הרע אבל כשרוצה לשוב בעת התגברות הרע בנפשו נצרך לכל שלשה בחינות התשובה הנזכרים לעיל אשר על כן בכדי לשוב להעלות נפשו מתוך מאסר הרע מוכרח להיות קודם התשובה בבחינת מ"י דייקא שהוא לעורר רחמים רבים מצד עצמותו ברוך הוא למעלה מבחינת הרצון כמבואר לעיל כי מצד הרצון בלבד אי אפשר לו לצאת ממאסר הרע מחמת שבעת התגברות הרע הרי גם רצונו שהוא נקודת הלב גם כן במאסר הזה ואין חבוש מתיר עצמו וכו' אשר על כן מוכרח להיות הצעקה מצד עצמותו ברוך הוא למעלה מחכמה והבנה והרצון רק בבחינת רחמים רבים שאינו בערך העולמות כלל. אשר דרך כלל יבין שהכל הוא עצמותו ברוך הוא ואיך יתרחק מעצמותו ברוך הוא. ועל ידי צעקה זו יכול לבוא לתשובה מצד רצונו דהיינו לעקור הרצון מהרע על ידי חרטה אמיתית ולהיות הסכם בנפשו שלא לחפוץ בהרע הגם שעדיין הרע הוא בהתגברות שכלו ומדותיו.

אבל מחמת שעוקר הרצון מהסטרא אחרא אז יהיה יכול להתבונן ברוממותו יתברך ויחודו יתברך בעולמות אשר אין זולתו יתברך אפילו מצד העולמות וכל הנפעלים הם מכחו יתברך והוא יתברך מתייחד בהם ממש לכן בבינה זו יתפרדו כל פועלי און וכהמס דונג מפני אש יאבדו רשעים מפני אלקי"ם. כי כמו שהדונג כאשר הוא במהותו הוא קשה במהות חזק אבל כשמקרבין אותו אצל אש הוא נמס כן מדות הנפש הבהמיות שהם מדות הרעות שכשהם בבחינתם בלי התגלות אור הוי"ה ויחודו יתברך בנפשו הרי המה חזקים בתולדותם מצד ההטבעה אשר נטבע בהמדות אבל כשמשכיל ומבין באור הוי"ה ויחודו יתברך הרי המה אינם מהות כלל כי באמת אפילו כל מדות נפש הבהמית המה מכחו יתברך וממנו נפעלים רק מצד ההסתרה שלא נגלה אור הוי"ה ויחודו יתברך הרי המה בבחינת נפרדים וכל העולם ותאוותיו והנאותיו נגלים בבחינת נפרדים אבל כשמאיר על ידי הבינה יחודו יתברך בכל הנפעלים ממילא בטל ההסתרה והרע ובבחינת הבינה הזאת ראשית הוא להעלות מדותיו מהרע ולסור מהרע בכל כחו שלא יחפוץ במדותיו לבחינת הרע ולשוב במדותיו אל הוי"ה ויחודו יתברך ואחר שיצא מהרע אזי יהיה ההתבוננות להחזיר גם כן המדה והתשוקה של בחינת הרע אל הקדושה ואדרבא בהתגברות ותשוקה יתירה באהבה ותשוקה אל הוי"ה וכמו שנתבאר לעיל על מאמר רבותינו זכרונם לברכה אם פגע בך וכו' ולעולם ירגיז אדם עיין שם והוא ממש כמו הדונג שהוא השעווה כי בתחלה כשמקרבין אותו אצל האש אזי נתבטל ממהותו על ידי שנמס כנזכר לעיל ואחר זה יכול לעשות ממנו אופן אחר מאשר היה בראשונה ולשנותו מתמונה לתמונה כן הוא ממש בהמדות אחר שנתבטלו ממהותם יכול לשנותם למהות הקדושה ודי למבין:

והנה על אלו הבחינות נתקן כל סדר התפילה כי כבר נתבאר לעיל כי כל העבודה הוא הכל בחינת תשובה כי התפילה נתקנה דרך כלל על ארבעה אופנים דהיינו פסוקי דזמרא והברכות שהם יוצר אור ואהבת עולם וקריאת שמע ותפילה שהיא שמונה עשרה והנה פסוקי דזמרא הוא בחינת מ"י שכל פסוקי דזמרא הוא על אופן בחינת מי ברא אלה דקיימא לשאלא ולא למינדע דהיינו ביטולם של העולמות אליו יתברך שלמעלה מחכמה והבנה ורצון כלל כי בפסוקי דזמרא בעשרה הילולים ויברך דוד ושירת הים עדיין לא נאמר שום התפעלות אפילו בבחינת רצון רק כל השבחים המה בביטולם של העולמות אל עצמותו ברוך הוא למעלה מהחכמה והבנה שהוא קיימא לשאלא ולא למנדע ואחר זה הברכות הוא התבוננות המשכתו יתברך בעולמות והתהוותם בבחינת פלא שהוא יוצר אור ובורא חושך ומה רבו מעשיך הוי"ה והמלך המרומם שהוא ההתבוננות בבחינת

רצונו יתברך שהוא בחינת כתר ולכן מבקשים גם כן ברחמיך הרבים רחם עלינו דהיינו להמשיך בנפשינו רצון אליו יתברך וכן בכל הברכה כל השבחים הוא על אופן זה יוצר משרתים וכו' וכן וכולם מקבלים עליהם עול מלכות שמים שהוא בחינת קבלה ממש אך עדיין הוא בבחינת עול שהוא בחינת כתר.

וכן אהבת עולם הוא על סדר זה אשר מבקשים רחמים שיתן בלבנו בינה ויחד לבבינו לאהבה וליראה את שמך שהכל הוא בחינת רצון ואי אפשר להאריך בכל הפרטים ואם ירצה השם בסדר התפילה יתבארו בפרטיות יותר אבל כאן באתי לבאר דרך כלל. והנה אחר התעוררות שני הבחינות הנזכרים לעיל דהיינו בחינת מ"י ובחינת רצונו יתברך אחר זה הוא קריאת שמע שהוא שמע ישראל הוי"ה אלקינ"ו שהוא לעורר יחוד אבא ואימא שהוא החכמה והבנה ביחודו יתברך כמבואר בפרי עץ חיים שקריאת שמע הוא התעוררות יחוד אבא ואימא ועל ידי התבוננות זו מעורר אהבה על ידי ואהבת לצאת מבחינת היש ולדבקה בו יתברך במסירות נפש לצאת מגדרי כלי היש וממאסרו.

אחר זה הוא שמונה עשרה הוא להמשיך האהבה אפילו מצד הגילוי מצד היש דייקא שלא יהיה היש מסתיר אליו כלל דהיינו על ידי התגלות עצם יחודו אפילו מצד היש.

וסדור זה הוא גם כן מטעם הנתבאר לעיל בבחינת תשובה כי מצד הלבשת נפש האלוק"ית בנפש הבהמיית הרי תיכף בקומו הרי אינו מרגיש רק בחינת העולמות והיש וחיות גופו וכל נפש האלוק"ית היא מלובשת בחיות הבהמיות כי קליפה קדמה לפרי וצדיק הראשון בריבו ונפש הבהמיית היא הראשונה כמאמר הכתוב לפתח חטאת רובץ אשר זה הוא ברובא דרובא של בני אדם עיקרו וראשיתו הוא חיות נפשו הבהמיית לבד יחידי סגולה צדיקים גמורים או מצד נשמתם הגבוה או מצד עבודתם שכפו והפכו את נפשם הבהמיית אשר יכול תיכף לקבל עליו עול מלכות שמים בקומו אבל רובא דרובא שהם הבינונים הנפש הבהמיות היא הראשונה ונפש האלוק"ית באה מלובשת בה מראשה ועד רגלה. אשר על כן בכדי להעלותה מלבושי הנפש הבהמיות אי אפשר על ידי בחינת רצון הנפש האלוק"ית ומכל שכן על ידי חכמה ובינה והדעת ביחודו יתברך מחמת התלבשותה בההיפוך לכן צריך תחלה על ידי בחינת מ"י שהוא ביטולם של העולמות אליו מצד עצמותו ברוך הוא אשר הוא לבדו ואין זולתו אשר מצד התבוננותו זה בטל היש לגמרי ואין לו אחיזה כלל ובזה מבטל ההלבשה.

וכמבואר בזוהר תרומה על פסוק צאינה וראינה בנות ציון וכו' שבכדי להסיר הסטרא אחרא מכריזים פוקו לאסתכלא ביקרא דמלכא ומצד זה הוסר הרע לגמרי כי מצד יקרא דמלכא שהוא עצמותו ברוך הוא אין לו אחיזה כלל כי לא יחפוץ כסיל בתבונה עיין שם

ולכן אחר זה בפסוקי דזמרה הוא ההתבוננות להעלות רצון הנפש אליו וכן כולם כמו שנתבאר לעיל. וקודם פסוקי דזמרה הוא רק התעוררות לשוב אליו יתברך והוא לעורר המקיף שיחפוץ בתשובה ואחר שמעורר המקיף להתעוררות התשובה לדבקה בו יתברך אז אופן התשובה והדביקות הוא על ידי בחינות הנזכרים לעיל ואחר התפילה הוא להמשיך היחוד אפילו בבחינת אחוריים שלא בעת ההתדבקות היינו להמשיך אפילו בבחינת נוגה קדושתו יתברך כמו שנתבאר לעיל ודי למבין והבן:

סליק שער ה: